

בס"ד

מבחר עלזנים

סוכות שנת תשפ"ו

ר"ת	מוצ"ש	ער"ש	
7:34	6:53	5:42	ירושלים
7:36	6:59	6:04	בני ברק
7:31	6:55	5:58	אשדוד
7:32	6:54	5:50	חיפה
7:30	6:52	5:48	טבריה
7:30	7:54	6:48	בית שמש

חדש!
עלונים חדשים
נוספו למבחר

להרשמה
לקבלת העלונים
במייל מדי שבוע
לחצו כאן

גרפומט

דפוס דיגיטלי מהיר ומקצועי בשרות מנצח

רח' גבעת משה 5 ירושלים < טל' 02-5337722
g5337722@gmail.com

אֶלְדָּנוֹת

חג הסוכות - נשאת המרקה

לשאלתו עֲבַת

הס"ד, ע'ליון ע"ד

האושפיזין מביאים מתנות

המקום עליו נבנה בית הכנסת הגדול בבבלוא היה שִׁיך בשתפות ליהודי ולהבדיל לגוי. בתחלה השתדלו אצל הגוי שיואל למכר את חלקו עבור בנין בית הכנסת. הגוי לא סרב והסכים למכר את חלקו. אך כאן נתקלו בסרובו של היהודי, שהיה לו קרקע זה מירשת נחלת אבותיו. וכאשר שמע שהגוי מסכים למכר את חלקו, הלך היהודי וקנה ממנו את כל השטח לעצמו. באו לבקש מן היהודי שימכר את השטח עבור בנין בית הכנסת, באמרו שהרה"ק מהר"ש מבבלוא זיע"א רוצה דוקא בשטח זה לצורך הבית הכנסת. אך האיש סרב ואמר שרק בתנאי אחד הוא מסכים למכר את השטח, באם יבטיח לו הרה"ק עשירות ובנים טובים. וכשבאו והציעו את התנאי לא רצה מרן להבטיח.

אחר שעברו כמה שנים נכנס היהודי פעם בחג הסוכות לסכתו של הרה"ק מבבלוא בעת אשר ערך שלחנו הטוהר בליל ד' דחל המועד, אושפיזא דיוסף צדיקא, וחלק כפי המנהג 'שווארץ ברויט' - לחם שחר] לכל הנוכחים. וכאשר הגיע תורו של אותו היהודי בעל השטח, אמר לו: הנה כתוב בתורה 'ויוסף הוא המשביר', אתה חושב שזה היה רק פעם אחת לפני כל כך שנים עברו, אם התורה הקדושה מספרת לנו שהוא המשביר, אזי בכל שנה ושנה הוא כן, כאשר באים האושפיזין הקדושים כאורחים בספה ואינו נאה לאורח לבוא בידיים ריקניות, על כן כל האושפיזין מביאים אתם מתנות מאותם שהיו משפיעים בהיותם בעלמא הדיו, כגון אברהם אבינו מביא עמו מתנת חסד, יצחק אבינו מביא עמו היד החזקה של כלל ישראל,

יעקב אבינו מביא עמו התפארת, ויוסף הצדיק מביא פרנסה לכלל ישראל. במלים אלו נתן לו את ה'שווארץ ברויט' באמרו: קח לך מתנה מיוסף הצדיק שנתן לך ומזה יהיה לך פרנסה. האיש הבין את אשר לפניו ומיד גמרו את המקח והשטח קם ברשותו.

מאז האירה לו פנים ההצלחה, ולא עברו ימים מרבים, ועוד בימי החנוכה של אותה השנה היה עשרו של זה מפרסם בכל הסביבה, וכל שדות התבואה שגדלו בזידיטשוב ובלעמבערג היו שיכות לו, וברב עשרו ויד ה' הטובה עליו נדב עבור בניית הבית הכנסת חלק גדול מבנינו, וגם אותם אבנים יקרות מאד שהביאום מעיר איטליה ועלו הון רב שהשתמשו בהם לבניית הארון הקדש היו הכל מנדבתו של אותו היהודי (מפי הגה"צ מנאראל זצ"ל, בית הכנסת שבבעלזא, עמוד כד).

גם האמהות באות

והגיד הרה"ק השר שלום מבבלוא זיע"א ('מדבר קדש' עמוד צא): וזה ידוע דכמו האבות העולם נרמזים בספה, כך האמהות נרמזים בספה, ולכן מלת 'אזרח' עם המלוי מספרו במכון 'שרה רבקה רחל לאה', לרמז בזה שהאבות והאמהות באים ומשתתפים בספה ומעוררים חסדים ורחמים על ישראל.

האושפיזין אינם יושבים במקום בו יש עצבות

ב'אמרי חיים' (ליקוטים, פרשת ויגש) הובא: 'ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתנדוע יוסף אל אחיו'. פרש רש"י ז"ל: לא היה יכול לסבל שיהיו מצרים נצבים עליו וכו'. על

פי מה שמספרים מהרה"ק מקאברין זצ"ל, שצוה לאחד קדם סכות לנסע הביתה, ואמר לו הטעם, כי בחג הסוכות נקבל אורחים חשובים, הם האושפיזין קדישין, וכאשר יראו אותך עם פנים של עצבות ומרה שחרה שלך לא ירצו לישב אצלי, כי אינם סובלים רק פנים של שמחה.

והנה כאן כאשר יוסף הצדיק התנדע אל אחיו והיו אצלו אורחים חשובים וקדושים פאלו והיתה שמחה גדולה לא סבל עצבות, שנרמז בתבות 'כל הנצבים עליו', גימטריה 'איכה ישבה בדד', ולכן ויקרא הוציאו כל איש מעלי, 'כל איש', עם הב' תיביו, גם כן גימטריה 'איכה ישבה בדד', אותן ה'קנינות יודין' הוציאו כי הם מבלבלין פה ואיני סובלם, וזהו שכתב רש"י: לא היה יכול לסבל שיהיו מצרים, 'מצרים יודין', נצבים עליו.

אינם באים עד שמזמינים אותם

ספר הרב יוסף משה סופר ששמע מפי הרה"ק רבי אברהם וינברג מסלונים זיע"א, שהכיר יהודי בצפת, שכאשר עמד להפנס לספה התחילו כל אבריו דא לדא נקשן מפחד האושפיזין הקדושים, ומרב חרדתו לא היה מסגל להפנס לספה, ונשאר עומד בחוץ הרבה זמן. העומדים שם לא הצליחו להרגיעו ולהשקיט את חרדתו. עבר שם מקבל אחד ואמר לו: לפני שנכנסים אל הספה אין לפחד מקדשת האושפיזין, כי הם אינם מגיעים אל הספה לפני שאדם מישראל נכנס לשם ומזמין לבוא. לשמע הדברים נרגע ונכנס לספה.

(ספר ספיר ויהלום - סוכות - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מי הם שני השבטים שמשה משה בפרשה זו (-וזאת הברכה) לאריה?

חידון אֶלְדָּנוֹת - נושא פרסים

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו אי"ה בגליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה אי"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר". את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81 או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון. בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

פתרון החידה - פרשת קרח:

ש. מי מוזכר בפרשה זו אך לא מופיע שוב בתורה כולה? ת. און בן פלג נמנה בתחילה בין מתנגדיו של משה (במדבר טו א), אולם שמו אינו מופיע שוב בהמשך הפרשה או בכל מקום אחר בתורה.

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת קרח:

ה' אהרן רייזמן מבית שמש.

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

ספורים

חביבות מיוחדת יש לה למצות ספה, שנקראת בזהר הקדוש "צלל דמהימנותא" - צל האמונה, ואמרו מי ששרשו וגזעו קדוש מישראל ישב בספה בכניף הקנה. והיה רבי יהודה צדקה מפרש, מדוע הדגישה התורה דוקא במצות ספה וצינה שכל האזרח בישראל ישבו בספה? כלמדה, שלעיתיד לבוא, יעמד משיח צדקנו ויתן תעודת אחריות רק לאלו שקימו את מצות ספה, כי כך הוכיחו שהם חלק מעם ישראל.

בעיר קרקא, התגורר תלמיד-הכם מפלג בשם רבי מנחם מנדל קרנגיל, שחבר כמה ספרים חשובים, ונודע בהגותו והוספותיו החשובות על שם הגדולים של מרן החיד"א, שם הוא מספר ספור נפלא אודות רבה של קרקא, רבי שמעון סופר, בנו של ה"חת"ם סופר. "פעם אחת ישבנו בספה בלילה הראשון, והרב האריך בשלחנו הטהור לכבוד החג בחדושי תורה וזמירות עד אחר חצות, עד שהיה מתנמנם עליהשליח וגם אני הלכתי לישון בספה. לאחר שעה ושתיים, הקיץ הרב אותי כשהוא מפנים אותי ומבקש את מחלתי, ובקש ממני שאמן לו לחם משנה, כדי שיוכל לבצע עליהם ולאכל בציט בספה. שכן חושש הוא, שמא אכל את-הפצית הראשונה בלי פונה ראוייה מתוך תאבונה הגדול, ולא פון לשם מצות ספה כמו בציט המצה בליל פסח. כמובן שמולאתי את בקשתו מיד, והוא נטל ידיו שוב לסעודה, ומרב שמחתו ישב ושח בדברי-תורה עד סמוך לאור הבקר, ואף אני נטלתי ידי והצטרפתי לסעדו פאשר אני נהנה מזיו השכינה. ותהלה לה, שהרב טעם בחלות של זוגתי טעם של מן ממש, עד שלמחרת ספרה הרבנית לזוגתי, כי הרב תמה בפניה מדוע לא הרגיש מעולם טעם פה משבח בחלותיה. ומזה תבין כי לרב קדשתו ודבקותו, טעם בו טעם גרעון, שהרי מצד הדיו יצא ידי חובתו, אלא שמרב דבקותו במצות החמיר על-עצמו ואכל שוב, ומזה תראה את גדל מעלתו הרמה."

בשנת תרפ"ג, בקר רבי בן-ציון הלברשטם מבובוב הי"ד בטורנא, והתועד עם רבה הנודע רבי מאיר אריק (נפטר בליל חג הסוכות). בשיתותם הפליג הרבי אודות זקנו ה"דברי חיים" מצנו שנודע בצדקת פרונו בישראל, וביותר היה מחלק סכומי עתק לעניים בערב סבות, עד שפעם פזר אלה ושמונה מאות רבלי-פסוף בערב החג. תמה רבי מאיר לפשר ההנהגה, שכן מה ענין צדקה אצל ספה, והרבי הסביר את-הדבר: "ראשית, מקורו טהור מדברי האר"ל שנקון להרבות צדקה בערב סבות", והוסיף: "ומצאתי לזה רמז נפלא במנין הטפחים של הכשר ספה, שעולה במכון במנין צדקה. שכן גדל הספה הכשרה היא שבעה על שבעה טפחים, דהינו מ"ט טפחים מרבעים. ושעור הדפנות להכשר ספה, הן שתיים בהלכתן ושלישית אפלו טפח. ובין שגבה הספה הוא עשרה טפחים לפחות, יש אפוא בשתי הדפנות השלמות סך שבעים טפחים מרבעים, ובדפן שלישית שהיא ברחב טפח יש בה עשרה טפחים. נמצא כי שלש הדפנות יחד מניין ק"ג טפחים מרבעים, ועם צרופ שעור הכשר הסך של מ"ט טפחים מרבעים, הרי לנו יחד קצ"ט טפחים, במנין צדק"ה בדיוק שעולה קצ"ט. והרי פאן סמוך למצות צדקה בספה". לשמע הרמז הנפלא, קרא הרב מטורנא בהתפעמות: "הרב מבובוב! הרי הרמז שלכם בגדר אמת לאמתה וקולע אליהשערה."

פנינים

בסכת תשבו שבעת ימים (ויקרא כג, מב) - ראשי התבות הם בגימטריה תשובה, לרמז שמצות ספה שבאה להורות לאדם שכל ישיבתו בעולם דומה לספה שהיא דירת עראי, ולכן שעור הדפן הפחות הוא שבעה טפחים, לרמז לשבעים שנותיו ולהטותו לתשובה. (דרד כוכב)

למען ידעו דרתיכם כי בסבות הושבתי את-בני ישראל (שם כג, מג) - למען ידעו הוא לשון דעת, ומרמז לסדר טהרות, כי הספה מטהרת כמו מקנה, שכן גם בספה נכנסים בכל-הגוף כמו במקנה, ושלש התבות למען ידעו דורתיכם הן בגימטריה תתק"ס, במנין תתק"ס לגיו שצריך להכשר מקנה לטהרה. (צמח דוד)

לולב - אותיות ל"ו, כנגד ל"ו הצדיקים שכלל דור דוד, וכנגד ל"ו המסכתות שבש"ס בבלי. ול"ב מרמז לתורה שבכתב המתחילה בבי"ת ומסתיימת בלמ"ד, ולולב גם בגימטריה חיים המרמז לתורה הקדושה. אחרג בגימטריה תרי"ג עם שלש המינים, ששקולה מצות ארבעת המינים כנגד תרי"ג המצות. (מהרי"ו)

לולב נטל ביד ימין, כי לולב עולה בגימטריה ס"ח במנין חכם, ולב חכם לימינו. (ברכת חיים)

מסכת ספה נקראת בלשון יחיד, בשונה ממסכתות ערובין פסחים ושקלים ועוד, כדי לרמז לכך שסובה היא בגימטריה צ"א, במנין שמות הקדש הו"ה ואדנו"ת יחד. (והאר עינינו)

בארבעה ענינים מצאנו שלמות. אמונה שלמה, תשובה שלמה והזירנו בתשובה שלמה לפניך, רפואה שלמה והעלה רפואה שלמה, וגאלה שלמה וגאלנו גאלה שלמה. וראשי התבות שלהם הוא אתר"ג - אמונה, תשובה, רפואה, גאלה. ולכן מקפידים על האתגר שיהיה שלם וכלול בהדרו. (בלבת אש)

אעלה ראשי תבות אתגר ערכה לולב חדס, וגאודים בתמר, שנאמר אעלה בתמר. (הגר"א)

רבי יהושע מדז"קוב, היה נוהג לטל לולב קטן למצוה, ואמר בציחות: "א זעלנער האט א גרויסן רעוואליונער, אבער א גענעראל האט א קליינעם ביקס" ... - חיל פשוט צריך רובה ארץ, אבל לגנרל רק אקדח קטן... (צל הקודש)

היה היה

הלולב היבש שהציל מהלולב הגזול

מחזרים אחר המצות הם יהודי תימן התמימים והישרים, וכל הליכותיהם שזורים במנהגי ישראל ובדקדוק ההלכה הצרופה, על-פי המסורת הוותיקה השמורה בידם מ'מים ימיהם', יותר מאשר כל קהלות ישראל. ומנהג נאה נהגו היהודים בתימן, שהיו משמרים את הלולבים כהגיתם היהודית והדוקנית, לשם סגלה ושמירה בכל ימות השנה. כמעט בכל בית יהודי בתימן, היתה מתקנת תבה מארכת מעל פתח אחד מחזרי הבית, ובו היו מצניעים את הלולבים מתוך חבוב מצוה. ובהגיע הימים שלפני חג הפסח, היו שולפים מתוך התבה חלק מן הלולבים שהצניעו בה, ובהם היו מסיקים את התנור לאפיית המצות לפסח, בעקבות מנהגם הוותיק של האמוראים ורבאסי כמובא במסכת ברכות, שהיו מכריזים ברכת 'המוציא' על פיר הלחם בה השתמשו לערוב חצרות, ואמרו 'כיון שנעשתה בו מצוה אחת, תעשה בו מצוה אחרת', ואף כאן, כיון שנעשתה בלולבים מצוה נטילת ארבעה מינים בחג הפסח, תעשה בהם גם מצוה אפית מצוה בחג הפסח. בנוסף ללולב, היו יהודי תימן מייחסים סגולות להדסי המצוה, והיו משתמשים בהם לרפוי מחלות ומכאובים ורואים בהם ישועות. ובכלל, היו מייחסים סגולת שמירה לאותו חדר בו הצניעו הלולבים, כפי שאמרו חז"ל בספר שירי מצוה מעבדים את הפרענות ועוצרים רוחות רעות וטללים רעים'.

הספור ארע למעלה ממאה שנה, בסוף תקופת שלטון התרפים בתימן. השלטון העות'מני הלך והסתאב, ובמדינה בלה שורה אורה של בוקה ומבלקה. ובאין הנהגה איתנה של שלטון החק, אזי איש הישר בעיניו יעשה. התרבו הליסטים והגנבים בתימן, והללו פעלו באין מפריע, אין דין ואין דין. באותם ימים התגורר באחת מערי תימן, יהודי עשיר מפלג ושמו סעדיה בשארי. רודף צדקה היה ובעל חסד, וברפת שמים ליתה אותו בכל עסקיו המסעפים. ביתו המרוח היה מרחק מעט מבתי הקטנים והעניים של יהודי הקהלה, אולם רבים מצאו בו קורת גג והתארחו בו בסבר פנים יפות ללא תמורה. הבית עוזר את תאבונם של חברי כנפית שוודים באזור, וכיון שהיו ילידי המקום והפירו את התושבים כלם, ידעו כי סעדיה הוא עשיר מפלג, ובדמיונם הפורה הכפילו ושלשו את חונו כהנה וכהנה. באישון לילה, בעוד סעדיה ובני ביתו ישנים שנת ישרים, הקיפו השוודים את הבית המבדד. הם עשו את צעדיהם בחשאיות, אולם סעדיה חדר האון התעורר לשמע הרחשים החשודים מכווץ. חרש-חרש קם ממקומו כדי לבדק את המתרחש, ומחר מאד הבין כי הם שרונים בצרה צרורה. הספיקו לו כמה הצעות חשאיות מבעד לחלונות ביתו, כדי להבחין במספר שוודים רעולי פנים שעומדים לפרץ אל תוך ביתו, ובידיהם פגיונות מלששים. בפחד ובאימה מהר סעדיה להעיר את אשתו וילדיו, ואם חשב תחלה להשיב מלחמה שגורה ולהפתיע את השוודים שבטוחים כי דרי הבית שקועים בשנה עזה, אזי בטל מיד את הרעיון, שכן לא היה ספוי פכל להתגבר עליהם. מתוך חרדה עצומה הגביה את עיניו השמימה, ובשפתיו המלבינות החל לשאת תפלה יוקדת לאביו שבשמים שיצילנו מידיהם של הפוהעים, והנה נפל מבטו על התבה שמעל פתח הדלת, ורעיון הציק במוחו. עד מהרה שלף סעדיה מתוך התבה את לולבי המצוה, אותם נענע זה מכבר בחג הפסח שעבר עליו לטובה, וחלק אותם בין בני הבית, כשבידיו שלו נותרו שני לולבים. ברמזים בלבד ובלי אמר ודברים, סמן סעדיה לכלם להתחיל לנענע בלולבים לכל עבר, מתוך אמונה פשוטה כי בכח המצוה לגרש את כל המשטינים והאויבים, ואשתו וילדיו עשו כמצותו בדבקות.

בינתיים החלו כבר השוודים במלאכתם לפריצת מנעול הדלת, אך בעודם מנסים לשבר את הברז, הגיע לאזניהם קול מוזר מתוך הבית. היתה זו אשת העלים בשעת נענע הלולבים, וכיון שהללו כבר יבשו מזמן, נשמע קול הנענע שבעתים. השוודים חדלו באימה את 'טפולם' במנעול, וסעדיה הגביר את נענועי הלולבים העבטים שבידו, כאשר השוודים מטים את אזניהם ומנסים להבין מה פשר הרעש המוזר העולה באזניהם. משום-מה היו השוודים בטוחים, כי כספוס העלים אינם אלא קול משק כנפיהם של שדי שאול, שבאו להגן על היהודים דרי הבית, ומתבוננים להשיב מלחמה שגורה למי שינסה לפרץ פניהם. וככל שאנשת הנענעים נבברה, התגבר פחד השוודים, שראו בדמיונם את השדים האמיים עטים עליהם מכל עבר, ופתחו במנוסה עזה...

טרופי נשימה הגיעו השוודים למאורתם, וצהלו על מזלם הטוב שבזכותו נצלו ברגע האחרון מידם הארבה של שדי שאול. אך הפחד מידם הארבה של השדים לא מש מקרבם, והם מהרו לספר את הדבר באזניהם של כל שוודי האזור. 'חברך - חברך אית לה', והשמועה עשתה לה כנפים במהירות. מוכן מאליה שהדמיון הפורה הוסיף נפך רב לספור. עד שלא היה ספק בלב כלם, כי לסעדיה יש קשרים נסתרים עם יצורים שמימיים, והדעות היו חלוקות רק, האם אלו מלאכי שמים המגנים עליו בזכות היותו איש חסד וצדיק, או דוקא להפך, אין הם אלא שדים ומלאכי חבלה, אותם הצליח לרתם לתפקיד שמירת ביתו באמצעות כשפיו וקסמיו, שכן מכשף גדול הוא... הצד השנה שבהם, שמאז אותו מארע מפליא, היה ביתו של סעדיה שמור ומשמר מכל נסיון גנבה וגזל, ואף אחד לא ההין בנפשו לנסות שוב את מזלו ולפרץ אל הבית. זכה סעדיה והתקומו בו דברי חז"ל, כי שירי מצוה מעבדים את הפרענות, והלולב היבש הצילו מלהפך להיות הלולב הגזול...

מאורות

רבי מרדכי מנדבורנא ז"ל
ליום ההלולא ט"ו בתשרי תרנ"ה

מגדולי צדיקי דורו, ונודע בפועל ישועות. רב ימיו התגורר בבושטינא ושמו יצא בארץ. נמול על ברבי דודוקנו רבי מאיר מקרמישל, שצוה לקרא לו על-שם רבי מרדכי מקרמינץ, ואמר ששרש נשמתו מנשמת מרדכי הצדיק ולכן בנהו מרדכי היהודי. מנעוריו שקד על תלמודו, ובעבר ימיו התבטא כי בהיותו כבן י"א, לאחר סיום חק למודיו אצל רבו, לאד שני דפי גמרא וכמה דפים בשלחן ערוך, ובלילה הוסיף ללמוד עוד. צדיק דורו הסמיכוהו להנהיג עדה בירושלם, ודרכיו היו מלאים ונסתרים. את תפלות השחר היה מסיים לפנות ערב לאחר הכנות מרבות, וצדיקים אמרו עליו שהוא למעלה מן הדמיון ונערו במי שדבר בו סרה. נוהג היה להסתגר בחדרו, כאשר החלונות סגורים כל העת ונרות דולקים לפניו, עד שלא היה נתון להבחין בין יום ובין לילה. קדשתו ופרישותו היו להפליא, ומאכלו היה מעט מזער, אולם תדיר היה נראה בריא אולם כאחד האוכל בשור ושותה יין. מנהגו היה לחלק בעצמו את העלויות בין המתפללים, ופעם כאשר נתקל ביהודי אורה, שאול לשמו והלה השיב ר' דוד ב"ר פיקל יעקב, חזר הרבי, שנה ושלש את שאלתו, והלה נותר בשלו. "מפני מה קוראים לך ר' דוד, דרך כבוד?" תמה הרבי, והלה השיב: "מפני זקני הלכנו..." והרבי שאל: "ואם יהיה ברוחני סוס לך, האם אקרא לך ר' סוס?... הבין האיש שהתעשר בתאר לזלא, והשמיט משמו את התאר ר', אך הותירו לשם אביו, והרבי אמר: "אם בזכות אבות אתה בא, נוחא".

יוסי דעת

אחד המנהגים המעניינים בעם ישראל, הוא מנהג הנחת תפילין בחול המועד, כאשר בעבר הניחו רבים תפילין, וכיום פשט המנהג שלא להניח, ובפרט בארץ ישראל. הדבר תלוי במחלוקת ראשונים, יש הסוברים שחול המועד נחשב מקרא קודש, ויש החלוקים על-כך. מרן שמשלחן ערוך פסק שלא להניח, והרמ"א חולק וכותב שבמועד מקומו להניח אך אין מברכים בקול רם כמו שאר ימות השנה. אחרים סוברים שיש ספק בדבר, ויש להניח בלא ברכה, או לברך רק על תפילין של יד. בהשפעת הקבלה, פשט המנהג שלא להניח, כפי המובא בוורה שהמניח תפילין בחול המועד חייב מיתה. הגרי"ש נתנון התאונן על הזנחת נוסח אשכנז, וכתב "שהנוהג מנהג אשכנז, איסור גמור לו לבטל מצוות תפילין בחול המועד, ואם כולם יתפללו בנוסח ספרד, תתבטל לגמרי מצוות תפילין בחול המועד". המנהג כיום הוא, שבחול חלק מניחים בחשאי או בלי ברכה, ואילו הספרדים והחסידים לא מניחים כלל, ובארץ ישראל נוהגים כולם שלא להניח, גם בהשפעת הגר"א מוויילנא שכחב "חול המועד אינו זמן תפילין, וטעות בידי המחייבים שטעו בפירוש דברי הש"ס", אולם ציון לדברי רש"י בסוכה שכתב: "היו לפניו מצוות הרבות, ליטול לולב, לישב בסוכה, להניח תפילין, להתעטף בציצית", ולא ייתכן לולב וסוכה עם תפילין רק בחול המועד. הדברי חיים מצאנא הורה לבחורים להניח, ובנו הדברי יחזקאל הורה להיפך. השפע חיים מקלוזנבורג הכריע בחול כרמ"א כאתריה ידיה, ובארץ ישראל לבית יוסף כאתריה ידיה. הגרי"ז מבריסק הגיע למצות בהושענא רבא, כ' בתשרי תר"ס, ואביו רבי חיים יעץ לו לדרוש בעניין הנחת תפילין בחול המועד, ואף שהביא ראיות לשטת הראשונים שאין להניח, ציווהו אביו להניח ביום היכנסו למצוות, והיתה זו הפעם היחידה בחייו שהניח תפילין בחול המועד. דרשות ויתרה כה ערובה, עד שאחיו רבי משה שהיה מבוגר ממנו בשמונה שנים, חדר מאז להניח תפילין בחול המועד...

פְּרִי עֵץ הָדָר

בְּדֶרֶךְ שׁוֹשְׁלֶת רוֹז'וֹן הָאֲצִילִית מְזַרְעַת מַלְכוּת בִּית־דָּוִד, הָיָה בֵּיתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִהוֹסְטִינ, נֶכְדוֹ שֶׁל הַסֵּבָא קִדְיָשָׁא רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִרוֹז'וֹן, מְשַׁפֵּעַ בְּכָל־כֶּסֶף שׁוֹנִים, מִתּוֹךְ הַדּוּר מִצְוָה וְחֻבּוּבָה, וּמֵהֶם אֲשֶׁר קָבַל בִּירְשָׁה מֵאַבּוֹתָיו כְּחֻפְצֵי־קֹדֶשׁ. בֵּין הַכֹּהֲלִים הַיְּקָרִים שֶׁבָּבִית, הַתְּבַלְטָה קַפְסַת אֶתְרָג מִהֲדַרְת וּמִיְחַדָּת בְּמִנָּה. שִׁכְבוֹת הַכֶּסֶף שֶׁמֶן הִיתָה הַקַּפְסָה עֲשׂוּיָה, הָיוּ בִּגְנוּגִים שׁוֹנִים שֶׁהוֹסִיפוּ לָהּ חֵן וְהָדָר מִיְחָד, וְהָיָה הִיתָה מְשֻׁבָּצָה בְּמַרְגְּלִיּוֹת יְקָרוֹת־עֶרֶךְ וּמְעֻשָּׂת בְּפָרָחִים מְחֻסְבִּים לְהַפְלִיא. כָּל מִי שֶׁהָיָה מְבִיט בְּקַפְסָה הָיָה מְשֻׁתָּמֵם לְמֵרָאָה יָפִיָּה הַנִּדְרִי, וְהָיָה מִבִּין לְאֲשֹׁרוֹ אֵת דְּרֹשֶׁת חֲז"ל "זֶה אֵלִי וְאֵנֹוּהוּ - הַתְּנַאָּה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת". הָרַבִּי עֲצָמוֹ לֹא הִבִּיעַ הַתִּיחַסוֹת יִתְרָה לְכָל־לִפְלִים הַיְּקָרִים שֶׁבִּרְשׁוֹתוֹ, אוֹלָם הַתְּבַשָּׂא פֶּעַם כִּי הוּא נוֹהֵג בְּדֶרֶךְ הַמַּלְכוּת כְּחֹלֶק מִמִּצְוֹת כְּבוֹד־אֲבִי. הַפֶּעַם הַיְּחִידָה שֶׁהָרַבִּי הָיָה מְעִנִּיק תְּשׁוּמָת־לֵב מִיְחַדָּת לְכָל־לִפְלִים הַיְּקָרִים, הָיָה בְּלִיל חַג הַפֶּסַח, אֲזִי הָיוּ הַנֶּבְאִים עוֹרְכִים אוֹתָם עַל שִׁלְחָן הַסֵּדֶר כְּבִי־מַלְכִּים, וְהָרַבִּי הָיָה נֶעֱמָד לְרֹאוֹת אֶת הַשִּׁלְחָן בְּתַפְאָרְתוֹ וּמְחַבֵּב בְּכָף אֶת־הַמִּצְוָה.

הָיָה זֶה בְּתַקּוּפַת מַגּוּרָיו שֶׁל הָרַבִּי בְּעִיר וִינָה, אֲלֵיָּהּ הֵגַר בְּתַקּוּפַת מַלְחַמַת הָעוֹלָם הֶרֶאשׁוֹנָה. יוֹם שֵׁשִׁי אֶחָד, עָרַב שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, נִגַּשׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַבֵּית אֶל הָאָרוֹן כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת כָּלִי הַשֶּׁבֶת, וּלְחַדְרָתוֹ הַבְּחוּץ כִּי קַפְסַת הָאֶתְרָג הַיְּקָרָה אֵינָנָה. בְּקֻדְחַתְנֹוֹת הַחֹל לְחַפְשׁ אַחֲרֶיהָ, אוֹלָם הָעֵלָה חָרַם בִּידוֹ. שְׂאֵר בְּאִי־הַבֵּית לֹא יָדְעוּ גַם הֵם לְהִיכִן יַעֲלֶמָה הַקַּפְסָה, וּמְחַסֵּר בְּרָרָה פָּתָה בְּתוֹ שֶׁל הָרַבִּי אֶל הַמִּשְׁטָרָה הַיּוֹנִינִאית, וְהַגִּישָׁה תְּלוּנָה עַל הָעֵלְמוֹת הַקַּפְסָה. מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל הָרַבִּי, הַתִּיחַסוֹ הַשְׁוֹטְרִים בְּרִצְיוֹנָת לְתַלְמוּנָה, וְנִכְנְסוּ מִיָּד לַעֲבִי הַקּוֹרָה. הֵם הִחֲלוּ לְחַקֵּר וּלְתַשָּׁאֵל אֶת כָּל בְּאִי־הַבֵּית, וְעַד מִהֲרָה עָלוּ עַל עַקְבוֹתֶיהָ שֶׁל הָעוֹזֶרֶת הַיְּהוּדִיָּה שֶׁעָבְדָה בְּמִשְׁקֵי־הַבֵּית בְּמִשְׁדֵּ תְּקוּפָה מְסִימָה, וּבִימֵים הָאֲחֻרָּוִים חִדְּלָה מִלְּפַקֵּד אֶת־הַבֵּית. הַחֲשָׁדוֹת אֶפְסָא הִתְעוֹרְרוּ מִיָּד, וְאִמָּנָם לְאַחַר בְּדִיקָה קְצָרָה בְּבִיתָהּ שֶׁל הַנֶּעֱרָה, הַתְּגַלְתָּה קַפְסַת הָאֶתְרָג הַגְּנוּבָה, וְהָיָה נֶעֱצָרָה בְּבִית־הַכָּלָא. צַעֲרוֹ שֶׁל הָרַבִּי לְשִׁמְעַת הַמַּאֲרָע הָיָה גָּדוֹל, וְלֹאֲחֵר שֶׁהַקַּפְסָה שָׁבָה לְמִקּוּמָהּ, בִּקֵּשׁ מֵהַנֶּבְאִים לְפָנָיו אֶל הַמִּשְׁטָרָה כְּדִי לְאִפְשֵׁר לְנֶעֱרָה לְצֵאתָה מִהַכָּלָא לְזִמְרָמָהּ. עַד שֶׁיַּעֲלֶה בִּידוֹ לְבָרֵךְ אֶת מַנִּיעֶיהָ לְבַצֵּעַ הַמַּעֲשֶׂה. בְּחֻמְלָה וּבְרָף, הִתְעַנְּנוּ נְשׁוֹת הַבֵּית עַל תּוֹלְדוֹת חַיֵּיהָ שֶׁל הַנֶּעֱרָה, כְּאֲשֶׁר הָרַבִּי יוֹשֵׁב מֵהַצַּד, וּמֵאֲזִין בְּשִׁתִּיקָה לְדַבְרֶיהָ. בְּבִשְׁת פְּנִים חִזְקָה זֹו לְגוֹלָל אֶת מַסַּכַת חַיֵּיהָ רַב־תְּהִלָּאוֹת, וְהַתְּבַרֵּר כִּי הִגִּירָה מִהֶנְגֶּרִיָּה, שֶׁם גָּדְלָה בְּבֵית דֹּל וְחֹסֶר פְּרֻסָּה, כְּאֲשֶׁר הָאֵב מְחַזֵּר אַחֵר הַטֶּפֶה הַמָּרָה וְאִינוֹ מְשֻׁתָּפֵר מֵאוֹמָהּ, וְהָאֵם נֶאֱבָקֶת בְּעִמָּל לְהַשְׁגִּתָּה לְחֵם לְפִי הַטֶּף. בְּדֶרֶךְ לֹא־דֶרֶךְ הַגִּיעָה לְוִיָּהּ שְׂבָאוֹסְטְרִיָּה, שֶׁם קוֹתָה לְפָתַח דֶּף חֲדָשׁ בְּחִיָּה וְלִקְרֹם עֲתִיד טוֹב יוֹתֵר, וּבְחַפְזוֹשִׁיָּה אַחֵר עֲבוּדָה הַתְּקַלְכָּה בְּמִשְׁרָתָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל הָרַבִּי. הִיחַס אֲלֵיָּהּ, כִּף סִפְרָה, הָיָה מִיְחָד, שֶׁלְּמֹו לָהּ בְּעִירִיָּפָה אֶת־שִׁכְרָה וְאֵף הָעֵנִיקוּ לָהּ אֲרוּחוֹת חֲמוּת, וְהִנֵּה מִרְהַשְׁמִים זָמְנוֹ לָהּ שְׂדוּף מְתָאִים עִם בַּחוּר בְּרִיָּגִילָה שְׂאֵף הוּא הֵגַר מִהֶנְגֶּרִיָּה, אוֹלָם מִיּוֹן שְׂאֻמְצִיעֶיהָ הָיוּ דִלִּים מְאֹד, וְחֻפְצָה לְהַעֲנִיק לְחַתָּנָה תְּשׁוּרָה מְכַבֶּדָה, נִטְלָה בְּאִין־רֹאִים אֶת קַפְסַת הָאֶתְרָג, מִתּוֹךְ מְחֻשְׁבָּה שְׂאֵף אֶחָד לֹא יָשִׁים לֵב לְדַבֵּר. כִּנֹּנָתָה הִיתָה לְטַל אֶת־הַקַּפְסָה רַק לְזִמְרָמָהּ, וְלֹאֲחֵר נִשְׁאוּיָּהּ בְּרֹדָא יִסְכִּים הֶחָתָן לְהַשִּׁיבָה לְבִעֻלָּיהָ, וְעַתָּה עֲמָדָה בְּבִשְׁת גָּבַ וְהַתְּחַנְנָה לְסִלִּיחָה כְּשֶׁהָיָה גֹזְעָה בְּכִי סוֹעֵר.

עִם תֵּם סִפּוּרָהּ, פָּנָה הָרַבִּי אֶל הַנֶּבְאִי בְּסַעֲרַת־נֶפֶשׁ, וְהוֹרָה לוֹ לְבַטֵּל מִיָּד אֶת הַתְּלוּנָה בְּמִשְׁטָרָה וּלְדַרְשׁ אֶת שַׁחֲרוּרָהּ שֶׁל הַנֶּעֱרָה. בְּקֻדְחַתְנֹוֹת אוֹסְטְרִית טְפוּסִית, סָרְבוּ הַלְלוֹ תְּחִלָּה לְשַׁחֲרֹר אֶת הַנֶּעֱרָה, וְדָרְשׁוּ אֶת הַמִּשְׁדֵּ הַחֲקִירָה וְהַטְלַת הָעֵנִשׁ, אֲךֹ לְאַחַר מֵאֲמָצִים מְרַבִּים עָלָה בְּיָדִי הַנֶּבְאִי לְהַחֲלִיק אֶת הָעֵנִין וּלְסַיְמוֹ בְּרִי־טוֹב. עִם סִדּוּר הָעֵנִין, שָׁבָה הַנֶּעֱרָה אֶל בֵּית הָרַבִּי, וְהָיָה הַיָּחִיד בְּכִיָּה מְעֻשָּׂפָה עִם סִכּוּם נִכְבֵּד, וְהוֹרָה לָהּ לְרַבֵּשׁ "קַפְסָה יָפָה וּמִהֲדַרְת, וּמְבִיל לְחֹסֶד בְּהוֹצָאוֹת לְרִכִּישָׁתָה". הַנֶּעֱרָה הַמְּפַשְׁתָּה נִטְלָה בְּיָדִים רוֹעֲדוֹת אֶת־הַכֶּסֶף, וְלֹאֲחֵר זָמְרָמָה שָׁבָה עִם קַפְסַת אֶתְרָג נִהְדַּרְת, אוֹתָהּ הַצִּיָּגָה בְּפָנָי הָרַבִּי וּבְנֵי בֵיתוֹ. הָרַבִּי הִתְעַנְּן עַל חֲתָנָה הַמִּיעֵד וְעַל מוֹעֵד הַחֲתָנָה, וְהוֹדִיעָה לָהּ כִּי מַעֲתָה יַעֲמַד גָּבֹאֹ הַמְּסוּר לְיִמִּינָה כְּאֵב נֶאֱמָן, וְאֵת כָּל הַצִּטְרִיכוֹתֶיהָ תוֹכַל לְקַבֵּל כָּאֵן. בְּאֲחוּלִי בְּרָכָה יֵצֵאָה הַנֶּעֱרָה מִבֵּית הָרַבִּי, כְּשֶׁכָּלָה נִפְעָמָה וְנִרְגָּשָׁת מִגְּדֻלַּת רִחוּוֹ שֶׁל הָרַבִּי וּמֵאֲצִילוֹת נֶפֶשׁוֹ.

חֲלָפוּ בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה לְאַחֵר מִפֵּן. בְּאֶחָד מִלִּילוֹת הַחֲנֻכָּה, חָדְרוּ גָּבִים שְׁפָלִים לְבֵיתוֹ שֶׁל הָרַבִּי שְׁבַת־אֲבִיב, בָּהּ הַתְּגוֹרֵר מֵאֵז עֲלוֹתוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנַת תַּרצ"ז, וּבְעֻזָּת־מִצַּח חֲמָסוֹ אֶת כָּלִי הַכֶּסֶף הַמִּיחָסִים שֶׁהָיוּ בְּבֵית. הָרַבִּי הַסְתַּמֵּק כְּבֹר מִזְמָן לְבֵית עוֹלָמוֹ, וּבְבִית הַתְּגוֹרָרָה בְּגִפָּה נִכְדָּתוֹ הַיְּשִׁישָׁה, הִתְרוּקָה לְמִשַׁת חֲלִיָּה, וְאֵף שֶׁהִיתָה עֹדָה לְגִנְבָה מִתְּחִיבָהּ, לֹא הָיָה לָאֵל יָדָה לְעֲשׂוֹת מֵאוֹמָה. הַמִּשְׁטָרָה שֶׁהִזְעִיקָה בְּאִישׁוֹן לִילָה, הַשְׁקִיעָה עִמָּל רַב כְּדִי לְהַתְּחַקוֹת אַחֵר עַקְבוֹת הַגָּבִים, אוֹלָם מִיּוֹן שֶׁהִלְלוּ הָיוּ מִתְּחַבְּמִים הֵיטֵב וְהָעֵלִימוּ כָּל בְּדֵל שֶׁל־סֶמֶן, לֹא הָעֵלְתָה הַחֲקִירָה דֶּבֶר. לְמַחֲרָה, עֵבֹוד הַרְבִּית הַנִּכְבֵּד מְשׁוֹטְטָה בְּבֵית שֶׁהִתְרוּקָה בְּבִית־אֶחָת מִכָּל חֻפְצֵי הַקֹּדֶשׁ שָׁבוּ, גִּלְתָּה מְגֻבַּת פְּרוּסָה עַל אֶחָד הַכֶּסֶאוֹת שֶׁבָּבִית, וּכְשֶׁהִרְמָה אוֹתָהּ זִהְתָּה תַּחֲתֶיהָ אֶת מְנוֹרַת הַחֲנֻכָּה הַנִּהְדַּרְתָּ שֶׁל הָרַבִּי וְאֵת קַפְסַת הָאֶתְרָג יְקָרוֹת־הָעֶרֶךְ. לְאַחַר רִגַע נִזְכָּרָה, כִּי יוֹם קֹדֶם לָכֵן, לְקִרְאָת כִּ"ט בְּכִסְלוֹ, יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל הָרַבִּי, הוֹצִיאָה אֶת שְׁנֵי הַכֹּהֲלִים הַלְלוֹ כְּדִי לְהַבְרִיקָם, אֲךֹ מִיּוֹן שֶׁלֹּא סִימָה אֶת־הַמִּלְאָכָה, הוֹתִירָה אוֹתָם מְכֻסִּים בְּמִגְבָּת עַל־הַפֶּסָא, וְכִף הֵם נִצְלוּ מִיְּדֵיהֶם שֶׁל הַגָּבִים שֶׁלֹּא הִבְחִינוּ בָּהֶם. וּבְשִׁיעָה שְׂאֲחֻזָּה אֶת קַפְסַת הָאֶתְרָג הַיְּקָרָה, סִפְרָה הַרְבִּית לְמַבְקָרִים שְׂבָאוֹ לְחֻקָּה בְּמִרְנָפְשָׁה, אֶת סִפּוּרָהּ שֶׁל הַקַּפְסָה וְאֵת אֲצִילוֹת רִחוּוֹ שֶׁל סִבָּה הָרַבִּי, בְּהַעֲבָרָה עַל־הַמּוֹדוֹת וּשְׁמִירַת כְּבוֹד אֲדָם מִיִּשְׂרָאֵל. ♦

פְּנִינֵי אוֹר הַחַיִּים

מְדַבְּרֵי הָאוֹר הַחַיִּים הַקּוֹדֶשׁ

אֶתְרָג הַטוֹב לְמֵאֲכָל וְרִיחַ, הֵינּוּ חֲכָם הַלּוֹמֵד וְעוֹשֶׂה, וְלָכֵן דְּמִי יְקָרִים, כִּי אֶחָד בְּעִיר בְּעַל־תּוֹרָה וּמְעֻשִׂים טוֹבִים, הָדָם בְּרִיחַ בְּלֹא טַעַם, הֵינּוּ חֲכָם הַלּוֹמֵד וְאִינוֹ עוֹשֶׂה. עֲרֻבָה הֵינּוּ לֹא תוֹרָה וְלֹא מִצְוֹת, וְלָכֵן מִצְוֹת בְּכָל פְּנוֹת קֶרֶב גְּנִי־אָדָם. וְלִזְכֹּל בְּטַעַם בְּלֹא רִיחַ, הֵינּוּ תְּעוּשָׁה וְאִינוֹ לּוֹמֵד, וְאִינוֹ הַקֶּבֶ"ה לְאִגָּם לְזִכּוֹת הַעֲרֻבָה עִם הַשָּׂאֵר. אִי נָמִי, אֶתְרָג דּוֹמָה לְרֹאשׁ, לִזְכֹּל לְבִרְיַת מִילָה, ג' בְּדִי הָדָם לֵב' דִּיּוֹ וְגוֹפֹם, ב' בְּדִי עֲרֻבָה לְרִגְלָיו, וְכֵלֶם יָחַד יַעֲבֹוד הַבּוֹרָא יִתְבָּרָה. אִי נָמִי הָיוּ ז', אֶתְרָג לִזְכֹּל ג' הָדָסִים ב' עֲרֻבוֹת, רְמוּזִים לְשִׁבְעָה רוֹעִים אֲבִרָה וְצִחָק וכו'.

כְּנֻת נִעְנוּעַ הַלּוֹכָה, הַחֻלְקָה הוּא כְּמוֹ אֶחָד שְׁפוּשֵׁט יָדוֹ לְקַבֵּל אִיּוֹת דְּבֵר, וְהוֹבֵבָא לְאַחֵר שֶׁקִּבְּלָהּ, וְעַתָּה בְּנִעְנוּעַ שְׂאֵנוּ מְנַעֲנֵעִים, אֲנוּ מְבַקְשִׁים מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ שֶׁבְּזִכּוֹת הַשִּׁבְעָה צִדִּיקִים הַרְמוּזִים בְּלוֹכָה, שִׁיבּוֹא שִׁפְעַ לְעוֹלָם, וְהַבְּרָכָה הִיא הַתְּקוּפָה שִׁישׁ לָנוּ לְקַבְּלָהּ, וּבְכֵן יֵשׁ לְעִשְׂוֹת הַנִּעְנוּעִים, וְלֹא אֶתְרָג לִיְצִיָּים שֶׁמְשַׁחֲקִים לְחַתָּנָת חֲכָמִים הַקְּרִיטִים, אוֹי לְחֵם וְאוֹי לְנֶפֶשׁ:

אֲמַר חֲכָם כִּי אֲרַבְּעָה שְׁמוֹת יֵשׁ לְיָמֵי הָעוֹלָם, וְאֵלֵּי הֵם: חַל, חַל הַלּוֹמֵד, יוֹסֵטוֹב, וְשִׁבְתָּהּ. חֵם מִשְׁכָּן בְּלִילוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאֵפֶן זֶה. שִׁבַּת הוּא תִּינוּקוֹת שֶׁל בִּית־רַבִּין שֶׁלֹּא חֲטָאוּ, חֵם קֹדֶשׁ, וְגַם אֵינָן רְאוּים לְעִשְׂוֹת מִלְאָכָה, כְּמוֹכֵן הַשִּׁבְתָּה אִינוֹ יוֹכֵל לְעִשְׂוֹת מִלְאָכָה וְהָעוֹלָם אִינוֹ מְתַקֵּם אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי הַכֵּל פִּיחֵם שֶׁל תִּינוּקוֹת, כְּמוֹכֵן הַשִּׁבְתָּה, יוֹסֵטוֹב הוּא וְהוֹדִי כְּשֶׁר שְׁלּוּמֵד וְעוֹשֶׂה, וְיֵשׁ שְׂמֻחָה וְהוֹתִירָה מְשֻׁמָּה לֵב הָאָדָם, כְּדֻכְתִּיב פְּסוּקֵי ח' יִשְׂרִים מְשֻׁחֲרִילָב. חַל הַלּוֹמֵד חֵם גְּנִי אֲדָם שֶׁמִּתְאַבְּקִים בְּעֶצֶר רַגְלֵי הַחֲכָמִים, וְעוֹשִׂים טוֹבָה עִם בְּעַל־תּוֹרָה, כְּמוֹ שְׂאֻמְרָנוּ שֶׁהַחֲכָם דּוֹמָה לְמוֹעֵד, כֵּן מִי שְׁעוֹשֶׂה טוֹבָה הוּא חֲלִי־הַמוֹעֵד. חוֹל חֵם עֲמִי אֲרָצוֹת, שֶׁכָּל יָמָיו הוּא כְּמוֹ חֵם מְשֻׁשׁ, אֲכִילָה שְׂתִיָּה וכו', כִּף הַחֹל הוּא טוֹרָה וְעֶסֶק, לֹחַ צוּר לָנוּ הַשֵּׁם, שְׂמוֹצוֹת לִזְכֹּל שִׁישׁ בַּה אֲרַבְּעָה מִינִים שֶׁהֵם כְּנֻד אֲרַבְּעָה אֵלֵּי, שִׁישִׁים בְּאֵנָה אֶחָת כְּדִי שֶׁנִּזְכֹּר בְּלֵנוּ. (מֵאֹר הַחַיִּים דְּרוֹשׁוֹת הָאוֹר הַחַיִּים: שְׁכֵנֵת תַּלְמוּדִי)

דְּבַרֵי הַיָּמִים

אֶחָת הַמִּצְוֹת הַמְּרַכְזוֹת בַּחַג הַסּוּכוֹת, הִיא נִיסוּךְ הַיָּמִים עַל הַמִּבּוֹב הַבְּקֻרְבַּת הַתְּמִידִי שֶׁל שַׁחֲר, יָחַד עִם נִיסוּךְ הַיּוֹן. אֵת הַיָּמִים הַיּוֹן שׁוֹאֵבִים מִמַּעֲיֵן הַשִּׁילּוּחַ, וְכִדִּי לְהוֹצִיא מִלִּבָּם שֶׁל צְדוּקִים שְׁטַעְנוּ שְׂאִין לֹחַ מְקוּר בַּתּוֹרָה, עִשׂוֹ זֹאת בְּרַבּוֹ עִם. מַעֲיִין הַשִּׁילּוּחַ הוּא שְׂמֹו הַנוֹסֵף שֶׁל מַעֲיִין הַגִּיחוֹן, אֶחָד מִמְּקוּרוֹת הַיָּמִים שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם מֵרֵאשִׁית יָמֶיהָ, שְׂמִימִיו הִיוּ מְגִיחִים מִתַּחַת לְפָנֵי הָאֲדָמָה וּמִכָּאֵן שְׂמֹו. מֵאֵז וּמִתְמִיד סִבְלָה יְרוּשָׁלַיִם מִמְּחֹסֶר בְּאִסְפַּקַּת מִים, וְאֵף שִׁיּוּרִים בַּה גִּשְׁמִים מְרֻבִּים, אִין הַיָּמִים נִסְכְּגִים בְּאֲדָמָה וְהֵם זוֹרְמִים אֶל מְחוּץ לְעִיר. בְּעֶבֶר הִיא מַעֲיִין נוֹסֵף בִּירוּשָׁלַיִם וְשְׂמֹו עִין רֹגֵל, אוֹלָם יָמִימֵי יֵשׁוּ מוֹמֵן. בְּתַקּוּפַת הַיְּבוּסִים לְפָנֵי יוֹתֵר מֵאַרְבַּעַת אֲלָפִים שָׁנָה, הַתְּגוֹרְרוֹ אֲנִשִּׁי הַעִיר בְּגִבְעָה קִטְנָה שֶׁנִּקְרָאת הַיּוֹם עֵיר דָּוִד, וְסִבִּיבָה בְּנִתְּנָה חוּמָה כְּדִי לְהִגֵּן עֲלֶיהָ מִפְּנֵי פוֹלְשִׁים זָרִים. אֲךֹ כִּיוּן שְׂמַעֲיִין הַגִּיחוֹן נִבַּע מְחוּץ לְחוּמָה, וְהַחֲשֵׁשׁ הִיא שֶׁהָאֵיב יִטִּיל מִצּוֹר עַל חוּמָהּ וְהַנְּצוּרִים לֹא יוֹכֵלוּ לְהִנִּיעַ אֶל הַיָּמִים שְׂבֻחוֹךְ, לָכֵן חֲצָבוּ מְנַהֵרָה סוּדִית מִתַּחַת לְחוּמָה וְדִרְכָה הִיא יוֹכֵלוֹם לְהִנִּיעַ אֶל הַמַּעֲיִין שְׂמֻחוֹךְ לְעִיר, לְשֹׂאֵב מִים וּלְשׁוֹב לְבַתְּיָהֶם מְבִילִי שִׁינְגִלוֹ. בְּתַקּוּפַת חֻזְקִיהוּ הַמֶּלֶךְ בּוֹמֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֶרֶאשׁוֹן, נוֹצַר חֲשֵׁשׁ מִפְּנֵי מִצּוֹר שֶׁל מְנַחֲיִיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר, וְאֲנִשִּׁי חֻזְקִיהוּ חֲצָבוּ נִקְבָה אֲרוּכָה בַת 500 מִטְרִים בַּתוֹךְ סֵלַע, וְדִרְכּוֹ הַעֲבִירוֹ אֶת מִימֵי מַעֲיִין הַשִּׁילּוּחַ אֶל תּוֹךְ הָעִיר. לְפָנֵי כִ"ג שָׁנָה, הַתְּגַלְתָּה בְּנִקְבָה כְּתוּבַת אֲבֹן בְּכַתֵּב עֲבִירִי עֲתִיק, וְכֹו מְסוּפֵר עַל חֲצִיבַת הַנִּקְבָה בְּאִמְצוּעוֹת שְׁתֵּי קְבוּרוֹת מִשְׁנֵי הַצִּדִּידִים, וּפְגִישָׁתוֹ בְּאִמְצָע. בְּתַקּוּפַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁנִי נִחְצָבוּ בּוֹרוֹת מִים רַבִּים בִּירוּשָׁלַיִם, כְּמִסּוּפֵר עַל נַחוּנִיָּה חוֹפֵר שִׁיחוֹ, וְעַל נְקִדִּימוֹן בְּרִיגֹר

מטעים

(קריאת שו"ת)

הלכות הראשונים אשר שברת
תבת שברת מנקדת בפתח, עלי"א שיהא מטעמת בסלוק שבסוף הפסוק, כי יש תבות שתנועתן אינה משתנה גם בטעמי א"י שהם אתנהא וסוף פסוק, ולא נודעה הסבה. וכך מובא במסורה: כל שברת, שברתי, דברתי, דברתי, והצלת, והצלתי - פתחין באתנהא וסוף פסוק, וכן יש שמות בצירי וסגל שלא ישתנו לקמץ באתנהא וסוף פסוק, כמו ספר, תבן, צדק ועוד. וכתב אברעזא שטעם הדבר לא נודע, רק בקב נמצאו במקרא. (מענה לישן)

ויפסל שני ללות אבנים (ש)

בטעמי פור קדמא ואולא ותבת כראשונים בטעם רבי, לומר קד שאם בגלל עין שנת חנם חרב בית המקדש וגלו ישראל מעל אדמתם, הרי שבזכות שני לוחות האבנים ובזכות התורה שילמדוה בארצות פוזייהם, יתקברו הלכות ביניהם, ותהיה בהם קדמא ואולא כאשר יבוא איש לקראת רעהו לאהבה איש את אחיו אהבת אמונה ולגמול חסד איש את דעהו, אזי יזכו כמו הראשונים לשוב לארץ אבותם ויתחדשו ימיהם בקדם, ולזה מרמז טעם רביע שהוא לשון רביצה, וכליזה בזכות האחדות של שני לוחות הברית הדבוקים כאחד, ובזכות תלמידים חכמים בני עם ישראל, כמו שדרשו חז"ל וכליזה למדוי ה' ורב שלום בניה, אל תקרי בניה אלא בניה. (מראה יעקב)

מדגש

מקורו של הבטוי 'דברים' / מלים בדרבנות/ הוא במקלות קהלת, אותה קוראים בחג הסוכות או בשבת חלימועז: "דברי חכמים בדרבנות". משמעות הבטוי כיום הוא דברים חריפים ונוקבים, ולעתים אף פוגעים, ובמקורות הפנה למלים המתבטות, ומדריכות את האדם שברובן שפראש מלמד הרב, כפרש רש"י בפסוק: "מה דרבו זה מכוון את הפה לתלמידה, כך דבריהם מכונים את האדם לדרכי חיים". מקור המלה אפוא הוא מדרבן, אך בשתיקה קל שבש פיוס בקריאתו חנוכה. במקור נכתב בדרבנות, כאשר הדל"ת במקוץ גדול ועגול, והשוא שאחריי נע, ולכן הבי"ת רפוייה, ואף המלה דרבן נקראת באותה צורה, כאשר הדל"ת במקוץ גדול, השוא נע והבי"ת רפוייה. אך כיום הוגים בטעות 'דברים בדרבנות' דרבן במקוץ קטן, שוא נח ובי"ת דגושה, ובכתיב חסר מותבים דרבן, דורבנות.

ממלח

מעשה באדם אחד, שלא שפר עליו מזל ויונתו היתה אשת מדנים אשר מרדה אתיחיו. בחג הסוכות נענה במרענשו ובחיוו נהג: "וידעים אתם מדוע נשים פטורות מריהסו? שהרי שנינו במסכת מכות, מ'שום רשעה אחת אתה מחיבו, ואי אתה מחיבו משום שתי רשעיות, דחינו שאין מטיילים על האדם ענש כפול שלא יוכל לעמוד בו, ודי לו במכה אחת שבאה עליו, ואף במצות סבה הדבר בו, שאם גילה האדם מביטו הקבוע לדירת עראי, לספת דויד הנפלה, לפחות לא יתקן בו הנאמר גילה אחר גילה גללה יהודה, לא יגלה אל גלותו עם זו שבגדודו..."

שנה אחת בתקופת חג הסוכות, היה מחסור גדול בבשר בעיר ניקלשבורג, ועקב כך לא קבלו תלמידי הישיבה את פתקי התמחוי שבקדם היו יכולים לקבל מזון לסעודה, והם נותרו ברעבונם. נודע הדבר לרבה שלי העיר, רבי מרדכי בנט, ומיד לאחר תפלת שחרית הזמין את אחד מתושבי העיר, ובקש ממנו לדאג לכלכלת בחורי הישיבה שיוכלו לאכל בשר בשמחת הרגל, והוא ערב לשלם את פליהוצאות. בינתיים התאספו סביבו רבים, והוא אמר בקול: "דעו לכם, כי אמש קבלתי סך של עשרה זהובים בסך פתשלים על חתימתי לתאר מורנו, ומעתה נכון אני לחלק את התאר לכל איש אשר יזים ורגלים לו, כדי שאוכל לכלכל את הוצאות הבחורים בתאר זה..." הנזכרים הבינו מיד את כוונתו, שכן מנהג המדינה היה אז, שאת התאר מורנו לא היו נותנים אלא ליחידים סגלה, וכאשר היו רבני הערים מעניקים למישהו את התאר הנכסף, היו משגרים עשרה זהובים בדרך-ימים לרב המדינה, ועתה כאשר שמעו שהרב מתכוון לחלק את התאר ללא הבחנה, נבחרו עלי-נפשם, שכן בקד יפחת כבודם כאשר הם עצמם מכנים בתאר זה, והתאר יתפך להיות דבר של מה בכך, ומיד מהירו כלם להתנדב סכומים נכבדים, לכלכלת בחורי הישיבה...

בשכנותו של רבי שלמה מבובוב, היה עומד רובל יהודי, והרבי היה משתדל לרפש אצלו מדי פעם חפצים שונים, כדי לחזקו בפרנסתו ולתמוך בו בדרך כבוד. בדרך כלל היה הרובל מוכר תשמישי-קדשה, אולם באחת הפעמים, בראשית תקופת הקיץ, ראה הרבי כי דוכנו של הרובל ריק מסחורה. "היכן מרבלתך?" תמה, והלה השיב: "הפעם אין ברשותי שום דבר שהרבי יכול לקנות, מפיון שאין בידי דברי קדש". הרבי רצה בכל-זאת לקנות ממנו משהו, ולכן שאלו מה נמצא באמתחתו, והרובל שלף צעיפי-משי משפחים, אותם היו הנגידים דאז נוהגים לקשר בצוארם. התבונן הרבי בצעיף וראה את יפיו והדרו, והחל למדד את ארבו ורחבו וחשב דבר-מה. לאחר מכן בקש לרפש עשרים צעיפים, ושלם תמורתם מחיר מלא. עברו ימים ארבים, והגיע חג הסוכות. הרבי פתח את ארזו ושלף את הצעיפים הנאים שרכש, ובקש לגזר אותם לרצועות דקות כדי ליפות את-הספה. בני הבית עשו כמצותו, ולפליאתם התברר כי ארך הרצועות שנקשרו זו לזו בשרשרת ארבה, התאים בדיוק להקף הספה של הרבי, והפליאו את עיר-הרואים. והיה בנו של הרבי, רבי בן-ציון הי"ד, עומד ומשתומם: "ראו נא כיצד משתדל אבי ליפות את המצות, וכבר בחדש סיון לשקנה מהרובל את הצעיפים, היתה מחשבתי נהונה למצות נוי ספה..."

בירושלים שבדור הקודם, התגורר איש נעלה וצנוע, ושמו רבי אברהם ברוך דייטש. בראורין ובראקה היה, והמית עצמו פלימיו באהלה שלי-תורה, אלא שבדרך של בני ירושלים המסלאים בכו, לא בקש גדלה ושררה לעצמו, והיה מהלך בצדי דרכים, כשרגליו נטועות ארצה וראשו בשמי-שמים. היה זה בשנותיו הראשונות לאחר נשואיו, אברך צעיר לימים, אך השנה היתה לו בחוב מצוה כאחד מזקני-ארץ. במשך כל ימות השנה, אגר בצנעה פרוטה לפרוטה, אותן חסד מלחמו הדל וממלגתו הצמקה בשיבה, והמתין בצפיה דרוכה לחג הסוכות, כדי שיוכל לרפש בחסכונו אתג הדור ונאה, שכן אתג דומה ללב, ומי שלבו צרוף ומקדף, מהדר אחר אתג נקי וזך. הסוחר הנודע של אתרגים בירושלים דאז, היה רבי זלמן זוננפלד, ואילו עשה האברך את-דרכו. בחושיו המחזדים גלה מיד אתג הדור ששכב בירכתי הארגו, ובקש לשמע מר' זלמן את-מחירו. "היכן מצאת את האתג הזה?" תמה ר' זלמן, ובלבו התפלא כיצד לא הבחין עד עתה באתג זה, המהדר שבמהדרים, ומיד חמד אותו בלבו לעצמו. הוא מהר לנקב בסכום עתק, שהיה בו כדי רכישת עשרה אתרגים מהדרים, ולפליאתו לא עמד האברך עליהמקח, ובקש לשלם בכל-חסכונו, ובנוסף ישלם בידו שטר-חוב על יתרת החוב, אלא שר' זלמן לא ותר. "אברך צעיר אתה, והסכום שאני מבקש עולה על מלגת ישיבתך במשך חדש שלם ויותר. וכי מסגל אני לטל סכום זה גדול ממך בעבור אתג אחד?" את האתג הניח ר' זלמן במקום משמר, כשהוא נוצר את-סודו בלבו כי הוא עצמו חפץ באתג נדיר ומיוחד זה. בפחית-נפש יצא האברך הקר מלפניו, ואף שמצא אתג אחר שאף הוא היה מהדר ונקי, לא מש האתג הראשון מנגד עיניו. באשמרת הבקר שביים א' דסכות, חש ר' זלמן זוננפלד כי מאידו מתהלך בסמוך לסבתו הלוד ושוב, ולבו אמר לו כי הלה מחפש אתרי. מהר ר' זלמן ויצא לקראת ההלה, והנה האברך שבקש לרפש אצלו את האתג לקראתו. "אנא מקד ר' זלמן", אמר לו הלה בעינים פלות ועורגות, "חשקה נפשי לברך על האתג המהדר ההוא שבקשתי לרפש ממך, וכיון שהש אני כי האתג נותר אצלה, מתחנן אני בפניך שתעניק לי אותו כמתנה עלי-מנת להתזיר, ואוכל לצאת בו ידי חובת המצוה". עמד ר' זלמן הסוחר כשהוא נפעם ונרגש. "ראו נא אברך יקר שבערכיו זה, שלא לשם התרברבות וגאווה בקש לרפש אתג מהדר, ולא עלי-מנת להראותו לחבריו ולהתנשא בעיניהם על שהתמזל מזלו למצא יהלום כזה. אלא פליכונתו לשם שמים, לקים זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, ובהשתאות הביט בו בשעה שנענע בארבעת המינים, בהמית הלב ובדבקות עלאית. השגות פאלו אצל אברך צעיר, לא ראיתי מימי, התבטא ר' זלמן זוננפלד באזני בנו הגדול של רבי אברהם ברוך דייטש, והוסיף: "אולם דבר אחד נשגב מבינתי, מהיכן ידע אביר, כי אני עצמי חמדתי את האתג לעצמי, וידע לכון את השעה בה אני משכים לצאת עם האתג המהדר בידי, כדי שיוכל לקים בו את המצוה ולברך עליו ברבת שהחינו?"...

הספה משולה לבית-אוצר שהאדם מכין לו כדי לשמר את אוצרותיו הקרים, ועתה, לאחר הימים הנוראים, כאשר לכל יהודי יש באמתחתו

אוצר שלם של מצות ותפלות יקרות, הוא בונה סבה כדי שתהיה בשבילו בבית-האוצר ובו הוא נכנס עם אוצרותיו כדי לשמרם. (רבי ישראל שמעון קסטלניץ)

גיליון מס' 707
שנה 13

פרשת וזאת הברכה, שמחת תורה ושמיני עצרת, כ"ב בתשרי תשפ"ו

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

אמר להם משה לישראל: שמא אין אתם יודעים כמה נצטרעתי על התורה וכמה עמל עמלתי בה וכמה יגיעה יגיעתי בה? נפשי נתתי עליה, דמי נתתי עליה, כשם שלמדתי אותה בצער, כך תהיו מלמדים אותה בצער." (ספרי, דברים)

היה רבי יהושע אומר, השונה ואינו עמל, כאיש שזוהר ואינו קוצר. (תוספתא)

לא נברא אדם אלא לעמל, אם זכה - הוא עמל בתורה, ואם לא זכה - הוא עמל בארץ. אשריו לאדם שהוא עמל בתורה. (מדרש רבה)

כל הגופים לעמל נבראו, אשרי למי שזכה והיה עמלו וטרוחו בתורה. (רש"י בסנהדרין)

אין אדם בעולם בלא יסורין, חושש בשניו אינו יכול לישון, בעינו אינו יכול לישון, יגע בתורה אינו ישן. זה ער וזה ער, אשרי הגבר אשר יטרינו ית ומתורתה תלמדנו. (ילקוט שמעוני)

אשרי אדם שמשחק עצמו בדברי תורה, ויושב וחורש בהם כבהמה שחורשת בשדה. (תנא דבי אליהו)

אין הקב"ה נותן את התורה אלא למי שמצטער עליה. (שם)

כתבו חכמי האמת, כי היגיעה שיגע האדם בפלפול עד שמזיע גופו, הוא נחת רוח לשכינה. (עץ יוסף על המדרש)

נאמר במדרש, שאין התורה מתקיימת, אלא במי שעושה עצמו ככלי חרס, ובאורו, שנעשה שחר ככלי חרס מעמל התורה. (שם)

החמימות בפלפול התורה, היא מצוה בפני עצמה, וזהו שנאמר בירמיה: "הלוא כה דברי כאש". (מדרש תלפיות)

"התקן עצמו ללמוד תורה, שאינה ירשה לו", ולא תשיגנה אם לא תיגע בה, שאינה כירשת אבות שהבן זוכה בה בלא טרח. (רבנו יונה, מסכת אבות)

צריך להתישב בכל פרט ופרט מהתורה עד שיצמד על עקרו, במצטרף מעמקי הלב, כי הוא זה עקר התורה. ("אור החיים" הקדוש)

ספורים בפרשה

דרך ארץ קדמה לתורה

רבי גדליה משה מזויל היה מבאר בשם הגר"א מוילנא, למה לא מצינו בתורה צווי בענין המדות הטובות והשרשת המדות הרעות? במשך לאחד שבא לבקש מנזר שיכנה לו שלחן, הרי הוא מפרט לו באר היטב כל רצונו בסוג העץ וצבעו ממנו יעשה את השלחן, ואף מפרט לו מדת ארבו ומדת רחבו. אך אינו מזכיר לו - קח לך פטיש ומסמר והתחל לבנות קעץ, כי דבר זו פשיטא הוא. כך ממש, דבר פשוט הוא שבכדי לקיים את מצות התורה בשלמות, צריך האדם להיות מזקק שבעתים במדות טובות וראויות.

רבי אברהם אלימלך מקרלין היה אומר בשם אביו, שבעניני שדוכין, כשמתהלך ה'מחתן' לברר על ה'חתן', אזי בשישמע שהוא בעל מדות טובות יחשיב הדבר ככותב על הגיר מספר אחד, ולאחר מכן כל מעלה נוספת שישמע על המדבר יוסיף מספר אפס לצד הספרה, וכך בכל מעלה ומעלה יוסיף עוד אפס, ויתעלה מספרו מאחת ויחדו יעלו 'לעשר למאה' וכו'. אך אם ישמע רק מעלות אחרות בלא מעלת 'מדות טובות' נמצא שעלה בידו רק 'אפס' שמשמעו 'לא שוה מד'. כי עקר האדם הוא מדות טובות. והיא היא הדרך הישרה שיבחר לו האדם.

מעשה היה כשהציעו לרבי יששכר דב מבול שדוד מסים ממשפחה מיחסת ומפרסמת לאחד מבניו, נגש הרבי לשנים מהיושבים בביתו שהיו בקיאים בתורה, לנסע ולבדק את ההצעה. עשו השנים פמצות הרבי ויצאו לשליחות. בבואם לשם נתקבלו בכבוד גדול על ידי בני המשפחה, והתחילו לפלפל עמם בדברי תורה זמן רב, ואכן היה מדבר במשפחה של תלמידי חכמים, אך הלכו כלל לא טרחו לבדד בדבר מאכל ולהציע להם לננוח קצת מהדרך. כשחזרו וספרו זאת לרבי, אמר: "איני רוצה לעשות שדוד עם אנשים שאינם יודעים לקבל אורח, למרות שמדבר בבית שלי תורה, אך לפני הכל צריך מדות טובות!"

ורגיל היה הרב מטשבין לומר, שהמדות הטובות הן כליי הקבול של התורה הקדושה. פעם הפליג בשבחו של תלמיד חכם ממקרקריו, ואמר שהוא מחבבו ביותר כי הנו בעל מדות טובות, בגדר תורה מפארת בכלי מפאר. כשבקר אצלו רבי משה פינשטין, בפרו בקבול מיוחד ולזהו יותר מהרגיל. כששב לביתו התבטא, שמלבד גדלותו בתורה של רבי משה, התפעל ממדותיו הטובות ומפשטותו, באמרו: "דאם איז די גאנצע שיינקייט" (זה הלא כל היפי).

מספר על רבי משה פינשטין, שלפני שנכנס לחיידר למדו אביו כבר את כל החמש, וביום הראשון ללמודיו כשהגיעו בגמרא למלה "אתמר" [=נאמר, בארמית], שאל המלמד מי יודע את הפרוש? ר' משה חשב שכתוב "אתמר", וענה בקול שהוא היה בן של אהרן הכהן, וכמוכן שכל הילדים צחקו ולעגו לו. ואמר רבי משה ששני דברים למד אז לכל החיים, שלא למדור לענות אלא לחקור ולהבין טוב, כי לכל דבר יכולה להיות משמעות נוספת, וכיון שנפגע אז עמקות, למד שלא לפגע אף פעם ביהודי. ובזכות שני דברים אלו, אכן גדל לאחד מגדולי הדור, הן בתורה והן במדות.

מאזרות

מגדולי צדיקי דורו ודרכות הסתופפו בצלו. בנו של 'סבא קדישא' מרדכי וחתן רבי אהרן מטשנרוביל. נודע בלבו הטוב ובמדותיו התורניות והנאצלות, ופעם התבטא ואמר: בשקיייתי ילד בן שבע שנים, קבלתי על עצמי שלא להרע לשום נברא בעולם". התפלאו השומעים ושאלו: "וכאשר הגוי מצר ליהודי, האם הגוי מופלל כל הנהגתו?" הגוי": "השבים אני מופלל להרמת קרן הפלדה, כך שנהוג היה יוכל שוב להרע לו" ... ואמנם תמיד הבטי בעין חיובית על בני ישראל והפך בזכותם. פעם אמר: "אומרים על דור המדבר שהוא דור־דעה, ואני אומר, שהדור שלנו גדול ויפה יותר מדורו של משה רבנו! שהרי דור המדבר זכה להיות במעמד הריסי כשבורא העולם התגלה בכל הדרו. לפניהם הלך עמוד־האש, שמיים היו בהירים, הארוי עד למחשבת־נפש, ואלו דורנו, דור היום, דור של החרט־פנים ושל חתלה־משיח, גם הצדיק אינו רואה, רק באמונתו וחייו, והנה, גם בדרך שפל זה באים חסידים וזוהרים מאחורי גבם חיי־שעה, מתגברים על מכשולים ועומדים בנסיונות. אור קטן כי ירגישו, ומיד יתלהב לאור־שעור. יקדו ויתרוקמו מגשמייתם. וכי יש לה יפה יותר ונאה יותר מדור זה"? פעם בא אליו אדם שהחליף את בגדיו המסורתיים והחל ללבש כמנהג הגויים, שטען כי הוא מתגורר בין נברים ואונס להתלבש כמותם כדי שלא לעורר את עיניו. "הוי", שאלו תרבי בנאפה, ועתה שיהיה לבוש כמותם, כלום נתאזבת עליהם" ...

יוסיף דעת

עצמם רבות נתקלים ה'לומדים במונח 'דור'ק' המופיע כתבתיכם
בפרשנים רבים. ובדרך דרך אלו חומים יצא יום גרשים ראשי
תיבות. מקור המלה היא מלל 'דור'ק' שפירושו משרוש דק,
משמעותה לשון חיפוש, כמו 'דוק ואשכח', והיינו חפש ומצא,
בשונה מהמלה בלשון הקודש שמשמעותה דבר שאינו עבה.
משרוש זה נוצרו הפעלים לדייק ומדקדק, ואפשר לקרוא אז
המלה 'דור'ק' בשורוק כמו קום ושוב וכן שנוז בפי ה'לומדים. ו
דור'ק בחולם מלא אז חסר. בלמשך השנים החלו להשתמש במלה
זו בימים עברו וזו היתה המלה שמעלו עליה בנינו דור הרבה
וכדי להדגיש את המלה סימנו אותה בראשי תיבות, למרות
שאתה קצור של כמה מלים, כן נתנו במלים אלה שהחלינו בה
גרשים למרות שאינן ראשי תיבות, רק בשביל לסמנה ולהדגשה
על־פני חברותיה. אולם כראש שהגרשים הפכו לכליל בלתי
המהלך ודור'ק, החלו לדרוש אותה כראשי תיבות 'דוקדק'
ומתאצל 'אז' ו'דוקח קצת', או 'אחר דרישה ודקדקה קל'.

אחרים פירשו: 'דוקדק מוקדם קושטא', אולם זה לא ייתכן,
אין מערבבים שם מילים בלשון קודש עם המילה קושטא שהיא
בארמית. ודור'ק ודור'ק' חסרין אותה דבר צחות: 'זענו' ו
יוסט קענטש' - כאשר תרצה הוסיף על מדרך הפתגם השגור
אין יך דבר שאינו עומד בפני הרושן', שנראה כפתגם של חז"ל
אולם אין זו מקור דורש ונמצאו לו רק סימוכין במקורותיו אבל
לא בלשון זו. כך הדבר בתפארתם רבות בספרי המפרשים. ומשמעותה
היה לשון ענין ואינם מדברים דור'ק' אלא מתקומות מאוחרות יותר.
מספרים שנתלמדו ישיבת דור'ק' אין דורשית את התיבה וק'ל,
שאף היא מופיעה פעמים רבות בספרי המפרשים. ומשמעותה
בדרך כלל ללך לבתיך, או 'קשה לי' או קוראים להם לפנים
האחר: כך שולט קענטש לערענז לוי קוין וולד'ן - רוצה
אתה לדעת ללמוד? רוצו לולד'ן!... את התיבה דור'ק פירש: 'זענו'
או וילסט קענטש, קוין וולד'ן קוין וועג - כאשר תרצה לדעת,
דרכך לולד'ן!... את המלה תיקו אז קוין מפרשים כגונגורין:
תשיב יתיר קשית אבועית, כפי שפירש 'ה'תוספת ימישוב'
במסכת עמידה, אולם חזו ע'פ'י הדרוש. ומשמעותה בארמית
לשון עזירות אוהרית, ענין הירושלמי תיקום שמשמעותה
תעמוז, או קיצור המלה תיקא - תהא השאלה עומדת
במקומה. אחרים פירשוה מהמלה תיקו, הדיוני שהתחילו בארמית
מסותר. הנהגה תיקו עמלמאני, וכאשר מלה זו מופיעה בנינו
כשבוהק החסדבר שמיר ועולם, ולא יתפרש לעולם על
לישון אלוהים.

הַגֵּרָא מֵמִילָנָה הָיָה נוֹהֵג לְשֹׁכֵת עִם תַּלְמִידָיו וּלְלַמֵּד עִמָּם מִסֶּכֶת אָבוֹת. וּבִזְזָה מִתְנַפְּלָה נִיצוּץ מֵאֲזוּנֹתָיו שֶׁל גֶּאֹן יִשְׂרָאֵל, שִׁישׁוֹב עִם תַּלְמִידָיו הַגְּדוֹלִים וְהַאֲזִינִים, וְהוּא לֹמֵד עִמָּם מִסֶּכֶת אָבוֹת. בְּלִמּוּדוֹ זֶה לֹא הִכְנִים חֲדוּשִׁים וְלֹא דְרָשׁוֹת, אֲלָא הָיָה מְרַאֶה לָהֶם בְּצִיד כָּל פִּתְגָם מוֹסְרֵי מְקוֹרוֹ בְּסִפְרֵי הַתַּנ"ךְ. "וְלִכְן קוֹרְאִים לַמִּסֶּכֶת זֶה מִסֶּכֶת אָבוֹת", הָיָה אוֹמֵר הַגֵּרָא. "כִּמּוֹ שְׂרָשִׁי כּוֹתֵב בְּמִסֶּכֶת בְּבֹא קִמָּא, שֶׁהָאָבוֹת נִקְרְאִים לֵאלּוּ הַכְּתוּבִים בְּפִרְשׁ בְּמִקְרָא..." ♦

דָּרָךְ אֶרֶץ קִדְמָה לַתּוֹרָה - הַמִּשְׁדֵּךְ

מִן הַחֵיד"א כּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ "עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ" עַל חֲשִׁיבוֹת לַמּוֹד פְּרָקִי אֲבוֹת, וְזֶה לְשׁוֹן קִדְשׁוֹ: "טוֹב מְאֹד שִׁירָגִיל עֲצָמוֹ בְּמִסְכַּת אֲבוֹת, וּלְהִבִּין מִה שְׁמוּצִיא מִפּוֹ, כִּי מִסְכַּתָּא זֶה הִיא הַיָּהּ אִם לְבִינָה וְאֵב בְּחֻמָּה לְכָל מִינֵי מוֹסֵר, דְּבָרִים קְצָרִים וְהֵם אֶרֶץ הַלְבָנוֹן הָרָמִים וְהַנְּשָׂאִים, וְדָבָרִים הַיּוֹצֵאִים מִלֵּב קִדְשֵׁי עֲלִיּוֹנִים, וְאִם יֵשִׁים לְבוֹ לְדָבָרֵיהֶם הַקִּדְשִׁים בְּדָקְדוֹק, תִּתְעוֹרֵר נִפְשׁוֹ בְּנֶעֱם מוֹסְרָם, וְיָשׁוּב אֶל ה' וְיִרְחַמְהוּ".

רַבִּי יַעֲקֹב וְחִזְקִיָּהוּ גְרִינֹלֵד מִפְּאֵפֶא, הָיָה נוֹהֵג לְמִסֵּר שְׁעוֹר מִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ בִּימֵי הַקִּיץ, וּבְשְׁעוֹר זֶה הָיוּ מִשְׁתַּמְּתִים בְּעֵלֵי הַבָּתִּים שֶׁל קְהֵלָתוֹ וְכֵן רַב תַּלְמִידֵי הַיְשִׁיבָה. בְּשְׁעוֹרִים אֵלּוּ קִבְּלוּ הַשּׁוֹמְעִים הַתַּחֲזָקוֹת בְּאִמּוּנָה וּבְבִטְחוֹן, שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה עֲלִיּוֹנָה וְשִׁשּׁוֹם דָּבָר לֹא תִלְוִי בְּטַבְעוֹ, גַּם בְּנוֹ בַּעַל "וַיְחִי יוֹסֵף" הָיָה מוֹסֵר דְּבָרֵי אֲגָדָה וּמוֹסֵר לְפָנֶי בְּעֵלֵי-בָתִּים מִבְּנֵי הַקְּהֵלָה הַחֲדָרִית בְּאַנְטוֹרָפּוֹן, וּבְשַׁבָּתוֹת הַקִּיץ הָיָה קוֹבֵעַ עִמָּם שְׁעוֹר בְּפָרְקֵי אֲבוֹת, בּוֹ חִרַז בְּדָרְכּוֹ רַעֲיוֹנוֹת מְקוֹרֵיהֶם וְדָבָרֵי הַתְּעוֹרָרוֹת לְקַרֵּב אֶת הַלְכָּבוֹת לְאֲבֵינוֹ שֶׁבְּשָׂמִים.

רַבִּי מִיכָאֵל דָּב וִיסְמַנְדֵּל, רֹאשׁ יְשִׁיבַת נִיטְרָא, נִהְיָ לְלַמֵּד פְּרָקִי אֲבוֹת עִם תַּלְמִידָיו בְּשַׁבָּתוֹת הַקִּיץ, וְהָיָה לּוֹמֵד עִם פְּרוּשׁ הַמִּשְׁנׁוֹת לְרַמְבַּ"ם וּמִסְבִּיר אֶת עִמָּךְ דְּבָרָיו בְּדָבָר פִּי חֵסֶם חוֹ. לְאַחֵר מִכֵּן הָיָה מוֹרִיב אֶת הַדְּבָרִי בְּדָבָר מוֹסֵר מִתְּבָלִים עִם דְּבָרֵי תּוֹרָה, בְּעֶרְךָ בְּשִׁעָה אוֹ בְּשִׁעִתִּים, וְתִדְרִי הָיָה רִגִּיל לִזְמֹר, שֶׁדְּבָרֵי הַמוֹסֵר שֶׁל הָרַשְׁאוֹנִים בְּמִלְאָכִים, פּוֹעֲלִים יוֹתֵר עַל הַנֶּפֶשׁ מֵאֲשֶׁר הַדְּבָרִים שֶׁל הָאֲחֵרוֹנִים, וְאִפְּלוּ שֶׁלְשׁוֹן הָאֲחֵרוֹנִים קָל יוֹתֵר וּמִתּוֹק וּמוֹכֵן יוֹתֵר לְלִזְמוֹד, מִכֵּלִּי-מִקּוֹם טוֹב יוֹתֵר לְלַמֵּד מִסְפָּרֵי מוֹסֵר שֶׁל הָרַשְׁאוֹנִים, וְהַמְשִׁיל עַל־כֵּךְ מִשָּׁל.

"פַּעַם נִכְסַחְתִּי לְמוֹנִית אַחַת, וְהִנֵּה קָבַל אוֹתִי בְּסִפְרָא פְּנִים יְפוֹת וְשׁוֹחֵחַ עִמִּי בְּחִיבוֹת בִּלְתִּי רִגִּילָה. תִּמְתְּהִי עַל הַתְּנַגְּחוֹת זֶה שֶׁל הַנֶּהָג, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה הַדְּבָר שׁוֹנֵה מִשְׁאֵר נִהְיָ הַמּוֹנִית שֶׁהִם קִצְרֵירוֹחַ וּמִמְהָרִים לְעִבּוּדָתָם, אִךְ לֹא אִמְרֵתִי מֵאוֹמֶה. לְאַחֵר מִכֵּן, שְׁמִתִּי לֵב שֶׁהַדְּרָךְ הַתְּאָרְכָה מַעֲבֵר לְרִגִּיל, וְהִנֵּה הַסְתֻּבֵּב אֵנָּה וְאֵנָּה בְּלִי לְדַעַת לֹאן לְנַסֵּעַ, וּלְבַסּוֹף הוֹדָה לִי שֶׁהוּא נִהְיָ חֵדֵשׁ וְלֹא מִכִּיר הַיֵּטֵב אֶת הַדְּרָכִים. אִמְרֵתִי לְעַצְמִי, מִה בָּצַע לִי בָּזָה שֶׁהִנֵּה חִבִּיב וּמִסְבִּיר פְּנִים? אִם הוּא לֹא יוֹדֵעַ אֶת הַדְּרָךְ הַנִּכְוֵנָה כִּדִּי לְהַגִּיעַ בְּזִרְיוֹת לְמַחֲזוֹ חֲפָצִי? עֲדִיף לִי מִשְׁהוּא שְׂאִינוֹ מִסְבִּיר פְּנִים, אוֹלֵם הוּא נוֹסֵעַ בְּמַהֲרִיּוֹת וּמִקְצָר אֶת זְמַנִּי. וְכֵן הַדְּבָר פֶּאֶשֶׁר אֲנִי רוֹצִים לְהַגִּיעַ לְדָרָךְ הַנִּכְוֵנָה בְּתוֹרָה וְיִרְאֵת־שָׂמִים, יֵשׁ לְלַמֵּד מִהַסְפָּרִים הַקְּדוּמוֹנִים כְּמוֹ פְּרָקֵי אֲבוֹת וְחֻבוֹת הַלְכָּבוֹת וּבְדוּמָה, כִּי הֵם הַמְּנַהֲגִים הַמְּנַסִּים וּבְקִיָּאִים מְדוּרֵי-דוּרוֹת, וְהֵם יוֹבִילוּ אוֹתָנוּ בְּבִטְחָה לְמַחֲזוֹ חֲפָצֵנוּ וּלְדָרָךְ הַנִּכְוֵנָה וְהַסְלִיכָה".

תַּלְמִיד אֶחָד הִגִּיעַ אֶל הַחֲזוֹן אִי"ש וְהַתְּאוּנָה לְפָנָיו עַל הַרְגָּשָׁת יְרִידָה בִּירְאֵת־שָׂמִים, וּבִקֵּשׁ עֲצָה לְכָךְ. זִרְזוּ הַחֲזוֹן אִי"ש לְלַמֵּד מוֹסֵר, וְהוֹסִיף: "פְּרָקֵי אֲבוֹת - טוֹב מְאֹד לְלַמֵּד!"

פְּעָמִים רַבּוֹת מְזַכֵּרַת בְּמִסְכַּת אֲבוֹת הַלְשׁוֹן: "הוּא הָיָה אוֹמֵר". וּמִפְּרָשׁ הַרְשָׁב"ם יְעוֹד רַבִּים, כִּי הַכּוֹנֵה בְּכָךְ הִיא, שֶׁ"הוּא" - מִה שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ, "הָיָה אוֹמֵר", זֶה מִה שֶׁהָיָה הַתֵּנָּה אוֹמֵר לְאַחֲרֵים, מִפְּנֵי שֶׁכֵּל אֶחָד מִהַתֵּנָּאִים שִׁנְתָּן מוֹסֵר, הָיָה מִצֵּין בְּעֶצְמוֹ בְּאוֹתָהּ מִדָּה וְאַחֵר שִׁתְּקַן אֶת עֲצָמוֹ הָיָה לְלַמֵּד מִדָּה זֶה לְאַחֲרִים.

פַּעַם אַחַת, בָּאוּ אֶל בַּעַל הַ"קְהֵלוֹת יַעֲקֹב", וְשָׁאֲלוּהוּ לִגְבִּי נַעַר בֶּן שְׁתֵּים עָשָׂר שָׁנָה, שֶׁלֹּא זָכָה עֲדוֹן לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּבִקֵּשׁ לְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ אִךְ לֹא יָדַע בְּמָה לְהַתְחִיל. שָׁאֲלוּהוּ אִפְּלוּ בְּמָה לְהַתְחִיל לְלַמֵּד עִמּוֹ, וְהַשִּׁיב שֶׁצִּירָךְ לְלַמֵּד עִמּוֹ רִאשִׁית־כָּל אֶת מִסְכַּת אֲבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁבְּמִסְכַּת אֲבוֹת טְמוּנִים וּמִבְּאֵרִים הַרְבֵּה מִיִּסוּדֵי הַיְּהוּדוּת, וְכֵן אִדָּם צִירָךְ לְדַעַת הַיֵּטֵב אֶת כָּל הַמִּסְכָּת הַזֹּאת".

מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, הָיָה צָדִיקִים וְגִאוֹנִים לּוֹמְדִים אֶת מִסְכַּת אֲבוֹת, בְּהִתְאֵם לְדְבָרֵי חֲז"ל שֶׁ"כָּל מִי שֶׁלּוֹמֵד שִׁשָּׁה פְּרָקֵי אֲבוֹת כְּאֵלּוּ לּוֹמֵד שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה". וְכֵן הָיָה גַּם מִן הַחֵת"ם סוֹפֵר נוֹהֵג, וּבְכָל שַׁבָּתוֹת הַקִּיץ הָיָה לּוֹמֵד פְּרָקֵי אֲבוֹת עִם תַּלְמִידָיו הַקְּדוּשִׁים, עַד שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ הָיָה בָּא לְקִרְאָה לֹא לְבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְתַפְלַת מִנְחָה, וְהַעֲבֹר הָיָה אוֹמֵר פְּרָקֵי אֲבוֹת לְפָנֶי עֲלִינוֹ לְשַׁבַּח בְּסִיוֹם הַתְּפִלָּה.

"יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁעֵקֶר הַלְמוּד בְּמִסְכַּת אֲבוֹת, הוּא בְּשַׁבָּתוֹת שְׁבִין פֶּסַח לְשַׁבְּעוֹת. שֶׁכֵּן עֲבוֹדַת הַמִּדּוֹת הִיא הַהִכָּנָה וְהִרְקַע לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה, וּבְכֹל טְהָרַת הַמִּדּוֹת אֵין אֲחִיזָה בּוֹ. וְכַפִּי שֶׁפִּרַּשׁ רַבִּי חַיִּים וַיִּטְאֵל, שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ שָׁאִין בְּתוֹרָה צוּרִי מִפְּרָשׁ עַל מִדּוֹת טוֹבוֹת, כִּי טְהָרַת הַמִּדּוֹת הִיא הַהִכָּנָה לְפָנֶי קַבֵּלַת הַתּוֹרָה. עוֹד מְבָאֵרִים שְׂבִימִים אֵלּוּ שֶׁבָּהֶם מִתּוֹ תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, מִחֻמָּת שֶׁלֹּא נִהְיָ כְּבוֹד זֶה בָּזָה, צִירָךְ לְהַתְחַזֵּק בְּעִנְיָנוּ בִּין אִדָּם לְחַבְרוֹ, וְזֹאת עַל־יְדֵי לְמוֹד בְּפָרְקֵי אֲבוֹת. יֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ לְמַנְהָה הַלְמוּד בִּימֵי הַקִּיץ, כִּי יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמֵי חֹם וְנֶפֶשׁ, וְיֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁל הַתְּגַבְּרוֹת הַיָּצֵר, וּבִכְנֶגֶד זֶה מִתְחַזְּקִים וְלּוֹמְדִים בְּפָרְקֵי אֲבוֹת". (עַת הַזְמִיר)

נֶאֱמַר בְּתַהֲלִים: "אִף לֹא-פָעַלְו עוֹלָה בְּדָרְכָיו הַלְכוֹ". אִי"ף רֹאשִׁי תְבוֹת פְּרָקֵי אֲבוֹת, שְׁעִלִּידִי לְמוֹדֵם "לֹא פָעַלְו עוֹלָה", וְהַתְּבוֹת "תִּקּוֹן מוֹדוֹת" בְּגִימַטְרִיָּה "בָּא עַל־יְדֵי לְמוֹד פְּרָקֵי אֲבוֹת". (אוֹר תּוֹרָה)

פְּנִינֵי אוֹר הַחַיִּים

מִדְּבָרֵי הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִף חֲבֵב עַמּוּם וְגו' (לג, א) - לֵאמֹר, אִף שֶׁחֲבֵב ה' הָעַמּוּם וְהַגִּלָּה יִשְׂרָאֵל בְּנִיחָם, אִי-עֲלִי-יִכְנֹן כְּלִי-קִדְשׁוֹ בְּיָדָךְ וְהֵם וְגו', שָׁאִין עַל לִזְמוֹדִיתוֹרָה מִנְּהִד-כָּל וְהֵלֶךְ, וְנִרְאָה שֶׁכֵּנוֹ הַתְּבוֹת לְתַת טַעַם לְהִלִּיכָתוֹ לְשִׁעוֹר וּלְפִאָרָן, שֶׁהוּא לְחֻרוֹת בָּהֶם אִף ה' בְּיוֹם-הַדִּין כְּשִׁיאִמְרוּ לֹא הוֹדַעְתָּנוּ אוֹתָהּ, לָזֶה קוֹדֵם לָהֶם הַסֵּפֶר וְאִמְרוּ לָהֶם אַתֶּם רוֹצִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, וְשִׁעוֹר הַתְּבוֹת הוּא עַל־יָד הַדְּרָךְ, אִף הוּא מִה שֶׁחֲבֵב עַמּוּם עַל־יָדָךְ אוֹמְרִים ז"ל בְּפִסְקוֹ וְאִבְדֵּל אֶתְכֶם מִן-הָעַמּוּם אֵלּוּ אִמְרוּ וְאִבְדֵּל אֶת־הָעַמּוּם מִכֶּם, לֹא הָיָה תִּקְוָה לְאִמּוֹת וּמֵאוֹמְרוֹ וְאִבְדֵּל אֶתְכֶם וְגו' מִכָּאֵן שֶׁאִם יָבוֹאוּ מִקְּדֻשָּׁתָם לְהַתְּגַדֵּר מִן הֵם מִקְּבָלִים כְּאֶחָד יִשְׂרָאֵלִי, וְהוּא אוֹמְרוֹ כְּלִי-קִדְשִׁי, פְּרוּשׁ מִקְּדָה זֶה עוֹדָנָה לָהֶם, פְּרוּשׁ לְהַתְּגַדֵּר, שֶׁהָבָא לְהַתְּקַדֵּשׁ מֵהֶם, בְּיָדֶיךָ - פְּרוּשׁ הוּא נִכְנָס וּמִקְבָּל תַּחַת כְּפָסִיד:

אוֹ תִּהְיֶה כְּנֻת הַתְּבוֹת עַל־יָד הַדְּרָךְ, אִף חֲבֵב - פְּרוּשׁ חֲבָה אַחַת נִשְׁאָרָה לְעַמּוּם, וְהוּא שֶׁכֵּל-קִדְשׁוֹ בְּיָדָךְ כְּמוֹ שֶׁפִּרַּשְׁתָּ, וְאִמְרוּ וְהֵם - פְּרוּשׁ עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּהֶם הוּא כָּל עֵקֶר הַמֵּאֲמָר, יֵשׁ לָהֶם הַפֶּרֶשׁ לְהַתְּגַדֵּר עַל קִדְשׁוֹ שֶׁל הַבָּאִים מִן שְׂאֵר הַגּוֹיִם, שִׁישְׂרָאֵל תְּבוֹ לְרִגְלָךְ, פְּרוּשׁ כְּאוֹמְרִים ז"ל יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּדֵּי עַל הַר־סִינִי פִּסְקָה וְהִתְמַתָּ, וְזֶה הָיָה מִצַּד מִה שֶׁתְּבוֹ פְּרוּשׁ תִּתְקַדֵּק עַל־יְדֵי כַח הַדְּבָרִי הַמִּסְפָּלָא שֶׁשִּׁמְעוּ דְּבָרֵי הָאֱלֹקִים, וְאִמְרוּ ז"ל שִׁישְׂרָאֵל נִשְׁמַתָּם כְּרִמּוֹ בְּפִסְקוֹ נִפְשִׁי יִצְאָה בְּדָרְכּוֹ, וְכֵן פִּסְקָה וְהִתְמַתָּ, מִה־שְׂאִירָכֶן הַגֵּרִים שֶׁבָּהֶם שִׁיתְקַבְּלוּ כְּאֶחָד שְׂבִטִי יִשְׂרָאֵל לֹא פִּסְקָה וְהָמָּה מֵהֶם כִּדְּוֵעַ מְדַבְּרִים:

וַיְחִי בִישְׁרׁוֹן מִלֵּךְ בְּהַתְּאֵסֵף וְגו' (לג, א) - פְּרוּשׁ שְׁהוּת הַמִּלֵּךְ בִּישְׁרָאֵל צִירָךְ שֶׁתּוֹרָה בְּהַתְּאֵסֵף רֹאשִׁי עִם יְחִי, כְּאוֹמְרִים ז"ל אֵין מִמֶּנּוּ מִלֵּךְ אֶלָּא עַל־פִּי בִּית־דִּין שֶׁל שְׂבִיטִים וְאֶחָד, וְהוּא שֶׁתְּנַחֵם בְּמֵאֲמָר רֹאשִׁי עִם, וּבְאוֹמְרוֹ יְחִי שְׂבִטִי יִשְׂרָאֵל, שֶׁצִּירָךְ שִׁהְיֶה צְבוּר מִרְצֵים מִמֶּנּוּ:

דְּבָרֵי הַיָּמִים

בִּד' בְּמַרְחֻשׁוֹ שְׁנַת תק"ח, לְפָנֵי לַמַּעֲלָה מ-250 שָׁנָה, נִשְׁרַפּוּ לְמִרְבֵּה הַחֶצֶר אֲלֵפִי סְפָרִים יְהוּדִיִּים בְּגִזְרֹתָהּ שֶׁל בִּישׁוֹף הַעִיר קִמְנִיץ-פּוֹדוֹלְסֵק שְׁבִאוֹקְרַינָה. הִיָּה זֶה כְּתוּצָה מַעֲלִילוֹתִיהֶם שֶׁל הַפְּרַנְקִיסְטִים, אוֹתָהּ כַּח יְדוּעָה לְשִׁמְצָה בְּרַאשׁוֹתָיו שֶׁל הַמִּשְׁמוּד יַעֲקֹב פְּרַנְק, שֶׁהַמִּשְׁכִּי לְהַאֲמִין בְּמִשְׁחַת הַשֶּׁקֶר שְׁבִטִי צְבִי, וּבְסוֹפוֹ שֶׁל דְּבַר הַתְּנַצְרוֹ וְיִצְאוּ מִכָּלל יִשְׂרָאֵל. בְּצַעֲדוֹתָיו, הִגִּיעַ פְּרַנְק לְאִימּוֹר וְסְלוֹנִיקִי, שֶׁם הִתְכַּנְסָה כַח ה'דִּינוּבָה' שֶׁל שְׂרִידֵי מַאֲמִינוֹ שֶׁל שְׁבִטִי צְבִי אֲשֶׁר הִתְאֲסַלְמוּ בְּעֻקְבוֹתָיו, וּמֵהֶם לָמַד אֶת עֵיקְרֵי הַאֲמוּנָה בְּמִשְׁחַת הַשֶּׁקֶר צְבִי שְׂבוֹר. הוּא חָחַל לְהַפִּיץ אֶת אִמּוֹנוֹתָיו בְּעִיר פּוֹלִין הַגְּדוֹלָה כְּשֶׁהוּא סוֹחֵף אַחֲרָיו הַמּוֹנִים, וְאִךְ חָחַל לְהַתְּנַבֵּא וְטַעַן שֶׁהוּא גִלְגּוֹל נִשְׁמַתוֹ שֶׁל שְׁבִטִי צְבִי וְעַתִּיד לְנַאֲלוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל. קָלוּנוֹ שֶׁל פְּרַנְק הַתְּגַלָּה בְּשַׁת תַּק"ו, לְאַחֵר שֶׁהַתְּפִרְסוּם מַעֲשֵׂי הַגְּלֻחוֹת, וְהַשְׁלֻטוֹת הוֹצִיאוּ נִגְדוֹ צַד גִּירוֹשׁ מִפּוֹלִין, בְּשָׁנָה שֶׁלְאַחֵר מִכֵּן, הַחֲרִימוּ רַבְּנֵי בִּירוֹד אֶת פְּרַנְק וּמַאֲמִינוֹ, וְהִלְלוּ נֹאֲלָצוּ לְבִירוֹת לַעִיר קִמְנִיץ-פּוֹדוֹלְסֵק, בַּה קִּיבְּלוּ אֶת חֲסוֹתוֹ שֶׁל הַבִּישׁוֹף הַמְּקוּמִי שֶׁהִיא יְדוּעָה כְּשֶׁנּוֹא יִשְׂרָאֵל מוֹבִיחַ. הַבִּישׁוֹף הַכְּרִיז עַל יוֹכּוֹחַ בֵּין רַבְּנֵי הַיְּהוּדִים לְרֹאשִׁי הַכֵּת, וְהוּא נִמְשָׁךְ כְּשִׁמּוֹנָה יָמִים. לְמִלּוֹת נִיצַחוֹנָם שֶׁל גְּדוּלֵי הַרְבָּנִים שֶׁהָיוּ אֶת הַפְּרַנְקִיסְטִים שׁוֹק עַל יָדָךְ, חָחַלִּט הַבִּישׁוֹף לְהַעֲשִׂי דוּקָא אֶת הַמִּתְנַגְּדִים לְפְרַנְקִיסְטִים וְאִף הוֹרָה לְשִׁרׁוֹף אֶת כּוֹל סְפָרֵי הַתְּלַמוֹד שֶׁבְּחֻמּוֹ פּוֹדוֹלִיָה. מִהַשְׁמִים תִּבְנוּ אֶת עֲלֻבּוֹת הַתּוֹרָה, וְזִמְנָן קִצָּר לְאַחֵר הַשְּׂרִיפָה נִתְקַף הַבִּישׁוֹף לְפַתֵּעַ בְּמַחֲלָה כְּבֵדָה וּמַת בִּישׁוּרִים קִשִּׁים: כְּעוֹנֵשׁ עַל מַעֲשָׂיו הַנִּפְשָׁעִים, מִסּוֹפֵר, שְׁכֹאשֶׁר חָחַלִּטוֹ הַפְּרַנְקִיסְטִים לְהַמִּיר אֶת דָּתָם וְלְהַתְּנַצֵּר, הַצֵּטֵר עַל כֵּךְ הַבְּעִטָּה וְאִמְרוּ שֶׁהַשְּׂכִינָה מִיִּלְלַת אַחֲרֵיהֶם, וְהַמְשִׁיל אֶת הַדְּבַר לְדוּרֵעַ אִדָּם שֶׁכֵּל זִמְנָן שֶׁחֻבּוּרַת לְנוֹף, אִפְּלוּ בְּאִפּוֹן חֲלָקִי, יֵשׁ תִּקְוָה שֶׁתִּפְרָא. אוֹלֵם כְּאִשֶּׁר הִיא נִגְדָּעָה לְגַמְרִי, אֵין כַּח עוֹלָם לְחַבְרָה שׁוֹב. וְכֵן הִיָּה עִם פְּרַנְק וְסִיעֵתוֹ, שֶׁבַּחֲתַנְצוֹרוֹת נִגְדָּעוּ לְגַמְרִי מַעַם שִׁשְׂרָאֵל וְאֵין לָהֶם יוֹתֵר תְּקוּוֹה, שֶׁר".

מטעים

מימינו אש דת למו (ל.ב.ז.)

מכאן דרשו חז"ל שהמתפלל מפסיק ג' פסיעות לאחוריו ונותן שלום לימין ולשמאל, ולזה מרמז זקף גדול המרכב משלש נקודות, כנגד ג' הפסיעות, שמים לימין ושמאל ואחת לאמצע. (טעמי המקרא)

וזאת ליהודה ויאמר (ל.ב.ז.)

בטעמי זקא סגל המשמשים בטעמי שמחה, לרמוז לפרוש רש"י, שמושה רבנו סמוך את יהודה לראובן, מפני ששניהם הודו על קלקול שבטם ולא בשו, שנאמר באיוב "אשר-הכמים יגידו ולא כחדו מאובתם, להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם", ומוכח בזה שבזכות התשובה נמשכת השמחה בכל-העולמות, ולכן הטעמים כאן משמשים לשמחה על-שם התשובה של יהודה, ולכן כל אדם אשר מתחרט על מעשיו שאינם טובים ושופך את לבו לפני ה' יהודה, מרגיש בעצמו איך נמשכת לו השמחה. (מלבוש לשבת ויר"ט)

וימת שם משה עבדי' (ל.ב.ה.)

הטעמים על התבות וימת שם הם קדמא ואזלא, לרמוז שבשם אמר למשה לסים שליחותו בעולם, מיד הקדים והלך ועלה להר למסר נפשו, ובפסיעה אחת דלג עד ראש ההר ועלה י"ג מעלות, וכל זאת כדי לשמש את רצון בוראו, ובחד קטירא אתקטיר, ונתעלה לחיי נצח, ושם עומד ומשמש. (תורת יעקב)

מדגש

על הפסוק "והם תבו לרגליך", מפרש רש"י: "והם ראויים לכך, שהרי תבין עצמך לתוך תחתית ההר". תבין ותבנה בכתבי-היד ובדפוסים הראשונים בכתב מלא שנקודת תבין, ולא תבין כפי שהבינו רבים, ורש"י מבאר שעם ישראל תוך עצמו והתקשר עם ה' מקור המלה מ'תוך' שמשמעותה החלק הפנימי, ומכאן מתוך ותויה, ומכאן תוך במשמעות אמצעי, ועמוד-המתן - דבר יסודי ומרכזי. לעמוד טוה או טוה בט"ת, שמשמעותו החזון כולו ולא רק החלק הפנימי, ומקורו מהפסוק במטותי קשת שהוא המרחק שהיונה מתרחק מהמטרה, שם נודף למתוך הוא המסור שבו משתמשים חז"ל, והיום הפכו את המלה למלתאגא, סרסור לדרש-עברה. דעברית נקרא הסרסור בשם 'ערץ', ופיון שהצד"י המזרחית והמקורית נשמעת בפיון הסמ"ד, השתרשה המלה בארץ בהגוי 'ערס', תחלה לאדם חריף וזריז, ומאחר יותר לאדם הדייט והסרסוריות...

ממלה

דעתו של רבי חיים מאנטניא, לא היתה נוחה מאותם דרשנים וספרדנים, שמתאווים לדבר בכל עת-אמצא, ודוחפים את-עצמם להביע את-דעתם גם כשאין הדבר דרוש. פעם קרא את הפסוק בפרשת בראשית "ויאמר קין אליהבאל אחיו... ויקם קין אליהבאל אחיו ויהרגהו", ואמר בצחות: "קין היה נראה בעל-תאנה לדרשות וגאומים, והוא השתוקק לשאת דברי הספד על אדם שמת. אך כיון שלא היתה סבה לכך, הלך והרג את-היבאל, וממילא כבר היה לו מה לומר, הספד על אחיו שמת..." פאותו רוצה שהרג את אחיו, ובקש מהשופט חמלה בתואנה שעבדו הוא יתום מסכן...

בליל חרף קר וסגרירי, כאשר שלג כבד כסה את פני העיר הורודנא, נדהמו כמה משפמי קום שיצאו מביתם עוד בטרם הנצה החמה, לראות אדם הולך בשלג הסמיך והוא נראה כרוקד. כשהתקרבו, ראו אדם לבוש מעיל, עומד ודורך ברגליו את השלג, כשהוא ממלמל כל העת: "לשם מצוה, לשם מצוה", וכלו רועד מר. כשגלו כי האיש אינו אלא הצדיק רבי נחום מהורודנא, השתוממו מאד על מעשיו ושאלוהו על כך. הסביר להם רבי נחום ואמר: "עוד מעט תזרח השמש והתינוקות שלי-בית-רבן עם המלמדים שלהם יצטרכו לעבר בדרך זו. אמרתי לעצמי, אם יעברו על פני השלג הקבד, עלולים הם להצטנן חלילה ולפול למשקב, ועקב כך לא יהיה באפשרותם ללמוד תורה ולהגן על הדור. החלטתי אפוא לפנות להם את השלג ולסלל להם דרך לבית תלמודם."

רבה הנערץ של ירושלים, רבי שמואל סלנט, ישב ביום ששי אחד בביתו אשר בחצר ה'חרבה' שבירושלים העתיקה, והנה הוא שומע את אחד המלמדים הוותיקים בת"ת המפרסם 'עץ חיים' שעמד בחצר החרבה, כשהוא קורא יחד עם תלמידיו את מגלת שיר השירים פסוק בפסוק בגנימות ובדבקות. התמוגג רבי שמואל לשמע הקולות הערבים של התלמידים היקרים בנצוחו של רבם היקר, ומרב התרוממות רוח, יצא רבי שמואל מביתו, עלה אל פתחו של המלמד, ועמד מאחורי הדלת כדי להאזין לקולות הנעימים של ילדי התשובה. שעה ארבה הקשיב רבי שמואל לאמירת התלמידים את הפסוקים בטעמים, ובשפימו פתח את הדלת ואמר למלמד בצחות: "חוששני, שלא תמצא את מקומך בגן-עדן". נבהל המלמד, אולם רבי שמואל הרגיעו בחיוך ואמר: "יודע אתה למה חושש אני לך? מפני שראית את עולמך בחייד. שהרי יושב עתה ממש בגן-עדן, שומע את שירתם הטהורה של תינוקות שלי-בית-רבן, ונהנה מזיו השכינה. אני בה נהניתי מזמרתם, עד שלא יכלתי להשאיר בביתי, וטרחתי לבוא לכאן כדי לשמע מקרוב וללהקשיב להבל פיהם של תינוקות שלי-בית-רבן."

רגיל היה ה'דברי חיים' מצנו, להתכונן מדי יום ששי בשעה מקדמת לקראת שבת המלכה, והיה יוצא לשוחר בשדה ולהתבודד עם קונו. בדרך היה נוהג להנכנס לבנין הת"ת כדי לראות את התינוקות שלי-בית-רבן בעת שהם עוסקים בתורה, והיה שואב מלא חפנים נחת מלמודם. היה זה פעם בימי הקיץ, כאשר עקב החם הכבד היו כל חלונות הפתוחות בת"ת פתוחים לרוח, וקולם של הילדים היקרים נשמע כבר למרחוק. קולם הטהור הלהיב פה את הרבי עד שלא יכול היה לעצור את התלהבותו הגדולה, וכדי שלא לאבד זמן יקר עד שיקיף את הבנין ויגיע לפתחו הראשי, טפס ונכנס דרך החלון אל מקום למודם של תשוב"ר. בהכנסו, עמד הרבי ושאף פנימה מלא ראותיו, ואמר: "הריני רוצה לנשם אויר טהור של הבל פיהם של תשוב"ר שאין בהם חטא."

באחת המערכות הגדולות להצלחת מחנה היראים בעיר ברנוביץ, נוצר צורך להורות לבני הישיבה לסייע במערכה, אולם רבי אלחנן וסרמן התנגד לכך. באספה של גדולי תורה שהתקיימה באחד הימים בביתו, כשקם אחד המשתתפים והציע לשלב את תלמידי הישיבה בפעילות החשובה, ולדרש מהם להקדיש חלקם מזמנם לפעילות חזקת והשפעה רוחנית בעירות הקטנות, התנגד רבי אלחנן לכך בתקיפות רבה, ואמר: "מה שמשפיע 'חפץ חיים' אחד או רבי חיים עוזר אחד, על דורות שלמים, לא יספיקו להשפיע אפילו אלף בחורים שלקחו אותם מהגמרא שלהם! כאשר בלם לומדים בהתמדה וביגיעה, עוד יש לנו תקנה, שאולי מתוך אלה שנכנסים לתלמוד יצמחו לנו גאון בעל שעור קומה כמו 'חפץ חיים' או רבי חיים עוזר, שישפיע אף הוא על הדורות הבאים, אולם להוציאם כמו ידיו מבית המדרש, מי יודע להיכן גניע?" בסופו של דבר, מכיון שהשאלה היתה רק לשעה ולא היתה בררה אחרת, התועד רבי אלחנן עם ה'בית אברהם' מסלונים שהתגורר בברנוביץ, ושניהם דנו בנושא יחד. שיתתם התארכה זמן רב, ועדיין לא הגיעו לידי מסקנה סופית, אולם בסוף העלה הרבי סברה מעניינת: "הלכה היא, שאין מבטלים תשוב"ר מתלמוד תורה אפילו לבנין בית-המקדש, אולם מה הדין כאשר בא אויב ומבקש להחריב את בית-המקדש? האם מתר אז לבטל תורה מתשוב"ר כדי להצילו מידיהם? הסכים רבי אלחנן לטענה זו וזרז את תלמידיו לסייע להצלחת המערכה ולשוב מיד לתלמודם."

כמה מלמדי תינוקות, הגיעה אל ה'בבא סאלי', ותלנתם בפיהם. "היקר מאמיר, ההוצאות גדולות ומשפרתנו אינה מספקת כדי מותרנו. פעמים רבות בקשנו ממנהלי הת"ת להגדיל את משפרתנו, אך הללו אוטמים את אגנם משמוע. אנו חושבים עתה להשיב את הלמודים, כדי להסב את תשומת-לכם של המנהלים לכך שיבואו לקראתנו". נאנח הבבא סאלי ואמר למלמדים: "עליכם לדעת, כי זכיתם בזכות עצומה ובידכם הפקדו נשמות קדושות של בני-ישראל. אל תפנו אל גדל שכרכם במעות שבעולם הזה, כי עבודת הקדש עליכם בפתח ישיאו, ועליכם אמרו חז"ל שאתם נקראים מצדיקי הרבים בפוכבים, ומאירים אתם אפוא כמו הפוכבים המאירים ביום ובלילה, ואם שכרכם זה גדול, מדוע אתם מביטים על מעות? הקב"ה בודא ידאג לכל מחסורכם!"

"בני-בני! למען השם יהודה, תראה לקבוע שעורים דאורייתא,

ושעה אחת ביום לעין היטב ביגיעה רבה עם כל עשתונותיה, ומחשבותיה ורעיוניה". (ה'שמח משה מאוהעל)

גליון 704
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ק ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

כאשר בנה דוד המלך ע"ה את היסודות לבית המקדש, פנה לחפור ולגלות את השיתין שנסתמו בעפר ואבנים מששת ימי בראשית. ומאותו מקום התחיל התהום לעלות ולשטוף את העולם. ידע דוד המלך, כי אם יקח חרס ויכתוב עליו את השם המפורש, או אז ירדו המים שוב. אולם היתה שאלה, האם מותר לעשות זאת, ולגרום לכך ששם ה' ימחק במים? שאל דוד: מי יודע האם מותר לכתוב שם ה' על החרס? היה שם אחיתופל, והוא ידע שהדין הוא שמותר, ואולם לא רצה להשיב, כי חשב בליבו, כי מוטב שהתהום ימשיך להציף את העולם וימותו אנשים, ואז ימרדו בדוד המלך, ולאחר מכן הוא יטיל את החרס למים וירדו המים, והוא יהיה המלך, ידע דוד את זממו של אחיתופל, אמר: "מי שיועד הלכה זו ואינו אומר – יחנק בגרונו!" מקללה זו פחד אחיתופל, ומיד פתח ואמר: "הלא יש מקום שאמרה תורה לכתוב שם ה' ולמחקו בתוך המים, כדי להטיל שלום בין איש לאשתו, וכאן כדי לעשות שלום לכל העולם כולו לא כל שכן" שמע זאת דוד המלך, כתב שם ה' על החרס וזרקו אל המים, ואז ירדו המים חזרה אל התהום, והמשיכו לשקוע עוד ועוד עד שהגיעו לעומק 16,000 אמות. ראה זאת דוד, וידע כי לא טוב הדבר, שיהיו המים כה שקועים בתהום, שכן הארץ תהיה יבשה מדאי ולא תוציא פירות. לכן אמר 15 מזמורי "שיר המעלות" שבתהלים (קכ – קל"ד) וכנגד כל מזמור עליו מי התהום אלף אמה, עד שהגיעו לגובה של אלף אמה מתחת לפני הקרקע, שוהו הגובה הרצוי, שבו תהיה האדמה לא מדאי לחה ולא מדאי יבשה.

(עפ"י מסכת סוכה נ"ג ומפרשים)

פרשת השבוע

המצטער פטור בן הסוכה

מסופר: אל הרה"ק רבי חיים עוזר גרורדינסקי זיע"א, בא פעם אורח לחג הסוכות. הרב קיבל אותו יפה והזמין אותו לאכול בסוכה, ורבי חיים עוזר בעצמו, היה חלש ומצונן ואכל בבית, מפני שהמצטער פטור מן הסוכה. באמצע הסעודה, נכנס ר' חיים עוזר לסוכה וישב ודיבר אתו בדידות גדולה. התפלא האורח, מדוע מקורם נכנס לביתו, ועכשיו הוא חוזר לסוכה? אמר לו הגאון, המצטער פטור ממצות סוכה, אבל לא פטור ממצות הכנסת אורחים.

ישיבה בסוכה תעודת אורחות

התייחסותו של הרה"ק רבי יהודה צדקה זיע"א למצות "בסוכות תשכו", מעניינת באופן מיוחד במינו, מרגלא בפומיה, לעתיד לבוא כשיבוא משיח צדקנו, יחלק תעודת אורחות לבני העם היהודי, ומי יהיה זכאי לקבל אותה? רק מי שקיים מצוות סוכה כהלכתה, כמו שכתוב "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" וכמו שפירשו פוסק זה בזהר הקדוש (פרשת אמור) שהישיבה בסוכה מוכיחה עליו שהונו משרשא וגזעא קדישא דישאל.

סוככים למטה ונפתחים למעלה

פעם בערב חג הסוכות, בא המשמש אל הרה"ק הרבי מלובלין זיע"א, ואמר לו שהסוכה כבר מוכנה להיכנס לשם, והרבי יכול לבוא לראותה. כאשר נכנס הרה"ק אל הסוכה, ראה את השלאק (הגגון) העשוי להגן מפני הגשמים. שאל

את משמשו בענין זה, וענה שצריכים לסובב ולמשוך החבל מלמטה, ואז יפתח הגג מלמעלה. אורו פני הרבי מלובלין ואמר, זה אני אוהב מאוד, אז מען דרייט פון אונטען, און עס מאכט זיך אויף פון אויבען. סוככים למטה בארץ, ושערי השמים נפתחים למעלה.

מסופר: חסידו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנביל זיע"א, קנה לחג הסוכות אתרוג מהודר עבור רבו, והחליט גם לקנות אתרוג עבור הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א. אך לאחר שקנה את האתרוג השני, הבחין כי הוא מהודר הרבה יותר מן הראשון, ולכן החליט שיתן אותו לרבו. כשהגיע אותו חסיד לצדיק מרוזין, מסר לו את האתרוג הפחות מהודר, אך הצדיק התבונן בו בפליאה, וחזר ושאל כמה פעמים: "האם זה האתרוג שלי?" נבהל אותו חסיד, הוציא את האתרוג המהודר יותר וסיפר לצדיק את כל מה שארע. לאחר מכן הגיע החסיד אל רבו – הרבי מטשערנביל, וללא אומר ודברים מסר לו את האתרוג הפחות מהודר. הצדיק התבונן ממושכות באתרוג ושאל בפליאה "האם מישהו נגע באתרוג שלי?" גם הפעם לא היה מנוס לחסיד, והוא סיפר לרבו את הדברים כהווייתם. הצדיק השתתק לרגע, ואחר פנה אליו ואמר "דע לך שביום ט"ו בשבט נגזר ונקבע בשמים לכל אחד איזה אתרוג יקבל לחג הסוכות. ועל כן מלכתחילה לא היה טעם בהחלפת האתרוגים.

זמני השבת

חג הסוכות

זמני כניסת השבת

ירושלים: 5:42 ת"א: 5:56

זמני יציאת השבת

ירושלים: 6:53 ת"א: 6:52 ר"ת: 7:30

הכנסת אורחים במקום אתרוג מהודר

ר' מרדכי החייט היה איש פשוט, תמיד מהעשרה הראשונים המשכימים לבית המדרש לאמירת תהלים, חבר קבוע הוא בחברת ה"עין יעקב" הנלמד בין הערביים ע"י ר' יצחק השותק, ולפעמים כשיש לו זמן חוטף הנו גם איזה משנה, ביחד עם חברת משניות הנלמד ע"י הרב בכבודו ובעצמו.

אמנם קשה לו להבין פרק משניות, אבל לעומת זה הרי התהלים שגור על פיו, וכל היום באמצע עבודתו, כמו בהליכתו ברחובותיה הצרים של העיירה, ממלמל הוא ללא הפסק מזמורה, וגם ב"עין יעקב", יש לו קצת ידיעה, אבל, בעיקר הוא מצטיין בתמימותו ובישרותו, ידעו אנשי העיירה כי אחר דבורו שוב לא ישנה, ואם קבע איזה מחיר על איזה שהוא טלאי, הרי שמוזה אין כבר לגרוע. ככה חי לו ר' מרדכי זה עשרות שנים, את דרכו הוזה, התמימי והפשטני, התווה לעצמו עוד בהיותו צעיר לימים. כבן עשר או אחד עשרה היה כאשר מתו עליו באופן פתאומי הוריו, ובעצמו נצטרך לדאוג לפרנסתו, לא היתה לו כבר אפשרות לשבת בבית המדרש וללמוד כשאר חבריו בני גילו, על כן התלמד מלאכת החייטות, כלומר, מלאכת תיקון בגדים קרועים והטלאת טלאים, ומאו – קבע לו את דרכו, להגיד כל בוקר את כל התהלים, ובערב קצת "עין יעקב" – ויעבור עליו מזה, משיעוריו אלו הוא לא ירפה.

עברה שנה ועוד שנה, את בניו השיא כבר וגם לבנותיו לקח חתנים מחוננים, כעת נשארו הוא וזוגתו בלבד, ההוצאות בבית איננה כבר כה גדולה, וגם כוחו אינו עמו כתמול שלשום, לכן מתעכב הוא עוד חצי שעה, עוד שעה בבוקר, בבית המדרש, ובערב בא כבר יותר מוקדם. עבר הקיץ, ימי הרחמים והסליחות התקרבו, וביחד אתם ימי חשבון הנפש, רעיון חדש צף לפתע במוחו של מאטיל: הנה אני זקנתי, אין איש איתי בבית זולת זוגתי, ולמה לא אקנה בשבילי אתרוג ולולב על חג הסוכות הבעל"ט? וכי מוכרח אני דוקא לצאת תמיד עם האתרוג שקונה ר' חיים ראש הקהל בשביל כל העיירה? למה לא אבחר לי בעצמי אתרוג "הדר" בשבילי, והרי גם זה יהיה לי לזכות ולמליץ יושר לאחר מאה ועשרים, ואם לא עכשיו אימתי!

בבוקר, בבואו מבית המדרש, סיפר לאשתו את רעיונו הנפלא וגם את דאגתו הגדולה שאין לו אפשרות להרויח על זה. אבל היא ניחמה אותו ויעצה לו, כי הן נכון, חלילה לו לבטל את שיעוריו שהורגל בהם מזה שנים וגם ח"ו שלא יחדל מלתת את צדקתו לר' חיים, אלא מאי – בערב, בבואו מבית המדרש, ניעור שנינו עוד שעה שתיים ונעבוד עוד קצת והכסף הזה יהיה מיוחד בשביל אתרוג, סוף סוף גם אני אינני צעירה – חשבה בעצמה – ואולי על ידי שאשתתף בהרווחת הכסף לצורך האתרוג יהיה גם לי לזכות!

הדבר הוטב בעיניו ועוד באותו היום התחיל לעבוד שעה נוספת אחרי בואו משיעוריו בבית המדרש – כשאשתו עוזרת לעומתו. ליצני העיירה אמנם צחקו עליו, וטענו, אין לו לר' מרדכי זמן יותר מתאים לצבור כסף לעת זקנותו, רק דוקא לפני הימים הנוראים? אבל גם הם ידעו כי בטח כוונה טובה יש לו בהתנהגותו זו, כי כולם הכירו אותו ואת צדקותו.

מידי יום ביומו נתופסו כמה פרוטות בקופה המיוחדת שעשה לו, לשכר עבודתו ועבודת אשתו בעד עבודת השעה הנוספת ושהיה מיועד להם לקניית אתרוג, בעיניים כלות הסתכל מפעם לפעם לתוכה לראות האם כבר יש לו מספיק בשביל קניית הד' מינים, ואין לשער את גודל השמחה שהשתררה בביתם בשעה שבישר לאשתו, כי לפי חשבוננו יש כבר מספיק בשביל האתרוג! ואף אז לא הלך שוב לישון באותה השעה כהרגלו מאז ומתמיד, אלא התעכב שעה נוספת בבית המדרש על לימודו. ממחרת יום הכפורים לא הלך כבר ר' מרדכי לעבודתו, אלא מיהר לעשות סוכתו,

בכדי שבערב חג הסוכות יהיה פנוי לגמרי בשביל קניית הד' מינים, וכאשר רק האיר השחר של ערב סוכות, מיהר למקוה לטבול לכבוד המאורע לצורך יום טוב, וכי בכל סוכות יגיע הוא לידי כך שיוכל לקנות לו לבד אתרוג? ומיד עם גמר שיעוריו ותפילת שחרית, טרם לכתו לביתו לטעום משהו, מיהר לחנותו של ר' חיים ראש הקהל, הסתכל על האתרוגים שברשותו, בחר לו לולב יפה עם הדסים משולשים והבטיחו לשוב בשביל האתרוג.

אהא! – תפסו ר' חיים בשרוולו – אכן בשביל זה עבדתם כל כך הרבה לפני יום טוב, בשביל האתרוג, מעשה נאה ר' מרדכי, באמת יפה! ר' מרדכי לא ענהו דבר, נפרד ממנו בידדות, כששחוק קל על פניו הלבנים, והבטיחו עוד פעם שתיכף יחזור לבחור לו אתרוג יפה, הדר. בפנים קורנות יצא ר' מרדכי מחנותו של ר' חיים כשבדו האחת הלולב, מאוגד כבר עם ההדסים וההושענות, כשלקראתו שני אנשים בלתי מוכרים, שמראה חזותם העיד כי אכן אנשי מעלה המה, לא היסס ר' מרדכי לרגע, ניגש אליהם והושיט להם את ידו ב"שלוש עליכם" רחב. האנשים הורים החזירו לו בעדינות "עליכם שלום", ואז פנה אליו הזקן שבהם משאלה צנועה, אשר היות ובאופן בלתי צפוי נקלעו לעיירה זו, לכן שואלים הם אותו, אם אפשרי הדבר שיהיו אצלו במשך חג הסוכות. הלב כאילו הפסיק מלדפוק אצלו לשמע הצעה זו, מוחו עבד במהירות מסחררת, והרי – הרבה לעצמו – אצטרך להבין בשביל שני האנשים האלו אוכל על החג כולו, ואז לא יישאר לי אפילו פרוטה אחת על האתרוג, ואת אומרת שכל עמלי ועמלי אשתי בחודש האחרון בגלל האתרוג – לשוא היה! ומאידך, איך זה אפשר לסרב לשני יהודים המבקשים לחוג אצלו, ומה גם, כפי הנראה אנשי מעלה המה ואולי תלמידי חכמים. !

כן, ענה ר' מרדכי אחרי רגעי דומיה, אבל האנשים, בראותם שינוי פניו ומחשבותיו המרובות אודות זה, חשבו כי אולי פגעו במקרה באחד שאין ביכולתו לארח שני אנשים, וכי רק בגלל אי יכולתו לטבר להם הוא מומינם – התחילו להתנצל לפניו ולבקש את סליחתו, ובאם קשה לו הרי ימצאו להם איש אחר שלא יצטרך בגללם. אבל ר' מרדכי שלנו, שוב לא הרפה מהם, לא כי, אלא אורחיו יהיו, בסוכה, ביחד עם האושפזין, יש ב"ה לאל ידו לכלכל בכבוד שני אורחים, שהרי לפני הימים הנוראים הקרה לו ה' פרנסה בריווח! אחרי ריבוי הפצרות הסכימו האורחים להתארח אצלו, אבל אף רגע לא יכול היה להסיח דעתו מהאתרוג, מבטו נפל כל העת על הלולב שבידו, לבו נצבט בקרבו. לו היה באים רק חצי שעה יותר מאוחר, רק חצי שעה!.. בקושי רב עלה בידו להבליג בעד צערו ההולך וגדול, לעצור בעד דמעותיו שחיפשו להם מקום בעינו העומדות להתפרץ דרכו החוצה, ולהראות לאורחיו פנים מסבירות – אם כי לא שמחות כל כך. בבואו הביתה, מיהר למטבח לספר לאשתו את אשר קרהו, אשתו נחמה אותו, כי סוף סוף אין זה אסון, שהרי הכסף לא נגזל ממנו חלילה, אלא במקום האתרוג יהיה לנו שני אורחים מהוגנים מסובים על שולחנו בסוכתו, ומה הרעש? מי יודע מה חשוב יותר בשמים? ובכלל, א"ה לשנה הבאה, נתאמץ עוד יותר שבכל אופן יישאר לנו גם על אתרוג. היא הצהירה לפניו בחגיגות שהיא מוותרת בלב שלום על חלקה בכסף לטובת האורחים, אבל הוא מיהר להינחם, האתרוג, האתרוג מה יהיה עליו?

הוא רץ במהרה לחנותו של ר' חיים, סיפר לו את כל צערו וביקשו לבטל את הזמנתו, ר' חיים נד לו בראשו כמשתתף בצערו וניסה גם כן לנחמו, ובאותו הזמן שהתעכב בחנותו של ר' חיים, מיהרה אשתו לשוק, קנתה בשר ודגים בשביל האורחים שלה, והכינה צרכי סעודת יו"ט בכבוד גדול.

עם הכנס החג, התלבשו האורחים בבגדי חג ושלשתם צעדו באטיות לבית הכנסת, כאן סובבו כולם את האורחים, בברכות "שלוש עליכם", גם הרב ניגש אליהם, ובהיווכחו שאכן תלמידי חכמים הם, מיהר להתפלפל עמם בהלכות סוכה, לולב ואתרוג עיני כולם נפנו לעבר הפינה בה עומד הרב והתפלפל בהתלהבות עם אורחיו של ר' מרדכי.

משל ונמשל

"ולקחתם לכם ביום הראשון" – ראשון
לחשבון עונות

מעשה המובא במדרש: במדינה שהצטבר לה חוב גדול של מס למלך, שלח המלך כמה פעמים לגבותו, אך הם לא שלמו, כי היה החוב גדול. מה עשה המלך? אמר לבני פלטרין שלו: עמדו ונלך אליהם. עד שהם הולכים כברת דרך, שמעו זאת בני המדינה. מה עשו? התחילו גדולי המדינה יוצאים לקראת המלך, אמר להם מי אתם, אמרו לו בני מדינה פלונית אנו, אמר להם ומה אתם מבקשים, אמרו לו בבקשה ממך עשה עמנו חסד לפנים משורת הדין למחול לנו על החוב, כי אין בידינו מה ליתן. אמר להם: בשבילכם אני מוותר לכם על שליש מהחוב. המשיך המלך בדרך, והנה יצאו חיילי המדינה לקדמו, אמר להם מי אתם, אמרו לו בני המדינה פלונית, אנא אין לנו לשלם, בבקשה ממך תרחם עלינו, אמר להם: בשבילכם אני מניח עוד שליש. עד שהוא מהלך עוד, יצאו כל בני המדינה אליו גדולים וקטנים, אמר להם מה אתם מבקשים, אמרו לו: אדונו המלך, אין לנו כוח ליתן מה שאנו חייבים לך, אמר להם: בשבילכם אני מניח הכל, אבל מכאן ואילך חשבון חדש הוא.

כך הוא הנמשל:

המלך – זה מלך מלכי המלכים הקב"ה ישתבח שמו, בני המדינה אלו ישראל שעשו עונות במשך השנה. בערב ראש השנה החסידים מתענים, והקב"ה מוחל שליש מעונותינו, ומראש השנה ועד יום הכפורים, הבינונים מתענים והקב"ה מוחל עוד שליש מעונותינו. וביום הכיפורים כל ישראל מתענים ומבקשים רחמים אנשים ונשים וטף, והקב"ה מוחל לנו הכל, שנאמר "כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'", מה ישראל עושים, נוטלים לולביהם ביו"ט ראשון של סוכות, ומהללים ומקלסים לפני הקב"ה, והקב"ה מתרצה להם ומוחל להם, ואומר להם: הרי ויתרתי לכם את כל עונותיכם אבל מעכשיו הוא ראש חשבון, לכן כתוב: "ולקחתם לכם ביום הראשון" – ראשון לחשבון עונות...

(מדרש תנחומא פרשת אמור)

נדבת הר' דוד משה שמואל

לע"נ אביו הר"ר יוסף ב"ר זאב ז"ל

ואחיו הר"ר מרדכי ב"ר יוסף ז"ל

נלב"ע ט"ו תשרי תנצב"ה

בעיניים מלאי קנאה הסתכלו על ר' מרדכי שזכה לאורחים חשובים כאלה. והוא – רגע שמח, בראותו כי אכן תלמידי חכמים גדולים הם אורחיו, ורגע הצטער, בהעלותו את זכר האתרוג שהפסיד בגללם. ואכן היכול היה לספר לאלו שהסתכלו עליו במבטי קנאה, מה עלו לו האורחים האלו, ואיזה שכר יקר הוא שילם בעדם.

אחר התפילה צעד בגאון לביתו, כששני אורחיו החשובים משני צדדיו, פניהם קורנות ומשולהבות, ומיד עם הכנסם לסוכתו, תקפתם שמחה עילאית, בדבקות עצומה התחילו להזמין את האושפיון הק', ר' מרדכי עמד לו מן הצד כמבוש, הסתכל עליהם בעין חדה ובלבו החליט כי אכן לא רק תלמידי חכמים הם אורחיו אלא נראה גם צדיקים גדולים. האורחים בנוכחם לדעת, כי מארחו הנו אמנם איש כשר וירא שמים, אבל בכל זאת אינו בר אורין, לא התפלפל בדברי תורה, רק סיפרו לו אגדות חז"ל וסיפורי צדיקים שתוכנם הכללי היה התחזקות היהודי בה' ובתורתו וכו'. בפה פעור יושב לו ר' מרדכי, כשפניו קורנות ובולע כל מילה היוצאת מפייה, שכח לגמרי את האתרוג ואת צערו, כל עמלו כדאי היה לו בכדי לשבת עם אורחים כאלה ולשמע מהם את הסיפורים הנפלאים.

כשקם ר' מרדכי בבוקר כבר מצא את האורחים מתהלכים בסוכה אנא ואנא בשמחה עצומה, נו, ר' מרדכי – פנו אליו – אולי נלך למקוה, לטבול לכבוד יו"ט ומה גם שיש לנו מצות לולב, ר' מרדכי בשמעו את המילה "אתרוג" נשתנו פניו פתאום, ומלבו פרצה אנחה כבידה, האנשים השתוממו על זה, ופנו אליו ברוך: מה זה אתכם, למה חוויר פניכם? אנחה זו מה היא עושה בסוכה? באין ברירה הוכרח לספר להם את כל מה שעבר עליו, ושזאת היתה גם סיבת התעכבותו כמה רגעים טרם ענה להם שהיה אצלו. שני האורחים חיוקו אותו לבל יפול ברוחו, ואדרבה סימן מובהק הוא שכוונתו היתה באמת רצויה, וע"כ שלחו לו אורחים יהודים לסוכתו, וכו' וכו'. כשחזרו מהמקוה ניגש אחד לחבילתו, הוציא משם אתרוג יפה והדר והגישו לר' מרדכי, הנה ר' מרדכי, קחו לכם אתרוג במתנה גמורה – פנה אליו – ותראו מה זה השגחה פרטית, בעצם, אין דרכינו להגיד למישהו שברצוננו לסעוד אצלו, ומחכים אנו בבית המדרש עד שמישהו קורא אותנו, אבל אתמול בבוקר, תיכף בואנו העירה פגשנו בכם, משום מה התחשק לנו דוקא לחוג אצלכם, ואכן, עכשיו רואים אנו בשביל מה, להראות לכם את השגחתו יתברך, ואיך שצריכים להתחזק באמונה בו!

ר' מרדכי לקח את האתרוג והסתכל בו מכל צדדיו, הדר באמת, פתאום נזכר שאתמול, מרוב צער, שכח להחזיר לר' חיים את הלולב המאוגד, ואכן, האין זה השגחה פרטית, כי בשביל מה לו לולב כשאינו לו אתרוג – וזרם דמעות התחיל לזרום מעיניו התמהות. כשנגע קמעא, החזיר להם את אתרוגם, אחזם בשתי ידיו, ובקול חנוק פנה אליהם: אחי, צודקים אתם ממני, אכן חסרה בי האמונה בה', כי לולא זאת מה הצער על שזכיתי לשני אורחים כמוותכם, כן, כן, יכול להיות יהודי ארבעים שנה, וחמישים שנה, לדקדק על קלה כחמורה – ובכל זאת תחסר לו קצת האמונה והבטחון בה', כן, כן, צודקים אתם! גם בקיום מצותיו יתברך צריכים אמונה, כי לולא היא – מאיפה יש לך בכלל כח לקיים המצוות. אחר הוסיף: אבל לא, לא אקח מאתכם את האתרוג רק בשבילי, לא ולא! אדרבה, גם הלולב שלי אתן לכם, בשביל שלשתנו ידיה! ובשמחה רבה ברכו שלשתם "על נטילת לולב"

צ'ין אדם לחברו

הכנסת אורחים בשמחה

הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א (יומא דהילולא ט"ו תשרי) היה מפורסם כאוהב ישראל גדול ומכניס אורחים עצום. מעשה ונקלע יהודי אחד מאוחר בלילה לעירו של רבי מרדכי'לע ובא לבקש אכסניה בביתו של הרבי. והיות שהשעה היתה מאוחרת מאד הגבאי כבר לא היה שם. הצדיק בעצמו קיבל את פני האורח והציע לו מיטה, וישאלוהו אם הוא רעב ורוצה לאכול? האורח השיב בחיוב שרצונו לאכול. וילך הרבי וביא לו לחם וחמאה, הנוהג בימים ההם היה לאפות לחם בבית, ודרכם היה לעשות לחם גדול מאד, שהיה מספיק למשפחה שלימה לכמה ימים. ולחם כזה הגיש לו הרבי, וכדי שיערב לו אכילתו באכלו כל כך מאוחר שהיה כבר בשעה שתיים בלילה, לא רצה להשאירו לבדו, לכן התיישב הצדיק אצלו להיות לו לצוותא. כשהאורח סיים לאכול את הפרוסה הגדולה שהיתה די והותר לכמה ימים, שאלו הרבי אם ירצה עוד פרוסה אחת? השיב הן, וימחר הרבי ויגיש לו בשמחה ובמאור פנים. בסיימו לאכול את הפרוסה השניה שאלו הרבי שוב אם רוצה עוד? והלה השיב כן, אוכל עוד, וכך אכל עוד ועוד עד שכמעט וגמר את כל הלחם, דבר שהיה חוץ לדרך הטבע שאדם אחד יכול לאכול כל כך הרבה. כאשר שאלו הצדיק שוב אם ירצה עוד לאכול? השיב ואמר: לא, יותר כבר לא נכנס בקרבי.

ויפנה רבי מרדכי'לע אל האיש ויאמר לו במחילת כבודך, ברצוני לשאול אותך האם תמיד אתה אוכל כל כך הרבה? אמר לו האורח: האמת לא אכחד מכבודו כי אין זה מדרכי כלל, אך כשראיתי איך שהרבי זורח וזוהר משמחה, ורווה נחת וחדווה על כל

טעימה וטעימה שאני טועם, גמרתי בנפשי לגרום לו הנאה זו, ולכן אכלתי במסירות נפש ממש, לא היה באפשרותי לאכול יותר. כאן רואים מעלת שניהם גם של הרבי וגם של היהודי הפשוט.

הצדקה הוא הנוי סוכה

בערב סוכות היה הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א מחלק הרבה צדקה יותר מהרגיל, פעם בערב סוכות אמר כי הוא צריך אלפיים רובל, הלכו בניו ולוו אצל הגבירים אלפיים רובל והביאו לאביהם, אשר חילק אותם מיד לעניים, בליל החג נכנס לסוכה ואמר: העולם נוהגים לייפות ולנאות את הסוכה בכל מיני פאר והדר, ואנכי לא כן עמדי, הצדקה – זהו הנוי סוכה שלי, הוא פארה והוא הדרה של הסוכה.

והדרת פני זקן

מספרים שערב סוכות אחד, הגיע הרה"ק רבי אריה לוי זיע"א למאה שערים, ונכנס לאחת החנויות שעברה הסבה לסוכות, ובמקום ספרים, מוכרים ארבעת המינים. ביקש הצדיק מהמוכר לקנות אתרוג, המוכר מסר לו אתרוג, וללא בדיקה הכניס אותו למעיל הארוך שלבש, שילם ויצא החוצה. יהודי חשוב שראה את הדבר, התפלא מאוד, ניגש לר' אריה שהכיר אותו, ואמר לו: כל צעיר פה בודק את האתרוג בזוכית מגדלת, ואתה הצדיק והתלמיד חכם, הכנסת את זה לכיס המעיל ללא בדיקה? אמר לו ר' אריה לוי: יש שני הידורים שכתובים בתורה: אחד "והדרת פני זקן" ואחד "פרי עץ הדר", ויהודים מוכנים להוציא על זה הרבה כסף, וזה יפה מאוד. אני לקחתי על עצמי את ההידור של "והדרת פני זקן", ואני ממחרת מכאן לבית החולים למצורעים בטלביה, ושם אני מהדר את "והדרת פני זקן" ואני לקחתי על עצמי את זה, ואני מקווה שאני עושה את זה באמת ובאמונה.

הילולא דצדקיא

יום שני י"ד תשרי

הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבתי מקאזניץ (תקע"ה)

יום שלישי ט"ו תשרי

יעקב אבינו

הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ב"ר ישכר בער (תרנ"ו)

יום רביעי ט"ז תשרי

הרה"ק רבי שמעון מירוסלב ב"ר ישראל (תרנ"ו)

הרה"ק רבי צבי הירש ב"ר שלמה שפירא (דרכי תשובה – תרע"ו)

יום חמישי י"ח תשרי

הרה"ק רבי משולם איגרא ב"ר שמשון (אב"ד פרעסבורג – תקס"ב)

הרה"ק רבי נחמן ב"ר שמחה מברסלב (תקע"א)

יום שישי י"ט תשרי

הגה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה זלמן (הגאון מוילנא – תקנ"ח)

הרה"ק רבי יעקב יצחק ב"ר אשר (היהודי הקדוש – תקע"ד)

הגה"ק רבי אליעזר (יחזקאל) ב"ר יצחק פאפו (פלא יועץ – תקפ"ד)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מלענטשנא (תלמיד החוזה הק' – תקפ"ט)

שבת קודש כ' תשרי

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשל ב"ר יעקב (רבי העשל מקראקא – תכ"ד)

יום ראשון כ"א תשרי

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר אליעזר מפרימישלאן (תלמיד הבעש"ט – תקל"א)

הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב ב"ר ישראל מרוזין (תרס"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ק נטילת הכהן רבינו של"ט א
מח"ס "ב"מ אור"ח" רפרס"ק ח"מ הדר"ק על המצוות.

קדושת הסוכה

(א) לא ישטח בסוכה בגדים מכובסים כדי לייבשן. (שו"ת לב חיים ח"ג סימן ק"מ)
(ב) אסור להשתמש בנוי סוכה, כל ימי החג. (שו"ע או"ח סימן תרל"ח סעיף ב')
(ג) אסור להנות מעצי הסוכה בחג, כגון ליטול מהם קיסם לחצוץ בו שיניו, אבל מותר לסמוך עצמו על עצי הסוכה. (שו"ע או"ח סימן תרל"ח סעיף א' ובמשנה ברורה שם ס"ק ד')
(ד) גם אחרי סוכות אסור לדרוך על דפנות הסוכה והסכך, או לזרוקם בבזיון. (משנה ברורה שם ס"ק כ"ד)
(ה) נכון שלא לזרוק לאשפה את נוי הסוכה אף לאחר החג, ואם עוטפם היטב בשקית יכול להניחם כך באשפה. (גנוי הקודש, להגאון רבי יחזקאל פיינהדלר שליט"א, פרק י"ח, סעיף י"א)

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א
ב"ר ישכר בער זיע"א
נלב"ע י"ט ראשון של חג הסוכות
תנצב"ה

967

חוה"מ סוכות

כניסת השבת: 17:55

יציאת השבת: 18:45

רבנו תם: 19:22

ע"פ אופק ת"א

יט' בתשרי התשפ"ו

חול המועד סוכות

טוב העלון השבועי להסות בה'

פסולת קדושה!

לקדוש כל כך? ללמדך, כי כאשר אתה רואה יהודי המגיע לבית הכנסת באיחור רב באופן קבוע, אומר הקב"ה: "זה הבן שלי. תדון אותו לכף זכות. תבדוק ותראה את הפסולת שהוא הגיע ממנה: היכן גדל? בבית הרחוק מתורה ומצוות, בבית בו האבא בכלל לא היה בא לבית הכנסת, ובכל זאת, הוא לא מוותר ומגיע להתפלל. וגם אם גדל בבית של יראי ה', אין לדעת איזה משבר עובר עליו שגורם לו להיות עצל במצוות.

כשאת רואה את חברתך החלשה בצניעות, אל תדוני אותה לחובה, אלא תביטי מאיזה פסולת היא הגיעה ותחשבי: "אני מרחמת עליה, אם הייתי במקומה והייתי צריכה לעמוד בניסיונות שלה, גם אני לא הייתי מחזיקה מעמד". כשאתה רואה כל יהודי בעין טובה, ושופט אותו לרחמים - אתה נעשה דומה לאבא בשמים, אשר הוא אוהב כל יהודי ומחכה אפילו לרשע שישוב בתשובה - "כי לא אחפוץ במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה" (יחזקאל יח). לא שצריכים להתנהג כאותו בעל עבירה, אך לא להעמידו לדין בליבנו...

- המשך בעמוד 3 -

זוכים אנו לשהות שבעת ימי החג בתוך הסוכה הקדושה, הנקרא בפי יודעי סוד: "צילא דמהימנותא", צל האמונה. כתב ה'מאור עיניים': "**בסוכות אנו מוקפים בחסד אלוקי, וחסד יסובבנו, כמאז ומקדם שהיינו מוקפים בענני הכבוד**". אותה השראת שכינה והניסים שהקיפו את ישראל ביציאתם ממצרים על ידי ענני הכבוד, מקיפים אותנו ממש בעת שהותנו בסוכה הקדושה כל ימי החג.

עד כדי כך שכותב השל"ה הקדוש: "**ראוי לכל ירא שמיים שלא לדבר דברי הבל בתוך הסוכה בימי חג הסוכות, אלא בדברי קדושה, מפני שבסוכה ישנה קדושה גדולה כידוע לכל חכמי לב**".

ומדוע נקראת הסוכה בשם זה? כותב רש"י (סוכה ב, א) **הסוכה נקראת על שם הסכך המסוכך עליה שהוא העיקר**. מכאן קבעו חז"ל (ביצה ל, ב) **כי שם ה' חל עצי הסוכה כל שבעת הימים**. כל שבעת ימי החג הסכך נעשה קדוש ממש כמו כל חפץ של קדושה!

אלא שכאן מגיעה שאלה גדולה וחשובה: "מדוע בחר הקב"ה לסכך את הסוכה דוקא בעלים פשוטים, אשר נקראו בפי חז"ל: 'פסולת גורן ויקב'?! זה נקרא פסולת, ומדוע לא להביא סיכון מבדים יוקרתיים? ממתכת או זהב? ה' ביקש דוקא פסולת גורן ויקב, שהם העלים המתייבשים ומתכלים והופך אותם לקדושים כל החג?"

תשובה נפלאה ביותר עונה הצדיק רבי נתן מברסלב: "**ועיקר הסכך נעשה על ידי הפסולת, כדי שיביט על כל אדם מהיכן בא חברו (מאיזה פסולת הגיע) וידון אותו לכף זכות. ועל ידי שמוצא את הפסולת שגרמה לו לכך, נמצא שמתהפכים כל העווונות לזכויות**". אתה יודע מדוע ה' לוקח את הדבר הכי זול ופסול והופך אותו

העלון מוקדש לעילוי נשמת

מו"א ועט"ר מיכאל בן אורה

קלרה חתון בת סלחה

ולרי בן אירנה

ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי-נשמת: הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה, הרב שמעון בן בחריה, מ"ס צדוק בן נור ומרים בת גליה. גבריאל בן סמינה. פנחס בן דינה. שרית שרה בת מריאן. שרית שרה בת ויקטוריה. גלילי הכהן בן כוכבה. יוסף בן תמו. טובה בת מרים. יצחק בן טובה. אסתר בת מוזל. תקווה בת פנינה. סופיה שרה בת רוזה. אבלין עדינה בת פרחיה. ר' אברהם בן ר' סעדיה. עמרן אורי בן יוסף. סאן אמנון בן שרה הי"ד, משה כהן בן נוחה ויוסף. יעקב בן שמחה. טליה מרים בת דינה וחיים. חסיבה בת רינה.

לרפואה, פרנסה והצלחה: מ"א ציפורה אחיאל. מנשה ואורה אחיאל. א"ה הדר בת נחמה. דניאל בן ציפורה. אורטל חנה בת הדסה וב"ב. פנינה בת שושנה וב"ב. אושרית בת פנינה וב"ב. משה שמואל בן זלדה. מוריה בת רויטל. גאולה בת דבורה. שרה חיה רפאלה בת רחל. טליה רות בת מרים הי"ו. ינון בן רחל.

זש"ק: שולמית בת איריס. יסכה בת מוזל. אליס בת פרידה. בתון בת גילה רוחמה. הדר בת נחמה. זיווג הגון: אודליה וניר בני ציפורה.

סגולות וישועות

מתוך עצה ותושיה - 03-5707894

(1) **מובא בספר 'רפאל המלאך' (דיבור):** "אדם שנהיה אילם פתאום או שהחל לגמגם - יניחו בפיו קילפת אתרוג ויחזור לדבר כרגיל".

(2) **כותב ר' חיים פלאגי זצ"ל:** "היוצא לדרך, יקח מעט ערבות שהשתמש בהם להושענות או שלפחות ידע היכן הן מונחות בביתו, ובשעת סכנה ח"ו יאמר: 'אני והו הושיעא נא. וכן הנושא ערבות מסיר את פחדיו'".

(3) **מובא בליקוטי מהרי"ח:** "סגולה לזרע של קיימא, לבשל במים את שיירי הערבות אשר נחבטו ביום הושענא רבא ולשתותם".

(4) **כתב ה'אלף המגן':** "סגולה ללידה קלה - ביום הושענא רבא, לאחר התפילה, תקח המעוברת את האתרוג ותסיר את פטמתו ע"י נשיכה, ומיד אח"כ תחלק צדקה לעניים ותתפלל לה' שיזכה אותה בפרי בטן, ותכוון בזה לתקן האכילה שאכלה חווה מעץ הדעת.

(5) **אמר האדמו"ר מבעלז זצ"ל:** 'המתפלל את תפילות שמיני עצרת בכוונה - מובטח לו שכל תפילותיו שלא זכו להתקבל במשך השנה, יעלו ויתקבלו ביום זה במרומים'.

הלכות והליכות

הלכות ומנהגים לימי חג הסוכות

שאלה: מה עליי לעשות עם הערבות שנותרו? האם מותר לזרוק אותם לאשפה?

תשובה: ראשית חשוב לדעת כי ע"פ כל הפוסקים, אסור לעשות בתשמישי מצווה שימוש אחר, כאשר הם עדיין ראויים לייעודם המקורי. לדוגמה, אסור לעשות שימוש אחר בחוטי ציצית שלמים שכבר השתמשו בהם למצווה, וכן אסור שימוש בסוכה או בד' מינים בתוך חג הסוכות וכו'.

עם זאת, כאשר עבר זמן שימושם, נחשבים הדברים כ'תשמישי מצווה שנעשתה מצוותם'. על תשמישים אלו נחלקו הפוסקים: על פי ה'שלחן ערוך' מותר לזרוקם לאשפה, כיוון 'שאינ בגופם קדושה'. לעומתו, סובר הרמ"א כי אסור לעשות כן, כיוון שזה חוסר כבוד למצווה ששימשו לה בעבר.

הלכה למעשה, פסקו האחרונים כדעת הרמ"א, וכך גם פסק מרן ב'שלחן ערוך', וקבע שאין לזרוק את 'ההושענא שבולב וכיוצא בה'.

לפיכך, אין לעשות מהלולב או מהסכך מחצלות לשכיבה או שטיחים. אולם מותר להניחם עד שיתייבשו או להניחם במקום הריכוז של הגזם, ואין זו 'דרך ביזיון'.

ביחס למנהג לזרוק את שאריות הערבה של ההושענות מעל ארון הקודש, ראוי לציין כי יש פוסקים שהסתייגו ממנהג זה.

מדי שבת בשבתו, מיד אחרי שְׁהִיָּה בּוֹצֵעַ אֶת הַפֶּת, הִיָּה מְטָרִיחַ אֶת עַצְמוֹ, קָם לְעֵבֶר מְקוֹמָהּ שֶׁל הָרֶבֶנִית בְּקֶצֶה הַשְּׁלָחַן, וּמָגִישׁ לָהּ אֶת פְּרוֹסַת הַחֶלֶה.

גַּם בְּשִׁנּוּתֵי הָאַחֲרוֹנוֹת, כְּאִשֶּׁר הָיָה חוֹלָה וְחָלָשׁ, לֹא וַתֵּרַע עַל מִנְהַג מְפָלָא זֶה, וּבְעַצְמוֹ הָיָה מָגִישׁ לְרֶבֶנִית אֶת פְּרוֹסַת הַחֶלֶה. פָּעַם שָׁאָלוּ נִכְדוֹ לְפֶשֶׁר מִנְהַג זֶה: מִדּוּעַ מְטָרִיחַ הוּא אֶת עַצְמוֹ וְקָם לְמְקוֹמָהּ שֶׁל הָרֶבֶנִית, הֲרִי יָכוֹל לְהַעֲבִיר לָהּ אֶת הַחֶלֶה עַל יְדֵי הַמְסָפִים? אוּלָּם הוּא חֵיָּךְ וְאָמַר: "אֵין זֶה מִתְאַיִם שֶׁהַחֶלֶה שְׁאוּתָה צְרִיכָה הָרֶבֶנִית לֶאֱכֹל תַּעֲבֹר דֶּרֶךְ הַיָּדִים שֶׁל קָלָם..." הָרֶבֶנִית מַצֵּדָה מְחַתָּה עַל כֶּף, וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ פָּעִמִּים רַבּוֹת לְחַדֵּל מִמִּנְהַג זֶה, אוּלָּם הוּא לֹא וַתֵּרַ. הוּא וְלֹא אַחֲרָיִה הִגִּישׁ לְרֶבֶנִית אֶת פְּרוֹסַת הַחֶלֶה מִדִּי שֶׁבֶת בְּשִׁבְתּוֹ, כִּךְ בְּמִשְׁפָּחָה שְׁנִיִּים אֲרָכּוֹת עַד זִקְנָה וְשִׁיבָה.

מצוה על האדם לשמח את אשתו ובני ביתו במועד - פוסק הרמב"ם להלכה, ואין יותר שמחה לאחר כשנותנים לו הרגשה שהוא מיוחד, אהוב ומכובד בעיניו. המטרה העיקרית היא לצאת מהחג הזה עם טעם טוב של שמחה, אחדות וקדושה לכל אחד מבני הבית!.

זמני החגים

נמצאים אנו בימי חג הסוכות, המסמל על סוכת שלום, אהבה ואחוה, וכפי שאומרים אנו בתפילה: "הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים".

ובכלל, כל מטרתם של ימי החגים והמועדים הוא לתת לנו עצירה ממירוץ החיים המתמש, איחוד של המשפחה, חיבור וחיזוק הקשרים עם האשה והילדים והטענות המצברים של הגוף והנפש לכל אחד מבני הבית.

לכן, עבודה גדולה וחשובה היא לתת יחס טוב ואוירה נינוחה ונעימה באוירת החגים. לתת לכל אחד מבני הבית לבוא לידי ביטוי, ולתת להם לחוש את אוירת החג על ידי שירה מאוחדת, קיום מצוות החג בשמחה. לעיתים ניתן לשמוע משפטים קשים כמו: "כל השבוע וכל השנה אתה עסוק, ועד שאתה סוף סוף פנוי ובחופש - אתה לא מתייחס אלינו מספיק ולא נותן את היחס הראוי". לכן, יש לבוא מוכנים לימים גדולים אלו, ולבנות את המשפחה בצורה הטובה ביותר.

מספרים על הגאון הגדול רבי משה שמואל שפיץ זצ"ל אשר בְּמִשְׁפָּחָה שְׁשִׁים שָׁנוֹת נִשְׁוֵאִיהֶם כִּכְד אֶת הָרֶבֶנִית בְּכָל כָּחוֹ, בְּכַבֹּד הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שִׁשְׁיָה.

פסולת קדושה!

"שבית את ליבי", אמר הקיבוצניק, "ולכן, אני רוצה לומר לך כאן ועכשיו - כי מלבד הטיסה במסוק שאעשה לך כעת, אני מוכן לעשות בשבילך דבר אחד שתבקש, אם רק אוכל לעמוד בו".

הימים היו ימי חודש אלול, והילד המופלא חיים בן ציון טויב, החדור ביראת שמיים, שוב לא התבלבל ואמר לאלתר: **"אם תרצה לעשות משהו למעני - אבקש ממך שתשמור את יום כיפור הקרוב כאדם שומר תורה ומצוות לכל דבר"**.

הקיבוצניק שהיה רחוק מתורה ומצוות ואכן לא ידע מהו לשמור את יום הכיפורים במאכל ומשתה ואף במלאכה, השיב ואמר: **"לכבודך, ובזכות טוב ליבך הגדול, אני מוכן לשמור את יום הכיפורים הקרוב"**.

חלפו הימים והגיע יום כיפור. הקיבוצניק עמד בהתחייבות: הוא צם את כל הצום במלואו, ואף הלך לבית כנסת שהיתה מרוחקת מאיזורו והיה בכל התפילות מראשיתן ועד אחריתן. במוצאי הצום, הוא התקשר בעצמו אל הנער וסיפר: "זו היתה הפעם הראשונה בחיי שצמתי והתפללתי ביום הכיפורים. וכל זאת לכבודך, ילד מיוחד!", הוא חתם. חיים בן ציון שמח מאד, וכל אחד נפרד לדרכו.

יומיים לאחר מכן, בימים שלפני חג הסוכות, התפרסמה ידיעה קשה בעיתונות ובכלי התקשורת השונים בארץ: **"מסוק פרטי התרסק, והנהג ששהה בתוכו נהרג במקום"**. התמונה עם הידיעה הגיעה לביתו של חיים בן ציון, ובעודם מביטים בתמונה, אחזה אותם פחד וחלחלה. היה זה נראה ממש כמו המסוק של הקיבוצניק הנחמד. הם התקשרו מיד אל ביתו, וגילו למרבה הצער כי אכן נכונה הבשורה. בני משפחתו בכו ללא הרף וסיפרו כי אביהם עלה לטיסה שגרתית שהסתבכה ומצא את סופו...

"אעשה זאת בשבילו בשמחה. ומדהים לראות איך הרב משתמש בטובה הזו לשמח יהודי חולה אחר ולא לצורך עצמו".

לאחר כמה ימים, המסוק נחת בסמינר 'הרב מאיר' בבני ברק, והילד הצעיר המתאושש עדיין מהניתוח עלה בהתרגשות ושמחה. "לאן תרצה שאעשה לך טיול במסוק?", שאל הקיבוצניק בהנאה. "לכיוון הים? לראות נופים בצפון? אולי מעל ירושלים והכותל? מה ישמח אותך?"

אתה מחליט!". הנער חיים בן ציון, לא התבלבל ואמר מיד: **"ההורים שלי!", כשדמעות חונקות את גרונו, "הם כל כך מתייסרים בשבילי, משקיעים בי כספים רבים על טיפולים, הולכים איתו לבתי חולים, ואני רוצה להכיר להם הכרת הטוב. לכן, אני מבקש אם תוכל לעלות עם המטוס מעל הבית שלנו ברחוב 'בן זכאי' בבני ברק, על מנת שאוכל לנופך להם לשלום ולהעביר להם את המסר שאני אוהב אותם והם הדבר הכי חשוב לי, ולעולם לא אשכח את כל מה שהם עוברים ועושים למעני"**.

הטייס הקיבוצניק דמע. הוא לא יכל לעמוד בזה. הוא מעולם לא נתקל בסוג אנשים כה מיוחדים ומרוממים: עד שאתה מקבל לטוס במסוק אתה לא חושב על עצמך? אלא כולך תודה להוריק? זה מבחר המין האנושי!.

אלא לחשוב כמה לא פשוט המצב שהוא עבר בחיים, ולכן הוא מתנהג ככה. מסיים הצדיק ואומר: **"על כן נעשה מהפסולת - סכך קדוש שהוא עיקר הסוכה"** - זו הסיבה שה' רוצה שתקח את הפסולת של הגורן והיקב ותהפוך אותה לסכך קדוש, כדי שתראה כל יהודי בעין טובה, ותדע שעל ידי מחשבה זו אתה מעורר עליו קדושה מלמעלה, אשר תרד לליבו המגושם בעולם הזה ותטהר אותו. **אתה מרחם עליו וחושב עליו טובה - באותו רגע הוא מתקדש, כמו הסכך! מדהים ביותר!**

סיפר הרב יעקב שיש שליט"א מעשה מדהים: "היה זה לפני שנים בודדות. בישיבת 'הרב חיים עוזר' למד בחור יקר וצעיר בשם חיים בן ציון טויב. הבחור חיים לא היה בחור רגיל, הוא נולד למשפחה בה כל שלושת הילדים נולדו במחלה גנטית קשה. בעודו ילד קטן, הוא היה צריך לעבור ניתוח מורכב על מנת לנסות להקל מעליו את ייסורי המחלה הקשה. הרב אלימלך פירר שליט"א - הידוע כמומחה עולמי גדול בענייני רפואה, הורה למשפחתו של הילד לנתחו במקום המתאים לו, וכל זאת בכדי להאריך את ימיו של הנולד במצב רפואי זה.

באותה עת, פנה יהודי קיבוצניק עשיר אל הרב פירר ואמר לו: "כבוד הרב, אני מלא בהכרת הטוב אליך על כך שיעצת ועזרת לי במצבי הרפואי ללא תמורה, ולכן, אני רוצה לומר לך שיש לי מסוק פרטי בבית, ואני מוכן כהכרת הטוב לתת לך להשתמש במסוק בכל אשר תבקש".

הרב פירר הודה לו מקרב לב ואמר לו: "אם תרצה להשיב לי טובה - ישנו ילד שעבר כעת ניתוח, חיים בן ציון - זה שמו המתגורר בעיר 'בני ברק', ואשמח שתננין את ליבו ותפיג את צערו על ידי שתעשה לו סיבוב עם המסוק שלך!". "אין בעיה!", אמר הקיבוצניק לרב פירר,

פסולת קדושה!

לפני זמן קצר, אירחתי בביתי בחור מקסים שהחל ללכת בדרך ה' ולשמור שבת כבר שלוש שנים. מדובר בנער למשפחה עשירה ורחוקה. הנער החל לפתוח את שערי ליבו ואמר: "כבוד הרב, רק שתבין, קרוב ל-14 שנה גדלתי בלי ידיעה כלל שיש אלוקים, לא ידעתי שצריכים לקיים מצוות. כשהייתי הולך ברחוב ורואה אדם עם טלית או תפילין, חשבתי שזה כמו כל מיני אנשי דת מהעולם שבחרו לחיות כך.

כיום, שאני מבין שיש בורא עולם, אני מתבייש מלפניו, אני רוצה לעשות את רצונו ולהודות לו. לא פשוט לי כלל כשכל החברים ובני המשפחה רחוקים מאד ואף לועגים לי לפעמים, אך אני אומר לאבא בשמיים: 'גם כיום שאינני זוכה לקיים את כל התורה והמצוות - אבא, תדע שאני בדרך! אני יודע שאתה זה הכל, ואני הולך איתך בכל מצב, בעזרת ה'!"

תארו לעצמכם: אתה הולך ברחוב ורואה את הבחור הזה מסתובב עם חברים רחוקים, אך ליבו בוער לה' והוא מוסר נפש בכל יום ובכל שעה לחטוף תפילה, תפילין, לברך את ה'! אשרי העם שככה לו!.

כותב הצדיק רבי נתן מברסלב: על ידי שמחפשים את הטוב בכל יהודי, הגם שרואים את מעשיו כפסולת מקולקלת - דע לך, כי הפסולת הזו נעשית כסכך קדוש, שלכן קוראים לחג הזה סוכה, על שם האנשים היבשים והמרוחקים, שעושים זאת רק בגלל שגדלו בתוך הפסולת, ועל ידי שדנים אותם לזכות - שולחים להם משמיים קדושה והרהורי תשובה שהופכים אותם לצדיקים!.

יותר מכך - תהיה לו מכך תועלת עצומה!". (מתוך 'נאה דורש')

הנה קיבלנו נגיעה והצצה כיצד יהודי
רחוק ביותר, יכל לקנות עולמו בשעה
אחת, אשר למרות שגדל במקום כה
רחוק - על ידי פעולה קטנה של
קרבת ה' תמימה ואמיתית, יכול
האדם להיות נקי מעבירות, למרות
שבחיצוניותו הוא נראה רחוק מאד.
הסכך נעשה קדוש כל שבעת ימי
החג, ע"י ראיה מאיזה פסולת הגיע!

אחד מפעילי הקירוב בצפון תל אביב סיפר: "אנו זוכים לעשות פעילות קירוב וקדושה באחד האיזורים הכי מאתגרים בארץ. איזור הוילות היוקרתיות של תל אביב, אשר שם לא כל כך זכו להכיר את אבא שבשמיים.

אנו זוכים לאסוף את הנערים
המקסימים מהרחוב, מראים להם
שיש להם אבא אוהב, לומדים איתם
תורה ומוסר, ורק בחסד ה' רואים איך
הנערים רוצים לשוב לאבא, רוצים
את הנעימות והאהבה הטהורה של
ה' הרחמן והטוב.

הנער חיים בן ציון טובי לא ידע את נפשו מרוב צער. הוא הרגיש קשר עמוק עם אותו קיבוצניק, וליבו נשבר בקרבו ומיאן להתנחם.

אביו של חיים ראה את צערו והחליט ללכת עימו אל גדול הדור, מרן הרב שטיינמן זצ"ל. הם סיפרו לרב את המקרה ואמרו כי רק לפני יומיים הוא שמר את הכיפור הראשון שלו בחיים והיה בבית הכנסת בכל התפילות. הרב שטיינמן נדהם מהמקרה, ואז שאל בן ציון חיים את הרב: "האם הצום של כיפור והתפילות שצם אותו קיבוצניק נחשבים לו כמי ששב בתשובה, ויום הכיפורים כיפר לו על כל עוונותיו, כמובא בחז"ל בהרבה מקומות? האם אכן הוא נקי כעת מעבירות?".

השיב מרן הרב שטיינמן בתשובה שאינה משתמעת לשתי פנים: "מסתבר מאד, כי אם הוא צם יום שלם ועמד בתפילה כל היום, וודאי כי עלו לו הרהורי תשובה במשך היום, ובכך יום הכיפורים כיפר לו על עוונותיו. הגם שעשה זאת מראש לכבודך!". הנער היה המום! איזו זכות! בזכות שגרם לו לשמור את כיפור האחרון, **מסתבר שהרהר בתשובה פעם אחת והתחרט על מצבו הרחוק מבורא עולם - ועלה לשמיים נקי מעבירות.**

"ומה עם כל המצוות שחסרות לו ולא זכה לעשות כל ימיו?", הוסיף לשאול הנער. או אז השיב הרב ואמר: "אכן התשובה מנקה את העבירות, אך כדי לזכות להינות בעולם הבא, צריך זכויות של מצוות ותורה. לכן, עצתי שתלמדו לעילוי נשמתו אפילו משנה אחת בודדה, וקל וחומר אם תלמדו

ההקדשה המרכזית

העלון מוקדש לרפואה והצלחה: שולה בת עיישה, שלמה בן אלה, אלונה בת פלינה, רימה בת רינה. יעקב בן עזיזה. **זיווג הגון:** שירן בת חוה. **לע"נ:** דבורה בת חנום ויובד.

**בנק פאגי (52) סניף 188. חשבון 58-58-74
לכתוב עבור עלון טוב לחסות בה". ניתן לקבל החזר מס**

ברכת השנה תשפ"ו

המעוניינים להקדיש את כל העלונים של שנת
התשפ"ו לע"נ, בריאות, הצלחה וכו' - זכות
חיזוק אלפי עלונים בשנה יעמוד לזכותכם.
נא לפנות למספר: 0506-425-002

**לקוראי העלון וכל בית ישראל
חג סוכות כשר ושמח!**

משפחת אחיאל • משה בריל 9 ת"א • 052-7137136 • daniel777achiel@gmail.com

החידה !? מונח על גבי כל הסוכה דבר הפסול לסיכוך, ובכל זאת הסוכה כשרה?

[illegible]

העלון להצלחת החפץ בעילום שם

העלון להצלחת החפץ בעילות

כניסת שבת: 17:46
יציאת שבת: 18:57
רבנו תם: 19:37
כניסת חג סוכות: 17:42
צאת החג: 18:53
צאת חג ר"ת: 19:34
לקבלת העלון במייל:
sagifrenkel@gmail.com
לתגובות והערות:
שגיא 054-6868199

זה השער לה' צדיקים
יבואו בו

הַאֲזִינוּ – פֶּסֶחַ

יֵעָרֵף כְּמָטֵר תִּזְלַח פֶּסֶחַ אֲמֶרְתִּי (לב,ב)

שואל ה"כתב סופר", מדוע נמשלה התורה ל"מטר" אפילו שהוא לא טוב לכולם, ואח"כ הוסיפה והמשילה את התורה לטל, שנזח לכל הבריות, מדוע לא היה מספיק להמשילה לטל? ומתרץ, יש הבדל בין דרך ירידתו של המטר לדרך ירידתו של הטל: הגשם, על אף שיורד מלמעלה, את מימיו הוא שואב מאדים שעולים מהים, וכמו שכתוב "וְיֵאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ" (בראשית ב,ו) בעוד שהטל יורד מלמעלה בלבד. גם בתורה יש שתי בחינות, מצד אחד כתוב "יגעת ומצאת תאמין", ומאידך אומרת הגמרא במגילה (דף ו'): "לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא" (להעמיד את הדברים בידו שלא ישכחם, יתכן שיתייג ע אדם ולא יצליח, כי לזה צריך סיוע מיוחד מן השמים, וזה לא ניתן לכל אחד), היינו, יש בחינה של השגה בתורה מתוך יגיעה עצמית, ויש בחינה שכולה סייעתא דשמיא.

שתי בחינות אלו, נמשלו ל"מטר" ול"טל", כמו שהמטר עולה תחילה מהארץ ואח"כ יורד מלמעלה, כך ההשגה בתורה, אפילו שהעזרה מגיעה מלמעלה, בכל זאת היא תלויה בעבודתנו למטה, ואין אפשרות להשפיע מלמעלה כלום אם לא הכין את עצמו ועמל בתורה ללא ליאות, וזהו ה"יגעת ומצאת". אבל יש בחינה של "טל" שיורד רק מלמעלה, וזה הסייעתא דשמיא, לה זוכה מי שיגע בתורה, שהשערים נפתחים לו ומשפיעים שלא כפי יגיעתו, והכל סייעתא דשמיא.

כתוב במשלי (טז,א): "לְאָדָם מַעֲרָכִי לֵב וּמָה' מַעֲנֶה לְשׁוֹן", פי' האדם צריך להכין את עצמו להתבונן ולהעמיק, אבל "מַעֲנֶה לְשׁוֹן", איך ידבר ושלא יכשל בלשונו, זה רק מהקב"ה – "וּמָה' מַעֲנֶה לְשׁוֹן", ולאדם אין לו חלק בזה. וזה מה שאמר משה רבנו "יֵעָרֵף כְּמָטֵר לְקַחֲתִי", התורה תרד כמטר, כלומר, על ידי יגיעה למטה יבוא העזרה מהקב"ה, אבל "תִּזְלַח פֶּסֶחַ אֲמֶרְתִּי", כמו הטל שבא מלמעלה, כך "אֲמֶרְתִּי" מענה לשון זה רק ע"י מתנת אלקים.

רבי מרדכי גימפל יפה אב"ד רוזינאי מתרץ, הגשם והטל, הם שני חלקים בתורה, התורה שבכתב והתורה שבעל פה. התורה שבכתב כנגד הגשם, שכולה ניתן מהשמים, ואילו התורה שבעל פה, שנמסרה יחד עם פרטיה וכלליה וניתנה לישראל ללמוד בי"ג מידות, או בפלפולה של תורה, לחדש ולפסוק כהכרעת הרוב, הרי היא כטל העולה מן הארץ, וכמו שכתוב (שמות טז, יד): "וַתֵּעַל שִׁכְבַּת הַטָּל". כמו כן, בתורה שבכתב אין רשות לרהר אחר דבריה, גם על החוקים שקשים לבני האדם לקיימם, לכן דומה היא למטר שרבים בני אדם המצטערים מירידתו, כמו הולכי דרכים.

אבל התורה שבעל פה שהאדם מחדש, צריך שיהיה מקובל לדעת הרוב, וכן הגמ' אומרת בסנהדרין (דף י"א): "כל האומר דבר תורה ואינו נוח ואינו ערב לבני אדם, נוח לו שלא אמרם". לכן נמשלה התורה ה"טל", שנזח לכל הבריות וכולם נהנים ממנו. לכן כתוב בפסוק "הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם", כנגד התורה שבכתב, וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, כנגד תורה שבעל פה. על השמים נאמר "יֵעָרֵף כְּמָטֵר לְקַחֲתִי", היינו תורה שלקח מהשמים, ואילו על הארץ נאמר "תִּזְלַח פֶּסֶחַ אֲמֶרְתִּי", מה שחידש באמירה רכה ומה שאומר מעצמו. ('מדשן ביתך')

כְּנֶשֶׁר יַעִיר קָנוּ עַל גּוֹזְלֵי יֶרֶחַ יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׁאַהוּ עַל אֶבְרָתוֹ (לב,יא)

הגאון רבי שמעון פוזן זצ"ל, רבה של שפראן וראש ישיבתה, פתח במשל: מעשה באחד ממשרתי הארמון שנצטווה למרק את כתרו של המלך ולנקותו מכל שמץ אבק, העלול לעמם זהרו. ניקה בשקדנות את כתר הזהב המגולף, משובץ אבני החן, והתפעל מיפעתו וברקו. ידע כי כל אבן בכתר מושלמת היא, ואין ערוך ליקרתה. פחז עליו יצרו, עקר אבן אחת מתושבתה וטמנה בכיסו.

ולא ידע שהמלך עומד בחלון, משקיף על מעשיו. סיים המשרת, הניח את הכתר על כר הקטיפה ויצא. נכנס המלך, חבש את הכתר, ותושבת האבן העקורה התנוססה במרכזו בכל כיעורה. פנה המלך לטרקלין, ישב על כס מלכותו ושלח לקרוא לשר החצר, הממונה על המשרתים.

הופיע השר ראה את הכתר הפגום, ונחרד. אמר לו המלך: "משרת פלוני ניקה את כתרי, מרקו והבריקו. שבע רצון אני מעבודתו, אמור לו זאת. שלח אותו לכאן, לנקות את נברשות הטרקלין". עשה כמצווה עליו, סח למשרת המופתע שהמלך מוקיר את עבודתו במירוק הכתר, ובחר בו לניקוי הטרקלין בעודו יושב בו על כס המלכות – היתכן כבוד גדול מזה למשרת המלך!

שמע המשרת, שמח – וחשש. שמח, על קורת רוחו של המלך משירותו ועל שנשא חן בעיניו. וחשש, שמא התגלתה הגניבה. שמא נפל עליו חשד, ואין זו אלא מלכודת. בנקיפות לב עלה לטרקלין והמלך האיר אליו פניו, התעניין בשלומו, והתושבת החלולה בכתר ניבטה אליו כמאשימה. הודה לו המלך על שקידתו בניקוי הכתר, וסיפר כי עקב אחרי מן החלון וראה כיצד ניקה כל סדק והבריק במרץ. שוקל הוא להעלותו בדרגה ולהעלות שכרו.

נרעש המשרת: אם ראה המלך – הן ראה הכל, והנה מעלים הוא עיניו ממעילתו ורואה בטובתו ובקידומו. איך יגמול רעה תחת טובה, איך יוכל לראות את כתר המלך פגום, והאבן היקרה חורכת את כיסו! פרץ בבכי תמרורים והתוודה על חטאו: אכן, המלך מטיב עימו כל כך – והוא פשע ומעל באימונו, עקר אבן מכתרו... והמלך מרגיעו: "ידעתי, בני, ידעתי – אך ידעתי גם כי לא במעל עשית זאת. משרת נאמן אתה אלא שפחזו עליך יצרך, וסליחתי נתונה לך".

"אבל המשרת לא הסתפק בסליחה ובמחילה. איך יוכל להיות שליו, כאשר כתר המלך חסר ופגום, והאבן אינה בתושבתה! נענה המלך ואמר: "עלה נא על מעלות הכסא, וקבע את האבן במקומה!" עלה המשרת במעלות, והמלך הרכין את ראשו וקרב את כתרו, והמשרת קבע בו את האבן והשלים את כתר המלוכה!

והנמשל: האדם, משרת המלך הוא. כל ייעודו, לשרת את מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ואכן, ממרק הוא את כתר המלך, אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון, אך מפעם לפעם פוזזו עליהם יצרם, והם עוברים עבירה. עוקרים מן הכתר אבן יקרה. ובכל יום ויום בת קול יוצאת וקוראת: "עַד מָתִי פְתִים תֵּאָהְבוּ פְתִי (משלי א,כב), שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים אֶרְפָּה מְשׁוֹבְבֵיכֶם" (ירמיהו ג,כב), המלך הקדוש קורא לבניו אהוביו לשוב בתשובה, ומכח בת קול זו מתעוררים היראה היראה תשובה בלבבות.

אבל האדם בוכה ומתמרמר: איך אעשה תשובה כראוי, ועדיין חסר כתר המלך את המרגלית היקרה שאיבדתי בחטאי! ואז, כביכול, מגביה הקדוש ברוך הוא את החוטא ומנשאו למדרגה שאפילו צדיקים גמורים אינם עומדים בה, וזדונות נהפכות לו כזכויות, כדי שכתר המלך יושלם ויזהיר כבתחילה.

וזהו שנאמר: "כְּנֶשֶׁר יַעִיר קָנוּ עַל גּוֹזְלֵי יֶרֶחַ", אם האדם מרגיש שעולים בו היראה היראה תשובה – ידע נאמנה שהם מכוחו של הבורא יתברך הקורא לו ומעוררו לשוב אליו ברחמים רבים. אך אם האדם מצר ומתמרמר, איך יוכל לשוב ופגמו כה רב ועצום, הנה: "יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ", ידע שהבורא יתברך מעלהו לדרגה גבוהה ונשגבה, "יִשְׁאַהוּ עַל אֶבְרָתוֹ" – ופירש בזוהר הקדוש שהכוונה לאבריה וכנפיה של השכינה הקדושה כביכול. שעוזרו לתקן כל מה שפגם! (מעין השבוע)

הגמרא במסכת עבודה זרה (ג): מספרת שלעתיד לבא עתידין אומות העולם לבא אל הקב"ה ולומר לו תנה לנו את התורה ונעשנה, ויאמר להם הקב"ה, שוטים שבעולם. מי שטרך בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרך בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? – ואף על פי כן לפניך משורת הדין אתן לכם מצוה קלה שיש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה, מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו'. והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה כתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, שנאמר (תהלים ב, ג): "נִנְתָּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵינוּ וְנִשְׁלִיכָהּ מִמֶּנּוּ עֲבַתֵּינוּ".

ושואלת הגמרא, הלא גם ישראל בזמן שמצטערין מן הסוכה פטורין הימנה, ואם הקדוש ברוך הוא הקדיר על אומות העולם חמה מנרתיקה הרי פטורין מן המצוה ועל מה התביעה? ואומרת הגמרא שבאמת היו פטורים מן המצוה, אך הטענה על אומות העולם היא שבשעת יציאתם מן הסוכה הם מבעטים בה. כי אמנם נכון הדבר שגם ישראל באופן כזה שיוצאת החמה מנרתיקה פטורין מן הסוכה, אך מדוע לבעט בה? עד כאן דברי הגמרא.

וראוי להתבונן, מדוע מכל המצוות שבתורה לא ראה הקב"ה ליתן לאומות העולם אלא מצות סוכה. ולשון הגמרא שהקב"ה אמר להם "אתן לכם מצוה קלה שיש לי וסוכה שמה". ולכאורה, ישנן מצוות רבות שעשייתן קלות יותר מקיום מצות סוכה, ולמה לא נתן הקב"ה לאומות העולם אחת מהן?

וכתב שם המהרש"א, דהנה רבותינו אמרו במסכת סוכה (כח): שאף שחג הסוכות אינו אלא שבעה ימים, מכל מקום צריך כל אדם להכניס אל סוכתו את כל כליו הנאים ומצעותיו המשובחים כאילו הסוכה היא דירת הקבע שלו. והענין בזה, לרמוז לאדם שכשם שבמשך שבעת ימי החג הוא נוהג בסוכה כבדירת הקבע שלו ואעפ"כ הוא יודע שאין זו אלא דירת עראי ותיכף ישוב לביתו הרגיל, כך העולם הזה אשר ימיו כצל עובר, אף שלענין האדם נראה לפעמים שזו דירת הקבע שלו, האמת היא שאינו אלא דירת עראי, ופרוודור בעלמא לפני הטרקלין.

ועל כן בחר הקב"ה במצות סוכה ונתן דוקא אותה לאומות העולם, לרמוז להם שהיו צריכים לזכור שהעולם הזה אינו אלא דירת עראי, ומדוע לא התכוונו לדירת הקבע, לעתיד לבא, כמו שצריך? עתה כבר מאוחר מדי, כי מי שטרך בערב שבת הוא שיאכל בשבת, ומי שלא טרך, מנין יאכל.

וזהו שהביא הגאון רבי חיים פלאגי מספר הזהר הקדוש (ח"ג רנ"ז ע"א) שהסוכה היא דוגמת תיבת נח. ואמנם בודאי שיש עומק לפניך מעומק בדברי הזהר וכלולים בו הרבה סתרי תורה, אך בפשטות נראה שענין ההשוואה והדימוי של הסוכה לתיבת נח, כי כמו שבדורו של נח עת נשחתה הארץ והתקלקל העולם כולו ראה הקב"ה שאין ברירה מלבד הבאת מבול לעולם לכלות את כל הבריא, ולנח ובני ביתו עשה ה' תיבה שתצילה מן המבול ותבדילה מן התהו ובהו שמחוצה לה, כך גם ענינה של הסוכה.

כי מחוצה לה, ברחובות העיר ובחוצות קריה שוטף מבול רוחני נורא את כל הנקרה בדרכו! ובחג הסוכות אנו באים להסתופף בצל הסוכה שמזכירה לנו שהעולם הזה כולו דירת עראי ומבדילה אותנו ממבול הפתויים אשר אין בהם ממש ואחריתם תהו ואבדון.

ולכן בשבת חוה"מ סוכות יש שנוהגים לקרוא את מגילת קהלת, כי דוקא בזמן זה הנקרא 'חג האסיף' על שם שאדם אוסף בו את תבואתו מן השדה, ואדם יכול לבא מזה לשמחה ולאשר ולשכוח מאין בא ולאן הולך, קוראים את מגילת קהלת. אשר קריאתה מזכירה לאדם כי זהו הבל הבלים, הכל הבל ורעות רוח, ואין יתרון אלא למה שהוא למעלה מן השמש, לעסק התורה הקדושה וקיום מצוותיה, אשר הם העומדים לו לאדם לנצח נצחים.

וכבר אמרו רבותינו במדרש (קה"ר פ"ג, יא), שאילו היה עומד אדם עני או אדם שאינו עשיר כל כך ואומר לנו שכל עניני העולם הזה הבל ושטות, היה פתחון פה לאי מי לטעון שאינו אומר זאת אלא משום שלא טעם עושר מעודו ולא השיג כל כך שמחה והנאה מפתויי העולם, אך מי שאומר 'הבל הבלים הכל הבל' הן שלמה המלך הוא, שהיה מופלג מאד בחכמתו ובעשירותו, ומאחר והוא מעיד כי 'סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם', נסתתמו כל טענות ומענות.

וכך היה דרכם של גדולי ישראל בכל הדורות כולם, לההביל את עניני העולם הזה. ובני הגר"א זיע"א בהקדמתם לביאור הגר"א על השו"ע ספרו על אביהם, שתמיד כאשר היה בא אליו אחד מבניו, אף שלא ראה אותו שנה או שנתיים וגדלה שמחתו למאד, לא שאל אותו מאומה על עסקי בניו וביתו או פרנסתו, כי הלא מה יש לשאול בזה אחר שהכל מסור בידי ה' יתברך כרצונו. אלא הגר"א היה משקה אותו ומציע מטתו לנוח מיגיעת הדרך, ומיד לאחר מכן היה אומר לו הן בודאי בדרך הנה התבטלת וחסרת מסדר לימודך, שב עתה ותשלים את חוק תלמודך.

הנה כידוע אומות העולם מאז ומעולם התבוננו בחגי ובמועדי ישראל וחיקו אותם גם כן. למשל, שבת. כל הדתות העתיקות אותה מישראל. יש מהם שקבעו ביום שישי ויש שקבעו ביום ראשון, ואלו ואלו נשרפים בבית הדשן... כך גם חג הפסח אשר העתיקו אותו חלק מן הגויים, וכך בכל חג וחג, צא וראה שיש אי אלו דתות שזייפו והעתיקו אותו אליהם.

מלבד חג אחד. את חג הסוכות לא העתיקה אף אומה מעולם. ובאמת צריך להבין על מה ולמה שונה חג הסוכות משאר החגים והמועדים, שרק הוא נחלת ישראל לבדם. והטעם בזה הוא כפי מה שנתבאר, שענינה של הסוכה הוא לקדש את החומר ולהעלות אף אותו למקום הקדושה והטהרה, ולזאת אין הגוי מסוגל. וכמו שאומרת הגמרא במנחות (עג): שגוי שרוצה להתנדב ולהביא קרבן יכול להביא קרבן עולה שנשרף כולו על המזבח אבל אינו יכול להביא לא קרבן חטאת ולא אשם או שלמים. כי קורבנות אלו נאכלים גם לבני אדם, יש מהם שנאכלים לישראל, אם הם קדשים קלים, ויש שנאכלים לכהנים בלבד, אם הם קדשי קדשים.

והסיבה לכך, אומרת הגמרא, כי גוי לבו לשמים, ופירש רש"י "כוונתו שיהו קרבנותיו כליל לשמים ולא שיאכלו", על כן אי אפשר להקריב קרבן כזה של גוי, כי אינו גומר בדעתו וברצונו להקריב קרבן שנאכל לבני אדם. ומדוע? – כי גוי יכול להבין רק את ענינה של קרבן העולה שעולה כליל על גבי המזבח לרצון לפני ה', אבל אינו מסוגל להבין בשום אופן כיצד קרבן שנאכל לבני אדם יכול לכפר על חטא ואשם. אינו יכול לקבל מה שאמר הקב"ה שעל ידי שהכהנים אוכלים בעלים מתכפרים, או כיצד אכילת בשר קרבן השלמים על ידי הבעלים ירצה לפני ה'. בשום פנים ואופן אינו מסכים שאכילה שהיא ענין גשמי, יכולה להעשות דבר רוחני. ולכן לא העתיקו הגויים את מצות הסוכה אל דתם, כי מצוה זו שענינה לקדש את החומר אינה מתיישבת על לבם וסותרת את דעתם התפלה שגשמיות לבד ורוחניות לבד.

ומטעם זה התייחד חג הסוכות להקרא הוא לבדו "זמן שמחתנו", וכבר הערנו למעלה מדוע זה כך, והלא כל המועדים ורגלים נתנו לששון ולשמחה. אך לפי מה שנתבאר יובן היטב, כי בעוד שאר החגים נעתקו ונזדייפו אצל אומות העולם, חג הסוכות מיוחד הוא לישראל, ואנו לבדנו חוגגים אותו. ולכן נקרא שמו "זמן שמחתנו", דהיינו, הזמן בו רק אנו ששים ושמחים. ולכן הקב"ה עתיד ליתן להם לעתיד לבא דווקא את חג הסוכות ולא חג אחר. כי את שאר החגים באמת הם כבר קיימו, אולם את חג הסוכות מעולם לא עשו וגם אינם יכולים לעשות, כי לבנות סוכה ולהסתופף בצלה זו סתירה לסברתם שאי אפשר לקדש את החומר. ולכן מיד הם יוצאים ומבעטים בה, כי כאשר הקב"ה יתן להם לעתיד לבא מצוה זו, ייווכחו בטעותם ובשיבושם שטעו כל הימים. (מגיד דבריו ליעקב)

זכות דברי התורה בעלון יעמוד:

ה' ישמור את כל עם ישראל, וכל חייל ישראל וכוחות הבטחון.

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, נועה בת יעל, קרן בת רחל, אלינה בת אירנה, מאי בת מאירה, מילנה בת סבינה, ספיר שמחה בת חנה, שירה דניאל בת ציונה. לזרע בר קיימא: מורן בת רותי, לירז בת מרים. עדן שירה בת גילה. לפרנסה בשפע: שגיא בן מרים, מורן בת רותי, לירון בן פנינה. לרפואה שלמה: מרים בת ציפורה, שמואל בן דבורה, לרפואת כל הפצועים. לעילוי נשמת: ציפורה בת מורדוך ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורדוך ז"ל, מיכאל בן מורדוך ז"ל, רחמים בן מורדוך ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, לעילוי נשמת חיילנו והנרצחים בלוקטובר.

קוראים וקוראות נכבדים, נפתח אצלנו בשכונה כולל אברכים, על מנת לסייע להחזיק אותם מי שרוצה לקנות ברכה בעלון, ולהחזיק תורה על הדרך, כל שם לברכה 250 ₪ למשך שנה. ניתן להעביר בביט למספר 054-6868199. מי שרוצה לתרום לכולל גם בלי קשר לברכה, מצורף לינק:

<https://paypage.takbull.co.il/212sh>

הזרועים בְּדִמְעָה
בְּרִינָה יִקְצְרוּ
בֹּא יָבֵא בְּרִינָה

הַאֲיִינִי
סוּכוֹת

י"א תשרי
תשפ"ז

עלון מס' 748
שנה ט"ז

הסוכה והשפעתה

למצוות הישיבה בסוכה הכינו וזימנו את עצמם מאורי ישראל, גאוניה וקדושיה בכל הדורות, בהכנה רבתית למען יוכלו לקבל את קדושתה ושגב השפעותיה.

צדיקי ישראל, מרוב אהבתם את הסוכה הקדושה, כמעט ולא יצאו מתוכה במשך כל ימות החג.

רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים זצ"ל, בעל ה"אדרת", אמר, שמי שמתפלל בחג הסוכות בסוכתו ביחידות אין לו עליו תרעומת, כי לפעמים יש ועל ידי שאדם כל כך מתגעגע לסוכה, אינו רוצה לצאת ממנה, ומעדיף להתפלל בסוכתו ביחידות מלצאת לבית המדרש להתפלל במניין. אך הוסיף וסייג את דבריו "ואבקש שלא ידפיסו דבר זה בספרי, כדי שהעצלן מלכת לבית המדרש לא יתלה את עצמו באילן גדול"...

עובדה מעניינת אירע אצל הרה"ק **מפשיסחא זצ"ל** בצעירותו, כשהיה עוד סמוך על שולחן חותנו הנגיד רבי משה אוהר ווערגיר ז"ל. והנה בא עת חג הסוכות, בהיכנס הרה"ק אל הסוכה, התחיל מנשק מחיצות הסוכה והרצפה, וערך כמה וכמה ריקודין ומחולות בסוכה בלהבת אש מגודל ההתלהבות במצוות סוכה.

סיפר הגאון **רבי שמחה רבינוביץ שליט"א** בעל 'פסקי תשובות': באחת השנים נולד ילד במשפחתנו ביום הקדוש. ברית המילה התקיימה כעבור שמונה ימים באחד מימי חול המועד של חג הסוכות. מעמד הברית עצמו לא נערך בסוכה אלא בבית המדרש, זאת בהתאם לדברי ההלכה שיש להיזהר לא לערוך ברית בסוכה מחשש שינשרו קיסמים ועלים מהסכך על הנימול ויסכנו אותו. במהלך סעודת הברית שהתקיימה לאחר מכן בסוכה, נטל זקני הרבי הקדוש ה'חלקת יהושע' מביאלא זצ"ל את הרך הנימול לידיו, אחז אותו בחיבה, ולעיני כל הנוכחים ההמומים פנה אליו כאל אדם מבין דבר: "רואה אתה, ינוקא? זהו הסכך, זוהי הסוכה, ואלו הם קישוטי נוי הסוכה". אחר כך הראה לו גם את ארבעת המינים שמונחים היו על השולחן.

כל המסובים השתוממו לנוכח המחזה, עד שהאדמו"ר זצ"ל הרהיב עוז ושאל את זקני: "אבא, הלא תינוק רך הוא, הרי אינו מבין את כל הדברים הללו"?

"נכון, הוא אמנם אינו מבין, השיב לו זקני כשפניו מוארות באור עליון, אבל הנשמה שלו קולטת ומבינה. פונה אני אל נשמתו, למען יחקקו הדברים על לבו כבר עתה".

דבר העורך

סוכות הוא חג של אחדות ישראל, כולנו יחד תחת הסוכה, וכולם שמחים יחד בבית המקדש שייבנה במהרה בימינו. גם ארבעת המינים מצטרפים לחגיגת האחדות שנאמר: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נָחַל". כולנו מכירים את הדימוי של ארבעת המינים לארבעה 'סוגים' של יהודים, מהיהודי הפשוט (הערבה) ועד לצדיק המצטיין בטעם וריח (האתרוג) - וכולם יחד באגודה אחת.

אבל אחדות אמיתית מתבטאת לא רק בצירוף הפרטים יחד, אלא גם בכל פרט בפני עצמו, כל אחד משקף בדרכו שלו את תכונת האחדות. כך נוכל למצוא בכל אחד מארבעת המינים את האחדות המיוחדת שהוא מספר עליה.

וכל אחד מארבעת המינים מרמז על אברי האדם ועל שבעת הרועים באופן הבא: האתרוג מרמז על הלב, שלא יבוא לידי גאווה - וכנגד דוד המלך. הדס - מסמל את עיני האדם - כנגד שלושת האבות. ערבה - מרמזות על השפתיים - כנגד משה ואהרן. לולב מרמז על עמוד השדרה של האדם - כנגד יוסף הצדיק.

במדרש כתוב שלאחר ימי הדין, ראש השנה ויום הכיפורים, אנו יוצאים זכאים בדין ומניפים את הלולב כלפי מעלה, כמו חרב, לסימן נצחון, "דין נצח". הדימוי הזה מזכיר את הפסוק בפרשת וזאת הברכה (שנקרא בשמחת תורה) "אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בָּהּ מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוּתָנוּ, וְכך "חג הסוכות" הוא ראשי תבות חרב גאווה. והנה הגימטריה של "חָרַב גְּאוּתָנוּ" = תמר, שממנו בא הלולב.

כאמור כל אחד מארבעת המינים מרמז על אחדות, ונתמקד בהדס. ההדס מבטא את האחדות הנובעת משורש משותף, והערבה מבטאת את האחדות של החיים המשותפים בערבוביה. איזו אחדות מבטא הלולב? עלי הלולב מחוברים וצמודים, פונים לכיוון אחד, וגם עת התמר מתייחד בכך שיש לו גזע אחד - לולב, יש לו לב אחד - כמו חץ דרוך ומכוון למטרה. זו אחדות ישראל הנובעת מכך שבאיזה-שהוא מקום כולנו מרגישים שותפים לסוד גדול שהוא טעם הקיום שלנו: השייכות המיוחדת לקב"ה, שמצדיקה את המושג 'גאווה יהודית' - "חָרַב גְּאוּתָנוּ". זהו גם חוט השדרה האמיתי של היהודי - והרי הלולב נמשל לחוט השדרה באברי הגוף כפי שהזכרנו.

וביאר רבי שמואל רוזנבסקי, כי הנה אמרו חז"ל, שמצות ארבעת המינים הנאגדים יחד מסמלת את אחדות ישראל.

זאת ועוד, יסוד "האחדות" קיים במיוחד בחג הסוכות, אשר בו יוצאים ישראל מדירת הקבע שלהם ובכך מבטלים את ערך הגשמיות וקובעים בלבם את ארעיות העולם הזה. וכאשר מתבטלים הרצונות הגשמיים, ממילא מתאחדים הלבבות, וכפי שביאר רבינו יונה על הפסוק (משלי יח, א): "לְתִאֲוָה יִבְקֹשׁ נַפְרָד", מי שמבקש ללכת אחר תאוותו ורצונו, נפרד מכל חבר ועמית, כי ירחקו ממנו אוהב ורע, כי תאוות בני אדם ומידותם חלוקות. והנה, בלא 'אחדות ישראל' לא יתכן שתשרור השמחה. ועל כן, זכה חג הסוכות שיש בו 'שמחה יתירה', על שום ה'אחדות' המסמלת את יסודו ומהותו של החג.

ונשא תפילה לבורא העולם: "פרוש עלינו סוכת שלום ורחמים".

מערכת "בריינה יקצור" מאחלים לכל בית ישראל

שבת שלום וחג שמח

"פְּרִי עֵץ הָדָר" (ויקרא כ"ג מ) - שלמות האתרוג

מדוע אנו מקפידים כל כך באתרוג שיהיה מהודר יותר מבשאר מינים?

לפי שבכל הארבעה דברים המרומזים בראשי תיבות אתרוג: א'מונה, ת'שובה, ר'פואה, ג'אולה, חייב להיות שלימות, וכמו שאנו מבקשים ואומרים אני מאמין באמונה שלימה, החזירנו בתשובה שלימה, והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו, וגאלינו גאולה שלימה מהרה למען שמך.

כי בכל הדברים האלה יש גם מציאות של חצאין, אבל אנו מבקשים שיהיה הכל שלימות הגמורה. [בלבת אש']

“פִּי לֹא דָבַר רַק הוּא מִפֶּם פִּי הוּא חַיִּיכֶם וּבְדָבַר הַזֶּה תִּאָּרִיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה” (ל”ב, מ”ז) - יֵשׁ

קונה עולמו בשעה אחת - סיפור

בספר 'שש באמרתך' מובא סיפור כיצד ממעשה אחד שנראה "בזוי" האדם קיבל את חייו במתנה: במלחמה בין רוסיה לגרמניה, נלחמו הגרמנים בעזרת כלי נשק מפותחים, ואילו הצבא הרוסי היה פרימיטיבי יותר וכלי הנשק שברשותו היו מצומצמים ודלים. כיצד נלחמו הרוסים בגרמנים? הם מצאו שיטה 'מקורית', 'גאונית' בפשטותה: הם גייסו מאות אלפי נערים בני ארבע עשרה, ואימנו אותם במילוי ובהשלכת בקבוקי תבערה. כמו כן ערכו להם אימוני כושר וזריזות. לאחר מכן הגיע השלב המעשי: הנערים צוידו בבקבוקי תבערה ופוזרו אותם באזורי הקרבות, והורו להם שכאשר יעבור טנק גרמני - ירוצו מאה נערים משני צדי הטנק, וישליכו עליו את הבקבוקים שבידיהם.

מפקדיהם הזהירו אותם: "הטנקים מהירים ונדרשת זריזות רבה כדי להספיק להשליך עליהם את הבקבוקים. לכן היזהרו! חיילים רוסים ישגיחו על פעילותכם מרחוק, ונער שיתעצל - יספוג צרור יריות שיקפד את חייו".

לגרמנים היו מכוונות ירייה משוכללות. כשחיילים גרמניים ראו ממרחק את הנערים הרוסים עם בקבוקי התבערה בידיהם, הם היו יורים עליהם ומחסלים אותם באלפיהם.

אך לא כל הנערים חוסלו, חלקם הספיקו להשליך את הבקבוקים על כמה טנקים גרמנים ולהעלותם באש, לשביעות רצונם של המפקדים הרוסים.

אחד ממאות אלפי הנערים הרוסים המגויסים היה נער יהודי בן 14. הוא השתתף במחנה אמונים צבאי בעיר פטרבורג.

בעיר זו היה דפוס יהודי בו הדפיסו כרכי ש"ס. הרוסים הרשעים ביזו את דפי הגמרא שיצאו מהדפוס והיו משליכים אותם על הארץ. היו גם כאלה שהיו משתמשים בדפי הגמרא לעטיפת כריכים או לשימושי חולין אחרים.

כשראה הילד היהודי את דפי הגמרא מחוללים ומושלכים לארץ בביזיון, עצר בדרכו: כעת יש לו משהו דחוף יותר מאשר להתקדם עם שאר הנערים! הוא רכן על הארץ והחל לאסוף את דפי הגמרא ולאחר מכן ריכז אותם בתוך שק גדול.

היתה זו עבודת נמלים, אך הוא לא התעצל, הוא מילא את השק עד תומו, ואז חפר בור באדמה, הטמין בו את השק ואז החל מחדש לאסוף עוד שק ועוד שק, עד שגנז את כל הדפים שהיו פזורים שם בביזיון.

הנערים האחרים הביטו בו בתימהון: מה קרה לילד זה, שמתנהג כמשוגע? גם המפקד הביט בו כעל משוגע.

חשב המפקד בלבו: איך אפשר לשלוח את הנער הזה לבצע משימות צבאיות, הרי הוא לא כשיר מבחינה נפשית.

במקום להשליך בקבוק תבערה על הטנק, הוא עלול להשליכו על חבריו... המפקד החליט להוציא מפעילות מבצעית, והטיל עליו תפקיד בזוי: להיות אחראי על ניקיון המחנה ואיסוף האשפה. רוב רבם של הילדים שנשלחו לאזורי הקרבות לא חזרו משם חיים. חיילים גרמנים ירו בהם במהלך ניסיונותיהם להשליך בקבוקי תבערה, אך הילד ה'משוגע' ניצל ממיתה כמעט ודאית. אך בכך לא די; בזכות התפקיד ה'בזוי' שקיבל כאחראי על הניקיון ואיסוף האשפה, הוא זכה גם להציל מביזיון עוד אלפי דפי גמרא וקבר אותם באדמה בדרך כבוד.

מה הציל אותו? אותו רגע בו החליט לעצור מלכת ולהתחיל לאסוף את דפי הגמרא שהתגוללו על הארץ בביזיון. ברגע אחד של התגברות ומאמץ - קנה את עולמו!

הַאֲזִינוּ - תוֹכֵן עֲנִינֵי הַפְּרָשָׁה

א. שירת האזינו:

- הקדמה, בשבח התורה, ובהשגחת ה' על עם ישראל.
- הזכרת חסדי ה' עם העם הנבחר מתחילה, ובמדבר.
- נבואה על כיבוש הארץ הטובה.
- אם עם ישראל ישכחו את ה', חלילה, יבוא העונש של "אֶסְתִּירָה פָּנָי" - גלות ואכזריות העמים כלפי עם ישראל.
- וכשיתבוננו, יראו בתוך הגלות את ההשגחה.
- ולבסוף - באחרית הימים יראו הכל את מציאות הבורא היחיד, שגומל לאיש כפָּעֵלוֹ.
- משה מצוה את בני ישראל על שינון התורה - והשכר על כך.
- הקב"ה אומר למשה "עֲלֶה אֶל הָרֹעֵבִים", תראה את ארץ ישראל, ושם אתה נאסף אל עמך (לב, מח-נב).

“יִשְׁתָּנוּ יַיִן נְסִיכָם יָקוּמוּ וַיַּעֲזְרֵכֶם...” (ל”ב, ל”ח)

- תפיסת גנב על ידי עשיית יין נסך - סיפור

ה'בן איש חי' זצוק"ל סיפר מעשה נפלא (הובא בספר 'נפלאים מעשיך', אות ע"ג): מעשה בסוחר יין שהיה לו משרת יהודי.

פעם אחת, ביום ערב שבת, היה למשרת זה חמשים שקל כסף בכיסו, וכאשר ראה שעוד מעט ועת כניסת השבת מגיעה, הלך וטמן את צרור הכסף באוצר היין בין החביות.

למוצאי שבת הלך המשרת לקחת מה שהטמין, וכשלא מצא את הצרור, נבהל מאוד וזעק זעקה גדולה ומרה, כי נאבד עמלו שקבץ מכמה שנים. המשרת חשד בדבר זה את אדוניו, מוכר היין, שהוא גנבם. הלך המשרת לרב העיר והניח לפניו טענותיו והחשד שיש לו על מוכר היין, וקרא הרב למוכר היין ושאל אותו אודות הכסף, והשיב שאינו יודע מאומה.

אמר הרב בפקחותו: 'גם אנוכי אמרתי שזה רחוק מן השכל שיהודי יהיה גונב מעות בשבת, שהרי מוקצה הן, על כן אני מחליט הדבר לומר כי בוודאי נכרי אחד נכנס לאוצר היין וגנב המעות, על כן כל היין הנמצא שם - 'נסך' הוא, וצריך לשפכו. ומוכרח אני עתה לשלוח השמש לבית הכנסת להכריז על היין שלך שהוא יין נסך'. כאשר שמע בעל הבית את הדברים, נבהל מאוד, כי ראה שכלתה אליו הרעה, ויהיה לו מזה הפסד רב ועצום, והודה לרב שהוא גנב את הכסף, ונשבע על כך.

אבל הרב אמר לו: אין אני מאמין לדבריך! עד שקם במרוצה והלך לביתו והביא את צרור הכסף בשלימותו, והשיבו לבעליו...

“פִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הִבּו גִּדְל לְאַלְקִינוּ” (ל”ב, ג)

המברך ברכות בקול נעים ושכרו - סיפור

ב'אור זרוע' (ח"ב הלכות שבת, סימן מ"ב) מובא מעשה נורא: 'ואני הכרתי יהודי אחד מוורמ"ש, וקראו לו ר' בונים, והיה זקן וקובר מתים (קבון במקצועו), ופעם אחת השכים לבית הכנסת, וראה אדם יושב לפני בית הכנסת ובראשו כתר של עשבים, ונפחד כסבור שהוא שד, וקראו ואמר לו: 'וכי אינך פלוני שמת עתה וקברתיך?' ואמר לו: 'הן'. אמר לו: 'איך אתה באותו עולם?' אמר לו: 'היטב עד מאוד'. ואמר לו: 'מה זכיות יש לך, והלא אתה היית אדם רגיל מהשורה', ואמר לו: 'רק באותו זכות שהייתי אומר ברכות בקול נעים בבית הכנסת הביאוני בגן עדן ומכבדין אותי, וזה לך הסימן שאני הוא המדבר אליך, כי תראה בית יד חלוקי שקרוע, שקרעת לי כשהלבשתי התכריכין'. ושאל לו: 'מה זה שבראשך?' וענהו: 'הם עשבים שבגן עדן ששמתי בראשי, כדי לבטל ריח רע מעלי של זה העולם'. וסיים ה'אור זרוע': 'כתבתי אלו המעשים, כדי שיראה ירא שמים וישים אל לבו ויאמר שבחותיו של הקב"ה בקול נעים ובכוונה, ויזכה לגן עדן'.

ממעלות הסוכה

- * ה'כף החיים' (תרכ"ה, ח) מביא מהזהר (תיקון ע): מי שעושה לעצמו סוכה, הקב"ה מסכך עליו בעולם הבא, ומגן עליו מכל מלאכי חבלה כשיוצא מהעולם הזה והולך לאותו עולם.
- * כתב רבי חיים פלאג' בחשיבות נתינת צדקה לצרכי החג והכנסת עניים לסוכה, שהם חלק מ-ז' אושפיזין קדישין.
- * דייקו האחרונים מדברי הזהר, שצריך אדם להזמין בפיו האושפיזין, ואם לא יזמין בפיו - אינם באים לסוכתו, אפילו שהוא צדיק. והחיד"א (מורה באצבע ס"ט אות רפ"ט) הוסיף: צריך להכין כיסא עם מעיל מפואר על גבו לזכר ז' אושפיזין עילאין קדישין, כעין שעושין במילה כיסא לאלהיו הנביא, שכתוב בזהר (פרשת לך לך דף צ"ג.) שאם לא מתקנין לו כיסא (ביום המילה) - לא בא. וכמו כן ב'מועד לכל חי' (ס"כ אות ט): צריך להניח ידיו על הכיסא, ולומר 'זה הכסא של שבעה אושפיזין עילאין והלילה יהיה אושפיזא של...'
- * וב'כף החיים' (אות ו) מובא בשם הש"ך (פרשת אמור) שלא יכניס לסוכה גוי, שהסוכה נקראת 'צילא דמהימנותא' (בצל האמונה), ולעכו"ם אין מהימנותא (אין אמונה), והקדושה בורחת, וז' הצדיקים מקללים קללות נמרצות (ויש להזהר בכך כשיש 'עובדים זרים' לעשות שאלת רב).
- * וב'מטה אפרים' (סי' תרכ"ה אלף למטה סק"ה) כתב: טוב לדרוש בכל יום מעניין האושפיזין של אותו היום, ביום א' בעניין אברהם, וכן בשאר ימי החג.
- * המקיים מצוות סוכה כתיקונה, מובטח לו שלא תבוא מריבה לביתו כל השנה (כ"ף החיים" אות תרכ"ו).
- * כתב הגר"א: מצות סוכה היא מגן ביום רעה, שנאמר: "כִּי יִצְפְּנִי בְּסֻכָּה בְּיוֹם רָעָה יִסְתַּרְנִי בְּסֻכַּת אֱהָלִי" (תהלים כ"ז).
- * כתב ה'מטה אפרים' (תרכ"ו): מהסוכה נמשכת לאדם רפואה לכל רמ"ח איבריו.
- * כתב ה'שפת אמת' (סוכה תרל"ד): מצות הסוכה נותנת תוספת הארת קדושה לדירתו של האדם לכל השנה.
- * כתב הגר"א (ליקוטי תהלים כ"ז, ט): חג הסוכות (בו נידונין על המים) הוא זמן השפעות גשמיות ופרנסה לכל השנה.
- * כתב ה'מכתב מאלהיו' (ח"ד): שבעת ימי חג הסוכות משפיעים לטובה על כל השנה הבאה עלינו לטובה.
- * כתב ה'שפת אמת' (סוכות תר"מ ד"ה בענין לולב): 'למען ידעו דורותיכם' - בחג הסוכות מחלקים דעת לכל נפשות בני ישראל, איש כפי מדרגתו. וכוונת המשנה (ר"ה ט"ז) 'ובחג נדונין על המים' - על התורה, שנאמר 'כל צמא לכו למים'.
- * כתב רבי חיים פאלאג' (ב'מועד לכל חי'): מצות סוכה מגנה לחיות הנפש, וסגולה לחיים ארוכים.
- * מובא בפסיקתא דרבי כהנא: כל המקיים מצות סוכה בעולם הזה, הקב"ה מיסך עליו מהמזיקין שלא יזיקו אותו, ומיסך עליו מהמזיקין לעתיד לבוא (ראה בזהר דף קל"ב). ובפסיקתא מובא: אני נותן לו חלק לעתיד לבוא, שלא יהא העוף יכול להסתכל בו, והקב"ה מושיבו בסוכתו של לְיִתָּן.
- * ובזהר (פרשת תצוה) כתב: סגולה היא להגן על האדם בעת צרתו. ובפיוט ליום ב' של סוכות איתא, כי המקיים מצות סוכה יחשב לו כשומר כל התורה.
- * וב'פה ללב' כתב: ע"י מצות סוכה זוכה לישוב בארץ ישראל. וב'שם משמאל' (פרשת אמור) כתב: ע"י מצות סוכה זוכה לבנים. וה'מעם לועז' הוסיף, שגורם לשכינה שתשרה בארץ, ובכח המצווה שעושה יש בכח הצדיק לבטל הגזירה, ואין מבשרים לו משמים אלא בשורות טובות, ויארץ ימים, ומגנה עליו להצילו מכל רע. וה'שפת אמת' כתב: ע"י מצות סוכה זוכה להבין את התורה. וב'תפארת שלמה' כתב: בכח מצות הסוכה להמשיך שפע פרנסה. וב'עטרת ישועה' כתב: ע"י מצות הסוכה מבטל צער גידול בנים.

- * מצות סוכה מצוה גדולה וחשובה עד מאוד, ועל כן ראוי שלא לדבר בסוכה כי אם דברי תורה וקדושה. ויזהר שלא לדבר דברים אסורים כדברים בטלים, לשון הרע ורכילות, ויזהר שלא לבעוס בה, שזה בזיון לסוכה ולקדושתה, וישיב בה בדרך ארץ, כפי שיושב בפלטינ המלך ("אלף המגן" סי' תרכ"ו כ"ג). עוד כתב (שם בסק"א) שביאת אליהו תהיה בסוכות.
- * בברכת 'שהחיינו' בליל יום טוב: יש לכוון על החג עצמו, על בניית הסוכה ועל הישיבה בסוכה.
- * האכילה בסוכה: בלילה הראשון מצווה לאכול פת בשיעור של יותר מ'כביצה' ובדיעבד 'כזית', ויאכל ה'כזית' תוך כדי אכילת פרס (לכתחילה 2 דקות, ולכל הפחות 4 דקות).
- * כוונה בקיום מצות סוכה - צריך לכוון בעת שמקיים מצות סוכה (ויזכיר לבני ביתו) 'שציוונו ה' לשבת בסוכה זכר ליציאת מצרים ולענני כבוד שהקיף את העם בהליכתם במדבר, להגן עלינו מהשרב ומהשמש'. ובדיעבד אם לא כיוון - יצא. ויכוון זאת כל ז' ימי חג הסוכות כשאוכל, ישן או יושב בסוכה. וכן יש לכוון לשם מצות סוכה, שכוונה זו מעכבת.

הפטורים ממצוות סוכה

חולה, מצטער, עוסק במצוה והולכי דרכים: חולה ועוסק במצווה - חולה, אף שאין בו סכנה, רק חושש בראשו או בעיניו וקשה לו לשבת בסוכה - פטור מסוכה, ואף משמשי פטורים מסוכה, לפי שעוסקים במצווה, והעוסק במצווה פטור מהמצווה. וכן הנמצא ליד אשתו העומדת ללדת או לאחר לידה וזקוקה לעזרתו - פטור מסוכה. ואם עזב את אשתו והלך לאכול בסוכה, ייתכן שאסור לו לברך 'לישב בסוכה', שפטור מסוכה (שער הציון תע"ה סקל"ט).

דיני מצטער בסוכה

כל מצוות התורה חייב אדם לקיימן גם אם יש לו צער מכך, אך מצוות סוכה שונה, ומי שמצטער בהיותו בסוכה - פטור. ו'צער' נחשב מי שאינו יכול לישון מחמת רעש, ריח, זבובים, יתושים, או שרב, ובסוכה חם יותר מאשר בבית, וכן אם דולק אור בסוכה ואין יכול לכבותו בשבת ויר"ט, ואינו נרדם - נחשב 'מצטער'. גם מצטער מהקור פטור מסוכה, והיושב בסוכה בעת הקור, יזהר ללבוש בגדים חמים כדי שלא יהא 'מצטער' ויהא חשש ברכה לבטלה.

"וְשִׂמְחַת בְּחַגְךָ..." (דברים ט"ד, י"ד) - המצווה

הקשה ביותר

אמר הגאון מוילנא: המצווה הקשה ביותר היא מצות שמחת החג, שמוטל על האדם להיות שמח וטוב לב כל ימי החג, לרבות ימים ולילות ללא הפסק אף לרגע, ולא עוד אלא שאסור שיעלה בדעתו שום רגע מחשבה והרהור של דאגה בכל עניין שבעולם, ולא יתערב שום צער ויגון בשמחת החג. וחובה זו היא 8 ימים רצופים 192 שעות, 11,520 דקות, אכן מצווה קשה מאוד!

[אוצרות התורה - סוכות]

נוי הסוכה של מרן הרב שך

על הפסוק "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב), אומרת הגמרא (שבת קל"ג:) "התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין".

פרק בניית הסוכה וקישוטה קובע לו מקום מיוחד בקורות ימיו של ראש הישיבה הגאון הרב **אלעזר מנחם מן שך זצ"ל**. רבות נכתב ונאמר על אותם אלו שעסקו במלאכת הכנת הסוכה, ואשר נושעו מברכתו של מרן זצ"ל, אשר הייתה ביטוי להכרת טובתו העמוקה לכל מי שהשתתף בהכנתה.

יחיד ומיוחד היה מרן בהקפדתו שלא ליהנות משרותיהם של האחרים, והרי היה מטריח עצמו למרות גילו המופלג לחפש משך זמן ארוך את הרמב"ם או את הרשב"א על מסכת סוכה ובלבד שלא לבקש זאת מקטן שבקטני תלמידים. יצאה מכלל זה מלאכת בנייתה של הסוכה, ולו מהסיבה הפשוטה שעניין זה היה למעלה מכוחותיו הדלים, אך גם אז ביקש לשלם בהכרת טובתו ובתודתו הכנה. והתשלום - ישועותיהם של אלה אשר נושעו על ידו - היה ביד נדיבה ורחבה. הפונים נושעו, מי במוקדם ומי במאוחר.

אחד מתלמידיו הקרובים אשר עקב אחרי העניין מספר כך: רובם ככולם התארכו באותה שנה. יחידים חזרו אל מרן ראש הישיבה שוב בערב חג הסוכות של השנה הבאה. ומדובר במאות בני ובנות ישראל בכל שנה. וכך הפך 'התשלום' למטרה לכשעצמה. מלאכת ההכנה אשר הייתה מלכתחילה נושא בקשתו של מרן, הפכה למשהו המבוקש ע"י כל מי שביקש להיוושע למציאת זיווג הגון או לבקשת זרע של קיימא. הם ביקשו לעזור כדי להיוושע, לתת כדי להתברך מפי מרן, עד שהכל ידעו: מי שהגיע לפרקו ולא מצא את זיווגו, נפנה לעזור בסוכתו של מרן. למסורת בניית הסוכה בביתו של מרן שורשים עוד בתקופת מגוריו בירושלים. הייתה זו לפי הנראה יוזמתה של רעייתו הרבנית ע"ה, אשר דאגה כי בחורים משיבת חברון יעזרו בבנייתה של הסוכה. "ואיך אחזיר להם טובה?" שאל מרן את רעייתו הרבנית ע"ה לאחר שהסוכה עמדה על תלה ומבט של שבעות רצון והכרת טובה על פניו. הרבנית השיבה כי בין הבונים מצויים כמה בחורים בוגרים שהגיעו לפרקם ואשר טרם מצאו את מנוחתם. "תוכל לתת להם ברכה", הציעה הרבנית. הרעיון נשא חן בעיני מרן. אפשר שהוא עצמו לא הכיר בכוחו, לא ידע עד כמה מתחשבים לעילא ולעילא בברכותיו, אך עובדה היא שהמתברכים באו עוד באותה שנה בבית אירוסין. משך כל ימיו זקף את התגשמות ברכותיו לזכותה של הרבנית ע"ה.

את הסוכה בנו מיד במוצאי יום הכיפורים. לא חיכו למועד מאוחר יותר. כך היה רצונו של מרן. עוד בליל מוצאי היום נגמרה מלאכת בנייתה של הסוכה, וכבר למחרת היו העוסקים הקבועים בעלי החזקה עוסקים בתלייתם של הקישוטים. כבר אז, למחרת בבוקר, היה מבקש מרן כי המפה תהיה על השולחן. כך ביום י"א בתשרי מפת השולחן כבר הייתה פרושה על השולחן, גם המפית המכסה את החלות ציפתה לרגע שבו יוכנסו החלות תחתיה, כמו ערב יום טוב.

כשהסוכה היתה מוכנה, בא מרן לראות ולהתרשם. הייתה זו עת רצון נדירה. שמחה יתירה שרויה על פניו וכולו אושר, הוא היה סוקר את דפנות. הקפיד כי הסיכוך יהיה עבה מאוד. כל קישוט רחב לא נתלה מתחת לסכך, רחוק או קרוב, קטן או גדול. נוי הסוכה מצא את מקומו רק על הדפנות. או אז היה מרן חוזר לחדרו מלא שמחה, והיה נותן את ברכתו לבחורים שעסקו בבניה ואשר עתה עמדו בחדרו. היה זה מעמד נדיר, רגעי חסד חריגים בגילוייהם. בדרך כלל אף שתה 'לחיים' עם הבונים הצעירים. סגנון הברכות כמו גם ההתייחסות לכל אחד לא היה קבוע, והיו שברכם בברכות שלא ביקשו ולא ידעו הם עצמם על הזדקקותם לישועה זו.

לפעמים לא עמדו לו כוחותיו והוא ביקש לדחות את הברכות לזמן מאוחר. אם הבונים לא יכלו לחזור למועד אחר, היו מעתיקים על פיסת ניר את שמותיהם ובקשותיהם, את הנייר היו מפקידים בידי אחד מבני הבית אשר היה מגיש אותו למרן במועד אחר. או-אז היה מרן נוטל בידו את רשימת השמות ואומר בכוונה מספר פרקי תהלים. כמה פעמים נראה מרן במוצאי יום טוב ראשון כשהוא אומר תהלים.

בעת כניסת החג לאחר שהדליק מרן את נרות יום טוב או לאחר הקידוש, ישב להתפלל לישועתם של כל השמות הרשומים בדף שלפניו. לצד הקישוטים נתלו תמונותיהם של גדולי ישראל. מרן עצמו נהנה מאוד והיה שרוי במצב רוח מרומם. לפעמים התכוון לכך עוד מבעוד יום. פעם אמר לנכדו במוצאי יום הכיפורים: מחר יבואו האחים למשפחת פלוני כדי לבנות סוכה, אבקש ממך שתכין בירה כדי שנוכל לשתות 'לחיים'.

הקפדה היתה לו למרן, כי כל הקישוטים ונוי הסוכה שהובאו אליו ייתלו בסוכה. לא היה הדבר קל, אך מרן מצא זמן להשקיע את מחשבתו כדי להשביע את רצון כולם. מאידך הוא עצמו ייחס חשיבות למקום תליית הקישוטים, כאשר בעיות 'קשות' במיוחד נתלו בהתאם להנחיותיו למעלה מראשותיו או מעל לשולחנו ממש.

מספר אחד מתלמידיו: היה זה לפני מספר שנים, אב אחד שבביתו היו שתי בנות בוגרות הגיע אל מרן ראש הישיבה ובידו שני קישוטים. היו אלה עבודותיהן של שתי האחיות. מרן נטל בידו את הקישוטים והחל מחפש מקום מתאים בסוכתו הגדולה. בתקופות חייו האחרונות היו לו שתי סוכות, באחת אכל את סעודותיו, שם גם קיבל את המבקרים הרבים שעלו לרגל לקבל פני רב רבנו, הסוכה השנייה, קטנה יותר, נועדה לשינה. יחד עמי החל תר אחרי מקום מתאים. "כאן צפוף מידי, וכאן זה עלול להישרף", הסביר בנחת תוך שהוא ממשיך אובד עצות למצוא את המקום המתאים, והכל כדי שלא לפגוע חלילה במי שטרם למענו, אך מקום לא נמצא. יצאנו מהסוכה ופנינו אל הסוכה השנייה, הסוכה שבה היתה מיטתו של מרן. לאחר חיפושים ולבטים אורו פני מרן. "ה", קרא בשמחה, "אני חושב שכאן זה מתאים, למעלה מראשותיי". התמונות נתלו ליד המיטה ודעתו של מרן ראש הישיבה נחה.

בברכת התורה

"לְאֶדֶם סַעֲרָכִי לֵב וְסֵחָ סִפְנָה לְשׁוֹן" [משלי טז, א]

לעילוי נשמה
מ"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק: מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף הרב מאיר נסים בן כמסאנה: מרן הרב עובדיה יוסף בן גורליה מרכס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל נפתלי בן רחל: אברהם בן שמחה: גורליה: יעקב ישראל בן גלית רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (רועה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן יצחק: שמחה בת סרח: יפה נדרה בת נעמה: רחל בת שמעון: דליה בת חיים הגר בת אהרן והרטה: כחון בת חביבה: האוהבה (דייזי) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן שושנה נוואל בת שדרה.

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומברג (יוצר תמונות AI). אלעזר בן שמחה
זיווג הגון: ג'ימי שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה רחלי בת זהבה: עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: זהבה בת אטו נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואה:

אהרן בן רחל: משה בן רחל: מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עדי בן הר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זולית בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת חות: מרים קרן בת רבקה אילה לאה בת ציפורה רחל בת נארה: חות בת לינה: טרית בת רחל לימור הודיה, ושרונה בנות תורן יפה: תהילה בת סיון

לזרע של קימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה רייזל בת מינה: שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס ויקטוריה תקוה בת רינה: נדאלה בת עפרה מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה אושר בת אורנה: מירי בת סוזן

להזמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

סוכות

מכון
באר
האמונה

ספה"ק בת עין

או יבואר, ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', ואיתא בגמ' 'וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עונות'. ונ"ל עד"ז, דהנה כשמתעורר חסד עליון ית"ש אז (מידת) **החסד בעצמו מלמד זכות על כנסת ישראל**, ומה הוא הלימוד זכות - שנושא עון, היינו ששם א"ל שהוא בחינת חסד עליון (זח"ג ל:) כביכול נושא עונותיהן של ישראל לעצמו, היינו (שאומר -) כביכול, אני חייב בדבר זה שכנסת ישראל עושים עונות ח"ו, **שאיילו לא היה להם צרות הללו בוודאי היו עושים רצוני באמת, ואילו היה להם פרנסה בריוח ולא יהיו מחוסרי פרנסה כמו עתה, בוודאי היה להם פנאי יותר לעשות רצוני, ואילו לא היה להם בחינת הסתרה כזו והיו יכולים להסתכל ביקרא דקוב"ה, בוודאי היו משתוקקים ונכספה וגם כלתה נפשם לה' עד כלות הנפש ממש.**

והנה **עתה בחג הסוכות מתעורר החסד עליון ית'** כמו דאיתא בכתבים (פע"ח ש' חג הסוכות פ"א), ושם א"ל שהוא חסד עליון כביכול הוא נושא עון לעצמו (כמו שנתבאר) . וזהו ולקחתם לכם ביום הראשון, ופריך הגמרא למה נקרא ראשון והלא ט"ו הוא, ומתרץ הגמרא שלכך נקרא **יום ראשון**, שמרמז שבזה היום הבורא עולמים ב"ה כביכול נושא עון לעצמו על ידי שם א"ל שהוא חסד עליון, וזהו מרומז בתיבת ראשון"ן גימט' א"ל עונ"ת, היינו ששם א"ל נושא עונות כנסת ישראל לעצמו כביכול.

וזהו מרומז בתירוץ הגמרא, שלכך נקרא ראשון לחשבון עונות מחמת שבזה היום נחשב תיבת עונ"ת לשם א"ל יתברך, היינו ששם א"ל נושא עון לעצמו כביכול (ומלמד עליהם זכות שאינם אשמים כלל בעונותיהם)

(בת עין סוכות, מאמר השני)

פרשת האזינו

ומסרם בידו שיהא הוא המדבר והמנהיג אותם עפ"י כל פרטי תנועות מעשיו ודבוריו ומחשבותיו וכל סדרי הנהגותיו, הן לטוב או להיפך ח"ו, כי במעשיו ודבוריו ומחשבותיו הטובים הוא מקיים ונותן כח בכמה כחות ועולמות עליונים הקדושים ומוסיף בהם קדושה ואור, כמו שנאמר (ישעיה נא טז) 'ואשים דברי בפיך וכו' לנטוע שמים וליסוד ארץ', וכמאמרם ז"ל (ברכות סד.) 'אל תקרא בנך אלא בוניך', כי המה המסדרים עולמות העליונים כבונה המסדר בניינו ונותנים בהם רב כח, ובהיפך ח"ו, ע"י מעשיו או דבוריו ומחשבותיו אשר לא טובים הוא מהרס ר"ל כמה כוחות ועולמות עליונים הקדושים לאין ערך ושיעור וכו'.²

והנה הדבר פשוט 'למעלה מכל ספק', כי אילו היה האדם מכיר בערך מעשיו אזי לעולם לא היה בא לידי חטא, וכל מעשיו היו אך ורק לטובה, כי מאחר שידוע שכל פעולה ומעשה כביכול 'מנענעים' את כל העולמות העליונים מיהו שיעזו בנפשו להרוס ולקלקל, אדרבה חיבה יתירה היתה לו לאבינו שבשמים על כל אשר הגדיל לעשות עמו, והיה רץ כצבי לעשות

אמון בם - להאמין בעצמו בכח מעשיו לפעול לטובה בפרשתן (לב א-ב), 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי', איתא במדרש (ספרי, ילק"ש שמעוני) 'היה רבי יהודה בן חנניה אומר, בשעה שאמר משה האזינו השמים היו השמים ושמי שמים דוממין, ובשעה שאמר ותשמע הארץ אמרי פי היה הארץ וכל אשר עליה דוממין, והקשה בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל (דרשות ח"א שערי תשובה שער יז ובש"מ), שהלא משה רבינו היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, והיך נהג כן שלא בדרך הענוים, גם יש להקשות בעין זה במה שחזר משה והוכיר את עצמו כמה פעמים, אמרי פי, לקחי, אמרתי, כאילו הוא המצווה עליהם, שלא זו דרך הענווה.

ומבאר באופן נורא, שהנה בספה"ק האריכו הרבה לבאר עד כמה גדול כוחו של האדם עד שכל הנהגת העולמות העליונים נפעלת כפי מעשיו לטובה וכן להיפך. וכמו שכתב ה'נפש החיים' זי"ע (ש"א פ"ג) בזה"ל, כן בדמיון זה כביכול ברא הוא יתברך את האדם והשליטו על רבי רבון כחות ועולמות אין מספר,

א. בדרך זה ביאר האלשיך הק' מה שמצינו בדיני הסוכה, כי הסכך צריך להיות דייקא מדבר שגידולו מן הארץ, ומבאר באריכות כי דפנות הסוכה מרמזים לעולם הזה (עיי"ש רמזים נפלאים בעניין), ואילו הסכך מרמז על עולם הבא, ומשום כך צריך להיות מדבר שגידולו מן הארץ, שלא תאמר מי אני ומה מעשיי שהם יעשו את ה'סכך' ויבנו את עוה"ב, אלא תדע כי הקב"ה בחר דייקא במעשי התחתונים, וגידולו של עוה"ב הוא מן הארץ דייקא.

וכלשון קדשו, וגם צריך יהיה מדבר שגדולו מן הארץ שם, להורות כי אין לאדם למעט עצמו ולהקטין ערכו ולומר מה אני ומה חיי, אני הבל וריק, כי כשרון מעשי יעשו סכך קדושה על העולם ויקיימוהו כי עפר אני ואל עפר אשוב, על כן העיר לבו לומר כי סכך הקדושה גדולו מן הארץ, כי זכיות בני האדם שמהארץ המה הם העולים וממשיכים ומשפיעים מלמעלה שפע קדושה להריק על הארץ לקיימה.

ב. דברים חוצבי להבות אש בעניין זה כתב בספר 'סדר היום' (לשבועות) בזה"ל, ואל יקל בעיני האדם הדבר הזה, כי (אף ש)האדם הוא שפל ואפל בבחינה אחת (מצד אחד), אבל בבחינה אחרת (מצד שני) גדול כחו עד מאד, ובידו להעמיד כל העולמות כולם, מה שאין מלאך משרת יכול לעשות כן, והוא הנותן כח וחיל כביכול לבורא עולם כדכתיב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך' וכו', וצריך כל אדם עם היותו קטן מהקטנים והדיוט שבהדיוטות להחשיב עצמו ולהתגדל ולהתנשא על הענין הזה - לומר אולי על ידי יבא איזה ענין ודבר להפיק רצון הש"י, ואל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניו וכו', עיי"ש עוד. וראה עוד בהרחבה ב'נועם אלימלך' (ליקוטי שושנה ד"ה לסוסתי) וב'נפש החיים' (ש"א פ"ט).

וכבר פירש הבעש"ט הק' (הובא בתולדות יעקב יוסף עקב) בלשון חז"ל (אבות ב א) 'דע מה למעלה ממך' - שכל ההנהגה 'למעלה' היא 'ממך', כפי הנהגתך בהאי עלמא...

באר הפרשה - פרשת האזינו

ולמטה שיהיה נרשם כל עסקי למעלה, ובוה הולך
בשרירות לבו ויאמר אך שלום יהיה לי, ובאמת זה
אינו וכו'. עכ"ל.

ועפ"ז מבאר ה'שבט הלוי' הטעם שהשתיק משה את
השמים ואת הארץ והזכיר ביותר שהוא הוא
המדבר, אף שהיה עניו מאוד מכל פני האדמה, כי
רצה ללמד את בני ישראל ולהראות להם מה גדול
כוחו של איש יהודי, עד שביכולתו להעמיד דום את
השמש והירח וכל צבא השמים, עליונים ותחתונים,
ולצוות עליהם מאמרי פיו.

ביותר הדברים אמורים כלפי עניין התפילה, שצריך
להאמין שכל תפילה ותפילה בוקעת רקיעים
כפשוטו, וכדברי הרה"ק ה'אורח לחיים' מזלאטשוב ז"ע
על האמור בפרשתן (לכ יח-ב), 'צור ילדך תשי ותשכח
קל מחוללך וכו', כי דור תהפוכות המה בנים לא אמן
בם', שהנה האדם 'צריך להאמין בתפילתו ובעשייתו

רצונו בלבב שלם. אלא שזו דרכו של מלך זקן וכסיל,
להביא אותו לידי המחשבה מה אנו ומה מעשינו. וכמו
שכתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' ז"ע (עקב מצוה
והלכת בדרכיו) בזה"ל, כמו ששמעתי ממורי (ה"ה מרנא
הבעש"ט הק' ז"ע) שרוב ענותנותו של האדם גורם שנתרחק
מעבודת השי"ת, שמצד שפלותו אינו מאמין כי האדם
גורם ע"י תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם
המלאכים ניונן ע"י תורתו ותפלתו, שאילו היה מאמין
זה כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל והיה
נוהר בכל אות דתנועה ומלה לאומרה כדקא יאות וגם
לתת לב אל מה שאמר וכו'. והוא מעין מה שאמרו
חז"ל (גיתין נז.) ענותנותו של רבי זכריה גרם חורבן וכו',
כך האדם ראוי לשם לב ולומר כי הוא סולם מוצב
ארצה וראשו מגיע השמימה, וכל תנועותיו ודבורו והלכו
ועסקיו עושה רושם למעלה למעלה, בוודאי יזהר בכל
דרכיו ועסקיו שיהיה לשם שמים, מה שאין כן בחשוב
האדם מה אני ספון [-חשוב] לפגום או לתקן למעלה

ג. אלא יזכור מה שדרשו חז"ל (קידושין לו.) ממה שנאמר בפרשתן (לכ כ) 'בנים לא אמן בם', כי אף אם 'לא אמן
בם' עדיין נקראים הם 'בנים' למקום, וכדברי רבי מאיר שבין עושים רצונו של מקום ובין אין עושים רצונו של
מקום נקראו בנים.

דבר נורא אמרו בזה, שהרי אמרו בגמ' (שבת י:) 'לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים
מילת (כלומר, אותה כתונת פסים) שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו
למצרים', והרי הקב"ה מקיים כל התורה כולה, ואף הוא אינו משנה בן בין הבנים...

איתא במשנה (אבות ג יד) 'חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום,
שנאמר (לעיל יד א) בנים אתם לה' אלוהיכם'. והתמיהה ידועה, שלכאורה נראה כפל הלשון, כי מה בין 'חביבין' ל'חיבה
יתירה', וכן קשה, מדוע הביא את הראיה מהפסוק רק כלפי מה שאמר 'חיבה יתירה'. ושמעתי לבאר באופן נפלא,
כי מתחילה אמרו חביבין ישראל שהקב"ה מתייחס ומתנהג עימם כרחם אב על בנים, הוסיף התנא לומר חיבה יתרה
נודעת להם, ר"ל, שלרוב חיבתו של הקב"ה לישראל לכן הודיע להם מעלה זו (ולא הסתיר זאת מהם), וזהו שהביא ראיה
ממאמר הכתוב בנים אתם לה' אלוהיכם, שנאמר זאת לבני ישראל שידעו כי הם 'בנים', ויתבוננו בכוחות העצומים
שנמסרו לידיהם, ולא יהיה ח"ו 'לא אמן' בעצמם...

וכך פירש הרה"ק ה'נחל יצחק' מזוטשקא ז"ע בלשון הכתוב בפרשתן (לכ ה) 'שחת לו לא בניו מומם', שמי
ששיחת וחטא ר"ל וחושב שכבר אבדה תקוותו ובכלל לא בניו - כבר אינו נחשב כ'בן' לאבינו שבשמים, הרי הא
גופא היא מומם והחטא הגדול ביותר...

ד. והדברים מפורשים בגמ' (ברכות ג.) 'בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיא הגדול
מבורך הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך' וכו', והדבר נורא למתבונן, שהלא
דברי הגמרא לא נאמרו בצדיקי הדור בעלי כוונות נסתרות... אלא כל עניית אמן יהא שמיא רבא של יהודים 'פשוטים'
גורמת להקב"ה לנענע ראשו...

גם נלמד זאת במה שמצינו בעניינא דיומא לגבי ארבעת המינים שמצוה לנענע בהם, וכמו שאמרו בגמ' (סוכה
לז:) 'מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים', והדבר נורא למתבונן בהם, כי לא
כתיב שמדובר דייקא במי שמכוון כוונות... או עכ"פ כוונות פשוטות, אלא עומד איש פשוט והמוני, שבקושי קרא
מימיו ומנענע בלולב ובוה הוא משנה כל סדרי תבל ואת הנהגת העולם, הוא עוצר רוחות רעות וטללים רעים.

כל העולמות, ולהפוך מידת הדין בשורשה לרחמים גלויים ומרובים, אלא שלא אמון בם - שאינם מאמינים בעצמם ובכוחות האדירים שיש בהם^ה.

כלל הדברים, לדעת ולהאמין בכח הגדול שנתן לנו הקב"ה להתפלל אליו בכל עת מצוא, ומובטחנו שאין תפילה החוזרת ריקם^ו. וכך פירש הרה"ק הר"א מליז'ענסק זי"ע (ד"ה זכור) בלשון הכתוב בפרשתן (לכ ז) 'שאל אביך ויגידך זקניך ויאמרו לך', כי הקב"ה אומר לאדם 'שאל' ממני כל משאלות ליבך כי אני 'אביך',

שפועל למעלה וכו', ויחשוב שהוא עולם קטן ונכלל בו כל העולמות מרום המעלות, על כן כאשר יפשפש במעשיו ומתחרט עליהם יכול לפעול בעולמות העליונים עד מקום שורש נשמתו, ויוכל להפוך מידת הדין למדת הרחמים, ונותן כח ועזו למעלה כמו שנאמר (תהילים סח לה) תנו עוז לאלוקים. ושלא יהא ח"ו בכלל האמור 'צור ילדך תשי ותשכח קל מחוללך', כלומר שישוכח שהקב"ה מחולל ויוצר אותו מהעולמות העליונים למען יוכל לפעול בתפילותיו ובמעשיו הטובים. ועל כך אמר הכתוב כי דור תהפוכות המה - שיש בידם לזעזע את

ה. ומעניין לעניין באותו עניין, הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות ט) מבאר באומרו 'כי דור תהפוכות', בזה"ל, שכל איש ישראל בכוחו כמו רגע להתהפך לטוב, רק שיגמור בלבו שבל ישוב לכסלה, עכ"ל.

וכן שמעתי לאמר רמז נאה, במנהג ישראל קדושים להסתובב לצד מערב באמירת 'בואי בשלום' בקבלת שבת, ונמצא שמי שעמד עד עתה ב'מערב' ובירכתי בית המדרש עומד עכשיו ב'ראש' וב'מזרח'... כי אכן 'מיט איין דריי' (בסיבוב אחד) מהתהפך האדם מן הקצה אל הקצה, ומתעלה מסוף ה'מערב' עד למזרח שבמזרח... אך גם על זה נאמר 'לא אמון בם', שחסר להם האמונה שאכן בידם להתהפך לטובה.

ו. זה עתה קראנו (בהפטרה דיום א' דר"ה) ב'תפילת חנה', שם נאמר, אצל עלי הכהן כתיב שכאשר ראה עלי את חנה 'מדברת על לבה, רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע, ויחשבה עלי לשיכורה' (שמואל א' א יג), ואחרי שאמרה לו 'יין ושכר לא שתיתי ואשפוך את נפשי לפני ה'', אמר לה עלי (פסוק יז) 'לכי לשלום ואלוקי ישראל יתן את ש[א]לתך אשר שאלת מעמו', ופירש רש"י 'יתן את שלתך' - בישרה שנתקבלה תפילתה, שאל הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע את אביו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שהוא פלא, דהא אך לפני רגע החשיבה עלי לשיכורה, ואיך שינה פתאום את טעמו ואמר לה שכבר נושעה מצרותיה, גם מנא ידע שכן הוא.

השיב לו השפ"א, שכבר הקשו כן החבריא קדישא בפשיסחא, ותירצו, שבתחילה ראה עלי - 'רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע', והיינו שהביט ברוח קדשו במה שנעשה בשמים ממעל, והנה רואה הוא כי אין תפילתה נשמעת אצל כסא הכבוד, לפיכך היה עלי תמה ושואל, איך יתכן כדבר הזה שהתפילה אינה נשמעת בגבהי מרומים, והלא 'א אידישע קרעכץ' (אנחה של יהודי) מגעת עד כסא הכבוד, ועל כן 'ויחשבה עלי לשיכורה' כלומר שבוודאי עושה את עצמה כמתפללת אבל לפי האמת אינו כן. אמנם, לאחר שהסבירה לו שהיא אשה קשת רוח ואינה שיכורה כלל, ותפילתה באה מתוך שברון ועומק לבה, או אז הבין עלי כי מה שאינו רואה היאך שתפילתה מתקבלת בשמי רום, מפני שבוודאי כבר נענתה ונתקבלה תפילתה ללא כל שהות זמן, וזהו אמרו 'ואלוקי ישראל יתן את שלתך' - בישרה שנתקבלה תפילתה, כי אין דבר העומד בפני התפילה הבאה מעומק הלב.

הנה אמרו חז"ל (סוכה מט.) 'שיתין [פירש רש"י, 'חלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים', ור"ל, כי היה מקום על המזבח שם נסכו את היין וכן את המים בימי חג הסוכות, והיו יורדים עד תחת המזבח, שם היה 'חלל' לקבל את הנסכים] מששת ימי בראשית נבראו, ולכאורה יש לתמוה מה צורך יש לברוא אותם שיתין כבר בששת ימי בראשית, לערך ג' אלפי שנה קודם בניין בית המקדש, ומדוע לא הכינם הקב"ה סמוך לזמן בניית בית המקדש, אלא ביאורו, הנה אמרו חז"ל שבשעה שאמר הקב"ה 'יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים' (לעיל א ו) בכו המים התחתונים ואמרו 'אף אנן בעינן למיהווי קמי מלכא' - מדוע מרחיקים אותנו, אף אנו רוצים להיות לפני המלך... וכת עימם הקב"ה ברית והבטיחם שיזכו להתקרב אליו בניסוך המים שבימי החג, ומשום כך נבראו השיתין כבר בששת ימי בראשית לסוד גדול אדיר וחזק, אין לך תפילה שאינה נשמעת ומתקבלת מיד, והגם שיכול להיות שתוצאות קבלת התפילה אולי ייראו למעשה רק כעבור זמן, ולפעמים אחרי זמן רב מאוד, אך מ"מ התפילה כבר פעלה את פעולתה תיכף ומיד, על כן באותו זמן שבכו המים התחתונים כבר נבראו השיתין לצורך ניסוך המים, ואף שבפועל לא הקריבו מהמים אלא רק לאחר שחלפו ג' אלפי שנה.

וגדול כוחה של תפילה לפעול ולהמשיך כל ההשפעות הטובות, וזהו 'ויגדך' מלשון המשכה (כמו גוד אחית), שמא תאמר מנין אדע שאכן אהיה נענה בתפילותיי, לזה אמר 'זקניך ויאמרו לך', שהרי גם הצדיקים הנקראים 'זקנים' בידם לפעול עבורך ישועות, 'על אחת כמה וכמה כשתתפללו מקירות לבכם להבורא ב"ה'.

מחיל אל חיל - ימי טהרה וכפרה

איתא במדרש (תנחומא אמור ב) על הפסוק (ויקרא כג ז) 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' - וכי ראשון הוא והלא יום חמשה עשר הוא... אלא ראשון לחשבון עונות'. והרחיבו חז"ל בדבריהם עוד (ויק"ר ל ז) שביום הכפורים הכל מתענים, 'ומיום הכפורים עד החג כל ישראל עוסקין במצוות, זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו, וביו"ט הראשון של חג כל ישראל עומדין לפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן לשמו של הקב"ה, ואומר להם, מה דאזל אזל, מן הכא נחיל חושבנא'.

והנה דרשו חז"ל (ר"ה יח.) 'דרשו ה' בהמצאו - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים', ויש לדקדק, דבין ר"ה ליוהכ"פ ליכא כי אם שבעה ימים ולא עשרה ימים, ומהו שאמר 'עשרה ימים', לפיכך מחדש השל"ה (שם אות ע) דקאי (גם) על עשרה ימים שבין יוהכ"פ ועד הושענא רבא, דמצינו שיום הכיפורים נקרא ראש השנה, כמו שנאמר (יחזקאל מ א) 'בראש

ז. וכתב השל"ה הק' (ריש מס' סוכה) כי חלילה מלחשוב שניתן לעשות ככל הישר בעיניו ולנהוג ב'הפקרות' מאחר שאין הקב"ה מונה את העבירות שבארבעה ימים הללו, אדרבה, בימים אלו צריך לנהוג בקדושה יתירה מג' טעמים. א. הן רק עתה בקשנו מחילה ממלך חנון המרבה לסלוח, וצריך להיזהר שלא יקטרג השטן ח"ו שכל התשובה ובקשת המחילה לא היתה אלא מלפנים בכדי שניצל מן הדין. ב. 'כי עדיין תלויין ועומדין בדין וגמר החתימה היא בהושענא רבא, וביני וביני הכל ימי תשובה והתעוררות הרחמים והחסד והחנינה', וראיה אחת לדבר ממה שביאר המהרי"ל הטעם שציוונו ה' לישב בסוכה בחודש תשרי (ולא בחודש ניסן שאז יצאנו ממצרים וישבנו בסוכות), כי היציאה מן הבית לסוכה הרי היא כגלות המכפרת עון, והיא כחלק מכפרת יוה"כ, וממילא נמצא שהחוטא בימים אלו הרי הוא כמי שאומר אחטא ואשוב. ג. שימים אלו שהם בין שתי קדושות, בין יום הכיפורים לסוכות, הם כמו חול המועד, 'ממילא מחויב האדם להוסיף בהם מעלה יותר בקודש'.

ח. כה כתב בספה"ק 'מגיד מישרים' (פר' אמור), מה שגילה המלאך לבעל ה'בית יוסף', שביום הכיפורים 'מתגלה זוהר לבנוניתא דכתרא עילאה' [- לובן של הכתר העליון], וכל ד' ימים שלאחריו עדיין מתנוצץ אותו זוהר לבנוניתא, על כן אין מחשיבים את העונות שבאותם הימים, ומשמעות הדברים היא שכפרת החטאים של יוה"כ עדיין מאירה וממשיכה עד תחילת החג שהוא הראשון לחשבון עונות.

ט. בדרך צחות אמר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע, כי כשבני ישראל משלמים דמים מרובים על קניית ארבעה מינים הרי הם גורמים לעצמם שנה טובה ומתוקה, וביאור הדבר, כי השטן בא בימי הדין ומעמיס על מאזני המשפט את חבילי עונותיהם של בני ישראל, לעומתו טוען הסנגור - וכי מה רצית מהם אחרי שהשטן מפתה אותם בכל מיני פיתויים והם בתמימותם נתפתו לדבריו... ומתחיל וויכוח ביניהם האם אכן, תמימים הם בני ישראל או לאו... ונופלת ההחלטה לבודקם לאחר יוהכ"פ, והנה בימים אלו יוצאים בני ישראל ומשלמים הון רב על ארבעת המינים... מיד שש הסנגור וממהר בשמחה לטעון לפני ב"ד של מעלה - ראו עד כמה תמימותם מגעת, שבקל אפשר לרמותם, כי איזה בר דעת משלם יותר מכמה פרוטות על פרי עץ, וכל שכן על לולב ובדי הדסים וערבות, ראה נא כי המה תמימים וקלים להתפתות, מעתה בטלה כל 'טענה' עליהם - מדוע חטאו ולא עמדו בנסיון, כי היצר הצליח היטב לרמותם, ובדין הוא שיתנו להם שנה טובה ומתוקה בספרן של צדיקים גמורים.

של בית רבן, מפני שאינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא, אמור מעתה, בימים הללו נחשב כל איש מבני ישראל כ'תנינות של בית רבן' - אחר שנטהרנו מכל עוון וחטא בכפרת 'עיצומו של יום' הכיפורים, ולא עוד, אלא שבימים אלו אף גדלה מעלת ישראל יותר מתשכ"ר, שהרי הם אינם מצווים ועושים ואילו ישראל עם קודש מצווים ועושים ו'גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה' (קידושין לא.)^א.

הבינו ואדעה עדותיך - הכנה ע"י התבוננות במהות החג ומצוותיו
כתב רבינו ה'מאירי' (בהקדמתו לספרו בית הבחירה על הש"ס, ד"ה כל זה הערה) וז"ל, כל זה הערה לאדם שיתבונן בימים המיוחדים מה היא סיבת התייחדם ומה היום מיוחדים וכו'. וכשיגיע האדם לאלו הזמנים ולא יחדש בעצמו תבונה להתעורר למה שראוי להתעורר בהם, אבל יקיים אותם דרך פעולת היחס והלשון מצוה מלומדה (ר"ל, מתוך הרגילות) מבלי שיתבונן בענין המצוה, לא ימשך לו מן המצוה החיה מה שביזיון נותנה יתברך להימשך ממנה ונמצא מחטיא הכוונה^ב, עכ"ל. (פירוש, שלא ישיג את התועלת והתכלית אשר רצה הקב"ה שיגיעו אליה על ידי קיום אותה מצוה).

השנה - בעשור לחודש^ג, וכמו כן מצינו שהושענא רבא נקרא יוהכ"פ, כי אז נשלם החתימה, ונגמר יום הכיפורים במלואו ובטובו, וזהו 'עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים', כלומר ממחרת יוהכ"פ ועד הושענא רבא [ולא עד בכלל], שהם עשרה ימים שלמים, ללמדנו שגם הם ענפי התשובה - וגם בהם יאמר לנו עם קרובו 'דרשו ה' בהמצאו', ואל יאבד אדם שעת הכושר הלזו.

איתא בגמרא (יומא כ.) 'השטן' - בגמטריא שס"ד, לרמוז ששס"ד ימים מתוך שס"ה ימי השנה יש לו רשות להשטין, יצא יוה"כ שאין לו רשות להשטין אז. ולכאורה צריך ביאור, כי אין שמו השטן אלא שטן בלבד (בלא אות ה' בתחילתו), א"כ אינו אלא בגמטריא שנ"ט. ומחדש ה'יערות דבש' (ח"ב דרוש י) שאכן אין לו רשות לאסמוני כי אם שש"ט ימים בשנה כמספר 'שטן', ואילו בארבעה ימים שבין יוה"כ לסוכות ויום ראשון של חג הסוכות אין לו רשות להשטין (כדוגמת יוהכ"פ גופיה), ומאז הוא ראשון לחשבון עונות^ד.

נפלאים דברי הגה"צ אב"ד קווינלוב הי"ד (ארץ צבי, סוכות), המבאר, דהנה איתא בגמרא (שבת קיט:) 'אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות

י. הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מהרי"ד סוכות) פירש את הפסוק (תהלים ס ח) 'אלוקים דיבר בקדשו אעלוזה אחלקה שכם ועמק סכות אמדד', שהקב"ה דיבר בקדשו 'אעלוז ה"', (שהקב"ה שמח בחמשה ימים) שחמשה ימים בשנה משתעשע הקב"ה בחביבות ושמח עם כלל ישראל. אלו יום הכיפורים וארבעה ימים אחריו עד חג הסוכות, והם בבחינת 'אחלקה' פירוש 'אחלק ה'" ששונים ומובדלים ימים אלו משאר ימות השנה העולים בגימטריא 'שכם', שהרי יש שס"ה ימים בשנה וכאשר תוריד מהם חמשה יעלה המספר ש"ס כמנין 'שכם', ומכאן נלמד חשיבות הימים הללו.

והוסיף לפרש עוד בדרך רמז בסיפא דההוא קרא 'ועמק סוכות אמדד', דהנה שיעור הכשר סוכה הוא עד עשרים אמה לשלש דפנות, נמצא ששים אמות גובה לכל הדפנות יחד, והלא יש ששה טפחים באמה, הרי ש"ס טפחים לדפנות הסוכה, והיינו 'ועמק סוכות' שממידת הסוכה 'אמדד' ויתקן שאר ימות השנה, כי על ידי מצות סוכה יוכל לקדש שאר הימים שיהיו גם הם בבחינת 'אעלוזה'. הוסיף בנו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, לרמז בפסוק (תהלים לו ו) 'הנה טפחות נתתה ימי', שמדות הטפחים של הסוכה יתנו עוז ותעצומות בכל 'ימי' אלו שאר ימות השנה, כי ימי החג מתקנים את שאר ימות השנה להיות כחמשה ימים שבין יוהכ"פ לסוכות.

יא. ידועים הדברים, שבימים אלו שבין יוהכ"פ לסוכות לא היה יכול הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע לצמצם את מוחו ולהתעמק בתורת ה', מחמת רוב געגועיו להקב"ה אחר שזכה להיטהר ולהזדכך, ועל כן היה מחבר אז שירי ערגה וזמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקיים, וקיבצם יחד וחיברם בספר 'שירת משה'. ופשוט דהני מילי לצדיקי עליון דוגמתו, אבל אנשים פשוטים כערכנו צריכים להשתדל שלא לצמצם את הראש בדברים אחרים... רק בתורה ולתפילה.

יב. וכך אמרו דורשי רשומות כי 'הכנה' עולה בגימטריא 'יסוד', כי אכן ההכנה היא ה'יסוד' שעליה 'נבנה' כל החג. ואילו הרה"ק ה'ישועות משה' מו"ז נ"ץ זי"ע אמר כי 'הכנה' בגימטריא 'מח ולב', כי מהותה של הכנה הוא להתבונן במוחו וליבו ולהכשירם למען יהיו 'כלים' ראויים לקבל את כל השפעות החג הקדושות.

החמור נושא אלומותיו בעת הקציר, ומשא הענבים בעת הבציר, ומשא החיטים בעת המחינה, לא יגיענו משינוי העתים שום התבוננות רק שינוי המעשה בדרך מקרה. עכ"ל.

ובשם שהדברים אמורים לעניין ה'זמן', שבכל פעם שבאה ה'עת לעשות' - בכל אחד ממועדי השנה עלינו 'לשאול ולדרוש בעניינינו של יום' בהתבוננות ובהכנה לקראת הרגל", להבין ולהשכיל 'לאן אתה נכנס', כך גם לקראת עשיית המצוות, עלינו להבין עצמנו לפני

בדרך זה מבאר מה שנאמר (תהלים קיט קבו) 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', שהמקיים מצוות רק בגלל שעתה העת והזמן לעשות המצוה, ואינו מתבונן ומכוון בטעם המצוה, הרי זה בכלל 'הפרו תורתך' ח"ו, וכלשוננו, והוא אומרו עת לעשות לה' וכו', שאף בעשיית המצוות שהוא עת לעשות לה' הפרו התורה והחטיאו הבוונה וכו'. ואם לא יתעורר על זה אבל שיעשה זה מצד ההרגל מאין הרגש עשיית הדבר לכבוד בוראו ומאין כוונת קיום מצוה וכו', ויאכל על דרך זה מצה בפסח וישב בסוכה בחג, הרי הוא בדמיון

יג. וביותר הדברים אמורים לקראת חג הסוכות בהם אמרה תורה להדיא 'למען ידעו דורותיכם', וכמו שאמרו בדרך רמז כי למען ידעו דורותיכם ר"ת 'ילד', ר"ל שידע ויבין באופן ברור ופשוט עד שגם 'ילד' יוכל להבין... יד. ודע, כי גם היצר הרע 'יודע' על גודל נחיצות ה'הכנה', ולכן מנסה לבלבל את האדם שלא יתכונן כדבעי, ולא עוד אלא שמסיח דעתו מן העיקר אל הטפל, להחמיר בדקדוקים שונים [שכולם יסודתם מהררי קודש ואסור לזוז ממנהגי ישראל כמלוא נימה] שאינם עיקר וה'נקודה' של היו"ט.

כמשל הידוע שהיה אומר ה'חידושי הרי"ם' זי"ע משמיה דהרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע, למה הדבר דומה, לעשיר גדול שקנה לעצמו סוס אדיר וחזק מאין כמותו, ושילם עליו סכום כסף גדול טבין ותקילין, ובכדי לשמרו מן הגנבים בנה גדר גבוה וחזק סביב מקום מדור הסוס, ועדיין חשש שמא ימצאו הגנבים איזה פרצה ויגנבו את הסוס היקר, על כן העמיד עליו שומר, והתנה עם השומר בתנאי קודם למעשה שבשום אופן לא יתן תנומה לעפעפיו במשך כל הלילה, אלא ישמור על הסוס בכל כוחו, וגם ציווהו לעיין במחשבות עמוקות וממילא לא ירדם על משמרתו.

השומר קיבל על עצמו את ה'שמירה', אך עדיין לא מצא הבעה"ב מנוח לנפשו - ותדד שנתו מעיניו, ובכל שעה ושעה התעורר בבהלה ויצא מביתו אל החצר בכדי לבדוק אם השומר עומד על משמרתו, וישאל את השומר - במה הנך מהרהר, השיב הלה שכעת משוטטות רעיוניו ב'חקירה' אחת - כשמחוררים חור בכותל להיכן נעלם העפר או העץ שהיו עד עתה בכותל במקום החור, נהנה הבעה"ב ואמר לו 'טוב עשית עמדי', העיקר שמוחק עסוק ב'חקירות' וממילא אינך נרדם, חזר בעה"ב לישן על מיטתו, אך מיד אחר שעה שב לצאת אל השומר 'לדעת את שלום סוסו, ומה יעשה בו', גם בזה הפעם אמר לו השומר כי יושב הוא ומחשב 'חקירה' כשאדם אוכל 'בייגל', להיכן נעלם ה'חור' שהיה בו מעיקרא... שוב יצא אליו 'בעל הסוס' אחר שעה - ובזאת הפעם אמר לו השומר כי יושב הוא ו'חוקר' - היאך יכול להיות כדבר הזה, שאדם השקיע כל כך הרבה ממון ודמים ב'סוס', ובנה חומה בצורה סביבותיו ואף שכר שומר לשמור עליו, ולא די בכל זה אלא אף ה'בעלים' עצמו לא ישן כ'שינת הסוס' ובכל שעה בדק את המצב... 'והסוס איננו' כי נגנב בידי בני עוולה... ואיך יתכן כדבר הזה...

ועומק הרעיון במילתא דא היא, שלפעמים יתכן שיהיה האדם עסוק בעניינים שונים, ואף יהיה ניעור כל הלילה, ובכל זאת ישכח את העיקר, ויהיה עסוק רק 'סביבות' הענין ולא בעיקר עצמו (הובא בליקוטי הרי"ם ליקוטים מלחמת היצר). 'מעשה' באחד שנצרך לדרוש ברופאים עקב מחלתו ל"ע, ורצה לעמוד על טיבו של רופא פלוני אם מומחה הוא ובקי במלאכתו או שמא אינו אלא 'סנדלר'... ויצא לברר 'מה הבריות אומרות'... ושאל את ידידו האם מכיר הנך את הרופא הלזה והשיבו בהן, והחל לחקור אודותיו, נענה לו ידידו, מה אומר ומה אדבר... פשיטא שטוב לך לילך אליו, כי ב'חדר ההמתנה' שבו שוהים ה'ממתנים' לתורם יש 'מזגן' (עירקאנדישען) חזק מאוד המצנן היטב את האוויר, גם מוכנים שם כסאות מפוארים ומשובחים אשר נוח מאוד לשבת עליהם, אף מכשיר מיוחד למים קרים עומד לטובת הציבור... שמע 'השואל' בחוסר סבלנות... ושאלו, ומה אתה אומר על הרופא עצמו... השיב הידיד בכסילותו, אכן הרופא עצמו אינו מומחה כל כך, אך כדאי ללכת אליו בגלל ה'חדר ההמתנה'... גער בו, וכי מחפש אני אחר חדר המתנה או אחר רופא... כך היצר הרע מבלבל ומסיח דעת לחשוב על 'חדר המתנה' ולא על העיקר.

יסוד נפלא הוכיח מכאן הרה"ק ה'שפת אמת' (האזינו תרל"ד ד"ה בטור) וז"ל, אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלה יש בהכנת המצוה מנוף קיום המצוה^{טו}... ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל (יומא כט.) הרהורי עבירה קשים מעבירה, כל שכן מדה טובה, הרהורי מצוה שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת השי"ת טובים מהמצוה ושומרים האדם, וע"ז אין עושין עוונות עכ"ל. וכעין זה כתב עוד במקום אחר (בחוקותי תרמ"ד) שתיקון הנפש תלוי ברוב הרהור ותשוקה לעבודת הבורא.

והיינו מעמא, כי עיקר הנחת רוח שיש לו להקב"ה אינו מעשיית המצוה גרידא אלא מהשתוקקות הלב לעשות רצונו ית', ומהתלהבות דקדושה שיש לו לאדם 'סביב' המצוה".

הלוי והגר והיתום והאלמנה - צדקה וחסד כהנה ליו"ט, ובימי המועד

הזמן גרמא להרבות בצדקה וחסד, אם בצדקת ממון, אם בצדקת הוויתור - תן לו משלך^{טז}. וכך הובא ב'שערי תשובה' (או"ח תרכה) בשם 'אור צדיקים' להר"מ

שאנו מקיימים אותם, מתוך ההכרה בקדושתם והתכלית של עשייתם ומה ה' אלוקינו דורש מעמנו.

איתא בגמ' (סוכה יא:) **לפרש במה שנאמר** (דברים טו יג) **'חג הסוכות תעשה לך' - 'תעשה ולא מן העשוי'.** והגידו צדיקי הדורות כי רמז גדול נרמז בדברי הגמ' ללמד על אופן צורת עשיית כל המצוות שיהיו בבחי' תעשה ולא מן העשוי, שלא יקיים אותם בלא לב וכמצוות אנשים מלומדה עד שתהא המצוה 'נעשית מאיליה'... אלא 'תעשה' אותם עם הכנה ראויה מקודם^{טז}.

והנה הקשה הט"ז (ריש סי' תקפ"א) על דברי המדרש (לעיל) **שבימים שבין יוה"כ לסוכות כולם עסוקים בהכנה למצוה, ועל כן רק ביום ראשון דסוכות הוא ראשון לחשבון עוונות, למה באמת יהיה עדיף ההכנה להמצוה של סוכה יותר מן היום עצמו שמקיימין המצוה, כיצד יתכן שיו"ט של סוכות שבו מקיימים מצוות ד' מינים וישיבה בסוכה הוא 'ראשון לחשבון עוונות' ושוב אין מחילת עוונות, ואילו בימים שלפניו, בהם טרודים במצוות ומתכוננים לקראת החג, אין נחשבים העוונות.**

טו. ידוע מאמר העולם על הפסוק (הושע יד י) **'צדיקים ילכו בם, ופושעים יכשלו בם',** כי הצדיק מכין עצמו לפני המצווה והולך לקראתה, משא"כ פושעים לא יחשבו רגע אחד בטרם יבואו לידי המצווה, רק יכשלו בם, כמי שנתקל בטעות באיזה מכשול המונח על הארץ.

טז. והוכיח זאת הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (סוכות ליל ב' תרצא) מ'שמחת בית השואבה', שעשו בבית המקדש שמחה גדולה קודם שאיבת ניסוך המים - משם שואבין רוח הקודש, ולא כתיב כן על גוף המצווה - ניסוך המים לאחר הקרבת תמיד של שחר, אלא שההכנה למצווה יכולה להביא יותר אור ושמחה מהמצווה עצמה.

עוד הוכיחו יסוד זה, שהנה נחלקו חכמי ישראל והצדוקים היכן הציטו את הקטורת ביוה"כ, הצדוקים הוכיחו מהכתוב (ויקרא טז ב) **'כי בענן אראה על הכפורת' שנראה כי עליו לתקנו מבחוץ כדי שבכניסתו כבר יעלה ענן מהקטורת, אך חכמי ישראל למדו מהאמור (שם יג) 'ונתן את הקטורת על האש לפני ה' - שלא יתקן מבחוץ ויכניס, אלא יתקן בעמדו בבית קדשי הקדשים, והיינו שהצדוקים אמרו ש'הכנה למצוה' פחותה מקיום המצוה עצמה, וממילא 'אין ראוי' לתקן את הקטורת ולהכינה למצוותה במקום הקדוש והנורא לפני ולפנים, אבל חכמי ישראל סוברים שההכנה למצוה היא כמצוה עצמה וראוי לאותה הכנה שאף היא תיעשה בבית קודש הקדשים.**

יז. נהגו העולם להעניק 'לחתן' 'קופסה מכסף' להכניס בו ה'אתרוג', והנה שונה הידור מצוה זו משאר הידורי מצוה, כגון מנורת כסף לנרות חנוכה, וגביע לקידוש והבדלה שהם בגוף המצוה (בחפצא) משא"כ 'אתרוג פושקע' שהוא מחזיק את האתרוג קודם המצוה ולאחריה אבל לא בשעת מעשה. וביאור הדבר, כי 'אתרוג רומז ללב', ועיקר הלב בנוגע לקיום המצוות הוא ה'עסק' והשתוקקות שלפני המצווה, ולאחריה - שאינו יכול להיפרד מהמצוה. וזה עיקר החשיבות...

יח. סיפור נפלא שמעתי מפי בעלי המעשה, שאפשר ללמוד ממנו מעלת הוותרנות המצלת ממיתה משונה, ומעשה שהיה כך היה באחד מיקירי קרתא דשופריא מיושבי ירושלים של מעלה, איש מכובד ובעל משפחה ברוכה ילדים, שכאשר גדלו הילדים לא היה להם מספיק מקום לשבת בסוכה הקטנה שבנה מדי שנה על מרפסת ביתם, לכן החליטו הילדים לבנות סוכה רחבת ידיים למטה בחצר, ומן המחשבה למעשה - קנו דפנות לסוכה במידות

פאפר"ש זצ"ל, י"ש להרבות בצדקה ערב סוכות"ט, ומוה"ר חיים ויטאל זצ"ל היה מחלק הקופה לעניים

מדויקות כדי צרכם, ובמשך שעות טרחו ועמלו בעבודת הקודש לבנות את הסוכה על הצד היותר טוב, וכאשר הכל על מקומו עמד בשלום, דפק אחד השכנים על דלת ביתם, והודיע להם, שחלק מן הסוכה נבנה בשטח שבו הוא מחנה את רכבו, ולכן הוא דורש שיסלקו את הסוכה ויבנוה במקום אחר, שמעו הלה את בקשתו וניסה להסביר לו את גודל היגיעה שכבר טרחו בבניינה, ועל כן יותר נא ויניח להעמיד שם את הסוכה למשך שמונת ימי החג, אך הלה אטם את אזניו משמוע, והודיע נחרצות שאדם אוסר את שלו והוא אינו מרשה להם לבנות את הסוכה בשום פנים ואופן. כאשר קיבלו הבנים את הבשורה הלא טובה, התחילו לכעוס על השכן שיש בו מדת סדום, וכי מה איכפת לו להשים את רכבו במשך שמונת ימי החג במקום אחר, וגם טרחו להוכיח שאותו מקום אינו שייך לו מדינא ע"פ כללי דחושן משפט, ולכל השכנים חלק במקום זה, וכיוצא באמתלאות אלו ניסו לשכנע את אביהם שלא ישגיח בדברי השכן הרע, אולם האב שצדיק היה הגיד לבניו בשפה ברורה, שבשום אופן לא ישב בסוכה הגורמת צער ועגמת נפש ליהודי, ואם ברצונם שיאכל שם את סעודות החג עליהם לסתור את הבנין עראי ולהעבירו למקום אחר. בלית ברירה טרחו הילדים פעם שניה, ובנו שוב את הסוכה לשביעת רצונו של השכן.

במוצאי יו"ט ראשון של סוכות באמצע הלילה, נשמעו לפתע חבטות עזות מחוץ לסוכתם ששכנה למטה בחצר, מתוך בהלה קמו כולם משנתם והנה המה רואים שלש אבני ירושלים גדולות שנפלו מקומה גבוהה של הבנין אל המקום שהחנה שם השכן את רכבו אשר נופץ לרסיסי רסיסים מן האבנים, ואלמלא היו מעבירים את הסוכה למקום האחר והיו ישנים באותו מקום, היתה סכנה גדולה נשקפת לחייהם, וספק גדול אם היו יוצאים משם חיים וקיימים, הרי שעל ידי שהעביר על מידותיו לפנים משורת הדין ניצלו בניו ממיתה לחיים.

יט. גם יש להיזהר ביותר לגמול 'צדקה וחסד' עם בני ביתו... ושלא יהיה כאותם הגומלים חסדים לכל העולם חוץ מתוך ביתם פנימה. מספרים על אחד הצדיקים, שראה תלמיד שהיה מחפש ותר שעות ארוכות אחר אתרוג מהודר בערב חג הסוכות שחל בשבת, ולאידך גיסא לא הקפיד לקיים חובת היום שאמרו (פסחים קט.) 'חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל'... (עיי' בשו"ע או"ח תקכ"ב, כיצד משמחן, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים, והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו), לפיכך ניגש אליו והעיר לו 'אתה עסוק במצווה דרבנן (דלולב ביו"ט ראשון של חג אינו דוחה שבת, ובשאר הימים נטילתו מדרבנן זכר למקדש), מדוע לא תעסוק לכה"פ כיו"ב בקיום המצווה מן התורה'...

ודברי תורה צריכים חיזוק בימי ערב החג כשהטרדות מצויות שלא לבוא לידי כעס ומחלוקת ח"ו. וכבר היה מעשה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בזקנותו לאחר שנשא את זיווגו השני, שבנה את סוכתו בעמל רב ככל דקדוקיה והלכותיה, אולם כאשר ראתה הרבנית את הסוכה אמרה לו לפי תומה, שלדעתה עדיף טפי לבנות הסוכה בקצה השני של החצר, ויהי כשמוע את דבריה הלך תיכף ופירק את הסוכה ובנאה במקום אשר קבעה היא, אך כאשר ראתה את הסוכה במשכנה החדש, חזרה בה והודתה שהצדק עמו, וראוי יותר לבנותה במקום שהיתה בתחילה, ותיכף הלך ה'חפץ חיים' בניחותא ופירק את הסוכה ובנאה בפעם השלישית כאילו לא אירע דבר ובלי אומר ודברים. ידוע העובדא דהוה אצל הרה"ק מזלאטשוב זי"ע (בנוסח שהובא בתורת המגיד מזלאטשוב) בימים אשר דחקות ועניות היו מנת חלקו ולא היה לו לחם לפי הטף, והנה ברשותו היו תפילין יקרות שירש מאביו הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זי"ע, והרבנית הפצירה בו רבות שימכרם כדי להאכיל את עולליהם הרעבים אבל הוא לא הסכים לכך בשום אופן. שנה אחת בהתקרב חג הסוכות לא היו אתרוגים מהודרים בכל גלילות זלאטשוב, ושמע הרה"ק מזלאטשוב שיש סוחר אחד שהצליח להשיג אתרוג אחד מהודר והוא מוכן למוכרו בעבור חמישים רייניש שהיה סכום רב ועצום, למותר לציין גודל השתוקקותו של הרה"ק מזלאטשוב לקנות את האתרוג כדי לקיים בו מצוות ה' אך לא היה בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה, לכן מכר אותם התפילין היקרים לאחד מעשירי העיר תמורת חמישים רייניש, ובמעוה אלו קנה את האתרוג כדת וכדין, וכשהאתרוג בידו חזר לביתו שמח טוב לב על שזיכה אותו הקב"ה עם אתרוג לחג הקדוש הקרב ובא.

בכניסתו לביתו הבחינה הרבנית באתרוג, וביודעה שיש מחסור גדול באתרוגים תמהה בפניו מהיכן השיג סכום כסף גדול כל כך כדי לקנות האתרוג, אולם הרה"ק מזלאטשוב לא הסכים לגלות לה, ורק לאחר שהרבנית להפציר בו מאד הוכרח לגלות לה שמכר את התפילין היקרות בעד האתרוג המהודר, ויהי כשומעה כי כן נתמלאה רוגז, ובשעת כעסה צעקה עליו איך עשה כדבר הזה, דהא זמן זמנים טובא הרי היא מפצירה בו למוכרן ומעולם לא הסכים לכך אף כאשר היה הדבר נוגע לחיי נפש לקנות לחם צר ומים לחץ עבור הילדים הרעבים, ואילו כדי לקנות

הקדושים באים להתלונן עמו בצל סוכה, והם שמחים עמו בשנותן אז מלחמו לדלים אביונים חנונים בעלי תורה, ועניים מרודים יביא ויאסף אותם הביתה והם יקחו חלקם של הני אושפיון עלאין קידישין, ומברכתם יבורך גבר ה' שבעה ברכות, ואיך לא יתלהב ויהם לבבו אל הזהירות והשמירה מעולה בזה מאד מאד.

ובן כתב השל"ה הקדוש (מס' סוכה נר מצוה ח) 'כללו של דבר, שיזמין האדם תחלה בפיו לצדיקים הנוכחים (היינו האושפיון), ואחר כך יתן חלקם להעניים היושבים סביב שלחנו, ואם אין לו סביב שולחנו, אזי ישלח לעניים לביתם, כי זה חלקם הראוי להם.

ערב סוכות', וכתב ב'יסוד ושורש העבודה' (פ"ב) 'הנה זה היום של ערב סוכות, הרי הוא בכי יתן איש אשר ידבנו לעשות צדקה כי רבה היא מאד ביום בזה', וגם הוא זמן אסיפה לאסוף הביתה על כל ימי החג להזמין ולארץ עניים מהוגנים בני תורה על שולחנו, והם חלק ה' אושפיון קדישין'.

עוד כתב (פ"א) אחי ורעי קדושי ה' ידידי עליון ואהובי נפשי, הביטו אל שיעור חשיבתם של מקיימי מצוה זו, אלו הן הנוחלין ומנחילים הגאולה והזהירות לו ולבניו אחריו לדורות עולם, וכבוד ה' חופף עליו כל היום, והוא יושב בצל סוכה וקדושי משכני עליון - האבות

האתרוג מכר את התפילין בקלות, ולא נתקררה דעתה עד שמרוב כעסה נשכה את הפיטם ונפסל האתרוג, ויהי כראות הרה"ק מזלאתשוב כן לא העיר לה ולא כלום ואף לא הראה לה שום סימן של כעס וקפידה, רק נשא עיניו כלפי שמיא ואמר 'רבש"ע, תפילין אין לי, אתרוג אין לי, וכי גם אכעס', ובזאת פנה לעסקיו ולא הגיב מאומה. בלילה נתגלה אליו אביו בחלום, וגילה לו, שגדול מעשה האחרון יותר מן הראשון, וההתאפקות מן הכעס היתה חשובה בשמים יותר ממה שפיזר מעותיו לקניית האתרוג, ועי"ז ביטל כמה גזירות רעות.

כ. וכמו שמפורסם על הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע שפיזר ונתן לאביונים סכומים עצומים בערב סוכות, ואף שבכל השנה היה מרבה לתת מתנות גדולות לצדקה, ביותר היה מפזר כסף רב בימים אלו לאין שיעור, וכבר אמר בקדושתו, שאין לך 'נוי סוכה' יותר מן הצדקה שמחלקים בערב סוכות.

ונתנו צדיקים רמז בדבר, כי הנה שיעור סוכה כשרה הוא שתי דפנות העשויות כהלכתן ושלישית אפילו טפח, וכלומר, ששתי דפנות יהיו במשך שבעה טפחים בגובה עשרה, והשלישית תהא טפח בגובה עשרה, צא וחשוב מניין הטפחים שיש בדפנות הסוכה, והרי לך ק"נ טפחים (כל דופן הוא שבעים, והשלישית היא עשר), ועוד שיעור הסכך הוא שבעה על שבעה דהיינו מ"ט, סך הכל עולה למנין קצ"ט טפחים שהם כמנין 'צדקה'.

הרה"ק רבי מרדכי מנעשכ"ז זי"ע היה חוסך במשך כל השנה פרוטה לפרוטה כדי שיוכל לקנות אתרוג מהודר, פעם אחת בדרכו לקנות את ה'אתרוג', פגש ביהודי פשוט הבוכה מאין הפוגות, וכה היו דבריו, הנה, לפרנסתי הנני משמש כ'בעל עגלה' המעביר חפצים וחבילות ממקום למקום, ועתה מת עלי ה'סוס' בפתע פתאום ונשבר מטה לחמי, בירר הרה"ק לכמה מעות הוא צריך בכדי לקנות סוס חדש, נקב הכפרי בסכום גדול העולה כמעט כאותו הסכום שהכין עבור האתרוג, ללא אומר ודברים הוציא את כל צרור כספו מכיסו והושיטו לידי האיש, ובפרוטות שנשארו לו קנה אתרוג כשר בדיעבד, ובשמחה רבה הלך לביתו כשהוא מספר בהתרגשות לבני משפחתו כולם יברכו ביום טוב על אתרוג מהודר, ואילו אנחנו נברך על סוס מהודר....

כאותו מעשה היה גם אצל השרף רבי אורי מסטרליסק זי"ע, ובחג הסוכות שחרית התפלל ה'שרף' אצל הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, והרגיש הרבי ר' אלימלך שריח גן עדן נודף מהאתרוג שלו, וניגש אליו ושאלו איך זכה לכך, בלית ברירה סיפר את כל אותו המאורע, והסכים עמו הרבי ר' אלימלך, שמחמת מצוה גדולה זו זכה שגם אתרוג פשוט (כשר בדיעבד) יריח בריח של גן עדן.

כא. בעלי הרמז רמזו מדברי חז"ל (ע"ז ג.) שלעתיד לבוא יאמר הקב"ה לאומות העולם 'מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה, מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא', ומדוע עושים סוכתם בראש גגם דוקא, אלא היינו טעמא, כדי שלא יוכלו העניים להגיע לשם, אבל בני ישראל מדה אחרת יש להם, ועושים סוכות בחצרותיהם (שבדרך כלל הוא מקום גלוי ופתוח לכל) כדי שכל דכפין ייתי ויכול כדי שבעו.

סוכות

בידיו ובמעשיו ו'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה',
אלא יזכור כי הקב"ה הוא הנותן נחלה לאדם".

ובדברי רבינו ה'חזקוני' (שם) וז"ל, החג נקבע בזמן
אסיפת גורן ויקב, פן ירום לבכם על בתיכם
שהם מלאים כל טוב ויאמרו ידינו עשתה לנו את כל
החיל הזה, ומתוך שישבו בסוכה יתנו שבח והודיה למי
שנתן להם נחלה ובתים מלאים כל טוב. עכ"ל.

וביסוד הדברים הללו הביא הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע
(ד"ה ולקחתם) מדברי הרמב"ם (מ"ג ח"ג פמ"ג)
במעם מצוות נטילת ד' מינים, וכלשונו, שאחר שקצר
ואסף התבואה יתן כל אחד שבח לה' ויודה לו, ולא
יאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי כל זה'.

למען ידעו דורותיכם - כי הוא הבורא ומנהיג לכל הברואים
בתיב (ויקרא כג מב-מג) 'בסוכות תשבו שבעת ימים כל
האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו
דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא
אותם מארץ מצרים', וביאר רבינו הרשב"ם בזה"ל, למען
תזכרו, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במדבר
ארבעים שנה בלא יישוב ובלא נחלה, ומתוך כך תתנו
הודאה למי שנתן לכם נחלה, ובתים מלאים כל טוב,
ואל תאמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל
הזה. עכ"ל. ומדבריו למדנו מהו עיקרו של חג הסוכות,
שהוא להשריש בלבבנו ובדורותינו הבאים (כדכתיב - למען
ידעו דורותיכם), כי כל אשר יש לו לאדם הכל הוא ממתנת
א-ל"ב, וחלילה לו לחשוב שהוא פעל והשיג לעצמו

כב. כתב הגה"ק הרמ"ע מפאנו זי"ע (יונת אלם פ"ד) כי הנה שיעור סוכה הוא שבעה על שבעה טפחים, והרי זה עולה
למ"ט, וגובה הסוכה הוא י' טפחים, נמצא שיש בסוכה ת"צ טפחים כמניין 'תמים', ומרמז על 'תמים' תהיה עם
ה' אלוהיך. הוסיף על כך הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (ג' דסוכות אות ד) כי גם בלולב נרמז עניין זה, וכמו שדרשו בגמ'
(סוכה לד:) 'ולקחתם - שתהא לקיחה תמה', והרי שבין מצוות סוכה ובין לקיחת ארבעת המינים הכל עולים לעניין
אחד לחזק האמונה עד שתמים תהיה עם ה' אלוהיך, אמונה טהורה תמה ותמימה.

כג. תוספת נפלאה הוסיף בספר 'מעין גנים' (להגה"צ רבי שלמה אסולין זצ"ל), שהנה נחלקו בגמ' (סוכה יא:) בביאור עניין
ה'סוכות', שלדעת רבי אליעזר היו אלו 'ענני כבוד', אכן רבי עקיבא אומר 'סוכות ממש עשו להם', ופירש רש"י
'מפני החמה בשעת חנייתן היו עושים סכות'. מעתה יש לתמוה, בשלמא לפי רבי אליעזר אכן הקב"ה הושיב אותם
בסוכות על ידי שפרס עליהם ענני הכבוד, אבל לפי רבי עקיבא קשה אומרו כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וכי
הקב"ה הוא שהושיבם, הלא הם עשו בעצמם את הסוכות, אלא הא גופא בא הכתוב ללמדנו, גם כשאדם עושה
סוכה לעצמו למצוא צל מפני החמה אין זה מעשה ידיו כלל - אלא הקב"ה הוא העושה... הוא שנתן בו דעת
לבנות את הסוכה והוא יתברך עושה את הסוכה, ורק נדמה כי האדם הוא העושה.

וזהו שאמר הכתוב 'למען ידעו דורותיכם' - כי ידיעה זו עלינו להשריש היטב בעצמנו ובדורותינו הבאים כי מעשה
האדם ומחשבותיו אינם כלום, וכל הנראה לעינינו הוא רק 'שפיל' (הצגה ודמיון), ורק הקב"ה הוא ה'עשה ועושה לכל
המעשים' בפועל ממש.

כיוצא בדבר מבואר גם בענייני ד'יונה', שם נאמר (ב יא) 'ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה', וה'קורא את
המקרא' בלבד נדמה לו כי הדג זכה ל'נבואה' ולגילוי אלוהותו ית', שה' בכבודו ובעצמו דיבר אל הדג... אמנם לא
זו 'פשוטו של מקרא', אלא כפי שפירש הרד"ק 'ויאמר ה' לדג - העיר את רצונו שיקיאנו אל היבשה', וכעין זה
ממש כתב גם ה'אבן עזרא' וז"ל, ויאמר, דרך משל, שהכריחוהו לעשות חפץ ה', עכ"ל.

והיינו שבאמת הדג הקיא את יונה כי כך היה ברצונו של הדג, אכן, מי הכניס בו את הרצון - הבורא יתב"ש,
הוא עורר את רצונו והכריחוהו לעשות רצונו, וכך הוא בכל דבר ודבר שנעשה בעולם, אף אם נראה שהוא ברצון
העושה, הרי באמת הקב"ה הוא ה'מכניס' בו רצון זה... והוא העושה את המעשה ע"י האדם.

בזמן הזה אחר אסיפת גורן ויקב בארץ ישראל, לפי שבזמן הזה הוא זמן בעיטה לכל [- שהאדם מבעט בבוראו חלילה], שהאוצרות מלאים כל טוב והאדם כבר נאסף לעיר ומטיח את גנו ומחזק בדק ביתו להשמר בו מזרם וממטר ומרוח ושאר פגעים, לפיכך צוה לצאת מביתו החזק וישב בסוכה כדי שיתעורר וישם מבטחו בהשי"ת ויתן אל לבו כי כל הטוב שהגיע אליו מן היוצא בשדה הכל בא לו ברצון ה', וכו', ויזכור שכל שמירת גופו וכל אשר לו מאת השי"ת ולא יבטח באשר לו יכיר.

בצל כנפך יחסיון - חיוזק הבטחון בהשי"ת לבדו
איתא בגמ' (סוכה ב.), 'אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, וביאר ב'מנורת המאור' (נר ג' כלל ד' ח"ו פ"א) בזה"ל, גם באמרו צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, היתה כונתם שבאה מצות סוכה זאת ללמדנו שלא ישם אדם בטחונו בגובה ביתו וחיוזקו ותיקונו הטוב, ואף כי יהיה מלא מכל טוב, ואל יבטח בסיוע שום אדם אעפ"י שיהא אדון הארץ ומושל בה, אבל ישם בטחונו במי שאמר והיה העולם וכו', ולהעיר לאדם על זה באה מצות סוכה

כד. וכלל הדברים בלשון קצרה הוא וכלשונו של הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ה ד"ה מצות), מצות הסוכה הוא מדת הבטחון בה' יתברך, כמו שכתבו רז"ל 'צא מדירת קבע' - שלא לבטוח בעושר ובנכסים, רק לבטוח בה'.

איתא במשנה (סוכה ט:) 'העושה סוכתו תחת האילן, כאילו עשאה בתוך הבית', יש שרמזו ששני פסולים אלו דומים במהותם - כי תכלית מצוות סוכה היא להביא את האדם לידי אמונה בהשי"ת, ולזה תהא הסוכה תחת כיפת השמים בלי שום הפסק, להורות לאדם שיהא תלוי אך ורק בבורא יתב"ש היושב בשמים, ולא יסמוך על כוחו ועוצם ידו של בשר ודם. וממילא לא יחפש אחר מגן ומחסה של 'הבית' או 'האילן', אלא ישליך על ה' יהבו. ובזה יש שביארו (בשם הגרש"ר הירש) שלכן פסול לסכך במחובר לקרקע אלא צריך להיות הסכך תלוש, כי האדם שהוא בעל נחלה הרי הוא נטוע ומחובר היטב לקרקע - כלומר בנכסים אלו מבטחו ומשענתו, לזה אמרינן ליה - צא מבית זה למשך שבעת ימים, צחצח את מוחך מכל אלו המחשבות, וקבע דירתך בדירת ארעי ב'צילא דמהימנותא' (צל האמונה הטהורה).

בעת נישואי הרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע נשא לפניו אביו הרה"ק ה'קדושת יו"ט' זי"ע דברי כיבושין קודם החופה, ובתוך דבריו אמר, הנה מעמידים את החופה תחת כיפת השמים, הידעת בני את טעם הדבר, אלא כדאיתא במסכת סוכה (ב:) על הפסוק (ישעיה ד ו) 'וסוכה תהיה לצל יומם', שאליבא דאמת הוה ליה לומר 'וחופה תהיה לצל יומם', ומסקנת הגמרא 'תרת' שמעת מינה (עיי"ש). ולהסביר קשר העניינים שבין סוכה לחופה, כי הסוכה צריכה להיות דווקא תחת כיפת השמים, לרמז לאדם שבכל דרכיו וענייניו ישא עיניו השמימה, וידע שאפילו דבר קטן לא נעשה כאן בעולם הזה אם לא הכריזו כך קודם לכן בשמים ממעל, כיו"ב אמרו חז"ל 'צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי' - כלומר שיפסיק לחשוב שהעולם הזה קביעות יש בו, אלא תדע שעולם הזה ארעי הוא, ואין לך אלא לחסות ב'צילא דמהימנותא' בצל האמונה - שהכל מתנהל ממעל.

מין הבאר

כך פירשו ('אתה בחרתנו' עמ' קב) במה שאמרו בגמ' (סוכה כח:) שקטן הצריך לאמו פטור מן הסוכה, ומיהו 'צריך לאמו' - אם כשהוא ניעור משנתו הוא קורא אמא אמא. ולכאורה צ"ב, מדוע עניין זה דייקא קובע את זמן חיוב בסוכה, אלא כי כל תכלית הישיבה בסוכה היא להשריש בלבבנו לבטוח רק בהשי"ת, ואם הוא קורא אמא אמא ותולה בטחונו בבשר ודם - אין לו שייכות לכל עניין הסוכה... לעומת זאת הבוטח בהקב"ה - הרי הוא נרצה לפני ה', וכדכתיב 'הבוטח בה' חסד יסובבנהו', וכך ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ה ד"ה מצות) טעם הדבר שנקרא חג הסוכות בתורה בשם 'חג האסיף' - 'כמו שבעולם הזה עתה הזמן להכין פרנסה לכל השנה, כן ברכת ה' עתה על כל השנה להבוטחים בו', ור"ל שעתה חג אסיפת הברכה לכל השנה מכח מידת הבטחון בהשי"ת שאנו באים לחסות רק בצילו.

כענין זה הוא גם ענין החופה, שמעמידים אותה תחת כיפת השמים בלא שום הפסק וחציצה לשמים, לרמז לחתן, הנך עומד להקים בית נאמן לה' ולתורתו, שא נא עיניך השמימה, ותדע לך כי אין על מי לסמוך כי אם על

שתבא לו תשועתו על ידי ענייני העולם - שזה פסול, ולא נרצה לפני ה'.

בצילא דמהימנותא - השראת השכינה על היושב בסוכה
איתא בזה"ק (ח"ג קג:) 'תא חזי, בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא צילא דמהימנותא שכינתא פרסא גרפהא עליה מלעילא' (בוא וראה, בשעה שהאדם יושב בצל הסוכה פורסת השכינה כנפיה עליו מלמעלה)¹².

הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקושים לסוכות) ביאר, ענין הסוכה הוא כדוגמא שאנו רואין את התרנגולות שמתחילה מצפצפת וקוראת לבניה ונותנת מזונות לפנייהם, ואחר כך מכנסת אותם תחת כנפיה. כענין הזה נוהגת השכינה הקדושה עמנו, בראש השנה ויום הכיפורים היא כותבת לנו מזונות וחיים טובים, ואחר שקוצבת לנו מזונות אזי מכנסת אותנו תחת כנפיה. וזהו ענין סוכות שהאמא הקדושה מסכבת אותנו בכנפיה, עב"ל¹³.

והנה אמרו בגמ' (ד:): שסוכה שאין בה עשרה טפחים פסולה - ונלמד ממה שאמרו שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה. ולכאורה צריך ביאור מה שייכות זה לזה... (ובפשטות הכוונה שלמידים שרק בטובה עשרה טפחים נחשב כרשות בפני עצמו). וביאר בספר 'חסד לאברהם' (להנה"ק רבי אברהם אזולאי זצ"ל, מעין רביעי נהר נח), וכן הוא ב'שפת אמת' (תרמ"ב ד"ה כתיב) דבא לומר שהשכינה שרויה בכל סוכה, לכן אין לעשות את הסוכה פחותה מעשרה כי אז לא תשכון בה השכינה.

וכך כתב ה'כלי יקר' על הפסוק (ויקרא כג מב) 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', נקט אזרח שהוא לשון 'תושב', לפי שבזמן אסיפת התבואה מן השדה כל אחד רוצה לילך מן השדה לתוך ביתו לישב בו ישיבה של קבע, וחששה התורה אולי על ידי ישיבת קבע ירום לבבו כי מצאה ידו כביר וישמן ויבעט, על כן נאמר 'כל האזרח' - הרוצה להיות כתושב בעולם הזה ולא כגר אליו צוה ה' לצאת מדירת קבע לדירת ארעי כדי שיכיר בפחיתות ערכו שאינו בעולם הזה כי אם גר ולא תושב¹⁴. ועל ידי זה לא יבטח בצל קורתו כי אם בצל ש-ד-י יתלונן, כמו שעשו ישראל בצאתם ממצרים שלא ישבו בבתים ספונים וחשובים, כי אם בהיקף שבעה עננים אשר כבוד ה' היה בתוכם וזהו בצל ש-ד-י ולא בצל קורות בתיהם ארוים, עכ"ל.

ביסוד הדברים ביאר ה'ערוך לנר' (סיום למס' סוכה, גרפס בסוף המסכתא) מה שאמרו בגמרא (סוכה ב.) לפסול סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה כי אז נחשב כיושב בצל דפנות ולא בצל סוכה. ומבאר הער"ל כי הדפנות המקיפות את הסוכה מרמזות על ענייני עולם הזה המסכב את האדם מלמטה, אולם המשביל מרים את עיניו כלפי מעלה ויודע שה'סכך' הוא העיקר, להבין שההשגחה העליונה פקוחה עליו תדיר, והוא מאמין בבורא יתב"ש שמספק כל צרכיו בכל עת ובכל רגע. ועיקר מצות סוכה הוא להזכיר לבשר ודם את ענן ה' החופף עליו, 'ועל כן הסכך למעלה מעשרים פסול, שאז יושב בצל דפנות ולא בצל סכך, לרמוז על השם בטחונו

אבינו שבשמים, ושלא תחשוב לסמוך עלי - אביך (הקדושת יו"ט), או על ה'שווער' שלך וכיו"ב, כי לא הם יפרנסוך ויכלכלוך, כי אם 'אב הרחמן' הזן את העולם כולו בטובו, הוא ימלא כל מחסורך בכל עת ובכל שעה (ולפלא היה, שמיד אחר ה'שבע ברכות' נשבה ארון האלוקים והקדושת יו"ט נסתלק לשמי רום, ובאמת לא יכול היה לתמוך בבנו החתן).

כה. ובדרך זה ביאר ה'פרי מגדים' (א"א תרל"א סק"ב) טעם הדין שלכתחילה צריך שִׁיָּרְאוּ הכוכבים מתוך הסכך, וכמו שכתב השו"ע (תרל"א ס"ג) 'דרך הסיכוך להיות קל כדי שיראו ממנו הכוכבים', שעי"ז יקיים בעצמו 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה' (ישעיה מ כו), ויבין שהקב"ה הוא בורא ומנהיג את כל העולם, ואילו האדם עצמו אינו אלא 'גר אנכי בארץ'...
כו. צדיקים הגידו בגודל קדושת הסוכה דגם האיש הפשוט וההמוני מתקדש מאד בקדושתה ורמזו בלישנא דמתני' (סוכה כב.) 'המעובה כמין בית כשרה', שאף מי שנכנס לסוכה מגושם בעביותו כמו שהוא בבית ג"כ מקדשתו הסוכה למעלה ראש מפני שגדולה קדושתה עד מאד.

לעומת זאת ביאר הרה"ק מקאצק זי"ע במאמרם (סוכה כה:) 'מצטער פטור מן הסוכה', דמאחר והוא יושב בקודש הקדשים ובצל השכינה, ועדיין מרגיש בצער ודוחק גשמי, לפיכך פטור הוא מן הסוכה, כלומר שאינו מקושר ומחובר למצוה זו, וזאת אירע לו מאחר שלא השיג את פנימיות המצוה כלל.

כז. ואמר הרה"ק העטרת צבי זי"ע (דרכי חיים ושלום דף רסד) שלזה רמז הפיוט 'יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה', שביה"כ פ' מזכירים ומבקשים שמירה בזכות הסוכה.

כן למעלה - שיתנהנו עמו כמידתו. וזהו ענין הסוכה, שאנו עושין בדוגמת סוכה עליונה, ולכן נקראת 'צל סוכה' שסוכה דין היא כדמיון ודוגמת סוכה עליונה' היינו שהאדם מכין סוכה מעצים ואבנים בעולם הזה ועל ידי זה זוכה לשבת בצל של הסוכה העליונה, 'והגם שאין ערך ודמיון כלל עם כל זה מוכרח לומר כן'.

כתב ב'יסוד יוסף' (פרק עז) 'היושב בסוכה ולומר או מתפלל, הרי הוא יושב ממש בתוך עולמות עליונים, שכל עולם נקרא יום, כידוע, וזהו דכתיב (ויקרא כג מב) 'בסוכות תשבו שבעת ימים' פירוש שהאדם נכנס בשבעה עולמות עליונים בימי החג.

כיו"ב כתב ב'יערות דבש' (חלק א דרוש ו) 'כי סוכה עשויה לענן ה' יומם על הסוכה, ואף שאין נראה, מ"מ ברור ואמת, מי שיושבים בסוכה לשמה ועוסקים בתורה ושמים כחג במצוה ושמחת מועדות, שענן ה' חופף למעלה מעלה, עין ראתה ותאשרונו'.

הנה כתב הרמ"א (או"ח א א) כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו

והוא על דרך שהסמיכו בספרים (עיי' שם משמאל סוכות תרע"ט, ועוד) את הפסוק (שה"ש א ד) 'הביאני המלך חדריו' למצוות סוכה, לומר שהנכנס לסוכה כמי שנכנס לחדרו הפנימי של הקב"ה בכבודו ובעצמותו, על כן 'נגילה ונשמחה בך', כי עוז וחדוה במקומו.

ובך איתא בגמ' (סוכה ט.) כשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה (והיינו שחל קדושת שם שמים על הסוכה כשם שחל שם שמים על הקרבנות) כ"ט.

איתא בגמרא (סוכה ב.) 'אדם יושב בצל סוכה'. וכן בזוה"ק (ח"ג קג:) נקראת הסוכה צילא דמהימנותא. וצ"ב, כי הלשון 'צל' קאי על מי שאינו יושב תחת דבר המיצל רק במרוחק ממנו מעט, כמי שיושב סמוך לאילן והצל של האילן מתפשט עליו, ואילו היושב בסוכה הרי הוא יושב תחת הסוכה, ולא בצילה.

ומבאר הרה"ק מראפשיץ זי"ע ('זרע קודש' ליל א' דסוכות) ע"פ דברי חז"ל במדרש (עיי' של"ה הקדוש, תולדות

אדם שער הגדול אות ה) לפרש הכתוב (תהלים קבא ה) 'ה' צלך' שכמו שכל תנועה שהאדם עושה נראים תנועותיו בצל, כיו"ב מעורר האדם בהנהגתו בעולם הזה שיתנהנו

כח. עוד דרשו חז"ל (שה"ר ב יט) את הפסוק (שה"ש ב ו) 'שמאלו תחת לראשי' - זו סוכה, וימינו תחבקני - זה ענן שכינה לעתיד לבא, וביאר האר"י ז"ל ב'פרי עץ חיים' (שער חג הסוכות פ"ד) על פי מאמרם (סוכה ז:) ששיעור הכשר סוכה הוא שתי דפנות כהלכתן ושלישית אפילו טפח, והוא כעין צורת חיבוק שמחבק איש את רעהו, דהא כמו כן בזרעו של אדם יש שלשה פרקים, א' היא הפרק הסמוך לכתף, ופרק הזרוע עצמו, ופרק של אצבעות, וכביכול הקב"ה מחבק את ישראל בסוכה ביד ימינו על ידי שלש דפנות כשהשלישית הכשירה בטפח. והדברים נוראים על גודל הקרבה והאהבה שמתעוררת מהקב"ה לישראל.

כט. וביותר, ב'תורת כהנים' (אמור יב) יש 'הווה אמינא' שצריך לבנות את הסוכה בהר הבית, דדרש התם 'חג הסוכות שבעת ימים לה' - יכול תהיה חגיגה וסוכה לגבוה', ופירש הראב"ד (שם בשולי הגליון) פירוש, שיעשה סוכה בהר הבית ויקדש אותה לשמים (דומיא דחגיגה שמקריבה בבית המקדש), אלא שלמדו מהפסוק 'חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים' - חגיגה לגבוה וסוכה להדיוט. נמצא שכה שגבה קדושת הסוכה שהיה 'הוא אמינא' להצריך לבנות את הסוכה דייקא במקום המקדש, והיינו, שקדושת הסוכה היא כקדושת בית המקדש.

ואף 'להלכה' מצינו שיש לנהוג קדושה בסוכה כמו בבית המקדש, וכמו שכתב ה'פרי מגדים' לאסור לעשות הסוכה קפנדריא דומיא דקדושת המקדש (כדאיתא בברכות נד.), וכ"ש שרקיקה אסורה מקל וחומר.

ומהאי טעמא יש במקובלים (פרי עץ חיים שער חג הסוכות סוף פ"ג) שיש להיזהר לאכול בסוכה על שלחן של ארבע רגלים, דומיא דשלחן הפנים שהיה עשוי מארבע רגלים, ישמע חכם ויוסף לקח בקדושת המקדש השורה בסוכה. גם כל שמה של 'סוכה' מורה על שם שמים שחל עליה, וכדאיתא בזוהר הק' (תק"ז ב:) ש'סוכה' היא כמנין שם הוי"ה ואדנ"י (כמנין צ"א).

הוסיף לפי"ז ה'קב הישר' (פרק צה) וז"ל, ולכן אנו מתפללין (ברכת השכיבו בתפילת ערבית) 'ופרוס עלינו סוכת שלומך', כי בזכות הסוכה שאנו מקיימין אותה יהיה השם שלם וכסא הכבוד יהיה שלם. עוד כתב בהמשך דבריו 'שכל זמן שהסוכה היא נעשית כהלכתה ובטהרה וכו' אז הסוכה היא מרכבה להקב"ה ושכינתיה, וסוכה היא במקום בית המקדש מעט, כי בית המקדש נקרא 'סוכת שלם'.

כי אתה ה' מחסי - סגולות מצות סוכה

הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע פירש במה שאומרים (בהושענות, אום אני חומה) 'שואנים הושע נא', והלא וכל מאמינים שהוא עונה לחש', וא"כ מדוע שואנים 'הושע נא', אלא, כי אכן, בר"ה ויוהכ"פ יש להתפלל בלחש ובהיחבא כדי שלא יפריעו המקטרגים והמשטינים, אבל בסוכות שאנו יושבים ומתייחדים בצילא דמהימנותא, לכן אין ביד המקטרגים להיבנס פנימה לא, ממילא יש בידינו לשאוג ולבקש ישועה, שהרי אין מי שיעכב בעדינו (הובא בהקדמת הרה"ק החקל יצחק מספינקא זי"ע לספר אמרי יוסף, בראשית אות ב).

ואכן מצינו לצדיקי הדורות שהפליגו בגודל מצוות סוכה אשר על ידה ניתן להיפטר מכל עקתין בישין ברוחניות לב ובגשמיות, ולזכות לחיים טובים

והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדיבורו במושב המלך. והנה, אף שדברי הרמ"א נסובו על כל יהודי באשר הוא, מ"מ ביתר שאת ועזו ייאמר כן גבי היושב בצל סוכה, שהוא יושב בבית המלך. וכך כתב ה'ראשית חכמה' (שער הקדושה פ"ד) 'וכן היה מנהג מורי ע"ה [הרמ"ק], שלא לדבר בתוך הסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה קדושתה גדולה, והעד שעצי סוכה חל עליהם קדושה ואסורים כל שבעה'.

ויזכור מה שהביא ב'משנה ברורה' (תרל"ט סק"ב) 'ולפי שקדושת הסוכה גדולה מאוד ראוי למעט בה בדברי חול, ולדבר בה כי אם קדושה ותורה, וכ"ש שיהיה זהיר מלדבר שם לשה"ר ורכילות ושאר דיבורים האסורים, וב'ביכורי יעקב' (סימן תרל"ט סק"ב) מביא גם הזהיר בשל"ה מאד שלא לכעוס בסוכה'.

ל. הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שחזמה"ס תרע"ג) מבאר מדוע אין נוהגים לומר 'שלום עליכם' בליל ש"ק בחוה"מ סוכות, ומוסיף עוד ע"פ מה שהגיד אביו הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע בשם רבותיו שאם יבוא מלאך למקום שבני ישראל מתקבצים ומתאספים יתבטל המלאך מחמת פחד ה', שהרי אמרו (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא, ולכן אינו יכול להישאר שם' על אחת כמה וכמה שיש לומר, שאין ביכולת המלאך לבוא אל הסוכה מפני פחד ה' ומהדר גאונו, כי חל שם שמים על הסוכה, והאושפיזין גבוהין הרבה מן המלאכים כידוע, א"כ אין מקום לאמצעים, כי בסוכה גדולה מעלת כל יחיד ויחיד מישראל שאין המלאך יכול להגיע אליו, כי הוא יתבטל מגודל הקדושה השורה שם, ובזה תוכחת מגולה לכל איש היושב בסוכה לידע מה שלפניו, עכ"ל.

לא. וכדאיתא בזוה"ק (ח"ג ק: שאומרים קודם התקיעות) שיעקב ברח מעשו אל תוך הסוכה. וכה כתב ב'שער הכוונות' (ענין סוכות דרוש ד, ע"ש) להאריז"ל, 'ענין הסוכה הוא, שאנחנו ישראל בני מלכים עושים סוכה ויושבים בצל אור המקיף ההוא המתפשטת בה המקיף וסובב אותה כעין סוכה, כדי שנמשיך אלינו מן האור המקיף ההוא, ומבואר ב'בני יששכר' (חודש תשרי מאמר י אות ז) שעל ידי הארת אור מקיף בורחים כל החיצונים, ומסמיך ליה מן הכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', עליך דייקא - פירוש באור מקיף, ואז מתייראים החיצונים מן אור המקיף, 'כי הם חיצונים ואין להם מקיף, בסוד הכתוב (בראשית ג א) 'והנחש היה ערום', ודי בזה למשכיל'.

ומוסיף לפי זה, דכל מה שהאדם מדקדק ביותר ומחמיר ביותר באופני עשיית המצוות הוא מאיר ביותר ברחוק את האור מקיף. ודבר ברור, שכל אחד ואחד זוכה לכך בשעה שהוא יושב בסוכה, ואין שום חילוק בין צדיק גמור המכיר ב'סודות התורה' ליהודי פשוט המכוון לעשות רצון ה' על ידי ישיבתו בצילא דמהימנותא, כי כולם זוכים להינצל מכל החיצונים.

לב. כמה מעלות טובות יש במצוות הסוכה להשפיע רוממות וקדושה על האיש היהודי.

א. להינצל מידי עשו וכל כוחות הרע. וכדאיתא בזוה"ק (ח"ג קא.) 'מה כתיב (בראשית לג יז) ויעקב נסע ספֿתָה ויבן לו בית וכו' על כן קרא שם המקום סוכות, כיון דיתבו בסוכות הא אשתזיבו מן מקטרגא וקוב"ה חדי בבנוי'. ורמז לה הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (אושפיזא דיעקב אות א) 'סכך' ר"ת 'כי סבבוני כלבים' (תהילים כב יז), ו'כלב' רומז לעשו (זוה"ק ח"ג קכד.), כמו כן 'וברוב גאונך תהרוס קמייך' (שמות טו ז) ס"ת 'סכך'.

והדברים אמורים 'להלכה ולמעשה', וכמו שכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תער"ד ד"ה בזוה"ק) 'וכמו ששמעתי מכ"ק אבי אדמו"ר זצללה"ה (ה"ה האבני נזר) שאין לקרות קריאת שמע שעל המטה בסוכה אלא פרשה ראשונה לבד, כמו בליל שימורים'. ומן העניין להביא עוד מה שכתב ב'מעשה רב' (אות רכא) ששאלו את הגר"א אם מותר לישון בסוכה יחיד, והשיב 'שומר מצוה לא ידע דבר רע'.

ב. להיוושע מידי היצר הרע. וכדברי הרה"ק ה'מגן אברהם' מטריסק זי"ע (ד"ה וסוכה תהיה), כי סוכה ר"ת סומך לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים, לכל אותם שהיה להם נפילה והרי הם 'כפופים', שעל ידי קדושת הסוכה יש לכולם תקומה וזקיפה. ואילו הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות כז) פירש בלישנא דגמ' (סוכה ב.) 'אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי', שמשמע שצריך לצאת כל שבעת הימים מדירת קבע, ולכאורה הרי אינו יצא כל השבעה ימים אלא רק ביום הראשון לבדו ושוב קובע דירתו בסוכה לכל משך ימי החג, אלא נרמז כאן שכל שבעת הימים יצא מדירתו הקבועה בהבלי הזמן, ושבעת הימים הם כנגד שבעת שמותיו של היצר הרע (סוכה נב.), שבסגולת כל יום להוציא מבחינה אחרת של היצר הרע.

ג. הארת הקדושה. כמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ז ד"ה מצות) שכתב מצות הסוכה נותנת ברכה והארת קדושה לדירת האדם, ובוזה מפרש מה שנאמר למען ידעו דורותיכם שהוא מלשון דירה, ש'כיון שהמצוה בדירה נשאר ממנה ברכה לדירת האדם'.

מִן הַבָּאָר

סגולות נפלאות מצינו בכח מצות הסוכה לעזור להגן ולהושיע בכל הענינים,

א. להינצל מכל צער חולי ומכאוב. כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (מועדים הוש"ר) לרמז בדברי חז"ל (סוכה כה:) 'מצטער פטור מן הסוכה', שבסגולת מצות סוכה אפשר להיפטר מצער ומצוקותיו, והיינו 'מצטער פטור' נפטר מצרותיו על ידי מצות 'סוכה', וזהו נמי מה ששינינו שם (דף כה.) 'חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה' - שיהיו נפטרים מכל חולי ומכאוב, ויתרפאו רפואת הנפש ורפואת הגוף על ידי הסוכה, אמר.

וע"י קיום מצות סוכה יקרע גזר דינו שפסקו עליו בימים הנוראים, וכך אמר הרה"ק ה'יטב לב' זי"ע, דאע"פ שפסקו עליו 'חייב' בר"ה ויוהכ"פ יכול על ידי קיום מצות סוכה להפך את 'חייב' לר"ת של (תהלים קמט ה) 'יעלזו חסידים ב'כבוד ירננו'.

ובנותן טעם להביא דברי הרה"ק ה'שפת אמת' (תרנ"ג ד"ה איתא בזה"ק) שכל פסוק זה נדרש על חג הסוכות, שכן 'יעלזו חסידים בכבוד' היינו בענני הכבוד (והסוכה היא כנגד אותם עננים) וכן 'ירננו על משכבותם' - כי המצוה היחידה שמקיימים בשעת השינה היא לישון בסוכה.

ב. אריכות ימים. כמו שאמר הרה"ק מראפשיץ זי"ע (ליקוטים לסוכות והר"ר ד"ה כל), שהמקיים מצות סוכה זוכה לאריכות ימים, ורמזו בפסוק 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', דתיבת 'אזרח' עולה בגימטריא כמנין 'גבורה' (216), שהבטיח השי"ת, שכל היושבים בסוכה יהיו אזרחים וזקנים, ולכן אזרח בגימטריא 'גבורה', שיגיע לגבורות, כמו שכתוב (תהלים צ י) 'ואם בגבורות שמונים שנה'.

ג. גם יזכה ל'רפואה'. וכמו שרמז לה הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע בלשון הכתוב (דברים לב לט) 'מחצתי ואני ארפא', שעל ידי 'מחיצות' הסוכה יזכה שיתקיים בו 'ואני ארפא' (הובא בתורת אבות).

ד. לפרנסה טובה. וכך כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לסוכות), וז"ל. במשנה פרק ב לסוכה (כח.) מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית. הנראה לרמז בזה על פי מה שנתבאר כי על ידי שהיה יושב בסוכה היה ממשיך השפעות טובות על שולחנו (רמז לפרנסתו של אדם) של כל השנה בתוך הבית שלא יחסר כלל. וזה גם כן מה שאמר (שם כט.) מנא מיכלא חוץ לסוכה, פי' כח הסוכה להמשיך שפע פרנסה לכל אחד ואחד גם חוץ לסוכה כאשר יהיה בביתו כל השנה.

ה. שלום ושלוחה יהיו מנת חלקו. כתב ב'כף החיים' (סימן תרכו סק"ו) בשם ה'יפה ללב' (ח"ה אות ג) 'מאן דזהיר במצות סוכה, ולעשותה כתיקונה, מובטח לו שלא יהיה מריבה בתוך ביתו כל אותה שנה', ובספר 'סגולת ישראל' (מערכת מ אות יח) מביא סגולה להינצל ממחלוקת 'למוד מסכת סוכה [בכל ימות השנה], וזהו תצפנם בסוכה מריב לשונות' (תהלים לא כא).

וכן מקובל בשם הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע שבכל ימות השנה למד מסכת סוכה, ואמר שלימוד זה מסוגל שישכין ה' מנוחה ושלום בתוך ביתו, וממילא גם תבוא הגאולה השלימה כאשר יפרוש ה' סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים.

חריפותו... עכ"ל. נמצינו למדים שאף אם חרצו עליו דינו לרעה ח"ו בימים הנוראים בידו להמתיק עתה את הגזירה לחסדים טובים.

האוחז ביד - תוקף קדושת ארבעת המינים וסגולתם הנפלאה בתיב (ויקרא כג ז), 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל'. ואיתא במדרש (ויק"ר ל ט), 'פרי עץ הדר' זה הקב"ה שכתוב בו (תהלים קד א) 'הוד והדר לבשת'. 'כפות תמרים' זה הקב"ה שכתוב בו (שם צב יג) 'צדיק כתמר יפרח', 'וענף עץ עבות' זה הקב"ה דכתיב (זכריה א ח) 'והוא עומד בין ההדסים'. 'וערבי נחל' זה הקב"ה דכתיב ביה (תהלים סח ה) 'סולו לרוכב בערבות ביה שמו', נמצא שכל הד' מינים מרמזים על הקב"ה בכבודו ובעצמו, וכשאנו נוטלים אותם הרי אנו כביכול נוטלים אותו יתב"ש"ל.

ולפי זה כתב ב'רביד הזהב' (להרה"ק רבי ישראל דוב גילערנמער מיאשניצא זי"ע, כי תצא ד"ה אופן ב') דברים נוראים בשם רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע, וז"ל. שמעתי מפה אדומ"ו הקדוש זי"ע, גבי ארבעה מינים שבלולב, שהם נגד השם הוי"ה ב"ה, ולוקח האדם בידו ועושה בו כביכול ברצונו לה.

בשמחה ובשלום, ולפרנסה גדולה בהרחבה. כלל הדברים הוא כמו שדרש הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (ד"ה בסוכות תשבו) בלשון הכתוב (תהלים כו ה) 'כי יצפנני בסוכו ביום רעה יסתירני', וז"ל, שעל ידי מצות סוכה שבני ישראל מקיימים עי"ז המה נסתרים מכל הרעות ונמתקים כל הדינים בחסדים ורחמים גמורים, ונשפעים כל הטובות והברכות על כל ישראל בכלל ובפרט ברוחניות ובגשמיות. עכ"ל.

גם עצם ימי החג הם ימי רחמים וחסדים גדולים לגי, וכך כתב הגר"א (קול אליהו אמור) וז"ל. בגמרא במס' סוכה (דף כח:) 'הי' גשמים יורדים בחג וכו' משלו משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון של מים על פניו, ויש לדקדק מדוע לא אמר כפשוטו משל לעבד שבא ליתן כוס לרבו. אכן יבואר עם מה שנודע כי ראש השנה ויום הכפורים המה ימי הדין, ואחריהם ימי החג במצוות לקחת הלולב וישיבת הסוכה - והימים האלה המה ימי רחמים להמתיק הדינים ע"י המצות המקיפות אותנו ואשר אנחנו ממלאים ידינו ברכה בימים ההם... וזאת נודע כי המזיגה הוא עירוב מים בין להמתיק את חריפותו שיהי' ראוי לשתיה, וזהו ענין המשל לעבד שבא למזוג כוס לרבו - היינו לבטל

לג. כמו שהיה הרה"ק 'שפת אמת' זי"ע (תרנ"ח ד"ה במדרש) מפרש בנוסח הברכה בשמו"ע (מחיה מתים) 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה', מלך ממית ומחיה - זה ראש השנה ויוהכ"פ שהקב"ה מלך מלכי המלכים יושב על כיסא מלכותו במשפט וחותר קצבת חיים לכל ברואיו, ומצמיח ישועה - בחג הסוכות, שאפשר אז לפעול ישועות ולבטל את הגזירות רעות, וכל המשפט בראש השנה היה להצמיח ישועה זו. ואולי לכן אומרים 'הושענות' בחג הסוכות, כי אפשר אז לזכות לישועות גדולות ונפלאות בימים נעלים אלו.

לד. ב'בית יוסף' (סימן תרנא סעיף יב) מביא בשם הריקנטי (פרשת אמור ד"ה ולקחתני), שצריך להחזיק את האתרוג יחד (צמוד) עם שאר המינים, 'וסוד זה נגלה אלי בחלום בליל יום טוב ראשון של חג הסוכות, בהתאכסן אצלי חסיד אחד אשכנזי, שמו הרב ר' יצחק, ראיתי בחלום שהיה כותב השם ביו"ד ה"א, והיה מרחיק הה"א אחרונה מן השלש אותיות הראשונות, ואמרתי לו, מה זה עשית, והשיב כך נוהגים במקומנו, ואני מחיתי בו וכתבתי אותו שלם, ואשתומם על המראה ואין מבין, למחר בעת נטילת לולב ראיתי שלא היה [רבי יצחק] מנענע רק הלולב ומיניו בלא אתרוג (היינו שלא נטלם בצוותא חדא), והבנתי פתרון חלומי וחזר בו, ומסמיק לכך דברי חז"ל הנזכרים, שכל הארבעה מינים מרמזים על הקב"ה, לכן צריך ליטלם ביחד.

בענין זה הובא משם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, שלכן נהגו לעשות 'קוישיקלאך', ותוחבים בהם ההדסים והערבות יחד עם הלולב, כי כשם שיש ליהזר בכתיבת שם הוי"ה שלא יתפרדו האותיות זו מזו, כמו כן צריך נמי להשגיח לבל יהיו דבוקים האותיות יחד יותר מדאי, כי גם זה פוסל בכתיבה, ולכן מפרידים ועושים כיסים לכל מין למען יהא ניכר כל מין ומין לעצמו.

לה. וכעין זה מביא בספר 'חמדה גנוזה' (ח"ב ע' מז) בשם חותנו הרה"ק ממעליץ זי"ע, שהרה"ק מראפשיץ זי"ע היה אומר בכל שנה בהושענא רבא 'והנה יש מאמר בפי העולם, אם אני אווז אותך בידי אז אני תקיף ממך, ומוכרח אתה לשמוע לי, כן הוא כעת שאנחנו אווזים את השי"ת בידינו כביכול מוכרח השי"ת לשמוע תפילתנו'.

רואה אותו למראה עינים, שכל ישראל (יהודי) בורא לעצמו שבעים אומות (בכל פעם שהוא עובר על ציווי השי"ת) וצריך להכניעם, על כן אנו נוטלין הארבעה מינים הללו, ונלחמים בהם עם כל המקטרגים והמעיקים, שד' מינים הללו הם הכלי זיין שלנו (תיקו"ז כט.), ובהם מוליך ומביא מעלה ומוריד, שכל מקום שיש שם מקטרג ומשטין על ישראל כולם יפלו תחת רגלינו ולא יוכלו קום'לי'.

כנגד האברים - רמזי ד' מינים לקדושת האדם

איתא במדרש (ויק"ר ל יד) בזה"ל, רבי מני פתח 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך', לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב, השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם, וההדס דומה לעין, וערבה דומה לפה, והאתרוג דומה ללב, אמר דוד אין בכל האברים גדול מאלו שהן שקולין כנגד כל הגוף, הוי, כל עצמותי תאמרנה, עב"ד המדרש. ונמצינו למדים, שנטילת הלולב ושאר המינים נועדה בכדי ללמד לאדם שע"ז ישעבד את אבריו העיקריים, השדרה והעין, הפה והלב אל הבורא ית"ש.

והרחיב בדבר בספר ה'חינוך' (מצוה שכד) וז"ל. האתרוג דומה ללב שהוא משכן השכל, לרמזו שיעבוד

כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (תשרי מאמר י כד) בשם הקדמונים (עי' בראש דוד להחיד"א פרשת אמור) שכתבו בקבלה, שעל אותן ארבעה מינים אין שולט עליהם שום שר בדרך שאר המינים, והוא הוראה נפלאה לישראל שאינם נתונים תחת השרים'לי, ומבאר דבריהם על פי מה שאמרו (בר"ר י ו) 'אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע, שְמכּה אותו ואומר לו גדל', ובמינים אלו ליכא שרים הממונים עליהם, וכל גדילתם אינם אלא בהשגחתו יתב"ש, לכן יכול לבוא לידי דביקות בעת קיום מצוה זו.

כתב הרא"ש (סוכה פ"ג כו) בשם הירושלמי דהנענועים בהלל הם כדי לנענע כחו של קטיגור. וכן כתב המהרש"א (ח"א סוכה לח. ד"ה ממשי) שנענוע הלולב בא לעצור 'כח הטומאה מסטרא דשמאלא דסטנא', היינו לבטל כח הרע שלא יוכל לקטרג'לי.

כתב הרה"ק מרימנוב זי"ע (מנחם ציון האוינו) 'בימי החג אנו נוטלים ארבעה מינים שהם כמו מכבדות, לכבד ולטאטא בהם כל רשעי ארץ, שאנחנו בני ישראל עומדים עלינו מקטרגים הרבה בכל דור ודור משבעים אומות וכו', ודבר זה הוא אמת ויציב גמור, כמו שהייתי

לו. הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קלח). אמר, ש'ערבה' עולה בגמטריא כמנין 'זרע' (-277), שנטילת הלולב עם ערבה (וכן נטילתה בהושענא רבא) מסוגלת לזש"ק ולזרע ברח"ה. ומקורו בפרי עץ חיים שער הלולב פ"ג (עיי' אמ"פ השלם תס"ה, שצריך לבשל את הערבה ועיי"ש), ולפי דבריהם יומתק מאד, שהרי אמרו (תענית ב.) 'שלשה מפתחות בידו של הקב"ה, שלא נמסרו ביד שליח, וחדא מינייהו מפתח של חיה, אמור מעתה, דכיון שדרשו 'וערבי נחל - זה הקב"ה' והיא לא נמסרה ביד שליח על כן בשכר מצוה זו זוכים מדה במדה לדבר אשר המפתחות נמסרות בידו יתב"ש.

לז. ויתבאר הדבר במשל למה הדבר דומה, מעשה בילד קטן שהצליח לטפס על גג הבית העשוי רעפים מונחים זה על גבי זה באופן משופע, ראו זאת עוברי אורח ונחרדו לנפשם, כי ברגע קטן יכול הילד להחליק ח"ו וליפול מהגג עדי ארץ... מיד מיהרו לשטוח כרים וכסתות (מזרונים) סביבות הבית לכל צדדיו, בכדי להגן עליו ולמען לא יחבט מהקרקע, ואף החישו את אנשי ההצלה שיורידוהו משם בסולמות הגבוהים שברשותם, זה הכלל, הכל רועדים ומפחדים חוץ מאחד - הילד עצמו המטייל על הגג להנאתו הלוח וחזור כי אינו מבין את גודל הסכנה שהוא שרוי בה...

כדבר הזה ייאמר לדידן, זה עתה עברו עלינו 'הימים הנוראים', בהם נכתב ונחתם גזר דינו של כל אחד ואחד עד לר"ה תשפ"ז, ומי יודע מה נכתב עליו... אלא שטחו עינינו והננו ששים ושמחים כאותו תינוק שעל ראש הבית... אך עדיין הדבר מסור בידינו להכין דרכי הצלה, ולזאת תקנו חז"ל את ה'נענועים' לבטל רוחות רעות וכל מיני גזירות קשות ולהמתיקם לרחמים, בטרם ימסרו ה'פתקים' בהושע"ר...

לח. עוד מסגולות ארבעת המינים הוא כמו שכתב ב'אליה רבה' (תרמה ס"א) 'לולב בגימטריא ל"ו ל"ב, כלומר ל"ו צדיקים בכל דור, ונגד ל"ו מסכתות, ול"ב היינו תורה המתחלת בבי"ת ומסיים בלמ"ד, ולולב בגימטריא חיי"ם היינו תורה, [ויזכה] לבנים צדיקים שיש להם לב בתורה'.

ובמהרי"ל (הלכות לולב) כתב ש'לולב' בגי' 'חיים' לרמזו שהקונה אתרוג עם לולב יפים, זוכה לחיי העולם הזה והעולם הבא.

בוראו בשכלו, והלולב דומה לשררה^{לט} שהוא העיקר שבאדם (ובכלל זה גם ענין קדושת החיים שהיא יסוד הקדושה) לרמוז שיישיר כל גופו לעבודתו ב"ה, וההדס דומה לעינים^מ, לרמוז שלא יתור אחר עיניו ביום שמחת לבו, והערבה דומה לשפתים, שבהן יגמור האדם כל מעשהו בדבור, לרמוז שישים רסן בפיו ויכוון דבריו, ויירא מה'

אף בעת השמחה^{מא}, עכ"ל. והיינו, שהיצר פותח במלחמה על כל אחד מאבריו^{מב}, וע"י 'נשילת ד' המינים' ייזכר במלחמה המוטלת עליו^{מג}.

וידע כי רמז נפלא מצינו ב'ארבעת המינים' להורות כי לא ידח ממנו נידח, לכל איש משראל יש

לט. עוד רמזו צדיקי הדורות שאף ה'לולב' הוא כנגד הלב, וכמו שנרמז בשמו לו לב, וכדאיתא בגמ' (סוכה מה:): 'מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים', וכן 'לולב' ר"ת וטהר ליבנו לעבדך באמת, כי העיקר הוא לשעבד את ליבו לאביו שבשמים.

מ. מענין לענין, בדרשות מהר"ם בריסק (סוכות, ב) כתב לרמזו בהדסים שדינם להיות משולשין כנאמר ענף עץ עבות. והעולם קורין להדס המשולש 'תלת על תלת', והנה ההדס הוא כנגד העין ונרמז בזה שצריך להתבונן בעין שכלו הדק היטב היטב הדק בב' השילושים, הלא המה, דברי עקביא בן מהללאל (אבות ג א) הסתכל בשלושה דברים - מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכו', והשנית - דברי רבי (שם ב א), הסתכל בשלושה דברים דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים.

מא. וכאן המקום לעורר על החוב הכפול ומכופל לשמור על טהרת העיניים בימי החג, וכבר אמרו חז"ל (קידושין פא.) 'סקבא דשתא ריגלא' - ריעוע של ימות השנה, כלומר זמן התורפה והחולשה הוא 'ברגל' שאינם נשמרים כ"כ (עיי"ש), עד שכתבו התוס' (שם ד"ה סקבא) שיש אומרים שלכך נהגו להתענות אחר המועד תענית בה"ב, והחכם 'עיניו בראשו' לשמור עליהם, ולהתרחק מידי נסיון ומידי בזיון, ואכן האריכו הרבה פוסקי הדורות בזהירות היתירה שצריך בימי הרגל, עד שאפילו בבית המקדש היו נזקקים לעשות תיקון גדול בזמן 'שמחת בית השואבה' (סוכה נא:), כדי שלא יבואו לידי מכשול...

מב. פעם הובא אתרוג נקי ומהודר בתכלית ההידור בגידולו בקומתו ובמראהו לפני הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זי"ע, לתמימת מקורביו התפעל הרה"ק מיופיו והדרו ואעפ"כ הודיע כי לא בזה חפץ, ולא יברך על אתרוג זה, רק על אתרוג אחר שהכין מבעוד מועד, והנה מפני הכבוד והיראה לא העזו להעיר לו על כך מאומה, אולם בעת התפלה החליט אחד הגבאים שאם הרבי אינו נוטל את האתרוג המהודר מדוע לא יקיים הוא את המצוה בתכלית השלימות, משנטל את האתרוג באימה ובמורא נשמט האתרוג מידו מרוב פחד נפל ארצה 'מיט'ן פיטם אראפ' (עם פני הפיטם לארץ), ויהי כאשר התכופף להרים את האתרוג הבחין דמעיכרא היה הפיטם מחובר במחט אל האתרוג, ונמצא שהיה האתרוג פסול מן הדין, חיש מהר התפשט דבר המעשה בקרב החסידים וענו כולם ואמרו כאחד, שרוח הקודש שורה על הרבי, ובעיניו הפקוחות ראה וידע שלא לברך על אתרוג פסול, משנודע הדבר להרה"ק מבאבוב דחה את דבריהם, והגיד להם שאין כאן שום מופת או רוח הקודש כלל, לא מיניה ולא מקצתיה, רק כאשר ראיתי שהביאו לפני אתרוג בתכלית השלימות אשר אין בו מום שבגלוי, ידעתי שבוודאי יש כאן מומים שבסתר, כי אין שלימות בעולם הזה...

ונראה שיש ללמוד חיזוק גדול מסיפור זה, שהרי האתרוג רומז על הלב כאמור, ועל האדם לדעת שלא להתיימש בכל מצב שהוא, ואע"פ שאדם רואה נגעי וחסרונות עצמו אל יפול ברוחו וידע שאין שלימות בעוה"ז, וזו עבודתו להיות כסדר 'איש מלחמה' ולנסות להתגבר נגד המלך זקן וכסיל, וזו מטרת בריאתו בהאי עלמא, ועל כן אל יתיימש מן הנפילות מפני שהן הן חיותו בעוה"ז.

והבט וראה בדבריו הבוערים של הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה ולקחתם) בזה"ל, פרי עץ הדר ס"ת יצר, והוא האתרוג הדומה ללב, כמו הלב של איש יהודי, שאף שהיצר בוער בקרבו באין הפוגות, מ"מ לפרי עץ הדר יחשב, ובו בחר הקב"ה לעשות נח"ר לפניו יותר מעבודתם של מלאכים ושרפים, וזה רצונו ית' שיהי' לו תמיד מלחמה כבדה. עכ"ל.

מג. הנה איתא בזה"ק (תיקו"ז כט.) שארבעת המינים הם 'מנא דקרבא' (כלי זיין) והם באים להכריז 'דידן נצח, דידן נצח' - שבני ישראל ניצחו ב'מלחמה' בימי הדין. ולכאורה צריך ביאור, כי בנוהג שבעולם ה'מנצח' מניח ועוזב את כלי המלחמה, והחיילים עוברים עם מלכם בראשם מתוך מנוחה ושלוות הנפש, אם כן מהו שציוונו לצאת עם

תקווה טובה, ובתנאי שיתחבר עם הצדיקים והישרים, וכך אמרו חז"ל (ויק"ר ל יב) שארבעה מינים שנוטלים בחג הסוכות הם כנגד ארבע מדרגות באנשים, 'אתרוג' יש בו טעם וריח, 'לולב' יש בו טעם (שהוא מעצי הקל שגדלים עליהם תמרים) אך אין בו ריח, 'הדסים' יש בהם ריח אך אין בהם טעם, ואילו 'ערבות' אין בהן לא

טעם ולא ריח, כיו"ב יש בין בני ישראל מארי תורה ומצוות, תורה בלא מצוות, מצוות בלא תורה, וגם אלה שאין בהם לא תורה ולא מצוות, וכך אמרה תורה לאגד יחדיו את כל ארבעת המינים יחדיו, ויבואו אלו וכפרו על אלו. כיו"ב, בבני ישראל כאשר הם באחדות ואגודה אחת משלימים הם זה את זה המיד.

'כלי הזיין' בידינו. אכן אמרו צדיקים, ששונים הם פני הדברים במלחמת היצר, שאף אחר שניצח האדם שוב ושוב עליו לדעת שהוא נשאר 'איש מלחמה' ואדרבה זה הניצחון, שיצא עם כלי הזיין בידו - להמשיך לעמוד איתן בקשרי המלחמה, כי זה כל האדם.

ומהאי טעמא צריך להשיג מאד להתחבר עם יראי שמים, והם יוכלו לסייע בעדו בעבודת ה', הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל אב"ד דק"ק 'חוג חתם סופר' היה אומר בשם הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע, דהנה הערבה אין בה לא טעם ולא ריח ובכל זאת נוטלים אותה בחביבות יחד עם שאר המינים, ומנענעים אותה בסילודין, אולם בהושענא רבא כאשר הערבה יוצאת מן ה'חיבור', ולא עוד אלא שהיא מתחברת עם עוד ערבות דוגמתה שאין בהם לא טעם ולא ריח, אזי מיד חובטים את כולם, כי אסור להתקרב לחבורה של רשעים.

מין הבאר

חיזוק עצום אמר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע כלפי הדורות האחרונים, שהנה אמרו חז"ל (ירושלמי, הובא בתוס' סוכה נ: ד"ה חד) ששמחת בית השואבה נקראת כן 'שמשם שואבין רוח הקודש', ומפרש השפ"א שמשם מאותה שמחה נעלית ומרוממת שהיתה בבית המקדש ניתן לשאוב 'רוח הקודש' ושמחה גם בדורות הללו שאין השמחה בשלמות. ומוסיף עוד, שהרי נאמר 'והיית אך שמח' וזו הבטחה שנוכל להיות תמיד בשמחה, וכנגד זה אמרו בגמ' (מח.) שבא הפסוק 'לרבות לילי יו"ט האחרון לשמחה', ורמזו בזה על לילי ימים טובים של הדורות האחרונים, השקועים בחשכת לילה ובתוקף הגלות והייסורים, שניתן כח מלעילא גם בהם להיות בשמחה. פעם ספרו להרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן בעצם חג הסוכות על אחד מקרוביו שחלה ל"ע עד מאד, והנו מסוכן לעזוב את העולם, נענה רבי מאיר ואמר, הקב"ה אמר לנו לתקוע בשופר בר"ה, ומאיר'ל תקע, הקב"ה אמר לצום ולהתענות ביו"כ ומאיר'ל התענה, הקב"ה ציוונו לשמוח בחג הזה - ומאיר'ל רוצה לשמוח, אבל, רבוש"ע, הרי אין מערבין שמחה בשמחה, כי הנה אם ח"ו יארע איזה דבר רע (במיתת הקרוב ל"ע) אצטרך לברך ברכה 'בשמחה' (כאשר אמרו חז"ל, שיש לברך את ברכת דין האמת בשמחה) ולקבלינהו בשמחה, ממילא מוכרחים מן השמים לסלק מאתנו כל 'שמחה' אחרת, ולהשאיר אותנו אך ורק עם שמחת 'ושמחת בחגך'.

למדנו מכאן, כי כל מי שיש לו צער ויגון, והוא מדחהו בכדי לקיים מצוות 'ושמחת בחגך', א"כ בוודאי יסלקו מעליו מן שמיא שלא יצטרך 'לשמוח' בשמחה ממין אחר...

כיצא בזה מספרים על בן בליעל, שכאשר הוכיחו הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע על עוונותיו, השיב בעזות מצח, הרי הרבי הוא בבחינת האתרוג שיש בו טעם וריח, ואילו אני הריני כערבה שאין בה לא טוב ולא ריח, אך סוף סוף הא בלא הא לא סגיא, ואם יטול איש אתרוג מהודר שבמהודרים מבלי שיצרף ביניהם את הערבה לא יקיים ידי חובתו לעולם, אם כן, מה בין ביני לבין רבינו, הלא שנינו זקוקים זה לזה, וכל אחד בפני עצמו אינו שוה כלום. השיב לו הרה"ק כאיוולתו, החילוק פשוט מאד, הן אמת שבודאי לכתחילה ראוי שיעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונו יתב"ש בלבב שלם, אולם כאשר הרשע מוציא עצמו מן הכלל ומתחבר עם חברים כמותו, אזי נוטלים את כל בדי הערבות בצוותא חדא וחובטים אותם בקרקע עד אשר יצא נפשם...

ענין נפלא בזה, אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, וכמו שכתב תלמידו (הרב ר' אברהם אבא קאסאווסקי אב"ד ביאנאו, הובא בשיחות החפץ חיים עמ' קלג) וז"ל, שמעתי מפיו הקדוש בענין הארבע מינים, זה טעם וריח, וזה טעם ולא ריח, וזה ריח ולא טעם וזה לא טעם ולא ריח יבאו אלו ויכפרו על אלו, וכמאמרם עה"כ (עמוס ט ו) 'ואגודתו על ארץ' וכו', וכה אמר, האתרוג אשר הוא במדרגה הכי גבוהה, הת"ח, גם הוא צריך להיות אגוד לשאר המינים. אבל השלושה מינים

זמן שמחתנו - ושבתני אני את השמחה

הנה מצינו לאנשי כנסת הגדולה שתקנו לומר בתפילות וקידוש היום 'ותתן לנו ה' אלוקינו את חג הסוכות הזה - זמן שמחתנו', והוא ממה שנאמר (דברים טו יד-טו) 'ושמחת בחגך וגו', והיית אך שמח'. וכבר פירש ה'ספורנו' לשון הכתוב 'אך' שבידוע הוא לשון מיעוט, ומה בא הכתוב למעט, אלא כך ביאורו, 'תהיה שמח בלבך, ובשמחתך לא יתערב עצבון', והרי שבא הכתוב לומר שכל ימי חג הסוכות תהיה רק שמח וטוב לב, ותדחה ותרחק מעליך כל מיני עצבות^מ.

מתאמרא בשם הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע לבאר הטעם שמצינו בתורה שמצות שמחה עדיפא מנטילת ד' מינים, שהשמחה נוהגת כל שבעה ואילו ולקחתם לכם אינו אלא ביום הראשון (מן התורה ובכל העולם, וזלתי במקדש), כי בא הכתוב ללמדנו בזה, שיותר אוהב הקב"ה את השמחה וחפץ שיהיו בריותיו בשמחה על כן הגדיל המצוה^מ, יותר^מ.

מה מאוד גדלה מעלת השמחה בחג הסוכות, וכמו שביאר ה'אבן עזרא' במה דכתיב (דברים טו יד-טו),

'ושמחת בחגך... כי יברכך ה' אלוקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח', - 'יברכך' (לשון) לעתיד, ותהיה לעולם שמח, וטעם 'אך' כי לא תהיה כי אם כן'. היינו שבשכר מצות השמחה בחג יזכה להמשיך את השמחה לכל השנה כולה, 'אך' אם לא 'כן' לא תהיה שמח...

בעין זה כתב ה'אברבנאל' (פרשת ראה) וז"ל. 'והיית אך שמח - להבטיחו, שאם ישמח ויגיל בחג הסוכות יהיה שמח וטוב לב כל השנה. ומסיים 'ואם תתעצב בראשית השנה - בעיצבון תאכלנה, כי כן טבע המציאות, השמח בחלקו שמחה וששון ישיג...'.^ל

וב'פלא יועץ' (ערך סוכה סוד"ה ועוד נלוה) כתב 'וצונו לשמוח שמחה של מצוה, והוא סימן טוב לכל השנה, שכתבו גורי אר"י ז"ל, שמי שיהא שמח וטוב לב ולא יצטער כלל בחג הקדוש הזה, מובטח לו שתעלה לו שנה טובה ויהיה לעולם שמח'.

הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע מפרש בשם אביו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע (מגן אברהם)

קשורים ביחד תמיד כל היום, אבל האתרוג, מתדבק להם רק בשעת עשיית המצוה ואילו לאחמ"כ הוא שב למקומו. והענין נפלא עד מאוד, עכ"ל. ולמדנו כאן, כי הרבה הרבה יש להזהר להדבק רק בחברים טובים, וזה האתרוג - השמור, יזהר עצמו ביתר שאת להמצא רק בסביבת 'אתרוגים' (ואף מי שאינו בדרגת 'אתרוג' יזהר מהפחותים ממנו).

מה. מעשה באחד שאמר לרבו שהוא מתיירא להיכנס אל הסוכה אחר שהיא מלאה בשמות הקדושים (וכפי שיתבאר להלן), וכיצד 'ידרוך עליהם'... נענה לו הרבי, תנוח דעתך, כי האדם עצמו נושא שם שמים עליו, וכמו שידוע משם האר"י ז"ל, שעל פניו של אדם נראה את שם ה', כי שתי עיניים כל אחד בצורתו נראה כאות י', ויחדיו עולים למנין כ' (10+20), הוסף את חוטמו הנראה כאות ו', ויחדיו עולים למנין כ"ו, כמנין שם הוי"ה, וממילא 'בדין' הוא ש'שם שמים' יכנס למקום הקודש.... אמנם אין 'ההיתר' אלא באיש שמח וטוב לב, אבל אם הוא עצוב ומר לו עד ש'מוריד את אפו' (לאזט אראפ די נאז) הרי אין האף בצורת ו' אלא בצורת נו"ן... ושוב אין כאן שם הוי"ה... וכבר אינו כדאי לדרוך על שמות הקדושים... ואף שהדברים נאמרו ב'דרך צחות' ולא להלכה... אך זאת למדנו כי ה'סוכה' משפיעה שמחה וטוב לב. זה הכלל, עצבות וסוכה הרי הם תרתי דסתרי.

מו. בדרך צחות הגיד הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל, שלכן נשתרש אצל העולם לשיר את לשון הכתוב 'ושמחת בחגך והיית אך שמח', שכופלים פעמיים את תיבת 'אך', שהרי 'אכין ורקין מיעוטין הן' (סנהדרין מט.), וכן קי"ל (ב"ב יד.). 'אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות', ומאחר ש'אך' שמח בא למעט על כן כופלים לומר אך אך בכדי שיהא מיעוט אחר מיעוט להרבות השמחה.

מז. ויתבונן כל אדם בעצמו עד כמה טרח ויגע למצוא ארבעת המינים כשרים ומהודרים, כמה זמן השקיע בהם... כמה מעות הוזיל מכספו עליהם... ואם כן קל וחומר עד כמה צריך 'להתייגע' לקיים מצות שמחה שהיא נוהגת מדאורייתא כל שבעה... ולא יתן 'כף רגל' לשטן המבלבלו בכל כוחו כדי להביאו לידי צער וכעס.

ואף אם קשה לו לשמוח יזכור מה שביארו לשון המיעוט ב'אך שמח', שבא הכתוב לומר דאע"פ שהוא מרגיש בעצמו שאין בידו לשמוח כראוי וכהוגן, יעשה הוא את המיעוט שיש בידו לעשות, כי רק זה מה שהקב"ה דורש ממנו, וה' יגמור בעדו.

והיית אך שמח - דרכי קניית מידת השמחה

וכי תאמרו 'שמחה מנלן' כאשר חבילי טרדות מקיפין אותנו מימין ושמאל, לא מצאנו מנוח. אף מי שנתברך בבנים ובנות כשתילי זיתים סביב לשולחנו בריאים ושלמים בגו"נ, ידאג בכל עת שלא תפסק הטובה ממנו, ומידת השמחה רחוקה ממנו והלאה.

ובראש ובראשונה התשובה היא - אב לנו בשמים, היושב וזוכר כל אחד מבריותיו, ובכל רגע ורגע מטיב להם בתכלית ההטבה, ומפורשים הדברים ב'אור החיים' הק' (שמות כב ו) וז"ל. אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו, עכ"ל - וכלומר, אף כשאין נראה לאדם בעיניו בשר במה וכיצד הקב"ה ייטיב עמו... מ"מ באמונתו יראה כן - שהכל לטובה מ"מ, ומתוך אמונתו תשלול נפשו ואז לא פסיק חוביה (שחוק) מפיו כל ימיו, כי יודע הוא שהכל לטובה, וגם יבוא לידי בטחון גמור שבוודאי הקב"ה לא יעזבנו, וממילא נס יגון ואנחה, ותתמלא נפשו בשמחה.

ומהאי טעמא נקבע 'זמן שמחתנו' לחג הסוכות, כי כאמור כל עניינו של החג הוא לשבת ב'צילא דמהימנותא', שזהו כל מהותה של ה'סוכה', וע"י שיקיים

שחוקמ"ס ד"ה וישת), 'זמן שמחתנו' שהוא מלשון הכנה והזמנה, וכלשון המשנה (ביצה י:) 'זמן שחורים ומצא לבנים', והיינו, שמצות סוכה שאנחנו מקיימים בשבעת ימי החג, היא הכנה להמשיך שמחה על כל השנה כולה. כעין זה אמר הרה"ק מהר"ש מליובאוויטש זי"ע (ספר מאמרים שנת תרנ"ה, עמוד תיג), שהתמצית והעיקר של שמחה מושפעת מבח חג הסוכות.

מסגולת השמחה להציל על ידה מכל צרה וצוקה, כמו שאמרו חז"ל (מובא ברש"י במדבר כט יח) שצ"ח הכבשים שמקריבים בחג הסוכות, באים לכפר על צ"ח קללות שבתוכה שבפרשת כי תבוא, ומבאר הרה"ק ה'אבני נור' זי"ע (הובא בשם משמואל סוכות תרע"ג ד"ה ברש"י בשם אביו) כי ע"י השמחה שב'זמן שמחתנו' מתכפרים צ"ח הקללות הבאים על חסרון השמחה, כמו שנאמר שם (כה מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה'.

וכך איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קנו). 'ובשם שבימים הנוראים המקורות נפתחין על ידי היראה, כן בימים האלו (בסוכות) המקורות של רחמים וחסדים פתוחים על ידי אהבה והשמחה בזמן שמחתנו' מ"ח.

מח. אמנם יש להיזהר שתהיה 'השמחה' שמחה של מצוה ולא הוללות, וכך כתב הרמב"ם (הלכות לולב ח יד) בשמחת בית השואבה 'לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין, והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע', וביאר הריטב"א (ב"ב קכא.) שלא כל מי שרצה לרקד שם היה יכול לבוא ורק חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין, והיינו טעמא, כדי שלא יבואו חלילה לידי הוללות. רמז לכך מצא הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (סוכות תרל"ז ד"ה והיית) מן הכתוב 'והיית אך שמח', ד'אך' בא למעט שמחה של הוללות.

מט. בדרך צחות פירשו שהנה יש המצריכים להחזיק את האתרוג הפוך בשעה שמברכים על הלולב (או"ח תרנ"א ד), ללמדנו כי כשאדם נמצא במצב הנראה כאינו טוב כדאמרי אינשי 'מיט'ן פיטעם אראפ' (כ'שהפיטעם' כלפי הקרקע) - זהו שעת הכושר לברך... מתוך אמונה כי הכל לטובה, והכל יתהפך לטובה.

כדבר הזה אמרו לרמז עוד במנהג ה'נענועים' בהלל, שמבואר בשו"ע (סי' תרנא ס"ח) שנוהגים לנענע בשעה שאומרים 'הודו לה'', והביא המשנ"ב (ס"ק ל"ז) שבכל פעם שמנענע לצד אחד יאמר תיבה אחת, נמצא שכשמנענע ל'למטה' אומר תיבת 'לעולם', ואילו כשמנענע לאחוריו הרי הוא אומר 'חסדו', ללמד לאדם, שאם ח"ו נמצא הוא למטה ולאחור... יזכור היטב ש'לעולם חסדו'... וגם במצב כזה לא עזבוהו חסדיו המרובים.

נ. סיפר לי בעל המעשה אשר היו לו צרות הרבה רח"ל, ונכנס להגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ושפך בפניו ליבו, נענה לו הגרש"ז ואמר, כי הוא מכיר יהודי שהוצרך לעבור ניתוח ומני אז אינו שומע באוזן אחת, גם אלמן הוא ל"ע, ובנוסף לכך יש לו ג' ילדים שלא זכו לפרי בטן, ומכל מקום שרוי הוא תמיד בשמחה ובכל עת פניו שוחקות ומחייכות, אמר לו הלה שאינו מאמין שיתכן כדבר הזה, שוב חזר בפניו הגרש"ז על דבריו והלה עמד על שלו שאי אפשר שיהיה כן, עד שאמר לו הגרש"ז, יהודי זה עומד בפניך עתה ומדבר עמך...

יהיה לו הכל לדירת עראי, וילין בצל סוכה ויצא מדירת קבע, ויהיה הכל בעיניו כגור וכאורח בעלמא, ויביט בכוכבי השמים - לשים בה' מבטחו, מבלי לבנות בתים באבנים משכיות, וחדרי מלכים ברצפת בהט ושש וכדומה מתענוגי בני אדם להרחיב דעתו, עב"ל^{נא}.

ומהאי טעמא חג הסוכות הוא זמן שמחתנו, שכל עוד שרודף האדם למלא תאוותיו ולהשיג יותר ויותר חרי הוא מלא רוגז ואנחה^{נב}, ואינו יכול להיות מרוצה ושמח, ורק כאשר מסתפק במה שחננו ה' אזי הוא שמח בחלקו, אינו מקנא באחרים^{נז}, וסר ממנו יגון ועצבון^{נד}.

'מצות החג' וישריש בקרבן את האמונה המהורה כלשון הכתוב 'למען ידעו דורותיכם', אזי 'באמונתו יחיה' ותסור כל דאגה וצער מקרבן.

עוד ייאמר בזה, כי הנה הסוכה היא 'דירת עראי', והגידו צדיקי הדורות שבא הכתוב להשריש בנו עניין 'ההסתפקות במועט', שלא לרדוף אחר המותרות ותענוגי עוה"ז שאין בהם ממש, אלא יהא די לו לאדם ב'דירת עראי'... וכמו שהאריך בזה הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב'ערוות דבש' (ח"א דרוש ו) וז"ל, 'אבל האיש הירא וחרד לדברו של מלך מלכו של עולם, לא תהיה לו סוכה זו לבד בחג הסוכות, כי אם כל השנה

נא. ועיי"ש עוד שכתב, שההסתפקות במועט מסוגלת לאריכות ימים, דהכי חזינן שבאלף שנים הראשונים מבריאת העולם היו מאריכים ימים, 'וכן אבותינו אברהם יצחק ויעקב היו שוכני אהלים, והוא שהאריך ימיהם, כי לא חרדו לפגעי אש שישורף ארמונם, ולא פחדו לקול אויב ורעב ומגיפה, כי מהר נתקו חבלי אוהלם ויתידות משכנותם', היינו שאין זו סגולה רוחנית גרידא, אלא כך הוא נמי בטבע העולם, שמחמת ההסתפקות במועט אינו בא לידי דאגה לעולם, שהרי לעולם יספיק לו במה שיש לו, ובגלל שנפשו שלווה יאריך ימים.

ומוסיף עוד, שיסוד זה חזינן גם בבית המקדש, שכן המשכן עשו מקרשים ויריעות, ולכן השרה שם קוב"ה את שכינתו במשך ת"פ שנה, מאז בנייתו במדבר ועד נוב וגבעון, ואילו מקדש שלמה שהיה בנוי בבנין אבנים יקרות נחרב אחר ת"י שנה, והיה לשריפת אש בעו"ה, וכן בית שני נחרב בימי יוונים והורדוס חזר ובנאו, ועם כל זה לא התמיד יותר מת"ך שנה, הרי שבהאי עלמא מתקיים יותר בנין עראי מאשר בנין קבע, והדברים נפלאים.

נב. אמרו חז"ל (קה"ר א לב) 'אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו, יש בידו מנה מתאוה מאתים, יש בידו מאתים מתאוה לעשות ארבע מאות', וכבר התקשו בזה, שהלא יש לו 'מנה' ומתאוה לעוד אחד וא"כ נמצא שמת וחצי תאוותו בידו. אלא ביאורו, שהרדיפה אחר התאוות גורמת לו להיות תמיד בהול ומבולבל, נוטלת ממנו את יישוב דעתו, ומביאתו לידי צער ועגמת נפש על שחסר לו את ה'מאתיים'. וממילא נמצא שתמיד חסר לו שני דברים. א. ה'מנה' השני. ב. מידת השמחה והמרגוע, וממילא אין לו אפילו חצי מתאוותו בידו, שהרי יש לו 'מנה' אחד בלבד וכולו יגון ואנחה על מה שאינו מצליח להשיג...

נג. לפני כמה שנים נלב"ע איש תם וישר שהיה מסתופף בצל קדשם של אדמורי"י לעלוב זי"ע ה"ה הרב ר' משה כהן ז"ל מבני ברק, שהיה ידוע בשם 'משה בן עליזה' מאחר שנפצע לפני שנים רבות מאוד, ומני אז לא היה מסוגל להזיז אבר, ובכל עת וזמן היה יושב בכסא גלגלים (ווילטשע"ר), ומלבד ראשו לא פעל גופו במאומה, אבל, ר' משה זה שרוי היה תמיד בשמחה, מעולם לא מש השחוק מעל פניו. שמעתי מבנו הר"י שיבדלחט"א ששאל את אביו, ילמדני אבי מורי, כיצד ניתן להיות שרוי בשמחה עצומה ובמאור פנים כה גדול כשמצבו כה קשה, וכל גופו כ'שבר כלי' ממש רח"ל, נענה לו רבי משה ואמר, הנה אילו היו כל הבריות שבעולם כמוני, כולם יושבים בכסאות גלגלים וזקוקים לעזרה בכל צעד ושעל אזי פשיטא שהייתי יכול להיות בשמחה, שהרי מה ביני לבין אחרים, אלא מאי, כולם בריאים ושלמים ורק אני משותק ומוטל בכסא גלגלים, וכי מן היושר שאהיה בצער ובעצבון על כך שכל ברואי עולם זכו לבריאות השלימה...

נד. ובזה ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע את הטעם שקוראים מגילת קהלת בחג הסוכות, כי הרוצה להיות ב'שמחה' צריך לזכור היטב שכל קנייני עוה"ז הכל הבל.

הושענא רבא

שאמרו בפייט 'בראש השנה ישפוטנו, וביום צום כיפור יכתבון וביום הושענא רבא יחתמונו'.

וביערות דבש (ח"א דרוש ו) 'והנה בינוניים אין נכתבים כלל בראש השנה, וביום הכיפור נכתבים, וחתומה שלהם יו"ד ימים אח"כ, וזהו סוף ב' לתישרי שהוא ליל הושענא רבא' (ומסיים, ולכך לא נכתב בתורה, כי תורה בכללה לצדיקים וכשרים נאמרה, שהחתומה שלהם ביום הכפור).

וזה לשון ה'סדר היום' (סדר יום הוש"ר) 'ולחיות היום הזה נורא מאד, ובו נחתמים כל הספרים כולם, והפסקי דינים ניתנים ביד כל תובע ומשטין, לכן צריך להרבות בו צדקה תפלה ותחנונים, לעורר הרחמים העליונים שירחמו עלינו, ויחתמו אותנו בספר חיים ובספר צדיקים לגאולה וישועה'.

הן הן הדברים אשר הביא השל"ה הק' (תחילת מס' ר"ה) בשם הקדמונים, שנתנו סימן בפסוק (עמוס ג ד) 'אריה שאג מי לא יירא', אריה ר"ת א'לול ר'אש השנה י'ום כיפור ה'ושענא רבא, כי גם בהאי יומא שואג האריה 'ומי לא יירא' מפחד הדין.

גם מצינו שיש בו מחילת עוונות דומיא דיום הכפורים, וכמו שכתב ב'מטה משה' (סימן תתקנו) מחז"ל, אמר הקב"ה לאברהם, אני יחיד ואתה יחיד, אתן לבניך יום

לעת חיתום - יום מסירת הפתקין

כתב בזה"ק"ה (ח"א רכ. בתרגום) ביום ההוא של 'ראש השנה' נכתבים ה'פתקים', וכולם נמצאים באוצרו של הקב"ה, אם זוכה האדם לשוב בתשובה שלימה קורעין את האגרות הללו. ואחר כך הכין הקב"ה את יום הכיפורים כיום תשובה - אם שב, טוב, ואם לאו, מצוה המלך לחתום האגרות. אם זכה ועשה תשובה שאיננה בשלימות, תולים לו עד היום האחרון שהוא עצרת - יום האחרון של חג הסוכות, ואז, זכה ושב בתשובה יקרעו האגרות, ואם לאו... יצאו הפתקים בית המלך וימסרו בידי הממונים לקיים הפסק, וכבר אינם חוזרים אל המלך רק ייעשו בפועל. והרי שיום הושענא רבא הינו 'יום הדין' בראש השנה וכיום הכפורים".

ואף שלכאורה משמע שהפתקים נמסרים בשמיני עצרת ולא בהוש"ר, כבר ביאר האר"י הקדוש (שעה"כ ענין סוכות דרוש ו, והובא ביסוד ושו"ר העבודה פט"ז) 'אעפ"י שנמסרו ה'פתקין' ביום הושענא רבא, עדיין לא ניתן רשות להשליחים לפעול דבר עד שמיני עצרת' - אם ישוב מיד יקרעו אותם הפתקים".

ובך כתב ה'רקאנטי' בפירושו על התורה (פרשת שלח) 'ולכן יש אומרים ביום הושענא רבא יחתמונו', היינו

נה. הנה נסדר לומר דברי הזה"ק האלו בסוף הלילה, ומה יפה ונעים אם ישכילו ללמדו בתחילת הלילה, כי אז יגשו אל הלילה הקדוש באופן אחר לגמרי.

נו. הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ביאר מדוע לא מצינו בתורת הנגלה מגדולתו של יום זה שהוא יום חיתום וגמר דין, כי לפנינו בישראל היתה ידיעה זו (שיום הדין הוא) גורמת להשבית ולהפריע את העם מקיום 'ושמחת בחגך', לכן הסתירו חכמינו דבר היותו יום הדין, אבל אחר ירידת הדורות שאין רועדים וזוחלים כל כך מיום הדין, ולאידך גיסא רצו חכמינו שישכילו בני ישראל לנצל שעת הכושר זו, על כן גילו לנו קדושת היום כי הוא נורא ואיום, וגמר החתימה בו ביום הוא ('הליכות שלמה' לחג סוכות עמוד רמא).

ויש להוסיף נוסף ביתר שאת, דאף בדורות הראשונים היה דבר הדין והמשפט ידוע ליודעי חן אלו חסידים ואנשי מעשה, והם ידעו איך לרצות את בוראם על ידי 'אבוקות של אור' ושמחה יתירה, כי השמחה היתה נעשית מתוך פחד ויראה, ובכך היו מרקדין ומבטלין כל הדינין דמעיקין, בבחינת 'שמחתי מתוך יראתי', אבל בדורות האחרונים איכא למיחש שמא מתוך השמחה יבואו לידי קלות ראש חלילה, לכן ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון יראת שמים, וכדי לעוררם גילו חז"ל רז זה, דאיכא דינא בעלמא בהאי יומא.

נז. אלא די ש דעות בין המקובלים האם ניתן רשות לשליחים בעלות השחר דשמיני עצרת או בתפילת מוסף.

ולחסר את החודשים כפי הצורך כדי שלא יחול הושענא רבא להיות בשבת, וכל כך למה, 'כי היו בוכים ומתחננים על המים, לכך לא יתכן בשבת'. ויש לנו להתבונן היטב בזה, כיצד דוחים את כל שאר ה'מועדים' שבירח האיתנים כר"ה ויוה"כ מחמת יום הושענא רבא, ומי נדחה מפני מי, הוי אומר קטן מפני גדול... ולא עוד, אלא שלא חששו לגרום שלא יחול ראש השנה בשבת ויבטלו תקיעת שופר בשבת, ולא טרחו אלא שלא יחול הושענא רבא בשבת, ומכאן תלמד על מעלת התפילות ונחיצותן ביום זה (והם כפיקוח נפשות ממש) עד שאי אפשר שיחול בשבת^פ, על כן 'שפכי כמים לבך' ביום זה כי כל מהות וענין חיי האדם תלויים ביום הזה^{סא}.

המיוחד לכפר בו עונותם, וזהו הושענא רבא, אמר לו הקב"ה לאברהם אם אין כפרה לבניך בראש השנה יהיה ביום הכפורים, ואם לאו יהיה בחושענא רבא...^{יב}

בשפון תליא - כחנו בפה לקרוע גזירות ולהביא שפע רב איתא בזוה"ק (ח"ג לב.) 'תנינן, ערבה דרמיא לשפון (ערבה הדומה לשפתים), הכי הוא ודאי בהאי יומא בשפון תליא' - כלומר, ביום הזה הבל תלוי בפי האדם. ובזמן זה - קודם גמר הדין עדיין בידנו להציל כל אחד את נפשו ונפשות ביתו^{יג}.

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים, כדכתב ה'רוקח' (הל' סוכות אות רכא) שבית דין היו מדקדקים לעבר

נח. וכן כתב ה'מחבר' (סי' תרס"ד ס"א) 'ומרבים קצת בנרות כמו ביום הכיפורים'.
נט. הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע אמר כי 'הושענא רבא' מתפרש בג' לשונות וכולם אמת, חדא, שהקב"ה שהוא רם ונשא יושיענו, וזהו הושענא רבא, כלומר שמבקשים אנו מה'רבא' הוא הבורא יתב"ש. השני, שיושיע הקב"ה את בני ישראל עם קודש המכונים 'בני בכורי ישראל', (שמות ד כב), ולפי"ז יתפרש הושענא רבא את 'רבא'. ועוד זאת שלישית, שיושיע אותנו הקב"ה בישועה גדולה ובגאולה שלימה ורבית שכולנו מצפים ומחכים לה.
ס. ה'מגיד מדובנא' נשא משלו למה הדבר דומה, לשתי מדינות שבמשך שנים רבות ניטשה ביניהם מלחמה על גבולות המדינות, זה אומר עיר ספר זו שייכת לי, וזה אומר שלי היא, והיתה המלחמה עקובה מדם וגבתה קרבנות הרבה משני הצדדים, ומעולם לא הגיעו להכרעה ברורה, בלית ברירה נמנו וגמרו (כדי לסיים את המערכה) שכל מלך ישלח אחד מגיבוריו לחזית, שם יכרו בור עמוק, ומי שיפיל את השני לבור הוא המנצח במלחמה לצמיתות, ועיר הספר תהיה תחת שליטתו לעולמי עולמים. כן עשו, כל מדינה בחרה לעצמו גיבור עצום וקבעו להם יום שבו יתאבקו זה עם זה בפני קהל ועדה, כדי שסוף סוף תסתיים המלחמות המיותרות, ואכן ביום ההוא הגיעו הרבה אנשים להסתכל ולראות מי ינצח במלחמה, והנה בתחילת המלחמה היה נראה שהצד האחד מנצח, כי 'גיבורם' משך בכח את הגיבור של המדינה השניה עד לפתח הבור, אך בהיותו שם התגבר השני והפיל את הראשון לתוך הבור, והוכרז הנצחון לבני מדינתו.

בשמחה רבה הזמין המלך את הגיבור וערך לכבודו סעודה גדולה כדי להודות לו על נצחונו, בתוך הסעודה כטוב לב המלך פנה אל הגיבור ושאלו, הן אמת שדידן נצח, אך שאלה אחת לי אליך, בתחילה היה נראה שהצד השני עומד לנצח, כשהוא גרר אותך בכח ובחוזק אל הבור ולא הצלחת להתגבר עליו, ובכל אותה העת הייתי מצטער ומודאג מאד מן התבוסה והמפלה, והרי ראינו שבסוף התגברת עליו, ואם אכן הנך חזק ממני, מדוע עשית כדבר הזה וגרמת לי להצטער, השיב הגיבור בחכמה, הא גופא הביא לי את הנצחון, כי נתתי לו למשוך ולגרור אותי אל פתח הבור, ובכך אפסו כוחותיו, ורק עי"ז הצלחתי להתגבר עליו בפתח הבור ולהפילו לבאר שחת... והנמשל למלחמת היצר והשטן, פעמים שהשטן נותן לאדם לנצחו בפרטים קטנים ושונים, אולם הוא אורב לו לצד פתח הבור כדי להפילו שם ח"ו, ולכן צריך להשגיח מאד במעשיו לדעת מה העיקר ומה הטפל.

במה דברים אמורים, כלפי הושענא רבא, לפעמים נותן היצה"ר לאדם להתעלות בר"ה וביוה"כ ואף כל ימי החג, ויתן לו להרגיש קדושה עילאה מתוך שמחת החג, אך כל כוונתו הוא להפילו בהוש"ר, כי אז יאמר לו בחלקלקות לשונו, שאינו צריך לנצל את הזמן במלואו, שהרי כבר עסק בעבודת הקודש בכל ימי החג וימים הנוראים שעברו עליו לטובה, ועתה ינוח מעט וילך בשרירות לבו, אמנם האמת דרחמנא ליצלן מהאי דעתא, וצריך להיזהר עד מאד שלא להתפתות לשמוע בקולו, שהרי הכל הולך אחר החיתום, ואם לא עכשיו אימתי, והוא כעומד על פתח בור עמוק ובחוסר זהירות הנו מסוכן למעוד לתוכו חלילה.

סא. עובדא הוה אצל הרה"ק מסאטמאר זי"ע שהאריך בתפלה בהוש"ר שחל להיות בער"ש עד שכבר כמעט פנה יום, ולכן הכריזו בבית המדרש שהנשים ימהרו ויחזרו לביתם כדי להדליק נרות שבת בזמנה בטרם יעבור הזמן

כתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (הוש"ר לב) בשם זקנו **צעקה'** (דברים כב כד), נמצאנו למדין מכאן 'כשהאדם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, דמצינו בנערה יכול לצעוק ואינו צועק מקרי רצון [ולא אונס], וכן המאורסה שחייבה התורה בעונש 'על דבר אשר לא תקנו חז"ל שכל איש ישראל יצעק היום הושענא' סב,

ולא יכשלו ח"ו בחילול שבת, ולקהל הקדוש שעמדו סביבו כחומה, פתח ואמר מנהמת לבו הטהור בקדושת היום בדרך משל, למה הדבר דומה לעיר אחת שתושביה סרחו על מלכם, ושופטי בית המשפט גזרו עליהם כליה, בצר להם התייעצו עם שרים ויועצים ונדע להם שביום פלוני נוהג המלך לטייל בגינה פלונית, ובאותה שעה אפשר לגשת אליו כדי לבקש ממנו חנינה.

באותו יום התייצבו פרנסי ונכבדי העיר באותה גינה, המתינו וציפו לקראת בואו של המלך, אך חלפו שעה ושעתיים והמלך לא הופיע, אולם הם המשיכו לחכות עד שכבר נטו צללי ערב ועדיין לא ראו את המלך, ומאד התעצבו אל לבם שמא הפסידו את תקוותם האחרונה. בין המשלחת היה גם פקח אחד, שאמר להם בבטחון, מי לכם עוד כהמלך בכבודו ובעצמו - שבוודאי שומר על חוקי המדינה, ואם דרכם של מלכי המדינה לטייל כאן ביום זה, בודאי שהוא שוהה כאן בקרבתנו אלא שלא גילה סודו לאיש, ומה שאין אנו רואים אותו בגלוי ובתפארתו הוא משום שהוא מסתובב בגדים פשוטים, לכן הבה נצעק כולנו אל מלכנו שיושיענו בכל מקום שהוא. ובזאת פנה הרה"ק מסאטמאר בזעקה 'עוד מעט יבא היום ויפנה, ואף שנדמה בעיני האדם שאינו זוכה לגילוי השכינה, אל יחשוב שכפי מה שנדמה לו כך הוא באמת, כי זה אינו, רק הקב"ה אתנו אע"פ שאינו נראה בעיני בשר, ולכן הבה נצעק כולנו כאחד 'הושע נא והושיעה נא אבינו אתה', שהרי אבינו הוא בכל מקום שהוא, ועל כן 'הושע נא' מכל צרינו, כי זה העיקר והיסוד לזעוק לבורא כל עולמים מעומק הלב, געבן א געשריי צום באשעפער (לזעוק לפני ה'), ובודאי יוושע.

מין הבאר

הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע נכנס פעם לבית המדרש בליל הושענא רבא, וראה שני אברכים המשווחחים ביניהם שיחת חולין, מיד ניגש אליהם ואמר להם 'מסתמא הנכם מדברים עניינים דחופים עד מאד שאי אפשר לדחות אותם מחמת חשיבותם, אולם מכל מקום היה עדיף טפי אם הייתם משוחחים בענין דחוף זה בעת תפלת 'כל נדרי' מאשר בלילה קדוש זה...', כי אכן חובת היום בתפילה אפילו יותר מים הכפורים.

פעם נכנסו קבוצת אברכים דורשים ומבקשים אל החסיד המפורסם רבי אליהו ראטה ז"ל (מנקיי הדעת שבירושלים, ומשמשו בקודש של הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע) בליל הושענא רבא, וביקשו לשמוע ממנו דברי חיזוק, מיד נענה בסערת לבו - אין הזמן פנוי אפילו לשיחות חיזוק וכיוצא בהן, מהרו וקחו ספרי תהלים בידכם והתפללו... כי חובה לנצל רגעים ושעות אלו במלואם, כי הזמן בוער כאש, ואסור לבזבז שעת כושר כזו. בספר 'הליכות שלמה' (לחג הסוכות עמוד רמא) הביאו ממנהגי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בלילה הזה, וז"ל. 'מתחילת ליל הושענא רבא היתה הנהגת רבינו באימה ויראה כבימים הנוראים, ומשעת צאת הלבנה עסק רוב שעות הלילה באמירת תהלים בהתעוררות רבה, ואף בימי זקנותו קם ממשכבו כמה פעמים במשך הלילה והמשיך באמירת תהלים, וכן זירז לבני ביתו שירבו באמירת תהלים וכו', ושנים רבות התפלל ביום זה תפלת שחרית כוותיקין, והוסיף שם, שמאד לא הוי ניחא ליה מאנשים שעלו לביתו 'ביקורי חג' לקבל פניו בלילה הזה, ואף עם אלו שבאו דיבר רק בקוצר אמרים, ומיד בתום שיחתו עמם חזר לאמירת תהלים.

סב. הנה זועקים אנו הושע נא והושיעה נא אבינו אתה, ונסמיך את דבר המעשה הידוע מהגאון רבי ישעי' ברדאקי זצ"ל שהיה ממייסדי הישוב בעיה"ק ירושלים, בעת אשר הפליג בספינה לעלות לארץ הקודש יחד עם בנו ובתו הקטנים נשברה הספינה באמצע הדרך (כשכבר היו קרובים לא"י) וקפצו לים לשוט ע"פ המים, האב הגאון רבי ישעי' לקח עמו את בנו ובתו ושט יחד עמם... תוך כדי שחייתו בים הרגיש שכוחותיו אוזלים, והבין שאם ימשיך לשאת את שניהם עליו יטבעו כולם במים אדירים, בשעה קשה זו התבונן ובירר לעצמו את ההלכה מי עדיף, את מי מהם הוא מחויב להפקיר בעבור השני, והחליט שהצלת הבן קודמת להצלת הבת כמבואר בפוסקים. בטרם עשה

להם טעם וריח עולה למדרגות רבות ביותר, אעפ"כ יש להם תערוכות מעשים טובים, [אולם] מי שאין לו טעם וריח הוא רק תפלה בלבד, וזה שאמר (תהלים קב א) 'תפלה לעני כי יעטוף' היינו שמתעטף כולו בתפלה כמו"ש 'ואני תפילה', וזה ערב לפניו יתברך, ונקראת ערבה (ובלומר ש'ערבה' הוא מלשון 'ערב'). ומטעם זה נקרא 'הושענא רבא', כי ביום זה נושעים בו גם השפלים שאין להם טעם וריח כנ"ל, והוא ישועה גם לדורות השפלים שלנו שאין לנו רק תפלה, וביום זה נפתח שערי תפלה בפיהם של ישראל, והוא 'הושענא רבא', שאפשר לזכות לישועות גדולות ביום הזה, אפילו לאיש שהוא בבחינת ערבה ואין בו לא טעם ולא ריח^{סד}.

משמע שאם יצעוק יענה לו בוודאי. ומחויב כל אחד לצעוק אף שאינו יודע מה הוא צריך ומה חסר לו, אעפ"כ יצעוק סתם הושענא'.

יום ערבה - פתח תקווה גם למי שאין בו לא טעם ולא ריח ואף מי שאין בו מעשים, והוא דומה לערבה שאין לה לא טעם ולא ריח, יכול לבקש ולהיענות ביום הזה^{סג}, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (סוכות תר"מ ד"ה ערבה) דהנה אמרו במדרש (ויק"ר ל יב) שה'ערבה' היא כנגד מי שאין בו לא טעם ולא ריח, ומה חשיבותם של אלו - 'אך הפה שהוא עיקר כחן של ישראל - הקול קול יעקב, אם כי בוודאי קול הצדיקים שיש

מעשה לעזוב את בתו הטובעת, אמר לה בלב נשבר ובחרדה, הנה ביררתי את ההלכה, וכדי להציל לכה"פ ב' נפשות הנני מוכרח לעזוב אותך לנפשך... משמעה הבת את דברי אביה, החלה לצעוק 'אבי'... 'אבי'... אין לי על מי להישען כי אם עליך - האם תעזבני ותשליכני למצולות ים (רחם נא עלי, מבלי לחשוב חשבונות' שעפ"י דין יש לך לעשות כן), לשמע דבריה נזדעזע האב עד מאד, והחל זועק אל ה' שיצילם מן המיצר, והרגיש מיד שהוא מקבל כוחות חדשים בעוז ותעצומות ובכוח זה המשיך לשוט עד חוף מבטחים כשכל הג' שלמים ובריאים.

והיו מרמזים בפסוק (תהלים סח לה) 'תנו עוז לאלוקים', שבתפילתנו אנו נותנים כביכול עוז וכח כלפי מעלה לעזרנו ולהושיענו. וכן כתיב (שם קלא ב) 'כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי' וברש"י 'הנני עליך כמו שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך, כגמול שהוא נתון עלי אמו נפשי בקרבי לנגדך כיונק על שדי אמו'. וכן פי' ב'מצודות דוד' נפשי כתינוק הנגמל משדי אמו שכל בטחונו על אמו כן בטחוני בד' (ספר מאריה דארעא דישראל תולדות חייו של הגר"ח זאנענפעלד). אף אנו נאמר לענייננו, כאשר הבן זועק אל אביו - אבי אבי, חייב האב לפעול כל מיני ישועות, אף אם אינו עפ"י דין ויושר, מ"מ ברחמים גדולים יושיעו ויצילו, ע"כ בעמדנו בזה היום הושענא רבא נזעק הושע נא והושיעה נא 'אבינו אתה' - על מי נשען אם לא עליך אבינו שבשמים, כאשר נזעק כן בוודאי נוושע ב'הושענא רבא'...

הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (ליקוטי אמרים אות יג) מבאר הטעם שאומרים תחילה 'אני והו' הושיעה נא', לאחר מכן מבקשים 'אנא הושיעה נא', שוב חוזרים ומאריכים בלשון הבקשה 'אנא א-ל נא הושע נא והושיעה נא' עד שלבסוף אומרים 'אנא א-ל נא הושע נא והושיעה נא אבינו אתה', בדרך משל לבן מלך אשר גרשו אביו מהיכל המלך, ומרוב עיתים וימים נקרעו בגדיו עד שהלך לבוש בסחכות, בבגדים מטונפים ומקורעים, והתעורר לחזור אל המלך, אך התבייש להודיע כי בן המלך הוא, על כן ביקש נדבה, ונתנו לו כפי שנותנים ל'ארחי פרחי' ולקבצנים מן השוק, אך הלה לא הסכים לקבל וביקש נדבה גדולה יותר, והסכימו למלא מבוקשו ונתנו לו מתנה מכובדת יותר, אך שוב מיאן לקבל, שאלו המלך מפני מה אינו מתרצה בסכום מעות שקיבל, השיב כי קרוב הוא אליו 'ומן הדין' שיקבל כפי שנותנים לקרוב, ואכן העניק לו המלך מתנה הגונה, אך הלה חזר וטען שקרוב הוא מאוד אל המלך ואין ראוי שיקבל כפי שנותנים ל'קרוב רחוק', עד שלא היה יכול להתאפק וצעק מקירות ליבו הלא אתה אבי... כך בתחילה מתביישים אנו לבקש ועל כן מבקשים רק 'הושיעה נא' במתנת חנם, אך בהמשך מבקשים אנו יותר כדין קרוב על כן 'הושע נא והושיעה נא', עד שלבסוף צועקים 'אנא א-ל נא הושע נא והושיעה נא אבינו אתה', ומאחר שאנו בניך ואתה אבינו אם כן אין גבול לשיעור הנתינה, וכמה שתתן לנו אינו מספיק לגודל רחמנות האב על הבן...

סג. הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור זי"ע העמיס בלשון חז"ל (שבת לא.) 'צפית לישועה', שעל האדם לצפות ולקוות להשי"ת ביום הישועה זה הושענא רבא, ושאלה זו ישאלו את האדם בבית דין של מעלה, מדוע לא 'צפית לישועה', כי גם הנבזים והשפלים במצבם הרוחני יכולים להיוושע ביום נשגב זה.

סד. כיו"ב כתב עוד הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרי"ג ד"ה ליום) וז"ל. מה שקבעו חז"ל רוב תפלות בזה היום. כבר כתבנו שנקרא הושענא רבא שיכולין להוושע בו אפילו השפלים ודורות השפלים שהם בחי' ערבה לא טעם

מפני ששופכת נפשה בתפילתה עד שמעלה חן בפני המקום ב"ה, וזהו הושענא רבא.

והושענא אלוקי ישענו - המתקת הדינים, וביותר ע"י הערבה בתב הר"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (הוש"ר אות ד) לרמוז במה שנהגו להסיר הטבעות שבלולב ביום הושענא רבא^{סה} (מישר"ע סימן תרס"ד ס"א), שהוא כמו שכתוב (אסתר ה ב) 'ויסר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי', כי החותם נמצא בטבעת המלך כמו שכתוב (שם ה) 'וחתמו בטבעת המלך', וסתם המלך

והמעם שמכונה בשם הושענא רבא יתבאר על פי מה דאיתא במדרש (שמו"ר מה ו) על הפסוק 'וחנותי את אשר אחון', באותה שעה הראה לו הקב"ה את כל האוצרות של מתן שבר שהן מתוקננין לצדיקים וכו', ואחר כך ראה אוצר גדול, אמר האוצר הזה של מי הוא, אמר לו מי שיש לו אני נותן לו משכרו, ומי שאין לו אני עושה לו חנם ונותן לו מזה, שנאמר וחנותי את אשר אחון, למי שאני מבקש לחון, וכן 'ורחמתי את אשר ארחם', ומשום כך הערבה שאין בה מעם וריח זוכה לישועה גדולה ולאוצר גדול משל צדיקים

ולא ריח. ויש להבין א"כ מה כחם. אלא דהא כתיב (תהלים קטז ו) 'דלותי ולי יהושיע', פירוש על ידי שיודעים שהם דלים וצריכין להוושע - תבוא להם הישועה. וכ"כ חז"ל אעפ"י שאני דלה לי נאה להוושיע הוא מטעם הנ"ל... כי עיקר הישועה לדלים. ולכן עיקר הישועה שיבוא משיח צדקנו במהרה מוכן דוקא להיות בדורות השפלים.

סה. בגמרא (שם) איכא תרי טעמי למה מוליך ומביא ומנענע עם הלולב, חדא 'מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו', ועוד 'כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד, כדי לעצור טללים רעים', ובפמ"ג (משב"ז סימן תרנא סק"ב) כתב נפק"מ בין הטעמים, ופותח וכותב 'לי העני יש בכאן רמז', דלפי הטעם שמנענע כדי להעיד שכל ארבע רוחות שלו יתב"ש אם כן אינו צריך כי אם הולכה והבאה ולא לכסכס בעלים, אבל לטעם 'כדי לעצור' צריך טירוף וכסכוס כדי לנענע כחו של קטיגור, והגם שהוא איירי בנענועים שבכל ימי סוכות, מיהו מדבריו למדנו טעמא רבא למה בהוש"ר נוהגים להוריד ולהסיר הטבעות, שהרי ביום הזה צריך להשתיק הקטיגור ויקח הסניגור מקומו, ועל ידי הסרת הטבעות מתנענע הלולב חזק יותר.

שנה אחת פתח הר"ק ה'קדושת יום טוב' זי"ע בקול חוצב להבות אש קודש, ואמר דברים נוקבים בדרך משל, למה הדבר דומה, לבן מלך שהלך שובב והסתובב באשפתות ולא התנהג כמעמדו הרם, לכן גרשו המלך מעל פניו והגלה אותו למדינה רחוקה, והנה בבואו לשם קיבלו אותו בני הכפרים בגסות כדרך שקיבלו שאר האנשים, וכמה שניסה להסביר להם שהוא בן מלך היו לועגים לו ומבזים אותו בכל עת ובכל שעה, ולא עוד אלא כיון שניסה לשלוט ולמלוך עליהם היו מכים ומציקים לו ומלבישים אותו בבגדים צואים, למותר לפרש גודל צערו של הבן וייסורי נפשו מתוך מצבו השפל, והתחיל להתגעגע אל אביו בגעגועים עזים. מה רבה היתה שמחתו כאשר לאחר זמן רב נודע לו שבתוך כמה שבועות יבוא המלך לבקרו, אולם גם בני הכפר שמעו על דבר ביקורו של המלך, וידעו שאם יתוודע למלך מה שעוללו לבנו יענשו קשות, על כן מיהרו והסירו ממנו את בגדיו הצואים ותחתיהם הלבישוהו בבגדי חמודות, וכבדוהו בכבוד מלכים, ואכן, בבוא המלך שמח מאד לראות את בנו לבוש בבגדי יקר ותפארת והולך בדרך טובים ומתנהג בדרכי מלוכה, עד שכבר החליט בלבו שעדיף שהבן ישאר עוד באותו כפר כדי שיושלם במידותיו הטובות. כאשר נודע לבן על החלטת אביו נשבר לבו בקרבו, והלך להתייעץ עם אחד מאוהביו כדת מה לעשות, והוא אכן נתן לו עצה הגונה, שימהר לפשוט את בגדיו המפוארים וילבש תחתיהם את הבגדים הצואים, ובזאת יכנס אל אביו ויגלה לו שהוא לבוש בבגדים אלו במשך כל ימות השנה, ויבקש על נפשו בתחנונים על הסבל והעינוי מבני הכפר שמתאכזרים עליו ומענים אותו בצרות קשים ומרים.

והנמשל ביאר ה'קדושת יום טוב', דהנה הנשמה יורדת לעולם הזה ובמשך כל השנה מטנף הגוף את הנשמה, וגורם לה לסבול צרות ויסורים, אולם ביום מן הימים שומע הגוף כי בא ה' לשפוט את הארץ בראש השנה, ולכן חוזר האדם בתשובה ומזדכך ומנקה את הנשמה מכל לכלוך, עד שבימים הנוראים עומד האדם באימה ויראה לפני אדון הכל ומתלבש בבגדים נאים ולבנים צחים כשלג, ואף אומר בקול רם 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' כמלאכי השרת משרתי עליון, עד שנראה בעיני פמליא של מעלה שאין יותר טוב מחיבורם של הגוף והנשמה גם יחד, אולם הנשמה יודעת שכל הפעולות הללו אינן אלא לשעה, וכאשר יחלפו הימים הנוראים יחזור הגוף לסורו ח"ו, ולכן אנו מסירים את הטבעות מהלולב בעת תפלת הושענא רבא, להורות ולגלות דעת על גודל צערנו ושיחנו

היסורים שנגזר על האדם לסבול בהאי עלמא, וידוע מה שכתב האר"י ז"ל (שער הכוונות סוכות דרוש ח) ומקורו מהור בזה"ק (פר' צו לא): שבהושענא רבא מבטלין כל הדינים בחביטת ה' ערבות^ס וממילא אין עוד כרגא דמלכא לשלם, ולכן היו מלקטים ההושענות מ'מוצא' לרמוז שנפטרים ביום זה מכרגא דמלכא^ס.

ובך כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (דף קמב): 'ובהושענא רבא על ידי חביטת הערבה, הכל הוא בכדי להמתיק הגבורות, ושיושפע החסדים בעולם'.

עוד כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (דף יז): 'ובפרט בהושענא רבא צריך מאוד לעשות תשובה בעת חביטת הערבה, שבעת ההיא הוא גמר החתימה, וצריך האדם מאוד לעשות תשובה לפני הקב"ה, ועי"ז בורא בריה חדשה כידוע, כי ערבה בגימטריא זרע, ובגימטריא עזר'.

רומז למלך מלכי המלכים - שנותן החותם לצדיקים, ואומר להם 'כתבו על היהודים וחתמו כטוב בעיניכם', ונותן הממשלה אל הצדיקים, והנה אמרו חז"ל (ויק"ר ל ט) לולב זה הקב"ה, על כן לוקחין ממנו (מהלולב) את הטבעת, להראות אשר חותם הטוב של הושענא רבא, הן ליבות והן לחוב, הכל מוסר הקב"ה לישראל לעשות כרצונם וחפצם.

שנינו בסוכה (מה). 'מצות ערבה כיצד, מקום היה למטה מירושלים ונקרא 'מוצא', יורדין לשם ומלקטין משם מורביות של ערבה, ואמרו שם בגמרא, 'מאי טעמא קרי ליה מוצא, אידי דמיפק מכרגא דמלכא קרי ליה מוצא', פירוש כיון שהוציאו אותו מכלל חיוב המס, על כן נקרא 'מוצא' כי הוצא מן המס.

וב'שיר מעון' (להגר"ש סופר, הוש"ר ד"ה במתני') מבאר בדרך רמז, דקאי על 'כרגא דמלכא דשמיא' אלו

מזה שאיננו קשורים ואגודים במלך א-ל חי וקיים כדת וכנכון, וכל השנה אנו לבושים בבגדים צואים, וחוזרים בתשובה ומתוודים ומוודים לפני הקב"ה בחרטה על העבר ובקבלה על העתיד שמכאן ואילך נהיה טובים באמת, ואז צועקים 'הושענא'.

סו. כתב במנורת המאור, שמעתי שיש בה בערבה של הוש"ר סגולת שמירה למתכוין בה בסכנת דרכים. ומן העניין לציין מה שכתב בספר ליקוטי צבי (ענייני תפילת הדרך) בשם קדמון שאם נמצא על אם הדרך במקום סכנה אם יש אתו ערבה חבוטה מה טוב, ואם לאו יזכר במקום שהניחו ויאמר אני והו הושיעה נא ויראה ניסים. כעין זה כתב הכף החיים בשם ספר התניא, שהיו מניחים את הערבות החבוטות בראש מיטתן לחיבוב מצוה. וכמה יש להתבונן בדבר, שאם המחזיק בערבה חבוטה ואומר אני והו הושיעה נא רואה ניסים ושמירה בדרך, אם כן קל וחומר בן בנו של קל וחומר למחזיק בידו אגודת ערבות ביום הושענא רבא וחובטן ואומר אני והו עד כמה שעת הכושר היא להשפיע עליו שמירה עליונה בכל העניינים.

ידוע שבימי מלחמת העולם הראשונה חילק ה'אור שמח' לאותם שנאלצו לצאת לקרב מהערבות החבוטות לשמירה ולהצלה מסעירות המלחמה, ואכן כל אותם שקבלו מידו שבו לביתם בריאים ושלימים בגוף ובנשמה, ולא מילתא זוטרתיה היא כלל כידוע.

בספר המידות מביא בשם ספר יפה ללב שסגולה לפחדים אצל ילדים וכדומה, מיוחד לילה וחלום, שיניח מהערבות מתחת מראשותיו וישן עליה וייעלמו הפחדים.

סז. וכיון שניתנה הרשות לדרוש יש להוסיף על דבריו, דהנה מבואר ב'ספר החינוך' (מצוה שכד) שהערבה דומה לפה, והרמז שצריך לשמור את הפה מלשון הרע, וכיוצא בזה הסביר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מה שאמרו (סוכה לד.) בסימני הצפצפה שהיא פסולה לערבה 'עלה שלה עגול, ופיה דומה למגל', היינו שהוא מצפצף כציפור 'ועלה שלה עגול' דהיינו פתוח ואינו נזהר לסגרו כראוי, והיינו דאמרו שם 'פיה דומה למגל', היינו שדוקר את חברו בחרב פיפיות ומעליבו ומביישו, ומשום הכי הביאו את הערבות הכשרות מהעיר 'מוצא' שנפטרים שם ממס המלך מלכי המלכים, לרמז שהשומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. ואפשר שלכן נוטלים אגודה של חמש ערבות בהושענא רבא וחובטים אותה חמש פעמים, שהוא כדי לכפר ולתקן את חמשה מוצאות הפה, שהרי ערבה מורה ומרמזת על שמירת הלשון.

שמנ"ע ושמח"ת

שהרי קדושת יוהכ"פ היא על ידי עינוי הנפש ואילו קדושת שמיני עצרת היא על ידי שמחה, וזה נקרא (שה"ש ז ז) 'מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים', כי אהבת ה' על ידי עינוי, כמו יוה"ב, למטה ממדריגת אהבת שמיני עצרת שהיא על ידי שמחה, ויום השמיני הוא בעצמו כמו יוהכ"פ [כי בשניהם יש בקרבן מוסף רק פר אחד לחטאת], ואפ"ה קדושתו יותר מיוה"ב - על ידי שמחה - חדוותא דמלכא עם ישראל^{סט}.

ובבך מבאר החת"ס הטעם, ששונה שמיני עצרת מכל המועדים שקדושתם עומדת על דבר מצוה, כגון 'קרבן פסח' בפסח, שתי הלחם בשבועות, שופר בראש השנה, עינוי הנפש ביום הכיפורים, ונטילת לולב וסוכה בחג הסוכות, כמו כן עיקר מצוותן אינה אלא ביום לכן אמרה תורה לשמוח בהם ביום, אבל קדושת שמיני (עצרת) אינו אלא ע"י שמחת האדם, שמתענג על ה' וחדוותו יתברך, ואינו עומד על מצוה מיוחדת, ולכן דרשו חז"ל (סוכה מה.) 'לרבות לילי יו"ט האחרון של חג לשמחה'.

עוד איתא בזה"ק (ח"א רח:) על הפסוק (בראשית מה א) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, וז"ל (בתרגום) בשעה שהקב"ה מתייחד עם בני ישראל, אין שאר אומות ועמים יכולים להיכנס עמם, כגון כך (במדבר כט לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', כי בזמן הזה

עכבו עוד יום אחד - הקירבה שבין ישראל לאביהם שבשמים ביום זה

איתא בזה"ק (ח"ג לב.) 'וישראל ביומא דא [בהושענא רבא] מסיימי דינין דלהון [מסיימים את הדינים], ושראן בברכתא [ומתחילים את הברכות], דהא ליומא אחרא [שמיני עצרת] זמינין [בני ישראל] לאשתעשעא במלכא^{סח} לנטלא מניה ברכאן לכל שתא [לקבל מאתו ברכות לכל השנה] ובהוא חדוותא לא משתכחי במלכא אלא ישראל בלחודיהו [ובאותה שמחה לא יימצאו אלא בני ישראל לבדם], ומאן דיתיב עם מלכא ונטל ליה בלחודיה כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה' [וכל היושב לבדו עם המלך - יבקש ככל העולה ברצונו, וימלאו בקשתו].

נפלאים המה דברי הרמ"ע מפאנו (מאמר חיקור הדין ח"ב סוף פכ"ז) שלשון 'חג' מורה על חוגה ועיגול הסובב על נקודה פנימית ומרכזית, ולכן שמיני עצרת לא נקרא חג (עי' שו"ע סימן תרסח), כי כל שאר הימים טובים סובבים את נקודת השמיני עצרת, כי הוא קדושה העליונה מכל הקדושות, אפילו מקדושת יוהכ"פ, ולא שייך לקרותו חג.

הוסיף הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, סוכות תקפ"א ד"ה והיית), שקדושתו שונה משל יום הכיפורים,

סח. איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד) וכן מובא ברבים מספרי הקודש, שבחג הסוכות אנו יושבים בסוכה תחת הסכך שהוא בחינת חופה שהקב"ה פורש חופתו עלינו, ואילו ביום שמיני עצרת הוא כענין היחוד לאחר החופה [ועיין עוד ב'בני יששכר' (מאמר י אות י) שהפליג נוראות בגודל הקרבה והאהבה שיש בשמיני עצרת מה שאין הפה יכול לדבר לרוב קדושתם].

והנה בכל המועדים הזהירה תורה (דברים טז טז) 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו', ולא יראה את פני ה' ריקם, כי אין ביאת האדם רצויה לפני הקב"ה כאשר היא ריקנית, אלא בכדי שיוכל בשר ודם לקבל פני השכינה עליו לרצות את קונו בקרבנות כדי להתקרב אל השי"ת, אבל בשמיני עצרת אינו צריך לעשות כלום כדי להוסיף דברי ריצוי לקרב בין ישראל לאביהם שבשמים, אלא עצם ביאתו הוא השמחה והריצוי לפני הקב"ה, 'כדי שאהנה מכם'.

סט. בדרך רמז פירש הגר"א (ביאור הגר"א משלי לא כה) את הפסוק 'עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון', עוז זה ראש השנה שהקב"ה יושב על כסא דין בעוז ותעצומות לשפוט כל יושבי תבל, הדר זה סוכות שנוטלים פרי עץ הדר כמצות היום, 'ותשחק ליום אחרון' זה יום אחרון של חג - שמיני עצרת שעליו נאמר (דברים טז טז) 'והיית אך שמח' (ומשם נלמד (סוכה מה.) שמחה ליו"ט אחרון של חג).

משאלותיהם, ואנו דומים לבן המתחמא אל אביו שעושה לו בקשתו.

ובמו שכתב ב'יסוד יוסף' (פרק עט) 'ומנהג ישראל להוציא כל הספרי תורה שבהיכל, להראות חיבה גדולה להשי"ת ב"ה, כמו אב האוהב לבנו חביבו, ופותח לו כל גנוי אוצרותיו, ואינו מונע ממנו כלום, הכי נמי להריק אלינו כל האורות הקדושות, באופן שגם אנחנו נהיה כלי מוכן לקבל קדושה העליונה, ולא לפגום ח"ו".

ובך כתב הגאון רבי חיים פאלאג'י זצ"ל (מועד לכל חי כה א) וז"ל, מאד מאד יזהר בתפילות שמיני עצרת, לאומרים בכונה גדולה, כי מלבד שכל תיקון של הימים מיום ר"ה עד שמיני עצרת הוא נשלם, והכל תלוי ביום הזה, עוד בה, כי אין בכל אלו הימים יום רצון לה, לשמוע ה' תפילתו בכל מה דבעי ביום הזה".

והרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע אמר, שתפלת 'גשם' בשמיני עצרת מסוגלת לפרנסה. וב'ייטב פנים' (שמחת הרגל אות א) הביא הטעם שמתפללים תפילת גשם [דהיינו עניני גשמיים] בשמיני עצרת, כי בו פוסקים על האדם מסת פרנסתו, ורמזו כן בפסוק (במדבר כט, לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', וידוע כי חז"ל אמרו (ביצה כח:) לכם - לכל צרכיכם, המורה על כל צרכיו הגשמיים של האדם, ונרמזו גם בלשון חז"ל (סוכה מח.) 'שמיני [עצרת] רגל בפני עצמו הוא', היינו שהוא הזמן הראוי להעתיר ולבקש על צרכי עצמו, שישפיע קוב"ה השפעות טובות גם בענייני גשמיים".

נמצא הקב"ה בחבורה אחת עם בני ישראל לבדם, ועוד מפרש כן על הזמן העתיד לבוא, אך כבר כתב ה'שפת אמת' (תרל"ב ד"ה ח' ימי) דקדושת שמיני עצרת היא כעין דלעתיד לבוא, ונמצא ששני הפירושים עולים לקנה אחד.

כתב הרמב"ן בפירושו על התורה (פרשת אמור) לבאר הטעם שאין צריך ליטול אתרוג בשמיני עצרת וז"ל. אבל בשמיני אינו צריך - כי הוא עצמו הדר. ואף כי וודאי רב הנסתר על הנגלה בדבריו הקדושים, מכל מקום חזינן כאן, שהיום גדול ונורא וכולו הדר שבהדרים, וב'ספר החינוך' (מצוה שכה) כתב הטעם שאין נוטלין לולב ביום השמיני כי יום שמיני עצרת בולו לה'.

ענינו ביום קראנו - ימים המסוגלים מאד לקבלת התפילות איתא בחז"ל (ילק"ש פנחס תשפב) 'ביום השמיני עצרת - למה נעצרו עוד יום אחד, רב אמר, משל למה הדבר דומה, למלך שהגיע לו יו"ט, באו אריסיו וכבדו אותו, באו בני ביתו וכבדו אותו, היתה מטרונא מרמזת בהם, עד שנוהג עמכם תבעו צרכיכם מן המלך, כך התורה מרמזת לישראל, תבעו צרכיכם'. והיינו כי הזמן מסוגל לקבל כל התפילות ולהשפיע שפע טוב לכל השנה הבעל"ט, ובלשון הזה"ק הנ"ל כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה, על כן כביכול התורה מרמזת לישראל אל תאבדו את שעת הכושר ואת העת-רצון המיוחדת הזאת, אלא תבעו צרכיכם. כי לגדל התעוררות האהבה דרחים קוב"ה לבניו הרי הוא ממלא להם כל

ע. הא למה הדבר דומה, ליום השוק שהרוכלים מוכרים חפצים יקרי ערך במחירים מוזלים ביותר, והנמצא שם יכול לקנות 'מציאות' בפרוטות ולמוכרם בביתו בסכום רב ועצום, והטיפש יסתובב כל היום כולו בשוק ולא יקנה מאומה, ובלילה יחזור לביתו וימרוט את שערות ראשו בצער על שלא ניצל את ההזדמנות הנפלאה. עא. וכן זירז הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע לסיים את ספר תהלים בשמיני עצרת, כי שערי שמים פתוחים ביום הזה, ואף אמר שבית המדרש שאין מסיימים בו תהלים לא יקרא 'נדבורנא בית המדרש', כי זמנים אלו מסוגלים מאד לתפילות שתתקבלנה.

עב. הרה"ק ה'עבודת ישראל' מקאזניץ זי"ע הפליג (בספרו, לשמיני עצרת) עד כמה ניתן לפעול בהאי יומא, דהנה בגמרא (תענית ז.) נחלקו האמוראים כמה 'גדול יום הגשמים', רבי אבהו אמר 'גדול יום הגשמים מתחיית המתים', רב יהודה אמר 'כיום שניתנה בו תורה', רבא אמר 'יותר מיום שניתנה בו תורה', ובהמשך הסוגיא (שם ע"ב) 'כיום שנבראו שמים וארץ', ורב אושעיא אמר 'שאפילו ישועה פרה ורבה בו', ועיי"ש עוד דברים נשגבים, ופירש העבודת ישראל, ד'יום הגשמים' קאי על יום שמיני עצרת שבו מתפללים על ה'גשמים'. ונפלא הדבר למתבונן, כי הרי כלל ידוע ש'אלו ואלו דברי אלוקים חיים', נמצא שכל דברי האמוראים גם יחדיו מתקיימים היום... ורפואות וישועות לרוב נשפעות בעת הזאת. בליקוטי מהרי"ח כתב בשם הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע לרמז על זה היום בלשון הכתוב (תהלים קד כט-ל) 'תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון, תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה', 'יגועון' - זה ראש השנה שכל הבריאה

מלכות שמים שלימה, וזהו (במדבר כט לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה' - שאפשר לעצור ולעכב את הפתקין. ולכן כתיב 'תהיה לכם' - אותיות 'מלך', כי עד שמיני עצרת אפשר עדיין לתקן ולקבל על עצמו עול מלכות שמים ולשוב בתשובה לפני הבורא יתב"ש"ע.

דרש הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע (מהר"י, סוכות) בדברי חז"ל (סוכה מח.) 'שמיני [עצרת] רגל בפני עצמו, לענין פז"ר קש"ב' (סימן לששה דברים ששמנ"ע שונה מחג הסוכות, וסימן פז"ר קש"ב, עי"ש ברש"י ותוס'), היינו שביום זה מתקבצות כל התפילות שמאזיה סיבה לא עלו לרצון לפני כסא הכבוד, והיו מפוזרים בעולמות העליונים ועתה עולים לפני כסא הכבוד לרצון והקב"ה מקשיב להן, והיינו 'פזר קשב' שהקב"ה מקשיב לתפילות הנפוצות ע"ה.

כתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (לסוכות) בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בשם רבו הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע שהזהיר לחסידים שביום שמיני עצרת יתפללו כולם בציבור, ובוה יתקנו כל התפילות אשר התפללו ביחידות בכל השנה ע"י.

שישו ושמו - סגולת ההקפות הריקודים והשמחה בתורתנו הקדושה

איתא ב'יסוד ושורש העבודה' (פמ"ז) 'וכל הזהיר בשמחה של תורה ביום הזה, במזל שלא יפסוק תורה מזרעו'. וכך היה מנהג גדולים וקדושים שהיו מפזרים

והזמן גופא משפיע רב ברכות על בני ישראל, כפי שמביא הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שמח"ת תרע"ג) בשם 'אדמו"ר [רבי חנוך העניך] הכהן הגדול וצללה"ה מאלכסנדר', שלכן אין מברכין 'ברכת כהנים' בשמחת תורה ע"י כי ביום הזה קוראים בתורה וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים את בני ישראל, 'ונגאי הוא לברכות משה רבינו ע"ה שנצטרך עמחן עוד לברכות של הכהנים'.

והקשה ה'שם משמואל' על דבריו, דא"כ לא יעלו הכהנים לדוכן לעולם, שהרי ברכותיו של משה לעולם קיימות, לפיכך מחדש, שבעת שקורין את הברכות (בכל שנה ושנה) הוא כאילו משה רבינו ע"ה עומד עדיין ומברך את הברכות, ולכן רק אז יש משום נגאי להוסיף בברכות (ומוסיף שם, שהוא בתנאי, שנהיה 'כלים' [ראויים] לקבל כמו אז - היו הברכות פועלות תיכף, כי הברכה לא חלה אלא לפי ערך הכנת המקבל, עי"ש).

והחכם עיניו בראשו להרבות בתפילה מתוך התעוררות תשובה, בכדי שיוכל לפעול לעצמו ולכל בני ישראל 'שנה טובה ומתוקה', וכמו שביאר הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (באר משה שמנ"ע ד"ה ביום השמיני), שלכן נקרא רגל זה בשם 'עצרת' מלשון עצירה ועיכוב, שהגם שהפתקין יוצאין בהושענא רבא, עכ"ז מעכבין אותן עד שמיני עצרת, שיש עוד זמן להאדם בשמיני עצרת לשוב בתשובה ולקבל עליו מלכותו יתברך, עול

מתחלת מחדש, והבריאה הקודמת כלא היתה ובבחי' גויעה. 'ואל עפרם ישובו' - כנגד יום כיפור שבו הבריות נדמים למלאכי השרת ואין בבחי' אדם. 'ותחדש פני אדמה' - כנגד שמיני עצרת שממנו נשפע הברכות לחידוש האדמה והשנה כולה.

עג. אין זה לכל המנהגים, אלא שרבו המקומות שנהגו כן.

עד. הובא בשם הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לרמז בדברי הגמרא (עירובין נד.) החש בראשו - שלא עבד כראוי בראש השנה, יעסוק בתורה - ישלים עצמו ביום שמחת תורה.

עה. כתב הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע, (שער יששכר, זמן שמחתנו אות יז) שיש לו בקבלה איש מפי איש עד ה'חזרה' מלובלין זי"ע אשר קיבל ממנו הבעש"ט זי"ע מפי אליהו הנביא, שהמכוון בתפלות בשלשה ימים אלו, הוש"ר שמיני עצרת ושמחת תורה, מובטח לו שיכוון בתפלה בכל ימות השנה.

עו. הרה"ק רבי דוד מקאצק זי"ע היה נוהג מזמן לזמן להתפלל ביחידות (וסוד ה' ליראיו), שנה אחת בשמיני עצרת הבחין אביו הרה"ק רמ"מ מקאצק זי"ע, שבנו אינו נמנה בין המתפללים, ושלח לקרוא לו, באמרו שביום הזה חותמים גזר דינו של אדם בענין הפרנסה, וכדי להוציא כאור דינו צריך להתפלל בציבור, ונתן רמז לכך, כי בפסוק (דברים טז טו) 'והיית אך שמח אמרו (סוכה מה.) לרבות יום אחרון של חג לשמחה, וס"ת של והיית אך שמח הוא חת"ך כשמו של המלאך הממונה על הפרנסה כידוע, לרמז שאז גמר החתימה בענין הפרנסה.

ורוקדים בכל כוחם ומעוזם לכבוד התורה הקדושה^ע, נוהר מאד בדבר זה, להקיף את הס"ת, או לפניו או וכה כתוב ב'שער הכוונות' (דרושי חג הסוכות דף קד.) לאחריו, ולרקד ולשורר לפניו בכל יבלתו^ע, בליל מוצאי למהרח"ו זי"ע, 'וראיתי למורי ז"ל [האר"י הקדוש] שהיה יום טוב אחר תפלת ערבית. ומפי השמועה מקובל

מין הבאר

סוד גדול גילה לנו הרה"ק ה'שמח ישראל' זי"ע (הובא בתפארת רבותינו דף קיז), דהנה כתיב (שמואל ב' ו טז-כג) כי מיכל לא היה לה ילד כי 'ותבז לה בלבה' - שהביטה בבזיון על דוד שהיה מפזז ומכרכר לפני ארון ה', אמור מעתה, במידה טובה מרובה - להיפך, המפזז ומכרכר בכל עוז מבלי להביט על עצמו ועל כבודו, יזכה לילד... עובדא ידענא באחד מבני חבורתנו שהמתין כמה וכמה שנים מיום נישואיו ועדיין לא זכה לחבוק בן, מה עשה, בהגיע יום שמחת תורה בעת הריקודים לכבוד התורה, היה מפזז ומכרכר באופן נפלא, וממש ביזה עצמו לשם כך, ואכן, כעבור תשעה ירחים נולדה לו בתו הבכורה, וכמעשהו בראשונה כן מעשהו שנתיים לאחר מכן, וגם אז זכה לבן כתשעה ירחים לאחר מכן. אחד מידידיו ששמע ממנו על ה'סגולה', והוא גם נתנסה ב'חסרון בנים', הלך להתפלל ביום שמח"ת (תשע"ז) באיזה 'מושב זקנים' - מקום שאין מכירין אותו, והתבזה בעבור כבוד התורה, ובחודש תמוז הכניס את בנו בכורו בבריתו של אברהם אבינו. ומעת שנתפרסם מעשה זה לראשונה שמענו על עוד כמה ש'הלכו בדרכיו' לבזות עצמם לכבוד התורה, ואף הם נושעו בבנים.

ואין הדברים אמורים דווקא על מי שמבזה עצמו... אלא כל המתאמץ לשוב ולשמוח לרקוד ולפזז יותר מכפי טבעו ותכונת נפשו - אף הוא זוכה בברכת הבנים. וכך היה מעשה לפני כמה שנים, באחד שהמתין זמן רב ל'ישועה', ואף שלפי תכונת נפשו אינו 'אוהב' לצאת במחול אלא תמיד עומד הוא מן הצד... אכן באותה שנה התגבר על עצמו להשתתף בכל כוחו בשמחה של מצווה, וככלות השנה בשמחת תורה שלאחריה (תשפ"ג) ערך ברית מילה לבנו בכורו...

ויש להביא 'סמך' לדברים מהמובא ב'שבחי בעש"ט' בזה"ל, פעם אחת בשמחת תורה היו אנשי חבורתא קדישתא תלמידי הבעש"ט שמחים ומרקדים בעגולה (-במעגל) והשכינה מלהטת סביבותם, ובתוך הרקדתם (-ריקודם) נקרע המנעל אצל זעירא דמן חבריא והוא היה איש עני מאד, והיטב חרה לו עד מאד על מניעתו מלרקד עם חבריו לשמוח בשמחת מצוה עבור זה, ובתו הצדקנית [של הבעש"ט] מ' אדל עמדה גם כן בבית מן הצד לראות בשמחה שלהם, ואמרה לאותו תלמיד אם תבטיח לי שאלד בן זכר בשנה זו אתן לך תיכף ומיד מנעלים טובים, כי היו לה בחנות מנעלים, והבטיח לה שבוודאי יהיה לה בן זכר, וכן הוה שנוולד לה הרב מורינו ברוך [ה"ה הרה"ק רבי ברוך ממעזיבז']. עכ"ל. ומכאן ראינו, כי המסייע לשמחת התורה זוכה לבנים... עתה חשוב נא, במי המדובר - בתו של הבעש"ט שבעלה גם היה צדיק וקדוש, ואעפ"כ כשהוצרכה לישועה רבתית בענין זש"ק הועיל לה דייקא ענין זה של הריקודין בשמח"ת.

עז. כתב בשלמי חגיגה (דף רצ"ב ע"ב, יו"ל בשנת תק"נ) בשמחת תורה, אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה בשמחתה של תורה, לתקן את פגמי נשמתו אשר פגם בכבוד תורת ה' תמימה, ומצא כדי גאולתו, ונוסף על שזה מה שאמרו הראשונים כי כל הזהיר בשמחה של תורה כהיום הזה בטוח שלא יפסק תורה מזרעו, ושראו לרב גדול בישראל שהיה מרבה בשמחתה של תורה כהיום הזה, והעידו עליו שעד שלושה דורות היו מיוצאי ירכו שלשלת חכמים וידועים ומרביצים תורה זה אחר זה חבל נמרץ, וידעו שכל זה זכה על רוב שמחתו ביום שמחת תורה מה שלא ראו מעולם בשום גדול בתורה עושה כן, וברוב גדולתו היה מניח ומכרכר בכל עוז ומעורר לבות בני אדם לאמר שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישראל.

עח. הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה רוקד עד כלות כוחותיו ממש בשמחת התורה, וכאשר שאלו אותו פעם מהיכן שואב כוחות עצומים כאלו לרקוד בעוז ותעצומות (וכל זאת אחרי עבודתו בקודש בימים הנוראים, ובפרט שכיום אתמול בהושענא רבא האריך בתפילה ותחנונים במשך שעות ארוכות), השיב בדרך צחות 'הרי שמיני רגל בפני עצמו...' (סוכה מח.) והיינו שהקב"ה נותן לאדם רגלים חדשות שיוכל לרקוד בהן ביום הזה...

לוי הקב"ה נאמר (תהלים קמה כא) 'תהלל ד' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו' - שנכנס בהבשר. וכשהוא במדרגה יותר נאמר (שם לה י) 'כל עצמותי תאמרנה' וכו'. וכן בריקודין הוא מגביה כל גופו בשמחת יו"ט.

בדרך רמז כתב ה'עשרת ישועה' (ד"ה במאמר) לרמז בלשון המשנה (נגעים יב א) 'בית עגול אינו מטמא בנגעים' שעל ידי העיגולים והריקודים שעושים בשמחת תורה מסלקים ומבטלים כל הנגעים והפגעים רעים^{פא}, וכל מרעין בישין.

הושע נא למענך אלוקינו הושע נא, הושע נא למענך בוראנו הושע נא, ונזכה לפיתקא טבא^{פב} לשנה טובה ומתוקה, ומוזה החודש - ירח האיתנים דתקיפא במצוות יושפע עלינו שפע רב לאורך ימים ושנות חיים בבריות גופא ונהורא מעליא בכל מיני ישועות וברכות.

עוד, שהיה האר"י הקדוש עובר מביהמ"ד לביהמ"ד כדי לרקוד עם התורה במשך שעות ארוכות^{עט}.

והנה בנוסח התפילה שתיקן החיד"א איתא, שבכות הקפות אלו יפלו כל המחיצות של ברזל המפסיקות בינינו לבין אבינו שבשמים^פ.

הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע אמר בשם אביו הרה"ק מהר"ש זי"ע, 'מה הם הריקודים איני יכול להגיד לכם, אולם זאת אוכל לומר, שכל התפילות שאין להן עליה בכל השנה כולה עולים ביום הזה על ידי הריקודים' (מדבר קדש).

כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לפסח דף צד.) אמר שמחת ריקודין ביו"ט הוא מדרגה גבוה ממדרגות הגבוהות שיש בתפילה. התפילה מדברים בפה, וכשעוזר

עט. ב'מעשה רב' (אות רלג) מביא ממנהגיו של הגר"א ביום הזה, 'ושמחים שמחה גדולה, ובשמחת תורה היו מקיפים הבימה עם הס"ת שבע פעמים וכו', והוא ז"ל היה הולך לפני הספר תורה שמח מאד, ברוב עוז וחדוה, וחכמת אדם תאיר פניו כלפיד אש בוערת, ומספק כף אל כף, ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הס"ת'.

פ. הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע היה אומר בשם אביו הרה"ק רבי שלום דוב מליובאוויטש זי"ע, שבמשך ארבעים ושמונה שעות של שמיני עצרת ושמחת תורה [-בחוף לארץ משום ספיקא דיומא חוגגים יום טוב שני של גליות] 'דארץ מען זעהן מייקר זיין, יעדער רגע קען מען שעפן אוצרות מיט עמערס און קאדקעס בגשמיות וברוחניות, און דאס איז דארך די ריקודים' (שצריך מאד לייקר ולהחשיב את השעות הללו, לנצלם במלואם כהוגן, כי בכל רגע אפשר לדלות ולמלאות דליים ורחביות של השפעות טובות בגשמיות וברוחניות, ואפשר להשיגם על ידי הריקודים בעת ההקפות, הובא בספר המאמרים שנת תשי"א עמוד 79).

פא. באחד השנים נכנס חסיד אחד בימי חג הסוכות אל הרה"ק מהרש"ב מליובאוויטש זי"ע כשהוא חרד ודואג, וסיפר לרבי שחלם חלום קשה, איך שאביו שכבר נסתלק לעולמו נתגלה אליו בחלום וגילה את אזנו שאחד מבניו עתיד להסתלק במשך השנה הבאה... הרבי הקשיב לדבריו ונאנח, ונשאר שותק, יצא החסיד מחדר הרבי שבור וכואב.

החסיד נשאר לשהות בצל רבו בשמח"ת, אחר שמח"ת נכנס לרבי, אז קדמו הרבי בצהלת פנים, וניחמו שהכל יהיה בסדר, ואין מקום לדאגה כלל. באותו מעמד חקר אותו הרבי מה היו מעשיו בשמח"ת, עד שגילה החסיד, כי בריקודי הקודש שבשמח"ת עמד מן הצד, כ'צופה' בנעשה, כי החלום ותגובת הרבי (שנאנח, ולא ביטל את דבריו) עמדו לנגד עיניו, ולא נתנו לו מנוח, ק"ו שלא היה ביכלתו לרקוד, עד שלפתע גער בעצמו - מה אתך, שמח"ת היום... ונכנס לרקוד עם החסידים בעוז ותעצומות, א"ל הרבי, אכן, רק ע"י שמחה זו וריקודי הקודש זכית לשבר הכל ולקרוע גזר הדין הקשה ה"י.

פב. הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע היה מברך - יהא רעוא שיפסוק הקב"ה לנו ולכל ישראל לעכטיגע קוויטלאך, מיט גרויסע אותיות, (פתקאות מלאות כל טובות, באותיות גדולות) שאף נשים ועמי הארצים יוכלו לקרוא את הפסק... כלומר, שיהיה בהם חסד נראה ונגלה.

ובזה פירשו מה שמבקשים בליל שב"ק 'מודה אני לפניך... על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי', ואם תאמר שכל מה שהקב"ה עושה אינו אלא חסד ורחמים, על כן מסיימים ואומרים ועם כל בני ביתי היינו שגם הם יראו את הרחמים והחסדים.

ישקו העדרים

בימים שבין יוהכ"פ לסוכות ישב הגה"צ גאב"ד טעפליק זצ"ל במעונו אשר בירושלים עיה"ק, והשיב לשואליו דבר בכשרות ארבעת המינים, באחד הימים נודע לו על כמה משפחות עניות שאין להן מעות עבור צרכי החג, ומאז ביקש מכל מי שבא למעונו שיתן מנדבת לבו עבור העניים, בין הבאים היה איש אחד שהתנצל לפניו, שגם מצבו דחוק מאד, ועדיין לא השיג כסף כדי לקנות ארבעה מינים, ואיך יוכל לתת לאחרים כאשר אין לו כדי סיפוקו, והלא חיך קודמין, נענה הגה"צ מטעפליק ואמר אם מחסורך הוא רק 'ארבעת המינים' עדיין עליך לפזר מממונך לעניים, כי ארבעת המינים תוכל ליטול משל אחרים במתנה על מנת להחזיר, אבל, אותה משפחה ענייה שלא יהיה לה דגים ובשר לחג, ובדחקם יוזילו דמעה אחת מחמת מצבם הדל, אזי עלולה דמעה זו לעורר קטרוגים נוראים בשמי מרומים ח"ו, ויצטרכו להרבה רחמים וחסדים כדי להמתיק את הקטרוג...

ואכן, נאים הדברים למי שאמרם, כי בדידיה הוה עובדא, שביקש פעם ביום ראשון של סוכות מאחד המתפללים עמו שיתן לו את הארבעה מינים ב'מתנה על מנת להחזיר' כדי שיוכל לצאת בהם ידי חובתו. לאחר בירור הדבר נתברר, שבערב סוכות היה לו אתרוג מהודר ביותר, אך אז הגיע לאזנו קול יללה הבוקע ועולה מביתה של שכנתו הקרובה אליו, משדפק על דלת ביתם לשמוע מה קרה, נודע לו, שהילד הקטן הפיל בטעות את האתרוג של אביו חורגו, והאם ובנה חוששים מאד מתגובת האב שבודאי יתרגז עליו ויענישו עונש חמור, ויהי כשמוע הגה"צ מטעפליק את צרתה חזר לביתו ונטל את האתרוג שלו והושיטו להם, כשהוא מורה להם להודיע לאביהם, שהרב ביקר בביתם וראה את האתרוג שלו, וקבע שאינו ראוי לברכה, על כן מסר לו אתרוג אחר כדי שיוכל לצאת ידי חובתו למהדרין. ועל כגון זה נאמר 'אתרוג כנגד הלב', כי ביותר חפץ הקב"ה בלב טהור, ומידות טובות כאלו עולות עשרת מונים מנטילת לולב ואתרוג נקי ומהודר ללא כתמים.

עובדא נפלאה מסופר על הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (הח"ח חייו ופעלו חלק ג' עמ' תתקכב), בעת המלחמה בגלותו בסנובסק שברוסיה, לא היה ניתן להשיג אתרוגים, רק ל'חפץ חיים' הובא אתרוג מהשנה שעברה, שבאין ברירה יצא בו ידי חובת ארבעת המינים. ויהי לפלא בעיני מקורביו, שבבוקר בירך על 'ארבעת המינים' ואילו לנענועים בשעת הלל לא אבה להשתמש בהם, ונמוקו. שהרי בזה ייגרם צער וחלישות הדעת - לרבים ממתפללי בית הכנסת, אשר נפשם כלתה מהשתוקקות לערוך מנהג הנענועים ואין לאל ידם עשות כן, והרי ענין צער וחלישות דעת נוגע לעשין ולאין, בעוד שנענועים אינם אלא מנהג, לו יהי מנהג עתיק ומקודש. 'ובכן, יתכן בלי נענועים' ...

מסופר על הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שכמה וכמה מחסידיו שלחו לו אתרוגים, והתיישב הרה"ק לבחון את האתרוגים, ובחר באתרוג שלא היה המהודר ביותר

ישקו העדרים

מבין כל האתרוגים, והסביר, כי אתרוג זה נשלח על ידי אלמנה אחת שבעלה היה רגיל לשלוח לו מדי שנה בשנה, ויודע הוא כי אם יטול לעצמו את האתרוג שנשלח על ידה בוודאי תשמח עד מאוד... והיינו שבודאי הקפיד הבית ישראל להדר במצוות, אלא שהיה עדיף לו להדר ב'לב אלמנה ארנין' מאשר להדר ב'אתרוג' ...

פעם הלך אחד מגאוני בית בריסק הנודעים בדקדוקי המצוות בימים אלו שבין יוה"כ לסוכות ברחוב העיר, והבחין אחד ממכריו שהינו טרוד, שאלו, וכי עדיין לא מצאת ד' מינים מהודרים כאוות נפשך שבגין כך אינך רגוע, השיב אותו גאון, אכן כך הוא הדבר, אך אין כוונתי לד' מינים - אתרוג לולב הדס וערבה, אלא לד' מינים אחרים שעליהם נאמר (דברים טז יד) 'ושמחת בחגך וכו' והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך' ... ר"ל, שעדיין לא קיים מצוה זו של 'אם אתה משמח את שלי' בתכלית ההידור והדקדוק.

טעם בפרשה

ר"ס

חג הסוכות

וקים, ואתה יכול להיות צדיק וישר ונפלא וזך!!! אבל אם אתה נעול על המטרה וסובר שרק אם תהיה גדול הדור יש לך זכות קיום אז מתחילה הבעיה!!!

אדם לא שמח כל עוד הוא מרגיש חסר... מתי הוא כבר ממסוגל לשמוח? כשהוא משיג את מטרותיו!!!

זה חשוב כל השנה, אבל במיוחד בחג הסוכות שיש שלוש פעמים ציווי לשמוח אתה חייב לדעת - אם אתה רוצה להיות שמח אתה חייב לאהוב את מה שאתה כעת!!!

אתה יכול לשאוף גבוה, אבל תדע שגם כשעוד לא הגעת אל היעד הגבוה אתה אדם נפלא ומקסים, ואמנם כשתגיע אל המטרה אז תהיה עוד יותר טוב, אבל גם עכשיו יש בך המון טוב ואתה נפלא ביותר - רק ככה תוכל לשמוח בחג הסוכות!!!

אדם לא יכול להיות שמח כשהוא מרגיש **אני חמש עשרה אחוז!!!**

אדם יכול להיות שמח כשהוא קבל חמש עשרה אחוז במבחן, **אבל לא כשהוא בעצמותו חמש עשרה אחוז!!!**

אההה, אבל אולי אני באמת רק חמש עשרה אחוז???

שאלה טובה!!!

אז בא נבדוק האם אנחנו מלאים מצוות כרימון, או להיפך...

האמת שאני לא יודע כמה מצוות אתה עשה ביום, וכמה עבירות אתה עושה, אבל חשבנת פעם כמה פסיעות אתה פוסע מהבית שלך לבית כנסת???

עשרים, שמונים, תשעים, אולי מאה תשעים???, כמה פעמים אתה עושה את זה ביום???

אתה יודע שכל פסיעה זה מצווה???

אתה יכול לחשבן את זה מתחילת חיך???

אתה לובש ציצית???, נו, כל רגע זה מצווה דאורייתא... לך תחשבן את זה.... כיפה, לך תחשבן את זה....

כל מילה בתורה זה מצווה דאורייתא, וגם כשזה לא לשמה.....!!! [גם העבירות שלנו הם לא לשמה.....!!!]

זה שאנחנו אוהבים למצוא את **החסר ואת העברות שלנו** זו כבר בעיה שלנו... אבל האמת היא שאנחנו מפוצצים במיליארדי מצוות.

רגע, שכחנו משהו חשוב: כל שנה נמחלים לנו אלפי עוונות ביום כיפור [זה אמיתי לגמרי.. למרות שהיצר לא נותן לנו להאמין לזה באמת...], נו, אז יש לך עוד ספק איפה אנחנו נמצאים???

אז צריך להתחיל להיות מרוצים מהאין סוף של זכויות שמחכים לנו [אפילו רשעים שבישראל מלאים מצוות כרימון - חז"ל] ולא לחשוב כל הזמן על מה שחסר...

וכך נגיע שמחים לחג הסוכות!!!!

לבת אלון ואבירוק!

חג הסוכות זה החג היחיד שכתוב בו שלוש פעמים ציווי להיות שמח!

1. [דברים ראה, טז] חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים באספה מגרנד ומקבד, ושמחת בחגך וכו'.

2. [שם בהמשך]: שבועת ימים תהא לך אלקיך וכו' והיית אף שמח:

3. [ויקרא, אמור, כג]: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי הדר כפת תמרין וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבועת ימים.

בחג הפסח לא כתוב בכלל [במפורש], ובחג השבועות כתוב רק פעם אחת.

אז למה?? למה רק בחג הסוכות יש מצוה לשמוח יותר מכל החגים???

שאלה טובה!!!

את השאלה הזו שואלים הרבה מבעלי התוספות [בפרשת אמור], והם מתרצים כולם [כמעט] באותה תשובה:

בכל החגים אתה לא תוכל לשמוח בשלמות!! למה? כי יש לך הרבה דברים על הראש!!!

בחג הפסח למשל אתה לא תוכל לשמוח בגלל שיש לך בשדה הרבה תבואה שעדיין לא הבאת לתוך הבית, ואתה לא יודע מה יהיה, והאם תצליח להבי אותה וכו' אז אתה לא פנוי לשמחה. בחג השבועות, אתה כבר יותר פנוי לשמוח כי כבר אתה מביא את התבואה לתוך הבית אז כבר יש לך יותר פניות ויישוב הדעת, אז לכן כבר יש פסוק אחד שמורה לך על שמחה.

אבל בחג הסוכות אתה כבר יכול באמת להיות שמח, למה? 1. את התבואה כבר אספת [לפני כמה חודשים - בחג השבועות] אתה רגוע ב: את הפירות עכשיו אתה אוסף אל תוך ביתך [חג האסיף] אתה רגוע פלוס.. ג: נמחל לך העוונות לפני כמה ימים - ביום כיפור [זה אמיתי..] אז עכשיו אתה באמת יכול להיות רגוע ושלי - כי אין לך שום 'עול' על הראש!! אתה לא חסר שום דבר!!! אתה שלם!!!

ולכן יש שלוש פסוקים על מצות השמחה, אחד כנגד התבואה שאספת, השנית כנגד פירות האילן שאספת, השלישית כנגד העוונות שנמחלו!!

בפסיכולוגיה מצאו הגדרה מעניינת לדיכאון, והיא - **"פער בין המצוי לרצוי"**.

דהיינו: כשאתה רוצה דברים [באופן חזק מאוד] ואין לך אותם אתה פשוט נהיה בדיכאון.

אם אתה רוצה להיות פרופסור למשפטים ואתה לא מצליח אתה עצוב, אם אתה רוצה להיות גדול הדור ואתה לא מצליח אתה נהיה עצוב...

אז מה הפתרון? לא להיות גדול הדור???

לא!!! הפתרון הוא לדעת שגם אם אתה לא גדול הדור אתה חי

כל הזכויות שמורות למכון 'טעם בפרשה'

להערות, הארות ותגובות וכן להרשמה לקבלת ה'טעם' במייל מידי שבוע פנו למייל: GTB100200@gmail.com

להנצחות ולתרומות ניתן לפנות לטל' 052-719-2760 או במייל ה'טל'

שימו לב! בשלב זה העלון מופץ בחפוצת מייל בלבד + לזיכוי הרבים ברצוננו להדפיס ולהפיץ את ה'טעם' בבתי הכנסיות ובתי המדרשות! לתרומות ניתן ליצור קשר עם המכון! זכות זיכוי הרבים יגן על התורם ועל כל בני משפחתו

מאוצרות הפרשה

בסכת תשבו שבעת ימים

מבואר במשנה (סוכה רפ"ב) הישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו, והקשה המהרי"ל דיסקין מה שייך לא יצא ידי חובתו וכי הוא מחוייב לחזור ולישון, והיה לו לכתוב אין לישון תחת המטה בסוכה, ותיירץ המהרי"ל דיסקין שנפק"מ שאם ישן מחוייבים להעירו משנתו כיון שהכנים עצמו לשינה במקום האסור, ונסתפק המהרי"ל למאן דאמר מצוות צריכות כוונה אם יועיל מה שיורידו ממנו המטה או שכיון שאין כאן כוונה למצות סוכה חייבים להעירו משנתו.

הקשר בין דין סוכה נאה לפטור כשיריד גשם

איתא בגמרא (סוכה כ"ט): "תנו רבנן, תשבו כעין תדורו, מכאן אמרו: כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי. כיצד, היו לו כלים נאים מעלן לסוכה, מצעות נאות מעלן לסוכה, אוכל ושותה ומטיל בסוכה, ומשנן בסוכה... ירדו גשמים, מאימתי מותר לפנות, משתסרח המקפה". מהי השיכות בין שני הדינים הללו, הכתובים בברייתא בסמיכות זה לזה? בספר "טללי אורות" מביא בשם רבי אברהם ברודא זצ"ל, שהקשר נוגע למעמדה של מצות סוכה. שני טעמים נאמרו במצות סוכה: בתורה מפורש הטעם, שהוא זכר לענני הכבוד: "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". והמפרשים הוסיפו עוד טעם: אולי ביום הכפורים נגזרה עלינו גלות, ובה שאנו יוצאים מביתנו אל הסוכה, יש בוזה בחינה של גלות, ובכך אנו נפטרים מן הדין.

וישנה נפק"מ בין שני הטעמים, כאשר יורדים גשמים והישיבה בסוכה נהיית קשה. לטעם של זכר לענני הכבוד, הרי הסוכה צריכה להיות לכבוד ולתפארת, דוגמת ענני הכבוד, ואם יורדים גשמים והסוכה כבר אינה לכבוד ולתפארת, אין חיוב לישב בה. אמנם, לפי הטעם של הגלות, אדרבה, באופן כזה יש להשאיר בסוכה ולסבול עוד את צער הגלות. ולפי"ז מבואר, שהתנא רצה לומר לנו שהטעם העיקרי הוא זכר לענני הכבוד. לכן הקדים ואמר שכל שבעת הימים עושה אדם את סוכתו קבע, וכפי שמפורש בברייתא שמעלה אליה כלים נאים ומצעות נאות. סוכה מפוארת – עושים רק זכר לענני הכבוד ולא מטעם גלות, וכיון שכן, נפסק הדין השני, שאם ירדו גשמים פטורים מן הסוכה. (לאור הנר)

סוכה - כי כך צונו ה'

ישנה קושיא עצומה, המצריכה עיון: אין מצוה בתורה, שעשו בה צרוף של כל כך הרבה קולות, כמו מצות סוכה. אדם יושב בסוכה, יש חור במחיצה, היא איננה סגורה – לא נורא, יש דין "לבד". המחיצה נחשבת כאילו היא סתומה. הסכך הכשר מרוחק מהדפנות? – לא נורא, יש דין "דופן עקומה". הדופן כאילו מתעקמת והריה מגיעה לסכך. הדופן נמוכה ולא מגיעה לסכך, חלק מהגובה נשאר פתוח? – לא נורא, אומרים "גוד אסיק", והדופן כאילו עולה למעלה. אין לסוכה ארבע דפנות, גם לא שלש, יש לה בסך הכל שתי דפנות ועוד דופן שלישית ברוחב טפח? – לא נורא, ישנה הלכה למשה מסיני שמספיק "שתים כהלכתן" ושלישית אפילו טפח". הסכך מסוכך רק חמישים ואחד אחוזים משטח הסוכה, כאשר בחלק משעות היום יש בה שמש, ואדם יושב תחת

השמש? – לא נורא, מכיון שסוף כל סוף, בשעה מסוימת, כשחמה בראש כל אדם, "צלתה מרובה מחמתה" – הסוכה כשרה. נראה, על פניו, שקיבצו והביאו את כל הקולות האפשריות אל מצוה אחת... ולא זו בלבד, אלא שאפשר לעשות את הדפנות של הסוכה מכל דבר, גם מרהיטים שראו ימים יפים יותר, ועתה הם בדרכם לאשפה, מדיקטים שבורים ואפילו מקרטונים, ולסוכך ניתן בפסלת גרן ויקב, והרי לך סוכה למהדרין... מכל אלו אדם בונה את הסוכה, והם מקבלים קדושה עליונה, אסור להשתמש בהם כמו קרבן! והנה, באותו חג עצמו, כשמגיעים למצות ארבעת המינים, פתאום מחמירים בחומרות ע"ג חומרות. מחפשים בזוכית מגדלת אם אין נקודה זעירה שחורה על האתרוג. נקודה קטנה שכזו – יכולה לפסול את האתרוג. לא שמענו על שום פרי, מפרות ההדר, שמייששו מסתכל על העוקץ שלו... בלאו הכי אין מייששו שאוכל את העוקץ של התפוח... זה לא מענין אף אחד עם העוקץ נמצא או לא, רק באתרוג, אם נפל לו העוקץ – האתרוג פסול. ושוב נוטלים את הזוכית מגדלת להתבונן על חודו של הלולב, אם אין שם פתיחה זעירה, או שחלילה, נקטם קצה העלה במשהו זעיר, שלא ניתן לראותו בעין רגילה בלי להשתמש בהגדלה. מתבוננים, ושבים ומתבוננים, מודדים, ושבים ומודדים, אם שלשת העלים של ההדס, יוצאים בדיוק בקו אחד, "חוט המקיף", ואם הם לא יוצאים מאותו קו – ההדס פסול. מה קורה כאן? באותו חג עצמו אנחנו מתנהגים בהנהגות שונות שהן לכאורה תרתי דסתרי. מקילים מאוד במצוה אחת, ומחמירים מאוד במצוה השנייה, וישראל, עם קדושים, מוכנים להשקיע דמים מרובים ולקנות ארבעה מינים מהודרים, עם כל החומרות. מה ההבדל בין שתי המצוות הנהוגות באותו חג? מדוע במצות סוכה, מקילים, ובמצות ארבעת המינים, מחמירים? שמעתי על כך תרין נפלא: אם יגידו לבן אדם: "לך תגור במדבר. תסתדר שם בתוך איזהו אהל" – הוא לבטח ישלול את הרעיון. בשכלו הוא מבין שלא שייך להסתדר במדבר בלי תנאי מגורים הולמים. המדבר הוא מקום מסוכן, יש בו נחשים, ושאר מיני פורעניות. הוא לבטח יאמר, על פי הבנתו ושכלו: "כדי לגור במדבר צריך מינימום של בית, סגור ומוגן, ולא אהל רעוע!". סוד מצות סוכה הוא: שים את שכלך בצד! הקב"ה בעל הבית, והוא יגן עליך גם אם תדור באהל רעוע, בן שתי דפנות ושלישית אפילו טפח. גם באהל כזה תסתדר! אתה תראה שתסתדר גם במה שנראה לך לפי השכל שלך שלא תוכל להסתדר בו. גם אם הפרוץ מרובה, גם אם אין דפנות, גם כשאתה חשוף לאויר – ה' צלך, ושומר עליך בצל כנפיו הנאמנות.

כשמגיעים למצות ארבעת המינים, ושכל האדם לא מבין מה האסון הגדול אם יש על קליפת האתרוג נקודה שחורה, ושכלו גם לא מבין את מי זה מענין אם נפל לאתרוג העוקץ, או מה זה משנה אם שלושת העלים של ההדס לא יוצאים ממש מאותו חוט המקיף – גם כאן אומרים לאדם: שים את שכלך בצד! תעשה את מה שהקב"ה אומר לך לעשות, בין אם השכל מבין, ובין אם אין הוא מבין! שומה על אדם לעשות את המצוות, כי כך צוה הקב"ה! אדם מקיים את המצוה במסירות ובדיקנות, ואת השכל שלו הוא שם בצד! (רבי גואל אלקריף, דורש טוב)

הבית שנמכר עבור האתרוג

על התעלות מופלאה של ויתור על חיים חומריים למען מצוה, יכולים אנו ללמוד מהסיפור דלהלן: רבי אברהם אחי הגר"א מוילנא זצ"ל, היה מפורסם בגאונותו ובצדקותו. הוא ורעייתו הרבנית הצדקנית התגוררו בעיירה אחת הרחק מוילנא. רבי אברהם היה נוסע לעתים קרובות אל אחיו הגדול בוילנא, ומבלה במחיצתו שעות ארוכות, כשהוא נהנה מאורו הגדול בוילנא ולומד מהנהגותיו הקדושות. בתנאי הימים ההם, הייתה כל נסיעה כזו כרוכה בקשיים ובטלטולי דרכים. אבל כל אלה לא מנעו את רבי אברהם מלבוא לוילנא כל אימת שהרגיש צורך להימצא במחיצת אחיו.

אחד ממקורביו הציג פעם בפניו שאלה: "הנה אתם באים לוילנא לעתים כה קרובות, והדבר עולה לכם בטורח לא מועט, האם לא היה כדאי שתעתיקו את מקום מגורכם לוילנא או לכל הפחות למקום קרוב אליה?" השיב לו רבי אברהם ברוב תמימותו: "מצדי, אכן הייתי צריך לעבור, אולם אני נמנע מלעשות זאת בגלל הרבנית הצדקנית שלי. וכל זה משום מעשה שהיה".

פתח רבי אברהם וסיפר: "לפני כמה שנים, בהתקרב חג הסוכות, התברר שקיים מחסור באתרוגים מהודרים. אנוכי ורעיית הרבנית טרחנו הרבה בחיפושים אחרי אתרוג ראוי לשמו, והעלינו חרס בידנו. יום אחד מצאה הרבנית אצל אחד הסוחרים אתרוג מיוחד במינו ומהודר בתכלית ההידורים. לשמחתה לא היה גבול, כי עז היה חפצה לקנות עבורי אתרוג יפה ומהודר. כאשר שאלה למחירו, נקב הסוחר במחיר גבוה מאוד – חמישים רובל! סכום זה נחשב באותם הימים לגדול ביותר, ומאליו יובן כי לא הייתה לה אפשרות להמציא אותו במזומן. עמדה הרבנית ושאלה את עצמה כיצד תוכל לרכוש את האתרוג. לפתע עלה בדעתה רעיון ומיד ביצעה אותו. היא הלכה ולוותה את הסכום הגדול הזה וכעברון מישכנה את ביתנו הגדול והיפה. בשמחה של מצווה קנתה את האתרוג, ואכן זכינו באותה שנה לקיים מצוות ארבעת מינים בהידור רב.

כאשר הגיע זמן פרעון החוב, לא היה בידינו לפרוע, ובלית ברירה נאלצנו למכור את ביתנו. בתמורה שקיבלנו, שילמנו את המוטל עלינו וקנינו לעצמנו דירה קטנה. הכל נעשה כמובן בהסכמתי. ואם ברצונכם לדעת כיצד קיבלה עליה הרבנית את "גזירת הגלות" מהבית המרווח והיפה לבית הקטן, אציין את העובדה הבאה: הדרך מביתנו החדש לביהכ"ס המקומי עברה ליד הבית הקודם. לרבנית היה מנהג קבוע ללכת מדי יום לביהכ"ס, ונמצא שפעמיים בכל יום היתה חולפת על יד הבית ההוא. בכל פעם שהיתה עוברת שם, היתה נעצרת לכמה רגעים, ונושאת בפיה דברי שבח והודיה להשי"ת על שזיכה אותה בתבונה ובאומץ לעמוד בניסיון גדול של מכירת הבית לצורך מצוה. א"כ תבין מדוע אין באפשרותנו לעזוב את מגוריי. אם אעזוב תחסר לרבנית אותה נחת רוח ושמחה שהיא שואבת מההודיה להשי"ת פעמיים ביום על שזכתה למצוה גדולה זו" ("אור דניאל").

פינת ההלכה

הזאת גגון בשבת על גבי הסוכה כשירד גשם

שאלה: מותר להזיז גגון על גבי הסכך בשבת, ואין בו כל איסור בונה, מאחר ודומה לדלת הנפתחת ע"ג צירים כמבואר ברמ"א (סי' תרכו). ויש להסתפק מה הדין כאשר יורד גשם ורוצה לסגור את הגגון, אך בחצר צומחים פרחים או זרעים, וברגע שיזיז את הגגון שמעל הגינה על גבי הסכך, הדבר יגרום לכך שגניתו תקבל את הגשם, האם הדבר מותר או שאסור משום איסור זורע? תשובה: הדבר אסור, אלא שבמקום הפסד יתכן שמותר.

נימוקים: לכאורה הדבר אסור, ואע"פ שאינו מתכוין להשקות את הגינה, בכל זאת הרי זה בבחינת פס"ר דניחא ליה, שהרי הגינה תקבל כעת את הגשמים. אמנם איסור תורה אין כאן, אפילו אם יכוין במפורש שמזיז את הגגון במטרה להשקות את הגינה, דאין זה מעשה בידים כי אם גרמא, ודומה הדבר לנאמר בסנהדרין (עז:): "אמר רבא, זרק חץ ותריס בידו ובא אחר ונטלן, ואפילו הוא קדם ונטלו פטור, דבעידנא דשדייה ביה מיפסק פסיקיה גיריה", עכ"ל. לפי זה גם בעניננו, אין כאן איסור תורה מאחר והגשם אינו נופל על הגינה מכחו אלא שנופל מהשמים והוא רק הסיר את המחסום המונע את הגשם מליפול על הגינה, אבל עצם הגשם לא מכחו נופל על הגינה, אלא שהוא הסיר את המונע, אבל איסור דרבנן מסתבר שיש כאן, ודומה למבואר בשו"ע (סי' רע"ז ס"א) נר שמונח אחורי הדלת אסור לפתוח הדלת כדרכו שמא יכבנו הרוח. ואע"פ שהרוח שתכנס תכה והפתוח את הדלת הוא רק גרמא בכל זאת אסור, כמו כן בעניננו אסור, אעפ"י שהוא רק גרמא. אלא שבמקום הפסד יתען דמותר כמבואר בשו"ע (סי' שלד סעי' כב).

פתיחת הגגון שעל הסוכה לאחר הגשם בשבת

כתב בספר שרגא המאיר (ח"ד ס"ב אות ו') שלכאורה יש להעיר על פתיחת הגגון בשבת מיד לאחר שפסק הגשם כשמסביב לבית גינה, והגשמים יורדים על העשב שמסביב הסוכה דאולי יש לחוש לזורעץ וכתב שם סברא להקל וז"ל: "יש לומר כיון שיתגדלו העשבים בלא אלו המים שנפלו כעת, ליכא בזה מלאכת זורע, וגם פס"ר דלא ניחא ליה הוא, וכ"ש בחצר חבירו, ועיין אור"ח של"ו ומג"א ו". עכ"ד. ויש להעיר שבארץ ישראל שצריך הרבה גשם, והחצר שלו, אולי לא יהני הסברות הנ"ל. וא"כ במקום מצות סוכה אולי כדאי לפתחו כלאחר יד, או לבקש מאדם אחר שיפתחו או לאחר מבניו. (הגר"י זילברשטיין שליט"א)

תשובה לחידה פר"ש: לחולדה יש שנים עקומות (ע"פ רש"י לב, ה)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות אנגל-איצקוביץ-כץ להולדת הבן הנכד הנץ משפחת לנדסמן להכנס הבן לעול תורה ומצוות

לתושבי פתח תקווה ברכת מועדים לשמחה
נגיל ונשיש בזאת התורה כי היא לנו עז ואורה
הנהלת היחידה לתרבות חרדית

פני עין חמד

יזכר לאלוהי י"י בית הכנסת לכולנו "עין חמד" - מקבלת ציון

שבת חוה"מ ספלות - להיות בשמחה

"ושמחת בחגך... והיית אף שמח" (דברים ט"ז, י"ד-ט"ו)

משפחה, אבל אביו אומר לו: "אלקים יראה לו השם לעלה, בני" (בראשית כ"ב, ח'). הוא לא שואל! אדרבה - "צוואר פשט מאיליו ואביו ניגש אליו".

יעקב אבינו - אחיו עשו רוצה להורגו. לאחר מכן גר אצל לבן הארמי במשך עשרים שנה עם כל הרמאויות. ניסיון הבת דינה. ניסיון יוסף - עם כל זאת לא שואל ולא מהרהר אחר מידותיו.

יוסף הצדיק - "ענו בכפל רגלו" (תהילים ק"ה, י"ח) - 12 שנים שלשלאות ברזל ברגליים שלו! על לא עוול בכפו וכל זה לאחר שעמד בניסיון מול אשת פוטיפר.

משה רבינו - מנסה לעזור לעם ישראל במצרים ונאלץ לברוח ממשפחתו ומעמו - ולא הרבה ולא שאל מדוע זה מגיע לו.

אהרון הכהן - כאשר הקב"ה מְמַנֶּה את משה להנהיג את עם ישראל - הוא לא שואל למה אני לא. כשנפטרו לו שני בניו - "יִדְם אֶהְרֹן" (ויקרא י'), הוא לא מהרהר כלל.

דוד המלך - מקטנות "מוֹצֵר הַיְיִתִּי לְאַחִי" (תהילים ס"ט, ט'). נשלח כדי שבעלי החיים יאכלוהו. שואל המלך חמיו נלחם בו. בנו אבשלום רוצה להורגו. לא רק שלא שואל אלא אומר שירות ותשבחות לה'.

זאת הסיבה שצריך לכתחילה לבנות סוכה באופן שרואים את הכוכבים. כדי שהאדם יתבונן וירם את עיניו כלפי מעלה.

בברכת שבת שלום וחג סוכות שמח
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
רב קהילת 'עין חמד'

שבת שלום

שבת	כנסת לבית	צאת לבית	יציאת חג
י"ג	17:37	18:48	19:27
י"ד	17:55	18:46	19:24
ט"ו	17:56	18:46	19:25
ט"ז	17:57	18:47	19:26

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
מאיר ישראל בן רחל ברכה - יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב - גלית בת מסודי
יהודה אריה בן רחל ברכה - ארז בן שושנה
רונן אברהם וב"ב - קסירר אפרים וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה - משפ' שטרית
נעם יצחק בן רחל ברכה - רינה בת סימי וב"ב
יוסף ליאור בן דליה אפרת - הצלחה בכל העניינים
שלמה ודנה דוד וב"ב - אריה ושרה לוי וב"ב
י.מ.ש. כדורי - נתנאל בן ג'ינה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב
עמית בן אהרון וב"ב - רח דוד בן לאה וב"ב
דני בן שושנה

ציווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
אילן בן ג'ולייט
אנאל חביבה בת שולמית
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית
שושנה שירה בת סילביה
אברהם גורג' בן דליה אפרת
סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אליהו דרי בן ימנה
אילנה בת רוחמה
סיון בת אסתר
דניאל בן שרה
נעמה בת יפה
אסף בן סופיה
לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה - יצחק בן עזרא
ימנה ניציר בת סטה - בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניציר בן פרח - בריאות ואריכות ימים
סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר
נעם יצחק בן רחל ברכה
שירה שילת בת אורי
לביא ישראל בן תמר חיה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
משה בן דנימה
רפאל משה בן רחל
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונת בת סבירה
פראל אבידן בן תקווה
בנימין בן ברכה
נעם אילמלך בן אושרית - ר"ש ובריאות איתנה
לימור בת פרידה
מאיה בת עדי
יהודית אסתר פראדל בת חיה - בריאות ואריכות ימים
שירה ברכה בת מלכה חיה

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לעילוי נשמת תמר פורטונה בת מיסה ע"ה

לרפואה שלימה לנוריא בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר נועה בת אסתר וליד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניציר בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג' בן דליה אפרת וב"ב
לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

להצלחת ולרפואת כל עם ישראל

יצחק אבינו - לא היה נשוי בגיל 37 ורצה להקים

אברהם אבינו - בן מאה ללא ילדים מְשָׁרָה אימנו! אחרי שנולד לו ילד מְשָׁרָה היה צריך לעקוד אותו. עשרה ניסיונות התנסה - ולא שאל דבר.

בחג הסוכות דווקא מזמינים את שבעת האושפיזין, מכיוון שעם כל הקשיים שעברו עליהם הם לא שאלו שאלות.

כיצד ניתן לשמוח? במציאות של ימינו אנשים מתמודדים עם צרות לא פשוטות: בעיות בפרנסה, חינוך הילדים, בריאות, זיווגים, זרע קודש בר-קיימא ועוד בעיות אחרות ומגוונות.

כדי להיות שמחים עלינו לחיות באמונה שהכל מאיתו יתברך. גם אם יש קושיות צריך לזכור שכל אחד מאיתנו הוא בן אהוב של הקב"ה שדואג לו וכל מה שקורה הוא בהשגחה של בורא עולם.

שאם ישמח ויגיל בחג הסוכות, יהיה שמח וטוב לב כל השנה, ואם תתעצב בראשית השנה- בעיצובו תאכלנה. כי כן טבע המציאו, השמח בחלקו שמחה וששון ישיג. והנאנח בלי סיבה, יאנק דום כל הימים".

האברבנאל כותב: "והיית אף שמח- להבטיחו, שאם ישמח ויגיל בחג הסוכות, יהיה שמח וטוב לב כל השנה, ואם תתעצב בראשית השנה- בעיצובו תאכלנה. כי כן טבע המציאו, השמח בחלקו שמחה וששון ישיג. והנאנח בלי סיבה, יאנק דום כל הימים".

וצריך להבין: מדוע ציוותה התורה על השמחה בחג הסוכות?

"ושמחת בחגך... והיית אף שמח" (דברים ט"ז, י"ד-ט"ו) - "אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי" באספקם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים... ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כ"ג, מ').

"ושמחת בחגך... והיית אף שמח" (דברים ט"ז, י"ד-ט"ו) - "אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי" באספקם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים... ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כ"ג, מ').

"ושמחת בחגך... והיית אף שמח" (דברים ט"ז, י"ד-ט"ו) - "אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי" באספקם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים... ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כ"ג, מ').

התורה הקדושה מצווה אותנו **שלוש פעמים** לשמוח בחג הסוכות: "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל, ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כ"ג, מ').

שואל ומשיב בהלכה – משיב הרוח

מתי מתחילים לומר 'משיב הרוח' ומהן ההלכות הנוגעות בדבר?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי שליט"א, רב הקהילה:

תשובה: !

מתחילים לומר 'משיב הרוח' ומוריד הגשם' בתפילת מוסף של שמחת תורה. הזכרה זו אינה שאלה ובקשה על הגשם, אלא היא שבח לבורא עולם. לכן הזכרה זו נקראת 'גבורות גשמים'. אבל שאילת טל ומטר שבברכת השנים, היא בקשה מה' יתברך על הגשם.

יש מספר הבדלים בהלכה בין הזכרת גבורות גשמים שבברכת "אתה גיבור" לבין שאילת טל ומטר שבברכת השנים: ההבדל הראשון הוא שמזכירים גבורות גשמים כבר מתפילת מוסף של שמחת תורה, ואילו שאילת גשמים רק מליל ז' במר-חשוון כמו שיתבאר בהלכות הבאות.

בגמרא מובא (ברכות לג.) שמזכירים גבורות גשמים בברכת "אתה גיבור" מכיוון שהיא ברכה על תחיית המתים. ירידת גשמים שקולה כנגד תחיית המתים, לכן קבעו אותה בתחיית המתים.

שאילת גשמים קבעו בברכת השנים מכיוון שהיא ברכה לפרנסה. ירידת גשמים גם היא עניין של פרנסה לעולם.

מנהג הספרדים וחלק מעדות האשכנזים שבימות הקיץ אומרים בברכת 'אתה גיבור' 'מוריד הטל'. למנהג זה אם שכח לומר 'משיב הרוח' ואמר 'מוריד הטל' וכבר סיים ברכת מחיה המתים לא חוזר. אבל אם לא הזכיר 'משיב הרוח' וגם לא הזכיר 'מוריד הטל' (כמנהג חלק מעדות האשכנזים בימות הקיץ), אם לא התחיל עדיין את ברכת 'אתה קדוש', יאמר 'משיב הרוח' ומוריד הגשם' בין ברכת 'מחיה המתים' לברכת 'אתה קדוש' וימשיך את התפילה. אבל אם התחיל כבר את ברכת 'אתה קדוש' - אין לו תקנה ועליו לחזור לראש התפילה.

חולה שנאלץ להתפלל ביחידות בבית בשמיני עצרת וכן בני הכפרים שאין להם מניין, ימתינו בתפילת מוסף עד השעה שבודאי התפללו בעיירות מוסף ואז יתפללו ויאמרו 'משיב הרוח'.

מצוות נטילת ארבעת המינים זמנה ביום ולא בלילה. כל היום כשר לנטילת לולב. יש נוהגים לברך על הלולב ולנענע אותו בתוך הסוכה ואת הנענועים בזמן אמירת ההלל עושים בביה"כ. אדם שאין לו לולב, יכול לקחת מחבירו ב'מתנה על מנת להחזיר' ויוצא בו ידי חובה. גם מי שאיטר יד (שמאלי) נוטל את הלולב ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל.

מצוות וסדרות פחת הסוכות הקדושה

1. סאלה לרפואה: להדליק נר בכל יום לאופסין שגאותו היום.
2. סאלה לאדם שיש לו מחלות רבות בביתו: לימוד מסכת סוכה בתוך הסוכה.
3. סאלה לנרץ של קיימא: יתלו ד רימונים ב ד סוכות של רבנים ולאחר סוכות יצאו מיץ מהרימונים היללו. את המיץ יש לחלק למספר נשים כדי שישתו.
4. סאלה לנרץ יסורים: ינשק את קירות הסוכה כיוון שהם באידת הרחמים.
5. מומלץ לתלות בסוכה שמן זית ולהשאירו עד סוף החג כדי שיאכל את קדושת הסוכה והאופסין. השמן זה יש סאלה עצומה להדלקת נרות החג החנוכה הקרה וכו'.
6. סאלה לנרץ קיימא ולידה קלה: לתלות אתרוגים בסוכה ולאחר סוכות לצלות מהם ריבה ולאוכלה ב-6"6 בשבט.
7. מומלץ ביום הושענא רבא, יום החיתום הדולף והנורא לקרוא את כל ספר התהילים.
8. סאלה לשמירה: שימור חתיכות מהצרכה שחט בה בליף הושענא רבא.
9. סאלה לאי שיש לו כאב לב, שיקח את האתרוג שברכו עליו בחג ויבשל אותו עם מצט כאון. יסנו את המים וישתה שבע לימונים כנאד שבעת ימי החג ויהיה לו בנצ"ה לב קריא וחזק לצבדות ה' יתברך.

(סאלות ישראל. לבוש יוסף)

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

יש לך תפילין ללא שימוש? אל תפספס הזדמנות לעשות בהם מצווה גדולה!!!

ארגון 'קשר של תפילין' ידאג לאסוף, לבדוק ולחדש את התפילין ולמסור למתחזקים ואנשי ביטחון שרוצים להניח. 0556773965

העלון נמצא בחובות גדולים. בעל בית-הדפוס העלה את מחיר ההדפסה בבית אחת ב-220 ₪ לכל הדפסה

מי שיוכל לעזור, תבוא עליו ברכת טוב. למעוניינים לעזור נא להתקשר 052-7652084 או לשלוח מייל PnineEH@gmail.com

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי

שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מברשת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב אברהם ישכר אנגלרד זצ"ל

האדמו"ר הרב אברהם ישכר אנגלרד זצ"ל - נולד בשנת ה'תרס"ט (1909) לערך בקרימילוב שבפולין. לאחר נישואיו עבר לראדזין. בשנת ה'תרפ"ט (1929) עם פטירת חותנו, האדמו"ר ר' מרדכי יוסף אלעזר ליינר מראדזין, גיסו האדמו"ר ר' שמואל שלמה ליינר מראדזין התמנה לאדמו"ר החמישי בחסידות ראדזין. בשנים האלו רבינו שימש כיד ימינו ועמד בראש ישיבת 'סוד ישרים' בראדזין.

בשליחות גיסו הקים עוד כשבעה סניפים בעיירות שונות בפולין ודאג לניהולם הרוחני. כשפרצה מלחמת העולם השנייה נלווה לגיסו מרן ר' שמואל שלמה שעבר לגטו וולודאבה. שם דאגו לכל ענייני היהדות ועזרו ליהודים במצוקה. באותה תקופה הנאצים לכדו את הבונקר בו שהתה משפחת הרבי ודרשו מיושביו לצאת. כל היוצאים נורו במקום. היחיד שנשאר היה רבינו שסירב לצאת. הם השליכו רימונים לתוך הבונקר ובניסים גלויים לא נפגע.

במהלך השואה ב-כ"ט אייר ה'תש"ב (1942) נרצח גיסו האדמו"ר הי"ד בולודבה בפולין. רבינו ברח ליערות עם החסיד ר' מוטל רייכמן והם הצטרפו לפרטיזנים. במשך שנתיים חיו בתנאים תת אנושיים. בנסי ניסים ניצלו בצורה פלאית. לאחר השואה למרות השבר האיום שעבר בשנות הזעם חזר לסוסנובצה, שם כיהן במשך כמה שנים. ביתו הפך לכתובת לכל נדכא ונצרך. אלפי פליטים מצאו אצלו מחסה ואוזן קשבת. בין הבאים היו אדמו"רים חשובים.

רבינו הקים שם ת"ת וישיבות לפליטים וילדיהם. דאג לכל ענייני היהדות בשחיטה כשרה. הקים בית דין מיוחד להתיר עגונות כדי לאפשר לפליטים שאיבדו את משפחותיהם להקים בית חדש. סידר קידושין לאלפי זוגות, פעילותו נמשכה קרוב לשלוש שנים, עד שנת ה'תש"ח (1948), רק משהתרוקן האיזור מפליטים יהודים הסכים לעזוב את המקום. בהתחלה נסע לצרפת ומשם לארה"ב בשכונת קראון הייטס שבברוקלין.

עלה לישראל בלחץ פליטי שואה חסידי ראדזין שגרו בארץ. ב-כ"ט אייר ה'תשי"ג (1953) הוכתר לאדמו"ר השישי בשושלת חסידות איזביצה ראדזין. בראשית כהונתו קבע את מקום מושבו בבית וגן בירושלים והקים בתי חסידים בכל רחבי הארץ. עמל לחדש את ישיבת 'סוד ישרים' בירושלים. לימים חזר לקהילתו בקראון הייטס.

בשנת ה'תשל"א (1971) עלה שוב לארץ וגר במרכז החסידות שנבנה ברח' הרב אהרונסון בבני ברק. יהודים מכל השכבות והעדויות, מצאו אצלו אוזן קשבת. הם יכלו לגשת אליו בכל שעה ולבקש עצה וברכה. ענייני גשמיות-אכילה ושתיה לא תפסו אצלו מקום. איש אמת. ענוותן ושפל ברך. מחל על כבודו והתהלך בצניעות מופלגת. לא הרשה שישמשו אותו.

ייסד את ישיבת 'עטרת שלמה' וישיבת 'תפארת יוסף'. תחת נשיאותו נוסדו שטיבלך של חסידי ראדזין בירושלים, בני ברק, חיפה, חולון, נתניה ופתח תקווה. בתל אביב יסד עוד שני שטיבלך בנוסף על השטיבל שנוסד לפני השואה. בחלק מהשטיבלך נפתחו כוללים. השקיע בחידוש מצוות התכלת בציצית. כשש שנים לפני פטירתו חלה ונפל למשכב נפטר ב-כ' תשרי ה'תשס"ו (2005) חול המועד סוכות. ציונו בהר-המנוחות גבעת שאול בירושלים. בנו, ר' שלמה יוסף התמנה לשמש כאדמו"ר.

אביו: ר' ישעיהו (רבה של העיר סוסנובצה בפולין). **אמו:** מרת אסתר פרומט (בת האדמו"ר רבי נתן נחום הכהן רבינוביץ מקרימילוב). **אשתו:** מרת שרה זלדה (בת האדמו"ר מרדכי יוסף אלעזר ליינר מראדזין ה'תפארת יוסף'). **ילדיו:** האדמו"ר הרב שלמה יוסף, ר' יצחק (אחראי על ייצור התכלת של החסידות), ר' ישעיהו מבורו פארק (נפטר מנגיף הקורונה בשנת ה'תש"פ). **מרבתי:** סבו, האדמו"ר רבי נתן נחום הכהן רבינוביץ מקרימילוב. אביו, ר' ישעיהו.

בנו סיפר: פעם אחת אבא השתתף בכינוס תורני גדול. לפני שאחד מהאדמו"רים נשא את דבריו האולם התרוקן ממרבית המשתתפים בגלל השעה המאוחרת. המקורבים ניסו לומר לאבי שכבר מאוחר ולאחר כמה שעות של השתתפות הוא כבר יכול לשוב לביתו, אבל הוא התנגד - 'אולי הנואם ירגיש ביציאתי והוא עלול להיפגע'. גם כשהסבירו לו כי הוא יושב מאחוריו ואין שום סיכוי בעולם שיבחין בו, הוא עדיין לא הסכים בשום אופן לעזוב - שמא ואולי.

פעם ביקש רבינו לנסוע בערב יום הכיפורים לבית החולים תל השומר כדי לבקר יהודי חולה. בכניסה השומר התעקש ולא רצה להכניס אותו בטענה שאין זה זמן ביקור וגם החולה שקוע בתרדמת. ברם האדמו"ר הפציר בו והסביר בדבר חשיבות הביקור. לאחר מאמצים רבים הגיע למיטת החולה.

רבינו נטל את ידו ולחש על אוזנו שבא לברכו ב'גמר חתימה טובה'. החולה לא הגיב אבל רבינו לא התייאש. **שוב ושוב האדמו"ר חזר על הדברים. לפתע התעורר האיש וחזר להכרה. הרופאים לא האמינו כי החולה שלא היה לו כל סיכוי לחזור ולחיות יושב עתה בריא!** (לקדושים אשר בארץ)

רבינו תמיד ראה את חזות הכל במידות הטובות. רבינו נהג לומר: "ישנן כל כך הרבה ישיבות בכל מקום, מדוע לא פותחים ישיבה ללימוד מידות!?!". אין לתאר ולשער עד כמה רבינו היה נזהר מפלגוע חלילה בזולת. מבחינתו, הפגיעה באחר היה אצלו הדבר החמור ביותר ואסור לעבור עליו לעולם.

תְּשֻׁלוֹם עֲבוֹר אֶתְרוֹג

אחוזתי תמורת האתרוג! דממה נפלה בקהל. כולם הביטו בקלמן כעל מי שהשתבשה עליו דעתו. אבל קלמן היה נחוש.

"זה אתרוג עבור הרבי", הצהיר בנחישות, "בעדו אתן כל הון שבעולם". קהל הסקרנים והמתגודדים פינה שביל מעבר בעבור הקונה המאושר. הוא ניגש אל האתרוג הנכסף והחזיק בו בידיים רועדות מהתרגשות. "מכור לך!", הסוחר צהל, שקיבל אחוזה מפוארת תמורת אתרוג אחד!

כשהאתרוג בחיקו עשה קלמן את דרכו במהירות לדז'יקוב. לא היה בליבו אף לא שמץ של הרהור חרטה, רק גאוה גדולה על הזכות היקרה שזכה לה – לשמח את הרבי ולרכוש עבורו אתרוג כשר למהדרין.

האחוזה הייתה בעיניו חסרת ערך לחלוטין. מה לנכסים גשמיים אל מול מצוות "ולקחתם לכם" של הצדיק הקדוש? פני הצדיק האירו באור יקרות למראה האתרוג. עיניו נצצו בחדווה של מצווה. השמועה התפשטה כבזק ברחבי העיירה. צהלה גדולה נשמעה מפי החסידים. יש אתרוג לרבי!

הצדיק לא נותר חייב לחסידו ומיטיבו. "ר' קלמן יקירי", פנה אליו בחיבה, "קח לך מביתי כל חפץ שתבחר". עכשיו באה שעתו של קלמן להוכיח כי הוא קרוץ מחומר שממנו עשויים סוחרים ממולחים.

הוא החליט לנצל את ההזדמנות הנדירה ולהעז לבקש מאת הרבי את התגמול המופלא ביותר שיכול היה להעלות על דעתו. אם זו עת רצון, אולי יעתר הרבי והוא יזכה...

"רבי", אמר ביראת כבוד, "יש דבר אחד בביתו שבו אני חפץ. בחדר הסמוך ישן בעריסתו בנו-מחמדו של הרבי, מאיר'קה הקטן. גם לי יש בת בגילו. אהיה אסיר תודה אם אזכה שהרבי ישתדך עימי, ובנו היקר יישא את בתי לכשיגדלו".

הוא סיים את דבריו ותלה מבט מתוח ברבי. האם הגזים בבקשתו? שמא חצה את הגבול? הוא בחן את פניו של הצדיק בחשש מה.

הרבי הרהר קצרות והחווה בידו לעבר משמשיו. "הגישו תקרובת לשולחן", הכריז לאושרו של החסיד, "הבה נרים 'לחיים' לרגל השידוך!". ואכן, בבוא העת נשא רבי מאיר, בנו של הרבי, את דבורה, בתו של ר' קלמן פיצלים, בשעה טובה ומוצלחת.

האדמו"ר רבי מאיר, שאביו היה מכנה אותו 'הגאון שלי', קיבל אחריו את עול ההנהגה ונודע כאחד מגדולי הצדיקים בדורו. ספריו 'אמרי נועם', שיקפו את גאונותו הגדולה בנגלה ובנסתר ותפסו מקום של כבוד על שולחנם של רבים וגדולים.

מעובד מתוך 'הליכות'

בכל שנה דאגו סוחריו ארבעת המינים לייבא לפולין אתרוגים מאיטליה או מארץ ישראל. האתרוגים הובאו לקרקוב וממנה סופקו לעיירות הקטנות.

באותה שנה לא הצליחו הסוחרים להשיג אתרוגים. פגעי מזג האוויר הסבו נזקים קשים למטעי האתרוגים, עד שקשה היה למצוא אתרוג כשר.

סוחריו האתרוגים, שנהגו להציג לפני לקוחותיהם ארגזים רבים של אתרוגים השיבו את פני הפונים ריקם. "אין אתרוגים", השיבו בעצב שוב ושוב.

ככל שהתקרב החג והאתרוגים לא נראו, גבר החשש בקרב קהילות רבות כי השנה יישארו בלי אתרוג בחג הסוכות ובלי האפשרות לקיים את מצוות ארבעת המינים.

דאגה גדולה שרתה בחצרו של האדמו"ר רבי אליעזר מדז'יקוב, בנו של רבי נפתלי מרופשיץ. מקורביו לא יכלו להעלות על דעתם מצב שבו הרבי לא יברך על אתרוג בחג הסוכות. עצם המחשבה הזאת העבירה בהם חלחלה. הם לא נחו ולא שקטו ולא חסכו במאמצים להשיג אתרוג.

למשימה גויסו גם החסידים. כולם ניסו לחקור, לברר ולרחרח, היכן אפשר להשיג את ה'אוצר' שבלעדיו ארבעת המינים אינם שלמים.

מאמציהם לא נשאו פרי. חג הסוכות התקרב והלך. מעל הכול ריחפה מועקת האתרוגים החסרים. החסידים ייחלו לדבר אחד ויחיד – **אתרוג עבור הרבי**.

בעיר קרקוב התגורר הגביר ר' קלמן פיצלים, מחסידיו הנאמנים של הרבי מדז'יקוב. הוא הפעיל את קשריו המסועפים, שיגר איגרות בהולות והריץ מברקים דחופים לכל כתובת אפשרית. הוא לא היה מוכן להשלים עם רוע הגזירה, ועשה כל שביכולתו למצוא אתרוג בעבור רבו.

יומיים לפני החגה הגיעה ידיעה לאוזנו של קלמן. אחד מסוחריו האתרוגים הצליח להניח ידו על אתרוג יחיד, מהודר ונאה.

הגביר יצא בריצה אל חנותו של אותו סוחר. שם ראה התגודדות גדולה סביב הסוחר המאושר. רבים ביקשו את האתרוג, והיו מוכנים לשלם תמורתו מחיר יקר.

הסוחר ניצל את ההזדמנות עד תום. הוא עמד על בימה וניהל מכירה פומבית סוערת. מכל עבר הכריזו המתמודדים את סכומי ההצעות שלהם, והמחיר האמיר ועלה. המספרים כבר היו דמיוניים ממש, אבל האנשים היו מוכנים לתת הון רב בעבור האתרוג.

קלמן ניצל רגע של הפוגה וקולו הדהד בחלל: **"אני נותן את**

לע"נ

תנצב"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'נה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוך דב ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחא ז"ל
פיבי מלכה בת מזל ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
נעמי בת נתון ע"ה	אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה
סעדה בת בסה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה	בנימין בן דב ז"ל
בתי (מרדה) בת שמחה ע"ה	שרה גבריאלית בת גאווה ע"ה	כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	אלהו אליאס בן אלגריה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליל יושוע בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	ר' עוליל יושוע בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
יצחק בן פנינה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	יצחק בן פנינה ז"ל
חי זיזי בן קלרה ז"ל	קסאנש בת דג'טו ע"ה	חי זיזי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	שרה בת נרקים ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	מישא אסתר בת זרהה ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חומטל בן רינה ז"ל	רחמה בת מסעודה ע"ה
סעידה בת תופחה ע"ה	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה
אליהו בן חיים משה גרשון ז"ל	נעימה בת שרה ע"ה	אליהו בן חיים משה גרשון ז"ל

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת האילנו - זוג הסוכות - שמונת תורה תשפ"ו

כי ישים ה' אֶת־אֶתְרָא הָבוּ גִּדְלָא לְאֶלְקֵינוּ (לכ, ג)

בפניו על המודעה האומרת שאין לשאול שאלות מסוג זה, אבל היהודי ההוא הקדימם, בהודעה מעין זו: "אני יהודי שעלה מרוסיה לפני כמה שנים", אמר, "שם, מעבר למסך הברזל, לא הכרתי את הקב"ה, והיה אסור אפילו להזכיר את המלים 'ארבעת המינים'. בבואי ארצה התחלתי להכיר את האלוקים ואני רוצה לעבוד אותו בלב שלם. כיון שאיני יודע את הלכות ארבעת המינים, אני שואל אתכם, כבוד הרבנים, האם הלולים הללו שבחרתי, המיועדים לי ולשני הבנים שלי, הם ברמה גבוהה..."

כששמעו הרבנים את כל זאת, החליטו שעל אדם כזה לא תחול התקנה שתיקנו. הם הסתכלו בלולים ונדהמו לראות שמדובר בשופרא-דשופרא, ולמרות שהיהודי העיד על עצמו שאינו מבין מאומה בהלכות אלו, הצליח לבחור לעצמו שלושה לולים הכי-מהודרים שאפשר להעלות על הדעת. היו אלה לולים נדירים ביופיים, 'סגורים' וישרים לחלוטין, צבעם היה ירוק, וצורת הגידול שלהם היתה מיטבית. הרבנים לא הבינו כיצד אדם מצליח לבחור לעצמו לולים שכאלו. זה הרי לא מסתדר מבחינה סטטיסטית והגיונית. שלשה לולים מהודרים-שבמהודרים, ואיך הצליח אדם אחד לבחור את שלושתם? היהודי הרוסי שמע את חוות-דעתם הנלהבת של הרבנים, ואמר: "אם כך הם פני הדברים, אני הולך עכשיו לבחור שלושה אתרוגים, וגם אותם אראה לכם..."

המו"צים העידו שלא עברו יותר משתיים-שלוש דקות, והאיש חזר ושלושה אתרוגים בידיו, ושוב חוזרת התמונה על עצמה: בתוך זמן כל-כך קצר הצליח אדם זה לבחור לעצמו שלושה אתרוגים הכי-יפים!!!

"קיבלנו חלישות הדעת", העידו הרבנים, "כיצד יתכן דבר כזה? האתרוגים היו מושלמים בכל מיני השלימות האפשריים, צורת הגידול, הצבע, הגודל, היופי וההדר, ממש ללא רבב". אחד הרבנים אמר ש'לית דין ברנש', וחייבים לשאול אותו מי הוא ומה הוא. לא יתכן שאדם שאינו יודע כלל את ההלכות, יעלו בידיו באופן אקראי שלושה אתרוגים יפהפיים בזמן כל-כך קצר! המו"צים לקחו אותו הצידה, ושאלו אותו מה טיבו, והאיש השיב: "כפי שאמרתי לכם, עליתי מרוסיה לפני כמה שנים, ושם לא הכרתי את בוראי. ההחלטה שלי היתה שכאן, בארץ ישראל, אלמד את תורת ישראל, את הדינים וההלכות, ואקבל עלי עול מלכות שמים."

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [בשם הגר"ד גולד שליט"א], מעשה מופלא המצביע על מידת הקשר שצריכה להיות בין היהודי לבוראו, ועד כמה נוכל באמצעות קשר זה להעביר את חיינו בצורה שמחה יותר ובטוחה יותר. דבר נוסף שאפשר ללמוד ממעשה זה הוא שהאדם צריך לעשות רק את מה שהוא מסוגל, ואם יעשה כך - ישלים לו השי"ת את כל השאר. וכל זה קשור למצוות ארבעת המינים...

* * *

האירוע עליו אנחנו מדברים התקיים בירושלים בימים שלפני חג הסוכות, ב'יריד ארבעת המינים' בו נמכרו המינים במחירים מוזלים מאוד. המארגנים וגם המוצ"ים שנבחרו להשיב על שאלות הקהל, ידעו מראש שתהיה התנפלות המונית של המון אנשים שירצו, איך לא, להשיג מינים מהודרים. הבעיה המרכזית נמצאת בדרך כלל אצל המו"צים, שלצידם מתקבצים תורים ענקיים של מאות איש, המעוניינים לברר את כשרות האתרוג או הלולב שהם קונים. הלחץ האדיר מצד השואלים מקשה מאוד על האפשרות להשיב במנוחת הדעת, כידוע לכל מי שהיה בירידים מן הסוג הזה. כיון שכך, החליטו המו"צים פה אחד לסנן את סוגי השאלות, כשההצעה העיקרית היתה שהמו"צים ישיבו רק על שאלות ספציפיות בכשרות המינים, אבל אדם שיגיע וישאל באופן סתמי "מה הרב אומר על האתרוג הזה?", לא ישיבו לו. כיון שמרבית השאלות המגיעות אל המו"צים אינן על דברים ספציפיים, אלא שהשואלים מבקשים לדעת באיזו רמה נמצא האתרוג או הלולב, הרי אם לא ישיבו על כך - נמצאו מסננים את רוב השאלות. כדי שהציבור לא יפגע מכך שלא עונים לו, נתלו מודעות ברוח זו ליד המקום בו ישבו המו"צים, ובהן היה כתוב מראש שהציבור מתבקש לשאול רק שאלות ספציפיות. וההחלטה התבצעה בצורה היותר-טובה. הציבור הבין וקלט שהדבר הוא לטובתו, ואכן אף אחד לא שאל שאלות כלליות כנ"ל.

אלא שלפתע ניגש יהודי אל שולחן המו"צים, ובידיו שלושה לולים, והשאלה שבפיו היתה "מה הרבנים אומרים על שלושת הלולים שבחרתי?...". הרבנים כבר רצו להצביע

אבל, לדיני ארבעת המינים עדיין לא הגעתי, ואיני יודע בהלכות אלו ולא כלום. לפני שנכנסתי אל היריד הזה, התפללתי לה' ואמרתי לו בלשון זו: 'ריבונו של עולם, אתה הרי מכיר אותי עוד מרוסיה. גם שם ניסיתי להתקרב אליך, אבל לא בדיוק הצלחתי, והדבר לא היה באשמתי. אבל, כשאני כבר כאן, בארץ ישראל, אני לומד את תורתך ומשתדל להתקדם. גם אתה יודע שאני עושה את המקסימום מצדי, וגם אתה יודע שעדיין לא הצלחתי להגיע להלכות ארבעת המינים. מאידך, אני רוצה לקיים את המצוה בשלמותה. לכן, אני מבקש ממך, עשה עמדי חסד, ותבחר לי אתה את המינים המהודרים ביותר... אני רק אגש אל הדוכנים, אושיט את ידי, ואתה תבחר את הסחורה הטובה והיפה ביותר...'. וכך עשיתי, סיפר האיש, "ניגשתי אל הדוכנים, שלחתי את ידי ולקחתי את שלושת הלולבים שהראיתי לכם קודם. ואז ניגשתי אליכם כדי שתגידו איך נראים הלולבים. כששמעתי שהלולבים הם הכי יפים שאפשר, הבנתי שהקב"ה שמע לתפילתי ובחר לי את הסחורה הטובה ביותר, ואז הלכתי לבחור את האתרוגים, וגם כאן השי"ת האזין לי, ובחר עבורי את האתרוגים היפים ביותר..."

עניי המו"צים דמעו כששמעו את סיפורו של האיש. הרי אם הקב"ה בוחר עבורו את המינים לחג הסוכות, הרי ברור איזה מינים יעלו בגורלו... ולמדנו, שאם אדם עושה את כל מה שהוא מסוגל לעשות, ומתפלל להשי"ת שיעזור לו, השי"ת עושה את שלו, ומשפיע עליו שפע של הצלחה. זה נקרא להיות בקשר הדוק עם הרבש"ע! להכיר ולדעת שהוא רוצה לעזור לנו, ובכוחו לעזור, ואם רק נלך בדרכיו, ונבקש ממנו בלב טהור למילוי משאלותינו, הוא ימלא את משאת-נפשנו. היש שמחה גדולה מזו? .... [מתוך 'מצוות בשמחה']

חג הסוכות

וְשִׂמְחֹתֶיךָ בְּחַגֶּיךָ (דברים טז, יד)

נגולל ונתאר מעט את האווירה המיוחדת ששררה בזמני חג ומועד במחיצתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל: יש בה בתורה כוח מיוחד, כוח המושפע מטובו הגדול של מקדש ישראל והזמנים, כדי להשרות אוירה עילאית, אויר פסגות בקרב עמליה ולומדיה בשקידה. מי שנכנס לבית רבנו והתקרב לד' אמותיו באחד מימי חגי ומועדי ישראל, היה מרגיש עצמו נכנס אל חיקה של אוירה נפלאה, אווירת אותו חג שררה בחלל האוויר, אווירה מתוקה, משכרת חושים, שקשה היה שלא להתמכר אליה, ואף קשה שלא להיזכר בה בזמני חולין.

הגאון רבי משה אלישיב שליט"א מתאר: "זאת זוכר אני מימי ילדות המוקדמים, את אווירת החג המופלאה ששררה בבית לפני החג המשמש ובא. כך היה גם לפני סוכות וחנוכה ופורים. מי שהשרה את האווירה המופלאה שכמותה

לא מצאתי באף מקום נוסף - היה אבא. נוהג היה ללמוד לפני כל חג את המסכתות וההלכות הקשורים לחג. לפני סוכות היה הניגון של מסכת סוכה מהדהד בחלל הבית, לפני חג הפסח היה לומד את הלכות הפסח וגם את הלכות חלה. וכשהיה קול מסכת פסחים מהדהד בחלל הבית בשעות לפנות הבוקר, מיד הייתה אווירת הפסח מתפשטת בחלל הבית, גם בזמן שברחוב העיר ובבתים אחרים לא ניסרה האווירה, היתה אווירת הפסח שוררת בביתנו במלוא עוצה. וכשהיה לומד בקולו בניגון את המשנה ברורה הלכות סוכה, היינו יכולים כולם למשש את אווירת חג הסוכות בבית. קשה לתאר ולהגדיר בדיוק את ההרגשה הזאת אבל כך הייתה המציאות".

[מתוך 'גדולה שימושה']

* * *

מרן ראש ישיבת בריסק בירושלים הגאון רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל מתאר את אווירת הימים הנוראים וירח האיתנים בבית אביו רשכבה"ג מרן הגאון רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל: "אין לכם מושג על האווירה ששררה אצל אאמו"ר זצ"ל בימים הנוראים!", מטעים ראש הישיבה. "בתחילת אלול עוד היה מתנהג קצת כהרגלו, אבל מכאן ואילך הפחד היה עולה ומתגבר מיום ליום, ככל שקרב יום הדין. הפחד גבר והתבטא באמירת התהילים, ובלימוד התורה שהיה גובר יותר ויותר, וכך חשו את חרדת יום הדין המתקרב. כך הלכה וגברה החרדה מיום ליום עד יום הכיפורים שאז הגיע שיאו של המתח והחרדה. לא אשכח איך שכולם בבית, היו אומרים תהילים כל הזמן בבכיות גדולות בימים אלו. פעם נכנס מישוהו לבית אאמו"ר בראש השנה, וראה שכולם אומרים תהילים בבכיות גדולות ובאוויר שורה פחד נורא, עמד הלה ושאל האם קרה משהו? האם יש חולה מסוכן בבית? ... כל המהלך בראש השנה היה נורא ואיום... איפה רואים דבר כזה היום?", נאנח ראש הישיבה שליט"א, והכאב ניכר על פניו. "המפליא היה", אומר ראש הישיבה: "איך שברגע אחד, כשהגיע מוצאי יוה"כ אחרי שעשה הבדלה, באותו רגע חל מהפך קיצוני באווירה שהתחלפה באחת לאווירה של שמחה טהורה ואמיתית לקיום המצוות. זה היה מהפך מקצה אל קצה: באותה מידה של רצינות וחרדה ששררה במשך 40 הימים שמר"ח אלול, בדיוק באותה עוצמה אפפה שמחת קיום המצוות את כל ישותו של אאמו"ר זצ"ל, וכפי המובא במדרש (קהלת רבה, פ"ט) שבמוצאי יוה"כ יוצאת בת קול ואומרת 'לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך'. גם בירור ארבעת המינים לא היה מתוך חרדה כלל, אלא להיפך, הוא אמנם השקיע את כל כולו בחיפוש אתרוגים והדסים מהודרים, אבל כל זה היה באווירה של שמחה עילאית, שהורגשה מאד בסביבתו. בדיוק כפי שבימים הקודמים הורגשה החרדה - כך הורגשה השמחה בימים הללו. גם במידת השמחה אבינו היה הולך ומתעצם, וככל שקרב חג הסוכות - עלתה וגאתה השמחה על גדותיה. השמחה בחג הסוכות בבית אבינו היתה עמוקה ומקרינה

מאוד, הוא לא ארגן 'שמחת בית השואבה' כידוע, אלא שמחה תורנית. בכל ימות החג והלילות היו באים אל סוכתנו גדולי התורה ובחורי הישיבות מכל המקומות, והאווירה היתה אווירה של רוחניות ועילאית ביותר. אני לא יודע אם היה מי מגדולי ירושלים, שלא ניצל את ימי חול המועד כדי לבקר את אבינו בסוכה... גם המוני בני ירושלים ובני הישיבות, לא היה שום גבול או סייג. לדוגמה, **הרב שך זצ"ל** היה אצלנו כל היום, הגאון רבי **אהרן כהן זצ"ל**, ראש ישיבת חברון, גם היה מגיע כמה פעמים במשך החג. אבל אני מדבר על המוני עם ישראל, ולא רק אשכנזים, גם חסידים וספרדים וירושלמים. זה היה מצב כזה כאילו כל 'ירושלים' עולה לסוכתנו, לחסות בצילו הגדול של אאמו"ר ולהתבשם מאור תורתו וחסידותו".

* * *

היה זה עם תחילת ימי השואה האיומה, בימים שאיש עוד לא שיער ולא העלה על דעתו את האסון האכזרי המתרגש ובא. מלחמת העולם השניה החלה ביום י"ז באלול תרצ"ט, עם פלישת הצבא הגרמני ימ"ש לפולין. מאות אלפי אנשים נמלטו בתוך מספר שבועות מכל הערים והפרברים, והגיעו לעיר הבירה וורשא, המעוז הפולני האחרון. רבבות יהודים נמלטו מכל רחבי פולין והתרכזו בוורשא, מסתתרים שם מאימת ההפצצות הגרמניות הבלתי פוסקות. קול הרעש החריש אוזניים, טונות של חומרי נפץ 'נפלו' מהמטוסים הגרמניים שטסו בשמים, וכל החפץ בחיים נמלט לבונקר קרוב כל אימת שיכל, כדי להישאר חי ולא להצטרף למניין המתים ההולך ועולה...

בערב חג הסוכות נכנעה פולין. הצבא הגרמני נצר את הפצצותיו הכבדות, קול שאון התותחים נדם. שקט מתוח השתרר בחללה של וורשא, והאנשים החלו לצאת אט אט מחוריהם, בוחנים את פצעייהם ומביטים בהריסות בתייהם. היה זה יום ראשון של שקט מפתיע אחרי שבועות של הפצצות מרעישות, ומנגד - יום של כאב עצום בהתגלות מימדי ההרס והנזק האדיר לבתים ולרכוש. בין הפליטים היהודים בוורשא, נמנה מרן **הגרי"ז מבריסק זצ"ל**. גם הוא נמלט לכאן בצוק העתים, וגם הוא - ככל אחיו היהודים, יצא בשעות הצהריים של ערב סוכות מהמרתף בו הסתתר. לנגד עיניו נגלו שוד ושבר, מאות יהודים שנרצחו ואיש אפילו לא ידע מתי, נזק אדיר, הרחובות כולם היו ע"י חרבות ממש.

והנה, בתוך התופת, בעיצומה של האימה, נראה מחזה נדיר ומעורר השתאות. בעוד הנכרים עסוקים בבקרת נזקים וברצון לשקם קמעא את בתייהם ההרוסים, הרי שקבוצה גדולה מהיהודים היו עסוקים בדבר אחר לחלוטין. לא פחות ולא יותר, עם צאתם מהבונקרים ולמרות מראות ההרס האיומים שנגלו לעיניהם, איש מהם לא פנה לטפל בביתו או בפצעיו... דבר אחד עמד בראש מעייניהם, בו היו עסוקים. אותם ניצולים אצו רצו בין ההריסות, מחפשים בהתלהבות חלקי דפנות או וילונות שמוטים, ענפים ירקרקים, וקורות

ששרדו מן ההפצצות. עיניהם ברקו כשמצאו סכך כשר, רגליהם הפצועות ריקדו בקלילות בבניית הסוכה. בשקיעת החמה וכניסת החג, היה המחזה בלתי יאומן: עיר נקובה מהפצצות, חרבה והרוסה, ולמרות זאת, פזורות בה מאות סוכות מטות ליפול, בנויות בשארית כוחותיהם של ניצולי ההפצצות הכבדות. בעת צאת הכוכבים המנצנצים ברקיע קטיפתי חגיגי של חג הסוכות, עמדו אלפי יהודים בסוכותיהם, מקדשים על יין או על פת, ומברכים בעיניים נוצצות 'לישב בסוכה!', כאילו לא יצאו עתה מתוך התופת, כאילו לא נפצעו, כאילו לא ניזוקו וחלקים גדולים מרכושם אבדו לצמיתות. הם עמדו בסוכות בעיניים בורקות, מברכים 'שהחיינו' בדבקות, ופניהם מאירות בשמחת חג מלאה ונוצצת. כי חג סוכות היום!.

ואז, הבחין מרן הגרי"ז ביהודי אחד, שהבעת פניו ענתה בו שהוא לא מרוצה, השמחה ממנו והלאה. "מה לך רבי יהודי", שאל אותו הרב מבריסק ברוך, "מדוע פניך נפולות, והלא חג השם לנו? אמת, האובדן קשה, המידע על היהודים הרבים שנפלו קורע את הלב, המצב כלל אינו מזהיר. ובכל זאת, הן חג הסוכות היום!". "בשל כך אני מצטער", השיב אותו יהודי. "וכי אני מתאבל על ביתי שנחרב או על פצעי הרבים? אני מצטער על כי אין לי אתרוג, וכן איני מכיר מישהו שיש לו אתרוג! אני רוצה מחר בבוקר לברך על ארבעת המינים, אך חסר לי אתרוג! וכיצד לא אבכה ואצטער?!"

"תנוח דעתך", השיבו הגרי"ז, "הבאתי עמי אתרוג, הוא שמור אצלי, הוא כשר ואפילו מהודר, ולא ניזוק כלל. יש אתרוג!"

כשמוע היהודי את הבשורה הזו, קפץ משמחה ויצא בריקוד. "מה לי חרב ביתי, מה לי נתון בעיצומה של מלחמה אכזרית. אתרוג יש לי, א-ת-ר-ו-ג!", שב ואמר את שם פרי עץ ההדר הנשאף כל כך... כהרף עין, יצא היהודי לרחובה של עיר, עבר בין סוכות היהודים ובישרם כי אצל הרב מבריסק, לא יאומן כי יסופר, יש אתרוג! מי היה מאמין! ואז, שבה ורבתה השמחה בבתי היהודים, הם חשו נחמה בעצם הבשורה, רוח מרעננת שרתה עליהם: הנה, גם בתוך התופת ובעיצומה של האימה, תהיה להם הזכות לברך על האתרוג הנדיר והיקר...

או אז, שב והתרחש מחזה, שבאמת אמרו שמפתיע היה יותר מן הראשון. לאחר חצות ליל, החלו יהודים להתגנב בחשיכה אל חצר הבית בו התאכסן הרב מבריסק. כה עז היה חפצם לברך על האתרוג, כה גדולה היתה שאיפתם לאחוז בידיהם את ארבעת המינים, עד שבאישון ליל, לאחר יום מעייף בו יצאו מהבונקרים, שיקמו חלק מהנזקים, בנו סוכות והכינו את צורכי החג ככל שיכלו - אף אחד מהם לא פנה לישון... אחד אחד, בחושך, בעלטה, יצאו מסוכותיהם, הגיעו לחצרו של הרב, ונעמדו בתור בשורה ארוכה. עוד לפני עלות השחר, כשחושך אפילה שרר למלוא האופק,

המפורסם שלו אני זוכר את ה'חזון איש' שר. זהו השיר היחיד שאני זוכר שהוא שר אותו. מי שלא ראה את ה'חזון איש' שמח בשמחת תורה לא ראה שמחה מימיו... הוא היה אדם צנום, שקט וצנוע, וביום הזה כאילו הפך לאיש אחר.

זכורני שבשנת תש"ט הגיע מרן **הרב מבריסק** זצ"ל לבני ברק, וה'חזון איש' זצ"ל ארגן לו אכסניה בישיבת 'תפארת ציון'. אחרי ההקפות הלך ה'חזון איש' כדרכו להשתתף בהקפה אחת בפוניבז', ובשנה ההיא המשיך משם לבקר את הרב מבריסק. בדרכו ליוו אותו כמה בחורים, וביניהם הייתי גם אני. הפגישה ביניהם היתה מעניינת מאד - ה'חזון איש' עמד במרחק שלשה-ארבעה מטרים ואמר לו: "גוט יום טוב!" הבריסקער רב ענה לו: "גוט יום טוב!" הם התבוננו זה בזה במשך עשר דקות, ושוב אמר ה'חזון איש': "גוט יום טוב", והרב מבריסק ענה לו: "גוט יום טוב". לאחר מכן חזר ה'חזון איש' הביתה. כשהגענו לביתו יצא ה'חזון איש' מגדרו והתחיל להרקיד אותנו סביב הבימה, יותר מהר ויותר מהר. לא יכולנו לנשום... הייתי אז ילד בן שנים עשר וחצי, אני זוכר שחשבתי לעצמי: 'מה הוא כל כך שמח?' והבנתי, כי ככל הנראה הוא התרגש מזה שזכה לראות את הנסיך של שלשלת מלכות התורה שבראשה עמד רבי חיים מוואלוז'ין, והוא שמח על הזכות שלו לזכות לראות את מלכות התורה - מאן מלכי רבנן. הרגשתי שזו היתה נקודת ההתרגשות שלו, ולכן הוא הרקיד אותנו מהר יותר ומהר יותר.

אחר הצהריים הוא שוב עשה ריקוד. באמצע פנה לנוכחים ואמר לכל אחד: "נכון שאתה לא תרקוד אתי, ואתה - בטח לא תרקוד אתי, ואתה ודאי שלא... הספסל הזה ירקוד איתי!". הוא הרים את הספסל הרחב שעליו היה רגיל לשבת וללמוד תוך שהוא כותב חידושי תורה, ונשא אותו על כתפו. פתאום התחיל לרוץ איתו את המדרגות עד הגג שבו היה המנין בימים הנוראים, ורקד עמו בהתלהבות. ספסל שלמדו עליו תורה שנה שלימה ראוי לרקוד איתו!!!

שנים מאוחר יותר נזכרתי באותו ריקוד... ליד וינה נערך סמינר בהשתתפות שבעים משפחות. בין המרצים היו הרב **יגן** זצ"ל ולהבדיל בין חיים לחיים רבי **דן סגל** שליט"א. היינו צריכים ויזה ולא הצלחנו לקבל. לא ידענו מה לעשות. הרב יגן קבע: "נעשה 'כוונות' ונעבור בלי ויזה...". הוא הורה לנהג הגוי להתקדם, והלה עבר את כל הגבולות בלי שאף אחד עצר אותו... הגענו לבית הכנסת של המהר"ל, ושאלנו אם יש שם משהו שהמהר"ל עצמו השתמש בו. הראו לנו סטנדר שעליו הוא למד והתפלל. ההתרגשות היתה גדולה. תפסנו את הסטנדר ורקדנו אותו שלושת רבעי שעה - "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, צדיק כתמר יפרח...". הרגשנו שאנו רוקדים עם המהר"ל עצמו... באותו רגע נזכרתי בריקוד של ה'חזון איש' עם הספסל שלו. עמל התורה על ספסל שנה שלמה גורם שהספסל הזה יהיה שווה. זה לא סתם עצים, זה ספסל של 'עמל התורה'. יום שמחת תורה חותם את הימים הנוראים הנותנים לנו כוחות וחשק לעבודת ה' למשך כל השנה כולה. **[מתוך 'אריה שאג']**

עמדו מאות יהודים שרק עיניהם ריצדו בחשיכה, נצצו באפילה הסמיכה. אמנם, הם באמצע מלחמה, אמנם, ימים קשים עוברים עליהם, אך הם מבקשים לזכות לברך על האתרוג! עם עלות השחר, החלו היהודים לעבור אחד אחד אל תוך חדר הרב, מבקשים ללטף במגעם את ארבעת המינים הקדושים, להחזיק בידיהם את הלולב והאתרוג עם ההדס והערבה. בשמחה עצומה עמדו ובירכו 'על נטילת לולב' ו'שהחיינו', וכמעט שיצאו בריקוד משותף על הזכות הכבירה...

בהתבוננות מעמיקה בסיפור המרגש הזה, המופיע בספר 'טללי אורות', נוכל לגלות את האור הבוקע מחג הסוכות. כי הדבר היחיד שיכול להניע יהודים בעיצומה של התופת לשמחה אמיתית, המנוע היחיד שיכול להוביל יהודים פצועים וניזוקים להתמסר לשמוח בסוכות מטות ליפול ובאתרוגים נדירים, הוא רק השמחה שלהם בבוראם, בקשר שלהם עם אביהם שבשמים, בכך שבחג הזה הם מוכיחים את אהבתם אליו בכל נימי נפשם! כי כשיהודי זוכה לקרבת ה' אמיתית, דווקא במצבים קשים הוא קופץ על החיבור שלו עם אביו שבשמים, הוא שש על ההזדמנות לשמוח עם בוראו. ככל שנשמח בחג הזה, ונפנים כי הוא הזמן בו אנו מבטאים מתוך שמחה ואושר את החיבור והקשר שלנו עם אבינו שבשמים, כך באמת נזכה להדק את החיבור שלנו עמו ולהמשיך את הקשר שלנו עמו לכל ימות השנה, מתוך רוב שמחה ואושר! **[לקראת שבת מלכתא-הרב קובלסקי]**

שמחת תורה

הגה"צ רבי **אריה שכטר** זצ"ל: בחג סוכות מכניס אותנו הקדוש ברוך הוא לתוך ביתו, למקום שבו אף אחד לא יוכל לפגוע בנו, 'ואזבחה באהל זבחי תרועה' (תהלים כז, ו). אותם ששמרו על עצמם בכל הימים הללו אומר להם הקדוש ברוך הוא: "היה כל כך נפלא אתכם. שחררתי אתכם מכל העוונות, כתבתי אתכם לחיים טובים, שלחתי לכם פיתקא טבא - תישארו איתי עוד יום אחד, יום שמיני עצרת-שמחת תורה, כי קשה עלי פרידתכם. תשמחו איתי שמחה אמיתית ורצינית. ואתם יודעים מה תהיה הסיבה שלכם לשמחה הזו? - הרי כולכם אוהבים את התורה, אני מכיר אתכם שאתם אוהבים אותה כל כך. לא רק אותי אתם אוהבים אלא גם את התורה שלי. תביעו את אהבתכם לתורה, קחו אותה, תנשקו אותה, תרקדו אתה - ותתרוממו". באותה שעה מראה הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא של מעלה: "ראו את בני! כל אחד מהם שוכח את כל הצער הפרטי שלו ושמח בשמחת התורה". אלו הם דברי הזוהר שהיו שרים אצל **הגאון מוילנא** ואצל מרן ה'חזון איש': 'כד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה' - כשעם ישראל יושבים ועוסקים בשמחת התורה, 'קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה' - הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו: "חזו חזו" - "בואו תראו בני חביבי, ששוכחים את הצרות שלהם ועוסקים בשמחה שלי. בואו תראו כמה הם שמחים אתי!". את השיר הזה בניגון

השגחה פרטית

דברי התעוררות וחיזוק וסיפורי השגחה מופלאים המתרחשים בימינו מתוך "קו השגחה פרטית"

עלון מורחב - חודש תשרי תשפ"ו • עלון מס' 173

השגחה שבועית

14 שנה של ציפייה 14 שנה של אמונה ושמחה

יש לי חבר קרוב מאוד שהתמודד במשך 14 שנה עם צפייה לילדים, אך מי שלא ידע - לא היה מבחין בכך. האברך התהלך עם חייו על פניו.

ברוך ה', בשבת פרשת נצבים, התבשרו כל ידידיו שהוא זכה לחבוק את בתו הראשונה. כולם הודו לה' כי טוב.

אבל מה שמעניין במיוחד הוא להציץ לתוך ארבע עשרה השנים של הצפייה. מצד אחד, הוא כל הזמן קיווה לישועה; מצד שני, התהלך שמח. לכאורה, שני הדברים סותרים זה את זה - אם הוא עדיין מקווה ומייחל, האם זה לא צריך לשבור את השלווה שלו?

נציץ בקטע אחד מתוך מאמר שכתב האברך, וכך נוכל להבין את הכל.

כותרת המאמר היא: כשמבינים שטוב ה', נעלמות כל הדאגות. וכך הוא כותב בתוך הדברים:

"הדרגה הבסיסית היא - לבטוח בטוב ה' ולהיות בטוח שהוא יעשה לי את הטוב.

האדם אומר: ברור שהוא טוב, והוא עושה לי טוב, אבל מה אני יודע מה טוב בשבילי? אולי טוב לי להיות במצב הזה או אחר. אולי טוב לי לסיים את החודש בקושי, אולי טוב לי לגלגל חובות, אולי טוב לי לגור בדירה קטנה, אולי טוב לי להתמודד עם ילד בעייתי, אולי טוב לי שלא יהיו לי ילדים. יש הסברים בנויים היטב לכך שזה טוב בשבילי.

ובפרט הקול פנימי שאומר, אולי לא מגיע לי? אולי אני לא ראוי לכך?

אם האדם חושב ככה, זה אומר שהוא צריך לחזק לעצמו את ה"טוב ה' לכל". להתבונן בטובות ה' האינסופיות - הפרטיות והכלליות - בכל העולם, כך תוכל להרגיש את טוב ה' מכול, מכך רגל ועד קדקדך.

כמו ילד קטן שמבקש מהוריו משהו - אינו שואל אם מגיע לו או לא. כך תבוא להקב"ה: תקווה, תיחל, ותתפלל על מה שאתה רוצה. ברור שצריך לשפר את מעשיך, אך לא בגלל זה להרגיש שלא מגיע לך - כי באמת, לא מגיע לנו כלום. אלא - בוטחים בטוב, ולבטוח אין גבול.

כל זמן שאתה לא שמעת בבירור שזה לא טוב בשבילך, כמו שמשנה רבינו שמע מהקב"ה, 'אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה', תוסיף להתפלל ולייחל לטוב הנראה והנגלה לעינייך.

זה תקף לכל הזמנים, ולחודש תשרי בפרט, לדעת כי טוב ה'. לבקש ולייחל להקב"ה על כל דבר ודבר, להתפלל על כל מה שאדם רוצה. ה' הוא טוב ורוצה לנו את ההכי טוב.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
פינחס שפר

דברים שבלב

על פי השיעורים בספר חובות הלבבות "שער הבטחון"

לי הכסף והזהב (ב)

להם כי ההיפך הוא הנכון. כי אכן, הם יכולים לשווק את עצמם היטב כדורשי טובתנו, אבל ביום הדין הגדול מתגלית כל האמת.

לעומת זאת, לגבי 'הרבינו כסף וזהב' לא נכנסים בכלל למשא ומתן, כאן התשובה היא: זה לא קשור אליכם! חשבתם שאתם מרבים ממון? - שטויות והבלים! שגיאה חמורה! מעולם לא היה דבר כזה. אתם לא הרבתם כסף וזהב, אין לכם בכלל אפשרות לעשות זאת. הכסף והזהב הם של הקב"ה, "לי הכסף ולי הזהב". רש"י שם מפרש, "ובידי לתת לאשר אחפוץ בו".

הרד"ק בפירושו מוסיף נקודה חשובה: "ביד מי שהוא - שלי הוא". גם בזמן שאדם מניח את כספו בבדיקתו, מחביא אותו מתחת למזון או מפקיד אותו בחשבון הבנק הסודי שלו, הכסף הוא של הקב"ה.

כמה נחת ושלווה מביאה הידיעה הזאת אל הלב. כמה עושר ואושר היא טומנת בחובה. כמה לחצים ועומסים היא מסירה. בשביל מה לכלות את הימים והלילות בדאגה ובחרדה? יש רבים שדואגים איך יהיה להם כסף, ויש אחרים שחרדים שמא ייגמר להם הכסף; אלו וגם אלו יכולים להירגע. אנחנו הבנים של הקב"ה, אשר לו הכסף והזהב.

אמנם כן: מצד המס שהוטל על בני האדם, "בזיעת אפיק תאכל לחם", חובה עלינו לעשות השתדלות, וזכור, למדנו על האופנים שבהם צריך האדם להשתדל לפרנסתו, ולעסוק במלאכה שמתאימה לו ולאופיו, באופן שמותר לפי פסקי השולחן ערוך.

אבל להליחץ? לדאוג? להיכנס לעבודות קשות ומתישות, מעבר לכוחות? אין כל טעם. כמות הכסף שתגיע לרשותנו היא בגזירת עליון בלבד. "לי הכסף ולי הזהב" זהו כלל שתתקן תמיד, בכל הזמנים, אצל כל האנשים.

יהי רצון שנזכה לרוב שפע והרחבה, להגדיל כבוד שמיי, ולעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

(מתוך שיעור 261 בשער הבטחון. לשמיעת השיעור הקישו 4 לאחר בחירת השפה, או בחיוב ישיר - 02-3011904)

בקשו רחמים מרובים
עבור האברך ר' יצחק בן בשא [קלצקי] הי"ו
קו לחלוקת פרקי תהילים: 077-4822963

זה יקרה בקרוב מאוד: משיח יגיע, בית המקדש ייבנה, ועם ישראל הנרדף והמושפל עד עפר, שהגויים עשו כל מה שרק יכלו כדי למחוק אותו מהמפה, יתגלה בשיא תפארתו. החל מאותו רגע, לא רק אנחנו נדע כי 'אתה בחרתנו מכל העמים... ורוממתנו מכל לשון', אלא גם כל עמי הארץ יראו כי שם ה' נקרא עלינו. הכבוד שעם ישראל ינחל לעתיד לבוא הוא בלתי ניתן לתיאור. זה משהו שאיננו מסוגלים לדמיין. מדרשי חז"ל מלאים בתיאורי הוד ותפארת. כמה נאדר יהיה המראה, עת יעשה הקב"ה מחול לצדיקים, וכל אחד יראה באצבע ויאמר, "זה ה' קיוונו לזו" - לא התייאשנו, לא התבלבלנו, לא התפתינו, לא נבהלנו מכל הרדיפות והניסיונות! חיכינו, קיוונו, ציינו, ייחלנו, התאמצנו, התעקשנו, עסקנו בתורה וקיימנו את מצוות ה' במסירות ובנאמנות, והנה-הנה, אשרי המחכה ויגיע!

מהצד יעמדו אומות העולם ועיניהם כלות. כעת, לאחר שהאמת התגלתה לעיני כולם בשיא הדרה, הם מבינים, מאוחר מדי, כי כל אלו שהצרו לישראל עומדים כעת לקבל את עונשם, וכל אלו שעזרו וסייעו לישראל לעסוק בתורה, מקבלים את שכרם.

באים בני האומות, ומנסים להמשיך בצביעות שבה נהגו תמיד: אף הם מבקשים שכה נישגות המלכיות בזו אחר זו - רומי, פרס ועוד ועוד, וכל אחת מצטדקת ואומרת, כי עשתה רבות לטובת כלל ישראל.

שואל הקב"ה את מלכות רומי: במה עסקתם? אומרים לפניו: ריבוננו של עולם! הרבה שווקים תיקנו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו - וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל, כדי שיתעסקו בתורה!

עונה להם הקב"ה: שוטים שבעולם! כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם! תיקנתם שווקים כדי להחטיא בני אדם, מרחצאות - לעדן בהן עצמכם, כסף וזהב - שלי הוא, שנאמר (חגי ב'): "לי הכסף ולי הזהב".

נתבונן במענה שיקבלו הרומאים: לגבי הפעולות שעשו בכסף, יש משא ומתן. הרומאים בחרו לבצע פעולות מסוימות, ועל בחירתם הם מקבלים את המגיע להם. הם טוענים כי עבדו למען היהודים, והקב"ה מוכיח

הצטרף גם אתה לרבות היהודים מכל העולם ששינו את חייהם, חייג:

מארגן ישראל 02-30-11-300 • מארה"ב 151-86-130-140 • מאנגליה 00-330-3900-489 • מבלגיה 00-380-844-28

מדרום אפריקה 87-551-8521 • מארגנטינה 3988-4031 • מאוקראינה 380-947-100-633 • קו לנשים - שלוחה 4 בתפריס הראשי

קו השגחה פרטית

אידיש. עברית. אנגלית.

ניסיון שבכל יום

סיפורי השגחה מופלאים שסופרו ב"קו השגחה פרטית"

מאה אחוזי החזר

ערב חג הסוכות - כולנו מכירים ונושמים את התאריך הלחץ הזה; בית של משפחה ברוכה ברוך ה', בלי מים חמים - גם את המציאות המורכבת הזו אין צורך להסביר, כולנו יכולים לשער את הקושי שבדבר; ואם תחברו את שני הדברים - ערב חג הסוכות, ואין מים חמים - תבינו שציפינו לישועה בדחיפות-על. התקשרתי לאינסטלטור, וביקשתי ממנו שיבוא לבדוק מה קורה. הוא נענה לקריאה, הגיע ובדק, ועד מהרה פסק את פסוקו: הבוילר הלך. "תקשיב", הוא הסביר בפנים רציניות, "מסוכן להשאיר את המצב כך, אני אגיע אחרי יום טוב ואתקן את זה, בעזרת השם". "למה אחרי יום טוב?" התעקשתי, "למה לא עכשיו? תעשה טובה ותתקן לי את הבוילר עכשיו, בערב יום טוב. לכבוד יום טוב. ככה ייחשב לי התיקון כהוצאות שבת וחג שחוזרות". האמת, היה נראה שהוא די נהנה מהשיקול שלי, כאילו יש לי הסכם עם חברת ביטוח, שאם התיקון ייעשה עכשיו - אקבל החזר. אבל כידוע, ערב חג הסוכות הוא לא תאריך אישי שלי בלבד. גם האינסטלטור אמור להיכנס לחג לאחר שיספיק להכין את כל הדרוש. הוא חיך בדעתו, ואז אמר: "אם אתה רוצה את התיקון עכשיו, זה יעלה לך ארבע מאות פונט". סכום גדול, ממש גדול, מה שנקרא 'תעריף שתיים'. אני מסכים איתו שזה הוגן לגמרי לבקש סכום כזה ביום עמוס כזה, ולא מתווכח. הרי סיכמנו שהוצאות שבת ויום טוב חוזרות. הוא מתקן, אני משלם את מלוא הסכום בשמחה, ואנו נפרדים לשלום. אך יצא האינסטלטור, והנה הדוור דופק על דלת ביתנו. הוא מביא מעטפה, ומבקש ממני שאחתום כי היא אכן הגיעה ליעדה. אני פותח את המעטפה בסקרנות רבה, ומגלה את ההפתעה הצפויה: 'חברת הביטוח' עמדה ב'הסכם', ובמעטפה נחים לא פחות ולא יותר, ארבע מאות פונט! התברר שאי פעם השתתפתי בהגדרה, ושכחתי מזה לגמרי. מעולם לא זכיתי בהגדרות, והנה, בפעם הראשונה בחיי זכיתי בארבע מאות פונט. הוצאות שבת ויום טוב חוזרות!

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 262.)

בחסד תיבנה סוכה

הסוכה שלי מתרחבת או מתכווצת משנה לשנה. פעם היא יותר מרובעת ופעם יותר מלבנית, פעם היא גדולה ופעם היא קטנה, ותמיד זה תלוי בדירה שבה אני גר. כמעט כל שנה אני מוצא את עצמי בדירה אחרת, עובר משכירות לשכירות. כדי להתמודד עם בניית הסוכה כראוי, קניתי כמות ממוצעת של דפנות, כך שבשנים שונותות לי דפנות מיותרות, אני משאיל אותן למי שצריך; ובשנים שהסוכה שלי גדולה יותר, מישוהו שלא צריך את שלו, משאיל לי. אפשר לקרוא לזה 'סוכת חסד תיבנה'. בשנה שעברה הייתה סוכתי קטנה מכמות הדפנות שיש לי, וגסי ביקש לשאול ממני את הדפנות היתירות. נתתי אותן בשמחה, אבל הגיס ביקש עוד משהו: "אני רוצה לסמן על הדפנות את המקומות שלהן, זה מאוד יעזור לי. אפשר?" כאן באתי במבוכה. לא רציתי סימונים על הדפנות. "אתה יודע מה?" אמרתי לבסוף, "תסמן סימונים ממש קטנים". זה הספיק לו. הוא הודה לי על הרשות שנתתי, וסימן לו את סימוניו, שרק הוא ידע לקרוא אותם. אחרי החג הוא החזיר את הדפנות, יפות ונקיות כמו שקיבל אותן. באותה שנה אירע אירוע מכריע: בשעה טובה ומוצלחת עברנו לדירת קבע. העברנו את כל חפצינו לדירה החדשה, ואת דפנות הסוכה אכסנתי יחד עם השכנים בקומת הגג, שם כל שכן קיבל פינה לאכסון דפנותיו. ערב סוכות הגיע. הרמתי כמה טלפונים לבני משפחה, בבקשה שיבואו לעזור לי בנשיאת הדפנות מקומת הגג הביתה. היחיד שיכול היה להיענות לבקשתי היה גיס, אותו גיס שקיבל ממני את הדפנות בשנה שעברה. יחד עלינו למעלה, וגילינו שמישהו ניסה לעשות שם סדר, הזיז דפנות מפה לשם ובלבל את הכול. ועכשיו השאלה הייתה, איך אוהה את הדפנות שלי. כאן בא לעזרתי הגיס. הוא אמר לי, "אתה זוכר את הסימונים שסימנתי בשנה שעברה? לפיהם אוכל לדעת מה הן הדפנות שלך". ואכן, הוא זיהה את הדפנות באמצעות הציונים הקטנים שהוא ציין, וכך קמה לה סוכה מצוינת.

מצוות החסד מהשנה שעברה, עמדה לה, לסוכתי הקטנה.

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 265.)

זה לצד זה

באחד הימים הלחוצים שבין יום הכיפורים לסוכות, יושבתי בבית הכנסת ולמדתי. בלוח השנה אין הרבה ימים כאלו, שבהם העבודה רבה כל כך, אבל נוות ביתי, מנשים באוהל תבורך, עודדה אותי לצאת ללמוד, באומרה שבודאי בזכות לימוד התורה תהיה לנו סייעתא דשמיא להספיק את כל ההכנות הנחוצות לחג. לפתע ניגש אליי יהודי נכבד, והעניק לי מאתיים דולר. הודיתי לו, והכנסתי את השטרות לכיס. חשבתי: מעניין, מה הוא מצא ביי? מה פתאום החליט לתת לי סכום נכבד כזה? התשובה לשאלה התבררה עד מהרה: לידי ישב אברך מבוגר ממני, שכבר מחתן ילדים. היהודי שנתן לי את הכסף היה גביר מחו"ל, והאברך שלצידו פגש בו זה מכבר וביקש ממנו תמיכה לחג. עתה הוא נכנס לבית המדרש, ושאל את אחד מראשי המוסדות של הקהילה, האם האברך שביקש את התמיכה, אכן זקוק לה. הנשאל אישר כי אכן יהיה בנתינה סיוע גדול, ומיד ניגש הגביר ונתן לי את הכסף. הוא בעצם רצה לתת אותו לאברך שישב בסמוך אליי. "הייתה לך טעות", עדין אותו אחד מראשי המוסדות שצפה במתרחש, "נתת את הכסף לאברך שיושב ליד זה שביקש ממך את התמיכה". לקחת ממני את הכסף חזרה - הוא לא רצה. להשאיר את האברך השני בלי כלום - גם לא. הפתרון היה פשוט מאוד: הגביר הוציא עוד מאתיים דולר, ונתן אותם לאברך שלשמו הוא הגיע לכאן. ושלושתנו ידענו, ששום טעות לא הייתה כאן. זה היה רצון ה', שגם אליי יגיע כסף, והוא סידר אותנו יושבים זה לצד זה, וניהל את שאר העניינים כדי שכל אחד יקבל את חלקו. איך אמרה העיר כנגדי? בוודאי בזכות לימוד התורה תהיה לנו סייעתא דשמיא.

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 264.)

כוחה של הודיה לה'

מכונת הכביסה שניקתה לנו כל כך יפה את הבגדים, התחילה לעשות בעיות. במקום בגדים נקיים, היא החלה פולטת החוצה בגדים ובהם כתמים כחולים, אשתי זיהתה את מקור התקלה, וטענה שיש לקרוא לטכנאי כדי שיתקן זאת. אמרתי: מי שאומר למכונה שתעבוד כראוי, הוא גם מורה לה לשבש את פעולתה. כנראה לא הודינו לקב"ה על מכונת הכביסה, ואולי באה התקלה כדי לעזור אותנו לכך. התחלתי להודות לה' על המכונה ועל פעולתה המיטיבה בכיבוס בגדינו, ובמקביל קבעתי שנברר על טכנאי שגובה מחיר זול. בערב ניגשתי אל מייבש הכביסה כדי לבדוק האם הכביסה כבר יבשה, והתברר שהיא בכלל לא התחילה להתייבש. לחצתי על כפתור ההפעלה, אך אפס. המייבש לא נענה ללחיצתי. שוב אמרתי: לא הודינו כמו שצריך על המייבש! למחרת בתפילת שחרית הודיתי לקב"ה על המכונות הנפלאות, שהן שליחות הבורא לקיים בנו את חסדו - 'מלביש ערומים', וביקשתי שתחזירנה לפעול כסדר. חזרתי הביתה, לחצתי על הכפתורים המתאימים, גם במכונת הכביסה וגם במייבש, והנה - שתייהן עובדות כראוי. חלפה שעה, והנה הבגדים יוצאים נקיים ממכונת הכביסה, ויבשים כראוי מהמייבש. הכול בחסד וברחמים. טוב להודות.

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 273.)

יהודים
שלקחו על
עצמם שותפות
בהפצת האמונה
בעולם
מעידים על ישוועות
בכל תחומי החיים.

הסיפור הבא
יכול להיות שלך!
התקשר עכשיו:
02-30-11-5-11

מפיצים
אמונה
ורואים
ישועות

אחרי חודשיים זכינו בדירה בירושלים

אני כבר כמה שנים אחרי החתונה, ועדיין אין לי קורת גג מסודרת. ציפיתי לישועה לפני ר"ה תשפ"ה. חשבתי לעצמי: אם אני רוצה לזכות בדירה משלי, אני צריך להרבות כבוד שמים ולחזק עוד יהודים באמונה וביטחון, כך שעוד יהודים יזכו להכניס לביתם את אור האמונה והשגחה פרטית. לקחתי על עצמי זכות החזקת שכונה שלמה להפצת האמונה, שיגיעו לשם העלונים כל חודש במשך שנה שלמה - לזכות בבית וגם לפרנסה בשפע. וממש זכיתי לראות ישועות ד' עין בעין: בתוך כמה חודשים זכיתי בדירה במחיר למשתכן בירושלים, ממש כמו שביקשנו, וגם הפרנסה התחילה להגיע בשפע גדול. הרגשתי שבזכות הפצת האמונה בעולם - זכינו להיושע. תודה, משפחת כהן

שכונה שלי

לע"ז רבי עמרם
נלבי"ע כ"ד אלול תשע"ו
לעילוי נשמת ה'
נלבי"ע ו' תשרי ה'
להצלת נ.ח.מ.
לרפואת התינוקת

חצי מחיר

מגזין השגחה פרטית

גליון מרהיב עין, גדוש בתוכן עשיר למבוגרים, נשים וילדים, עם מגוון רחב של מדורים מרתקים וייחודיים, כתובים ביד אומן ובשפה קולחת ומקצועית. ראיונות צבע, היסטוריה במשקפיים אחרות, פלאי גוף האדם, סיפורים קצרים, סיפורים בהמשכים, טורים, מדור שו"ת ועוד.

מתחילים פשוט. לחיות. טוב!

ב-9 ש"ח
ל 3 חודשים ראשונים

אל תפסו 9090

הצטרפו עכשיו וקבלו את מוסף הסיפורים המיוחדים של חודש תשרי כתובים על ידי הסופרים הטובים ביותר!

חייגו **02-502-2-502** כעת

חדש! רישום אוטומטי, 24 שעות ביממה

או בעמדות נדרים פלוס על שם "מגזין השגחה פרטית"

מה שמגיע - מגיע

מספר יהודי מביתר: קניתי דירה בטאבו משותף, ולשם כך היה עליי להביא הון עצמי בסכום גבוה, יותר מהגדרש בשביל רכישת דירה רגילה. שאלתי והתייעצתי עם אנשים איך משיגים את ההון העצמי הזה, וכך הגעתי ליועץ משכנתאות מסוים. הוא אמר לי שהוא יוכל להשיג בעבורי הלוואה מהבנק, שתעזור לי להגיע לכל הסכום ביד ומיד. הלוואה צריך להחזיר, וידעתי שתנאי התשלום עומדים ללוות אותי בשנים הבאות. לכן ביקשתי ממנו שינסה להגיע לפריסת תשלומים של שמונה עשרה שנה, כדי שהסכום שיצא מחשבוני מידי חודש יהיה אפשרי ומתאים ליכולת הכלכלית שלי. על הבקשה הזו חזרתי שוב ושוב, בטלפון ובחווה. במהלך הדברים התניתי את התשלום על טרחתו, בכך שיצליח לפרוס את התשלומים לשמונה עשרה שנה. אין לי מושג האם היועץ עשה כל שביכולתו או פחות מכך, כך או כך, הוא השיג לי הלוואה בפריסת תשלומים לעשר שנים בלבד. מה שאומר, סכום גדול מאוד יצא מחשבוני כל חודש. סכום שידרוש ממני מאמץ מעל ומעבר למה שתכננתי. אמרתי לו, "מה עשיתי? דיברנו על פריסה לשמונה עשרה שנה, לא לעשר!" "אתה רוצה להחזיר את הכסף ולבטל את הפעולה? זה עדיין אפשרי", ענה לי היועץ.

"גם את זה אני לא יכול לעשות", הבהרתי. "אני צריך את הכסף בדחיפות, כך שאני מוכרח את ההלוואה עכשיו. את הזמן שהיה לי עד עכשיו, בזבזתי על ההמתנה לך, ובניתיים לא דיברתי עם שום יועץ אחר. הבעיה היא שלא עמדת בתנאים שדיברנו עליהם, ולא זה המוצר שביקשתי".

ההמחאה - תשלום על שכר הטרחה של היועץ - כבר נמסרה לו. 7,200 ש"ח טבין ותקלין. "ובקשר לצי"ק", המשכתי לומר, "חכה עם זה. אני צריך לברר הלכתית כמה באמת מגיע לך, אם בכלל".

הייתה לי תוכנית לגשת לדין תורה, ולברר ברצינות את העניין. עברו כמה ימים. נרגעתי. דרך אגב, זו עצה טובה לכל דבר מכעים: לפעמים כמה ימים עוזרים לבן אדם לראות את המצב במבט מפוכח. אף פעם לא כדאי לפעול מתוך דחף רגעי.

חשבתי לעצמי: למה לי לגשת לדין תורה, ולכלות את זמני וכוחי בשביל סכום של כמה אלפים? גם אם הסכום הזה צריך להיות שלי, אתן אותו ליועץ, והקב"ה יחזיר לי אותו בדרך כלשהי. הרי לא ייתכן שדבר שצריך להגיע אליי לא יגיע אליי.

התקשרתי ליועץ ואמרתי לו, "תקשיב, חשבתי על זה. בסך הכול התאמצת בשבילי והבאת לי את ההלוואה מהבנק. אתה יכול להפקיד את הצי"ק".

נפרדנו כידידים. באותה תקופה קיבל קרוב משפחתי סכום של כחמישים אלף ש"ח, כפיצויים על פציעה של ילד. מסיבות השמורות עימו הוא החליט שלא להשתמש בכסף לעצמו, אלא לחלקו לצדקה. כך זכיתי בשיחת טלפון ממנו, בה הוא ביקש להעביר לי שלושת אלפים ש"ח.

בקשה להחזיר מס ששלחתי כבר מזמן, נענתה לפתע, וכך נכנסו לחשבוני עוד אלפיים שקלים חדשים.

שתי אלפיות נוספות הגיעו כבנוס מהעבודה של אשתי. כך חזרו לחשבון הבנק שבעת אלפים שקלים חדשים. מאתיים נוספים כנראה הגיעו בלי ששמתי לב...

ואני הרווחתי מכל הכיוונים: יועץ המשכנתאות קיבל את שלו, בבית הדין התפנה מקום לדין הבא, ובסופו של דבר, בעוד עשר שנים יהיה נחמד מאוד לגלות שסיימתי לשלם את ההלוואה. הרי בטוח שהקב"ה ייתן לי כל מה שאצטרך בשביל שאסדר עם זה.

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 272.)

יתפלל למי שהחכמה שלו

בבית מדרש גדול בירושלים נערך אירוע מרגש: אחד מהאברכים שבקהילה סיים את כל הש"ס. באירוע המשמח, אירוע שכולו שמחה בה' ובתורתו, נישאו דברים בשבח הלימוד, ובזכות הגדולה ללמוד גמרא בכלל, ואת הש"ס כולו בפרט. נכבדים התכבדו, רבנים נאמו, והנה קם אברך מתוך הקהל וביקש לומר כמה מילים בפני הציבור החשוב.

"אני רוצה לספר לכם, על שיחה שהייתה לי עם בעל השמחה שזוכה היום לסיים את הש"ס - כן יתחיל ויסיים שוב ושוב, ויעשה חיל בכל מקצועות התורה. סיפרתי לו שאני רוצה לקנות דירה בסמוך לבית הכנסת. אמרתי לו שאני מרגיש שזה יעזור לי מאוד בעבודת ה', ושלכן אני מתפלל על כך כל יום בתפילת שמונה עשרה.

'ככה? הוא אמר לי, 'אז גם אני אתפלל על עניין שקשור לעבודת השם. אני אתפלל שאזכה לגמור את הש"ס'.

עכשיו אתם מבינים איך החבר שלנו הצליח? הוא התפלל בכל יום שהקדוש ברוך הוא יעזור לו ללמוד, להמשיך ולא להפסיק, ולהגיע לסיום הש"ס!"

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 271.)

קח שותפות קבועה בהפצת "השגחה פרטית" לכל יהודי בכל העולם ותזכה גם אתה לראות את ישועות בכל העניינים.

התקשרו עכשיו למוקד הישועות: 02-30-11-5-11

בעמדות נדרים פלוס על שם "מגזין השגחה פרטית"

משלוח בדואר ת.ד. 5475 ירושלים

או בהעברה לבנק לאומי 57390056 (10) - סניף 902חשבון

ע"ש השגחה פרטית אמונה ובטחון ע"ר

מפיצים אמונה ומחיים נפשות

הנתרמה לזכות

ואל נח מן אברהם י"ב לא השאיר אחריו זש"ק י"ב אברהם בן נגיי א השאיר אחריו זש"ק ב. פ. וכל משפחתה נחמה בן איטה איטק

ארבעה בנים

לקראת חג הסוכות הבאנו חיזוק מיוחד, טעימה מהמדור המרגש 'בחזית האמונה' מתוך מגזין 'השגחה פרטית' למשפחה. המגזין המושג באומנות מיוחדת על ידי טובי הסופרים, מעניק מבט של אמונה והשגחה לכל בני המשפחה, במדורים מושקעים ומגוונים לילדים ולבני הבית. טעמו ותחי נפשכם.

יש משהו מטעה בשיחה עם ר' שמואל משה. החיות והנמרצות שבקולו עלולות לתת את הרושם כי מדובר באיש ככל האנשים. כששאלנוהו על כך בטלפון הוא השיב שתומות, "אני כמו עפיון". נאלצנו לדחות את סיפוק סקרנותנו עד לפגישה, שנערכה במקלט בית כנסת בני ברק, אז הוא ניאות להסביר. "כשרוצים לתאר תמונת נוף פסטורלית מציירים עפיון עף ברוח. למה? כיוון שזה סמל הרוגע, הנכונות לזרום עם הרוח לאן שתישא אותו. כך גם אנחנו בשנים האחרונות - מאז קיבלנו את ה'מתנות' השונות אנו משתדלים לזרום עם מה שהקב"ה עושה. לא להתנגד, לא להתרעם, לא לחשוב אילו היה אחרת. מניסיון אישי, אין שלוה נפלאה מזו". כך החל מסע העפיון.

סע עכשיו לבית החולים

הסיפור שלנו מתחיל לפני שמונה וחצי שנים, בערב ראש השנה תשע"ז. ר' שמואל משה התקשר לברר אצל הרב חנניה ציוק אם הוא באמת חייב לגשת למיין עם התינוק בערב ראש השנה. "גילוי שיש לו המוגלובין שש", סיפר. "אתה בסדר?" ר' חנניה הזדעק, "המוגלובין שש זה נמוך מאוד. אתה חייב לנסוע לבית חולים!"

"לא הבנתי אז שאני רק בתחילתו של מסע", מספר לנו ר' שמואל משה, "אליעזר התינוק קיבל מנת דם, אך הדם לא נקלט כמו שצריך, רק כעבור ארבע שנים וחצי גילו סוף סוף במה מדובר. זו מחלה נדירה מאוד, עד שאין לה אפילו שם מדויק."

בשל מחלתו, אליעזר מוכרח להיות מטופל כל העת, כך שהוא משויך בכל רגע נתון לשמונה מחלקות שונות, ולקוח עשרה כדורים ביום, לבד מהטיפולים שהוא עובר בבית החולים.

שניים וחצי חולים, לא יותר עוד בתקופה הראשונה, שבה לא ידענו בדיוק מה הבעיה של אליעזר, גילינו לפתע אצל דודי, הבן הגדול יותר, בעיה אחרת. כך נאלצנו להגיע לבית החולים אני ואשתי יחד, כיוון שצריך היה לטפל בשניהם.

ברחמי שמיים, אחר כמה שנים, המצב של דודי השתפר לטובה, אולם הוא עדיין מטופל, ובחצי שנה האחרונה הוא מגיע שלוש פעמים בשבוע לבית חולים. אלו שני הילדים החולים.

אסתר, הילדה השלישית, נקראת ילדה בריאה, אך למעשה גם היא מבקרת הרבה בבית חולים.

חימיקה הוא הילד הרביעי. איתו עברנו סיפורים נוראיים בבתי החולים. זו הייתה פרשייה שנדמה היה שאין לה סוף, אך כיום בחסדי שמיים הוא בריא לגמרי. איך מנהלים בית עם ארבעה ילדים חולים?

"אני מקפיד מאוד לא לקרוא לזה כך", אומר ר' שמואל משה. "יש לי שניים וחצי

הזוכים המאושרים!

מבין כלל המצטרפים החדשים למנוי "מגזין השגחה פרטית"

עד ליום ראשון, פרי ניצבים, כ"א באלול תשפ"ה זכו בהגרלות בינים

2 זוכים - גגן
מוטען בשירים
וסיפורים של
השגחה פרטית

משפחת וקסלשטיין | ביתר עילית
משפחת בריסק | מודיעין עילית

2 זוכים - סט
מלא כל ספרי
השגחה פרטית

משפחת גינזבורג | בני ברק
משפחת אליהו | רכסים

2 זוכים - רחפן
לילדים [להוסיף
תמונה קטנה]

משפחת פרידמן | בית שמש
משפחת עזרי | אלעד

2 זוכים - משחק
קופסא מרתק
ומהנה לכל
המשפחה

משפחת וידר | אשדוד
משפחת שלמה | מודיעין עילית

ניסין שבכל יום

סיפורי השגחה מופלאים שסופרו ב"קו השגחה פרטית"

הלואה לשינה

באזור שבו אני גר, במרכז אירופה, השכירות יקרה מאוד. רכישת דירה אינה אפשרית כלל, ואנחנו מתגוררים כבר שנים באותה דירה קטנה וצנועה. משפחתנו הולכת וגדלה, הקירות סוגרים עלינו, ועדיין אנחנו מחפשים.

בכל פעם שכבר עולה איזו דירה על הפרק, האוזניים כואבות רק מלשמוע את המחיר, ושוב אנחנו חוזרים לקונכייה שלנו; וכשמוצעת דירה במחיר קצת יותר אפשרי - היא נתפסת מיד על ידי אנשים אחרים. ואני - אין לי פרוטקציה אצל אף אחד. דרישה נוספת שלנו לגבי דירת המגורים, היא הסוכה. בעניין הזה אנחנו לא מוכנים להתפשר.

הצעתי לאשתי שנתרחק לאזור זול יותר, אבל היא ענתה בחכמה, שהאנשים שמתרחקים הם אלו שיש להם רכב, ולנו אין רכב. אנחנו חייבים לגור בסמיכות מקום סבירה למוסדות החינוך. וכיוון שלא הייתה שום דרך טבעית להגיע לדירה הגיונית המתאימה לגודלה של משפחתנו, פשוט התפללנו על זה.

באחד הימים נודע לי על משפחה מסוימת, שאחרי שלושים שנות מגורים במקום, עומדת לחזור לארץ ישראל. מיד באתי בדברים עם בעל הבית, וביקשתי שישכיר לי את הדירה מיד אחרי שהשוכר הנוכחי יוצא. למעשה המשפחה עדיין התעכבה, ורק אחרי שנה נוספת התפנתה הדירה.

מיהרתי לבעל הדירה, להזכיר לו כי הייתי הראשון שביקש לשכור אותה, והוא הפנה אותי לבן שלו. הבן, למרות החשש שמא לא יאמין לי, הסכים להשכיר לי את הדירה ולא להקשיב להצעות נוספות, ויהי לפלא: סכום השכירות שנדרש מאיתנו היה זול בכשלושים אחוזים מכל הדירות שרציתי לפני כן, ושנתפסו.

גם לגבי הסוכה ראיתי ישועה גדולה. הרי סיכמנו שלא נוותר על כך! אמנם כן, הייתה אפשרות להקים סוכה בחצר, אבל זה לא הספיק לי. רציתי לקיים את המצווה של שינה בסוכה, עניין שבאזור שלנו דורש ממש מסירות נפש. בתקופת סוכות קר מאוד בחוץ, ולא כולם ישנים בסוכה כמו שמקובל בארץ ישראל.

אבל רציתי, וביקשתי מה' שיעזור לי. פניתי לידיד משכבר הימים, שהוא אמנם לא בסגנון שלי, אבל עם לב חם, וביקשתי ממנו הלואה כדי לבנות לדירה מרפסת שתשמש לסוכה. ידיד זה אינו נוהג לישון בסוכה, אבל הוא מעריך את מי שכן עושה זאת.

הוא הלווה לי את הסכום, וברוך ה', המרפסת נבנתה, וחיינו לקיים מצוות שינה בסוכה. בהושענא רבא הזמנתי את הידיד כדי שיראה את הסוכה החדשה, המסודרת יפה, מקושטת כמנהג 'זה קלי ואנוהו', ושאל לישיון ניתן בה. ביררתי אצל רב האם אין בעיה של 'יציאת דברים' בהזמנת ידיד שהלווה לי כסף, והרב אמר שאם היינו ידידים עוד קודם לכן, אפשר להזמין.

הוא הגיע מתוך התעניינות, וכשראה את הסוכה היפה, התרגש מאוד. "יש לך חלק בסוכה הזאת!" הזכרתי לו, "בזכותך יכולתי לישון בסוכה".

"באמת זכות", אמר הידיד, "הייתי רוצה שתמיד תהיה לי הזכות הזאת. מה דעתך שאוותר לך על ההלוואה?"

הדעות שלנו שונות בהרבה דברים, אבל בנושא הזה, הסכמתי איתו לגמרי...

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 269.)

עבר את כל התחנות

מספר חתן, שעות ספורות לפני חתונתו:

ממש עוד מעט יגגו לי ברטט 'הוא יברך את החתן ואת הכלה', ואני מבקש לספר את סיפורי, מתוך הודיה גדולה להשי"ת.

בשבוע שעבר, ביום חמישי שלפני שבת העלייה לתורה, יצאתי מהישיבה שבה אני לומד - ישיבת בעלזא-חיפה, ועליתי על האוטובוס, קו 972 לכיוון

ניתן
לשמוע
את הסיפורים

בשלוחה 33
בזמן השגחה פרטית

02-30-11-300
(לאחר בחירת השפה)

ילדים חולים, כך אני אומר. אני לא רוצה להוסיף אפילו קצת על מה שבאמת יש. לא רוצה להוריד מהחסדים של הקב"ה שאנחנו כן רואים".
 כך היה גם כשהציעו לו לאחרונה להגיש בקשה לקצבה גדולה. כיום הם מקבלים סכום מסוים בשל מחלתו של אליעזר, ונודע להם כי אם יצהירו שהוא אינו יכול להתנייד בעצמו, יוכלו לקבל סכום גדול במיוחד. סכום שיעזור להם מאוד.
 ר' שמואל משה לא הסכים. "לא רוצה לקחת שקל שלא מגיע לי. אני רוצה להודות על מה שיש, ולכן לא אסכים בשום פנים ואופן להצהיר כך".

כשהוא מתלונן אני מרגיש טוב יותר

זהו המוטו שמלווה את ר' שמואל משה: הודיה והכנעה. "החסד הכי גדול שהקב"ה עושה איתנו, הוא מרץ החיים. נלחמנו על החיים הרגילים. שזה אומר לא לוותר, להסתדר כמה שיותר, לא עצרנו את הלימודים של הילדים וגם לא את שלנו, ההורים.
 ודאי שנאלצנו פה ושם להוריד. עזבתי את משרת הר"מ שבה שימשתי בשעות לפני הצהריים. אשתי הורידה גם כן חלק נכבד מהעבודה, אבל לא עזבה לגמרי. כך הורה לנו הרה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א.
 כך גם הגישה בבית. לא להפוך חלילה לנעבעך. כל משפחה מתמודדת. חלק מתקשים יותר, אחרים פחות. אז גם אנחנו מתמודדים. אולי התמודדות גדולה יותר מאחרים. אבל מתמודדים.
 בגלל הצורך להיות כל כך הרבה בבית החולים, קורה שאין ארוחת צהריים, ואז אנחנו מזמנים מנות מארגוני חסד. הילדים כמובן מתלוננים. בתחילה זה הפריע לי מאוד, עד שיום אחד קלטתי את החסד שבדבר. תודה לבורא, שהם מרגישים ילדים נורמליים. חיים בתחושה שהכל רגיל. כמה צריך להודות על זה!
 פעם אחת כשהגעתי לישיבה ניגש אליי איש הצוות שאחראי על סדר ב', "למה אתה פה?" הוא שאל אותי.
 "למה לא?"

"אני יודע שאתה צריך להיות בבית עכשיו", הוא השיב, "לך הביתה".
 כוונותיו היו טובות, והוא אף עשה זאת בצורה יפה, אבל כשהוא מתלונן למה אני לא מגיע בזמן אני מרגיש טוב יותר.

כולל תל השומר

בכיסו של ר' שמואל משה צלצל הטלפון. על הקו אברך שמחפש מגיד שיעור קבוע לשעות הערב.
 "אחשוב על כך", השיב לבסוף.
 כשסיפר לאשתו על ההצעה, היא שאלה, "איך בדיוק תוכל לקחת את זה? הרי אפילו לישיבה אתה לא מצליח להגיע!"
 "זה היה עוד בתקופה ששימשתי כר"מ בשעות הבוקר, והשאלה שלה הייתה נכונה. בכל זאת, התייעצתי עם אדם שאני בקשר טוב אתו. הוא אמר לי, 'תיקח את זה, והשם יעזור'. למעשה, עד היום - איני מבין כיצד - כמעט שלא החסרתי שיעור".
 את הסיפור הזה מביא ר' שמואל משה כדוגמה ל"נס". "עם כל הקשיים, יש לנו מקום מפלט. התורה.

פתאום אתה רואה איזה נס שיש 'מחייבים'. לפעמים הגעתי למיון כשבראש שלי עמד השיעור שעדיין לא מוכן, ועד השעה שבע וחצי עלי לסיים להכין אותו. אומנם חדר מיון הוא לא ממש המקום להכין שיעור, אבל פשוט אין ברירה, וכך אני מתיישב עם גמרא ומתחיל ללמוד. הגוף נמצא בבית החולים, אבל הראש במקום אחר. המחייבים תופסים את המחשבה, ואתה חייב לעשות שטייגן.
 "הראש כולל שאל אותי פעם למה אני לא נמצא בכולל", הוא מספר בחיוך, "עניתי לו שפתחתי סניף של הכולל בתל השומר".
 כשהייתי במקום שבו קשה יותר להתרכז, גיליתי יום אחד שאפשר פשוט ללמוד משניות, וכך במהלך התורים וההמתנות בחדר המיון הספקתי לסיים כמה סדרים משניות(!)...

למה שימש יין ההבדלה?

כיום אני זוכה לקשר בעיקר עם מרן הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א, הרה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א והגה"צ ר' שמעון גלאי שליט"א. אותם אני שואל במקרה הצורך, ומהם אני שואב חיוזק ואמונה.
 כל מה שאני שואל - ובשל המצבים הרפואיים שסובבים אותנו, מתעוררות אצלנו שאלות רציניות כמעט מידי שבוע - הוא על מנת לקיים ללא עוררין.
 בקשר לכך אספר סיפור מדהים שאירע עימי. 'מופת' של ממש.

ירושלים, כדי להתברך מפי רבי, האדמו"ר מבעלזא שליט"א.
 בירושלים ירדתי מהאוטובוס, ורק אחרי שהוא נעלם מעיניי שמתי לב שיש לי ביד רק מזוודה, והיד השנייה ריקה. התפילין!

שכחתי את התפילין באוטובוס. ואני - חתן, עמוס בטרדות של לפני חתונה, ואין לי גרם אחד של פניות לעסוק בפרויקט של חיפוש התפילין. פניתי לקב"ה בתפילה חמה, וביקשתי מעומק הלב שאמצא את התפילין במהירות ובקלות. "אנא השם", התחננתי, "עשה שבחתונה התפילין כבר יהיו אצלי".
 יותר מזה לא עשיתי בעניין, כי הזמן היה קצר, והמלאכה - מרובה עד מאוד.

למחרת, ביום שישי, הנחתי תפילין שלקחתי בהשאלה, וכך גם ביום ראשון. ביום ראשון בערב התקשר אליי בחור מהישיבה בחיפה ושאל אותי, "איבדת תפילין?"
 "כן, מאיפה אתה יודע?" שאלתי בפליאה.
 "מצאתי אותן!" ככה פשוט.

"איך?"
 וכאן הוא סיפר לי על טלטולי הדרכים שהוא עבר בשבילי: באותו יום, יום ראשון בצהריים, הוא עשה את דרכו מביתו שבירושלים לישיבה בחיפה. את התפילין הוא מניח תמיד בתוך המזוודה שבתא המטען, וכך הוא אף פעם לא שוכח אותן, אך היום 'משום מה' הוא החליט לקחת את התפילין בית, בהחלטה שיהיה בסדר והוא לא ישכח אותן. ואכן, היה בסדר גמור. בחיפה הוא ירד מהאוטובוס, הוציא את המזוודה מתא המטען, ורק אחרי שדלתות האוטובוס נסגרו, הוא נזכר ששכח את התפילין.
 הוא התחיל לרוץ אחרי האוטובוס, אבל התחרות הייתה אבודה מראש. האוטובוס הרבה יותר מהיר מרגליו של בחור ישיבה.

יהודי יקר הבחין בו, והאיץ בו להיכנס אליו לרכב. "בוא תיכנס, ואנחנו נשיג את האוטובוס בעזרת השם".
 הם רצו להקדים את האוטובוס בעוד שתי תחנות, אבל יד ה' הייתה כאן: רמזורים האדימו בדיוק כשהם הגיעו לצמתים, ואחרי כמה עצירות ממושכות כאלה, הם החליטו לנסוע מיד לתחנה האחרונה. הגיעו ונודעו כי האוטובוס כבר ביקר שם.

"לך למסוף", ביקש הבחור מהנהג הצדיק.
 והצדיק לקח אותו למסוף. לא לזה שהבחור התכוון אליו, אלא למסוף קטן ופחות מוכר.
 הבחור ניגש מיד לפקיד ושאל, "בדקות האחרונות הגיע לכאן קו תשע-שבע-שתיים?"
 "לא", ענה הפקיד, "יש פה רק תשע-שבע-שתיים מלפני כמה שעות".

לא היה שום סיכוי בעולם שהתפילין שלו תהיינה על האוטובוס הזה; לא היה שום היגיון בהחלטה לעלות עליו ולחפש, אבל הדחף לעשות משהו גבר על ההיגיון, והוא עלה לאוטובוס, עבר בין המושבים, סרק בידי את המדף העליון שבו אנשים מניחים דברים, וגילה את התפילין. לא שלו. שלי.

הוא לא זיהה אותי מיד כבעל התפילין, אבל כשראה את קופת הצדקה של בעלזא בתוך השקית העוטפת את הנרתיק, הבין שהיא שייכת לבחור מהישיבה. בירור קצר העלה שהבחור הזה הוא אני.

וכל זה, עוד לפני שפרסמתי שאבדו לי תפילין. עכשיו, הבחור ביקש ממני רשות להשתמש בתפילין שלי, עד שימצא שליח שביא לי אותן לאשדוד - עיר מגוריי. כמובן אפשרתי לו זאת בשמחה. וברוך ה' היום, ביום שלישי, התפילין חזרו אליי. התקשרתי לבחור להודות לו על שהיה שליח ההשגחה, והוא סיפר לי שבדיוק היום הוא מצא את התפילין שלו.
 באווירה של חתונה המתקרבת, אמרתי לו: "תראה איזו השגחה. שהכל ברא לכבודי".

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 270.)

שימו לב!

כלל המצטרפים למגזין 'השגחה פרטית' עד ליום ראשון, כ"ז בתשרי, יקבלו את המגזין המוגדל עם המוסף המיוחד לחודש תשרי.

אנו עושים את מירב המאמצים שהגיליון יגיע במהירות האפשרית, ובעזרת השם הוא יישלח אליכם במהלך חודש תשרי.

אנא קחו בחשבון שייתכן שהמגזין יגיע גם לאחר החג.

עדיין ניתן להצטרף להגרלה יחודית לכלל מנויי השגחה פרטית

בר מים
 "נעם 2" היברידי
 מבית אפיקים

מים חמים וקרים זמינים עבורכם בכל שעה שתחפצו גם בחול וגם בשבת

כרטיס טיסה לקברי
 צדיקים באירופה
 עם דרכי שלמה

תוכלו לבחור את היעד מתוך רשימת יעדים מגוונת ברחבי אירופה

ניסיון שבכל יום

סיפורי השגחה מופלאים שסופרו ב"קו השגחה פרטית"

המשך ארבעה בנים »

פעם תקף את אשתי וירוס שגורם לעיוות הפנים, שלא נדע. אורך זמן רב עד שהוא עובר, וגם אז הוא משאיר עקבות. על מנת למנוע את העקבות הללו נותנים הרופאים הרבה קורטזון, שאמור לעזור, אך הוא גורם לכל מיני תופעות לוואי.

בצר לנו פניתי לגאון ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל. ר' יעקב הביא לי רשימה של הוראות מעשיות. ביניהן, לשים בגביע ההבדלה הרבה יין, ושלל אחר ההבדלה אשתי תשטוף את פניה עם היין של ההבדלה. כך תעשה שבועיים, ובשבוע השני יעבור לה הווירוס. את התרופות שתפסיק מייד. כאשר אמר - כן היה. בשבוע השני, בבוקרו של יום ראשון, שמונים וחמישה אחוזים מהבעיה נפתרו. עוד מספר ימים חלפו עד שהכל נמוג ללא שנותר אף רושם.

תקופה לאחר התגלגלה שיחה עם אחד מאנשי הצוות בישיבה. הוא סיפר לי שאשתו סובלת קשות ממגרונות. שאלתי אותו, אנחנו הרי סמוכים על שולחנו של ר' יעקב. ניגשת אליו?

"לא", השיב לי בחוסר נוחות. "אני לא מסתדר איתו. הוא עונה לי תשובות מזרחות".

"מה למשל?" שאלתי אותו.

הר"מ הביט בי במבוכה, "הוא הורה שאשתי תשטוף את ראשה ביין של הבדלה..."

צמרמורת אחזה בי. תפסתי אותו וגעתי בו, "אתה נורמלי?! הנה, שנינו סבלנו. אני הקשבת להוראות המזרחות של ר' יעקב ואשתי נושעה, ואתה לא מסתדר עם זה, ואשתך עדיין סובלת..."

לא יודע למה, אבל עושים

דלת ביתו של ר' יצחק זילברשטיין מכירה היטב את דמותו של ר' שמואל משה. שוב הוא נכנס פנימה. הוא רוצה לדעת בסיבת מה באו עליו הניסיונות הללו. מה עליו לתקן.

ר' יצחק מנענע ראשו לשלילה. "רק תורה. תורה נקנית בייסורים".

"אולי ישנן אי אלו קפידות?" מנסה ר' שמואל משה לשאול.

ר' יצחק משייר אליו את עינו, "אני לא מרשה לך להעלות את השאלה הזאת על השפתיים", הוא אומר, "תורה נקנית בייסורים, זה הסיפור".

ר' יצחק מוסיף ומספר שחמיו, הרב אלישיב זצ"ל, אמר לו פעם, "אם אתה רואה אדם שאין לו ייסורים, או שהוא לא יגדל תלמיד חכם, או שיש לו ואינך יודע עליהם".

ככל שמנסה ר' שמואל משה לשאול, שוב ושוב זו התשובה.

"לפני כל טיפול רציני אני הולך לקבל ברכה מהגאון ר' יצחק זילברשטיין או מהרה"צ ר' אלימלך בידרמן. אפשר לומר שהרווחתי קרבה לגדולי ישראל שלא הייתה לי בלי זה."

והבדלה הזאת בגדולי ישראל מרימה את ביתי בכמה רמות. הרה"צ ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל אמר לי בזמנו להדליק כל שבוע מספר נרות לעילוי נשמות צדיקים שנפטרו בדורות האחרונים. בדיוק

השבוע שאל אותי הבן שלי מה זה. אמרתי לו "לא יודע". ר' יעקב אמר ואנחנו עושים. ר' אלימלך הורה לי שאשתי תדליק בערב שבת

עוד שני נרות, אחד לזכות ר' מאיר בעל הנס והשני לטובת צדיק נוסף. למה? לא יודע. אבל אנחנו עושים. כך הבית מרומם יותר.

תורה שלמדתי באף

היה זה בתחילת המסע, בבית החולים. אליעזר היה אז בן שנתיים וחצי, והוריו - היו אחרי שנה וחצי של התמודדות מתישה. כעת

עמדו אחרי עוד בדיקה קשה, ור' שמואל משה נתקף בסחרחורת.

"ראה אותי אז יהודי יקר האחראי על אונקולוגיה בעוזר מצוין". הוא זיהה מייד שמשהו לא בסדר, ושאל, "למה אתה ככה?"

אמרתי לו.

"טוב, נדבר", ענה לי. חמש דקות אחר כך התקשרה אליי הרבנית קניבסקי וביקשה לברר כיצד ניתן לעזור לנו. כבר באותה שבת לקחו

אותנו מארגון 'חברים לחיים' לנופש רציני.

הסיפור הזה ממחיש את עולם החסד המופלא שקיים אצלנו. אני גם רואה פה השגחה פרטית. בדיוק כשהרגשתי שכבר איני יכול, פגש

אותי האיש המתאים.

מעשה נוסף היה לי בקשר ליחבורות' שמסרתי בישיבה.

אחד האשפוזים של דודי ארך חודש שלם ברצף. הגעתי אז לשיעור דף היומי בחירוף נפש. אבל לישיבה - כמה שרציתי - לא הצלחתי

להגיע, לבד מפעמיים שמסרתי 'חבורות'.

המסכת הגלמדת הייתה 'כתובות', ואת שתי החבורות הכנתי בבית החולים. הן היו חבורות מיוחדות. כשהגיע הזמן למסור 'חבורה' נוספת כבר חזרנו הביתה, ואני חשבתי לעצמי, אם החבורות שהכנתי

בבית חולים יצאו כל כך טוב, אז ה'חבורה' הנוכחית ודאי תהיה מעל ומעבר.

למעשה יצאה 'חבורה' פחות מוצלחת.

מחירו של קישקע

מספר יהודי מבית שמש: אני רוצה לומר לכם שהמשפט "צעד אחד בשביל השני חוסך אלף צעדים בשבילי", הוא לא סתם מליצה. זה אמיתי לגמרי. בדרך כלל, כשאנחנו עושים חסד אנחנו יכולים רק לדמיין מה חסכנו, אבל אף פעם לא נדע מה באמת עמד על כף המאזניים.

אני דווקא כן יודע, וזה ברור כשמש, כמה מאמצים וכמה כסף שווה קישקע, והרי דברים כהווייתם:

מנהג קבוע אימצתי לי עם השנים, להביא לשכני את מנת הפשטידה של החמין, המכונה 'קישקע', בכל יום שישי.

זה התחיל אחרי שכמה פעמים הוא טעם מהחמין הביתי שלי, ומאוד נהנה. בעקבות כך, יום שישי אחד הכנסתי לו הביתה מנת קישקע, וכך עשיתי גם בשבוע שלאחריו. בתחילה זה היה רעיון נחמד, ואחר כך זה כבר הפך לנוהג רגיל. קישקע הוא לא צריך להכין. את זה הוא מקבל ממני.

פעם אחת, באחד מערבי השבתות שבעונת הקיץ, יצאתי עם כל משפחתי לשבות בירושלים, אצל הורי. יצאנו מוקדם, בעוד היום גדול,

כך שהטלפון השיג אותי בהיותי בירושלים. על הקו השכן ושאלתו בפני, "אפשר לבוא לקבל את הקישקע?"

"האמת היא שאנחנו לא בבית עכשיו", אמרתי, "אנחנו בירושלים, אבל במקפיא נשארה לי מהשבוע שעבר חתיכת קישקע. אם תיקח מפתח

מהשכנים, תוכל להיכנס ולהוציא את הקישקע בשבילך".

הורדתי את הטלפון, וחשבתי לעצמי שכל העניין הזה מוגזם. לא לעניין להטריח את השכנים ולבקש מהם מפתח, בשביל הדבר הנחמד הזה

ששמו קישקע. זה לא מוצר שכל כך קשה להכין לבד. אמנם קבענו לנו נוהל נעים ומקרב לבבות, אבל עכשיו אנכי בירושלים, וגם ליבי, והוא

יוכל להסתדר בלעדיי.

התקשרתי שוב לשכן והתנצלתי, "אני חושב שזה לא לעניין להיכנס לבית שלי רק בשביל זה. השבוע אני לא יכול להביא קישקע".

אז לא.

השבת עברה עלינו בנעימים. חזרנו הביתה במוצאי שבת עייפים אך מרוצים, פתחנו את דלת הבית במפתח, וריח של צחנה עלה לקראתנו.

התברר שהמקפיא נשאר למשך כל השבת פתוח כדי סדק לכל אורכו. זו הייתה שבת חמה, המזגנים לא פעלו בדירה בהעדדנו, כך שכל

העופות והמצרכים שהיו במקפיא הופשרו והבאישו.

נזכרתי כי ממש רגעיים ספורים לפני הנסיעה, פתחתי את המקפיא כדי להוציא צידה לדרך בעבור ידידי - שלוקים קפואים. כנראה מתוך

חיפזון השארתי את הדלת פתוחה.

כשהשכן התקשר לבקש את הקישקע, וזיכרוננו של הקישקע הקפוא עלה מיד, לא העליתי בדעתי כי ברגעים אלו הקביה שולח לי משהו

שיסגור את הדלת של המקפיא. חשבתי אז שהטרחתי לא שווה את המוצר, ובמו פי דחיתי את העזרה שנשלחה אליי משמיים.

הסיפור שהיה יכול להסתיים ב'איזו השגחה! השכן נכנס, לקח את הקישקע וסגר לי את המקפיא כמו שצריך' - נגמר אחרת.

וגם זאת ההשגחה פרטית, ללמדנו.

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 268.)

עניין של זמן

בלילה, כשחזרתי הביתה מהישיבה, היה הבית מלא בריחות מיוחדים של ערב ראש השנה. אמא שלי טיגנה קציצות לוף - כרתי - בשביל הסימנים.

"אתה רואה את הכרתי הזה?" אמרה לי אמא שלי, "זוהי חתיכת סיפור".

עכשיו כבר לא ידעתי מה מגרה יותר, הקציצות או הסיפור. ואכן, אמא שלי הבחינה שהייתי רוצה גם לטעום וגם לשמוע, וכך הרווחתי

את שניהם.

זהו הסיפור:

מדי יום אמא שלי נמצאת אצל סבי, שברוך ה' אינו צעיר, וזקוק לעזרה רבה. אני מסייעת לו בכל מה שהיא יכולה, ומקדישה למצווה

הזו זמן רב בכל יום. באותו יום היא תכננה, שאחרי שתסיים לעזור לסבא היא תלך לסדר כמה בדריים: ראשית תפנה למשרד של ארגון

דפיקה על הגב

לאחרונה נערכה שבת שבע ברכות במשפחה המורחבת, ולא יכולנו להגיע. לילדים זה היה מאוד קשה. כאב להם על שהם נאלצים להפסיד חוויה שכזאת. מצד שני, הם מקבלים כל מיני נופשים שלולא המחלה לא היינו אפילו חושבים עליהם. באופן כללי הבית חי ושמח מאוד. ככל שאנחנו משדרים חוזק, רוגע ושלווה, הילדים מרגישים את זה, וזה מרגיע אותם. השיחה בינינו רצופה אמונה, רוגע ושלווה שבוקעים ממך ללא גבול. האם כך היה מתחילה?

במפורש לא. ישנה אמרה ידועה מצדיקים, שיחד עם הניסיונות מקבלים כוחות לעמוד בהם. אני חושב שהמילה 'מקבלים' היא נכונה, אך לא מדויקת. בזמנים הללו מקבלים את האפשרות לקנות אמונה ולהתעצם, אבל אתה הוא שצריך להילחם ולא ליפול לשלוליות הייאוש. זו 'עבודה' תמידית שצריך לעמוד עליה.

לאחרונה עברנו תקופה לא פשוטה. היו כמה שאלות רפואיות, וגם לחץ כספי. חשתי מיואש.

פתאום - לא יודע מאיפה זה הגיע לי - נתתי לעצמי כזה 'זֶץ' (חבטה). 'אתה אומר שאתה מסכן? הבה נעשה רשימה, נספור מה קיבלת. יש לך ילדים טובים; אישה נפלאה; דירה; שטעלע מצוין, וכו' וכו'... מה חסר לך? הדבר המסוים הזה? בסדר... לפתע, המבט על מה שאין השתנה לגמרי.

השיטה הזאת, שיטת ה'רשימה', היא מצוינת. כך התחלתי לפני כל תפילה להודות על כל הדברים הטובים שיש לי. רק לבסוף אני מבקש שאני רוצה גם את הדבר הזה והזה. הבקשה היא כבר אחרת. ממקום אחר, בנוסף אחר, בטון אחר... הייתה תקופה שהתחזקתי מאוד בכוונת המילים בתפילה. פתאום אתה שם לב למשמעות של כל מילה. 'על ניסוך שבכל יום עמנו' - כן, כל יום קורים לנו ניסים. 'הראנו השם חסדך' - יש חסד, רק מבקשים לראותו... מילים מסוימות אף הפכו לשירים שאנחנו שרים בבית. שירים שמשפיעים על האווירה, מחזקים את ה'חיות' והשמחה בבית, ומשרים שלווה.

מחוגי השעון שבמקלט בית הכנסת מתקדמים לאיטם, מעמיקים אל תוך הלילה. ר' שמואל משה מתרום, עיניו מחייכות בחום, "אז שורה אחרונה, יש לנו חיים רגילים כמעט לגמרי..." זו התחושה: החיים טובים ויפים. בבית, בחדר מיון. בשיבה ובחדר הטיפולים. ישנן התמודדויות. לכולם. לנו קצת יותר. אליעזר ואסתר צריכים עדיין הרבה רחמי שמיים. שתהיה כל התחזקות של אי מי מאיתנו לרפואתם.

קראתם, התחזקתם, והנחתם?

הצטרפו עכשיו למנוי החדושי ותיגנו כל חודש מהמגזין המלא בכתבות ורעיונות מהסוג הזה.

חייגו כעת 02.502.2.502

וקבלו את המגזין המורחב של חודש תשרי

עם המוסף המיוחד לחג

בחצי מחיר 9 ש"ח לשלושת החודשים הראשונים ללא התחייבות!

הרופאים נדהמו

אח שלי, ילד מתוק ומלא חיים, בסך הכול לא חש בטוב. עלה לו החום, היה לו קשה לנשום, וכשהוא הגיע לביקור אצל הרופא, האבחנה הייתה מוכרת ולא מפחידה: דלקת ריאות. זו מחלה שהייתה מסוכנת מאוד בעבר, אבל בימינו, עם גילוי האנטיביוטיקה, זה לא משהו מלחיץ.

אחי קיבל את הטיפול המקובל, אבל הדלקת לא הרפתה. הפעם הרופאים כבר לא היו כל כך שאננים. הוא קיבל הפניה למיון, ושם התייחסו אליו ברצינות רבה. הוא נבדק כראוי, והמסקנה הייתה שהוא צריך לעבור ניתוח כדי לנקות את הריאות מהדלקת. הבעיה הייתה, שאחי הגיע למיון כשהוא חלש מאוד. כאב לי לראות אותו חיוור, כשעל פניו הבעה סתמית כזאת, כאילו שום דבר לא מעניין אותו. כשהגוף כל כך חלש, הניתוח עלול, חלילה וחס, לסכן אותו יותר, ולכן צריך לחכות שהוא יתחזק. אמנם, מסובך מאוד לחזק את הגוף בזמן שהדלקת נמצאת בו, והרופאים ניסו להשתמש בכל מיני פטנטים כדי להיטיב את מצבו. נתנו לו תמיכה נשימתית ועוד כל מיני דברים, וכך כעבור שבועיים הוא כבר הגיע למצב שמאפשר ניתוח.

במשך השבועיים שחלפו עד אז, היו לידו מלווים לאורך עשרים וארבע שעות ביממה. בחלק גדול מהזמן שהו הוריי ליד מיטתו, ובחלק האחר היו שם בני משפחה נוספים ומתנדבים. אלו היו שבועיים קשים לכולנו, וכל זה בחודש אלול, בתחילת שנת הלימודים, בזמן שכבר אמורה להיות שגרה שכל כך ייחלנו לה. ביום רביעי הרופא בישר את הבשורה: מחר כבר יהיה אפשר לערוך את הניתוח! הוא הורה שהילד צריך להיות בצום כבר מהלילה, והסביר, שאחרי הניתוח הילד יישאר בבית החולים להתאוששות למשך כשבוע, ורק אחר כך, ממש בערב ראש השנה, ישתחרר.

יום חמישי בבוקר הגיע. כולנו ידענו שהיום ייערך הניתוח. התפללנו בהתרגשות, מקווים שסוף סוף תהיה לאחי רפואה שלמה. אמא שלי הייתה עם אח שלי, מעסיקה אותו כדי להשכיח ממנו את הצום. זה לא היה פשוט. מידי כחצי שעה הוא ביקש משהו לאכול, ואמא אמרה לו שאי אפשר. הוא כבר ממש בכה, ועדיין לא היה אפשר. בשעה אחת בצהריים אני מתקשר לשאול מה קורה, ואמא אומרת לי: "ברוך השם", הכול בסדר.

"איך היה הניתוח?"

"עדיין לא היה. אנחנו בהמתנה".

עברו עוד שעה ועוד אחת, ואז, בשעה שלוש, אחרי המתנה מורטת עצבים, כשאח שלי בצום, מגיע סוף סוף הרופא, והוא מתנצל ואומר: "בסוף הניתוח לא יהיה היום, אלא ביום ראשון". למה? כי חדר הניתוח תפוס כמה מקרי חירום, ומעוד כמה סיבות לא מעניינות בכלל.

אמא שלי אמרה משהו כמו, "אז צריך לתת לילד מהר משהו לאכול". היא לא התעצבנה, לא כעסה ולא התרגזה, והרופאים כמעט יצאו מגדרם מהתפעלות מהתגובה הרגועה שלה. הם רגילים שאנשים כועסים מאוד כשדוחים להם ניתוח אחרי שהם התכוונו לקראתו רבות.

כשהשמעתי על הדחייה של הניתוח, ממש דאגתי. "אם הניתוח יהיה ביום ראשון, יצטרכו להיות איתו בבית החולים בראש השנה!" אמרתי לאמא.

"אם ככה השם קבע לנו, סימן שזה הכי טוב", היא אמרה.

למחרת, יום שישי, ובשבת קודש שלאחר מכן, היה התור שלי להיות עם אחי. הוא היה מחובר לחמצן כל הזמן, והנה בשבת לפתע ניכר שיפור גדול במצבו. כשהרופא הגיע וראה את המדדים, הוא הוציא ממנו את הצינור של החמצן, ואחי נשם מצוין! הוא גם חיך ודיבר ממש כמו בימים הטובים.

ביום ראשון בבוקר הרופא הגיע כדי לבדוק את אחי לפני הניתוח, והוא נדהם: המצב השתפר באופן בלתי צפוי לחלוטין! במצב כזה לא צריך בכלל ניתוח. נראה היה שהדלקת מצטמצמת מעצמה, ושניתן להמשיך עם טיפול אנטיביוטי רגיל בבית, בלי שום התערבות נוספת.

אחי שוחרר הביתה סוף סוף, כבר באותו יום ראשון, בשעה שאילו הוא היה עובר את הניתוח ביום חמישי, היו משחררים אותו רק ברביעי, ערב ראש השנה. ראינו בחוש שהאמונה של אמא שלי, והשלווה והרוגע שיצר הביטחון שלה בה, הביאו עימם את הישועה.

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 266.)

מסוים, המסייע לאלו שעוזרים למבוגרים, ותגיש שם טופסי בקשה לתמיכה לקראת החג. אחר כך היא תלך לשוק ותקנה שם לוף, כי בחנות הירקות הסמוכה לביתנו לא מוכרים לוף. התוכנית הזו הייתה עשויה לארוך שעה לכל הפחות, ולגלוש בקלות לשעתיים, אם לוקחים בחשבון גם את ההמתנה שנדרשת בכל המקומות.

זו הייתה התוכנית, אבל הקב"ה סידר לה תוכנית יעילה יותר. מיד אחרי שאמא יצאה מביתו של סבא, היא פגשה באחת הפקידות מהמשרד של הארגון שאליה תכננה ללכת. "מה קורה?" שאלה הפקידה, שכבר הכירה את אמא, "מתי את מביאה לנו טפסים בשביל לקבל את התמיכה?"

"אני בדיוק בדרך אליכם", אמרה לה אמא. והפקידה אמרה לה, "חבל שתטרחי. תביאי לי את הטפסים עכשיו, וכל טוב".

כיוון שכך, המשיכה אמי ישירות לכיוון השוק, והנה למולה חנות ירקות. היא חשבה, אולי בחנות הזאת אפשר למצוא לוף? ואכן, בחנות היה לוף, ואמא קנתה אותו, והלכה ישירות הביתה. תוך פחות מרבע שעה הסתדרו כל העניינים החשובים, ואמא אמרה לי, "מי שנותן מהזמן שלו לכיבוד הורים, הקב"ה חוסך לו זמן בדברים אחרים".

(ניתן לשמוע את הסיפור בשלוחה 33 אחרי בחירת שפה ולבחור סיפור מס' 267.)

יסוד מצוות ארבעה מינים

הראונו חז"ל לדעת מהו יסוד מצוות נטילת ד' מינים, שהוא כדי לחזק זאת האמונה ולהראות כי אנחנו נשארים בכל המצבים דבוקים בהקב"ה, בו נגיל ונשמח, ובו יבטח ליבנו, עם נברא יהלל קה, להראות שעל אף כל הייסורים והצרות, המחלות והרדיפות, האסונות הנוראות הקורים ליחיד ולמשפחות, על אף כל זאת אנו 'עם נברא', המצוי בכל העיתים תחת השגחתו הפרטית של בורא עולם, ובכל המצבים נהלל את ה' יתברך בכל ליבנו, ונקרא רק אליו, כי הוא רוענו אשר הוא היטיב ומיטיב ויטיב לנו, ואף בעת הזאת לא עזבנו, ורק הוא אשר יושיענו. ולזה אנו באים עם הדי' מינים לקלס ולשבח את הבורא יתברך, ואנו מראים כי אף בדור כזה, שאין לנו לא כהן ולא נביא וכו', והרשעות מתגברת והולכת וכו', אנו בקרבתו של הקב"ה, ורצוננו לשמוח עמו בישועתו.

(דרכי החיים)

מבין שהכול מה'

כשמבין כי הכול בידי שמיים, שוב לא במהרה יחטא.

יש לכם מאמר מחזק מהספרים הקדושים? שלחו אלינו. (עריפות תיתן למאמרים הקשורים לפרשת השבוע או לענייני דיומא) | במייל 023011300@gmail.com | בפקס 02-6599189

הארה פרטית

מתוך שיעורי המשפיעים ב'קו השגחה פרטית'

כשיהודי שב בתשובה, אפילו במעט, הוא כבר אדם חדש לגמרי. בכוח התשובה להפוך עולמות שלמים. אך היצר הרע, כמוכן, אינו מרוצה ממצב זה. הוא משתדל להעמיד את האדם מול חטאיו, ולהקטין בעיניו את ערך תשובתו. אך האמת היא כדברי הרבינו יונה, הכותב בתחילת שיערי תשובה (אות ט'): "שלכל תשובה תמצא סליחה". ההבדל בין האדם שלפני הסליחה לבין האדם שלאחריה, הוא הבדל עצום שאין לתאר ולשער. ככל שהאדם ממשיך להרגיש שהחטאים עדיין שייכים לו, ואינו מאמין בשינוי הגדול והעצום שעבר, הוא מפחית מכוח התשובה וגורם לעצמו ששוב יחטא. לעומת זאת, מי שמקבל את התשובה בשמחה, ושמח ומאמין שתשובתו התקבלה, פותח דף חדש ומסייע לעצמו להיטיב את דרכיו עוד ועוד. כלל נקוט בידינו, שערכו של כל דבר נמדד לפי

אדרבא, יוסיף שבח ותהילה לה' כפי אשר גמל עליו. ונראה לי לפרש בזה הקרא "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו", ובמדרש "גם אויביו - זה יצר הרע", ולהנ"ל אתי שפיר, כי אם יאמר אדם שכל דרכיו ברצות ה' והכול מאתו יתברך שמו ומה' מצעדי גבר, שוב אין ליצר הרע שליטה בו, ואז "גם אויביו ישרים אתו" זה יצר הרע ואתי שפיר. ויפה אמרו "דין גירא", כי על ידי שיהלל ה' בד' מינים, ומבין כי הכול נתן לו ה', מתייחס היצר הרע מלהסיתו, וירא כי לא יכול לו.

(כתב סופר)

מעיד על השגחה

שמעתי כי לכל אילן ואילן או עשב או ירק יש שר שולט עליו ואומר לו 'גדלי', וד' מינים אלו, לא השליטם הקב"ה ביד שר ושוטר, אלא כביכול מכוחו ומהשגחתו הפרטית הם גדלים. ולזה ציווה לנו ליקח אלו הד' מינים מיוחדים לו בחג, להראות לכול שעם ה' אלה, והנה הנם בידו, שאין להם פחד ואימה משום בריה בעולם, ואפילו לסמא"ל אין לו כוח לשלוח יד בהם, אחר שהם מצוינין ומסומנים בסמין של מלך.

(סדר היום)

נקודה מתוך שיעורי המופלא של

הרה"צ ר' יהודה מנדל שליט"א מלייקוד

האמונה בכוח התשובה

החשיבות שהאדם עצמו נותן לו. כך גם בעניין התשובה: ככל שהאדם מחשיב את תשובתו, רואה את ערכה - שהיא דבר אמיתי, ומאמין שכל חטאיו נתכפרו - עולה ערכה של התשובה שעשה, והיא נהיית תשובה אמיתית. הרמב"ם (הלכות תשובה, ז, ד) ביקש למנוע מחשבות שליליות על אמינות התשובה, ולכן כתב במתק לשונו, שלא יחשוב האדם שהוא מרוחק ממעלות הצדיקים בגלל עוונותיו וחטאיו, כי לא כך הדבר, אלא הוא אהוב ונחמד לפני הבורא (עיי"ש). ואדרבה, במקום שבעלי תשובה עומדים, אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד. בעשרת ימי תשובה, ובפרט בשבת שובה, עלינו לבטוח בהשי"ת שיקבל את תשובתנו, ולהכיר ולהודות לו על המתנה הגדולה של התשובה.

שיעורי הרה"צ ר' יהודה מנדל שליט"א מלייקוד נמסרים מידי שבוע בעברית, אידיש ואנגלית בשלושה 2 < 2 (לאחר בחינת השפה)

העלון יוצא לאור גם באידיש אנגלית
לקבלת העלון במייל 023011300@GMAIL

לשליחת סיפורים במייל: hphp6176@gmail.com

קנו לעצמכם זכות לשנה טובה

שליח מיוחד
יתפלל עליכם בערב
ראש השנה על ציון
הקדוש של בעל חובת
הלבבות

לדעת אחד מגדולי המקובלים,
יומא דהילולא של "החובות הלבבות"
חל בראש השנה
906 שנה לפטירתו (ד"א תת"פ)

כמו כן בכל ערב ראש
חודש יוזכרו כל התורמים
על הציון הקדוש בעיר
הקודש צפת

ראו מה שכתב על אלו המזכים את הרבים:

בספרו חובות הלבבות שער אהבת ה' פרק 4

"ראוי לך אחי לדעת, כי זכויות המאמין, אפילו אם יהיה קרוב לנביאים, אינם כזכויות מי שמורה בני אדם אל דרך הטובה, שזכויותיו נכפלות בעבור זכויותם בכל הימים ובכל הזמנים"

הצדיק בודאי יכיר לכם טובה

קנה עכשיו את
הזכות הגדולה ביותר
לשנה טובה

6176*

שלוחה 4

+972-26313-742

-- או בעמדות נדרים פלוס ע"ש "השגחה פרטית" --

תכלית העלון הוא, לקרב את האדם לבורא עולם. חלילה שהוא יהיה זה שיפריע להתפלה ולשמוע קריאת התורה.

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת האילנו - זוג הסוכות - שמונת תורה תשפ"ו

כי ישים ה' אֶת־אֶתְרָא הָבוּ גִּדְלָא לְאֶלְקֵינוּ (לכ, ג)

בפניו על המודעה האומרת שאין לשאול שאלות מסוג זה, אבל היהודי ההוא הקדימם, בהודעה מעין זו: "אני יהודי שעלה מרוסיה לפני כמה שנים", אמר, "שם, מעבר למסך הברזל, לא הכרתי את הקב"ה, והיה אסור אפילו להזכיר את המלים 'ארבעת המינים'. בבואי ארצה התחלתי להכיר את האלוקים ואני רוצה לעבוד אותו בלב שלם. כיון שאיני יודע את הלכות ארבעת המינים, אני שואל אתכם, כבוד הרבנים, האם הלולים הללו שבחרתי, המיועדים לי ולשני הבנים שלי, הם ברמה גבוהה..."

כששמעו הרבנים את כל זאת, החליטו שעל אדם כזה לא תחול התקנה שתיקנו. הם הסתכלו בלולים ונדהמו לראות שמדובר בשופרא-דשופרא, ולמרות שהיהודי העיד על עצמו שאינו מבין מאומה בהלכות אלו, הצליח לבחור לעצמו שלושה לולים הכי-מהודרים שאפשר להעלות על הדעת. היו אלה לולים נדירים ביופיים, 'סגורים' וישרים לחלוטין, צבעם היה ירוק, וצורת הגידול שלהם היתה מיטבית. הרבנים לא הבינו כיצד אדם מצליח לבחור לעצמו לולים שכאלו. זה הרי לא מסתדר מבחינה סטטיסטית והגיונית. שלשה לולים מהודרים-שבמהודרים, ואיך הצליח אדם אחד לבחור את שלושתם? היהודי הרוסי שמע את חוות-דעתם הנלהבת של הרבנים, ואמר: "אם כך הם פני הדברים, אני הולך עכשיו לבחור שלושה אתרוגים, וגם אותם אראה לכם..."

המו"צים העידו שלא עברו יותר משתיים-שלוש דקות, והאיש חזר ושלושה אתרוגים בידיו, ושוב חוזרת התמונה על עצמה: בתוך זמן כל-כך קצר הצליח אדם זה לבחור לעצמו שלושה אתרוגים הכי-יפים!!!

"קיבלנו חלישות הדעת", העידו הרבנים, "כיצד יתכן דבר כזה? האתרוגים היו מושלמים בכל מיני השלימות האפשריים, צורת הגידול, הצבע, הגודל, היופי וההדר, ממש ללא רבב". אחד הרבנים אמר ש'לית דין ברנש', וחייבים לשאול אותו מי הוא ומה הוא. לא יתכן שאדם שאינו יודע כלל את ההלכות, יעלו בידיו באופן אקראי שלושה אתרוגים יפהפיים בזמן כל-כך קצר! המו"צים לקחו אותו הצידה, ושאלו אותו מה טיבו, והאיש השיב: "כפי שאמרתי לכם, עליתי מרוסיה לפני כמה שנים, ושם לא הכרתי את בוראי. ההחלטה שלי היתה שכאן, בארץ ישראל, אלמד את תורת ישראל, את הדינים וההלכות, ואקבל עלי עול מלכות שמים."

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [בשם הגר"ד גולד שליט"א], מעשה מופלא המצביע על מידת הקשר שצריכה להיות בין היהודי לבוראו, ועד כמה נוכל באמצעות קשר זה להעביר את חיינו בצורה שמחה יותר ובטוחה יותר. דבר נוסף שאפשר ללמוד ממעשה זה הוא שהאדם צריך לעשות רק את מה שהוא מסוגל, ואם יעשה כך - ישלים לו השי"ת את כל השאר. וכל זה קשור למצוות ארבעת המינים...

* * *

האירוע עליו אנחנו מדברים התקיים בירושלים בימים שלפני חג הסוכות, ב'יריד ארבעת המינים' בו נמכרו המינים במחירים מוזלים מאוד. המארגנים וגם המוצ"ים שנבחרו להשיב על שאלות הקהל, ידעו מראש שתהיה התנפלות המונית של המון אנשים שירצו, איך לא, להשיג מינים מהודרים. הבעיה המרכזית נמצאת בדרך כלל אצל המו"צים, שלצידם מתקבצים תורים ענקיים של מאות איש, המעוניינים לברר את כשרות האתרוג או הלולב שהם קונים. הלחץ האדיר מצד השואלים מקשה מאוד על האפשרות להשיב במנוחת הדעת, כידוע לכל מי שהיה בירידים מן הסוג הזה. כיון שכך, החליטו המו"צים פה אחד לסנן את סוגי השאלות, כשההצעה העיקרית היתה שהמו"צים ישיבו רק על שאלות ספציפיות בכשרות המינים, אבל אדם שיגיע וישאל באופן סתמי "מה הרב אומר על האתרוג הזה?", לא ישיבו לו. כיון שמרבית השאלות המגיעות אל המו"צים אינן על דברים ספציפיים, אלא שהשואלים מבקשים לדעת באיזו רמה נמצא האתרוג או הלולב, הרי אם לא ישיבו על כך - נמצאו מסננים את רוב השאלות. כדי שהציבור לא יפגע מכך שלא עונים לו, נתלו מודעות ברוח זו ליד המקום בו ישבו המו"צים, ובהן היה כתוב מראש שהציבור מתבקש לשאול רק שאלות ספציפיות. וההחלטה התבצעה בצורה היותר-טובה. הציבור הבין וקלט שהדבר הוא לטובתו, ואכן אף אחד לא שאל שאלות כלליות כנ"ל.

אלא שלפתע ניגש יהודי אל שולחן המו"צים, ובידיו שלושה לולים, והשאלה שבפיו היתה "מה הרבנים אומרים על שלושת הלולים שבחרתי?...". הרבנים כבר רצו להצביע

אבל, לדיני ארבעת המינים עדיין לא הגעתי, ואיני יודע בהלכות אלו ולא כלום. לפני שנכנסתי אל היריד הזה, התפללתי לה' ואמרתי לו בלשון זו: 'ריבונו של עולם, אתה הרי מכיר אותי עוד מרוסיה. גם שם ניסיתי להתקרב אליך, אבל לא בדיוק הצלחתי, והדבר לא היה באשמתי. אבל, כשאני כבר כאן, בארץ ישראל, אני לומד את תורתך ומשתדל להתקדם. גם אתה יודע שאני עושה את המקסימום מצדי, וגם אתה יודע שעדיין לא הצלחתי להגיע להלכות ארבעת המינים. מאידך, אני רוצה לקיים את המצוה בשלמותה. לכן, אני מבקש ממך, עשה עמדי חסד, ותבחר לי אתה את המינים המהודרים ביותר... אני רק אגש אל הדוכנים, אושיט את ידי, ואתה תבחר את הסחורה הטובה והיפה ביותר...'. וכך עשיתי, סיפר האיש, "ניגשתי אל הדוכנים, שלחתי את ידי ולקחתי את שלושת הלולבים שהראיתי לכם קודם. ואז ניגשתי אליכם כדי שתגידו איך נראים הלולבים. כששמעתי שהלולבים הם הכי יפים שאפשר, הבנתי שהקב"ה שמע לתפילתי ובחר לי את הסחורה הטובה ביותר, ואז הלכתי לבחור את האתרוגים, וגם כאן השי"ת האזין לי, ובחר עבורי את האתרוגים היפים ביותר..."

עניי המו"צים דמעו כששמעו את סיפורו של האיש. הרי אם הקב"ה בוחר עבורו את המינים לחג הסוכות, הרי ברור איזה מינים יעלו בגורלו... ולמדנו, שאם אדם עושה את כל מה שהוא מסוגל לעשות, ומתפלל להשי"ת שיעזור לו, השי"ת עושה את שלו, ומשפיע עליו שפע של הצלחה. זה נקרא להיות בקשר הדוק עם הרבש"ע! להכיר ולדעת שהוא רוצה לעזור לנו, ובכוחו לעזור, ואם רק נלך בדרכיו, ונבקש ממנו בלב טהור למילוי משאלותינו, הוא ימלא את משאלתנו- נפשנו. היש שמחה גדולה מזו? .... [מתוך 'מצוות בשמחה']

חג הסוכות

וְשִׂמְחוּתָ בְּחֻזְקָה (דברים טז, יד)

נגולל ונתאר מעט את האווירה המיוחדת ששררה בזמני חג ומועד במחיצתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל: יש בה בתורה כוח מיוחד, כוח המושפע מטובו הגדול של מקדש ישראל והזמנים, כדי להשרות אוירה עילאית, אויר פסגות בקרב עמליה ולומדיה בשקידה. מי שנכנס לבית רבנו והתקרב לד' אמותיו באחד מימי חגי ומועדי ישראל, היה מרגיש עצמו נכנס אל חיקה של אוירה נפלאה, אווירת אותו חג שררה בחלל האוויר, אווירה מתוקה, משכרת חושים, שקשה היה שלא להתמכר אליה, ואף קשה שלא להיזכר בה בזמני חולין.

הגאון רבי משה אלישיב שליט"א מתאר: "זאת זוכר אני מימי ילדות המוקדמים, את אווירת החג המופלאה ששררה בבית לפני החג המשמש ובא. כך היה גם לפני סוכות וחנוכה ופורים. מי שהשרה את האווירה המופלאה שכמותה

לא מצאתי באף מקום נוסף - היה אבא. נוהג היה ללמוד לפני כל חג את המסכתות וההלכות הקשורים לחג. לפני סוכות היה הניגון של מסכת סוכה מהדהד בחלל הבית, לפני חג הפסח היה לומד את הלכות הפסח וגם את הלכות חלה. וכשהיה קול מסכת פסחים מהדהד בחלל הבית בשעות לפנות הבוקר, מיד הייתה אווירת הפסח מתפשטת בחלל הבית, גם בזמן שברחוב העיר ובבתים אחרים לא ניסרה האווירה, היתה אווירת הפסח שוררת בביתנו במלוא עוצה. וכשהיה לומד בקולו בניגון את המשנה ברורה הלכות סוכה, היינו יכולים כולם למשש את אווירת חג הסוכות בבית. קשה לתאר ולהגדיר בדיוק את ההרגשה הזאת אבל כך הייתה המציאות".

[מתוך 'גדולה שימושה']

* * *

מרן ראש ישיבת בריסק בירושלים הגאון רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל מתאר את אווירת הימים הנוראים וירח האיתנים בבית אביו רשכבה"ג מרן הגאון רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל: "אין לכם מושג על האווירה ששררה אצל אאמו"ר זצ"ל בימים הנוראים!", מטעים ראש הישיבה. "בתחילת אלול עוד היה מתנהג קצת כהרגלו, אבל מכאן ואילך הפחד היה עולה ומתגבר מיום ליום, ככל שקרב יום הדין. הפחד גבר והתבטא באמירת התהילים, ובלימוד התורה שהיה גובר יותר ויותר, וכך חשו את חרדת יום הדין המתקרב. כך הלכה וגברה החרדה מיום ליום עד יום הכיפורים שאז הגיע שיאו של המתח והחרדה. לא אשכח איך שכולם בבית, היו אומרים תהילים כל הזמן בבכיות גדולות בימים אלו. פעם נכנס מישוהו לבית אאמו"ר בראש השנה, וראה שכולם אומרים תהילים בבכיות גדולות ובאוויר שורה פחד נורא, עמד הלה ושאל האם קרה משהו? האם יש חולה מסוכן בבית? ... כל המהלך בראש השנה היה נורא ואיום... איפה רואים דבר כזה היום?", נאנח ראש הישיבה שליט"א, והכאב ניכר על פניו. "המפליא היה", אומר ראש הישיבה: "איך שברגע אחד, כשהגיע מוצאי יוה"כ אחרי שעשה הבדלה, באותו רגע חל מהפך קיצוני באווירה שהתחלפה באחת לאווירה של שמחה טהורה ואמיתית לקיום המצוות. זה היה מהפך מקצה אל קצה: באותה מידה של רצינות וחרדה ששררה במשך 40 הימים שמר"ח אלול, בדיוק באותה עוצמה אפפה שמחת קיום המצוות את כל ישותו של אאמו"ר זצ"ל, וכפי המובא במדרש (קהלת רבה, פ"ט) שבמוצאי יוה"כ יוצאת בת קול ואומרת 'לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך'. גם בירור ארבעת המינים לא היה מתוך חרדה כלל, אלא להיפך, הוא אמנם השקיע את כל כולו בחיפוש אתרוגים והדסים מהודרים, אבל כל זה היה באווירה של שמחה עילאית, שהורגשה מאד בסביבתו. בדיוק כפי שבימים הקודמים הורגשה החרדה - כך הורגשה השמחה בימים הללו. גם במידת השמחה אבינו היה הולך ומתעצם, וככל שקרב חג הסוכות - עלתה וגאתה השמחה על גדותיה. השמחה בחג הסוכות בבית אבינו היתה עמוקה ומקרינה

מאוד, הוא לא ארגן 'שמחת בית השואבה' כידוע, אלא שמחה תורנית. בכל ימות החג והלילות היו באים אל סוכתנו גדולי התורה ובחורי הישיבות מכל המקומות, והאווירה היתה אווירה של רוחניות ועילאית ביותר. אני לא יודע אם היה מי מגדולי ירושלים, שלא ניצל את ימי חול המועד כדי לבקר את אבינו בסוכה... גם המוני בני ירושלים ובני הישיבות, לא היה שום גבול או סייג. לדוגמה, **הרב שך** זצ"ל היה אצלנו כל היום, הגאון רבי **אהרן כהן** זצ"ל, ראש ישיבת חברון, גם היה מגיע כמה פעמים במשך החג. אבל אני מדבר על המוני עם ישראל, ולא רק אשכנזים, גם חסידים וספרדים וירושלמים. זה היה מצב כזה כאילו כל 'ירושלים' עולה לסוכתנו, לחסות בצילו הגדול של אאמו"ר ולהתבשם מאור תורתו וחסידותו".

* * *

היה זה עם תחילת ימי השואה האיומה, בימים שאיש עוד לא שיער ולא העלה על דעתו את האסון האכזרי המתרגש ובא. מלחמת העולם השניה החלה ביום י"ז באלול תרצ"ט, עם פלישת הצבא הגרמני ימ"ש לפולין. מאות אלפי אנשים נמלטו בתוך מספר שבועות מכל הערים והפרברים, והגיעו לעיר הבירה וורשא, המעוז הפולני האחרון. רבבות יהודים נמלטו מכל רחבי פולין והתרכזו בוורשא, מסתתרים שם מאימת ההפצצות הגרמניות הבלתי פוסקות. קול הרעש החריש אוזניים, טונות של חומרי נפץ 'נפלו' מהמטוסים הגרמניים שטסו בשמים, וכל החפץ בחיים נמלט לבונקר קרוב כל אימת שיכל, כדי להישאר חי ולא להצטרף למניין המתים ההולך ועולה...

בערב חג הסוכות נכנעה פולין. הצבא הגרמני נצר את הפצצותיו הכבדות, קול שאון התותחים נדם. שקט מתוח השתרר בחללה של וורשא, והאנשים החלו לצאת אט אט מחוריהם, בוחנים את פצעייהם ומביטים בהריסות בתייהם. היה זה יום ראשון של שקט מפתיע אחרי שבועות של הפצצות מרעישות, ומנגד - יום של כאב עצום בהתגלות מימדי ההרס והנזק האדיר לבתים ולרכוש. בין הפליטים היהודים בוורשא, נמנה מרן **הגרי"ז מבריסק** זצ"ל. גם הוא נמלט לכאן בצוק העתים, וגם הוא - ככל אחיו היהודים, יצא בשעות הצהריים של ערב סוכות מהמרתף בו הסתתר. לנגד עיניו נגלו שוד ושבר, מאות יהודים שנרצחו ואיש אפילו לא ידע מתי, נזק אדיר, הרחובות כולם היו ע"י חרבות ממש.

והנה, בתוך התופת, בעיצומה של האימה, נראה מחזה נדיר ומעורר השתאות. בעוד הנכרים עסוקים בבקרת נזקים וברצון לשקם קמעא את בתייהם ההרוסים, הרי שקבוצה גדולה מהיהודים היו עסוקים בדבר אחר לחלוטין. לא פחות ולא יותר, עם צאתם מהבונקרים ולמרות מראות ההרס האיומים שנגלו לעיניהם, איש מהם לא פנה לטפל בביתו או בפצעיו... דבר אחד עמד בראש מעייניהם, בו היו עסוקים. אותם ניצולים אצו רצו בין ההריסות, מחפשים בהתלהבות חלקי דפנות או וילונות שמוטים, ענפים ירקרקים, וקורות

ששרדו מן ההפצצות. עיניהם ברקו כשמצאו סכך כשר, רגליהם הפצועות ריקדו בקלילות בבניית הסוכה. בשקיעת החמה וכניסת החג, היה המחזה בלתי יאומן: עיר נקובה מהפצצות, חרבה והרוסה, ולמרות זאת, פזורות בה מאות סוכות מטות ליפול, בנויות בשארית כוחותיהם של ניצולי ההפצצות הכבדות. בעת צאת הכוכבים המנצנצים ברקיע קטיפתי חגיגי של חג הסוכות, עמדו אלפי יהודים בסוכותיהם, מקדשים על יין או על פת, ומברכים בעיניים נוצצות 'לישב בסוכה!', כאילו לא יצאו עתה מתוך התופת, כאילו לא נפצעו, כאילו לא ניזוקו וחלקים גדולים מרכושם אבדו לצמיתות. הם עמדו בסוכות בעיניים בורקות, מברכים 'שהחיינו' בדבקות, ופניהם מאירות בשמחת חג מלאה ונוצצת. כי חג סוכות היום!.

ואז, הבחין מרן הגרי"ז ביהודי אחד, שהבעת פניו ענתה בו שהוא לא מרוצה, השמחה ממנו והלאה. "מה לך רבי יהודי", שאל אותו הרב מבריסק ברוך, "מדוע פניך נפולות, והלא חג השם לנו? אמת, האובדן קשה, המידע על היהודים הרבים שנפלו קורע את הלב, המצב כלל אינו מזהיר. ובכל זאת, הן חג הסוכות היום!". "בשל כך אני מצטער", השיב אותו יהודי. "וכי אני מתאבל על ביתי שנחרב או על פצעי הרבים? אני מצטער על כי אין לי אתרוג, וכן איני מכיר מישהו שיש לו אתרוג! אני רוצה מחר בבוקר לברך על ארבעת המינים, אך חסר לי אתרוג! וכיצד לא אבכה ואצטער?!"

"תנוח דעתך", השיבו הגרי"ז, "הבאתי עמי אתרוג, הוא שמור אצלי, הוא כשר ואפילו מהודר, ולא ניזוק כלל. יש אתרוג!"

כשמוע היהודי את הבשורה הזו, קפץ משמחה ויצא בריקוד. "מה לי חרב ביתי, מה לי נתון בעיצומה של מלחמה אכזרית. אתרוג יש לי, א-ת-ר-ו-ג!", שב ואמר את שם פרי עץ ההדר הנשאף כל כך... כהרף עין, יצא היהודי לרחובה של עיר, עבר בין סוכות היהודים ובישרם כי אצל הרב מבריסק, לא יאומן כי יסופר, יש אתרוג! מי היה מאמין! ואז, שבה ורבתה השמחה בבתי היהודים, הם חשו נחמה בעצם הבשורה, רוח מרעננת שרתה עליהם: הנה, גם בתוך התופת ובעיצומה של האימה, תהיה להם הזכות לברך על האתרוג הנדיר והיקר...

או אז, שב והתרחש מחזה, שבאמת אמרו שמפתיע היה יותר מן הראשון. לאחר חצות ליל, החלו יהודים להתגנב בחשיכה אל חצר הבית בו התאכסן הרב מבריסק. כה עז היה חפצם לברך על האתרוג, כה גדולה היתה שאיפתם לאחוז בידיהם את ארבעת המינים, עד שבאישון ליל, לאחר יום מעייף בו יצאו מהבונקרים, שיקמו חלק מהנזקים, בנו סוכות והכינו את צורכי החג ככל שיכלו - אף אחד מהם לא פנה לישון... אחד אחד, בחושך, בעלטה, יצאו מסוכותיהם, הגיעו לחצרו של הרב, ונעמדו בתור בשורה ארוכה. עוד לפני עלות השחר, כשחושך אפילה שרר למלוא האופק,

המפורסם שלו אני זוכר את ה'חזון איש' שר. זהו השיר היחיד שאני זוכר שהוא שר אותו. מי שלא ראה את ה'חזון איש' שמח בשמחת תורה לא ראה שמחה מימיו... הוא היה אדם צנום, שקט וצנוע, וביום הזה כאילו הפך לאיש אחר.

זכורני שבשנת תש"ט הגיע מרן הרב מבריסק זצ"ל לבני ברק, וה'חזון איש' זצ"ל ארגן לו אכסניה בישיבת 'תפארת ציון'. אחרי ההקפות הלך ה'חזון איש' כדרכו להשתתף בהקפה אחת בפוניבז', ובשנה ההיא המשיך משם לבקר את הרב מבריסק. בדרכו ליוו אותו כמה בחורים, וביניהם הייתי גם אני. הפגישה ביניהם היתה מעניינת מאד - ה'חזון איש' עמד במרחק שלשה-ארבעה מטרים ואמר לו: "גוט יום טוב!" הבריסקער רב ענה לו: "גוט יום טוב!" הם התבוננו זה בזה במשך עשר דקות, ושוב אמר ה'חזון איש': "גוט יום טוב", והרב מבריסק ענה לו: "גוט יום טוב". לאחר מכן חזר ה'חזון איש' הביתה. כשהגענו לביתו יצא ה'חזון איש' מגדרו והתחיל להרקיד אותנו סביב הבימה, יותר מהר ויותר מהר. לא יכולנו לנשום... הייתי אז ילד בן שנים עשר וחצי, אני זוכר שחשבתי לעצמי: 'מה הוא כל כך שמח?' והבנתי, כי ככל הנראה הוא התרגש מזה שזכה לראות את הנסיך של שלשלת מלכות התורה שבראשה עמד רבי חיים מוואלוז'ין, והוא שמח על הזכות שלו לזכות לראות את מלכות התורה - מאן מלכי רבנן. הרגשתי שזו היתה נקודת ההתרגשות שלו, ולכן הוא הרקיד אותנו מהר יותר ומהר יותר.

אחר הצהריים הוא שוב עשה ריקוד. באמצע פנה לנוכחים ואמר לכל אחד: "נכון שאתה לא תרקוד אתי, ואתה - בטח לא תרקוד אתי, ואתה ודאי שלא... הספסל הזה ירקוד איתי!". הוא הרים את הספסל הרחב שעליו היה רגיל לשבת וללמוד תוך שהוא כותב חידושי תורה, ונשא אותו על כתפו. פתאום התחיל לרוץ איתו את המדרגות עד הגג שבו היה המנין בימים הנוראים, ורקד עמו בהתלהבות. ספסל שלמדו עליו תורה שנה שלימה ראוי לרקוד איתו!!!

שנים מאוחר יותר נזכרתי באותו ריקוד... ליד וינה נערך סמינר בהשתתפות שבעים משפחות. בין המרצים היו הרב יגן זצ"ל ולהבדיל בין חיים לחיים רבי דן סגל שליט"א. היינו צריכים ויזה ולא הצלחנו לקבל. לא ידענו מה לעשות. הרב יגן קבע: "נעשה 'כוונות' ונעבור בלי ויזה...". הוא הורה לנהג הגוי להתקדם, והלה עבר את כל הגבולות בלי שאף אחד עצר אותו... הגענו לבית הכנסת של המהר"ל, ושאלנו אם יש שם משהו שהמהר"ל עצמו השתמש בו. הראו לנו סטנדר שעליו הוא למד והתפלל. ההתרגשות היתה גדולה. תפסנו את הסטנדר ורקדנו אותו שלושת רבעי שעה - "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, צדיק כתמר יפרח...". הרגשנו שאנו רוקדים עם המהר"ל עצמו... באותו רגע נזכרתי בריקוד של ה'חזון איש' עם הספסל שלו. עמל התורה על ספסל שנה שלמה גורם שהספסל הזה יהיה שווה. זה לא סתם עצים, זה ספסל של 'עמל התורה'. יום שמחת תורה חותם את הימים הנוראים הנותנים לנו כוחות וחשק לעבודת ה' למשך כל השנה כולה. [מתוך 'אריה שאג']

עמדו מאות יהודים שרק עיניהם ריצדו בחשיכה, נצצו באפילה הסמיכה. אמנם, הם באמצע מלחמה, אמנם, ימים קשים עוברים עליהם, אך הם מבקשים לזכות לברך על האתרוג! עם עלות השחר, החלו היהודים לעבור אחד אחד אל תוך חדר הרב, מבקשים ללטף במגעם את ארבעת המינים הקדושים, להחזיק בידיהם את הלולב והאתרוג עם ההדס והערבה. בשמחה עצומה עמדו ובירכו 'על נטילת לולב' ו'שהחיינו', וכמעט שיצאו בריקוד משותף על הזכות הכבירה...

בהתבוננות מעמיקה בסיפור המרגש הזה, המופיע בספר 'טללי אורות', נוכל לגלות את האור הבוקע מחג הסוכות. כי הדבר היחיד שיכול להניע יהודים בעיצומה של התופת לשמחה אמיתית, המנוע היחיד שיכול להוביל יהודים פצועים וניזוקים להתמסר לשמוח בסוכות מטות ליפול ובאתרוגים נדירים, הוא רק השמחה שלהם בבוראם, בקשר שלהם עם אביהם שבשמים, בכך שבחג הזה הם מוכיחים את אהבתם אליו בכל נימי נפשם! כי כשיהודי זוכה לקרבת ה' אמיתית, דווקא במצבים קשים הוא קופץ על החיבור שלו עם אביו שבשמים, הוא שש על ההזדמנות לשמוח עם בוראו. ככל שנשמח בחג הזה, ונפנים כי הוא הזמן בו אנו מבטאים מתוך שמחה ואושר את החיבור והקשר שלנו עם אבינו שבשמים, כך באמת נזכה להדק את החיבור שלנו עמו ולהמשיך את הקשר שלנו עמו לכל ימות השנה, מתוך רוב שמחה ואושר! [לקראת שבת מלכתא-הרב קובלסקי]

שמחת תורה

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל: בחג סוכות מכניס אותנו הקדוש ברוך הוא לתוך ביתו, למקום שבו אף אחד לא יוכל לפגוע בנו, 'ואזבחה באהל זבחי תרועה' (תהלים כז, ו). אותם ששמרו על עצמם בכל הימים הללו אומר להם הקדוש ברוך הוא: "היה כל כך נפלא אתכם. שחררתי אתכם מכל העוונות, כתבתי אתכם לחיים טובים, שלחתי לכם פיתקא טבא - תישארו איתי עוד יום אחד, יום שמיני עצרת-שמחת תורה, כי קשה עלי פרידתכם. תשמחו איתי שמחה אמיתית ורצינית. ואתם יודעים מה תהיה הסיבה שלכם לשמחה הזו? - הרי כולכם אוהבים את התורה, אני מכיר אתכם שאתם אוהבים אותה כל כך. לא רק אותי אתם אוהבים אלא גם את התורה שלי. תביעו את אהבתכם לתורה, קחו אותה, תנשקו אותה, תרקדו אתה - ותתרוממו". באותה שעה מראה הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא של מעלה: "ראו את בני! כל אחד מהם שוכח את כל הצער הפרטי שלו ושמח בשמחת התורה". אלו הם דברי הזוהר שהיו שרים אצל הגאון מוילנא ואצל מרן ה'חזון איש': 'כד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה' - כשעם ישראל יושבים ועוסקים בשמחת התורה, 'קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה' - הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו: "חזו חזו" - "בואו תראו בני חביבי, ששוכחים את הצרות שלהם ועוסקים בשמחה שלי. בואו תראו כמה הם שמחים אתי!". את השיר הזה בניגון

חג הסוכות

עולם הזה דומה לפרוזדור

סוכה היא זכר לענני כבוד ולהזכיר לנו את הניסים המופלאים שנעשו במשך ארבעים שנה לעם ישראל במדבר. אומרת הגמרא במסכת סוכה, סוכה היא דירת עראי, כך אומרת הגמרא במסכת סוכה, אדם שבוע שלם גר בסוכה עשויה קרשים ובדים וסכך מחורר מלמעלה וגם ישן בסוכה זו, להחזיר לאדם שעולם הזה הוא עראי ועולם הבא הוא עולם הקבע וממלא אם יודע בנפשו כך אינו מתרגש מהנסיונות של עולם הזה וכן אינו מקנא בקנייני חבירו, כיון שיודע שהעיקר הוא עולם הבא וכפי שהמשילו חכמנו את העולם הזה לפרוזדור כמובא באבות פ"ד מ"טו רבי יעקב אומר, העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא. התקן עצמך בפרוזדור, כדי שתפגוש לטרקלין.

פרוזדור, רק משמש למעבר בסך הכל כדי שתכנס לטרקלין לסלון המפואר למקום מושב המלך שזה בנמשל עולם הבא. **כותב בספר שערי תשובה** חלק ב סימן יט וז"ל וכל אנשי לבב (אנשים חכמים) יחשבו העולם הזה כמו דירת עראי ולא ישתמשו בו רק לעבודת הבורא יתברך ויכינו בו צדה לנפשו. כי אם שנים רבות יחיה האדם ואלו חיה אלף שנים פעמים אחרי שיש מספר לשני יכלה המספר וסופו כלא היה יהיה. ועולם הגמול אין לו תכלית כענין שנאמר (איוב טו) כי שנות מספר יאתיו ואורח לא אשוב אהלך.

אף כי מי האדם כצל עובר כענין שנאמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו'. ונאמר (שם קמד) ימיו כצל עובר ואמרו רבותינו זכרונם לברכה ימיו של אדם (אינם דומים) לא כצלו של אילן ולא כצלו של כותל אלא כצל עוף הפורח ועובר. רצונו לומר - כי חייב האדם להמשיל העולם הזה בלבבו כצל עוף הפורח וברגע קטן עובר. גם כי אין האדם יודע אם היום כאן ולמחר בבקר. ונמצא בהשתדלו וטרחו על יום מחר כי הוא מצטער על עולם שאינו שלו. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה אל תצר צרת מחר כי לא תדע מה יולד יום

כותב "המסילת ישרים" בפרק א: ותראה שכבר לא יוכל שום בעל שכל להאמין שתכלית בריאת האדם הוא למצבו בעולם הזה, כי מה הם חיי האדם בעולם הזה, או מי הוא שישמח ושלם ממש בעולם הזה, ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה ורהבם עמל ואוון, בכמה מיני צער וחולאים ומכאובים וטרדות ואחר כל זאת ולאחר זקנה ושיבה גם נפטר לבית עולמו ואין איש שיכול לברוח מכך:

כתוב שתולים בבית ה' בחצרות א-לוקינו יפריחו, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו ואפשר לרמוז שתול זה עץ הוא שתיל שגדל במקום אחר ושתולים אותו במקום אחר זה בה לרמוז שמי שהוא בחינת "שתול" שעוקר את עצמו מענייני עולם הזה שיודע שעולם הזה עראי, ההפך מרוב העולם שחושבים שעולם הזה קבע ומשקיעים בו את כל כוחותיהם ושותל את עצמו בבית ה' היינו משקיעים בעולם הבא שמחזיר לעצמו שזה העיקר, יזכה לחצרות א-לוקינו יפריחו ששמעתא דילי שדברי תורתו יתפזרו בבית המדרש ויזכה עוד לזקנה ושיבה מתוך בריאת ונחת וזה המשך הפסוק הבא "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו"

כלנו אורחים בעולם הזה

מספר על החפץ חיים, שהזדמן אל ביתו אורח עשיר ממדינת זרה. אותו אדם הגיע כדי לראות את מוסדות התורה להם תרם, והחליט באותה הזדמנות להפגיש אצל אותו אדם גדול ששמו יצא למרחוק. פשפש לביתו, ראה לתמהונו רהוט דל ועלוב, במוקד קוץ שלא עלתה על דעתו שפך דר אדם מן הישוב, ובדאי לא אדם מוכר מעם כחפץ חיים. שאל האורח בפליאה: רבי, כבוד הרב גר בפני ללא רהיטי? ואף ללא רהוט מינימאלי כדי לכבד את אורחיו. הפיץ? חפץ חיים והשיב: והיכן רהיטיו של כבוד? מדוע איני רואה אותו מתרום בקרסותו הגאה? מדוע אינו מפגדי ברהיטיו הנפים? השיב האורח בתמיהה: עובר אורח אני כאן, ולמה לי רהיטים, נבוא פבדו לביתי, ויראה את רהיטי... 'אף אני כאן', השיב החפץ חיים 'גם אני עובר אורח בזה העולם, נבוא גם פבדו לביתי המוכן לי בעולם העליון, וְשם תראה את רהיטי המהדרים והנפלאים'.

מעשה בעגלון שהיה עובד קשה מאוד ופרנסתו ופרנסת אנשי ביתו יום וילילה קיץ וחורף קור וחום, ובאחת מנסיעותיו הרבות היה חורף קר במיוחד, והשעה שתיים בלילה, והנה החל לרדת שלג כבד מאוד, והאיש חיפש מה לעשות, והנה הוא רואה אור מנצנץ באחד הבתים וניגש לשם כשכולו רטוב ודפק על הדלת בהירות. מיד נפתחה הדלת לרווחה והאורח הוכנס פנימה ומי בעל הבית? הלוא הוא הגאון מוילנא שישב ולמד תורה בשעת לילה מאוחרת והכין לאורח משקה

חם והאורח הלך לישון, ובבוקר קם והלך לתפילה עם הגאון מוילנא, ובחזרתם מן התפילה חש העגלון קצת יותר רוחני, והחל לדאוג על עולם הנצח.

ושאל את הגאון בזו הלשון, כבוד הרב אני עובד מאוד קשה, מצאת השבת אני יוצא לדרכי, וחוזר לביתי ביום שישי, כשבמשך ימות השבוע אני לא רואה שינה כראוי, וגם לא אכילה ושתיה כראוי, וביום שישי כשאני מגיע לביתי אני שחוט ובקושי מצליח להחזיק את עצמי בתפילות, וכל השבת כמעט אני ישן, וחוזר חלילה, והרב מבין שאת העולם הזה אין לי כלל ואני רק עובד קשה ומתייסר, האם עולם הבא כן יהיה לי?

אמר לו הגאון רבי אליהו מוילנא, מובא במשנה (במסכת אבות פרק ד משנה טז) רבי יעקב אומר (ויש אומרים רבי שמעון) העולם הזה דומה לפרוזדור והעולם הבא דומה לטרקלין (התקן עצמך בפרוזדור כדי שתוכל להכנס לטרקלין), ואם נאמר שהפרוזדור שזה העולם הזה, זה בלשונו עשרה מטרים, אזי העולם הבא שזה נצח נצחים זה הרבה יותר ממאה מיליארד של קילומטרים, ואם אתה עובד כל כך קשה בשביל העשר מטר, ועדיין לא השגת אותו, אזי העולם הבא שאתה כלל לא עובד בשבילו, היאך תשיגנו??

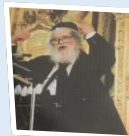
חשוב לדעת איפה להשקיע בעולם הזה או בעולם הבא לקבוע עיתים לתורה או לפחות להחזיק תורה ואל יחוש על כסף, כל כסף של החזקת תורה חוזר ולא רק שחוזר אלא גם מביא ברכה גדולה לביתו של מחזיק התורה

יש בנותן טעם להביא משל נפלא שאמר מרן רבן של כל בני הגולה בעניין פרוזדור וטרקלין.

משל א': מעשה בסוחר גדול של אבנים טובות ומרגליות שיצא לאחת הארצות הרחוקות לקנות שם סחורה, משבא לאותה מדינה נתקשר עם סוחרים העוסקים ביהלומים וקנה סחורה בכל הכסף שייחד לכך, נשאר בידו סכום מסוים לנסיעה חזור, בשעה שהלך לאכסנייתו לארוז את חפציו פגש אותו סוחר שהציע לו יהלומים בהזדמנות בחצי המחיר, כיוון שעומדים להחרים ממנו סחורה זו, רוצה הוא להפטר ממנה בכל מחיר, הראה לו הסוחר את הסחורה והנה אורו עיניו, סחורה כה משובחת לא ראה מימיו, היות ונשארו בידו רק מעט מזומנים לצורך החזרה חלל בדעתו האם להענות לאותה הצעה, שקל בדבר והגיע לכלל מסקנה שאת הזדמנות חייו הוא לא מחמיץ. שלשל לידי הסוחר את הכסף ולקח הסחורה, צר את האבנים היקרות בצרור מיוחד ופנה לחזור לביתו. מאחר ומוכרח היה לקמץ בהוצאות הדרך נאלץ לתאכסן באכסניות הפשוטות ביותר שלא כהרגלו, ישן ע"ג הקרקע ואכל מאכלים פשוטים, לחם צר ומים במשורה. באחד הימים הזדמן סוחר עשיר לאכסניה בה שהה מיודענו, ובראותו את הסוחר הנ"ל כמעט שהתעלף. נשתומם ולא האמין למראה עיניו, שאל אותו איך התגלגל למקומות כאלה? האם ירד מנכסיו? ענה לו הסוחר מיודענו הלא יודע כבודו כמה טרדות טורח האדם להרוויח מאות דולרים, וכאן צפוי לי רווח של מליונים, ובאומרו זאת פתח את צרור האבנים והראה את טיבה של הסחורה, עיניו של העשיר כמעט נסתמאו מהברק, ודאי שלמען אוצר כזה כדאי לשאת בכל העניינים הללו במשך זמן קצר ובלבד לזכות אח"כ ברווח גדול. כמו שכתוב (איוב ח. ז) "והיה ראשיתך מצער ואחריתך יגשה מאד". אולם יאמר לי כבודו מכירו אני שהוא איסטניס גדול אי"כ כיצד מסתדר בלי אוכל ומיטה ושאר תנאים שהיה רגיל לחם? אמר לו הסוחר מיודענו אכן רעות רבות שבעה נפשי בנסיעתי זו, אולם כל פעם שגוברת עליי המצוקה אני מוציא צרור זה, פותח אותו ומסתכל עליו. זה נותן לי כוח להתגבר על הכל ולדעת שיום אחד אחזור לביתי ואחיה העשיר הגדול ביותר!! והנמשל כמובן מאליו.

מעשה בגרף פוטולצקי שהתגייר ונתפס על ידי השלטונות להריגה על זה שהתגייר אמר לו הממונה להורגו שבעולם הבא תנקום בנו ענה לו בשבילי זה כמו ילד קטן שהרסו לו ילדים אחרים את הבובות חול האם כשיגדל ינקום בהם הוא מבין שזה שטויות כך אני בעולם האמת מעשה זה שעשיתם בשבילי הוא כמו להרוס לילד בובת חול שאין לי מה לנקום בו

כל שאדם מחזיר לעצמו שהעולם הזה הוא עראי כך קל לאדם לעבור את הניסיונות בעולם הזה!! והוא תמיד שמח כיון שמגמד את כל בעיותיו ושמח בחלקו ומאושר

בזכות המנהג לאגוד הלולב בגימוניות של זהב מצא את אחיו

לאחר מלחמת העולם השנייה, איציה, יהודי בודד, אוד מוצל מאש, הבין שאין לו בעולם, אלא את אמונתו ועמה הוא צריך להתחיל את החיים מחדש בגיל עשרים ואחת. איש לא הבין כיצד הוא הצליח לשרוד. הוא נורה בהונגריה בידי הנאצים, הובל פצוע לאושוויץ, עבר את מאורעות מחנה ההשמדה, בוסס בשלג עמוק בצעדת המוות, תמך בנפילים ופעמים רבות כיוונו לרקתו אקדח טעון. כולם שאלו אותו איך הוא היה יכול? והוא היה עונה תמיד את אותה התשובה: **"אמונה, היא החמצן, הדלק, המנוע, בלעדיה אין כלום, עמה יש הכל..."** איציה זכה להקים משפחה לתפארת, עם אשה שהיא אלה היתה ניצולת שואה. ילדיהם הריים נקראו כולם על שמות הקרובים שנרצחו, ההורים, האחים, האחיות... שם אחד הוא עדיין לא נתן, את שמו של אחיו התאום יענקל. איציה מצא עבודה בפרדס אתרוגים גדול באיטליה. לא היתה זו עבודה קלה, שכן היה רחוק מאוד מביתו שבשוויץ ומבני משפחתו, כך היה עושה שלושה חודשים רצופים במשך השנה, ובערב סוכות היה חוזר עם סכום גדול של כסף אשר אפשר לו ללמוד בכולל ולפרנס את משפחתו במשך כל חודשי החורף הארוכים, עד עונת הקטיף הבאה. הוא אף פעם לא התלונן, תמיד היה שמח בחלקו וכשהיה זקוק לדבר מה, היה פונה לריבונו של עולם ומבקש. ה' יתברך היה לאיציה לדידו הקרוב, תחליף לאבא הצדיק שנרצח ולחמימות של האם שנשרפה על קידוש ה'. האמונה מילאה גם את מקום יענקל אחיו התאום, אליו התגעגע במיוחד. האמונה התמימה אף פעם לא איכזבה, הוא ביקש, הקבי"ה ענה. כאשר היה מבקש מה, אנשיו היו רואים את פיו ממלמל וקולו לא נשמע, אך הוא ידע שיש מי ששומע אותו. הוא היה מנהל שיחות עם ריבון העולמים, מדבר אליו כבן לבא והיה שופך את לבו... אבאליה הילד חולה... אבאליה שבשמים אין כסף... ופתאום כבמטה קסם, הילד הבריא, כסף הגיע והוא היה מקבל כוחות מיוחדים. שנה אחת, בסוף תקופת קטיף האתרוגים, הלך לקבל את כספו ממעבדיו, לסגור את ענייניו ולשוב לביתו. איציה מקבל את כספו, טומן אותו עמוק בכיס החליפה, את המזוודה הקטנה נושא ביד אחת ואחריו האתרוג המהודר ביד השנייה. כך צועד איציה אל תחת הרכבת, מחכה בתור לקופה, רוצה מאוד לשוב לביתו ולמשפחתו. כשמיגע תורו הוא נגיש אל הפקיד, מבקש כרטיס נסיעה לשוויץ, דוחק את ידו עמוק אל כיס החליפה והנה אין, נעלם. מעטפת הכסף השמנה פשוט איננה! הדם אוזל מפניו של איציה מרוב בהלה, הוא מחוויר, מחפש בכיס השני ושוב מחוויר. כל כספו אשר עמל עליו, והיה אמור להספיק לכלכל את בני ביתו במשך שנה שלמה... הכל נעלם, ואפילו אין לו כסף כדי לשוב לביתו. מחו סוכות והוא נמצא במקום זר, נטול יהודים ויהדות. היכן יתגונן? מה יאכל? הוא נמצא במקום שאין בו מזון כשר, אין סוכה, אין לו כלום, רק אתרוג. מה יעשה? איציה עושה את מה שהוא עושה תמיד ופונה אל ריבונו של עולם בתחנוני: **"אבאליה יקר, איה אוכל להעביר חג קדוש כל כך לבדי, בלי אף יהודי?"** איך אוכל לאכול בלי סוכה? איך אוכל? הכל כאן טרף, היכן נסך, הפת של גויים, ואין לי ארבעה מינים, רק אתרוג... היכן אוכל ללון?... איזה חג זה?!" - מסיח איציה את אשר על לבו לפני אביו שבשמים. ואז הוא מתחזק, עכשיו הוא כבר מרגיש טוב יותר, הוא דיבר עם ריבונו של עולם, וכעת הוא סמוך ובוטוח שאין מה לדאוג, הכל יתקן בסדר. הוא הולך לסיף הדוור כדי לשלוח מברק לבני ביתו שלא ידאגו לו, עומד בתור כמו כולם, ואז הוא מרגיש יד טופחת על שכמו. איציה פונה לאחור ולתדהמתו הוא רואה אדם שעל פיו חיוך גדול ועל ראשו כיפה שחורה גדולה. כל אחד מהם שמח על שמצא יהודי במקום זה. הם מתחילים לברר מיהו העומד מולם ומה הוא עושה במקום זה, ומציגים את עצמם, יצחק וג'קי. איציה מספר באנחה על כספו שאבדו ושהוא תקוע במקום זה. הזר מספר שהוא בא מאמריקה בגלל עסקיו שבאיטליה, שתמיד הוא חוגג את חג הסוכות בביתו אבל משום מה מסיבות שאינן תלויות בו הוא נאלץ להשאר במקום זה. הוא ביקש מאיציה אם יועיל בטובו לחגוג עמו את החג, כדי להקל על בדידתו. אין לו מה לחשוש, יש סוכה כשרה והאוכל בתכלית ההידור. איציה נעתר מיד, אין לו אופציה טובה יותר, הוא מזדרז לשלוח את המברק לאשתו, אך בלב קל מוסיף לה שאין לה מה לדאוג, הוא חוגג את החג כהלכה בחברת יהודים, וישתדל לחזור מיד אחרי החג. הוא סיים בברכת חג שמח, חיכה שג'קי יסיים את ענייניו ויצא עמו. השניים הולכים לעבר מכונית 'לימוזינה' וקרתית. נהג לבוש מדים פותח להם את דלת המכונית, והם נוסעים לכיוון פרדסי האתרוגים המוכרים. מאחורי הפרדסים יש אחוזה גדולה, אותה איציה תמיד ראה מרחוק אך מעולם לא ביקר בה. השערים נפתחו והם המשיכו בנסיעה קצרה עד שהגיעו לבית מפואר. **"הגענו"**, אמר ג'קי. איציה כובש את קריאות ההתפעלות ומבין שיהודי זה הוא בעצם בעל הפרדסים, הבוס הגדול. את ליל חג הסוכות עבר איציה בהרבת הדעת, באמונה לא היה חסר, מלבד בני משפחתו שאליהם הוא ממש התגעגע. לאחר הסעודה, דברי תורה, שירים וברכת המזון, השניים הלכו לישון בסוכה. בבוקר הם קמים מוקדם, נוטלים את ידיהם ומתכוונים לתפילה. בעל הבית מוציא ארבעה מינים מהודרים, ואיציה מוציא אתרוג מהודר. הם משווים, מתפללים ומתווכחים איזה אתרוג מהודר יותר. לבסוף, החליטו שאיציה יתרום את האתרוג שלו, ובעל הבית יתרום את שאר המינים, ואז שניהם יוכלו לקיים את המצווה בהידור, כל אחד בתורו. איציה נוטל את הלולב בדחילו ורחימו, מבט בו, בהדסים המהודרים ובערבות, ואז שם לב לדבר מזרז. במקום החיבור של שלושת המינים, מלבד קשרים של עלי לולב כנהוג, יש גם חוט זהב נוצץ. איציה רואה, מחליף צבעים ורועד... המארח מבט בו בתמהון הולך וגובר. איציה אומר בניגון מיוחד: **"אמר רבי מאיר, מעשה באנשי ירושלים שהיו אוגדנין את לולביהן בגימוניות של זהב"**. המארח מסתכל על איציה, ופתאום גם הוא נראה קצת משונה, גם הוא מוציא את עצמו לתפארת אומר את אותן המילים באותו הניגון... שניהם מביטים זה על זה. **"גם אלפתם נהגו כך?"**, שאל המארח. איציה מהנהן בראשו לחיוב, אך אז מוכיח לו את בית אבא, מזכיר עד כדי כאב. מעלה אצלו את התמונות הנשכחות איך אביו היה מאגד את הלולב, ההדסים והערבות בחוט של זהב שהיה שמור לו משנה לשנה, מנהג מיוחד שמוזכר במשנה אך לא ראה אצל אף אחד. **"מעניין"**, אמר המארח. **"אצל אבא שלי נהגו לעשות כך, על פי המשנה, ואף פעם לא ראינו זאת במקום אחר. כל שנה בסוכות אני נוזר בהם, בבני משפחתי שרצחו... באבא ובאמא, ברוחליה אחותי ובאיציה אחי התאום שהיינו כל כך קרובים..."** ואז, בום! טרח! האתרוג נשטט מידו של איציה... ג'קי שאל **"מה קרה?"** פניו של איציה היו יותר מבלבול, שפתי נעות וקולו לא נשמע... ג'קי רוצה לעזור, ואז נפל לו האיסמון הוא קלט וצרח: **"איציה, אחי! זה לא יכול להיות..."** יי - ע - נ - ע - י ! ! ! "אמר איציה ממנגם, נטול כוחות. חצי שעה הם הביטו על קל זה בהתרגשות... בזכות איבוד הכסף והאמונה הפשוטה בה' יתברך נצא את אחיו ונדע לו שהוא בעצם עובד אצל אחיו. הכל לטובה ואמונה פשוטה (מתוך הספר 'כוחות' מובא מהספר באר יעקב)

סו - סוכות כשרות כה- סוכות פסולות

סו-כה. המגיד רבי אברהם מטריסק צוה פעם על בניו ללמוד מסכת סוכה לפני חג

הסכות. כאשר סיימו את המסכת התיצבו לפניו ואמרו לו כי סיימו את המסכת. שאלם אביהם: כמה סוכות בכל מסכת סוכה נחשבות כשרות וכמה פסולות לא ידעו הבנים את התשובה. אמר להם המגיד: **"צאו ומונו בכל מסכת סוכה, ותמצאו ס"ו סכות כשרות וכ"ה סכות פסולות, כמניין "סוכה"**.

כל קוץ ומכה בסוכה מרצה כמו קרבן

מעשה שהיה, עם יהודי בחלב שבנה את הסוכה הנה כשחתך את הסכך ונפצע כמה פעמים, וכעס על אשתו ואמר לה שזה בגללה אמרה לו אשתו: **"אל תכעס , במקום זה , תאמר על כל מכה ופצע שהם במקום דם קורבן , ומנתה על כל מכה ומכה קרבן אחר , עד שאמרה את כל הקורבנות**

לנענע הלולב והאתרוג יחד ה"ר מנחם מרק"ט כתב בפרשת אמור (ד"ה ולקחתם) צריך לסמוך האתרוג עם שאר המינים שלא להפרידה מהם בבנין וסוד זה נגלה אלי בחלום בליל יום טוב הראשון של חג הסוכות בהתאכסן אצלי חסיד אחד אשכנזי שמו הרב ר' יצחק ראיתי בחלום שהיה כותב השם ביו"ד ה"א והיה מרחיק ה"א אחרונה מן השלש אותיות הראשונות ואמרתי לו מה זה עשית והשיב כי נזהגים במקורינו ואני מחיתי בו וכתבתי אותו שלם ואשתומם על המראה ואין מבין למקור בעת נטילת לולב ראיתי שלא היה מנענע רק הלולב ומנינו בלא אתרוג והבנתי פתרון חלומי וחזר בו

כל פעם שהרב בן ציון רצה להכנס לסוכה הגשם פסק מורנו ורבינו רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, שָׁהָה שָׁנָה אֶחָת בְּחַג הַסּוּכּוֹת בְּלונֵדוֹן, וְכִדְעוּ בְּשִׁהְיָתוֹ יוֹרֵד שֶׁם, הוּא יוֹרֵד בְּצוּרָה הַזֵּקָה מְאֹד וְלִזְמַן מְמֻשָּׁךְ, בְּהִתְרַבֵּה מְקוֹמוֹת בְּחָזֵק לְאַרְצָה וְהָיָה קוֹשֶׁה לְצַבּוֹר הָאֵדָה יָקִים הָרֵב אֶת מִצּוֹת הַסִּפָּה פְּאֻשָּׁר הוּא רָגִיל בְּאַרְצָה יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָאֲלִים בָּהּ נוֹחַ לְקַיֵּם הַמִּצְוָה. וְיֵאָרֵךְ זֶה פֶּלֶא - בְּכָל פְּעַם שֶׁרָצָה הָרֵב זִצְ"ל לְהִכָּנס לְאֶחָל בִּסְפָּה, פָּסְקוּ הַנְּשָׂמִים וְהָרֵב נִכְנס וְאָחַל בִּסְפָּה בְּנֶחֱת, וְיֵאָחַר יִצְטָא הָרֵב מִהַסִּפָּה, וְיָרֶוּ שׁוֹב הַנְּשָׂמִים.

מין רבנו החת"ס ראה ברוח קודשו

מעשה שהיה בזמן החתם סופר זצ"ל שהיתה לו ישיבה לתפארת שכללה כשלוש מאות תלמידים והרב לימד אותם במסירות נפש אדירה יומם ולילה, ובתוך התלמידים היו שני תלמידים יתומים מאב, ופעמיים בשנה היו נוסעים לביתם לחג סוכות ולחג הפסח וחוזרים לישיבה שבת. והיו לומדים בשיקדה עצומה. והנה הגיע חג הסוכות ושיניהם הלכו לבקר את אבותם שהיו באוניברסיטה במחיצתה ולקיים מצות כיבוד אם שנבצר מהם כל זמן היותם בישיבה. וכשנגמר חג הסוכות בא האחד לרעהו ואמר לו שהוא מתכוון לחזור לישיבה ושיכון מזוודה לצאת לדרך הארוכה, אולם ענה לו בחורו שהפעם הוא לא מתכן לחזור לישיבה ובמקומו תתקמו מצבות לילך ללמוד באוניברסיטה כדי להיות רופא ואמר שאם אין קמח אין תורה. והבחור הראשון נסע לישיבה בלעדיו, כשראה אותו החת"ס סופר אמר לו ברוך הבא אבל היכן החבר הטוב שלך? ענה לו: הוא העדיף לילך ללמוד רפואה באוניברסיטה. כשמוע הרב את דברי תלמידו נצטער עד מאוד, ועשה מה שעשה בכוונות ויחודים. ובליהל החבור השני שרצה לעמוד רפואה חולם חלום, והנה הוא רואה את עצמו שהלך לאוניברסיטה ולומד ומחכים בענייני רפואה ואפילו הפרופסור של האוניברסיטה כיבד אותו ואהב אותו מאוד. ואחר כשלוש שנים קיבל תעודה של רופא והחל להתעסק בענייני רפואה ושמו הלך לפניו בכל האיזור והפרופסור היה מחבב מאוד ומעניין עליו לפני האנשים שהוא רופא טוב. ואין צורך לומר שכל שעלתה אצלו הגשמינות כן ירדה לו הרוחניות. ויהי היום והנה הגיע הפרופסור לבקר אותו ואמר לו שהוא מזמין אותו לארוחת צהריים. ואכן הבחור הגיע והתפריס היה נבילות וטריפות שקצים ורמשים, אלא שהבחור כבר לא הלך בדרך ה' ולכן פיסט את עצמו במאכלי התועבה הנוראיים, ובינתיים הפרופסור אמר לו אתה יודע שיש לי בת רווקה וגם אתה הרי רווק, מה דעתך להיפגש איתה. ואחרי שהוא אכל את מה שאכל והלב כבר נטמא הוא לא מבחין בין יהודיה לגויה. ולכן מיד הסכים והם הלכו לתיאטרון ולקולנוע ולגיהנם ובסופו של דבר התחתנו והורידו בית מישראל, ואחר חודש מהתחתונה אמר **"לאשתך"** שהוא מאוד מנתעב לאמא שלו שנשארה לבד בעירו והוא רוצה להביא אותה שתגור לידם והאשה הסכימה. והוא הלך להביא לעירם וכשראתה האמא שבנה התחתן עם גויה כמעט ונתעלפה ואמרה לו אני לא אחסן אצלך אפילו מים, ורק אגור סמוך אליכם וכך היה וכעבור שנה נולד להם בן, והגיעו לו הכמרים מלבישה שהוא עשה. ובהגיעו הילד לגיל שלוש עשרה שנה החליט האב שהוא עושה לו יום הולדת גדולה מאוד והזמין את כל אנשי הכמורה והבישופים, ואנשי האוניברסיטה והאוכל היה בשפע גדול ובאמצע המסיבה נכנסה אמו הזקנה אל בנה שישב ליד אשתו ואמרה לו, אם הוא היה יהודי היית מלביש אותו היום טלית ותפילין, כמה חבל שהוא לא יהודי. וכשמוע האשה את דברי אמו החלה לצעוק על בעלה ולקלל. אתה יהודי ואבא שלי הכריח אותי להתחתן איתך, אני שונאת יהודים והחגיגה הפכה לבזיון גדול וכל הנאספים הלכו למקומם וגם כשהגיעו לביתם היא המשיכה לקללם בצעקות נוראות. והוא יצא לגינתו וחזר כמה וכמה פעמים בשעה מאוחרת בלילה מההרהר במצבו וחלק מהשכנים ראו אותו איך הוא נכנס ויוצא בשעה מאוחרת בלילה ולא הבניו ולמחרת על התוקר פתחה האשה בצעקות אימים ואמרה שהיא **"מצאה"** את בנה הרוג במיטה כשגרנוו חתוך. ומיד באו משטרה והשכנים העידו שראו אותו בשעת לילה מאוחרת נכנס ויוצא כמה פעמים, והובל למעצר, ונגזר דינו להיתלות בכיכר הגער ולווי את השוטרים עם אוקיים בידיו לעמוד תהילה ולדרכו האחרונה, ניגשה אליו אמו ואמרה לו בני, למרות מה שעבר עליך, תעשה תשובה ותקרא שמע ישראל. והבן הוריד דמעות חמות ואמר לאמו: חטאתי עויתי פשעתי ואת דרך התורה שמובילה לגן עדן עזבתי ואך דרך הטומאה שמובילה לגיהנום בחרתי ומגיע לי כל זה וכשהולוהו לעמוד תהילה, הוא פתח בשאגה אדירה שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד, ומיד התעורר מן החלום והוא מסתכל סביבו שכלל גופו מכוסה בזיעה קרה ולפתע אמו באה לשמע הצעקה שמע ישראל, ועוד בטרם שהוא קם, אמר לאמו תכניני לי מזוודה אני היום נוסע לישיבה ללמוד תורת אלוקים חיים וקם ונסע אל רבו החת"ס סופר. והכניסו החת"ס סופר לחדרו והגיש לו כוס תה ואמר לו איך הפרופסור חיבב אותך ונתן לך את בתו לאשה וראית מה עלה בגורלך. התלמיד לא האמין למשמע אוננו שהרי הוא לא סיפר זאת לשום אדם! ועוד בטרם הספיק להבין אמר לו רבו, בסך הכל הראו לך מהשמים את העתיד לאם היית הולך לאוניברסיטה זה מה שהיה קורה לך בדיוק ואשריך שחזרת ללמוד תורת ה'.

הגה"ק ר' חיים פלאגי זי"ע מביא בספרו 'רפואה וחיים' "קריאת פרשיות המועדים הכתובים בפרשת פנחס מסוגלים בקריאתם לבטל דינים, ומסוגלים לזכות בדיני עכו"ם" כתב הרב חיים פאלאגי סגולה להנצל מהגויים לקרא את הקורבנות שבפרשת פנחס

[א] מרבים בתפילות ותחנונים בהושענא רבה, כי הוא סיום נ"א יום שנתנו לישראל בחסד עליון לעשות בהם תשובה ותתקבל תשובתם, והם שלשים דאלול מיום ראשון של ראש חודש וכ"א יום דתשרי רמז לדבר אין נא אלא לשון בקשה לכך נתנו נ"א יום לצורך הבקשות ותחנונים ויום זה הוא סיום יום נ"א, ולכן נקרא הושענא רבא כלומר הושע את יום נ"א שהוא רבא דהכל הולך אחר החתום:

[ב] בליל הושענא רבא בעת חצות לילה נגמר ונעשה בחינת חותם החיצון למעלה, כי ביום הכיפורים נגמר חותם הפנימי שהוא העיקר יותר, ולכן בהושענא רבא נמסרין בפתקין, ואף על פי שנמסרו בפתקין יש עוד זמן להצלה עד יום שמיני עצרת, ולכן צריך להתעורר בתשובה גדולה בהושענא רבא ויהיה לבו חרד בתשובה כל היום כולו:

[ג] ילמוד סדר המתוקן בשמחה ובהתלהבות כי בלימוד ספר משנה תורה [ספר דברים] נעשה עיקר התיקון הראוי להיות ביום זה, ומעט קודם חצות לילה יאמרו קריאת שמע שעל המטה עם הפסוקים שיש עמה, ואחר חצות לילה יאמרו ברכות השחר, ורק ברכת התורה לא יאמרו אלא עד אחר עמוד השחר:

[ח] אין רגילין לעשות מלאכה של חול ביום הושענא רבא עד אחר יציאתם מבית הכנסת ויש מסירין אפילו הארנק מחיקם, מיהו אם דרכו ליתן צדקה לעניים בבית הכנסת וגם ג' פרוטות בפסוק ואתה מושל בכל אשר בפסוקים ויברך דוד, לא יבטל מצות יקרות אלו בשביל חסידות זו:

[ו] אחר שנסכסו כל החסידים ביום זה על ידי סוכה וולוב ושבעה הקפות, אז נכנסים החמשה גבורות אחר קדיש תתקבל, ואלו ההיג' נכנסים על ידי חבטת חמשה בדים של ערבה, על כן אחר קדיש תתקבל של סדר ז' הקפות יקח כל אדם חמשה בדים של ערבה שיהיו כשרים כדן ערבה שבלולב, ויחבט חמשה פעמים על הקרקע, ו':

[ז] יקשור חמשה בדים אלו ביחד, ויחבט בהם בכח על הקרקע, ולא תהיה מרוצפת באבנים או בעצים דקרקע צריך בדבר זה, ויחבט בהם בכח, ראוי שיהיו הבדים בכשרותם ושלמותם בכל החבטות כולם: [ה"ע] - במקום הצורך אפשר שלאחר שחבט בערבה בקרקע חמש פעמים ימסרנה לחבירו שיחבט וחבירו לחבירו, ויקפיד בכל חביטות הערבה שיהיו בשלימותם ולפחות רוב עליה [שה] [ח] ערבה זו דינה כערבה שבלולב שאין לפסוע עליה ולא לזלזל בה, ומנהגינו להצניע ערבה זו עד הפסח לשרוף בה את החמץ, והולוב שירפו אותו בתורן שמיסוקי בערב פסח למצת מצוה:

[ט] יש לקרות ביום הושענא רבא נבואת חגי ס"י ב' בשביעי בעשרים ואחד לחודש וכו' עד אתן שלום נאם ה' צבאות והם ט' פסוקים כמו שכתב רב יעבי"ז ז"ל, גם קורין ביום הושענא רבא ביהושע ס"י וא"י וסבותם את העיר כל אנשי המלחמה וכו', עד ויאמר יהושע אל העם הרעו כי נתן ה' לכם את העיר, וידוע מה שכתבו בירושלמי בהא ששינוי על הושענא רבא שהיו מקיפין המזבח שבע פעמים שהוא זכר לנס הנוכח ביריחו נ"יש, ובאמת כל איש בלבבו יבין כי סוד הקפות אלו שהם שש ושבע הקפות אלו הכל עולה בקנה אחד על כן דבר בעתו מה טוב:

[יא] סוכה וניחא אסורים לבני חוץ לארץ להנות מהם גם בתשיעי שהוא יום ש"ת, והוא הדין דאסור לטלטלם, ויזהר כל ימי המועד לבלתי יקח את הסוכה אפילו קיסם לחצוץ בו שיינו בין מהסכך בין מהדפנות וגם אחר המועד כשמוריד סוכתו לא יפסע על עצי הסוכה דתשמישי קדושה הם, אך מותר לשרפם בתנור, ונהגו להצניעם להגעלה לצורך הפסח:

[יב] ליל ש"ע אומר בתפלה את יום חג שמיני עצרת הזה, ואם טעה ואמר את חג הסוכות הזה חוזר, ואם נזכר שהוא יום ש"ע ורק טעה בלשונו ואמר את הסוכות אינו חוזר: [ו"ע גם ידע שהיו שמיני עצרת וטעה בלשונו ואמר חג הסוכות חוזר]: [ז] אסור להוציא היחיד גשם בתפלת מוסף ביום ש"ע קודם שיכריז שליח ציבור, ולכן המתפלל יחיד בביתו ימתין עד שידע בבירור שהכריז השליח ציבור באיזה בית הכנסת שאותה העיר וכל אדם ששכח ואמר מוריד הטל ולא אמר מוריד הגשם אינו חוזר:

[טו] שנים מקרא ואחד תרגום של פרשת וזאת הברכה יקראנה ביום הושענא רבא ולא ביום ש"ע מפני התרגום, ואם שכח ולא קראה ביום הושענא רבא יקראנה ביום ש"ע אחר מנחה:

[טז] בליל תשיעי ויום תשיעי בחוץ לארץ אסור לאכול ולישן בסוכה משום בל תוסיף, ואין תקנה לפרוס על הסכך סדין על כולו דהוי ליה סכך פסול משום דזה אינו ניכר כמו אויר, מיהו ביום תשיעי אחר שקידש ואכל חוץ לסוכה, מותר לו לאכול בצהרים אם במנחה בתוך הסוכה שכבר ניכר דלא עבר על לא תוסיף מאחר שבלילה וגם ביום אכל חוץ לסוכה, ולא חיישינן למצוות עשה אורחים שנכנסין לביתו בשעת מנחה ורואין אוכל בסוכה ועיין בכורי יעקב: [כפי רבינו הרשם שמים ז"ל צריך להניח ספר תורה על התיבה ויאחזנו אדם ירא שמים כל משך ההקפות, ומנהגו של רבינו האר"י ז"ל להקיף בספר תורה גם מנהגו של רבינו האר"י ז"ל לעשות הקפות ליל אסור חג אחר תפלת ערבית, וכן ראוי לעשות כל אדם:

[יח] מה שמרבים בשמחה לכבוד התורה היא מצוה גדולה, ובכל דבר יכוין האדם לשם שמים ויזהר מלעבר בתוך השמחה של תורה שחוק וקלות ראש ח"ו, ואיתא במדרש ודוד מכרכר בכל עוז לפניה, מהו בכל עוז בכל כוחו, מהו מכרכר שהיה מכה ידיו זה על גבי זה וטופח ואומר וכו', ופי' באור שבעת הימים שהיה מכוין להגביר הימין על השמאל, וחסד על גבורה ורחמים על הדין, והיה מכוין למתק על ידי זה חמשה גבורות הרמוזים בחמש אצבעות הימין, וחמש פעמים חמש בהכאה הם כ"ה, סימן לדבר כה תברכו את בני ישראל ומכאן סמך למנהג ישראל בשמחת התורה:

דיני חול המועד - מן פירוש 'יעלה ויבוא' בשחרית, מנחה וערבית. ואם טעה ולא אמר - אם נזכר כש'אמר 'ברוך אתה ה' כפי לומר 'המחזיר שכינתו לעציו', יסיים 'למדיני חסיד', ויחזר לומר 'יעלה ויבוא'. אך אם כבר אמר 'המחזיר שכינתו לעציו', יאמר 'יעלה ויבוא' לפני 'מודים'. ואם התחיל אפילו תבה אחת 'מודים' ונזכר, חוזר לתחלת ברכת 'רצה'. והוא הדין כשנזכר בהמשך התפלה קדם שפא לעקר רגליו, אבל אם נזכר כשפא לעקר רגליו, חוזר לתחלת העמידה. ודין זה אפילו בתפלת ערבית, ואלא כמו בראש חדש, שבערבית לא חוזר. [סימן תצ סעיף ב. חזו"ע חנוכה (סה) אומר 'יעלה ויבוא' בברכת הפיוז. ואם טעה ולא אמר - אם נזכר אחר 'ברוך אתה ה' בונה ירושלים', אומר [בלי שם ה'] בלשון זו: 'ברוך אשר נתן מועדים לעמו ישראל לששון ולשמחה'. (סימן קפח סעיף ז)

דבר האבד - אסור לעשות מלאכה בחל המועד, אלא רק 'דבר האבד', דהיינו שאם לא יעשה את אותה מלאכה, יכול להגיע להפסד, וכדלהלן.

אכל נפש - כל מלאכה שהיא לצורך אכל נפש במועד, מותר לעשותה אפילו על ידי אמן, ואפילו גש בזה טרח גדול. ולכן מותר לתקן בחל המועד מקור חשמלי, פירים של גז, תנור אפיה, פרו מים שבמטבח, וכיוצא בזה. ומותר לפועל לקבל שפרו משלם עבור עבודתו זאת, אם אין אומנים שייעשו מלאכות אלו בחנם. **כבוישים** - אסור לכבש חמוצים, אלא אם כן יכול לאכל מהם במועד. אבל אם לא יהיו ראויים לאכילה במועד, אסור. ומאכל שלא יהיה מצוי לאחר המועד, מותר לקנותו ולקבלו. וכן אם יש חשש שיתלע או שיתקלקל אם לא יכבשו במועד, מותר לכבש, שהרי זה 'דבר האבד'. (קפא)

גלות ותספורת - אין מתגלחים ואין מסתפרים במועד. ואפילו היה אנוס ולא חפיק להסתפר או להתגלח בערב החג, אסור. ואפילו לאבי הבן, למוהל ולשנדק, אסור. אבל לסדר את השפם, מותר לכל אדם. (קצ) אפילו התגלח בערב החג, אסור להתגלח במועד, ואפילו רגיל להתגלח בכל יום. צפרנים - מותר לגזו צפרנים בחל המועד, ומנהג בני אשכנז להחמיר בזה.

משקפים - ששפרי במועד, מותר לתקנם אפילו על ידי מעשה אמן. (קצה) **תפירה. גהוי** - מי שצריך לתפר את בגדו בחל המועד, אם אינו אמן במלאכת התפירה, רשאי לתפר בדרך. וכן מותר לגחץ את הבגדים בחל המועד. (קצו) **רבב** - אין לתקן רבב פרוטי אם צריך מעשה אמן, ואפילו אם מתקן להעביר בו דברי מאכל, כל שאפשר להעבירם בדרך אחרת. אבל תקון שאינו מעשה אמן, מותר לתקנו. (קעה)

פועל - שאם יתחמק מלעבד יש חשש שיפטר, רשאי להמשיך לעבד, כל שאינו יכול לקבל חפשה על חשבון חפשי שגתי המגיע לו, שודאי נחשב דבר האבד. (קפג)

פעל עסק - המעביד פועלים קבועים, ואם לא יעסיק אותם יצטרך לשלם להם משכורת שלמה. רשאי להעסיק אותם. וישתדלו לעבד בצנעה ככל האפשר.

חנות - בעלי מכלת ומוכרי ירקות רשאים לפתח את חנותם, כיון שידוע ששונים לצורך המועד, שהרי מוצרי החלב והירקות אינם מתקיימים זמן רב, וכן כל פיוצא בזה. אבל מוכרי פרות גבשים, ארז וכדומה שמתקיימים זמן רב, ימכרו בצנעה, דהיינו, שאם היה פתוחה החנות לרשות הרבים - פותח דלת ונולע אחת, שלא יחשדוהו שמוכר לחל. ומכל מקום, בערב שמחת תורה מותר למכור בפרהסיא, מפני כבוד יום טוב. (שו"ע סימן תקלט סעיפים י, יא. קצ)

כבוס - אסור לכבס בגדים בחל המועד אפילו לצורך המועד. ואולם, מגבות ידים ורחיצה מותר לכבס. וכן בגדי ילדים קטנים מותר לכבס, כיון שדרכם להתלכלך תמיד בצפר. ואין לצרף בגדי גדולים למכונת הכביסה. (קצח) **בזמנו** שמתחילים לרבים ולבנים הסמוכים לבשר מדי יום, מפני שמתלכלכים תמיד בצנעה - אם אין לו אחרים להחליף, מותר לכבסם במכונת כביסה במועד. (קצח) **בגד שהתלכלך בכתם**, מותר לנקות את הכתם בחמרי נקוי, שאין זה בגד כבוס. (ר)

צחצוח נעלים - מותר לצחצח נעלים במועד, שאינו דומה לכבוס כלל. (קצה) **מצלמה** - מותר לצלם במועד, אבל לא יפתח את התמונה אלא לאחר המועד. גוי - מלאכה שאסור לעשותה במועד, אסור גם לומר לגוי לעשותה. ומכל מקום, אם עבר ואמר לגוי לעשותה, לא אסור חקמים להנות ממנה אפילו במועד. (ר)

פתיכה - פתיכה רגילה שלנו [שלא מקפיד שתהיה מתקנת ונפרה], מתרת, כל שהיא לצורך המועד. וכן מותר לכתב בחל המועד אגרת שלום לחברו וחדושי תורה, בין שחדש מעצמו ובין ששעמו מאחרים. מה גם, שאם לא יכתבם, יש חשש שישכחו ממנו ויחשב דבר האבד, ואפילו יחזר עליהם כמה פעמים, עדין יש חשש שישכחם. ומותר לכתבם בכתב יד או במכונת פתיכה או באמצעות מחשב. (ד) הנהגו כל הלילה, בהושענא רבא מברך בעמוד השחר 'ברכות השחר' ויברכות התורה, לבד מברכת 'על נטילת ידים', שנטול ידיו אך לא מברך. וכן ברכת 'אשר יצר' לא יברך, אלא רק אם הצריך לצאת לבית הכסא. ואמנם, יש מבני אשכנז הנוהגים לשמע את 'ברכות השחר' ויברכות התורה מאדם אחר שיטן שנת קבע בלילה, והוא מברך ומכון להוציאם ידי חובתם. ומכל מקום, מנהג בני ספרד אינו כן, אלא כל אחד ואחד מברך לעצמו, ואף בני אשכנז רשאים לברך בעצמם. **אחר תפלת מוסף** לוקחים חמש ערבות קשורות יחד, וארץ כל ערבה לא פחות משלשה טפחים [24 ס"מ]. וחובטים אותן בקרקע שאינה מרצפת חמש פעמים ולא יותר, לקיים מנהג נביאים שהנהיגו לשרוף את **חתן תורה משפיע תורה וחתן בראשית משפיע ראשית** הפסקי תשובות בערות סימן תרס"ט הערה 19 הביא בשם עין ילקוטי מהר"ח, ובמשמרת שלום ס"י מ"ז מבאי ב' המנהגים. ובאמרי פנחס אות ר"י בשם הה"ק מקוריץ זי"ע חתן תורה משפיע תורה וחתן בראשית משפיע עשירות ולכן יש להקפיד לבל יכובד איש קמץן בחתן בראשית כי הלא כתיב טוב עין הוא יבורך. עכ"ל

אמירות מחז"ל - אמרי חז"ל - כתב מנורת המאור פרק יא - גידול בנים צריך אדם לזיזר ביותר, ולשמור פיו ולשונו, שלא ידבר בפני בנו בדבר מגונה, וכ"ש לעשותו. ואף על פי שהוא מגונה אם עשאו בין בפני הבן בין שלא בפניו, מ"מ יותר מגונה הוא האב אם דבר או עשה דבר מגונה בפני בנו, שמה ילמד הבן ממנו, ואם יאמר לו האב, למה עשית כך וכך, יאמר לו הבן, והלא כך וכך עשית אתה. ... קשוט עצמך ואחר תקשט אחרים... ויקריבו וידיבקו במדת החסידים והישרים. כגון שיקום האב לקדם בתפלה שיוליך עמו לבנו לבית הכנסת, וכן כשילך לגמול חסדים, כגון בקור חולים והכנסת כלה והוצאת המת וכיוצא באלו, יוליד עמו לבנו, כדי שירגילו בגמילות חסדים ובעשיית המצות וכמי שיהיה מעורב עם הבריות. **וכשיעשה האב מצוה מן המצוות יעשה אותה בעצמו, כגון סוכה ולולב וכיוצא בהן, יקשור הלולב בידו, ויראה לבנו, וילמדנו לעשות כך, כדי שיהיו המצוות חביבין בעיניו. ונמצא האב זוכה ומזכה לבנו, לפי שילמד הבן לעשות כמעשה אביו וללכת על הדרך הנכונה כאביו.** ויזכה האב לטוב וזרעו לברכה.

[illegible]

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע

"חג הסוכות"

*****

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות - לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

בסוכות - הקב"ה מנחמנו ומביא אותנו אל ארמונו

בנועם שיחו הסביר פעם המגיד מדובנא זי"ע, מדוע בעת תפילת נעילה נוהגים בכל תפוצות ישראל לבכות ולשפוך דמעות כמים, וכדרכו ביאר במשל, למה הדבר דומה, למלך רם ונישא שהיתה לו בת יחידה והיפיש עבודה בחור מושלם בכל המעלות, בין ההצעות הציעו לו בחור אחד ממדינה רחוקה, וסיפרו לו שהוא בנו של מלך פלוני ושמו יוצא לפניו כאהוב למטה ונחמד למטה. ואכן לאחר חקירות ודרישות עשה המלך את השידוך, וכל בני העיר צהלו ושמחו בשמחת מלכם האהוב.

אחר ההתונה דרש החתן מבת המלך שתבוא לדור עימו בעירו, בתחילה ניסתה לסרב, כי איך תעזוב את ארמון המלך, אך הוא עמד על שלו עד שבילית ברירה הסכימה לעבור לאותה מדינה רחוקה, כאשר הגיעו להתם התברר לה שבעלה אינו בן מלך כלל, והוא אינו מתנהג כלל בגינוני מלכות רק כאחד הריקים, ולכן סבלה ממנו צרות רבות ורעות, אך מחמת המרחק שהיה בינה לבין אביה לא יכלה לספר לו מה מעיק על ליבה, ובילית ברירה סבלה את יסוריה בדומיה.

יום אחד הגיע אליהם מכתב מאת המלך, בו הודיע המלך שנפשו יוצאת מרוב געגועים לביתו ולחתנו, ולכן יבוא לבקרם ביום פלוני. כאשר שמע מכך החתן ידע שעליו להכין את ביתו לפני המלך, ומיד התחיל לעמול בכל כוחו לנקות ולקצף את מקום דירתו, ואף קישמו בקישוטים נאים ותמונות מפוארות למען ימצא חן בעיני המלך, ובד בבד היה מרצה ומפייס את אשתו בכל מיני מתנות ותכשיטים, והרבה לכבדה בכבוד ויקר תפארת.

כשהגיע העת ובא המלך אל ביתם, קרנו פניו מרוב שמחה ואושר, בראותו שמצא זיווג הגון וטוב לבתו האהובה, וכה עברו עליו ימי הביקור בנעימים, כאשר המלך מתפעל ונהנה איך חתנו טורח ודואג לבתו בכל לבו וממלא את כל משאלותיה לטובה. אולם כבטם עלה המלך על מרכבתו כדי לחזור לעירו, קראה לו בתו ההדרה ופרצה בבכי תמרורים על גורלה המר, וגילתה באוזניו שכל מה שבעלה היטיב עמה בתקופה האחרונה אינו אלא לפנים כדי למצוא חן בעיני המלך, אבל בכל השנה כולה הרי הוא מזלזל בה מאד.

והנמשל מובן: שהנשמה היא בת המלך והגוף הוא החתן, ובכל ימות השנה עושה האדם ככל אשר עולה על רוחו והולך בשרירות ליבו, ובה גורם להצר ולצער את הנשמה שהיא חלק אלוקי ממעל הצובה מתחת כסא הכבוד, אמנם בחודש אלול שומע הגוף שמלך במשפט יעמוד ארץ, ובר"ה יתייצבו כל יושבי ארץ לפניו יתב"ש כבני מרון, ולכן הוא חוזר בתשובה ודואג לכל צרכי הנשמה בהרחבה, וכאשר המלך מלכי המלכים רואה את הזיווג של הגוף והנשמה עולה נחת רוח לפניו, שהרי הגוף דואג לצרכי הנשמה ועושה רצון קונו, אולם בעת תפילת נעילה כבטם יסגרו את השערים, אז נכנסת הנשמה לפני ולפנים ומתאוננת במר ליבה על מצבה העגום, ובוכה בדמעות שליש לפני מלכו של עולם על צערה וסבלה בכל ימות השנה, ובכיייתה מעוררת היהודי לבכות ולהתחנן על נפשו.

המגידים הוסיפו לסיים משל זה בכי טוב, שכראות המלך את בכיית בתו הרי הוא מייעץ לה עצה טובה, שהרי כאשר שהה החתן במחיצתו דאג עבודה והיטיב עמה בכל המובנות, ואם כן יבואו נא שניהם לגור סמוך ונראה לארמונו, וממילא תהיה עימו בשלום ובשלחה...

ואכן אחר יום הכיפורים נכנסים בני ישראל בצילא דמהימנותא זה ביתו של הקב"ה כביכול, וממילא יכולים הגוף והנשמה להמשיך להיות בצוותא מתוך שמחה ותענוג, והן הן הדברים שהסוכה היא צל השכינה, ולכן גם הגוף ירא ומפחד ללכת אחר תאוותיו, וצריך רק להאמין ולדעת שהוא נמצא אצל המלך ועל כן עליו לדאוג לצרכי הנשמה.

קדושת הסוכה - בסוכה נמצאים שמותיו של הקב"ה!

הגימטריא של שתי האותיות הקיצוניות של המילה "סוכה" - ס ה' היא שישים וחמש, ואילו שתי האותיות הפנימיות של המילה סוכה - ו' פ' שוות לעשרים ושש. שתי הגימטריות הללו הן שמותיו של הקב"ה: א-ד-נ-י בגימטריא שישים וחמש, ואילו י-ה-ו-ה מגיע בגימטריא לעשרים ושש.

יחדיו הם 91 כמנין צ"א, והנה הפרק הצ"א בתהילים הוא "יושב בסתר עליון בצל שד-י יתלונן", וזה הרי ענינה של מצות סוכה, שבה אדם לן וחוסה בצל דמהימנותא, בצל שד-י.

איך מותר לדרוך בסוכה?

מסופר על הרה"ק רבי יהואל מאלכסנדר זי"ע, ששנה אחת לבילי התקדש חג הסוכות, התעכב מלהיכנס אל תוך הסוכה כשהוא מפחד ואומר שאסור לדרוך על שמות הקדושים הרמוזים בסוכה...

אך לאחר זמן התישבה דעתו ואמר: "שמות על שמות מותר"... היינו שעל האדם לדעת שיש בו חלק אלוקי ממעל, ונמצא שגם בו יש משמותיו של הקב"ה, וכמו שמותר להניח ספר על ספר, כך יכול לדרוך בסוכה ולהיכנס לתוך בית ה' כי "שמות הקודש על שמות הקודש מותר"...

לסוכה יש קדושה של גן עדן?

כתב הרה"ק בעל "שפת אמת" זי"ע: לסוכה יש קדושה של גן עדן! כי למעשה המקום של בן אדם בגן עדן, כפי שכתוב (בראשית ב, ח) "ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר". אך האדם קלל וגורש מגן עדן. אבל לאחר יום הכיפורים כשכולנו זכים וטהורים ע"י מחילת העוונות, אז רשאים אנו להיכנס לגן עדן. וממילא נתנו לנו את המצוה להיכנס לסוכה שיש בה קדושת גן עדן, אך העבודה שלנו היא להשאיר את קדושתה בנו לכל ימות השנה, שלא נגורש משם שוב...

ובכך הוא גם מסביר את דברי הגמרא (עבודה זרה ג.) שהסוכה נקראת מצוה קלה. וזאת על פי מה שמובא בגמרא (גיטין נז:) לגבי מיטום שיצתה בת קול ואמרה: "רשע בן רשע בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה". ומסבירה שם הגמרא מדוע היא נקראת קלה, "דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה". ומסביר רש"י: "מעלנא" - פה להכניס מאכל יש לה. "מפקנא" - מוצא דרך בית הרעי להוציא את האוכל אין לה.

ולכן גם הסוכה נקראת "מצוה קלה", כי אנו חפצים להכניס ולאצור את קדושתה בתוכנו ולא להוציאה חוץ.

הסוכה היא דוגמת החופה בין ישראל לאביהם שבשמים

נוראות כתב הרה"ק בעל "שפת אמת" זי"ע: "ענין סוכה, כמו חופה, שגומרת הקניין אשה לבעלה", היינו שחג הסוכות הוא בחינת החופה בין ישראל לאביהם שבשמים, ודוגמת החתן המכניס את הכלה לביתו ולדירתו. ובשמיני עצרת הוא היחוד הגדול ביותר, וכמו שאמרו (סוכה נח) "משל למלך בשר ודם, שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה, ליום אחרון אמר לאהבו, עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך", שכביכול הקב"ה מתייחד ביחידות עם כלל ישראל ואף אחד אינו נוכח שם כלל. ומה לנו יותר מדברי חז"ל (סוכה ט.) "כשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה", היינו שחל שם שמים בדפנות הסוכה כשם שחל שם שמים על הקרבנות, ולכן אסור ליהנות מעצי הסוכה ביום טוב.

וכאשר יתבונן האדם בזה יאחזוהו אימתה ופחד בידועו לאן הוא נכנס, בתוך שם שמים ממש.

ובזה ביארו הספרים (ראה בספר 'הסדר לאברהם' להגה"ק רבי אברהם אזולאי זצ"ל זקינו של החיד"א, [מעין רביעי נהר נח], וכיוון לכך 'שפת אמת' שנת תרמ"ב ד"ה כתיב) שמשום הכי פסולה סוכה שהיא פחותה מעשרה טפחים, שהא ידוע (סוכה ת.) שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה, והשכינה שורה על הסוכה.

מדוע נהגים שלא לומר "שלום עליכם" כשהל יו"ט סוכות בשבת?
הרה"ק בעל ה"שם משמאל" זי"ע (מבאר בספרו "שבת חוה"מ סוכות" שנת תרע"ג), מדוע אין אנו נהגים לומר "שלום עליכם" כשהל יו"ט סוכות בשבת: כי בכל שבת ושבת זוכה כל יהודי לנשמה יתירה, ולכן אומרים "שלום עליכם" למלאכים המלוים את הנשמה היתירה מן העולם העליון ומוסרים אותה למלאכים המלוים את האדם. וזאת בכל ימות השנה, כי מחמת שהאדם רחוק כל כך מלקבל את הנשמה הקדושה על כן זקוק הוא למלאכים שיסייעו בעדו לקבלה, אבל בסוכות שבני ישראל יושבים בצילא דמהימנותא, כענין שכתוב (שיר השירים א, ד) "הביאני המלך הדריו", ונרמז בשמה "סוכה" העולה בגימטריא כמספר השמות הקדושים הו"ה וא-ד-ג-נ-י, נמצא שהאדם מוקף בשמותיו של הקב"ה מקום שמלאכי השרת אינם יכולים להגיע לשם, וכענין שכתוב (במדבר כד, כג) "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל", ופירש רש"י שם "עוד עתיד להיות עת כעת הזאת, אשר תגלה חיבתם לעין כל, שהם יושבין לפני ולומדים תורה מפיו ומחיצתם לפני מלאכי השרת, והם ישאלו להם מה פעל א-ל", וכדוגמא זו היא הסוכה והאושפיון עם ישראל בסוכה, שמעלת ישראל אז גבוהה ממלאכי השרת ואינם נצרכים לאמצעים.

ומוסף עוד ה"שם משמאל", ע"פ מה שהגיד אביו הרה"ק בעל ה"אבני נזר" **מפרכש** זי"ע בשם רבותיו וצללה"ה, שאם יבוא מלאך למקום שבני ישראל מתקבצים ומתאספים יתבטל המלאך מחמת פחד ה', שהרי אמרו (סנהדרין לט), "כל כי עשרה שכינתא שריא", ולכן אינו יכול להישאר שם.

ומקור הדברים בדברי הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע בעל השו"ע **והתינא'** באגרתו הקדושה (אגרת הקודש פרק כג) שכתב: "שמעתי מרבותי, כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביהד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תיפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשרי עליה, עד שהיה מתבטל ממציוואתו לגמרי", וב"שם משמאל" מביא כן בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, "שכל מקום שיש בו עשרה מישראל, אפילו מלאך שבא לשם מתמוגג מפחד משום דכל כי עשרה שכינתא שריא".

"על אחת כמה וכמה שיש לומר, שאין ביכולת המלאך לבוא אל הסוכה מפני פחד ה' ומחדר גאווה, כי חל שם שמים על הסוכה, והאושפיון גבוהין הרבה מן המלאכים כידוע, א"כ אין מקום לאמצעים", כי בסוכה גדולה מעלת כל יחיד ויחיד מישראל שאין המלאך יכול להגיע אליו, כי הוא יתבטל מגודל הקדושה השורה שם, "ובזה תוכחת מגולה לכל איש היושב בסוכה לידע מה שלפניו".

ולקחתם לכם ביום הראשון - ראשון לחשבון עוונות

איתא במדרש: "ביום הראשון, ראשון לחשבון עוונות". וכבר דנו המפרשים היאך הוא ראשון לעוונות, ואמרו שכיון שבארבעה ימים מיום כיפורים עד סוכות עוסקים העם במצוות, לכן לא היה להם פנאי לחטוא, אולם גם זה דחוק, כי איך אפשר לומר שכולם לא חוטאים כלל במשך ארבעה ימים. מה גם שאמרו חז"ל "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", אם כן גם העוסקים ועושים טוב עדיין חוטאים.

אלא הסביר הגרי"א מוילנא זי"ע באופן נפלא לפי יסודו והסברו המפורסם בביאור ההבדל שבין "דין" ו"חשבון". דהרי המשנה (אבות ג, א) אומרת: "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון".

ומהו לכאורה כפילות הלשון "דין" ו"חשבון"? ומסביר הגר"א: כי ב"דין" מעניינים האדם על העבירה שעשה, וב"חשבון" מחשבים אותו על אותו זמן שחטא, שהיה יכול לעשות מצוה במקומה. אמנם זה הכל אם חטא במחשבה תחילה, שאז נענש על מה שלא עשה מצוה במקום זה. אבל בארבעה ימים של ערב סוכות, אמנם אפשר שאנשים חוטאים, אבל מרוב עיסוקם במצוות אי אפשר שיחטאו במחשבה תחילה. לכן, על זה בלבד אין דנים עד יום ראשון של סוכות.

לפי זה מדוקדק הלשון ראשון "לחשבון" עוונות. דהיינו, לא ראשון לדין על עוונות בכלל, רק ל"חשבון" העוונות, מה יכול לעשות בזמן החטא...

ראשון לחשבון עוונות - לפריעת העוונות

הרה"ק רבי יחזקאל מקורמיר זי"ע הסביר, ע"פ משל את דברי המדרש "ולקחתם לכם ביום הראשון - ראשון לחשבון עוונות":

משל לסוחר שהיה מקבל סחורה בהקפה, מוכר בריחה ומשלם. לימים אתרע מזלו ונקלע לחובות, הלך למוכר בעל חובו וביקש להאריך את זמן הפירעון, ונעתר לו. עבר זמן ולא הצליח לשלם חובו, הלך שוב לבעל החוב והפציר בו שירחם עליו, הסכים לוותר לו על חלק מן החוב, והשאר ישלם לזמן מאוחר יותר. ושוב, עבר הזמן ולא מצא מדיחין לשלם, התחנן לפניו ומחל לו על חלק נוסף מחובותיו, משלא הצליח גם לעמוד בזה, בא פעם נוספת כבושת פנים עד שלבסוף הסכים למחול לו על הכל.

הכך הסוחר בדעתו, אכן נתפטרתי מכל חובותיי, אולם מי יסכים למכור לי מחדש סחורה בהקפה, אחרי שראו שאיני משלם, הלא את כל האומון בי הפסדתי. קרא לכל קרוביו ומכרו וישטו לפניהם את צרתו, שנשאר ללא סחורה וללא מקור פרנסה. התנדבו הקרובים לתת לו כל אחד כפי יכולתו, עד שאסף כדי כל חובו, ופרע לסוחר כל חובותיו, וההל לסוחר מחדש ולהשתקם.

כן הוא אצלנו: כמובא **במדרש תנחומא** (הובא בסור או"ח תקפ"א) וזה לשונו: "ולקחתם לכם ביום הראשון וכי ראשון הוא, והלא מ"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עוונות. משל למדינה שהייתה מס למלך ולא נתנו לו, בא אליה בחיל לגבות, כשנתקרב אליה בעשרה פרסאות יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך, ויתר להם שליש. כיון שנתקרב יותר, יצאו בינוני העיר לקראתו, ויתר להם שליש השני. כשנתקרב יותר, יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל. כך המלך, זה מלך מלכי המלכים - הקב"ה. בני המדינה, אלו ישראל שעושים עוונות כל השנה. ובערב ראש השנה הגדולים מתענים ומוותר להם שליש עונותיהם, בעשרת ימי תשובה בינוניים מתענים, ומוותר להם שני שליש, אבל ביום כיפור הכל מתענים ומוותר להם הכל. במוצאי יום הכיפורים עוסקים במצוות סוכה ולולב ואין עושין עוונות, לכך קורא יו"ט ראשון - ראשון לחשבון עוונות".

אך לכאורה קשה, היה לו לומר ראשון לחשבון המצוות? אלא העניין כי אף שויתר לנו הקב"ה כל העבירות, וביום הכיפורים הקב"ה הסכים למחול לנו עד הפרומה האחרונה, אולם אין לנו במחול כמה להתחיל ולשאת עמו, כדי לקבל סחורה חדשה, שישפיע לנו מחדש מהארותיו, ונוכל להתחיל לסחור מחדש. על כן מזמינים אנו בימי חג הסוכות את אבות המשפחה והקרובים, הם האושפיון הקדושים, ומבקשים מהם שיתנו לנו מיוע שנוכל לסחור מחדש. אברהם נותן לנו ביום הראשון ממידת החסד, יצחק אבינו נותן לנו ממדת הגבורה שלו, התגברות על היצר, יעקב נותן לנו תורה וכן הלאה...

ולכן ביו"ט ראשון הוא "ראשון לחשבון עוונות", שאז ישראל מתחילים לפרוע את חשבון עוונות, כאשר במשך ימי החג מגיעים כל האושפיון, נתקבץ לנו מזכויותיהם ומידותיהם הטובות סכום הגון די והותר לפרוע כל חובת עונותינו, ואז אנו עושים מרוב שמחה: שמחת תורה...

ראשון לחשבון עוונות - מיו"ט סוכות משתלם לחשב את העוונות

על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע מסופר כי בשנה אחת ביום טוב ראשון של סוכות נכנס בחפזה לבית המדרש והכריז בקול רם: מי מכס, יהודים, יש לו איזו עבירה?

מכל קרן זווית שבלבכם חפשו והוציאו והביאו לי עבירות!... שכן המדרש אומר: "ולקחתם לכם ביום הראשון - ראשון לחשבון עוונות". ומה הפשט בכך? אלא בראש השנה וביום כיפור יהודי חוזר בתשובה. ואותה שעה "נעשות לו דונות כשגגות", ואילו בסוכות, בשעה שיהודי מקיים ומחכב את המצוה של ארבעה מינים, הרי זו תשובה מאחבה, ואותה שעה "דונות נעשין לו כזכיות". אם כן, ככל שנשתיירו עוד עבירות ישנות מוסתרות בפניות שכלב, יותר זכויות אפשר לקנות בהן... זכרו איפוא, יהודים, מי מכס יש לו איזה עבירה, ימהר נא ויצרף אותה היום לחשבון...

עם הארבעה מינים מנצחים את השטן ומתחיל חשבון חדש לעוונות

הרה"ק בעל ה"תפארת שלמה" מרדומסק זי"ע הסביר הסבר נפלא - מפני מה דווקא היום הראשון של סוכות הוא "ראשון לחשבון עוונות":

דהנה, בשעה שהשטן בא בימים הנוראים ומביא את הצרות הכבדים ומתחיל מפרט את החטאים שחטא כל יהודי במשך כל ימות השנה, מתייצבים מליצי היישר וטוענים, שכל אותם החטאים לא חטאו ישראל אלא בשוגג, ועל כן ראוי למחול להם, שכן לא הם, אלא הוא, השטן והיצר הרע, הוא שפיתה אותם בשקרים וכדברי תרמית שונים להאמין כי העבירות הללו אינן עבירות כלל, והם האמינו לו ונתפתו לשקרו... משיב על כך השטן: "מפני מה מניחים לרמות אותם דווקא בשעה שמסיתים אותם לרעה? האם בעסקי ממון שלהם הם גם תמימים כאלה ומאמינים לכל אחד על דברתו? אם ידרוש אחד מהם מחבירו, שיתן לו בעד חפץ ששווי עשר פרומות כפלים מזה, וכי יתן לו?...

ובתורת פשרה בין שתי המענות הללו, מחליטים, שימנינו כמה ימים ויערכו נסיון בשביל לקבוע, אם היהודים הם קלי אמונה רק בשעה שהם באים לקנות את עבירותיו של יצר הרע, או קלות אמונתם זאת מתגלה גם בעניינים אחרים... והנה, בשעה שיהודים יוצאים לאחר יום כיפור לקנות את ארבעת המינים, והם משלמים בעדם מחירים ממולחים, וביום הראשון של סוכות הם באים לבתי הכנסת ואתרוגיהם עם לולביהם בידיהם, מראים לשטן, כי גם בדיני ממונות מניחים היהודים שירמו אותם, והא ראייה, האתרוגים והלולבים הללו, ששילמו בעדם מחירים גבוהים כל כך, אם כי המצרכים האלה יש להם ערך מועט ביותר, וגוי לא היה נותן בעד ארבעה מינים אלה אפילו עשר פרומות... ואם כך, הרי שוב אפשרות להאמין, כי גם בעבירות הניחו לו ליצר הרע לרמות אותם וקיבלו אותן כסחורה טובה...

לאחר ההוכחה המשכנעת הזאת, שאין לו לשטן מה למעון כנגדה, כל הצורות הקודמים של עבירות נמחקים ומתבטלים ו"ראשון לחשבון עוונות" - מן היום הזה מתחיל חשבון חדש, רישום חדש...

דבני ואלמדה

אוצרות דעת, נטפי חיוזוק ופרקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

ושמחת!

שמחת החג בהנהגת מפתיעה!

והיית אך שמח!

הנה המוספין כוללים בדרך כלל שבעה כבשים. כך הוא בראש חודש וי"ט ואפילו בשמיני עצרת.

לעומת כן, בימי החג, יש י"ד כבשים. והביא רש"י (פרשת פנחס) שחשבון הכבשים של כל ימי החג, י"ד כפול שבעה, עולה במספר צ"ה, לבטל את צ"ח הקללות שבפרשת כי תבוא.

הבינני: ובכן צריכים אנו להתבונן מהו סוד עבודת החג, והרי כלל הוא בידינו שכל מה שהיה בזמן הבית, קיים בשורש גם בימינו. אם לא היה כך לא היינו צריכים להזכיר את המוספים ולומר "ומפני חטאנו גלינו מארצנו".

יגון ואנחה באמצע זמן שמחתנו!?

הבינני: הלא 'זמן שמחתנו' הוא, למה לנו לשקוע עכשיו בצער ויגון? מה לנו לדבר על מה שהיה? התורה הלא מיוסדת על שמחה, חג הסוכות מיוסד

על שמחה. בוודאי זוכרים את בית המקדש ומשתוקקים לבניינו, אבל עכשיו הלא חג הסוכות הוא, זמן שמחתנו, עכשיו צריכים לעבוד את ה' בעוז ובחדוה, היתכן שדווקא עכשיו באמצע מוסף נצטרך לדבר על הבית שחרב ולהזכיר בפרוטרוט כמה כבשים היו?!

ואלמדה: אין זה אלא מפני שאנו ממשיכים לעבוד את העבודה על ידי 'ונשלמה פרים שפתינו', עדיין יש לנו עבודה, עדיין יש לנו כבשים ועדיין יש באתם כבשים הכוח לבטל את צ"ח הקללות שבפרשת כי תבוא, ואם אין יכולים לקיימו בפועל, מקיימים אותו על-ידי הדיבור. הנה כי כן, אנו ממשיכים לעלות לרגל. אנחנו לא עוצרים אף פעם. היהודי באמצע תפילת מוסף עולה לרגל ומקריב את המוספין. הן כך נדפס בהרבה מהסידורים - על פי הפוסקים - במשנה דאיהו מקומן שאומרים בתפילת שחרית כל יום "יהי רצון שיהיה זה חשוב ומקובל

על שמחה. **ואלמדה:** והנה ב'שם משמואל' (סוכות תרע"ג) מביא מאביו הגה"ק **ה'אבני נזר' מסאכטשוב** ז"ע שביאר כך: בפרשת התוכחה כתוב "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה" ←

חג השמחה

החג המסוגל לשמחה - למה?

כי ישאלך בן: השמחה היא 'הידור מצוה' בעלמא או 'דין התורה'?

השמחה

מהיכן היא נובעת?

כיצד מגיעים אליה להבנה ולמעשה?

• פרויקט מיוחד •

"ושמחת בחגך" - ההבנה והשמחה!

הבנת מהות מידת השמחה בחיי היהודי בחג הסוכות ובכל ימות השנה על שלל חבטות וזוויותיה!

למעשה - בהבנה!

הנהגה למעשה - בהבנה!

למעשה

הבעש"ט הק' ותלמידיו זיע"א השקיעו עבודה גדולה בענין השמחה. הם ידעו שאם האדם לא יעבוד את ה' בשמחה, אפילו יקיים כל מה שכתוב בשולחן ערוך, לא יצליח בזה!

בהבנה!

אור הבעש"ט הק' הרי לא הגיע לעולם כדי להוסיף ציצים ופרחים לתורה. הוא הגיע לחזק ולתקן את יסודות היהדות, והשמחה היתה אחת מהם, ויסודות אם לא יהיו חזקים ויציבים, כל הבנין יתערער וימוט ליפול!

יש לך בית חרושת גדול שמגלגל מליונים בחודש והכל נראה טוב ויפה, אבל היושבים ראשונה יודעים שיש כמה דברים מבפנים שאם יתחילו לחרוק, הכל ייהפך לפשיטת רגל גדולה. מוכרחים לסדר אותם דברים מבפנים כדי שהכל יוכל להתקדם כשורה. יש תורה גדולה עם תרי"ג מצוות וכל המסתעף, אבל הבעש"ט הק' ותלמידיו באו ואמרו שהאדם מחויב למצוא דרכים להיות בשמחה. בלי זה לא יוכל להבין את מה שהקב"ה מדבר אתו. הוא יתן לו תשובה לבקשתו בשעת תפילתו, אבל היות שמוחו ולבו סגורים ואטומים, לא יוכל לקבלם! ולכן כתוב בתורה שהמציאות של חיים כאלה נטולי שמחה, היא צ"ח קללות!

אם כן - חג הסוכות, המוספין, צ"ח הכבשים, הם אלה שפותחים את המוח והלב, וכיון שהמוח והלב נפתחים, ממילא צ"ח הקללות מתבטלות, כי השפע מגיע, וכשהשפע מגיע לאדם, אשריו טוב לו, אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא!

(כי תבוא כת, מז). הא לך שחוסר שמחה בעבודת ה' מביא את הקללות, ולכן בחג הסוכות שעובדים בו את ה' בתכלית השמחה, מתקנים זאת והקללות מתבטלות.

מוסיף השם משמאל לבאר מדוע דבר זה נעשה דווקא על-ידי הכבשים, וזה לשונו: "ולי יש להוסיף בזה דברים שלכן מספר צ"ח הוא כבשים ולא בפרים ואילים, כי פרים הם בזכות אברהם ואילים בזכות יצחק. והנה העדר השמחה הוא מפאת הפסולת שבאדם, כי אדם שאין בו פסולת הוא לעולם מלא שמחה, כי עוז וחדוה במקומו, אלא שהפסולת שבאדם מטמטמת את לבו ומטילה עליו עצבות. והנה אברהם יצאה ממנו פסולת, ישמעאל וכל בני קטורה, יצחק יצאה ממנו פסולת, עשו ואלופיו. על כן באו רמזי השמחה לבטל צ"ח הקללות בכבשים שהם נגד יעקב שלא היתה בו פסולת!"

~ א ~

שפע גדול

הבינינו: אכן דיבורים כאלה צריכים בוודאי ללמוד באופן של עבודה כדי שלא יישארו 'זוארט' בעלמא. הנה כל אחד שואל איך יתכן שבגלל שלא עבד את ה' בשמחה, הוא מקבל עונשים כה חמורים. הא תינח אם עבר על עבירות והתנהג כנגד השולחן ערוך, אבל אם עשה ככל הכתוב בשולחן ערוך, ורק לא היה בשמחה, מדוע יגיע לו עונש על כך?

הבינינו: הרי אנו רגילים ששמחה היא תוספת הידור, אמנם הידור גדול מאוד, וכמו שכתב ה'בני יששכר' שהידור מצוה הוא בחינת חיה שבנשמת האדם ושמחה של מצוה היא בחינת יחידה, לומר ששיא ההידור בקיום המצוה הוא לעשותה בשמחה, ואם כן הקושיא קשה שבעתים, וכי מפני שלא קיים האדם את המצוות בשיא הידורם מגיע לו עונשים חמורים כל-כך?

ואלמדה: והתשובה היא, שאם נבין מהות השמחה, נבין שהעונשים הם תוצאה של חוסר שפע שצריך להגיע לאדם ולעולם. הנה הקב"ה משפיע לעולם בכל עת שפע נפלא מאוד, בעיקר שפע רוחני, שכולל הבנה בתורה כדי לדעת ולהבין מה עליו לעשות בעולם, הבנה בתפילה, הבנה בענוה, וכן הלאה, אשר הם כולם דברים שהקב"ה משפיע, כי נפש האדם זקוקה להם. בלעדי זה יחיה האדם את כל ימות חייו ולעולם לא יבין מהות הענוה או מהות השמחה. אולי יוכל לדבר על המושגים האלה, אבל למושגים האלה יש עומק לפני מעומק, ואותו צריך הקב"ה להשפיע אל האדם בהארה מלמעלה. שפע הוא שהקב"ה משפיע לבריאה. הקב"ה משפיע לאדם תורה, הוא משפיע לו הבנה, הבנה שנחוצה לו ונוגעת לו לרגע זה. יש שהאדם נמצא בספק גדול ומרגיש במצוקה גדולה כי אינו יודע מה להכריע - זמר כן או לומר לא?

מה להחליט?

פעמים הרבה יש שנמצאים במצב רפואי חמור, כבר עומדים בדקות האחרונות ואין אפילו עם מי להתייעץ, והרופא אומר: "אתה צריך לחתום. לנתח או לא לנתח? דע לך שמדובר כאן בפיקוח נפש!" הוא איננו יודע. הוא צריך שהקב"ה יאיר לו. והלא כן הוא בכל דבר. הן גם כשהאדם עומד בפני ספק אם לבלוע פיו או לדבר, מצבו נורא מאוד, שהרי אם לא יעשה את ההחלטה הנכונה,

מסתמא יעבור על איסור דאורייתא, ועבירה זו הרי תלווה ותזיקנו ותגרור אחריה עוד עבירות. אין הוא יודע מה להחליט.

הוא צריך שיתנוצץ לו איזה מאמר חז"ל המדבר בענין כוחו של מי שמבליג ואינו משיב לחורפיו דבר כדי להבין שזהו הדבר הנכון לעשות. אכן הבנה בתורה היא השפע הנחוץ ביותר לאדם, והרי הוא מצפה לו ביותר לקבל אותו מן השמים, כי רק הקב"ה יכול להשפיע אותו. אנו יכולים רק לעשות לעצמנו כלים ולהתפלל לקבלו, אבל הקב"ה צריך להשפיע אותו!

כלי ראוי לשפע

הבינינו ואלמדה: והנה כשהאדם שרוי בשמחה, פירושו של דבר, שהוא נעשה כלי יותר ראוי לקבלת השפע. עוד לפני שאנו מדברים כיצד, אנו צריכים להבין מה נעשה לאדם ששרוי בשמחה, והתשובה היא שמחו ולבו נפתחים במפתח רוחני ונעשו ראויים לקלוט את השפע הבא מלמעלה.

משל לדבר: צדיק אחד הודיע שבמשך השעתיים הקרובות, ישיב ברוח הקודש על כל השאלות שישאל, בכל ענין שהוא, בשידוכים, ברפואה ובכל תחום. 'נפתח עכשיו חלון בשמים', כך הודיע הצדיק, 'ובמשך שתי שעות יענה תשובות מובהקות על-פי רוח הקודש'. אך מה? כדי שיוכלו השואלים להשתמש עם התשובות למעשה, הלא יצטרכו להכיר את שפת הצדיק, כי אם לא יבינו את השיג ושיח של הצדיק ולא יוכלו אפילו לומר בחוץ מה השיב להם הצדיק, לא יהיה להם כלום מזה. והיות שכבר אירע כדבר הזה פעם, העמידו גבאי בחוץ שמלמד לשוחרים על פתחו של צדיק, תוך שהם ממתנים לתורם, כל מיני מושגים וידיעות - 'כשהצדיק אומר מילה זו, כוונתו לכך וכך, ויש שהוא אומר בראשי תיבות כזאת וכזאת וזוהי הוא מתכוון...'. שיהיו לכם הכלים כשאתם נכנסים אל הקודש פנימה, שתוכלו להבין את דבריו ולהשתמש בהם אח"כ למעשה...

כשהאדם שרוי בשמחה, הוא עושה עצמו כלי כדי שעכשיו כאשר הקב"ה יוריד שפע של תורה, יוכל להכילו, להבינו, לקלוט אותו ולהשתמש בו למעשה. עכשיו יבין כל מצב לאשורו ויבין בעת מצוקה האם הקב"ה רוצה ממנו שיתפלל עכשיו או שמא הוא רוצה שירקוד בשבח והודיה על המצב. הרי אנו רואים שאפילו העצם שהיא דבר יבש מתרחבת כשהאדם שרוי בשמחה, כמו שנאמר (משלי טו, ז) "שמועה טובה תדשן עצם" וכמעשה דרבי יוחנן בן זכאי ואספסיינוס (גמ' טו, ז). כל שכן שהמוח והלב מתרחבים, שהרי הם יותר עדינים ויותר קרובים לרוחני!

כלי - אין שפע!

הבינינו ואלמדה: אם כן - בפסוקי התוכחה בפרשת כי תבוא נאמר כך: כיון שלא עבד האדם את ה' בשמחה, לא היה השפע יכול להגיע אליו, וכשהשפע אינו מגיע לעולם, המצב נראה כמו שכתוב שם בתורה ר"ל. אמנם משתדלים לקרוא את הפסוקים רק פעם בשנה, ואף אז, הבעל קורא עובר עליהם במרוצה ובקול נמוך, אבל זוהי המציאות. ככה זה נראה כשהשפע אינו מגיע. מה קורה למי שנוהג ברכב ונדרם? לא נעים בכלל. יכול להיות שהוא משאיר אחריו אלמנה ויתומים ר"ל. זוהי התוצאה. למה? למה זה מגיע

ורוממותנו

מתוך החיים: יש מי שמחפש את הגמרא המבוארת זמן רב ואינו מוצא עד שהוא מתחיל להתפלל שימצאנה. הנה אדם זה מצמצם את הכלי שהוא עושה, ולכן יקבל את השפע באופן מצומצם כזה. פתאום יבחין בגמרא המבוארת שמציצה מתחת לגמרא של אחד הלומדים, יקחנה ויווה לו. לומד אחר ימצא תיכף ומיד את הרשב"א שמקשה את קושיותיו ולא יצטרך להסתובב חצי שעה ולחפש. למה? כי תהיה לו סייעתא דשמיא למצוא ולהמשיך הלאה. והשלישי, לכתיחילה לא תהיה לא שום קושיא בעת לימוד הסוגיא, אלא הכל יתפרש לו על נכונה. כך יש כמה אופנים ומדרגות של קבלת השפע, אבל סוף כל סוף מי שרוצה להצליח בתורה יודע שהוא צריך לגשת אל באר התורה ולשאוב ממנה מים חיים ואז יסייע להקב"ה להבין ולהשכיל.

הבנה לחיים: אף השמחה היא שפע שהאדם צריך לקבל מן השמים, וכדי שיוכל האדם לקבל מן השמים, הוא צריך לעשות מדיליה כדי להיות בשמחה. ומה יעשה מדיליה? ילמד תורה, שמשמחת את האדם. הלא ידוע שכל התפילות, הן גם 'תורה' החודרת למוח, כי כשהאדם מתפלל, לדוגמא, על חכמה ודעת, הוא עושה את עצמו כלי שהקב"ה יוכל להכניס לו חכמה ודעת. כמו כן ביו"ט כשהאדם אומר "אתה בחרתנו מכל העמים", ומנסה להתבונן בזה ולהבינו, הוא עושה את עצמו כלי לקבל את ההבנה מן השמים. כמו כן יפעל האדם בשביל זה, כפי הכלל שהאדם נפעל לפי פעולותיו. ידבר אמונה, ידבר בטחון, יקרא ספרים על אמונה ובטחון. זהו החלק של "ישיב בישיבה", ואז הקב"ה יעשה את החלק השני להחכימו ולהשכילו. הקב"ה יכניס לו את השמחה בלב, וכיון שיתמלא שמחה, יוכל להשיג פי כמה וכמה!

לו? הוא סך הכל היה עיף ונדרם לרגע אחד. כזה עונש חמור מגיע לו על כך? אכן כן, מציאות היא. כשנדרם, לא הגיע השפע למוחו, וכשהשפע אינו מגיע למוח האדם, הוא הולך לאיבוד.

הקב"ה הראה לנו זאת בעולם הגשמי, כדי שנדע מה קורה כשאין השפע מגיע לאדם כמו שצריך. זה נורא ואיום, אבל זה מה שקורה. זוהי התוצאה. פרשת התוכחה אומרת ככה: להיות בשמחה הוא לא רק דבר נחמד הנתון לבחירתך. להיות בשמחה הוא הכלי שלך לקבלת השפע. אם לא יהיה כלי לקבלת השפע, התרצה שאומר לך בפירוש מה יקרה לך, או שמא אתה מעדיף לקרות את הפסוקים במרוצה כמו הבעל קורא? אכן אם אין השפע מגיע, קורה לאדם מה שכתוב בפסוקי התוכחה!

~ ב ~

לשפע חייבים שמחה

הבינינו: ואם ישאל האדם: "אחרי הכול, הרי תמיד השקפתנו על ענין שמחה של מצוה היא כעל מילתא דחסידותא - לפנינו משורת הדין"

ואלמדה: נדבר אתו בשפה אחרת: 'תורה אתה מבין שהיא נחוצה?! את זאת אתה מבין שהאדם מחויב ללמוד תורה?! ובכן, אם לא תהיה בשמחה, לא תוכל ללמוד תורה בשלימות, כי אפילו תלמד תורה, תלמד רק שני אחוזים, כי לא יהיו לך הכלים לקלוט את התורה. רק אם תהיה בשמחה, אז תגיע אליך שפע רב של תורה!' בכדי להיות יהודי, חייב אדם לעשות כלים לקבלת התורה. הנה אם לא ילמד את אותיות הא"ב, לא יוכל לקרוא, וכיון שלא יוכל לקרוא, לא יוכל ללמוד תורה. כעין זה הוא צריך לעבור עצמו בשמחה שזה הכלי לקבלת השפע הרוחני כאמור.

מהאי טעמא השקיעו הבעש"ט הק' ותלמידיו זיע"א, עבודה גדולה בענין השמחה. הם ידעו שאם האדם לא יעבוד את ה' בשמחה, אפילו יקיים כל מה שכתוב בשולחן ערוך, לא יצליח בזה. אור הבעש"ט הק' הרי לא הגיע לעולם כדי להוסיף ציצים ופרחים לתורה. הוא הגיע לחזק ולתקן את יסודות היהדות, והשמחה היתה אחת מהם, ויסודות אם לא יהיו חזקים ויציבים, כל הבנין יתערער וימוט ליפול.

יש לך בית חרושת גדול שמגלגל מליונים בחודש והכל נראה טוב יפה, אבל היושבים ראשונה יודעים שיש כמה דברים מבפנים שאם יתחילו לחרוק, הכל ייפחך לפשיטת רגל גדולה. מוכרחים לסדר אותם דברים מבפנים כדי שהכל יוכל להתקדם כשורה. יש תורה גדולה עם תרי"ג מצוות וכל המסתעף, אבל הבעש"ט הק' ותלמידיו באו ואמרו שהאדם מחויב למצוא דרכים בשמחה. בלי זה לא יוכל להבין את מה שהקב"ה מדבר אתו. הוא יתן לו תשובה לבקשתו בשעת תפילתו, אבל היות שמחו ולבו סגורים ואטומים, לא יוכל לקבלם. ולכן כתוב בתורה שהמציאות של חיים כאלה נטולי שמחה, היא צ"ח קללות!

אם כן - חג הסוכות, המוספין, צ"ח הכבשים, הם אלה שפותחים את המוח והלב, וכיון שהמוח והלב נפתחים, ממילא צ"ח הקללות מתבטלות, כי השפע מגיע, וכשהשפע מגיע לאדם, אשריו וטוב לו, אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא!

השמחה המושלמת:

שמחה

על ידי נתינה!

ספר תורה לכל חודש תשרי...

מעשה

מסופר שבגבר אחד שאל פעם את הר"ק מסאטמאר זי"ע: "אמנם ה' חנני בממון, אך אין עשירותי כה גדולה כפי שבני אדם סבורים, והנה יש לי שלושה חתנים תלמידי חכמים הסמוכים על שולחני, וחוז' מזה יש לי ארבעה בנים הלומדים בישיבה ואני משלם עבורם שכר לימוד, ועתה נפשי בשאלתי האם אני מחויב ליתן צדקה לשיבות וליחידים.

הבנה למעשה

פתח רבינו ספר קטן וחומש שמו ואמר לשואל - "ראה נא מה כתוב בתורה: "ושמחת לפני ה' אלוך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה", ומה פירש רש"י? "ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך, בנך ובתך ועבדך ואמתך, אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך". הרי אומר: אין אתה יכול להתחיל עם שלך. חייב אתה להתחיל עם שלי, וכיון שתשמח את שלי, אני אשמח את שלך!"

מעשה

כך סיפר לי יהודי הדר במקום שיש בו רק ספר תורה אחד, שבחגי תשרי נהג לנסוע לפני כל חג וחג לאיזו קהילה שיש לה ספרי תורה מיותרים, ושואל מהם ספר תורה כדי שיהיה להם שני ספרי תורה ויחסך מהם טרחא דציבורא במקום צריך לגלול. והדבר כרוך היה בטרחה גדולה. כי התנאי היה שיבוא לקחתו לפני החג ממש ויחזירו תיכף ומיד לאחר החג, ויוצא היה שהוא צריך לנסוע כשמונה פעמים הלך ושוב בזמנים הלחוצים ביותר. והנה אירע הדבר שלפני כמה חודשים פתח שם אחד בית כנסת חדש ולא היה לו ספר תורה. התקשר אליו וביקש ממנו אם יכול להשיג לו ספר תורה לשבתות השנה. קיבל על עצמו, ומעתה התרחבה פעילותו בהוסיפו להביא ספר תורה כמול"כ בכל שבת ושבת. לקח בערב שבת וחזר בצאת השבת. ועשה זאת בהרגשת ביטול ובשמחת הלב, גם כשזמנו היה לחוץ ביותר, כגון כשהיה צריך לשבות בעיר אחרת.

וראה זה פלא. ימי הרצון והרחמים הלכו והתקרבו והנה יום אחד הוא מקבל שיחת טלפון. יהודי שואל בתחנונים: "כתבתי ספר תורה חדש ומהודר, וחשקה נפשי שיקראו בו בימי הרצון, התסכים לקבלו לקהילתך לקרוא בו בכל חודש תשרי?" ראה אז היהודי איך הקב"ה אומר לו: "טרחת בשביל פלוני שיהיה לו ספר תורה בשבתות השנה, עכשיו אני נותן לך ספר תורה לחודש תשרי ולא תצטרך לטרוח יותר בכל הימים העמוסים כפי שטרחת עד כה". וכפי שאמר הר"ק מזוהדקל זי"ע"א שההולך בשביל חבריו פסיעה אחת, חוסך לעצמו חמש מאות פסיעות.

הבנה למעשה

השמחה פועלת באופן כזה, כי השמחה היא תוצאה של שלימות הנפש, ושלימות הנפש נעשית כשיש התאמה מלאה בין משפיע ומקבל. ובכן, על האדם לדעת שכאשר הוא עוסק בצרכיו האישיים במשך שלוש או ארבע שעות, הגם שהם צרכים באמת חשובים, אין הוא בא מזה לידי שמחה. והדבר פשוט ונראה בחוש. זה שהאדם מסתובב בין החנויות לקנות צרכי עצמו, אינו מעורר בו שמחה. והטעם, כי אין האדם יכול להיות גם המשפיע וגם המקבל. הוא אינו יכול לקנות ולקנות והכל לעצמו. זה לא עובד ככה. דומה הוא למגיד שיעור שמוסר שיעור לעצמו. רק כשהאדם עוסק בשביל אחרים, רק אז הוא מתמלא שמחה על-ידי כל עשיה שהוא עושה!

מעשה

הרמב"ם הרי כותב שאם האדם אינו נותן ביו"ט לעניים ליתומים ואלמנות, אין זה שמחת יו"ט אלא מילוי הכרס בלבד. ויש שמפרשים דבריו שאין שמחתו לה' אלא שמחת עצמו, כי הוא מוכיח שאת הבשר שקנה, לעצמו קנה ולא לריבונו של עולם, כי אילו היה קונה לריבונו של עולם, היה נותן לעניים ליתומים ואלמנות. אך באמת דברי הרמב"ם פשוטים בהרבה. הרמב"ם אומר: כשאתה מאכיל רק את כריסך, אין זה מביא אותך לידי שמחה, אלא לידי עצבות.

פעם סיפר לי אברך: "יצא לי פעם להיות בשתי 'וואך נאכט' (ליל הבית) שהתקיימו באותו לילה. בתחילה הלכתי למי שנמנה על אותם שהרמב"ם מדבר עליהם. הלה ערך את ה'וואך נאכט' באולם מפואר וחילק בשרים מכל המינים. כיון שנכנסתי לאולם, ראיתי שבעל השמחה עסוק כל כולו עם הבשר - "ראית את הסוג הזה? טעמת? מזה אתה אומר עליו?" וכל כמה רגעים ביקש לדעת כמה אנשים מחכים בחוץ להיכנס. הוא רצה לדעת כמה כבוד מחכה לו. סבור היה שיוכה בכבוד מדומה כאשר עוד ועוד אנשים יראו את רוב עושרו. פשוט נגעלתי ונחפזתי לצאת משם.

משם פניתי אל ה'וואך נאכט' השני שהתקיים באחד הבתים. היה זה וואך נאכט פשוט עם קצת מזונות ומשקה, ובפנים כמה אנשים בלבד, וכיון שנעמדתי על מפתח הדלת, מיד ראיתי את בעל השמחה עם אביו וחוננו מדברים ביניהם דיבורי קודש של ה'אור החיים' הק' ופניהם זוהרים. הרגשתי שאני נמשך פנימה כחבבלי קסם. נכנסתי ושהיתי שם זמן רב וראיתי שמחה אמיתית מה היא!"

שח לי האברך שהקב"ה הראה לו את שני הצדדים באותו לילה כדי ללמדו שהחלוקה אינה בין עולם הזה לעולם הבא, אלא בין גיהנום על אדמות לעולם הזה. הוא ראה שהשני יש לו עולם הזה, בעוד הראשון גיהנום יש לו.

הבנה למעשה

זה מה שהרמב"ם אומר. כשהאדם עסוק כל הזמן בחשיבה עצמית, אין לו שמחה, אף לא במובן הגשמי. הדבר הרי נראה בחוש. יש לו מנה - רוצה מאתיים; יש לו מאתיים - רוצה ארבע מאות. והרי הוא רוצה עוד ועוד, עוד כבוד ועוד תאוה. שמחה מגיעה רק משלימות הנפש! ורק ממנה!

בסוף פרשת ראה, כשהתורה מדברת על חגי השנה, היא אומרת: "ושמחת לפני ה' אלוך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך". והביא רש"י מהמדרש: "והלוי והגר והיתום והאלמנה - ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך, בנך ובתך ועבדך ואמתך. אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך". כשהאדם משמח בניו של מקום, הלוי והגר והיתום והאלמנה, הקב"ה אומר לו: "אני אשמח את שלך - בנך ובתך ועבדך ואמתך".

יסוד גדול בשמחה

ובכן, התורה באה ללמדנו בזה שלשמחה יש מהלך. הן עכשיו מגיע יו"ט ארוך של שמחה. עבודה גדולה של שמחה. היהודי צריך לעבוד להגיע לשמחה אמיתית. לא תמיד זה קל. לפעמים זה מגיע עם הרבה זיעה. אומרת לנו התורה שהאדם נעשה בשמחה על-ידי שהוא משקיע את כל כולו בנתינה לאחרים. מה תאמר - הלא גם את בני ביתי אני צריך לשמח?! לא! 'זה' לא מוטל עליך. 'זה' מוטל על הקב"ה. ואדרבה, אם אתה רוצה שהקב"ה ישמח את בני ביתך, תשמח את האחרים. דע לך שכאשר תשקיע את כספך ואת זמנך לשמח אחרים, אם תעשה זאת באופן הנכון, זה לא יבוא על חשבון בני ביתך, אלא אדרבה, תתקיים בך הבטחתו של הקב"ה "אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך!"

ולכשנתבונן נראה שאין זה קשור לחג הסוכות בלבד, ואף לא למצות צדקה בלבד, אלא יסוד גדול הוא בשמחה באופן כללי, כי הקב"ה ברא לכתחילה את הבריהא באופן זה. כל אחד כשיסתכל סביבו, יראה שאותם בני אדם שעוסקים בנתינה לאחרים ובעשייה למען אחרים, הם אנשים יותר שמחים. הם מלאים בשמחת חיים. ומצד שני, אותם ששקועים רק בעצמם, אע"פ שאינם עושים זאת מרוע, אלא מפני שיש להם צרכים אמיתיים להתעסק בהם, אנשים שבזר לב הם ואין החיות ניכרת על פניהם. ואין הדבר תלוי כלל בכמות הכסף שיש לו לאדם. דבר ברור הוא הנראה בחוש. וכאמור, טבע הוא בבריהא. כשהאדם פועל לשמח את האחרים, הקב"ה משמח את שלו!

למצוא את השלימות

וכעת נתבונן להבינו, וכשנבין, ההבנה תעורר בנו חשק לקיימו למעשה. אנו רואים שאחד מזמני השמחה הגדולים ביותר הוא בעת נישואין, ואף אומרים אז 'שהשמחה במעונו'. אכן יסוד יש שכאשר שני דברים נפגשים יחד, הם משלימים זה את זה, וממילא מתמלאים שמחה גדולה. אחד מהגורמים לשמחה הוא כאשר דבר מסוים הגיע לידי שלימות. למשל, כשיהודי לומד תורה, הוא מתמלא שמחה, כי נפגש עם חציו השני. אף בנישואין, כל עוד האדם שרוי לבד, פלג גופא הוא, ולבו עליו דווי, וכיון שהוא פוגש את חציו השני, הוא נעשה שמח.

והנה בעולם הזה יש יכולת יותר גדולה להביע שמחה אמיתית, כי בעולם הזה יש יותר התנגדות המביאה לידי פירוד, כידוע שהנשמות כשהיו למעלה היו ביחד, ורק כשירדו למטה, נפרדו לגופים שונים. והדבר נכון לא רק לגבי חתן וכלה שצריכים למצוא זה את זה ויש לך התנגדות קשה מצד הסטרא אחרא, אלא כך הוא לגבי כל שניים שנפגשים ומשלימים זה את זה, כגון תלמיד שמצא רב וחידדו זה את זה בהלכה, הנה זה גורם שמחה עצומה הן לרב והן לתלמיד, שמחה כזו ששום דבר אינו יכול להביאה, לא כסף ולא כבוד ולא שום דבר. אותה שלימות שהתלמיד מרגיש בנפשו בפגשו את הרב אשר לבו חפץ, ואותה שלימות שהרב מרגיש בפגשו תלמיד כלבבו, היא שלימות נפלאה המעוררת שמחה עצומה. היא אותה שלימות שקיימת בעת נישואין, כי האופן האמיתי לחבר בין שני דברים על פי התורה ועל פי האמת ההוא רק על-ידי משפיע ומקבל. המשפיע משפיע למקבל והמקבל מחזיר אל המשפיע אור חוזר, וכך שניהם משלימים את עצמם ונותן דבר אחר אינו יכול להביא את השלימות הזאת.

כבר סיפרנו כמה פעמים שהגאון בעל מנחת חינוך זצ"ל למד בחברותא עם גיסו הגה"ק מצאנז זי"ע"א וראו שאין לימודם עולה יפה. עשו חשבון הנפש והגיעו

המשך בעמוד ח'

מה גורם לשמחה שתבוא?

שמחה הנשאבת מרוחניות – אין למעלה ממנה!

ההרצון גבוה מן החכמה. כל המחשבות שהאדם חושב וכל התוכניות שהוא מתכנן, כולן באות אחר הרצון. הדבר העמוק ביותר ששואבים לתוכו את כל חושי האדם, זה הרצון החזק שיש לו. אף אצל הקב"ה כביכול זה כך. איננו יכולים להבין, אבל כך מבואר בזוה"ק, שרצונו של הקב"ה הוא הדבר הגבוה ביותר. הקב"ה רצה שתהיה בריאה. הרצון הוא מדת הכתר שהיא גבוהה ממדת החכמה ואין בה טעם. יכולים לראות אצל האדם שפעמים שאינו יכול להסביר את רצונו. הוא יכול לומר איזה רצון יש לו, אבל אינו יכול להסביר מדוע יש לו רצון זה, והסיבה שאינו יודע, כי אינו יכול לדעת, כי הרצון גבוה מן החכמה. הוא החלק העמוק ביותר אצל האדם. וכשהרצון עדיין לא התממש והאדם מחפש את הדבר ומשתוקק אליו, יש לו התעוררות של חיות, כי כשאין האדם רוצה כלום – אינו חי. רק כשהוא רוצה – אז הוא משתמש בכלי המעשה שלו ובכוחו פיו, הכל כדי להגיע לאותו דבר שהוא כה רוצה. והמצב השני הוא כשהוא זוכה למלא אותו רצון, כי אז נפשו מתמלאת באור והוא מרגיש שהוא חי באופן הנפלא ביותר של חיים.

מים גנובים ימתקו – למה?

רצון חזק. זהו היסוד שהאדם מסתובב סביבו במשך כל ימות חייו. לא תמיד הוא קולט, לא תמיד הוא יכול להסביר אותו באותיות, אבל כך הוא המציאות, ואין זה קשור ליהדות. יסוד הוא באדם וקיים אצל גויים ולהבדיל אצל יהודים, קרובים ורחוקים. החילוק ביניהם הוא רק מה רצון האדם ובאיזה כלים הוא משתמש להגיע אליו, אבל הנקודה קיימת אצל כולם בשווה כי הנפש נאצלה מהקב"ה. וכך כתב בספר העיקרים שהשמחה הגדולה ביותר אצל הקב"ה היא כשהוא רואה שרצונו התמלא, כמו שנאמר: "שמח ה' במעשיו", וכפי שכתב האר"ז שזה עולה על שמחת תורה. כשהקב"ה רואה שאחרי כל-כך הרבה קשיים וחשכות בא היהודי ומשליך את כל הבלי העוה"ז ורוקד לפניו עם ספר התורה ומגלה את אלוקותו בעולם, הוא מתמלא שמחה וכל העולמות מתמלאים שמחה. סיבת השמחה היא כי נתמלא רצונו. הקב"ה הרי ברא את הבריאה כדי שדבר זה יתקיים, וכשהוא מתקיים, יש שמחה גדולה בשמים. מבאר הספר העיקרים שכאשר רואה אדם מה גורם לשמחה אצל הקב"ה, עליו להבין שכיון שנברא בצלמו ובדמותו ובמדותיו, זה פועל גם אצלו באופן זה. יש לו

ובן שהתרחקו זה מזה, ואם יתבונן האדם באב ובן עצמם שנפגשו אחרי עשרים שנה שלא ראו זה את זה, בוודאי יתפעל ואף יספר לאחרים את אשר חזו עיניו, עדיין לא נוכל להבין איך יגיע מזה לידי שאיבת רוח הקודש. כדי לשאוב רוח הקודש, צריך לגעת באיזו נקודה באדם ששייכת אליו, לא למים ולא למלח, כי רק כשמדברים על נקודתו, רק אז אפשר לפעמים להוציאו מכליו. **התפעלות והתרגשות אמיתית אינה באה לו לאדם מתוך שרואה את הנעשה אצל אחרים, אלא על-ידי שמתעורר דבר מה בתוכו פנימה,** אז הוא יכול להחזיל דמעות או לצאת בריקוד.

ואלמדה: והנה בדברי חיים מבאר שהשמחה נובעת מכך שהיינו רחוקים ונתקרבו בראש השנה ויום כיפור על-ידי עבודת התשובה, ואף שכעת כבר יכולים להבין כבר מה מקור ההתפעלות, מכל מקום עדיין אינו מספיק. אנו צריכים להשכיל ללמוד את הסוגיא עד כדי התפעלות ממש, ולא שתישאר כפרפרת בעלמא, שהרי זוהי העבודה להתרומם ולשאוב רוח הקדושה משמחה זו.

ש"כ א'

הרצון מביא לשמחה

הבינני ואלמדה: בכך, יסוד פשוט יש שצריכים לחזור עליו כל פעם שעוסקים בעבודת השמחה, ובפרט בעת הזאת שזוהי עבודת היום, כי רק כך יכול האדם לבוא לידי שמחה אמיתית. זהו המפתח היחיד. **בספר העיקרים** כתב, וכן הוא בכד הקמח ובאורחות צדיקים, בביאור נקודת השמחה, שכאשר יש לו לאדם השתוקקות לאיזה ענין, יהיה מה שיהיה, ורצונו מתגלה יותר ויותר להגיע אליו ולהשיגו, כיון שהוא באמת מצליח להשיגו ורצונו יוצא מן הכוח אל הפועל, הוא מתמלא שמחה גדולה. רק זה יכול למלא את האדם בשמחה ושום דבר אחר אינו יכול לעשותו.

רצון. וסיבת הדבר, כי השמחה מחלחלת במקום העמוק ביותר שבנפש, והמקום העמוק ביותר שבנפש שני מצבים יש לו, הראשון קודם שהאדם נושע, והשני לאחר שנושע. המצב הראשון, נקרא רצון, כידוע

הבינני: בגמרא מבואר ששמחת בית השואבה היתה לכבוד קיום מצות ניסוך המים, וכאן הבן שואל: במה מיוחדת מצוה זו מכל המצוות? בני ישראל הרי מוקפים במצוות ערב ובוקר וצהריים, וביניהן מצוות יסודיות, כמו: קריאת שמע, תפילין ותלמוד תורה כנגד כולם, אשר מקשרות את האדם לרבש"ע בכל האופנים, ומדוע דווקא במצוה זו שנראית כמצוה קלה שלוקחים קצת מים ומנסכים אותם על המזבח, עושים ממנה עסק כה גדול ורוקדים ושמחים כל הלילה. הדבר באמת אומר דרשני, והבנתו צריכה להעמיק באדם משנה לשנה עד שיתעורר לבו בשמחה.

והנה במדרש מבואר שבשעה שהפריד הקב"ה בין מים העליונים למים התחתונים, היו המים התחתונים בוכים שהתרחקו משרשם. הבטיח להם הקב"ה שיעשו בהם שתי מצוות חשובות. האחת, שיתנו מלח על הקרבנות, ושניה שינסכו אותם על המזבח, ושמחו המים בראותם שלא התרחקו לגמרי ועדיין אפשר להתקרב אל שורשם בשני אופנים.

ואלמדה: ובשם משמאל מבאר שמפני כך עושים שמחה גדולה בעת ניסוך המים, כי דומים לאב ובן שהתרחקו זה מזה וחזרו אחר זמן רב ונפגשו, ומפני כך עושים שמחה זו רק בעת ניסוך המים ולא בעת שמפזרים את המלח על הקרבנות, כי המלח כבר נתקרב קצת כאשר השמש יקדה על המים וייבשה אותם, מה שאין כן המים הניסכים על המזבח שהם נשארו בריחוקם הראשון, כי לכן שמחתם גדולה יותר!

הבינני: ואחרי כל זאת, עדיין קשה לו לאדם להתעורר הוא עצמו בשמחה, כי מה לו ולשמחת המים? ואם המים שמחים, מה לו לשמח?

הבינני: ואף שישתתף בשמחתם, קשה להבין שיגיע מזה להתפשטות הגשמיות עד כדי שאיבת רוח הקודש, והרי חז"ל מסרו לנו גודל כוח שמחה זו שאפשר לשאוב ממנה רוח הקודש! ואף כי נבין שהמים רק משל הם לאב

למעשה – בהבנה!

הנהגה למעשה – בהבנה!

למעשה

מטבעו של אדם שאף שיש לו השתוקקות לרוחניות, בתחילה היא לדבר חיצוני. למשל, אם יש לו לאדם תשוקה לסיים מסכת. נפלא! היש טוב מזה שהאדם רוצה ללמוד תורת ה' ללמוד ולסיים?! אבל כיון שהשמחה קיימת תמיד רק ביחס לרצון ואף פעם אינה עולה במידתה על מדת הרצון, לכן אם כל רצונו לא היה אלא שיוכל לומר על עצמו שסיים מסכת, אף שמחתו לא תהיה אלא במדה זו. הוא יערוך סעודה גדולה למשפחה ולידידים, וישא שם דרשה נפלאה, ואחרים יעמדו ג"כ וידברו בשבחיו, ובה תבוא שמחתו אל קצה. אבל אם רצונו יהיה למשהו יותר גבוה, לאיזה הרגש של קרבת אלוקים, להרגשת טעם בשבת, להרגשת טעם בביטול לרבש"ע, להרגשת טעם בתפילה, לדביקות עמוקה בה', אזי השמחה שירגיש כשיתמלא רצונו, תהיה בדרגה אחרת לגמרי!

בהבנה!

כפי שהשמחה שהאדם משיג על-ידי הישגים גשמיים, יש להם את הכללים הגשמיים, כגון מה שאמרו חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתיים"... כיון שעוררת כך רצון לכסף, תהיה לך שמחה לרגע אחד בלבד, כשתקבל את המנה, אך שמחתך תלקה בחסר, כי תרגיש שחסר לך מאתיים, כי זהו הכלל בגשמיים... כך גם ברוחניות עצמו, כמה שהאדם מתחיל לקלוט שהקב"ה בחר בו להימנות על עם סגולתו, ושיש בו דרגות על גבי דרגות ועומק והשגה שאפשר להגיע אליהן... והוא חושב לעצמו... הוא מתבייש וסבור שאינו ראוי בכלל... הוא מסתכל על העבר שלו ומבין שיש לו הרבה דברים לחזור עליהם בתשובה, והוא אומר לעצמו: 'רגע אחד! האם מותר לי בכלל להשתוקק לרוח הקודש?! האם מותר לי להשתוקק לקצת רוממות?!' אם אינו יכול לחשוב על זה בכלל וחושב רק במוחין דקטנות, לעולם לא יוכל להגיע לאותה שמחה! רק אם הוא חושב יותר בגדול הוא יכול להשיג השמחה!

לאדם רצונות, וכשהם מתמלאים, הוא מתמלא שמחה גדולה.

הוא מביא דברי החכם (משלי ט, ז) "מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם". כשאין נותנים לו לאדם לעשות איזה דבר, מתעורר בו רצון לעשותו דווקא, וכיון שרצונו מתחזק, אף השמחה שהוא מרגיש אח"כ כשהוא מצליח לעשותו, גדולה ועצומה, כי השמחה תלויה תמיד בגודל הרצון והתשוקה!

שלב ב'

השמחה מאין?

וכשאנו מבינים יסוד זה, אנו צריכים לקחת אותו לכל עיני השמחה בעבודת ה'. אחרת, לא נוכל לעורר את השמחה.

הביננו: שומעים תמיד על שמחתם של הצדיקים כשנכנסו לסוכה. אי אפשר לתאר את ברכת שהחיינו שלהם, ואת גודל שמחתם כשזכו לברך על הלולב, וכן מה שאמר האר"י ז"ל שהשיג את כל דרגותיו רק על-ידי שמחה של מצוה, והשאלה נשאלת: ובכן, איך עושים את זה? מה עושים כדי באמת להגיע לשמחה של מצוה?

אכן בדרך כלל נשתמש בכל מיני דיבורים מהצדיקים - 'אתה יודע? כתוב בשם ה'קדושה לוי' ומעוד מהצדיקים אשר מפיחם אנו חיים, שאם היה היהודי מבין איזו שמחה יש בברכת שלא עשני גוי, היה יוצא מהכלים וכל היום היה מתהלך מלא שמחה'.

הביננו: ושוב השאלה נשאלת: איך עושים את זה? האדם אומר כך: 'קמתי היום עם עינים דבוקות. אמור לי מה אני צריך לעשות עכשיו? אתה יכול להסביר לי? מה אני צריך לעשות כדי להיות בשמחה מעצם זה שאני יהודי. בינתיים זה לא קרה. אמרתי 'אתה בחרתנו מכל העמים' ושמעתי את כל דיבורי הצדיקים ואני יכול אפילו לחזור עליהם ולהסבירם, אך אינני מתפעל. אני מרגיש טוב - 'ברוך השם, אני יהודי, כמה נפלא'. אבל אני לא יכול לומר שאני יוצא מכללי עד שתשרה עלי רוח הקודש'

אכן לפני שבאים אל התשובה, צריך להקדים שזה ברור שאם האדם לא היה חוטא והיה נקי לגמרי מכל עוון ואשמה, היה מרגיש יותר את נשמתו והיה שמח בוודאי בשמחה של מצוה, וכפי שבאמת היה אצל הצדיקים שיצאו מכליהם מרוב שמחה בגלל שהיו נקיים.

הביננו: אך העניין שגם אנשים פשוטים כערכנו צריכים לבוא לידי שמחה הגם שהגוף מסתיר את הנשמה, ולכן צריכים אנו לדעת מה נעביד אנו כדי שנובא לידי שמחה, במיוחד כשמדובר בשמחת בית השואבה שנועדה גם לאנשים הפשוטים כמו שאמרו חז"ל שהיו אומרים "אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו". נכון שהצדיקים רקדו באמצע, אבל בגמרא מפורש ששמחת בית השואבה נועדה גם לפשוטי העם, שגם הם יבואו לידי שמחה עד כדי שתשרה עליהם רוח הקודש, והשאלה היא איך עושים את זה?

אין שמחה בלי רצון ותשוקה

ואלמדה: מלמדים אותנו הראשונים שכל עוד לא יהיה האדם מלא בתשוקה ורצון, לא יוכל לבוא לידי שמחה, כי שני חלקים של דבר אחד הם. למשל בעלמא: תחשבו על ציבור אנשים שמחלקים אותם לשנים ורק לחמישים אחוז מהם משמיעים חציו הראשון של סיפור דרמטי ומשאירים אותם בשיא המתח - 'ההמשך יבוא בשבוע הבא, אז נספר לכם מה היה סופם של הגנבים שברחו מבית האסורים...' שבבוע הבא מגיעים הללו לשמוע את החצי השני של הסיפור, ואתם מגיעים הנותרים מבלי שיידעו שיש איזה התחלה

מפחידה לסיפור. אלו ואלו באים לשמוע, אך אלו ששמעו את החצי הראשון, מגיעים עם עינים פקוחות לרווחה וכבר מהרגע הראשון שהמספר פותח את פיו, יודעים במי ומי מדובר ורק מחכים לשמוע מה עלה בסופם ולכן בולעים כל מילה היוצאת מפיו וכל חושיהם נכוחים. והאחרים לעומתם, מסתכלים כל העת בשעונם לראות מתי מגיע זמן ערבית. אפשר לראות זאת בבירור ולהראות באצבע מי נמנה על הקבוצה הראשונה ומי נמנה על השנייה...

הביננו ואלמדה: שמחה היא החלק השני של הרצון והתשוקה. שמחה היא

רק תוצאה. תמיד זה כך. היא תוצאה של מי שהשתוקק לאיזה דבר והשיגו. וכך הוא גם כשמדברים על שמחה של מצוה שבה האדם רוקד עם הקב"ה. מה שכתוב במדרש שהמים התחתונים קנאו במים העליונים, זהו ההתחלה להסביר את המציאות של העוה"ז, וכעת יש לו לאדם ללמוד את הסוגיא היטב כדי להבין היכן הוא נמצא בסיפור. המים התחתונים בוכים, מדוע הם בוכים? כי הם התרחקו. ובכן, צריך להבין שמדברים בלשון נקיה. לא רוצים להשיב את האדם על השולחן ולדבר עליו, לכן מדברים על המים, אבל האדם צריך להבין על מי מדברים. מדברים על מציאות שבה הקב"ה לקח נשמתו והרחיקם מתחת כסא כבודו!

נשמתינו היו כל-כך קרובות שאי אפשר אפילו לתאר את הקרבה, ואז נטלן הקב"ה והכניסן לגופים, וכדאיתא בזה"ק שכאשר האדם נולד - שמחים שמחה גדולה, וכשהוא נפטר - בוכים ומתאבלים, ולמעלה בשמים זה להיפך. כשהנשמה צריכה לצאת לדרך הארוכה ולהכנס לתוך החושר, היא בוכה, אבל כן, זוהי התכלית. הקב"ה מטיל עליהם שליחות ואינה יכולה להתנגד. מורידים אותה למטה ומלווים אותה ובוכים אתה ומרגישים בצערה. כך גזרה חכמתו יתברך. א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא. הנשמה מוכרחת לרדת לזה העולם. ואח"כ אחר שהאדם ישב ולמד כל ימיו מתוך הדחק וקיבל יסורים באהבה ועסק בתשובה, כשנשמתו נפרדת מן הגוף ועולה למעלה, כל העולמות מתמלאים שמחה וכולם באים לקבל את הנשמה בדיצה וגילה!

שלב ג'

מה הסיפור האמיתי שלך?

השתוקקות. וכשאנו מתבוננים, ככל שהאדם יכיר יותר את הסיפור האמיתי שמתרחש עם נשמתו, כך יוכל להיות יותר בשמחה, וכי ספק יש בדבר? תכיר את הסיפור האמיתי. לא את הסיפור שמספרים בעוה"ז. בא נלמד על מה שקורה בעוה"ב. הנשמה שהתרחקה משתוקקת בכל עת לחזור למעלה. 'תן לי איזו מצוה, תן לי קרבת אלוקים, תורה לשמה, תן לי את האפשרות להטיב ליהודי במסירות נפש, תן לי לחזור קצת'. אין תשוקה יותר גדולה מתשוקתה של הנשמה לחזור אל כור מחצבתה, כפי שפירשו הצדיקים לשון רש"י בפסוק "כמה לך בשר!": 'לשון תאוה ואין לו דמיון'. אין עוד תשוקה כזאת בעולם!

והסיבה פשוטה, כי כל התשוקות שבעולם על כל צורותיהן ולבושיהן, נובעות מכך שהאדם מחפש קצת חיות, קצת תענוג, קצת הרגשת רוממות, והנשמה הלא מגיעה ממקור התענוג, והרי היא יודעת במה מדובר ומשתוקקת לזה בתשוקה שאין למעלה ממנה, וככל שיוסיף האדם לשים לב לתשוקה זו שבאמת קיימת... התשוקה הרי קיימת. השאלה היא האם האדם נותן לה להתגלות, האם הוא מנסה בכל עת להשתיק את נשמתו - תשתקי, אל תטרידי אותי, תני לי להתקדם הלאה, תני לי לאכול ולשתות, או שהוא מחליט לחסום את פיו ולהגביל את גופו כדי שנשמתו תוכל להשתובב קצת בשבת קודש ולשיר י-ה אכסוף נועם שבת, 'צמאה לך נפשי כמה לך בשר'.

לשמוח על העתיד - היתכן? השמחה ומה שהיא גוררת!

יש עוד נקודה בשמחת היהודי וחשובה היא מאוד. אם האדם מבין מהי פנימיותו של יהודי, עוד לפני שהוא יכול לראות היכן הקב"ה מילא לו רצונו, עוד לפני שהוא יכול להביט אל העבר ולהודות עליו, כבר הוא יכול לגלג ולשמוח ולהודות על העתיד.

מעשה

ונסביר: לביל שבת אחרי אמירת שלום עליכם מודים הן על העבר והן על העתיד - "מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמדי". וידוע המעשה שהרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זיע"א היה פעם בשבת אצל הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זיע"א וראה אותו בוכה בשעה שהוא אומר 'מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמדי'. שאל אותו לפרש הדבר. אמר לו: "הטעם שמודים כבר עכשיו על טובות העתיד הוא מפני שחוששים שמא ישכחו להודות עליהם כשיבואו, וידעה זו גופא שאנו עלולים לשכוח דבר כזה, גורם לי למרר בבכי!"

הבנה למעשה

הביננו: ובכן, הבה ונתבונן: אם באמת לא יתכן להיות בשמחה רק כשיש רצון שהתמלא, איך אפשר להודות על מה שעדיין לא הגיע? יש שהאדם בא לבעל חנות המכולת ואומר לו: "ראה אני שלא תמיד יהיה לי כסף לשלם על הקנייה ואשאר עם חוב, לפיכך טול ממני סכום כסף מראש, ובכל קנייה שאעשה תקזז לי מהסכום כפי הסך שאצטרך לשלם". אף כאן הדבר נראה כן, והוא בוודאי מעורר תמיהה. האדם בא אל הקב"ה ואומר לו: 'אני ירא שלא תמיד אזכור להודות, ובכן, עצה נפלאה יש לי, כל פעם שאלך ברחוב - אמלא פי תהלות הודאות ותשבחות, וכך לא אשאר אף פעם עם חובות כלפיך'. בנשמת אנו אומרים "אין אנחנו מספיקים להודות על אחת מאלף אלף אלפי אלפים וכו'", ואילו כאן יש לנו לכאורה עצה נפלאה, נודה אלף פעמים על העתיד ולא יצטברו עליו חובות!

הביננו: והאמת שמדובר בטפשות. מדוע? כי אינך מודה. אתה אומר מילים, אבל אין לך את שמחת ההודאה, ובאמת לא יתכן שתהיה לך שמחה, כי שמחה יכולה שתהיה רק אחרי שהאדם ציפה וייחל לאיזה דבר... הוא חיכה לשידוך ולא מצא והלך והתבגר, והיה איזה הוה אמינא ונפל, ועכשיו הקב"ה עזר לו והנה הבחור בן העשרים וחמש זכה להשתדך בשעה טובה ומוצלחת. איזו שמחה! אינך יכול להגיע לשמחה כזו אם לא היה לך רצון תחילה, כפי שבואר שאין לו לאדם שמחה אם לא היה לו רצון תחילה. איזה מין דבר הוא להודות על העתיד אם אינה הודאה אמיתית הבאה מרגשי הלב?

ואלמדה: אכן התשובה היא שכאשר יהודי משתוקק לרוחניות, אין זה דומה כלל למי שיש לו דמיון וחלום שיום אחד יהיה לו כסף, או יום אחד תהיה לו דירה גדולה, או יום אחד יעשה שידוך, והוא מחכה ומצפה... אין הוא יודע אם תשיג ידו את אשר חולם או לא, אבל הוא

המשך בעמוד הבא

משקיע את כוחו ועוצם ידו בזה, וכשזה קורה, הוא נעשה שמח, מדוע? כי הוא אומר: 'לא ידעתי אם זה יקרה או לא, והנה זה קרה'. שונה הדבר כשיש לו לאדם רצון לרוחניות כי יודע הוא שבוודאי הוא יכול להשיגה, כי היא קיימת אצלו. "כי לא ידח ממנו נדח" נאמר לא רק על כך שהאדם לא יפול לגמרי לשאול תחתית, אך כלול בזה שבנשמת ישראל קיימים הכוחות החזקים ביותר של דביקות ושל קרבת אלוקים ושל נבואה. האדם יודע שכל הכוחות הרוחניים קיימים אצלו, אך מה? עבודתו היא לגלותם. עבודתו היא לקרב את הגאולה. הגאולה בוא תבוא. עבודת היהודי היא לקרבה ולהחיש על-ידי עסק התשובה! כשהאדם נעמד בליל שבת ומודה, יש לו אז השגה במהות היהודי. הוא מבין עד כמה הקב"ה מטפל בכל יהודי. יש לו אז הבנה שהוא מסור בידיו של הקב"ה ושהקב"ה בוודאי יגיבנהו וירוממונו עד שיגיע לאן שהוא צריך להגיע. הוא יודע אז בוודאות גמורה שזה יקרה!

ולכן מצד אחד יש לו רצון נפלא להשגות רוחניות, ומצד שני יש לו כבר הכוח להודות על העתיד, כי כשהיהודי מכניס את עצמו באותו עתיד, הוא כבר יכול לטעום ממנו, בדומה ליסוד שאמר הבעש"ט הק' זע"א על 'עולמן תראה בחיך' – נכון ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל האדם יכול להכניס את עצמו לעוה"ב בעודו בעוה"ז, ואז אין זה בהאי עלמא!

לרקוד מתוך דמעות

היסוד הזה קיים אצל האדם גם כשהוא רוקד עם הקב"ה. תשוקתו עולה אז עד לשמים. כשהאדם רוקד בחג הסוכות, הוא רוצה דבר אחד – הוא רוצה את הקב"ה.

הבינני: ובכן, הבה ונשאל: כשהאדם שר את הפסוק "לב טהור ברא לי אלוקים" בניגון ריקוד, האם יש לזה הגיון? האם יתכן להיות אז בשמחה? הלא מדובר בבקשה נוראה המתאימה לתפילת נעילה. הסברה נותנת שתכנסה את פניך בטליך ותאמר "לב טהור ברא לי אלוקים" כשדמעות רותחות זולגות מעיניך. למה אתה רוקד?

ואלמדה: אך לא! אפשר גם אפשר לרקוד ולשמוח בשעה שמבקשים בקשה זו. אם אני יכול לומר פסוק זה, סימן הוא שיש לי שייכות אליו, וכשאני אומר את הבקשה בלשון בקשה, כלול בזה גם שהקב"ה יענה לבקשתי. אני מודה לה' שאני יכול לבקש בקשה זו, כי אם אני מבקשה, אני מגלה דעתי שיש לי השגה בדבר. כמה פעמים יש שהילד הקטן מבקש מהוריו איזה דבר והם מתפעלים – אם הוא יכול לבקש דבר כזה, סימן הוא שגדל. אף כאן, אם האדם יכול לבקש להתקרב אל ה', סימן הוא שיש לו השגה בקרבת ה' כי נשמה גבוהה יש לו, ואם כן הוא יכול להודות בידיעה שבוודאי ילך ויתקרב.

כן אמרו הצדיקים שיש שתי תנועות בעת הריקוד, אחת שבה האדם משתוקק כלפי מעלה והשניה שהוא מוציאה לפועל לגבי מצבו. וזהו באמת דבר פלא שכאשר האדם רוקד לרבש"ע, הוא משתף את גופו. הוא מקיים כל עצמותי תאמרנה. הוא אומר תהילת ה' לא רק בפיו, אלא בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, והרי זה מקלף קצת מגופו. וככל שהאדם מצליח לעשות כן ברציפות ומוביל להסיח את דעתו מהמטרה, גופו מזדכך, והרי הוא מרגיש תוך כדי הריקוד רוממות נפלאה!

הבינני ואלמדה: כשהאדם מרגיל את עצמו בכך, הרי הוא רוקד עם הקב"ה על עצם זה שהוא יהודי. הוא יוצא מכליו מרוב שמחה כי הגם שהוא מגיע מה'מים התחתונים, עם כל הפרשיות שעברו עליו, הלא הוא משתוקק כל-כך לרבש"ע כי הוא יודע מה שמונח בהשתוקקות זו, ועל זה גופא הוא שמח על שהוא יכול להשתוקק ולהתקרב אליו יתברך! ותוך כדי שהוא עושה כן, גופו מתעדן קצת ונשמתו מתחילה להאיר ורצונה מתגלה, וכיון שרצונה מתגלה, הלא הוא מרגיש זאת באמת.

שמחה מעצם ההשתוקקות

נבאר יותר נקודה זו: אחרי שאנו מבינים שברוחניות העתיד כבר קיים עכשיו במדה מסוימת, אנו רואים דבר נפלא. בגשמיות, אף שהאדם מצליח להביע את רצונו באופן החזק ביותר, לדבר עליו ולהיות שקוע בו, עדיין אינו בא לידי שמחה, כי הגם שהוא רוצה, מי אומר שרצונו יתממש. לעומת כן, כשהיהודי שר בשבת קודש י-ה אכסוף נועם שבת... נפשי חולת אהבתך... בעצם זה שהוא מביע את רצונו, הוא מרגיש כבר את הרוממות, וממילא כבר מונחת בזה התשובה, והרי הוא מרגיש טעם בשבת. הכלל הוא שבשבת כשאתה מבקש על השבת, אתה מרגיש את השבת. אם אתה מפשט את עצמך מהעוה"ז, כלומר, אינך חושב עכשיו על העוה"ז, אלא על העוה"ב, אתה מדבר על העוה"ב ושר על העוה"ב, עוד ניגון ועוד ניגון, תיכף ומיד אתה מרגיש את טעם השבת, כי כשהנשמה מתגלית, אתה מרגיש קרבת אלוקים. כך הוא הדבר כשהאדם רוקד. כשהאדם יכול להודות לה' על שנתן לו יכולת להשתוקק ועל שנתן לו דרך להשתוקק, דרך לבטא את רצונו, הוא מתפעל ומתרגש ולבו מתמלא שמחה עצומה.

הן כך הביא מהר"ח ויטאל זע"א בשם רבו האר"י ז"ל שאמר שזכה לכל מדרגותיו על-ידי שמחה של מצוה.

אכן ככל שהאדם מוסיף להביא את רצונו לידי התגלות, כך הוא יותר מתמלא שמחה. דבר על כך, חשוב על המצוה הבאה איך לעשותה ותשקיע בה כל כוחותיך. התשוקה לרוחניות היא המפתח לשמחה בשמחת ה'. וכשהאדם שמח בשמחת ה', מתקיים בו כי בשמחה תצאו. הוא יוצא מכל הצרות והפרשיות. כך אמרו הצדיקים שעם השמחה יכול האדם לפעול הרבה מאוד, כי הוא עוזב את כל החלקים המסתירים את הנשמה. עבודה היא, ולא תמיד היא קלה, אבל צריך לבקוע את החומות, וכשהאדם בא ליטרה, מן השמים מסייעין אותו!

נשמה. כשאתה נותן לנשמתך להתגלות, הרצון הפנימי שלך לחזור אל השורש מתגלה! אתה מקיים את החלק הראשון של הסיפור. אתה נמצא בשבוע הראשון כשמספרים את החלק הראשון. אתה חי עם זה, ביום ראשון, ביום שני, ביום שלישי, ביום רביעי, אתה מונח בזה וצועק: 'הלואי!' והרצון הזה אינו רצון של כן או לא. הוא רצון שאינו נגמר. בספר העיקרים אומר שבגלל שהרצון לרוחניות אינו יכול להגמר כי אין לו גבול ואין לו תכלית, לכן יכול היהודי להגיע לכל-כך הרבה שמחה. הכלל הוא שכאשר יכיר האדם את המתרחש עם נשמתו ויראה כי זכה להרגיש קרבת אלוקים כאן בעוה"ז, תהיה שמחתו גדולה ועצומה!

המים. וזהו היסוד של המים העליונים והמים התחתונים. הסיבה שעושים שמחה גדולה דווקא בניסוך המים היא כי המים התחתונים מבטאים את הנקודה הזאת. המים התחתונים הגיעו למרחקים. אין להם עבודה, אין להם קרבת אלוקים. הם רחוקים. להיפך, הם מקור התאוה כידוע. לכן עכשיו כשמנסכים מהם לה', שמחתם כפולה ומכופלת, כי היתה להם ההשתוקקות הגדולה ביותר. ואדרבא, דווקא בגלל שמנסכים אותם רק בשבוע אחד בשנה, לפיכך שמחתם גדולה יותר ויותר, כי תשוקתם להתקרב הולכת וגדלה מיום ליום. ולכן מבואר בספרים ששמחת בית השואבה מיועדת בעיקר לאלה שהתרחקו, וכך הוא ב'שם משמאל', שהיא מיועדת לאלה שראש השנה וי"כ לא הועילו להם. עד כדי כך. ראש השנה וי"כ לא הביאו לידי התפעלות, אבל שמחת בית השואבה מדברת אליהם. הם מבינים שגם הם יכולים להשתוקק ולהתקרב אל ה'. כמה שיבין האדם שהוא יכול להתקרב, כמה שיבין גם חלק א' וגם חלק ב' - תהיה לו שמחה גדולה!

שלב ד'

התשוקה הרוחנית והשמחה

נבאר עוד: מטבעו של אדם שאף שיש לו השתוקקות לרוחניות, בתחילה היא לדבר חיצוני. למשל, אם יש לו לאדם תשוקה לסיים מסכת. נפלא! היש טוב מזה שהאדם רוצה ללמוד תורת ה', ללמוד ולסיים?! אבל כיון שהשמחה קיימת תמיד רק ביחס לרצון ואף פעם אינה עולה במידתה על מדת הרצון, לכן אם כל רצונו לא היה אלא שיוכל לומר על עצמו שסיים מסכת, אף שמחתו לא תהיה אלא במדה זו. הוא יערוך סעודה גדולה למשפחה ולידידים, וישא שם דרשה נפלאה, ואחרים יעמדו ג"כ וידברו בשבחו, ובזה תבוא שמחתו אל קצה.

יותר גבוה. אבל אם רצונו יהיה למשהו יותר גבוה, לאיזה הרגש של קרבת אלוקים, להרגשת טעם בשבת, להרגשת טעם בביטול לרבש"ע, להרגשת טעם בתפילה, לדביקות עמוקה בה', אזי השמחה שירגיש כשיתמלא רצונו, תהיה בדרגה אחרת לגמרי. כפי שהשמחה שהאדם משיג על-ידי הישגים גשמיים, יש להם את הכללים הגשמיים, כגון מה שאמרו חז"ל "משביעו רעב מרעיבו שבע", ומה שאמרו "יש לו מנה רוצה מאתיים"... כיון שעוררת בך רצון לכסף, תהיה לך שמחה לרגע אחד בלבד, כשתקבל את המנה, אך שמחתך תלקה בחסר, כי תרגיש שחסר לך מאתיים, כי זהו הכלל בגשמיות... כך גם ברוחניות עצמה, כמה שהאדם מתחיל לקלוט שהקב"ה בחר בו להימנות על עם סגולתו, ושיש בזה דרגות על גבי דרגות ועומק והשגה שאפשר להגיע אליה... והוא חושב לעצמו... הוא מתבייש וסבור שאינו ראוי בכלל... הוא מסתכל על העבר שלו ומבין שיש לו הרבה דברים לחזור עליהם בתשובה, והוא אומר לעצמו: 'רגע אחד! האם מותר לי בכלל להשתוקק לרוח הקודש?! האם מותר לי להשתוקק לקצת רוממות?!' אם אינו יכול לחשוב על זה בכלל וחושב רק במוחין דקטנות, לעולם לא יוכל להגיע לאותה שמחה!

השמחה ביום טוב

סוף דבר. הקב"ה רוצה שביו"ט יתבונן האדם במהותו ויבין שהוא יכול להגיע לשם, שיתבונן בעבר שלו כמה הקב"ה עזר לו שתהיה לו שייכות ליהדות ולרוממות. היזכר! היזכר לפחות בפעם אחת שהרגשת באמת מרומם. יתכן שזה היה בליל הסדר, יתכן שזה היה ביום רגיל. עסקת אז בסוגיא קשה וכל-כך הרבה התפללת שתצליח להבין אותה. בכית בדמעות שלישי, ואינך יכול לשכוח את הרגע שקיבלת בהירות נפלאה. כל-כך התפעלת. הרגשת שהקב"ה לומד אתך בחברותא. שאלת אז את עצמך: 'עד כדי כך?! אדם כזה שיש לו היסטוריה כל-כך קשה, עם כל-כך הרבה עבירות, היתכן שהקב"ה ילמדו תורה?!' היזכר מזה ותצא בריקוד. הכלל הוא שכפי חוזק תשוקת האדם לנסוק למעלה, כך יתפעל כשיראה שהקב"ה פונה אליו ושולח לו הארה ומקרב אל הקדושה! ולדבר הזה אין גבול וסוף!

הצדיקים למדו מהפסוק "ישמח לב מבקשי ה'". א. שרק כשהאדם מבקש ה' יש בכוחו להגיע לשמחת הלב. ב. שכיון שהביקוש אינו נגמר לעולם, גם השמחה הבאה בעקבותיו אינה באה אף פעם אל קיצה, אלא תמיד היא יכולה להגיע לפסגות חדשות!

השמחה שבתורה!

להמשיך שמחת התורה לכל השנה כולה!

הוא באיבוד חלקי הנפש ואם לא נגעה המצוקה בנפשו, לא נאבדו ממנו חלקי נפשו ולא בא לכלל צער. והנה על-ידי התורה הקב"ה מאיר בלב האדם שיראה את כל העובר עליו בבהירות נפלאה ולא יגע לו שום דבר בנפשו, וכיון שכן יהיה תמיד בשמחה. ואמנם כן, לשם כך צריך לשפוך לב כמים לפני ה' מתוך הכנעה וענווה שיאיר לו הדרך על-ידי תורתו, ואז בוודאי יזכה לזה האור ויטיב לו.

התורה תלמוד

נמצאנו למדים שבתורה טמונה הכוח לקבל בהירות בכל אשר עובר על האדם, ודבר זה הוא בתורתו, תחילה זוכה האדם לראות על ידה ולהרגיש בלבו באמצעותה שכל אשר נעשה לו הוא לטובתו ולהנאתו, ולאחר מכן הוא זוכה גם לראות על ידה מה עליו לעשות מעתה והלאה בנוגע לכך. כי הנה למשל מי שפרנסתו דחוקה עליו, גם אם נפקחו עיניו זוכה לראות שהוא לטובתו, עדיין הוא מסתפק אם עליו לצאת להביא טרף לביתו או שמא מוטל עליו ללמוד תורה מתוך הדחק. ועל-ידי התורה יוכל לקבל תשובה לזה כדברי דוד המלך ע"ה - חבלים נפלו לי בנעמים אף נחלת שפרה עלי.

ומעתה יובן היטב הפירוש 'אהללה אלוקי ואשמחה בו ואשימה תקותי בו', כי כשהאדם מבין שעל-ידי התורה יוכל לזכות לבהירות זו, ושגם אם יעברו עליו כל הקשיים שבעולם עדיין יהיה אז בשלוות הנפש שהרי התורה תאיר את עיניו ותורה לו את הדרך אשר ילך בה, אזי תקוותו נתונה בה' ובתורתו ונעשה בשמחה גדולה.

וזהו גם מה שנתבאר תחילה שהאדם יכול לחזק את לבו באמצעות המועדים העתידיים לבוא או באמצעות המועדים שעברו עליו לטובה. כי הנה במועדים נגלה לכל איש ישראל שאין הוא משובע כלל לטבע, שהרי הקב"ה יכול ברגע אחד להפוך עבורו ים ליבשה ויבשה לים, והמעטים יכולים לנצח את המרובים, וכן נגלה לו שכל הפושט יד נותנים לו. ועל-ידי שהאדם תולה את תקוותו במועדי השנה ובתורת ה', ממילא הוא זוכה לבהירות נפלאה ולשמחה הבאה בעקבות התרת הספקות!

אכן ברור שעל מנת שיוארו עיני האדם באמצעות התורה והמועדים הוא זקוק לתפילה, כי ללא תפילה אפשר שילמד וילמד וימשיך ללכת במחשכים. כשיאמר "והאר עינינו בתורתך" לא יכוון על הבנת דברי הש"ך והט"ז בלבד, אלא גם שיבין את חלקו בתורה הטמון במאורעות העוברים עליו ובקשיים הפוקדים אותו.

אהודנו בסוד עם קרובו

אלו שלא מאמינים בזה באמנם - איך אפשר לידע מה ה' חפץ ממני? נעשים מדוכאים מיום ליום, ואינם יכולים לנגן 'אהללה אלוקי ואשמחה בו ואשימה תקותי בו', שהרי אינם יכולים לשים תקוותם בה' וכל ימיהם הם עיסה בלולה בספיקות. אבל מי שמאמין בזה יראה עד מהרה כי התורה ומועדי השנה מאירים את עיניו ומורים לו לאן לפנות על כל צעד ושעל. ולכן צריך גם את החלק השני 'אהודנו בסוד עם קרובו' כי על-ידי ההודאה מחזקים את האמונה שהכל מאת ה' לטובה, וכשמחזקים את האמונה ממילא יכולים להבין את הסימנים ונעשה הכל בהיר ונהיר והשמחה עוטפת את הלב!

שכל ימי השנה הם רק השלמה לימים הקדושים, והיינו שכל יום מימי השנה יש בו קדושת המועדים, וכשמיסייע הש"ת לאדם והוא מקדש עצמו בחגים ובמועדים, הוא יכול להרגיש בכל יום מקדושת הימים!

משל למה הדבר דומה, למי שהיה מרוחק מאביו ולא שמע ממנו מאומה זמן רב. יום אחד קיבל אגרת מאביו ובו התבטא אליו אביו בכל מיני לשון של חיבה וכתב לו עד כמה הוא מתגעגע אליו ומבקש לראותו. אגרת זו שימחה את לב הבן והחביאה במקום המשומר כדי שבכל עת שירגיש בלבד בלבו יוציאנה ויקראנה...

והנמשל: בימות החג הקב"ה שולח לנו אגרת והאהבה מתעוררת בינינו באמרונו אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו... אכן גם כי עברו ימות החג, עדיין אנו יכולים להוציא את האגרת ממחבואה ובכך לזכות להארת החג ולשמח את לבנו.

אינם יכולים לנגן 'אהללה אלוקי ואשמחה בו'...

אהללה אלוקי ואשמחה

בו ואשימה תקותי בו

ונבאר הדבר יותר: הנה בפיטו לשמחת תורה (אחר קריאת התורה) אנו אומרים 'אהללה אלוקי ואשמחה בו ואשימה תקותי בו', אהודנו בסוד עם קרובו אלוקי צורי אחסה בו. פירושו של דבר כי היות שאנו שמים את תקוותנו בה' שיסיר מאתנו את כל המפריעים והמעכבים מלעבוד אותו בלבב שלם, ממילא נעשית שמחתנו מושלמת. ואנו חוזרים על זה פעמיים: א. אהללה אלוקי ואשמחה בו ואשימה תקותי בו. ב. אהודנו בסוד עם קרובו אלוקי צורי אחסה בו.

וביאור הדבר כי הנה דוד המלך ע"ה אמר בתהלותיו: תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מוחימת פתי, פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה מאירת עינים. תורת ה' מאירה את עיני האדם ומתירה לו את כל ספקותיו, וכיון שניתרים לו ספיקותיו ממילא הוא בא לידי שמחה כי אין שמחה כהתרת הספיקות. וכמו כן התורה משיבת נפש, דהיינו היא מחזירה לאדם את חלקי הנפש שברחו ממנו.

רבים סבורים שהתורה משמחת את הלב רק בשעה שהוגים בה, כי אז מתדבקים בה' וזוכים לשמחה מיוחדת. אך אין זו האמת. האמת היא שהתורה משמחת את הלב גם לאחר שהאדם סיים את קביעות העתים שלו... התבוננו וראו! אילו היה שייך במציאות שיהיה האדם שרוי במצוקה ולא תיגע לו כלל בנפשו, הלא היה נותר שלו ושאנו ומלא שמחה, שהרי מקור הצער

בספר ערוגות הבושם (פרשת וזאת הברכה) כתוב לאמור: אצל יעקב אבינו ע"ה כתוב "ויפגע במקום", ופירש רש"י שהלך עד חרן, וכשהגיע לחרן אמר: "אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי שם?! נתן דעתו לחזור ובא הר המוריה לקראתו". ובאמת יש לתמוה היתכן שיעקב אבינו לא נתן דעתו מתחילה להתעכב במקום שהתפללו האבות הקדושים עד שהוצרך אחר כך ליתן דעתו ולחזור?! וגם יש לשאול למה לו הנס שייצא הר המוריה לקראתו ומה היה חסר אם היה טורח ללכת עד לשם?

אך התשובה היא שכל מעשי האבות הם סימן לבנים, כי הנה הבורא כל עולמים יתברך שמו מאיר באור פני מלך חיים ביום ראש השנה באור היראה וממנו יוכל האדם לשאוב יראת שמים על כל ימות השנה, ושוב בעשרת ימי תשובה באור התשובה, ובפרט ביום הקדוש יום הכיפורים, ושוב בימי הסוכות זמן שמחתנו השי"ת מאיר לבות עמו ישראל באור השמחה ממנו יוכל האדם ליקח לנפשו שמחה אמיתית לשמוח בעבודת השי"ת ובתורה ובמעשים טובים כל ימות השנה.

והנה השי"ת צופה ומביט עד סוף כל הדורות ראה דור אחרון דור עני ואביון שבו יגיעו הימים הקדושים האלו ואין איש שם על לב להתעורר בהתעוררות אמתית, ושוב כשבאה נעילת החג חושב מחשבות וחשבון הנפש איך חלפו ועברו ימים מקודשים כאלה ולא פעל בהם מאומה ולא התעוררות כדבעי למעבד, ומה לו לעשות כיון שהימים כבר חלפו עברו ואי אפשר להשיב הזמן שכבר חלף והלך לו.

והנה מעשה אבות סימן לבנים, על כן סיבב השי"ת סיבובים שיעקב אבינו יעבור על מקום המקדש ולא ירגיש מאומה ושוב כשנתן דעתו לחזור קפץ הר המוריה לקראתו. ובזה פעל לדורות שאפילו כשכבר חלפו הימים הקדושים אלא שנותן דעתו לחזור אליהם, השי"ת שולח לו גם כן אורות אלו להאיר לו מחשכו.

התשובה מתגברת

על הצמצומים

לימדנו בעל ערוגות הבושם יסוד גדול בתורה, והוא שעל-ידי ההשתוקקות שיש לו לאדם לחזור אל זמן מסוים או אל מקום מסוים שהאיר בו אור גדול, הוא זוכה להתגבר על הצמצום שנקרא זמן או מקום ומרגיש תיכף ומיד מאותו האור. וביאור הדבר כי באמת האורות השונים המאירים בראש השנה ובימים הכיפורים ובסוכות ובשאר מועדי השנה, הם אורות הקיימים בכל עת בעולמות העליונים, אלא שכאן בזה העולם הם מתגלים רק בזמנים מסוימים או במקומות מסוימים (וכפי שמסופר על הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א שפעם מצא את החסידים במוצאי שבת תורה בדכאות הלב על יציאת החג, אמר להם: מדוע נפלו פניכם הלא אל אחד הוא הן זה שאומרים לו 'אתה בחרתנו' והן זה שאומרים לו 'אתה חוננתנו', ולכן כאשר האדם משתוקק להארה מסוימת אע"פ שהוא נמצא אז בלילי טבת הארוכים - כל אחד ולילי טבת שלו - עצם ההשתוקקות גורמת להמשיך עליו הארה זו.

ויסוד זה של בעל ערוגות הבושם נמצא בארוכה בתורתיו של הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א וממשיכי דרכו היו חוזרים עליו תדיר בכל עת מצוא. והנה חלק אחד מלשונו הקדוש: שמעתי מאדוני אבי (הרה"ק רבי יהושע) שאמר בשם אביו (השר שלום) בשם הבעש"ט הקדוש

למעשה - איך משיגים שמחה?

נשבר מכך. והנה יש שהשדכן מגיע אליו ואומר לו: "לפנינו מעוניין בשידוך ורוצה להתקדם". ואז הבחור שואל מיד: "סיפרת לו על כל הפרשה? אמרת לו באיזה תיק מדובר?". והשדכן משיב: "כן", הוא יודע הכול ועל דעת זה הוא בא. הוא שמע עליך דברים טובים ורוצה להתקדם הלאה!" איזו שמחה אופפת אז את הבחור!

הקב"ה הלא מכיר אותנו הטיב, הוא מכיר אותנו מעבר לעבר, עם כל חסרונותינו ופרשיותינו... הקב"ה שמע והשיב: 'הן, על אף כל חסרונותיהם אני רוצה להיות אתם'. ולא רק זה, אלא הוא רוצה לקבוע אצלם את דירתו, כאותו ביטוי השגור בלשון העם: 'הוא כאן בשביל להישאר'. דבר זה יש בכוחו לעורר שמחה עצומה בלב האדם, ולכן צריך ללמוד אותו ולעשות פעולות כדי לזכור אותו. וכשהאדם לומד אותו, הוא לא רק מבין אותו בשכל המוגבל, **באשר זה הקב"ה פותח את לבו להתמלא יותר שמחה כדי שיוכל לתפוס עוד תורה ועוד תורה.** כאמור לעיל שאין שיעור וגבול עובד התורה!

לעזור עצמו לשמחה

לכן דבר ראשון צריך האדם לעורר את עצמו
בשמחה עוד לפני לימוד התורה. הלא תראה שחייבים
מדאורייתא לברך ברכת התורה, ואם לאו – נעשה חורבן
הבית. אתה רוצה ללמוד תורה? אתה חייב קודם לכן
לשמחות. כל יום, לא רק בחג הסוכות. אינך יכול ללמוד
תורה לפני שאתה מבין היטב את משמעות הדבר "אשר
בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". שאל נא
את עצמך: 'מה מילים אלה שייכות לברכת התורה?
וכי אי אפשר ללמוד תורה לפני שאומרים אשר בחר
בנו מכל העמים או לפני שאומרים המלמד תורה לעמו
ישראל?!' הא תינח לאכול ולשתות אסור בלי ברכה, כי
האוכל ושותה בלי ברכה, גזלן הוא, אבל לימוד התורה,
למה אסור לי ללמוד לפני שאני אומר שהקב"ה בחר
בי מכל העמים? הלא אני זוכר זאת מאתמול! מה זה
שייך לכאן? אכן התשובה פשוטה, אתה צריך לפתוח
את לבך, ואינך יכול לעשות זאת אלא על-ידי שמחה,
וזהו הדרך המעולה ביותר לעורר את השמחה בלבך!

צריך לעשות מדיליה כדי להיות בשמחה. ומה יעשה מדיליה? ראשית לכול **ילמד תורה, שמשמחת את האדם.** הלא ידוע שכל התפילות, הן גם 'תורה' החודרת למוח, כי כשהאדם מתפלל, לדוגמא, על חכמה ודעת, הוא עושה את עצמו כלי שהקב"ה יוכל להכניס לו חכמה ודעת. כמו כן ביו"ט כשהאדם אומר "אתה בחרתנו מכל העמים", ומנסה להתבונן בזה ולהבינו, הוא עושה את עצמו כלי לקבל את ההבנה מן השמים. כמו כן יפעל האדם בשביל זה, כפי הכלל שהאדם נפעל לפי פעולותיו. ידבר אמונה, ידבר בטחון, יקרא ספרים על אמונה ובטחון. זהו החלק של "ישב ביישיבה", ואז הקב"ה יעשה את החלק השני להחכימו ולהשכילו. **הקב"ה יכניס לו את השמחה בלב, וכיון שיתמלא שמחה, יוכל להשיג פי כמה וכמה!**

להתלהב לשמחה

ה'הא'ח'ה'ק' כתב על הפסוק "וזאת מרובות קודש" שהניח ה' צבא מעלה רבבות קודש ובא אצל ישראל, וביאר שם שעזב אותם לא על מנת לחזור, אלא עזב אותם בהחלט להיות עם עמו ונחלתו כפי שצוה אותם ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וצ״ן **לזוה"ק** (פרשת תרומה) שם מבואר כמה נצטער צבא השמים כשקבע ה' דירת שכנתו בתחתונים אשר בחר לו. וביאר ה'הא'ח'ה'ק' ש**משה רבינו דיבר על זאת משום שרצה לברך את בני ישראל ורצה שיתלהב לבו**. על כן אמר: **מ״י** הם אלה שאני הולך לברך עכשיו? הלא הם אנשים כאלה שהקב״ה עזב את המלאכים בשבילים, מפני שהוא מתאוה לשכון בתוכם מלהיות עם המלאכים ושרפי מעלה, כי ידע משה שכאשר יתלהב לבו, יוכל להאציל עליהם ברכה במדה גדושה.

ובכן כל יהודי כשיעשה כפי שעשה משה, יתלהב לבו ויתמלא שמחה, וכה יאמר: 'הקב"ה הרי יודע ומכיר בחסרונותי ואעפ"כ הוא רוצה לשכון בתוכי'. הנה יש לפעמים בחור שעומד בשידוכים ויודע שיש לו איזה חסרון העומד לו לרועץ, אך בר דעת הוא ומבין שלא כל אחד חייב להסכים לקחת בחור עם חסרון כזה ואינו

עוסקים אנו במידת השמחה על שלל רעיונותיה, אך השאלה הנשאלת היא: כיצד יביא האדם את עצמו לידי שמחה? הרי השמחה דבר שבלב היא, ומי הוא זה שמפתח הלב נתון בידו להיכנס בו ולהטותו אל אשר יחפוץ?

מדרגות בשמחה

אכן - תשובה אחת היא להשכיל - דוד המלך ע"ה אמר (תהלים יט, ח-ט): "תורת ה' תמימה משיבת נפש וגו' פיקודי ה' ישרים משמחי לב" - תורת ה' ומצוותיה משמחות את הלב. הנה כשהאדם רוצה לידע מסכת אחת על בוריה, מה הוא עושה? דבר ראשון הוא מתיישב עם הגמרא ומתחיל ללמוד. אך עדיין אינו מוכרח שבאמת יבין את דברי חז"ל. זה רק אומר שהוא עושה את הדבר הנדרש ממנו כדי להיות כלי לקבלת השפע מן השמים, ואכן אם עשה קודם לכן הכנה, והתפלל והאר עיניו בתורתך, הקב"ה בוודאי יאיר לו להבין ולהשכיל את לימודו.

אמנם דבר זה יכול להתקיים בכמה מדרגות. יש מי שמחפש את הגמרא המבוראת זמן רב ואינו מוצא עד שהוא מתחיל להתפלל שימצאנה. הנה אדם זה מצמצם את הכלי שהוא עושה, ולכן יקבל את השפע באופן מצומצם כזה. פתאום יבחין בגמרא המבוראת שמציצה מתחת לגמרא של אחד הלומדים, יקחנה וירוח לו. לומד אחר ימצא תיכף ומיד את הרשב"א שמקשה את קושייתו ולא יצטרך להסתובב חצי שעה ולחפש. למה? כי תהיה לו סייעתא דשמיא למצוא ולהמשיך הלאה. והשלישי, לכתחילה לא תהיה לא שום קושיא בעת לימוד הסוגיא, אלא הכל יתפרש לו על נכונה. כך יש כמה אופנים ומדרגות של קבלת השפע, אבל סוף כל סוף מי שרוצה להצליח בתורה יודע שהוא צריך לגשת אל באר התורה ולשאוב ממנה מים חיים ואז יסייע לו הקב"ה להבין ולהשכיל.

אף השמחה היא שפע שהאדם צריך לקבלו מן השמים. וכדי שיוכל האדם לקבלו מן השמים, הוא

המשך מעמוד ג' - השמחה המושלמת: שמחה על ידי גתינה!

לשכינה ומקבל שפע מהקב"ה!

וכבר דיבר כעין זה **הסבא מקלם** צ"ל, וכה אמר:
חז"ל אמרו שהנותן מריוויח הרבה יותר מהמקבל,
ומשלו משל באמרו: "יותר משהעגל רוצה לינוק,
הפרה רוצה להניק", וכן אמרו: "יותר משבעל הבית
עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית", וטעם
הדבר, כי בעוד המקבל קיבל דבר גשמי, **המשפיע**
קיבל דבר רוחני. הוא התקרב אל הקב"ה בהדמותו
לו, וכיון שכן, הקב"ה משמחו. המציאות הטבעית
היא שכאשר האדם נעשה 'משפיע' לאחרים, באותו
זמן הוא נעשה 'מקבל' מהקב"ה. האדם מבקש לקבל
את צרכיו מהקב"ה. נותנת לו התורה עצה שיתאים
את מצבו להיות ראוי לקבלה, ואין יעשה זאת? על-
ידי שירכך את לבו ויעשה את מה שהקב"ה מצווה
לעשות. היינו להשפיע לאחרים!

אומרת לו התורה: 'אם חפץ אתה בשלימות ושמחת הנפש, הדרך היחידה היא שתחשוב על אחרים, לא על בנך ובתך!'

אמנם כן, בוודאי יש דברים טכניים שצריך לסדר בבית, אך השאלה היא: היכן לבז? למי הוא דואג? כשהאדם מהפך את לבו לדאוג לאחרים, הוא עסוק בהשפעה במקום בקבלה. אפשר לעשותו על-ידי אמירת מילים טובות לאחרים, אפשר לעשותו על-ידי התרמת אחרים, אפשר לעשות על-ידי נתינת כסף משלך, וכן הלאה. העיקר הוא שלבך יהיה עסוק בנתינה והשפעה. הקב"ה מבטיח לך שאם תעשה כן, תיכף וימדי תתמלא שמחה. זוהי התוצאה הטבעית. כי כשאתה נותן, אתה מתחבר אליו יתברך, וכיון שאתה מתחבר אליו, אתה זוכה לשני אופני השמחה. אתה גם מקבל מהקב"ה וגם משפיע לאחרים. נפשו של אדם כזה משתלמת פעמיים. פעם אחת מפני שהוא נותן לאחרים, ופעם שניה מפני שהוא נעשה מרכבה

למסקנא שהסיבה היא משום שאינם לומדים באופן של משפיע ומקבל, אלא שניהם מחדשים ביחד ודוֹשְׁנִים מפלפלים ביחד, ובאין משפיע ומקבל, אינם יכולים להגיע לידי שלימות ושמחת הנפש, והרי הם כשני אנשים נפרדים היושבים ולומדים זה מול זה, וכך הגיעו למסקנא להתחיל ללמוד באופן של משפיע ומקבל. הגם שהיו ענקי רוח שהאירו את העולם בתורתם וקדושתם, ידעו שכדי לבוא לידי שלימות ושמחת הנפש, עליהם ללמוד באופן של משפיע ומקבל דווקא!

א"ז שמחה בל"י נתינה

ולענייננו, האדם מגיע ליו"ט, הוא אינו אדם שטובל בכסף, ועוד יש לו חתן עם משפחה ברוכת ילדים ומנסה לעזור לו, ועוד יש לו הרבה דברים שהוא צריך ליתן בקרב משפחתו - 'אתה ובנך ובתך ועובדך ואמתך', וכעת הוא מרגיש שאם יהיה בביתו בשר ויין בשפע, תהיה השמחה שרויה במעונו.

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 609

המאור שבת אורה

סוכות וזאת הברכה

אזהרה המורה: העלון מיועד אך
ורק לרציניים שיודעים את
השיבות התפילה, ובשעת התפילה
לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.
לעילוי נשמת ר' דב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

בספר 'בניא צלמוות' מתאר מחבר הספר: בימי חג הסוכות הגיעה לאוזני שמועה שישנה סוכה במחנה (אושיוץ), באחד המגרשים שבין הצריפים היתה ערימה של דרגשים שלא היו בשימוש, מישו השתמש במבנה של הדרגש ללא הקרשים שהיו מונחים בתחתית כל קומה, ושימשו אותנו כמיטות, לדרגות הסוכה, וכסך הניח כמה חתיכות עץ משברי הדרגשים בקומה העליונה של הדרגש. זכור לי שהסתפקתי לגבי כשרותה של הסוכה מכיון שאי אפשר היה לישון בה, וזכרתי את ההלכה שסוכה כזו גם לאכילה איננה כשרה, ביום האחרון של החג נכנסתי לסוכה ואמרתי את ה"יהי רצון" שנוהגים לומר כשנפרדים מהסוכה, ותפילה מיוחדת היתה בפי, שלשנה הבאה נזכה לשבת בבני חורין בסוכה כשרה.

באחת משנות חייו האחרונות, נרכשה עבור רבי משולם דוד סאלאוויצקי זצ"ל ראש ישיבת בריסק, דירה ברחוב עלי הכהן בירושלים, בסמיכות לישיבתו הקדושה, אולם הוא סירב לעבור אליה ועמד על רצונו להשאיר להתנודר בדירתו הישנה ברחוב עמוס, באמרו: "בדירה כאן הורה לי אבא זצ"ל היכן להדליק נרות תנוכה, ואילו בדירה ברחוב עלי הכהן אין לי ממנו מסורת היכן להדליק..." נרק כאשר תשו כוחותי והחלש למאד, עבר לדירה זו. בנותן ענין לספר עוד, כי טרם רכישת הדירה ברחוב עמוס בתקופת נישואי של רבי דוד, עמדה על הפרק אפשרות של דירה אחרת שהתאימה מכל הבחינות, אולם נדרש היה לברר פרט הלכתי כלשהו על אחד החדרים בה, היכן, או אם בכלל, יש להניח את המזוזה בפתחו. כששח זאת רבי משולם דוד לאביו הרב מברסק, זצ"ל וביקש את הכרעתו בדבר, אמר לו אביו זצ"ל את הדברים הבאים: "בעוד שאצל העולם הסיבות שבשלחן נקראת 'דירה טובה', הן גודל החדרים, הקומה, גודל המטבח וכיוצא בזה, הרי שבעינינו ישנם שלושה דברים שהם הקובעים את טיב הדירה וערכה - הראשון, בית שאין בו שאלה היכן להניח את נרות החנוכה לצאת ידי חובת פרסומי ניסא; השני, אם יש בה סוכה או גישה נוחה למקום שבנתינת לבנותה; והשלישי, אם אין בה שאלות וספיקות בהלכות מזוזה. בהעדר שלושת התנאים הללו, אויזין נחשבת לדירה טובה!"...

(אחרון לדורידעה)

רבי ליפא זילברמן זצ"ל, המנהל הרוחני הנערץ של תלמוד תורה קמניץ, היה נוהג לספר בחום על דמותו המופלאה של רבי ישראל שלום לוריא ז"ל, אחד מדרמיות ירושלים. רבי לוריא, אשר זכה להשיא את בנותיו לתלמידי חכמים וגדולי תורה, היה ידוע במנהג ייחודי ומלא משמעות בסוכות. בכל שנה, כשבנה את סוכתו, נהג רבי לוריא לקשט אותה בשטרות כסף שהפכו חסרי ערך בעקבות שינויי השלטון. הסיפור שמאחורי שטרות אלו נגע ללבבות רבים: כאשר הקומוניסטים עלו לשלטון ברוסיה, הם פסלו את המטבעות שהיו בשימוש עד אז. עשירים גדולים, שרכושם היה עצום, מצאו את עצמם בין לילה חסרי כל, כשכל עושרם הפך לאבק פורה, חסר ערך. רבי לוריא הבין את המסר העמוק שבאירוע זה. הוא החליט להשתמש בשטרות הכסף הללו כקישוטים לסוכתו, כדי להמחיש לכל רואי הסוכה את האמת הנצחית: רכוש העולם הזה הוא הבל הבלים. השטרות, שבעבר היו סמל לעושר וכוח, הפכו בסוכתו לסמל לצניעות ולהבנה העמוקה שהעיקר הוא הרוחניות ולא החומריות. הקישוטים המיוחדים הללו לא רק עיטרו את סוכתו מבחוץ, אלא גם קישטו את נשמותיהם של כל בני הבית והאורחים. הם החדירו בלב הילדים ובכל המבקרים את האמת הצרופה והנצחית - שהערך האמיתי בחיים אינו נמדד בכסף או רכוש, אלא במידות טובות, בלימוד תורה ובמעשים טובים. כך, בכל חג סוכות, הפכה סוכתו של רבי לוריא לזיכרון חי לארעי ולחולף שבועולם הזה, ולקריאה להתחבר לנצחי ולמשמעותי באמת. הסיפור הזה, שסופר בהתרגשות על ידי רבי ליפא זילברמן, ממשיך להדהד בלבבות ולהזכיר לנו את מה שבאמת חשוב בחיים. (חכמת החינוך)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

סוכות

בספת תשבו שבועת ימים ביאר רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל משיגה ישיבת פוניבז' (מכתב מאליוהו): חג הסוכות הוא זמן אסיפת התבואה, כמו שאומרת התורה (דברים טו. יג). "חג הסוכות תעשה לך... באספקך", מטבע הדברים אדם שמח מאד באסיפת גורנו, שכן כאשר השפע מצוי סבור הוא שהוא בטוח לפרנסת כל ימות השנה וממילא הוא נתון בסכנה של גאווה. לכן הקדימה התורה רפואה למכה והורתה לנו "בסוכות תשב" ללמד את האדם ולהזכיר לו שאין לו שום בטחון בגשמיות רק בקרבת השי"ת, אין הגג מחסה רק סוכת שלומו יתברך היא המחסה האמיתית וכל היתר הוא רק ציווי השי"ת להשתדלות. ובמקום לשמוח בתבואה מורה לנו התורה (שם יד) "ושמחת בחגך", היינו שמחה רוחנית, שכן שמחה רוחנית היא בהרגשת השובע הרוחני ובביטול השאיפות הגשמיות החולפות. (להתד עליון)

כותב רבי יעקב ניימן זצ"ל: כבוד מורי ורבי, רבי משה רונשטיין זצ"ל, משיגה ישיבת לומז'ה היה אומר: רגילים לומר טעם למה קוראים בסוכות "קוהלת" מפני שהיא זמן שמחתנו ומפחדים שלא ישמחו יותר מראי לכן קוראים קוהלת כדי להזהיל את העולם הזה וממילא ימנעו בשמחה, והוא אמר בדיוק להיפך מפני שמצוה להיות שמח מאד וכל זמן שאדם קשור להבלי עולם הזה אי אפשר להיות שמח כראוי כי תמיד הוא מקנא בחבירו והתאוה והכבוד אוכלות את לב האדם ומפילות עליו עצבות, לכן קוראים את קהלת ומתבוננים איך שכל העולם הזה הם הבל הבלים ולא כראי לרדוף אחריהם, אז הוא יכול לקיים בשלימות המצוה של "ושמחת". שמחה אמיתית. (דרכי מוסר)

וזאת הברכה

ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש. מכאן אתה למד היאך באנו לכלל מצב זה, שמצד אחד באים נוכרים ומתגירים ונכנסים תחת כנפי השכינה, ומצד שני קורה שאחידים מבני ישראל נושרים וממירים דתם ר"ל. שכן מכאן דרשו חז"ל שבועת מתן תורה חזר הקב"ה על כל אומה ולשון וביקש לתת להם את התורה ולא קיבלו. ומכיון שהיו אז בתוכם יחידים שכן רצו לקבלה, אך משום שנתיראו מאנשי אומתם שתקו, וסעסוכו להיפך וראי נמצאו מבני ישראל איזה יחידים שמיאנו לקבל התורה, אלא שמבושה או מיראה נעטרפו אף הם לאמירת "נעשה ונשמע", לפיכך עד היום הזה מוצאים אנו יחידים מן הגויים המבקשים להתייחד, ובדורדים מישראל המבקשים להשתמד ר"ל. (בשם ובי עקיבא איגד זצ"ל) (פנינים משולחן נבחר)

בראשית

בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ: וזהו ההקדמה והיסוד לכל ציוויי התורה: הדרך שעל האדם לגשת למצוות התורה, היא: מתוך הבנה שהמושכלות הראשונות של האדם מחייבות שישנם חוקים ומשפטים על האדם היאך להתנהג. הידוע שכל היקום נברא ע"י בורא, ואילו שייך הכל, הרי השכל הישר מחייב להבין שיש לו לבורא איזה דרישות מאותם המסתובבים בתוך העולם שלו, ובדואי לא יתכן שיתן רשות לכל אחד לעשות בזה כבתוך שלו, לנתן ולהרוס את יופי הדר עולמו מבלי דין ומשפט. כל המצוות אשר ציונו עליהם בתורתו הקדושה, הם הנם הדרישות אשר "בעל העולם" דורש ממי שמתהלך בעולמו, ומשתמש בו, ורק מי שמקיים דרישות הללו, לו ניתנה רשות השתמשות. והוא מה שאמר הקב"ה לאדם הראשון "והן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי". ואמנם רק מי שברא את העולם, הוא לבדו יודע מה הם הדברים אשר מקיימים את העולם בהדר תפארתו, ומה הם הדברים אשר הם מקלקלים ומשחיתים את העולם, ואת זאת זכינו שיגלה לנו על ידי תורתו הקדושה. וזהו "הקדמת התורה" לכל הבא בשעריה.

(טללי אורות ימין הרב שך זצ"ל)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

סיפר רבי גדליה אייזנר זצ"ל על בן גילוי, ר' וולף שמו, בנו של ר' נתן, ידיד כהלכה. היה מאלה שלא היה להם כלום ולא היו צריכים כלום מאלה שכל חיותם מעבודת הש"ת בשמחה. ביום מן הימים סיפר לנו בני החבורה וולף ושח ברעית-ברוחה כי הורחב לו, עבר מדידתו הקטנה אל דירה גדולה ורחבת ידיים - בעלת אור בהיר ואויר צח - ובה מקום למכביר, לא רק לבני המשפחה כי אם גם להתאספות כל בני החבורה שמוח כולם לשמוע כי יצא מרוחק להרחבה. אלא שהכל תמחו: הרי אין בידו של וולף פרוטה לפורטה, שמא עלתה בחכתו ירושה או גורל בסכום גדול? דק חסרון אחד יש בדירה זו, המשך וולף לספר: "אין בה היכן לתלות את המנורה..." עתה הבינו את ההלצה המרה: אחר שלא היה ביד וולף לשלם את דמי השכירות, הוציא בעלי-הבית מדידתו את וולף ואת כל אשר לו אל...רחוב, פשוט כמשמעו, והיא-היא אותה דירה 'גדולה מוארת ומאווררת', אשר חסרון אחד בה: אין בה תקרה... (במחצית ר' גדל)

"ענין של טעם"

רבי נתן גשטטר זצ"ל בספרו "להורות נתן" (מועדים) כתב, ומה שהאושפזין באים דוקא בחג הסוכות ולא בפסח שהוא גם כן שבועה ימים ובודאי שטעם פנימי יש בו, אך יש לומר גם בפשטות, כי לא יתכן לקבל פני אורחים חשובים עילאיים כאלו אלא במדור הראוי לפי כבודם. והנה בכל ימות השנה מי יאמר כי זכיתי לבי אשר ביתו יהיה ראוי לקבל אותם אושפזין אבל בסוכה שהיא חפצא של מצוה וקדושה יש בה, במדור זה נאה לקבל את פניהם, כי אף הפשוט שבישראל העושה סוכה הרי זו נתקדשה למצוותה בתכלית.

"מפי כתבם"

הגני רגיל לספר מעשה שראיתי בעיני. נודמן לי להתפלל בבית הכנסת מסוים ביום הכיפורים והנה רואה אני מזווית עיני את אחד המתפללים כורע ב"זהכנהים והעם" על עיתון, ומתחיל לקרוא את החדשות הכתובות שם...! אם הייתי שואל אותו לפרש מעשיו, הוא היה אומר שאין כל רע בעיתון זה: הן מדובר בעיתון מכובד! ובאמת הכל טוב ויפה, אולם ודאי שאין זה הזמן המתאים לקריאת עיתון! אינני יודע אם תסכימו אתי, אך לעניות דעתי, הכנסת עיתון לתוך הסוכה הוא מעשה גרוע הרבה יותר! הן ראש השנה ויום כיפור מרוממים אותנו למדרגה עצומה. סוכות הוא "זמן שמחתנו" - זמן של חביבות, ממש חביקה של הקב"ה! סביבנו יושבים אברהם יצחק ויעקב, יוסף, משה רבינו, אהרן הכהן ודוד המלך! לתוך מציאות מופלאה כזו להכניס עיתון? עליו לדעת שחג הסוכות הנו בגדר 'משקפת' - זמן המשקף את מצבו של האדם במשך כל השנה. כאשר יהודי מכיר בעובדה שהבית שלו והשולחן שלו, לא רק בסוכות אלא במשך השנה כולה, הוא בבחינת 'סוכה' - "זה השולחן אשר לפני ה'" (יחזקאל מא, כב), זוהי שמחה אמיתית. אבל שמחה סתמית הנה חסרת כל ערך! אם יהודי נמצא במחיצה אחת עם האבות הקדושים במשך שבוע ימים ולא נותר לו מכך מאומה - לאחר מכן הוא חוזר אל כל ההבלים, על כך אמר החכם מכל אדם "ולשמחה מה זו עושה" - מה התועלת בשמחה מעין זו? (רבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן שיכולים לעלות לתורה שלושה כוהנים בזה אחד זה?

תשובה: בשמחת תורה: אחד לחתן תורה. ואחד לחתן בראשית ואחד למפטיר, כיון שכל אחד עולה בספר תורה אחד.

(ספר החידושים)

למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשפיל: רבי יצחק אלחנן גיברלטר ז"ל, ששהה בגטו קובנא, מתאר בספרו על מסירות נפש לקיום מצוות נדירות באוה מצבים או זמנים מותר להסתכן ואכזיל: "הגיע הלילה הראשון של חג הסוכות העוצר הצבאי בלילה עמד בתוקפו, אסור היה לצאת לרחוב ואפילו לא לחצר, שהינו עדיין בתוך המטבח הצר של שכנתנו היקרה. לאחר שהתפללנו, שאל אבא את שכנתנו, שבטוב ליבה אפשרה לנו לשהות מספר ימים בביתה, שמא ידוע לה על סוכה מוסתרת בחצר. השכנה נבהלה ושאלה את אבא "כיצד עולה על דעתך לצאת בלילה לחצר? זהו זמן של עוצר, זו הרי סכנת נפשות, ולגרמנים יהיה עונש גדול לרצוח יהודי בעיצומו של החג". אולם אבא לא שעה לדבריה, והתחנן לפניו שתאמר לו את מיקומה של הסוכה, הוא אמר לה כי הוא מוכן לסכן את חייו כדי לקיים מצוה זו של אכילת כזית פת בלילה הראשון של סוכות... בקיום מצוות בגטו, כך אמר אבא, יש למסור את הנפש, ורק כן נוכל אולי לזכות לרחמי שמים. השכנה ראתה את רצונו העז של אבא לאכול בסוכה וכיבדה אותו, היא אמרה לאבא כי היא רואה בבקשה זו איבוד עצמו לדעת, אולם בכל זאת היא תמלה את משאלתו ותראה לו את מקום הסוכה. השכנה חזרה ואמרה כי היא מסירה מעליה כל אחריות, מכיון שהיא הוזהרה והתרתה בנו קודם, לאחר כל ההתראות והאזהרות שמענו מפיה את מיקומה של הסוכה, יש להיכנס לחצר, ולעבור שלושה בתים, אחרי הבתים בצד שמאל, יש מחסן שהסירו ממנו את גג הרעפים ובמקומו הניחו סכך, השכנה הוסיפה ואמרה שהיא מפחדת לצאת מן הבית כדי להראות לנו את מקום הסוכה, ועל כן היא מסתפקת רק בהסבר, כמו כן היא הודיעה לנו שאין במקום כסאות ונאלץ לאכול בעמידה אי לשבת על האדמה. אנו הילדים, נשאנו כלי מלא מים, נטלה לנשילת ידיים, מגבת ואת שתי ככרות הלחם שהשיג אחי רפאל, וכך יצאנו בחושך מהבית. בחוץ שררה דממה נפש חיה לא נראתה, כל עץ או עמוד נדמו לנו כחייל גרמני, וקול נענוע העלים ושל הענפים על ידי הרוח נשמעו לנו כצעדיהם של חיילים גרמניים, לבבותינו הלמו בחזקה מפחד מוות. הלכנו בזה אחד זה כשורה במרחק מספר מטרים זה מזה כדי שאם הגרמנים יתפסו חס ושלום אחד מאיתנו יוכלו האחרים להימלט עד שלבסוף מצאנו את מקום הסוכה. חשכה עבותה שררה במקום, נר לא היה ואף כסאות לא היו. התעוררה לנו שאלה הלכתית כיצד לאכול את כזית, ה"אם בעמידה או שמא בישיבה על הארץ. שיש בה מדרכי אבלות ואין זה כבוד יום טוב, אבא הציע שנשען איש על גב אחיו או נסמך עצמנו לדופן בסוכה וכך נאכל נטלנו ידינו מחוץ לסוכה במים שהבאנו עמנו, ואבא קידש על שתי ככרות הלחם שהביא רפאל, המתקוות שנמסכה בקולו של אבא וברכת הודאה על נס שברך מהרהרים באוזני עד היום. ברכת השהחיינו היתה ברכת הודאה על נס תחיית המתים שנעשה עמנו. כזית הלחם שאכלנו נמס בפנינו וערב לחיכנו כצפיחית בדבש. לאחר יומיים אכלנו לראשונה פרוסת לחם של מצות אכילה בסוכה, טעם זה נשאר עמדי לב החיים טעם של מסירות נפש לקיום מצוות. עם סיום הסעודה הקצרה והדלה ברכנו ברכת המזון, יצאנו מהסוכה בשקט ובדממה, וסגרנו את הדלת אחרינו. חזרנו הביתה בחדר אך מלאי אושר בקיום מצות ישיבה בסוכה, במצב הקשה שבו היינו. השכנה היקרה שאל ביתה שבנו, צפתה לנו עד שובנו, וכשהגענו בשלום נדמינו בעיניה כאילו נעשה עמנו נס של תחית המתים. בגטו ובמחנות העבודה נוצר מצב חדש של קיום מצוות במסירות נפש, זה היה האופן של קיום המצוות במחנות, מסירות נפש היכן שרק אפשר... כאשר חיינו היו תלויים לנו מנגד, וכל רגע ורגע ראינו ניסים גלויים, היינו צריכים לקיים את המצוות שלא כדרך הטבע, כדי לזכות לרחמי שמים.

מפתחמי אור יתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

האדם גר עם עצמו במשך שבעים שנה ואיננו מכיר את עצמו.. (רבי ישראל סלנט)
סימן של גדבה הניתנת ברצון ומכל הלב, שהנותן בא מעצמו ומשכים ונותן. (כלי יקר)
ירא שמים חושש על כל פעולה שמא היא אסורה, ואילו אחרים חושבים אולי היא מותרת.. (הסבא מנובהרדוק)

זמני כניסת החג

נתניה

הדלקת נרות: 17: 57

צאת החג: 18: 56

ר"ת: 19: 30

"אור שרה"

ע"ש האישה הכשרה שרה בת לולוה ז"ל

עלון מס' 1062

חג סוכות - "מעלת השלום"

מריבה בתוך ביתו כל אותה שנה... וכן כתב החיד"א (בספרו "דבש לפי") בשם רבי שמעון מאוסטרלי זצ"ל רמז נפלא בתבית "סוכה". סוכה – בגימטריא 91. שם אדנות = 65, ושם הויה = 26, ביחד סך הכל – 91. והנה, אם נכפיל את האותיות של שם הויה בשם אדנות לפי סדר אות כפול אות, כלומר י' א', ה' א' ד', ו' א' נ', ה' א' י', סך הכל הגימטריא = 380. תיבת "שלום" עם הכולל = 380.

והנה מרן החיד"א בספרו "צפורן שמיר" הוסיף וכתב בעניין השלום כך: יטריח במחשבה ודיבור ומעשה לעשות שלום בין איש ובין אחיו, בין איש לאשתו, בפה רך מחמאה, ומתוק מדבש, וירבה השלום. וכאשר האדם זוכה לחיות בשלום עם כולם, אין רשות למקטרגים לקטרג עליו, כי המקטרג הוא גורם לתגר, והסניגור שונא תגר, וכשם שהאדם שונא תגר, כך למעלה אין למקטרג רשות לקטרג ולעשות תגר, וכיוון שאין עליו קטגורים למעלה ממילא כל הברכות מתקיימות עליו. הסיפור הבא שלפנינו ימחיש לנו דברים אלו היטב. משפחה מבית שמש המתגוררת בקומת קרקע בתנאי מחסור ובצפיפות התבקשה על ידי שני דיירים מעליה לחתום על הסכמה לבנייה. לכל אחד מהם עשרה ילדים בלי עין הרע והצורך להרחיב היה ברור. האב, אברך צנוע לא מכניס ראשו כלל לעניין והאישה מסתפקת במועט ושמחה בחלקה הדל לא חלמה לאור מצבה הכלכלי, על הצטרפות לבניה המשותפת. מאידך, לא היה לה ספק שהיא חותמת לכולם בלי תנאים מוקדמים. שיבנו כמה שירצו ועל חשבון מה שלא יהיה, בכל מחיר שתשלם. המחיר היה כבד, שכן ההרחבה מעליה הייתה משמעותית. היא כללה תוספת חדר ענק בגודל של 2.5 מטר, שאמור היה להבנות מעל כל החלונות שלה ולהסתיר את האור לחלוטין. אבל היא לא היססה. לאורך הבניה סבלה בדממה את הרעש והלכלוך, שמשם חדרו לביתה. גם אחרי שהבינה כי הנזק הוא בלתי הפיך, בשל החדרים החשוכים תדיר המחייבים שימוש בחשמל גם בשעות היום, לא התחרטה. כל מי שביקר בדירה התפלא: מאוד חשוך פה, איך הסכמתם לכך? אבל היא עדיין שמחה בשמחתם. מבחינתה, לא הייתה בכלל אפשרות אחרת, שנתיים אחרי הבניה קיבלו בני הזוג את שכרם בהשגחה גלויה ומיוחדת. ידיד של הבעל סיפר להם על נדיב גדול המחפש לתרום לטובת הרחבת דירה למשפחה נזקקת לכך באמת. היה לו רק תנאי מקדים: לבקר בדירה לפני התחלת השיפוץ, כדי להיות בטוח שהתוספת נעשית מתוך צורך אמיתי חיוני ולא למען מותרות. בני הזוג, שחיו בעליבות נוראה, הסכימו. אם לא למענם, למען ילדיהם הנאנקים מהדוחק הרב. הנדיב הגיע והתקשה להאמין למראה עיניו. 'ככה אתם חיים? מהי העלטה הזו באמצע היום?' שאל בזעזוע עמוק. כששמע על הוויתור המופלא, התחייב בו במקום להגדיל על חשבוננו את כל השטח שנבנה תחת השכנים וביקש מהם רק כי יזמינו אותו בתום השיפוץ לחזות במו עיניו בתוצאה. כאשר תמה המלאכה והבית האיר (תרתי משמע) ברווח ובהצלחה שלא ידעו כמותם, הגיע הנדיב לסיבוב בדירה וגם עיניו אורו. עד שגילה באחד החדרים שורת מזרונים על הריצפה והתקשה להאמין שארבעה ילדים ישנים כך דרך קבע, מחוסר אמצעים לרכוש מיטות לחדר החדש. המתנה שלו לסיום היתם מיטות חדשות לילדים ולא היה קץ לאושר שהביא עליהם. בני הזוג הרגישו במוחש שקיבלו שכר על פועלם כפל כפליים, והרבה יותר מכך. בזכות הוויתור העצום שלהם למען השלום בנו גם את עתידם וזכו לראות את הנחת שגרמו לאביהם שבשמים.

והנה בספר "חינוך" (רמ"ג) כתב בעניין השלום כך: "המתנהג עם חברו דרך אהבה ושלום ורעות, ושמח בטובו,

על הפסוק "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" אמרו רבותינו (סוכה כז:): מלמד שכל ישראל ראויים לשבת בסוכה אחת. ויש לפרש שכל ישראל ראויים לשבת בבית אחת בסוכה אחת ששיעורה שבעה על שבעה טפחים והיא על דרך "מעט המחזיק את המרובה", כך גם בבית המקדש היו עומדים צפופים ומשתחוים ורוחים. וכל זה הוא על ידי ששרויים באחדות, אהבה ואחוה. והנה אמרו רבותינו שסוכה היא כנגד ענני הכבוד שליו את ישראל במדבר וענני הכבוד באו בזכות אהרון שהייתה מידתו "אוהב שלום ורודף שלום". וכתב על כך רבי יהודה לוקץ זצ"ל בסיפרו "דגל יהודה": שמכאן מובן מה שאמרו רבותינו שלענני הכבוד היה כוח כזה, שכל החיצים והבליסטראות שהשונאים זרקו עליהם, ענני הכבוד קלטו אותם והגנו עליהם, וזה משום שעם ישראל חיו אחד עם השני בשלום ובאחוה, ואז בהכרח כשהשכינה שרתה ביניהם אין כל שונא יכול להגיע עליהם ולהזיקם. לומר לך, עד כמה חשובה האחדות והשלום בתוכנו, שהיא המפתח והערובה לשלומם של ישראל. והנה ישנה ראייה לזה, ממה שכתב רבי יחזקאל וולף זצ"ל בספרו "דרשות יחזקאל": כך נאמר בתורה (דברים פרק כ פסוקים ב-ד) "וְהָיָה כִּקְרִבְכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדָבַר אֶל הָעָם. וְאָמַר אֲלֵיהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֲתֶם קָרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵיכֶם, אֶל יָרֵךְ לְבָבְכֶם, אֶל תִּירָאוֹ וְאֶל תַּחְפֹּזוֹ וְאֶל תַּעֲרָצוֹ מִפְּנֵיהֶם, כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלֵךְ עִמָּכֶם לְהִילָחֵם לָכֶם עִם אוֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם". ואמרו על כך רבותינו (סוטה מב) "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל, אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, אין אתם נמסרים בידם של האויב". וצריך להבין, למה גדולה כל כך זכות מצוות קריאת שמע להצילם מידי אויב? וביאר, שהרי זה ידוע כי הצלחת עם ישראל במלחמה תלויה רק במה שישכון ה' בתוכם. וזה מפני, שיוצרנו הבורא יתברך הוא "אחד" באחדות גמורה אשר אין עוד כמוהו, אם כך גם ישראל צריכים שתמצא בהם כוח זה – "האחדות", ועל כן, כאשר ישראל קוראים את שמע ואומרים "ה' אלוהינו ה' אחד", צריכים להתחרט מאוד על אשר התפרדו אחד מחברו ואינם מאוחדים יחד, ולקבל על עצמם שמהיום והלאה ישפרו את מעשיהם ויפסיקו את הקנאה והשנאה ביניהם, ואדרבא, יתאחדו כל אחד מישראל בלב ובנפש באחדות גמורה, עד אשר יתוקן המעוות מלפנים והשכינה תשכון בישראל ועל ידי כך אין ישראל נמסרים ביד השונאים. וזה בעצם מה שבאה ללמדנו מצוות הסוכה המסמלת את ליכוד ואיחוד כל העם, שיש לחיות באחדות ובשלום בלי הבדל בין סוגי העם כמו שבסוכה אין הבדל בין סוכתך לסוכת חברך. מסופר על אחד הרבנים שנושא האחדות בער מאוד בעצמותיו ותמיד הוגיע מוחו כיצד להאהיב את השכנים זה על זה ולהרבות אחווה ביניהם. ואז צץ במוחו רעיון. בהזדמנות הראשונה שפגש בשכנים הציע להם לארגן שיעור קבוע בצהריים בנושאי הלכה, למען יתאחדו כולם סביבו. כך נוצרה אהבה וקירבה ביניהם עם חיזוק בכל התחומים. במקביל, ובלי שידע על כך, הכין מדבקה עם תואר "הרב" והדביק אותה על תיבת הדואר של שכנו המבוגר ממנו לפני שמו שהופיע עליה, כדי לכבדו. והשכן, שלא חלם מי עמד מאחורי המעשה, התרגש מאוד והתהלך שמח ומאושר כל כך. המדבקה אגב עדיין קיימת שם כבר עשרים שנה וכל הצדדים מרגישים נפלא עם נוכחותה הכובשת.

וכבר כתב בעניין זה ה"כף החיים" (סי' תרכ"ה סק"י) בשם "יפה ללב" (ח"ה אות ג): כל הזהיר במצוות סוכה (המסמלת שלום ואחדות) לעשותה כתיקונה, מובטח לו שלא תהיה

עליו הכתוב אומר (ישעיה פרק מט פסוק ג): ישראל אשר בדך אתפאר". למרבית הפלא, יש המתנהגים בשלום ובשלווה עם חבריהם, ואיש ממכריהם לא יעלה על דעתו, כי בתוך ביתם הפרטי הריהם אנשי ריב ומדון, קצרי רוח וקטני דעת. כלפי חוץ פגינו מזג נוח, לבביות ונועם הליכות. אך יבואו לביתם תתהפך הקערה על פיה. "המאיר פנים לרחוקים, עדיין לא נבדק במידת השלום. אפשר רודף כבוד הוא, שמבקש לו תפארת מן האדם, אפשר יצר המחלוקת מנהגו, אלא מתוך שעסקיו עם הרחוקים מועטים, יעול הוא להבליג על החמה שעצורה בליבו, שלא תפרוץ לחוץ, ומראה להם פנים שוחקות כדי שיכבדוהו. אמנם כאשר הוא בא לביתו – מיד הוא שופך שם את כל חמתו. אימתי נבדק האדם במידה זו של שלום? בביתו הוא נבדק. אם יכול אדם להבליג על כעסו, בשבתו בין קרוביו, הרי רצון השלום שופטו. היוצא מזה שיש תמיד לרחם על חברים, שכנים, ידידים וקרובים, יש לחיות האחדות ובאחוזה כאיש אחד בלב אחד לעשות את רצון אבינו שבשמים, אין לעורר מחלוקת וריב בתוך כלל ישראל, וכמו שפירשו בספרי חסידות את המאמר (ויקרא פרק כג פסוק לו ברש"י): "קשה עלי פרידתכם", פירוד הלבבות והפגנות השוררת בקרבכם היא קשה על ה' יתברך כביכול ואינה נושאת חן בעיניו. ואמר רבי אריה לוינ' זצ"ל: למה נקרא שמה "מפלגה"? משום שהיא מפלגת את עם ישראל וחוצה אותו לחלקים רבים, כל אחד טוען ואומר "כולה שלי", ואף אחד אינו מוכן להסתפק בחציה בלבד. האחדות והרעיונות כוחם יפה להוות מחסום בפני הפורענות שמידת הדין מעוניינת לשלח בהם. וכאשר יש שלום למטה, עושה הקדוש ברוך הוא שלום במרומו למעלה ומשקיט את השטן המקטרג. לצערנו ולדאבוננו אנו חיים בזמנים שיש בהם הרבה שנאה ותחרות בין איש לרעהו. יש מחלה נוראה שמשתוללת הנקראת "חוסר פירגון". הקנאה אוכלת כל חלקה טובה והיא השרש לחוסר הפירגון ופוגעת באחדות. ואז מתחילות כל הבעיות והצרות. חוסר אחדות בין איש לאשתו, חוסר אחדות בין הורים לילדיהם, בין השכנים בבניין ובין החברים בעבודה פירוד הלבבות הולך ומתעצם מיום ליום. כאשר יש פירוד בינינו לבין עצמנו – נוצר גם פירוד בינינו לבין הקדוש ברוך הוא! משום שכפי שהבאנו בפתח הדברים בשם רבותינו, זוהי בקשתו המינימלית של הקדוש ברוך הוא מאיתנו: "בניי! מה אני מבקש מכם? שתהיו אוהבים זה את זה ותהיו מכבדים זה את זה". וכשאין אנו ממלאים את הבקשה המינימלית הזאת – אין פלא שנוצר פירוד בינינו לבין הקדוש ברוך הוא. לעיתים מזומנות אנשים שוכחים ולא לוקחים את העולם הזה בפרופורציות הנכונות. "ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואל בגבורות שמונים שנה". שיהיה לכולנו רק בריאות ונחת, אבל גם אם יחיה אדם מאה ועשרים שנה – בסופו של דבר הזמן יעבור והחיים מסתיימים. למה לבזבז את כל האנרגיות על מחלוקות? למה לבזבז את כל הכוחות על מריבות? אם נחיה באחדות – כולם ירוויחו, לכולם יהיה טוב! הטוב האמיתי אינו דווקא בכיס, הוא בנפש, וכאשר טוב בנפש – טוב גם בכיס, טוב בבית, טוב בכל מקום. הסיפור הבא שלפנינו ימחיש לנו דברים אלו היטב. **הסיפור הבא מתרחש במודיעין עילית, בבניין מגורים שקט בדרך כלל. בדרך כלל אמרנו, כי כשאחד השכנים בהיקף להרחיב את הדירה, הפך השקט לסערה מחרישת אוזניים, וכל השכנים בבניין נסחפו למחלוקת אדירה ומאיימת... יום ועוד יום חולף, וכל הנסיגות להרגיע את הרוחות הפכו לרוחות שמלהיטות עוד יותר את התבערה הגדולה. שכנים שבימים כתיקונם חיו בשלום ובאהבה, הפכו לשנואי נפש אלו ואלו. יודעי דבר כבר דיברו על דין תורה עקוב מדם שיימשך מספר שנים ומחול ההשמצות יצא לדרך... לא הרחק משם התגורר רבי אליעזר טורק שליט"א, אשר שמע את דבר המעשה, והוא החליט לנסות להשכין שלום בין הניצים ולהשיב את האווירה הטובה בבניין לקדמותה. הוא ניגש לבית אחד השכנים, ומיד כשהחל לדבר על הנושא נענה בטריקת דלת קולנית, הם לא אבו לשמוע על הצעת פשרה כלשהי... אך הוא לא אמר נואש. השכנת השלום חשובה מדי מכדי לוותר עליה בגלל טריקת דלת חטופה והוא מיהר לפנות לבית השכן השני. גם כאן לא התקבל בזרועות פתוחות, תהומות של שנאה עמדו בין הצדדים, אך הוא ניסה בכל זאת**

להנמיך את גובה הלהבות, להמיס את חומות המחלוקת... ואז, כשהחל לדבר עם בעלת הבית, שהיתה כעוסה מאוד על עצם הרעיון לנסות לעסוק בהליכי שלום, שכן ברי לה שהשכנה מהקומה העליונה היא אישה רעה וחובבת בצע וחפצה להרחיב את הבית על חשבונה וכו' וכו' – נצנץ בו רעיון והוא פנה אליה ושאל: 'האם את זקוקה לישועה כלשהי? האם יש משהו שמעיב עלייך ואת זקוקה לפתורנו מאת השם יתברך?'. על אתר נענתה האישה ואמרה, כי בביתם בחור מבוגר שכבר שנים מוצעות לו הצעות שידוכים, אך כולן נופלות מסיבות שאינן ברורות. הצער והכאב אוכלים בה בכל פה, היא כבר לא יכולה לראות את בנה הולך ומתבגר ואין לאל ידה להושיע... הרב טורק נענה מיד ואמר: 'ראי נא, אינני יכול לתת הבטחות, אינני בדרגה הגבוהה והנעלית הזו. אך בטוחני שאם התורה מבטיחה למי שמוותר את המתנות הגדולות ביותר – כך יהיה גם במקרה שלכם. אין לי ספק כי כשהקדוש ברוך הוא יראה שאת מוותרת – מיד ייענה לבקשתך וימלא את ביתכם במצחלות ששון ושמחה, חסן וכלה, בקרוב מאוד!'. הרב סיים את דבריו באיחול חס והאישה החליטה להיענות לאתגר. קל זה לא היה, אבל היא החליטה להתגבר על כל המשקעים, לשים בצד את השנאה הישנה ולהתקשר לשכנתה ולהודיעה כי היא מוותרת... ואז, ממש כמו בסיפורים, כשבוע וחצי לאחר מכן צלצל הטלפון של הרב טורק. על הקו האם המאושרת, המזמינה אותו להשתתף בשמחת אירוסי בנה, בשמחה ובטוב לבב. 'היה שווה לוותר, היה שווה לוותר!' – שאגה המוחותנת הטריה בשמחה, 'נושענו בזכות הוויתור, בזכות הבריחה ממחלוקת!'. וסיפור מופלא זה, המטיב לבטא את עוצמת הברכה והשמחה הטמונה בווייתור, אין כמוהו כדי ללמדנו: לפעמים, כל מה שמעכב אותנו מרגעי שמחה, מישועה מופתית, מהאוויר הנכסף, היא מריבה מטופשת אחת, מחלוקת מיותרת אחת. כמה כדאי להנמיך את הלהבות, לכבות את הבעירה, לשוב לחיי שלום ושלווה. ככל שנרבה שלום ואחוזה, ככל שחיינו יהפכו למאושרים וטובים יותר – כך נזכה בשפע של ישועות, ברכת שמים מרוממת, עד בלי די! (הרב צבי נקר שליט"א). כן, כל עוד נמצאים עם ישראל באחדות, גם אם הם עוברים עבירות, הקדוש ברוך הוא אומר, כביכול, לא ראיתי, לא שמעתי, ומידת הדין אינה שולטת. אולם כאשר "תִּלְקֶם לְפָנַי", ואחד שונא בליבו את חברו, הרי ש"עֵתָה יִאָּשְׁמוּ" – הקדוש ברוך הוא יפרע על כל העבירות כולן, גם מאלו שעד עתה כביכול העלים עין מהן. פעם שאלו תלמידי המגיד ממזריטש זיע"א את רבי יחזקאל משינאוה זיע"א, מדוע הגלות הזאת, האחרונה, כל כך מתארכת? מדוע הקדוש ברוך הוא, שהוא אלופו של עולם, לא מביא כבר את הגאולה ומשיח מתעכב כל כך הרבה זמן? השיב להם הצדיק: "בבילי הסדר, כשאליהו הנביא יגיע, אשאל אותו". ביום טוב שני פנה הצדיק לשואלים ואמר להם: אליהו הנביא ביאר לי את "מה נשתנה" שאנחנו אומרים בהגדה, וכך פירש: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? במה השתנתה הגלות הזאת מכל הגלויות האחרות? מדוע בגלות זו הלילה ארוך כל כך? מדוע לא מגיעה סוף סוף הגאולה? אין זאת אלא משום ש"כולנו מסובין" – כולנו כמו הסובין, פסולת החיטה. אין בינינו אחדות, אנחנו לא דבקים אחד בשני, לחטיבה אחת, כמו שהסובין לא מתאחדים לאגודה אחת. הפירוד שבינינו – הוא שגורם להתארכות הגלות". כשאין אחדות בעם ישראל – אין גאולה! כשאין אחדות בין בני הזוג – אין ברכה בבית! ובפן החיובי: כשיש אחדות – יש ברכה. כל אחד ואחד מאיתנו צריך אם כן להשתדל להרבות באחדות. היכן שאתה יודע שאין אחדות – תגרום אתה לכך שתהיה אחדות! תוותר. תבליג. תעלים עין. תעביר. אחת הסגולות היותר בדוקות לזכות בדין ולזכות בברכה והצלחה וסייעתא דשמיא – היא להרבות באחדות. מסופר על יהודי נכבד, איש עסקים מוכר, אשר נקלע שלא בטובתו לסכסוך עסקי, שגרם לו הפסד ממון רב. יועציו ובני משפחתו הציעו לו לתבוע בדין תורה, אמרו לו כי הרי לבטח הצדק עמו, ולכן יזכה בדין ויקבל את כספו בחזרה. אלא שהאיש סירב, וטענתו בדין: הרי פשוט שאוותר ולא אתבע, וכי מה לא אעשה למען פרנסתי?! הביטו בו כולם נבוכים ותוהים, וכי איזה הגיון הוא זה!! הלא ההיפך – אם

יתבע יקבל את כספו, יזכה בפרנסתו. אם יוותר יפסיד, פרנסתו תיפגע! ומאידך, הוא טוען שלהצלחת פרנסתו עדיף לו לוותר, היכן ההגיון בדבריו?! חייך הלה והשיב: "הלא כתוב בשל"ה הקדוש, כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות. אם אכנס להלך של דיונים – הלא אין ספק שתפרוץ כאן מחלוקת, השלום יחטוף מכה אנושה... המחלוקת הזו תדחה ממני מאה עיסקאות מניבות, תרחיק מעלי מאה הזדמנויות להתפרנס ולהתעשר. ברור שלא כדאי הדבר, ברור שכדאי שבעתיים לוותר, לברוח מהמחלוקת, להבטיח מאה פרנסות שיבואו אלי בשמחה ובטוב לבב, מתוך שלום ואחוה!". דבריו אלו של האיש, שהביא המשפיע רבי אלימלך בידרמן שליט"א, מאירים את העיניים: פעמים נראה כי המחלוקת היא הכרח, צורך השעה כדי לשמור על הפרנסה, כדי להבטיח עתיד כלכלי חיובי. האמת הפוכה בתכלית: המחלוקת דוחה פרנסה, השלום הוא מגנט של עושר, צינור של פרנסה. הבה נשמור על השלום, נוותר בכל מחיר, נברח ממחלוקת כמו מאש – נפתח לעצמנו שערי פרנסה והצלחה בכל התחומים!

כללו של דבר, אהבת ישראל למטה מביאה לאהבת ישראל מלמעלה. כאשר שוררת בעם אהבה לכל יהודי אהבת חיים שלא על מנת לקבל פרס, נפתחים צנורות השפע, ומסתלקים כל אלו שמעוניינים להצר לעם ישראל. שום משטין אינו מסוגל לפתוח את פיו למעלה, כאשר אין שטן למטה בתוך העם בינו לחבירו. דבר זה מהווה תריס בפני הפורענות. אי לכך טוב לכל אחד לאהוב את ריעיו וידידיו אהבה בכל לב אהבה בכל נפש ובזה ייטיב לעצמו ולהם בזה ובבא.

הבה ונראה מהסיפור שלפנינו, המוביל אותנו לתובנה, כי הרדיפה אחר השלום היא המפתח רב העוצמה לצינורות השפע, היא הדרך הנכונה להרעף עלינו ועל העולם כולו טובה וברכה, היא הנוסחה המבטיחה חיי אושר וברכה, הם המפתח לחיים בריאים, עשירים, מאושרים...

כשהמתווך הציע לי את הדירה, הוא תיאר אותה כפסטורלית, בבניין מטופח עם נוף וכיוונים מצוינים, ובעיקר שכנים נוחים. הרבה זמן חיפשתי דירה באזור, אבל את הבניין הזה לא הכרתי עדיין. יחסית לשאר הבניינים, מספר הדיירים בו היה מועט, וגם זה היה יתרון משמעותי בשבילי. אחרי שאשתי ואני ראינו את הדירה, התרשמנו ממנה לטובה, ואפילו ניסיתי לדפוק אצל שכן או שניים. לצערי, אף אחד לא ענה לי. הבניין היה שקט ומטופח בדיוק כפי שאמר לי, הכל היה נראה מושלם. סגרנו עליה. חודש אחר כך זכינו להיכנס אליה. אני אדם חבורתי מאוד, והזרימה היא חלק מהותי ממני, לכן כבר ביום הראשון הסתובבתי בין השכנים עם חפיסות שוקולד ובובנוניות, מכבד את כולם. כמעט כולם פתחו בהסתייגות קלה, ופערו עיניים כשהצעתי להם להתכבד, לא באמת ייחסתי חשיבות למבע הפנים שלהם. מבחינתי זה היה טבעי, הרי אני חדש בבניין, לא? אבל אלו היו ימי חסד. מיד אחר כך הגיע המבול. אחד הילדים שלי הניח את האופניים בכניסה. אמנם, הבהרנו לילדים שוב ושוב שאופנים קושרים בחוץ, אבל הוא מיהר לקחת דבר מה מהבית, ובדיוק אז הגיע השכן, שמיד עלה לבית שלנו, נזעם. הוא הרצה בכעס רב על האופניים המושלכים כך, בצורה לא בטיחותית, ואז המשיך: אם אנחנו מתכוונים לעשות יד אחת עם משפחת לוי, הוא כבר ידע להבהיר מי כאן בעל הבית. לא באמת הבנתי אותו. אין ספק שהאופניים הזרוקים בכניסה לבניין הם בהחלט בעיה בטיחותית ותברואתית, וזה מצריך בהחלט שיחה והבהרה עם הבן. אך הקשר למשפחת לוי לא הובהר לי דיו. אין בבניין שום משפחה כזו. שאלתי בעדינות למה התכוון. בסוף הבנתי שזו משפחה שעברה מזמן. הם הלכו – אבל המשקעים נותרו, ואני צריך עכשיו לתקן. הבהרתי לו בנועם שאינני יודע מה קרה עם השכן לשעבר, אני כן יודע שבלי נדר אצלי זה לא יקרה! אני אדבר עם הבן שלי. הוא הדגיש מיד שכדאי שניזהר לא להגיע למצב שלהם, כי הוא הולך "להראות במידי את הכיוון", כלשונו. זה היה הקדימון שלי. בתוך שבועיים הבנתי שנכנסתי לתוך כוורת רוחשת בכעס, מניפולציות ותככים. זה לא היה רק השכן הזה, שאחר כך הבנתי ממנו שהבן של השכנים למטה זורק את אופניו בכוונה כחלק מהמאבק שלהם אלו באלו, אבל זה

היה הסיפור הקטן. הכל היה אפוף בנקמות, יריבויות ושיקולים קטנוניים. לרגע הרגשתי בתוך מבואות הארמון, עם כל הפוליטיקה והמזימות שרוחשים שם. זה הפך כבר למטרד. אני לא בן אדם שמסוגל להכיל דברים כאלו, לא יכול לשמוע, לראות ולהבין שככה אנשים מתייחסים זה לזה, ולא משנה כמה הוא או היא צודקים. את האוויר המורעל כבר לא יכולתי לסנן. גם לפני ראש השנה ניסיתי לשכנע, אולי בכל זאת מישוה יתרכך, יסלח, יתעלה וייקח אחריות על מה שקורה כאן. אבל לא היה עם מי לדבר. זה היה כואב ולא נתפס. לדירה שלי לא היתה מרפסת מתאימה לסוכה, והיות שאנחנו שומרי מצוות, היתה לפני כעת בעיה חדשה – איפה אני בונה את הסוכה השנה. שאלתי את אחד השכנים, שהיה אדם דתי איפה הוא בונה את הסוכה שלו. הוא נאנח וסיפר לי שהוא נוסע בכל שנה למקום אחר כדי לחגוג את החג, כי כאן – אין סיכוי שהשכנים יאפשרו, התפלאתי מאוד. עד כדי כך? ... לא נרתעתי, אבל לפחות ידעתי למה לצפות. הלכתי לדפוק אצל השכנים, מבקש אם אוכל לבנות סוכה בכניסה לבניין, שם היתה רחבה גדולה דיה, שניתן לעבור בה ללא קושי, והסוכה לא אמורה להפריע לאיש. לא אומר שזה הלך חלק... אבל חוץ משני שכנים שהיה קשה להם לשחרר את ההסכמה, הצלחתי לשכנע את כולם להסכים. מובן שהבטחתי שמיד במוצאי החג אני מפרק את הסוכה ולא משאיר סימנים. במוצאי כיפור התחלתי להעמיד את הסוכה, כפי שכתוב. עם כל מסמר התפללתי לה' שיעזור לי לעבור את החג הזה בשמחה רבה, כי קשה לי מאוד כל המצב הזה בבניין, והאווירה העכורה הזו. השכנים יצאו ונכנסו, והיה נראה שהם אפילו שמחים לראות סוכה נחמדה אצלם בכניסה. ואז הגיע השכן הדתי. הוא הסתכל על הסוכה והתפלל מאוד שקיבלתי אישור מכולם, מיד אמרתי לו שהוא מוזמן לחגוג איתנו את החג. יש סוכה גדולה, ואנחנו אוהבים אורחים. "יהיה שמח", הבטחתי לו, "תנסה". הוא חייך והודה לי, אבל אמר שסגר כבר עם מישוה אחר. למחרת, הוא הגיע שוב, נבוכ במקצת, ושאל אם זה בסדר שהוא בכל זאת יבוא עם משפחתו לסוכה שלנו, כי המקום שאליו הוא היה צריך להגיע – ביטל, מסיבות כלשהן. קפצתי משמחה, התחלתי לרקוד איתו. אורחים בחג – איזו שמחה! הוא התרגש כל כך, ראה במוחש כמה אני חפץ בקרבתו. בערב החג עליתי לכל השכנים, דופק דלת-דלת. תחילה ניגשתי לשכנה מזל, אישה אלמנה, טובת לב. היא שמחה מאוד לראות אותי, ואמרה שהיא מתרגשת לראות סוכה בחצר. שנים שהיא לא ראתה זאת, זה ממש מחזיר אותה לילדות ולבית אבא. היא גדלה כל חייה בבית שומר תורה ומצוות, והקפידה ככל שיכלה גם לאחר נישואיה. גם היום היא מקפידה על כל הלכות הכשרות, והמטבח שלה כשר למהדרין, ציינה בהתרגשות. אמרתי לה שאני ממש מתרגש להזמין אותה להצטרף אלינו לסעודות החג. היא נבוכה קצת, אמרה שהיא מקווה שתרגיש טוב. ממנה המשכתי לשכן המבוגר, ההוא שכעס על האופניים. הזמנתי גם אותו לבוא ולהיות איתנו בחג. הוא חייך, נהנה מהמחווה והודה. בשתי הדירות האחרונות לא היה מענה. ערב חג. קידשתי על היין, שמח ומאושר לראות את משפחתי ואת השכנים בצוותא. לפני שיצאנו ליטול ידיים אשתי זיהתה את השכנה מזל בקרבת הסוכה. היא הפצירה בה להיכנס. היה נראה שהיא התלבטה עם עצמה אם להיכנס, כנראה התביישה. לאשתי אף אחת לא יכולה לסרב. מזל אמרה לאשתי שהיא בישלה לחג, ויש לה סירים גדולים בבית, עם אוכל. אמרנו לה שלא תדאג, אנחנו נביא את הכל. מיד עליתי עם הבנים לבית שלה. מה שראיתי שם... אוכל מכל הסוגים, בכמויות של גדוד צבא, אין דברים כאלה. הורדנו הכל לסוכה, בכמה סבבים. היא פתחה שולחן לכל דבר. היה שם הכל. היא בורכה בידיים טובות, מזל, ויש לה אוכל טעים כל כך. היא סיפרה ששנים היא כמהה לבשל למשפחה. לצערה לא זכתה לכך, ועכשיו, עם הסוכה וההזמנה, זה התפרץ ממנה. זה היה כל כך נוגע ללב. שמחתי שזכינו ככה לתת לה משפחה ואווירת חג. חננתי לה על האוכל המצוין, ותוך כדי שאנחנו מתענגים ומנסים להבין מי גומר את הכמויות האלו, השכן המבוגר נעמד בפתח, נבוכ קמעא, לצידו עלם צעיר. קמתי מיד ולחצתי לו את היד.

להם בבניין. זה העניק לה כל כך הרבה, היא פרוחה ושמחה. היתה משמעות גדולה כל כך לכל מה שהכינה. התחלנו לשיר, שרים את כל הסגנונות – משירי ריקודי העם, מזרחי, ישראלי וחסיד, מכל קצוות הקשת. השמחה שהיתה לא תתואר. הזמן עבר, ואנחנו עדיין שרנו. אמרתי דברי תורה קצרים, התמקדתי בעיקר במהות ימי הסוכות. סיפרתי על שמחת בית השואבה. לחלקם זו היתה הפעם הראשונה ששמעו על כך. ואז חזרנו לשיר, כי אין כמו שירה שמקרבת עולמות ופותחת שערים. הסעודה הסתיימה קרוב לחצות. יצאנו מהסוכה, כמו נתלשנו מעולם קסום לתוך המציאות העכשווית. תהיתי לעצמי אם כל הדבר הזה יעזור לכל האוירה. אחרי הכל, החיים ממשיכים, ורגשות הם חוק מעל הטבע. במוצאי החג קיבלתי תשובה. זוג הסטודנטים ירד עם כלי נגינה, והשני עם קלרינט. הזוג האירופאי הגיע עם האקורדיון והכינור, והם סיכמו ביניהם - שמחת בית השואבה. הייתי בהלם. הם חברו יחד כדי להפתיע אותי... מובן שכולם הצטרפו, שוב. הפעם היו ריקודים ושירה עם כלי נגינה, סימפוניה מושלמת. מה אומר – השנה הזו היו לי אושפיזין עילאין קדישין!...

"באתי עם הנכד, שיראה סוכה מבפנים לראשונה בחייו", אמר, חצי מבוש. מיד ארגנו להם כסאות. לא היתה להם ברירה, הם הצטרפו. אוכל לא היה חסר. בתחילה חששתי וקצת נבהלתי מכך שהנה, השכנים נפגשים פה אצלי, בסוכה, ואולי ייצאו כאן אמוציות שיאבדו שליטה... אבל אלוקים שמע את התפילה שלי, ועשה שלום עלינו. החלטתי לקפוץ אל השכנים שלא פתחו לי בצהריים. אמרתי – אם כבר, אז כבר. בדירה אחת גר זוג סטודנטים. סיפרתי להם על הסוכה, והזמנתי אותם לרדת אלינו, אפילו לכמה דקות. "יש אוכל מעולה", הבטחתי. הם אמרו שייירדו לביקור קצר. מהם המשכתי לדלת האחרונה, זוג לא צעיר ממזרח אירופה. הם לא ממש הבינו מה אני רוצה, סוכה לא היתה מושג שהם הכירו באמת. הם הביטו בי במבט מוזר, אבל אני, אם הספקתם להכיר, לא מתרגש ממחוות כאלו. התחלתי לדבר ולדבר, עד שנמאס להם, והם אמרו שהם יורדים. חזרתי לסוכה. שתי דקות אחר כך הגיעו הסטודנטים, התמקמו. לא עבר הרבה עד שראיתי אותם מרוקנים וממלאים צלחות. השכנים המבוגרים ירדו עם זר פרחים שכנראה היה להם בבית. כולם פרגנו למזל, אולי לראשונה גילו את השפית שיש

אחים יקרים!

כאשר הנביא ישעיה מנבא על אחרית הימים הוא אומר כך: "אֶפְרַיִם לֹא יִקְנֶא אֶת יְהוּדָה, וְיְהוּדָה לֹא יִצּוֹר אֶת אֶפְרַיִם" (ישעיהו פרק יא פסוק יג). וכך גם הנביא יחזקאל חוזה בשם ה' לישראל "כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת עַץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָיו, וְנָתַתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת עַץ יְהוּדָה וְעָשִׂיתֶם לְעֵץ אֶחָד". הנה אני לוקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם, וקיבצתי אותם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ, בהרי ישראל ומלך אחד יהיה לכלם, למלך, ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד, ולא יטמאו עוד בגלוליהם ובשקוציהם, ובכל פשעיהם, והושעתי אותם מכל מושבתייהם אשר חטאו בהם וטהרתי אותם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלוקים (יחזקאל פרק לז פסוקים יט-כד). הנה מפורש שהשלום בין השבטים הוא שיוציאנו מן הגלות, בזה עולה עומק חדש במה שאמרו רבותינו "אין אין שלום - אין כלום" (רש"י, ויקרא פרק כו פסוק ו). ומהיכן מתחילים השלום והאחדות? בין איש לאשתו ובין אדם לחברו. בענווה, סבלנות וויתור. חג הסוכות מסמל איפה את העניין של אחדות ישראל. הואיל ובחג יוצאים מדירת קבע לדירת עראי ומבטלים על ידי כך את עניני הגשמיות, כי הרצונות הגשמיים יוצרים פירוד ורק שאיפה רוחנית גורמת לאחדות המביאה לאהבת עם ישראל שבה תלויה גאולתנו הנצחית שפעמיה כבר מנצנצים ועולים במהרה, אמן.

בברכת התורה

הרב יואל ארזי

העלון מוקדש

להצלחת התורמים היקרים ובראשם ידיד נפשי ואהובי ר' ישראל כהן הי"ו מוקיר תורה ולומדיה, אשר תורם בעין יפה כדי להפיץ תורה בעם ישראל, ישלם ה' שכרו ותהי משכורתו שלימה מעם ה' בבריאיות שלימה ונהורא מעליא הוא ומשפחתו, שפע, פרנסה טובה, ברכה והצלחה בכול, אמן.

בנוסף ברכה לתורמים היקרים והמכובדים: ר' ציון אדאדי הי"ו, ר' הראל חיים אדאדי הי"ו, ר' יוסף סוויסה הי"ו, ר' מתן ישראל סוויסה הי"ו, ישלם ה' שכרם בבריאיות שלימה נחת שפע ברכה והצלחה בכול, אמן.

ואחרון חביב לגבאי המסור של בית כנסת 'אדאדי' ר' ראובן אדאדי הי"ו שעושה ימים כלילות לרווחת המתפללים ולהפצת תורה בעם ישראל, ישלם ה' שכרו בבריאיות שלימה לו ולמשפחתו לפרנסה טובה, שפע וברכה משמים עד בלי די, אמן.

נר לשולחן שבת

הושענא רבה

סיפר הגאון רבי יעקב יצחק רודרמן מעשה נורא שראה בילדותו: השמש שכח להכין קיטל לתפילה בהושענא רבה, הגבאי צעק על השמש לעיני כל המתפללים: "היתכן?! בלי קיטל להתפלל בהושענא רבה!"

אמר הרב רודרמן: 'עבירה של הלבנת פנים הוא איסור חמור מאד ואין לו חלק לעולם הבא, ועל מה הוא ביזה אותו?! הרי לבישת הקיטל היא רק מנהג. ועוד, הרי החרים את שמחת החג של השמש ומשפחתו. וכל המתפללים שתקו על שפיכת הדם הזו!' את הסיפור הזה היה מספר פעמים רבות בהתרגשות נוראה, גם בזקנותו לא יכל להרגע ממעשה זה שראה בקטנותו. ("מנחת נתן")

מצרים: יש שאינם עושים כפרות בערב יום הכיפורים, ושוחטים את כפרותיהם ליל הושענא רבה, ליל החתימה, ומנהג יפה הוא! ("נהר מצרים" הל' יוחכ"פ לגאון רבי רפאל אהרן בן שמעון) **גרמניה:** ערב יום כיפור וכל עשרת ימי תשובה הוא זמן כפרות. ושמעתי מאדוני אבי מ"ו צ"ל שאם איחר זמן זה יכול גם לעשות כפרות בהושענא רבה. (שו"ת "שארית שמחה" לגאון רבי שמחה הלוי במברגר י"ח) העיד אחד שלא עשה כפרות ושאל למרן ה"חזון איש" ואמר לו שלא יעשה בהושענא רבה. ("קונטרס הזכרונות")

הושענא רבה מדליקין שיורי נרות של יום הכיפורים. (מהרי"ל)

בליל קודש הושענא רבה מדליקין נר של שעווה משיורי נרות של יום כיפורים ועושים לאורם את ההושענות... ודווקא נר זה, הואיל ונעשתה בו מצוה אחת, תעשה בו מצוה נוספת ... ("נוהג כצאן יוסף")

מתוך רשימות חתן המג"א, רבי משה יקותיאל קויפמן כ"ץ, אב"ד קוטנא, בעל "לחם הפנים": "בליל הושענא רבה הייתי ער כל הלילה, כנהוג, קודם אור הבוקר נמנממתי מעט ואמרתי לי בחלום: אשתך מעוברת!" ("רשומי מאורעות וניסים" - צפונות, גליון י"ד תשנ"ב)

כתב החת"ס: 'האי שתא תקס"ט לפ"ק פה ק"ק פרשבורג... בליל החותם הושענא רבה, אחרי ככלות אמירת תהילים כנהוג, ישנתי אז ינוח לי קצת, והראוני חלום...' (ספר הזכרון של החת"ס ג:)

נוהגים ישראל להיות נעורים בליל ערבה ולומדים סדר התיקון שהוא "משנה תורה" עם כל תהילים עם יהי רצון ומאמרי זוהר... והמדקדקים עוסקים במשנה תורה קודם חצות ובתהילים אחר חצות דווקא, שכן הוא על פי הסוד... ("בכורי יעקב" תרס"ד ד')

בליל הושענא רבה אשריהם ישראל, כמעט כל הקהל נעורים כל הלילה ללמוד סדר הנהוג בלילה הזה. אחר גמר הלימוד מכבדים לקרואים במיני פירות ופת הבאה בכיסנין, כדי להרבות בברכות ולכבוד הבאים, ומביאים אותם קודם אור היום. ("נהר מצרים")

מי שמת לו מת בחול המועד התירו לו רבני ירושלים ללמוד ליל הושענא רבה בכל סדר הלימוד.

והטעם, כיון שלימוד בליל הושענא רבה נפשט בכל תפוצות ישראל, ואם האבל ימנע מלימוד זה שהוא רגיל בו בכל שנה הוי דברים שבפרהסיא, דכולי עלמא ידעי שנמנע מלימודו מחמת שמת לו מת, וזה לא הותר. (שער המפקד נהר פקוד קמ"ד)

בליל הושענא רבה, בשעה שאנו עוסקים בבדי ערבה... יהיו דברי אלה מעטים, ובפרט שאנו טרודים באיזה תיקונים המסוגלים ללילה הזה, כידוע לידועי חן. (שו"ת "עבודת הגרשוני" צ"ח)

סיפר הרה"ח רבי פישל לינדר עובדה מזעזעת אשר ארעה עם חמיו, הגאון רבי עמרם בלוי, מיקירי ירושלים. אחר חתונתו רבי עמרם גר בשכונת "בית ישראל", והיה מחזק את בתי הכנסת, אומר שיעורים, דואג למנינים וכל השאר.

בעדות המזרח ניעורים בליל הושענא רבה. בין היתר לומדים את "האידרא" בזוהר הקדוש, וכל אחד מהנוכחים מתכבד לומר קטע. כשהגיע התור לבנו של אחד הגבאים רמז רבי עמרם לאדם שישב מאחוריו לדלג ולומר במקומו...

הגבאי ובנו התרגזו: היתכן שידלגו עליו ולא יתנו לו לומר...?! אך רבי עמרם בשלו שהאיש לא יאמר, והסביר זאת שמאחר שהאיש הזה נהג מונית ומסיע בה בשבת ומכשיל את הרבים לכן אסור למחלל שבת לומר האידרא.

החל הלה לרעוד מפחד, הגם שהיה מחלל שבת האמין שאמירת קטע מהאידרא בהושענא רבה היא סגולה לחיים בכל השנה.

רבי עמרם הציע שיתן לו יד ויבטיח שלא יחלל יותר שבת. הלה הסכים, נתן ידו, והבטיח שלא יתניע יותר את מוניתו בשבת. כיבדוהו ואמר את האידרא בנעימה מיוחדת.

לימים סיפר רבי עמרם בלוי כי הלה שמר על הבטחתו כל החורף עד אחרי פסח, אבל בשבת שאחרי פסח לא עמד בהבטחתו, ושוב החל לנסוע - בנסיעה הראשונה נהרג בתאונת דרכים! (ספר זכרון "מנחם ירושלים" הרה"ח רבי פישל לינדר צ"ל היה מפארי מתפללי שכונתו "בתי רנד")

"סר צילם מעליהם" - ירמוז הכתוב למה שנודע כי בליל החותם, ליל הושענא רבה - לא יהיה צל לאיש אשר ימות בשנה ההיא, לכן נאמר 'סר צילם מעליהם', שנגזר עליהם מיתה. (רמב"ן י"ד ט')

ביאר זאת רבינו בחיי: טעם הענין הוא פלאי.

לכל נברא בעולם יש צל, בין שיהיה חי, אילן או אבן, מפני שאור השמש בא בגבולם. קבע הקב"ה שאור השמש נדחה מפני צילם, שלא רצה שיהיה אחד מהנבראים מסיג גבול חברו, בשל כך יש צל לכל דבר בעולם, כי צילו מורה על מציאותו בעולם.

וכאשר יחסר הצל מראש האדם בליל הושענא רבה, הנה זה אות וסימן שהווייתו נעדרת מהעולם, שהוא נחתם בטבעת המלך למות בשנה הזו. ונבחרה הלבנה לתת סימן זה! (עיי"ש ורוקח הל' סוכות)

כתב הרמ"א בשם הראשונים, שיש סימן בצל הלבנה בליל הושענא רבה, מה שיקרה לו או לקרוביו באותה השנה. אך אין לדקדק בזה, כדי שלא ליתרע מזל. גם כי רבים אינם מבינים על בוריו העניין. ויותר טוב להיות תמים, ולא לחקור עתידות!

הוסיף "ערוך השולחן": ובאמת חלילה לעם בני ישראל להביט על עניינים כאלו. וברגע אחד כששב בתשובה - נתהפך מרע לטוב. ואין לנו רק לישא עינינו אל אבינו שבשמים. (שם י"א)

אחר שגמרו התיקון והקדישים טובלים ומברכים קודם, ושוב אינו צריך לטבול ביום לצורך הרגל, דטבילה זו עלתה לו לכאן ולכאן. ונוהגים אנשי מעשה שלא לישן כלל באותו לילה, ואומרים: 'ריבון כל העולמים ... אם נתחייבתי בבית דין הצדק ...' (נוהג כצאן יוסף)

מנהג פרנקפורט לקשקש על הדלתות ... אפילו בהושענא רבה שכל אחד מתעורר ליום הדין, אע"פ כן כיון שיש אנשים שוכבים אחר שסיימו ללמוד, צריכים לעוררם יותר, כיון שלא ישנו אלא מעט.

שחרית הושענא רבה משכימים לבוא לבית הכנסת כי הוא אחד מחמישה השכמות. ואין דופקין, רק כל אחד בא בזריזות בהשכמה מעצמו. ומביא עימו שיר נר של יום כיפור ומדליקו תיכף בבואו לבית הכנסת ומניחו דלוק עד אחר תפלת מוסף. יש חסידים ואנשי מעשה מטהרים עצמם בטבילה במקוה טרם שהולכין לבית הכנסת. ורוב בעלי בתים קמים ב' או ג' שעות קודם שהאיר הבוקר ומזמרים תהילים עד סופו. (מנהגים דק"ק וורמיישא)

בהושענא רבא היה נוהג רבי יחיאל בשמונה עשרה לומר 'המלך הקדוש' וכן 'המלך המשפט', כי גם הוא יום הדין והיה אומר שקבלה היא כך מן הקדמונים, וזה היה תימה גדולה למוהר"ר הלל כי אמר שלא נמצא זה בכל התלמוד.

הרה"ח רבי לוי יצחק בנדר, היה מגדולי חסידי ברסלב, מנהגו היה שכל מי שעבר בבית הכנסת בעת התפילה ואסף צדקה נתן לו מטבע.

פעם בהושענא רבה שמו לב אנ"ש שהוא לא חילק צדקה במשך התפילה. תמהו, לאחר התפילה ניגשו אליו אברכים ושאלוהו בסקרנות, מה יום מיומיים?! הניחו שישמעו "שיחה" בזה... אבל הוא תמה למולם: "אתם לא לומדים "באר היטב"? המחבר כתב שביום שביעי הושענא רבה נוהגים להרבות במזמורים כמו ביום טוב ומרבים קצת בנרות כמו ביום הכיפורים. (תרס"ד א') מוסיף ה"באר היטב" ויש מסירין אפילו הכיס של מעות". סיים רבי לוי יצחק ופנה לאותם אברכים: "בהושענא רבה התפילה היא כמו יום הכיפורים, ורצוי שלא להחזיק כסף בכיס!" (חברת "ניצוצות")

יש קהילות שאומרים בהושענא רבא בתפילה 'זכרנו לחיים' ו'מי כמוך' וכן אומרים 'אבינו מלכנו'.

(הערה שבלי הלקט שע"א)

כתב בעל ה"תרומת הדשן":

באו לפני לדין תורה, ר' אליעזר בר שלום ור' גרשום בר שלום. וצעק ר' אליעזר שבעת סיבוב ההושענא בחג הסוכות ר' גרשום נגחו ודחפו וכיוון להזיקו, באשר היה זה שונא לו כבר ימים ושנים, ונדחף כל כך עד שנשברה כתפו ונזקק לרופא.

ר' גרשום הכחישו והשיב: "לא ולא, סיבבתי כמנהג העולם שרגילים לדחוף בעת ההיא... ואם אכן דחפתיו היה זה בלי כוונה להזיק".

והאריכו בדברי ריבונם לפני, ושמעתי את העדויות, ולא ראיתי עדות ברורה שר' גרשום דחפו בכוונה, אלא אומדנות. רק עד אחד העיד כי בלילה שלפני "התקרית" אמר לו ר' גרשום שדעתו לדחוף למחרת את ר' אליעזר. וכן אחר התפילה אמר לו 'למה לא עזרת לבעל הבית שלך כשנדחף...?'

תשובה: אמנם עדות זו מבוררת יותר מכל העדויות ששמעתי, אבל גם היא אינה מספיקה לחייבו, כי על מה שאמר בלילה אפשר לומר "אדם רגיל לדבר הרבה אבל לכדי מעשה לא מגיע", ומכח השערות אין להעניש ולחייב, שאע"פ שברור שהוזק מכוחו

צריך אומדנא ברורה שהתכוון להזיק, כי אם לא התכוון להזיקו פטור, שהרי בשעת שמחה הזיק.

אמנם רואה אני וגם לבי אומר לי שענין כזה צריך סייג גדול, שאם חלילה יארוב איש לרעהו בזמן ההושענא, תתבטל מצות הסיבוב, שהרי כל אדם יפחד ששונאו יזיקנו... ואדם המזיק בעת ההיא עונו גדול: א. מזלזל בקדושת בית הכנסת, ב. עושה מצוה בעבירה, ונוסף על חטאו שהיה זה בזמן שספר תורה על הבימה. לכן, מאחר שנראה שר' גרשום כיוון להכותו ולצער, הנני מטיל עליו חרטה ומחילה: ביום קריאת התורה, בעוד שספר התורה פתוח יאמר לר' אליעזר 'חטאתי לאלקי ישראל וחטאתי לך כי זלזלתי בקדושת בית הכנסת ובמצוות, וגם עברתי על מה שהזהירה תורה שלא להכות ולצער את חברי, ומבקש אני סליחה וכפרה מאלקי ישראל וממך...' ואת שכר הרופא שיערתי במידה בינונית.

(שו"ת "תרומת הדשן" ח"ב ר"י)

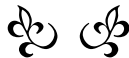

נהגו רבים לזרוק את ההושענא מעל ארון הקודש. בפשוטו מנהג זה מקורו משום שלא רצו לפסוע על הערבות ולנהוג בהם בזיון. הגאון רבי משה שטרנבוך נתן בו עוד טעם: כיון שבבית המקדש היו זוקפים את הערבות על גבי המזבח, וארון קודש בזמן הזה כמזבח. לכן אין בזה בזיון לארון הקודש, כי זה רמז וזכרון לבית המקדש.

(מועדים וזמנים ח"ב קלא"א ועיי"ש)

בבית הכנסת של הגאון רבי יואל קלופט בחיפה, לאחר שהציבור חבט את ערבותיו, נאספו ה"הושענא" החבוטות. חברי הקהילה שהיו יוצאי אשכנז והונגריה - ה"וינאים" - ידעו: את הערבות לא זורקים, כמו במקומות אחרים על ארון הקודש. הרב הביע את דעתו כי אין הדבר דרך כבוד לארון בו מונחים ספרי תורה. (מ"ה)

היה זה במושב הצעירה מגדיאל, בהושענא רבה לאחר סיום חביטת הערבה נטל אחד המתפללים את ההושענא לזורקם על ארון הקודש כנהוג. רדף אחריו אחד המתפללים וקרא בכעס: 'ר' דוד, נשארו לך כמה עלים על הערבה...' ('נר לשולחן שבת' מהרה"ג י"א)

למעשה, ההושענא אחר קיום מצוותן פקעה קדושתן ומותרים בשימוש חול, אך אסור לבזותן.

(או"ח תרס"ד ח"ט)

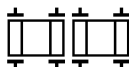
הביא מהרי"ל את שכתב הרא"ם שאין לצלות תפוחים בהושענא רבה עם ערבות ההושענא משום זלזול, שהם התקצו למצוה. אכן שומרים אותם ואת הלולבין ומסיק בהן התנור שאופים בו את המצות בערב פסח, הואיל ונעשה בהן מצוה אחת, נעשה בה אחרת. אמנם אינם מוקצים מלהנות בהן רק באותו היום לחוד, וכן מנהג בני ריינוס לצלות תפוחים בשיורי ערבי נחל שהביא להושענא.

(מהרי"ל מנהגים)

יש מרבתינו ששורפים את החמץ עם עצי לולב וההושענא הואיל ונעשתה בהם מצוה אחת... ויש שאופים בהם ג' מצות וקורא אני עליהם ועמך כולם צדיקים.

(מהרי"ל הלכות ערב פסח ג')

וה"בן איש חי" כתב ששומרים אותם להגעלה בשביל כלי פסח.

נוהגים במדינתנו לגמור לכתוב ספרי תורה בהושענא רבה לכבוד שמחת תורה.

בשו"ת "שאלת יעקב" תמה, איך עושים כן, הרי אפילו להגיה אות בספר תורה אסור במועד!?

כתב מהרש"ם: עיקר ההיתר הוא מפני שנהגו הסופרים לרשום את האותיות לפני החג, ובחול המועד הם רק ממלאים אותן בדיו, וזהו מעשה הדיוט. וכיון שרוב הסופרים הינם עניים, אף שהוא מכון מלאכתו למועד, מותר, כיון דהוי צורך מצוה. לפיכך יש להקל אף שעושים כן בפרהסיא.

(שו"ת מהרש"ם ח"ב צ"א)

סיפור מופלא מאת הסופר האגדי יאיר

וינשטוק

האורח שראה את האושפיזין

אברך צעיר היה הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל, מגדולי תלמידיו של ה"נועם אלימלך", ומי שלימים יודע כרבה של אפטא, ועל שמה – כמו גם על שם ספרו "אוהב ישראל" - יקרא שמו בתולדות ימי החסידות. ובימים ההם מכהן היה ברבנות העיר הקטנה קולבסוב.

ותושביה של קולבסוב בעת ההיא עניים בדעת ובממון, ומתוך שהייתה עיר קטנה ויושביה מצער, אף לא סיפק בידם לשלם לרבה משכורת ראויה. אך לא זו בלבד, כי אף את המשכורת הדלה שקצבו עבורו היו בני העיר הדלים משלמים באיחור – אם בכלל. ולפיכך היו הרב הצעיר וזוגתו הצדקנית, מתענים ברעב ימים שלמים, כאשר בסופה של תענית, לא היה להם לשבור את צומם הארוך אלא על לחם צר ומים לחץ. כך במשך השבוע, וכך בשבתות השנה. כך בשבתות השנה, וכך לעיתים גם בחגים ומועדים, גוועו להם הרב וביתו ברעב ואין איש יודע ומושיע.

ויהודי העיירה מה חשבו להם? שמא חשבו כי מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא שיענה את רבי אברהם יהושע העשיל בעיירתם. שמא הרהרו בליבם כי אם הרב אינו פוצה פה ומצפצף, אולי מלאך הוא ואינו זקוק כלל למאכל ומשקה. ושמא כלל לא חשבו, שהרי שָׁחֲנוּ כי בעת ההיא דלים היו בדעתם ואף פרנסיהם לא ניחנו ברוחב דעה. ולפיכך לא השכילו להעריך כהלכה את המאור הגדול המשמש ברבנות עירם, אף כי עודנו צעיר לימים. וכך סחופים וטרודים בטרדות הגלות המרה ואין איש שם ליבו דאגתו וטרדתו של אדם אחר, לא חשבו גם על גורלו של רבה המתענה בייסורי רעב ודלות. בשנה ההיא גברה הדלות בקולבסוב, וכך עברו ראש השנה, עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים ואין איש בעיירה מעלה בדעתו לדאוג למשכורתו של הרב, או למצער לתת בידיו מעות כדי חייו. וכך באותו היום, שערב חג הסוכות היה, לאחר שסיים הרב את תפילתו הממושכת, נפנה ובא אל ביתו. ואם הרחובות הצרים שקקו חיים מבני העיירה הקטנה הטרודים בהכנות לחג המתקרב ובא, עדיין אין איש מעלה על ליבו את זכרו של הרב הצעיר, שמזה חודשים ארוכים לא

בא אל פיו בשר או דגים ושאר מטעמים הראויים לפאר בהם שולחנו של חג ומועד.

ולפיכך ביתו של הרב ריק מכל. מלבד מספר כדי מים, אין בבית הקטן מאום לאכול או לשתות. לא חלות ריחניות, ולא דגים אפויים. לא עופות צלויים, ולא בשר ומטעמים אחרים. נכנס הרב אל ביתו, פגש במבטה של הרבנית וראה אל נכון כי עוד לא צמחה קרן ישועה, וכי אם לא יתחולל נס של ממש יאלצו לעשות חגם חול. את הסוכה שבחצר ביתו בנה זה מכבר בעזרתם של כמה נערים טובי לב, שקוששו ביער הסמוך בולי עץ עבים וענפים מוריקים, ולפיכך יזכה לשבת בצילא דמהימנותא, אך האם תהא לפניו כזית פת לברך עליה "לישב בסוכה"? - זאת לא ידע הרב.

בעמקי ליבו כבש הרב צער נוסף. הנה מתקרב חג הסוכות, ומצוות "ולקחתם לכם ביום הראשון" מה תהא עליה. באין בידו לפורטה אפילו שווה פרוטה, הרי שאתרוג מהודר או אפילו פשוט למצווה בעלמא, כמו גם לולב הדסים וערבות, מאן דכר שמייהו. אך אפילו מליבו לפיו לא גילה דבר זה, כדי שלא להוסיף על צערה של הרבנית המצטערת דיה גם כך.

ומשעה שביתו ריק ומנוגב מכל, נטל הרב כתונת נקייה מעם הרבנית, התעטף בבגדי שבת שלו ויצא אל בית המרחץ. ולאחר שטבל עלה ונסתפג לכבוד החג המתקרב ובא, שם פעמיו אל בית המדרש הריק. עד מהרה שקוע היה הרב במעמקי הספרים הקדושים הפתוחים לנגד עיניו ואין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה וחסידות. וכך עתיד הוא לשבת עד בוא ראשוני המתפללים לבית המדרש, לתפילת מנחה חגיגית של ערב החג.

*

זה קרוב לחודשיים שאפרים זלמן עושה דרכיו בין ערים ועיירות. מגדולי הסוחרים בעירו הוא, ובעיקר פרץ מסחרו בתבואה ובשאר תנובת השדה. ולפיכך בחודשי האסיף, אוסף אף הוא רווחים לכל השנה כולה. משוטט בין הכפרים השונים, תר אחר תנובות השדה המשובחות ביותר, ומתווך בין קרוניות עמוסות דומדמניות בשלות משדהו של וסילי מכפר בריושוקה, לבין מבשלת השכר בעיר הרחוקה משם עד כדי שלוש מחוזות. בעצמו נוטל אחר עגלתו, עוד שלוש עגלות עמוסות פירות קיץ משובחים מכפר נידח אחר, אותם ימכור לריבה הבשלנית הידועה מהעיר הגדולה, והיא כבר תרקח מהם מיני מרקחת שונים ומתוקים שלטעמם הערב כבר יצא שם בכל גלילות פודוליה.

הרבה טרחה ויגיעות יש לו לאפרים זלמן בעמל זה, ועליו לצרף אליו גדוד שלם של עגלונים, מזכירים ומנהלי חשבונות. ובכל זאת ברוב השנים הכל יוצאים נשכרים ממסע האסיף הזה, ובראשם אפרים זלמן. את הימים הנוראים כבר היה עושה באחד מבתי המדרש באחת הערים הגדולות באזור מסחרו, ולקראת חג הסוכות היה שב הביתה, כשבאמתחתו צרור הכסף לכל החורף העתיד להגיע ויותר מכך. אותה שנה איחר החורף לצאת, ולפיכך גם הקיץ בושש מלהגיע, ועד שהבשילו השדות וביכרו הפירות כבר יצא חצי אלול, ואפרים זלמן התמהמה בדרכיו מאוד. בימים הנוראים עוד היה באמצע עיסוקיו, ורק ביום שלפני ערב חג הסוכות סיים את אחרוני עסקיו ושילח לדרכם את רוב עוזריו ומזכיריו. רק את ברק'ה השמש-עגלון המסור הותיר עימו למען ינהג את העגלה בבטחה בדרכם הביתה.

ולפי שעדיין מצוי היה ביריד בערב חג הסוכות, יכול היה לראשונה מזה שנים רבות לתור אחר דוכן אתרוגים נאים ומשובחים, ולרכוש לעצמו אתרוג נאה הראוי לברכה אף אצל אחד מגדולי הצדיקים. לקראת ערב יצאו בדרכם הביתה ואפרים זלמן שבראשית מסעו בזו השנה טרוד היה ומבולבל בשל איחורו של הקיץ, חש לראשונה נינוח ושליו ושמורות עפעפיו נעצמו להן. אלא שגם ברק'ה עייף היה ממסעם הממושך. ולפי שהיטיב להכיר את הדרך, הניח לסוס להוביל את עגלתם בצעדים נינוחים ואט אט נעצמו להם שמורות עפעפיו. ואילו הסוס שחש כי אדוניו אינו מבחין במעשיו עצר אט אט תחתיו ונח גם כן למקוטעין.

והנה חדרו אל העגלה קרני שמש מחממות ומרגיעות. ובבת אחת ניעורו בבהלה ובעתה אפרים זלמן וברקה גם יחד, ואין איש מהם מכיר את מקומם. קמעה קמעה נצטללה עליהם דעתם, ובחושיו החדים הבין אפרים זלמן כי את המרחק שנותר עוד לעשות עד הבית כבר לא יספיקו לעבור בשעות הבודדות שנותרו עד החג. "עתה אין לנו אלא לתור אחר אכסניה יהודית כשרה שבעליה בנה סוכה כהלכתה" - הורה לברק'ה הנבוך. אלא שמסע בן כמה שעות לא גילה אף אכסניה יהודית נאותה, ואפרים זלמן כמעט שלא ידע את נפשו.

ולפתע חלפו על פניו של פונדק דרכים גדול, והמזוזה שעל פתחו העידה כמאה עדים כי יהודי כשר הינו בעליו של הפונדק. ואכן כך הוא. בעליו של הפונדק היה יהודי ירא ושלם, שאף בנה בחצר שמאחורי פונדקו סוכה גדולה עבור כל אורחיו. אך כאשר שוחח עימו בדבר האפשרות להתארח בחג בפונדקו, מלמל הפונדקאי מספר משפטים חטופים ושלח את אפרים זלמן לשוחח בדבר עם האכסנאית

ומשעה שהגיע אפרים זלמן לדבר דבר עם הפונדקאית הבין היטב מפני מה חמק ממנו הפונדקאי. "צר לי ר' יהודי!" - קינחה ידיה העמלניות בסינר הכרוך למתניה, ועד מהרה נשתמנו אלו שוב בקדירת בשר מהבילה. "אך אינך היהודי היחיד שתעה בדרכים בערב החג הזה, וקבוצה גדולה של סוחרים שהגיעה לכאן לפני שעות אחדות, תפסה את כל החדרים שבפונדק ואפילו חדריהם של ילדי. אף אם ארצה מאוד לא אוכל לתת לך חדר כאן במלון. אך שמע לי" - יעצה לו זו שהייתה עמלנית ומעשית כאחד, "אוכל לסעודות יום טוב ויום טוב שני, הכינותי די והותר, ובשמחה אציידך בדגים, בשר וכל מיני מטעמים דשנים וטובים. ולא הרחק מכאן שוכנת העיירה קולבסוב ובה קהילה יהודית מכובדת. בטוחתני כי אחד מיהודיה ישמח מאוד לזכות בך כאושפיזין נאה לימי החג".

אם רצה בכך אפרים זלמן ואם לאו, ברירות רבות לא היו בידו. קיבל את עצתה של הפונדקאית, ובכסף מלא קנה ממנה כל מיני מטעמים לסעודות החג בשפע גדול, ולאחר שברק'ה העמיסם על העגלה בזהירות יתירה לבל ישפך פנימה ציר של דגים או רוטב של עוף, יצאו בדרכם קולבסובה.

לא חלפה שעה קלה עד שעגלתם ניצבה בכיכר העיר הקטנה, ואפרים זלמן החל תר בעיניו אחר יהודי בעל צורה שניתן יהיה לבקש להתארח בביתו. והנה שפר עליו מזלו ופרנס העיירה כמר שלמה לייב נקלע אל כיכרה של עיר. בקשב רב שמע שלמה לייב את אפרים זלמן וכל קורותיו, ואז הציע, "לו אדוני שמעני, כי אז תלך להתארח בביתו של רבינו - רב העיירה. שכן לא רק שביתו ריק מכל איש מלבדו והרבנית, כי אם גם חוששני שביתו ריק גם מכל דבר מאכל לכבוד החג. ואם כדברייך שבאמתחתך כל צרכי החג, כי אז וזכית במצווה גדולה והחיית נפש רב מישראל".

ולא איחר אפרים זלמן, ועד מהרה עצרה המרכבה ההדורה בפתח ביתו של אוהבן של ישראל, שכמסופר כבר עשה דרכו זה מכבר לבית מדרשה של העיירה.

ירד אפרים זלמן ונקש בדלת הבית. "שמא אוכל להתארח בביתכם בחג הקרב?" שאל את הרבנית, כשהוא שב ומסביר בפעם השלישית לאותו יום כי מפאת השעה המאוחרת כבר לא יוכל לשוב לביתו. אלא שהרבנית שלא ידעה את כל המצוי במרכבתו של הגביר נאלצה לגלות לו כי אין בביתה מאום. "לא רק ברבורים שליו ודגים, כי אם גם נרות להדליק לכבוד החג - אין". אך אפרים זלמן הבליע חיוך רחב, ובהינד ידו החל ברק'ה פורק בפתח הבית, את הארגזים מלאי כל טוב בהם הצטיידו אך שעה קלה קודם לכן. הנה חלות טריות נודפות ריח ניחוח,

והנה אווזים צלויים ממולאים שזיפים ופירות יער. הנה דגי אלתית גדולים מטוגנים בשמן וקמח, והנה גם חביות קטנות של יין משובח, ושאר מיני מטעמים.

פיה של הרבנית נאלם דום למראה האורח שכמו נשלח משמים יחד עם צידתו הרבה, ועד מהרה היו כל צרכי החג מתוקנים לסעודה. הבית הקטן כמו גם הסוכה הגדולה הדיפו סוף-סוף ריח של חג, ואפרים זלמן וברק'ה החליפו שמלותם ומיהרו לבית הכנסת.

*

לאחר תפילת ערבית חגיגית התלווה אפרים זלמן אל רב העיר שעדיין לא ידע את המתחולל בביתו. אלא שעד מהרה לכשהגיעו הרב ואורחיו הביתה ונכנסו אל הסוכה, נתגלה פשר חיוכו צופן הסוד של האורח, שזכות גדולה נפלה בחלקו להנאות את אחד מצדיקי הדור בעת דחקו.

למחרת עם שחר הוסיף אפרים זלמן להפתיע את הרב, ותיכף לאחר שהצדיק שב מהמקווה מטבילה של שחר, הושיט לו אפרים זלמן אתרוגו ולולבו למען יברך עליהם. והוא עמד שעה ארוכה מתבונן ברב הצעיר המקרב לולבו ואתרוגו אחד אל אחד כאשר על ידי נענועו אותם יושפע שפע ברכות מדעת עליון לנווה אפריון.

יום טוב ראשון חלף על אפרים זלמן בהתרוממות הרוח שלא היה רגיל לה כל ימיו, כאשר רוחו של מארחו הגדול משפיעה עליו חיות רוחנית חדשה. אך השיא הגיע בסעודת הבוקר של יום טוב שני. שוב חזר מתלווה אל הרב לביתו לאחר תפילת שחרית, הלל, הושענות ומוסף. והנה נכנס הרב אל הסוכה ועד מהרה החל מפזם בקול חרישי וערב: עולו אוֹשְׁפִיזִין עֲלָאִין קְדִישִׁין/ עולו אֲבָהִן עֲלָאִין קְדִישִׁין/ לְמִיתָב בְּצֵלָא דְמַהֲיֻמְנוּתָא עֲלָא/ בְּצֵלָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

לִיעוּל יִצְחָק וְעֵמָה אֲבָרָהִם וְיַעֲקֹב, מִשָּׁה אֶהְרֵן יוֹסֵף וְדָוִד.

תִּיבּוֹ אֲשֶׁפִיזִין עֲלָאִין קְדִישִׁין/ תִּיבּוֹ אֲבָהִן עֲלָאִין קְדִישִׁין/ תִּיבּוֹ תִּיבּוֹ

אוֹשְׁפִיזִין דְּמַהֲיֻמְנוּתָא/ לְמִיתָב בְּצֵלָא דְמַהֲיֻמְנוּתָא עֲלָא/ בְּצֵלָא

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

זָכָא חוֹלְקָנָא וְזָכָא חוֹלְקָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל...

ולפתע נפקחו עיניו של אפרים זלמן. הנה אברהם רחימא, והנה יצחק

עקיזא. הנה יעקב שלימתא והנה משה רעיא מהימנא, אהרן כהנא

קדישא, יוסף צדיקא ודוד מלכא משיחא. הנה הינם האושפיזין

הקדושים מתיישבים סביב שולחנו של הרב הקדוש, לפי בקשתו "תיבּוֹ

תיבּוֹ". נדהם לגמרי הביט סביבו, האם גם ברק'ה רואה את שרואות

עיניו? לא! רק מבט קל בפניו של הרב הבהיר לו כי הם לבדם

השותפים היחידים למחזה הנשגב.

החריש אפרים זלמן וכל הסעודה לא גרע עין מהאושפיזין הקדושים עד שנסתלקו לשמי מרום כלעומת שבאו, מותירים אותו המום ומלא בחרדת קודש.

ובינתיים הוסיף גלגל חמה להסתובב, ולאחר שחצה את הרקיע החל יורד לשיפולי מערב, ועד מהרה לכשהאדים ושקע אל תוך האופק, יצאה לה הלבנה ועימה משרתיה הכוכבים, ואף יום טוב שני של סוכות נסתלק לו.

ולאחר הבדלה קרא הרב הקדוש לאפרים זלמן. "הסכת ושמע" אמר לו. "זכות מיוחדת נפלה בחלקך ביום טוב של סוכות זה. ולפי שזכית להנהותני ולמלא את ביתי בכל טוב, ויותר מכך באתרוג ולולב מהודרים - אף אני גמלתי עימך טובה, עיניך נפקחו וזכית לראות את אשר ראית. ברם, שמע נא לקולי. לאחר שעניך נפקחו לראות את שבעת הרועים, נזדככה נשמתך והגיעה לתיקונה השלם, וכעת יכול אתה לירש עולם הבא. ברם, אם תוסיף לחיות כאן בעולם, ותשוב לעסוק במסחר כדרכך, עלול אתה להפסיד את כל אותן מדרגות מיוחדות בהן זכית זה עתה. לו לקולי תשמע, כי אז נדבקת בבוראך ומסרת בידו נשמתך, והיא תשוב אליו - אל יוצרה, נקייה ומזוככת כשעה שהייתה בעת שנחצבה תחת כיסא הכבוד". ואפרים זלמן סבר וקיבל. נכנס אל חדרו, וביקש מברק'ה הנאמן לקרוא עבורו לחברא קדישא, ועד מהרה בליל ראשון של חול המועד - אושפיזא דיעקב שלימתא, שבה נשמתו אל בוראה והוא עלה ונתעלה להיכלם של שבעת הרועים, בזכות אותה טובה שגמל עם הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל - בעל "אוהב ישראל". ואף ה"אוהב ישראל" לא שכח את אותו אורח, ובמשך שנים ארוכות נוהג היה לעבור לפני התיבה בתפילת מוצאי יום טוב שני של סוכות, לומר קדיש ולהדליק נר לעילוי נשמתו של אפרים זלמן, כהכרת הטוב על החסד אשר גמל עימו.

***

אתרוגים שנתחלפו

סיפור לסוכות

מאת הרב רבי יאיר וינשטוק שליט"א

עד לפני כמה שנים, התנוסס מעל אחת החנויות ברחוב מאה שערים שלט צהבהב דהוי שנאכל בשיני הזמן, "אתרוגי מנדל פרידמן ובניו".

מתחת לשלט הזה עמדה חנותו המפורסמת של סוחר האתרוגים, ר' מנדל פרידמן, איש ארץ ישראל, וירושלמי לכאורה, אבל מי שהכיר מעט יותר ידע כי הוא חסיד בעלזא מובהק ודבוק ברבו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א. בבית מסחרו היה ר' מנדל מוכר אתרוגים מיובאים מארצות שונות, אתרוגי ינאווא, קאלבריה, מרוקו ועוד, וכמובן שגם אתרוגים מפרדסים שנשתבחה בהן ארץ ישראל. ר' מנדל היה מוכר את פרי עץ ההדר לגאון ולתפארת.

מסורת הייתה בידי ר' מנדל פרידמן לשלוח מדי שנה אתרוגים מהודרים אל חצר קדשו של הרבי מבעלזא, שבאותן שנים, לפני פרוץ השואה, עדיין התגורר בעיירה בעלזא עצמה.

לא זו בלבד שהיה שולח קופסה של אתרוגים במרומי סולם הכשרות וההידור ויפים במיוחד לקיום המצווה, אלא שעוד היה מוסיף עליהם ושולח עוד קופסה גדולה של אתרוגים פשוטים כדי שישמשו לנוי מצוה. מנהג בית בעלזא הוא שלא לעטר ולקשט את הסוכה בקישוטים רגילים, כמו כרזות מצוירות או מיני צבעונים כפי הנהוג בתפוצות ישראל לפאר את הסוכה, בבעלזא נהגו לפרוס סדינים מצוירים על דפנות הסוכה, ואילו מהסכך היו משתלשלים ויורדים אתרוגים, לצד תפוחים ורימונים, ואף בקבוקי יין אדום היו נתלים יחד עימם.

מדי פעם היה ר' מנדל עולה על אוניה ונוסע מארץ ישראל לבעלזא. בכל פעם שהיה מגיע אל מורו ורבו הקדוש רבי אהרן מבעלזא זיע"א, ויהיה זה מתי שיהיה, בתוקפו של קיץ, או באמצע החורף, היה הרבי מתעניין אצלו אודות האתרוגים של זו השנה, האם הם מהודרים ונאים כראוי וכיאות. כך היה הרבי מבעלזא עסוק במצווה זו של ארבעת המינים במשך כל ימות השנה.

אתרוגיו של ר' מנדל פרידמן מצאו חן מאד בעיני הרבי הקדוש. ומעשה שהיה בחול המועד סוכות של אחת השנים, כאשר ביקר הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זיע"א בביתו נאווה קודש של הרה"ק מבעלזא, בעת שהותו בשכונת קטמון הירושלמית, שאל הרה"ק מבעלזא את הרה"ק מאמשינוב: מהיכן כבודו לוקח אתרוג לחג הסוכות?

הרבי מאמשינוב השיב מה שהשיב, ואילו הרבי מבעלזא אמר לו, "אני לוקח אתרוגים מפרדסו של ר' מנדל פרידמן", והוסיף הרבי ואמר בנימה של קורת רוח וחשיבות מיוחדת: "אה, ר' מנדל עוד שלח אתרוגים לעיירה בעלזא, עבור האבא זכרוננו לברכה. אף זאת, ששמו בחצר הקודש נקבע לו על עיסוקו זה, והיו קוראים אותו: ר' מנדל פון די אתרוגים!"

לרבי הקדוש היו מדי שנה שני 'סטים' של ארבעת המינים: האחד שעליו היה מברך בעצמו ואף מנענע אותו, בארבעת מינים אלו היו משתמשים גם בני ביתו. והשני, היה מיוחד עבור המשמשים בקודש. סט זה נועד גם עבור קהל הקודש שביקש לברך על ארבעת המינים שלו.

מלבד שני אתרוגים שנצרכו לארבעת המינים הללו, עוד היה מוסיף ר' מנדל ומביא עוד אתרוגים נוספים, כולם היו לשם ולתהילה, נקיים ללא פגם 'בלעטל' או נקודה שחורה כל שהוא. על אתרוגים אלו שנועדו לקיום המצווה היה הרבי מבעלזא מבקש לשלם בכסף מלא, אולם ר' מנדל סרב בתוקף לקחת ממון מרבו, הפשרה נמצאה במטבעות שנתן לו הרבי ועליהם האציל את ברכת הקודש.

מלבד אתרוגים אלו היה ר' מנדל שולח אתרוגים עבור נוי סוכה. אתרוגים אלו כמובן לא היו צריכים להיות כשרים ומהודרים. אדרבה, כל אתרוג באשר הוא אתרוג, ראוי הוא לכתחילה להיות נוי סוכה למהדרין מן המהדרין. מכין היה ר' מנדל ארגז גדול ובו היה מניח את כל האתרוגים הפסולים שנתקבצו ובאו אליו יחד עם האתרוגים הכשרים, ומתוכם היה שולח את אתרוגי נוי סוכה.

הבדל נוסף היה בין שני סוגי האתרוגים: הם נשלחו בשני משלוחים שונים. האתרוגים הפשוטים המיועדים לנוי סוכה, שאין כל מקום לחשוש על הידורם ובלאו הכי לא היו משמשים למצות נטילת ארבעה מינים, וטלטולי הדרך לא יכולים להשפיע עליהם לרעה יותר מכפי שכבר היו, אותם היה ר' מנדל מכניס כמו שהם אל תוך הארגז, ללא ריפוד מפנק של צמר גפן או פשתן, ושולחם בדואר לבעלזא זמן רב לפני סוכות.

לעומת זאת, על אתרוגי המצווה היה ר' מנדל שומר כבבת עינו ונזהר עליהם עד לאחת. כל אחד מהם נעטף על ידיו בחרדת קודש באניצי פשתן ובצמר גפן רך ואח"כ הונח על מצע ספוג נוח. במיוחד ריפד את ראשי האתרוגים והיה נזהר בכל מאודו שלא ישבר הפיטם שלהם, וכך גם נזהר שלא יקבלו חלילה מכה העלולה לפוסלם או אפילו להוריד ברמת הידורם. אתרוגי מצוה אלו היה מוסר לידי שליח מיוחד שהיה מוליכם בעצמו, בדחילו ורחימו, עד לבעלזא ומוסרם בעצמו בידי הרבי הקדוש.

מדי שנה היה ר' מנדל מבקש מהשליח שיזדרז ויבוא עוד קודם ראש השנה לבעלזא, כיון שרצונו של הרבי היה שהאתרוג יהיה בידו עוד קודם יום הדין, ובימי בין כסה לעשור, בין ראש השנה ליום הכפורים, היה נוהג לעיין באתרוגים בעיון רב, בודק את מידת הידורם ומחליט באיזה מהאתרוגים ישתמש.

בקיץ שנת תרצ"ט, ר' מנדל כבר היה טרוד עד למעלה מראשו בעסק האתרוגים ומיונם, ויחד עם זאת לרגע לא הסיח דעתו מחובתו בעולמו לדאוג לאתרוגים עבור רבו, ואמנם את האתרוגים המיוחדים שהכין עבור רבו, כבר הניח בארגז מיוחד, ואילו את האתרוגים שהכין עבור נוי סוכה הניח בארגז שונה ונבדל.

בתחילת חודש אב תרצ"ט הורה ר' מנדל לאחד מעובדיו בחנות האתרוגים לקחת את הארגז עם האתרוגים לנוי סוכה ולשלוח אותו בדואר לבעלזא. הלה מיהר לעשות את רצון מעסיקו ושלח את האתרוגים בדואר, אלא שטעה בהבנת דבריו של ר' מנדל ובמקום לשלוח את הארגז עם האתרוגים הפשוטים, כפי כוונת מעבידו, לקח את הארגז שבו היו האתרוגים המהודרים ואותו שלח לבעלזא. חולפים כמה ימים ור' מנדל מחפש את ארגז האתרוגים המהודרים ואינו מוצא אותו.

שוב ושוב הפך את החנות אך לא הצליח למצוא אותם.
מה קרה?

לפתע נזכר שביקש מהעובד לשלוח ארגז בדואר. חשד עמום קנה שביתה במעיו, מי יודע אם אותו עובד לא גנב אותם לעצמו. יודע הוא העובד, כך חשב ר' מנדל לעצמו, את המחיר העצום שאותו ניתן להשיג עבור האתרוגים הנאים והמיוחדים הללו, והחליט לעשות קופה נאה לעצמו. החשד העמום הפך בתוך כמה דקות לוודאות. הוא היה בטוח כעת שהעובד שם את ידו על האתרוגים המהודרים ומכר אותם במחירים מפולפלים.

האיש היה נקי כפיים כמובן, ולא ידע במה יוכל להתגונן מול האשמות הללו שהאשימו ר' מנדל בגניבה ובמעילה, "לא לקחתי שום דבר לעצמי" הבטיח בהן צדק.
"אז איפה הארגז?"

העובד האומלל לא ידע להסביר ור' מנדל ראה בכך משום שתיקה כהודאה.

"אתה מפוטר לאלתר", אמר בחומרה. אני לא מעסיק גנבים".

הלה גישש את דרכו אל הדלת בפנים חיוורות.

מציאה כשרה

אלול תרצ"ט. ביום שישי י"ז בחודש פורצת מלחמת העולם השנייה.

בבת אחת משתבש סדר היום העולמי והגבולות נסגרים. הנתבים

הימיים נאטמים. אין יוצא ואין בא. שיירות אינן מצויות ור' מנדל

המבקש לשלוח אתרוגים לבעלזא מצא עצמו בפני שוקת שבורה.

ארגז האתרוגים המהודר נעלם כלא היה, ור' מנדל טרח ויגע למצוא

אתרוגים מהודרים חילופיים עבור רבו, אך לאחר שהניח כמה

אתרוגים יפים בצד, גילה כי אין היתכנות לשלוח אותם בשום דרך. אונס רחמנא פטריה, חשב ר' מנדל בליבו, אך כמובן שמלא צער ודאגה היה האם אכן יצליח הרבי להשיג לעצמו אתרוג מהודר. שיבוש סדרי החיים השפיע כמובן גם על העיירה בעלזא. לאחר שלושה ימים בלבד מאז פרוץ המלחמה כבר הורגשה בכל עוז גם בבעלזא המרוחקת מהגבול הפולני. והנה מגיעים הימים הנוראים של שנת ת"ש ובכל רחבי בעלזא אין להשיג אתרוגים כשרים ומהודרים. הרבי יושב בחדרו מכונס בהרהוריו ולפתע ננער משרעפיו ופונה למשמשו:

"ר' מנדל פרידמן שלח לפני כחודש וחצי ארגז אתרוגים עבור נוי סוכה. אנא, אם תואיל להביא את הארגז, נראה אולי נמצא שם אתרוג כשר, אפילו בדיעבד".

מיהר המשמש והביא את הארגז, ויהי בהיפתחו – התמלא הבית כולו אורה. נוי סוכה? האתרוגים בארגז היו מרהיבים עין ביופיים, כשרים ומהודרים ביותר, משופרא דשופרא, עין לא ראתה. העיירה בעלזא צהלה ושמחה.

*

אחרי כלות מלחמת העולם השנייה, הגיע הרבי מבעלזא הגיע לארץ ישראל בתום מסע רב תלאות. תיכף ומיד עלה ר' מנדל פרידמן, החסיד הוותיק אל רבו, ליתן 'שלום עליכם' ולהתברך כדת. תיכף כאשר נכנס פתח אליו הרבי בפנים קורנות:

"יישר כוח לך על האתרוגים היפים ששלחת לנו עבור חג הסוכות של שנת ת"ש. הם היו דבר בעתו, אילולי הם, לא היה לנו אתרוג אחד כשר בחג הסוכות".

ר' מנדל לא הבין מילה. הרי הוא כלל לא שלח אתרוגים למצווה כי אם אתרוגים לנוי סוכה, פסולים למהדרין.

ראה הרבי את פליאתו, וכמו להגדיל את מדרש הפליאה הוסיף ואמר: "אה, היית בר דעת, חכם ומבין מדעתך, לשלוח את האתרוגים המהודרים כבר בחודש אב, כנראה ידעת שאחר כך כבר לא יוכלו לשלוח את האתרוגים".

ר' מנדל היה אחוז השתוממות. על מה הרבי מדבר? מי שלח, מה שלח?

ולפתע התבהר הכל בראשו. העובד המפוטר המסכן טעה ולא הבין את דבריו ובשוגג שלח לבעלזא את קופסת האתרוגים המהודרים, במקום את השנייה המיועדת לנוי סוכה. זה הוא סיפורם של האתרוגים הנעלמים, אלה שבגללם הוא חשד לשווא בעובדו המסור עד שפיטר אותו.

"רבי אגלה לכם גופם של דברים" אמר בקול חנוק. "זה לא אני הייתי, אלא יד ההשגחה".

והוא סיפר לרבי את הסיפור האמיתי כיצד בהשגחה פרטית מופלאה התבלבל העובד ושלח לבעלזא את האתרוגים למצווה. השי"ת הכין לצדיקים מצעדי גבר והקדים רפואה למכה. "ומה עשית לו לאותו פועל שלך?" שאל הרבי בעניין רב. התוודה ר' מנדל וגילה לרבי כיצד חשד בעובד שגנב את האתרוגים ולכן פיטר אותו.

על אתר הורה לו הרבי הקדוש:

"לך אל אותו יהודי ותפייס אותו הן בממון בנתינה חשובה שיש בה ממש והן במילים, ולא תזוז משם עד שימחל לך, יענה ויאמר "סלחתי כדברך".

"ושמענו על הקדושים בדור שלפנינו שלא רצו לקנות אתרוג עד אחר יום הכיפורים, באמרם שלפי מסת התפילה כן מזדמן להם אתרוג נקי, ובדמעותיהם מדיחין את הכתמים מן האתרוג שלהם. ויש שהיה כוחם יפה ולקחו אתרוג צרור כמו שבא ממרחקים, ולא אותו ולא פתחו אותו כלל עם יום א' סוכות שפתחו אותו למצווה והיה נמצא תמיד הדר ומהודר".

(שם משמאל, סוכות תרע"ח, ויש האומרים שכוונתו לזקנו בעל "אגודת אזוב", אביו של ה"אבני נזר")

גרפומט

דפוס דיגיטלי מהיר ומקצועי בשירות מנצח

משלוחים
לכל חלקי
העיר

יחס אישי
ושירות
VIP

מחירים
נוחים
במיוחד

הדפסות
באיכות
גבוהה

כל סוגי
ההדפסות
וההפקות

גרפומט 02.5337722

רח' גבעת משה 5 ירושלים (ליד בנק מרכנתיל) g5337722@gmail.com